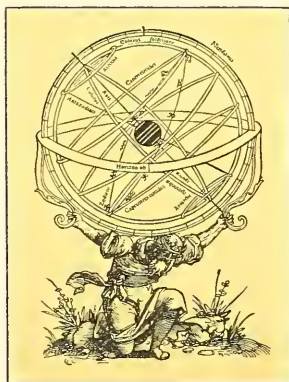

*The Dibner Library
of the History of
Science and Technology*

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

DE PLANTIS LIBRI XVI.

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI,

Medici clarissimi, doctissimiq; atque
Philosophi celeberrimi, ac
subtilissimi.

*AD SERENISSIMUM FRANCISCUM
Medicem, Magnum Aetruvia Ducem.*

FLORENTIAE,
Apud Georgium Marescottum.
MDLXXIII.

DEALERS

LIBRARY

AMERICAN CANTONMENT

AMERICA

LIBRARY OF THE
AMERICAN CANTONMENT
LIBRARY

AMERICAN CANTONMENT LIBRARY

AMERICAN CANTONMENT LIBRARY

28

AMERICAN CANTONMENT LIBRARY
AMERICAN CANTONMENT LIBRARY
AMERICAN CANTONMENT LIBRARY

S E R E N I S S I M O

FRANCISCO MEDICI

MAGNO AETRVRIAE

D V C I.

Andreas Caſalpinus S. P. D.

ADMIRABILIS ſapientia, Sere-
niſſime Dux Magne, qua vniuer-
ſi natura gubernatur ac regitur,
incredibili rerum varietate, ac
pulchritudine ludit in orbe ter-
rarum: ſiue enim animalium dif-
ferentias, partes, ac mores ſpe-
ctemus: ſiue ſtirpium genera,
formas, ac vires intueamur: ſiue tandem corpora in vi-
ſceribus terre latitantia perſcrutemur: in omnibus im-
merſum quid, quod inexhauſtam ſapientiae profundita-
tem in rebus condendis indicet, comperiemus. Id ego
ipſe in perſequenda plantarum hiſtoria animaduerti.
Cum enim permultos annos & publice docendo in Aca-
demia Piſana, & loca multa perlultrando, in quibus di-
uerſa herbarum, aut fruticum, aut arborum genera pro-

ueniant, in earum indagatione versatus sim, adiutus & multorum amicorum opera, atque hortorum copia, qui ad publicam vtilitatem consiti peregrinas plantas vndique vel ex remotissimis regionibus aduectas conseruant: nequaquam adhuc potui metam attingere: nam in dies, vt in prouerbio est, aliquid noui affert Aphrica: non quod natura nouas edat formas, aut nouas rerum pulchritudines effingat, sed quod ob numerum immensum nobis in dies nouæ ostendantur. Idque non solum mihi contigisse video, sed & cæteris omnibus, quos hæctenus de hisce rebus scripsisse accepimus. Et si enim permulti sint tum inter antiquos authores, tum inter recentiores, qui partim iucunditate illecti, partim ob incredibilem vtilitatem, quæ in morbis sanandis, atque optima valetudine conseruanda, aliisque permultis, atque egregiis operibus præstandis, ex stirpium natura habetur, earum scientiam maximo studio excoluerunt, atque illustrarunt: adhuc tamen eadem non solum imperfecta, sed & multa caligine suffusa deprehenditur: imperfecta quidem, nam & plantarum numerus quasi in immensum nouis in dies repertis augeri videtur: & earumdem facultates nouis experimētis assiduè & Medicinam remediis, & alias artes operum efficacia ditant: obscura autem, nam, quæ apud antiquos comperta, & ad posteriorum eruditionem literis mandata sunt, plerumque ob linguarum varietatem nominis appellatione immutata, aut permultas transcribentium manus vitiatis voluminibus, perplexa valdè & ambigua nobis relinquuntur. Id verò est, quod maxime omnium huius scientiæ studiosos excruciat: Cum enim præ oculis turbam in-

gentem

gentem plantarum habeamus, ac multis numeris superantem eas, quæ ab antiquis, aut descriptæ sunt, aut solo nomine indicatæ, & in Medicinis, aut alio usu celebratæ: difficile tamen est iudicare, quibus ex nostris singulæ conueniant. Nam quæ solo nomine indicatæ sunt, in temporis diuturnitate nomine immutato, omnino periri earum coniectura: quæ autem descriptæ sunt, nisi evidentes admodum nothas habeant, eodem modo delitescunt inter multas similes. Hinc autem sequitur non mediocris iactura eorum, quæ maximo studio ab antiquis comperta sunt, & nobis tradita: ut meritò verendum sit, ne in hac temporum vicissitudine rerum nouarum inuentio longè superetur à veterum interitu. Quasi hoc sit humani generis fatū, ut assiduè occupari oporteat in eorum, quæ pereunt, instauratione: & scientiæ velut aquæ fluentes in continua renouatione versentur. Ceterum stirpium cognitio, quæ & à Græcis authoribus, & à Latinis, Arabibusque tradita est, ob barbarorum iniuriam periclitabatur, ne deleteretur omnino: nisi nuper eandem suscitassent Ruellius, Hermolaus, Brasauolus, aliique exteri: & nostris temporibus locupletasset Mattioli Senensis: hic enim opera Lucæ Ghini præceptoris mei in ea facultate principis, qui dum in Academia Pisana Simplicia profiteretur, pulcherrima quæque & notatu digna sibi communicabat, aliorumque studiosorum diligentia opus egregium in Dioscoridem commentus est, ut ferè nihil amplius desiderari posse videatur. Sunt & Aloysij Anguillaræ placita compendiosè quidem in hoc genere, sed summo cum iudicio conscripta. Ac de iis, quæ India Orientalis fert, oculata fide Garzias Lusitanus

tanus tractat, quæ apud antiquos erant propemodum obscura . Tandem his omnibus accessit eorum notitia, quæ in India Occidentali proueniunt nouo orbe ab Hispanis reperto : historiam hanc texit eruditissimus Monardes Medicus Castiliensis : vt meritò hæc scientia non solum reuixisse videatur, sed adeo aucta, vt longè clarius quam vnquam antea nostris temporibus florere censenda sit . In hac tamen immensa plantarum multitudine illud desiderari video, quod in alio quocumque agmine incomposito maximè expeti solet . Nisi enim in ordines redigantur , & veluti castrorum acies distribuantur in suas classes, tumultu & fluctuatione omnia perturbari necesse est . Id etiam num maxime in plantarum examine contingere videmus : cum enim inordinata multitudine obruatur intellectus , errores inextricabiles , & morosæ altercationes , vt plurimum exoriuntur : ignorato enim proprio genere nulla descriptio quamuis accuratè tradita certam demonstrat, sed plerumque fallit : nam confusis generibus omnia confundi necesse est . Cum igitur scientia omnis in similium collectione & dissimilium distinctione consistat, hæc autem distributio est in genera & species veluti classes secundum differentias rei naturam indicantes, conatus sum id præstare in vniuersa plantarum historia : vt si quid , pro ingenij mei tenuitate in huiusmodi studio profecerim , ad communem utilitatem proferam . Hanc verò tractandi rationem Theophrastus inter antiquos indicauit , sed in paucis est persecutus : Apud nostros autem Ruellius tentauit quidem, sed præter ea , quæ à Theophrasto excerpfit circa rationem communem , vltèrius nequaquam est progressus .

At Dioscorides tamquam Medicus solum communio-
nem circa facultates Medicas accepit, quo ordine suc-
cos, lachrymas, radices, semina, & alias plantarum par-
tes persecutus est. Aliis, quò facilius memoriæ manda-
rentur, placuit eo ordine digerere, qui secundum nomi-
nis incipientes literas datus est: sed hic tamquam ma-
ximè fallax, & longissimè à rei natura discedens à gra-
uioribus huius scientiæ authoribus reprobatus est. Qui
autem secundum naturarum societatem assignatur, om-
nium facillimus reperitur, tutissimus, vtilissimusque
tum ad memoriam, tum ad facultates contemplandas:
facillimus quidem, quoniam differentiæ ex ipsamet na-
tura prodeuntes maximè sensibiles sunt, & vnicuique
manifestæ: neque fallunt, vt aduentitiæ conditiones,
quæ non sunt perpetuæ: Ad memoriam autem pollet,
quoniam in compendio sub generibus ordinatis clauditur
penè immensus plantarum numerus, adeo vt, & quæ
antea numquam visæ sunt, vnicuique liceat in suam
classem redigere, & si innominata sit, nomine sui gene-
ris appellare: Tandem & facultates, quas Medici maxi-
mè quærent, tamquam proprietates innotescunt ex na-
turarum cognitione: quæ enim generis societate iun-
guntur, plerumque & similes possident facultates. In
persequenda autem secūdum hunc ordinem plantarum
historia fit, vt breuior descriptio satisfaciatur, non enim
cogimur in singulis ea repetere, quæ communiter gene-
ribus conueniunt: atque adeo certa ex hac breui descri-
ptione paratur notitia, vt pictura certiore efficere non
possit: Non enim omnes differentias pictura exprimit,
vt oratio. Interim verò singulas, quantum coniectura
assequi

assequi licet, ad appellationes antiquas, quibus probatissimi authores vsi sunt, reducere conatus sum, non abhorrens maioris intelligentiæ gratia & vulgares nomenclaturas, quibus in Italia & præsertim in Aetruria vtimur: Cogimur autem ad fidem confirmandam singulis more nostro descriptis adiungere nothas ab antiquis traditas, vt iis collatis vnusquisque intueri possit, quam aptè congruant. Interim explicantur multa ambigua ac difficilia antiquorum dicta: & colliguntur, quæ sparsim præcipuè à Theophrasto scripta sunt, & aliquando variè interpretata. In qua re nequaquam errores eorum, qui aliter sentiunt, redarguendos existimaui: nam præterquam quòd morosum id est, ac modesto homine indignum: superfluum quoque putauì argumentis confirmantibus ex historia in medium allatis, negantium ineptias persequi: Opiniones autem, quæ probabilem habent rationem, refellendæ non sunt, licet aliæ magis probabiles videantur, at nequaquam necessariae. Facultates quoque addere superfluum duxi: Cum enim hæc apud multos authores præcipuè Dioscoridem & Galenum admodum copiosè legantur: satis superque visum est, si plantas, quarum vires illi prædicarunt, ostenderemus. Obiter tamen quarundam meminimus, vel quia ad fidem faciendam aliquid præsent, vel quia apud antiquos non reperiantur. Ingressus autem sum gurgitem hunc vastum sperans à probis viris, sicubi fortè hæsitare contigerit, patrocinium, ne inuidorum maledictis obruar: Nam in studiosorum gratiam, atque vtilitatem malui periculum detrectantium subire, quam fructu, si quis est à DEO Optimo Maximo per meos labores paratus,

ratus, illos defraudare. Neque verò in tanto stirpium numero fieri potest, quin aliqua fortè nos fugiat: & instar militum aliquando ad alienas classes transmigrantium, in alieno genere collocetur: Quod maximè contingat peregrinis medicamentis, quorum aut sola radix, aut succus, aut lignum, aut pars alia asportetur, tota autem planta visa nobis non sit. Tibi autem Serenissime FRANCISCE munusculum hoc, quodcumque sit, nuncupò: tibi enim iure debetur, apud quem extat eius rudimentum ex plantis libro agglutinatis utcumque à me multo antea iussu COSMI Patris tui compositum cum pollicitatione, ut DEO fauente aliquando absolutum traderem. Eiusdem alterum extat exemplum apud clarissimam familiam Tornabonam Reuerendis. Alphonso Antistiti Burgensi per me similiter paratum: quæ & si ob materiæ fugacem naturam nequaquam perennia futura sint, adhuc tamen vigere scio in testimonium eorum, quæ in hoc volumine à me dicuntur: purissimam scilicet stirpium historiam continere, nullis figmentis adulteratam, qualem sæpe in impressis picturis inspicimus. At verò fidelissimum eorundem testimonium præbere possint & imagines, quæ apud te sunt ea industria depictæ, ut minutissimas quasque differentias exprimant, & tantum non vegetent: quas si aliquando liceret typis mandare, non solum egregium, sed & Regium opus meritò existimaretur. Quod igitur in me erat, id offero: DEVS autem Optimus Maximus longeuam felicitatem concedat. Vale: Ex Pisana Academia.

CHRISTOPHORI PAGANELLI

CASTRO CARENSIS

In Libris de Plantis Andreae Casalpini
sui Clarissimi Præceptoris
Epigrammata.

HOC opus egregium postquam Natura relegit
Uidit & admirans, quod superatur, ait,
Quid iuuat obscuris Plantas genuisse Cauernis?
Gramina & incultis excoluisse locis?
Quidue tot innumeris herbas ornasse figuris
Profuit, & variis implicuisse comis?
Ne solers hominum genus vlla, dum inuidet, arte
Mox posset Vires æquiparare meas:
Si iam Casalpinus adest, ignotaque priscis
Monstrat, & à multis explicat implicita;
Qui sic ante oculos rerum discrimina ponit,
Ut mihi par viuat, proximus utque Deo.

E I V S D E M.

RURSUS ad aethereas redeat si Plinius auras
Sive Dioscorides, seu Macer ille Vetus
Seu quicumque alius Plantarum nomina scripsit
Hactenus, herbarum composuitque notas;
Qui sine ac flores, docuit, quæ semina, fructus,
Quæ folia, & radix, qualis & usus eis:
Quisquis hic extiterit, primos concedet honores
Casalpine tibi, primaque ferta dabit;

Quan-

Quandoquidem in terris Natura abscondita quæque
Cernere, & ad lucem tot reuocare potes:
Quæ dum mente sagax intacta hucusque requiris
Immortale decus, nomen & inde paras.

E I V S D E M.

HORTU M si libet ingredi viator
Securus potes: aspice, ut reclusi
Cunctis sint aditus, patensque limen.
Non est qui vetet huc iter, Priapus
Turpis, falce minax, & impudicus:
Non latrans Canis, aut Puella custos,
Iraus neque Villicus, neque Agger
Obstat sarpibus, horridisque spinis.
Miraris, loca quid vides aperta:
Non vlla timor imminet rapina;
Totum nam licet hunc vides ocellis,
Intactus tamen vsquequaque fiet:
Qui tot muneribus scatet frequenter,
Ut ipsi Aonidum queant sororum
Formosi merito inuidere colles,
Nec non quicquid habet suauioris
Agri diues Arabs odore multo.
Quod si tu semel hic vaces parumper,
Sive poma legens virentis horti,
Seu herbas, seu bene flosculos olentes,
Nil est, quod cupias minus, quam abire.

ANTONII PELLICINI
EMPORIENSIS

In de Plantis Grauiſſimos Libros Andree
Cæſalpini Aretini Doctiſſimi, ac Ex-
cellentiſſimi Præceptoris ſui
Epigramma .

U A S tibi formas conſulò ſcire profundas
Plantarum terris obſecro quis potuit ?
En qui te præſtat, ſaltem Natura vel æquat .
Hic author ſolus ſat bene monſtrat eas .
Felix Cæſalpine quidem, felicior orbis
Te ſplendens . Currant hæc bona fata diu .

INDEX LOCUPLETISSIMVS PLANTARVM NOMINVM,

Quorum in hoc opere fit mentio : cuius quidem indicis primus
 numerus libros, cæteri vero capita indicant, nisi tamen
 copulatiua dictio fuerit adiuncta ; tunc siqui-
 dem ille etiam numerus libros,
 reliqui vero capita si-
 gnificant.

ABIES

3. 53

Alte

3. 4

Abies Marina 16 34

Aculeosa

13. 36

Abrotonum 12. 4, 6, 7

Acus muscata

14. 29

Abrotonum Syluestre

Acuta spina

3. 13, 16

12. 10

Adarce

16. 30

Absinthium

12. 2, 3

Adianton

16. 11, 12, 13

Abutilum

15. 18

Adiantum nigrum

16. 12, 13

Acacalis

3. 36

Adrachne

3. 19

Acacia secunda

4. 60

Aegiros

3. 45

Acanthion

13. 42

Aegylops

4. 47

Acanthis

13. 51

Aegylops inter glandiferas

2. 2

Acanthus

8. 24

Aeleomeli

2. 34

Acanthus Syluestris

13. 30

Aera

4. 49

Acanus

13. 37

Aethyopia

11. 19

Acarna

13. 45

Agalocum

2. 27

Accipitrina

8. 66

Agaricum

16. 54

Acer

2. 12

Ageraton

12. 9

Acerosa

4. 30

Agitatorium

5. 6

Achillea

12. 10

Aginalingua

8. 16

Achilleos

6. 64

Agnos

3. 51

Achias

3. 62

Agnus castus

3. 51

Acicula

7. 24

Agriacantha

13. 30

Acinos

11. 59

Agriifolium

3. 6

Aconitum

15. 32, 33

Agrimonia

8. 4

Aconitum Pardalianche

12. 33

Auga

11. 43

Acorna

13. 45

Aizoon

15. 20

Acorus

10. 39, 40

Alaternum

2. 36. 3. 48

Acrocorion

10. 24

Albanus

3. 45

Al-

I N D E X.

<i>Albrachim</i>	3.	35	<i>Ambrosiana</i>	4.	18		
<i>Albucum</i>	10.	26	<i>Ambrosia parua</i>	4.	20		
<i>Alcea</i>	14.	33, 34	<i>Ambugia</i>	13.	2		
<i>Alchechengi</i>	5.	20	<i>Amellus</i>	8, 35.	12, 39		
<i>Alchimilla</i>	14.	24	<i>Ameos vulgare</i>	7.	14		
<i>Alcidion</i>	11.	8	<i>Amerina</i>	3.	46, 51		
<i>Alcibion</i>	11.	9	<i>Ammi</i>	7.	15		
<i>Acyonium</i>	16.	30	<i>Ammoniacum</i>	7.	52		
<i>Alectorolophos</i>	11.	18	<i>Amomis</i>	2.	23		
<i>Alexandrium</i>	7.	43	<i>Amomum</i>	2, 23.	7, 40		
<i>Alfalfa</i>	6.	20	<i>Amoris herba</i>	6.	37		
<i>Alga</i>	16.	25	<i>Ampeloleuce</i>	5.	7		
<i>Alga crinito folio</i>	16.	24	<i>Ampeloprasum</i>	10.	13		
<i>Alica</i>	4.	43, 44	<i>Ampelosagria</i>	5.	9		
<i>Alisma</i>	8.	47	<i>Ampomele</i>	3.	11		
<i>Aliungia</i>	4.	3	<i>Amygdala</i>	2.	14		
<i>Alliaria</i>	8.	83	<i>Anacardium</i>	2.	19		
<i>Allium</i>	10.	15	<i>Anacardus</i>	2.	19		
<i>Allium sylvestre</i>	10.	16	<i>Anadendromalache</i>	14.	32		
<i>Allium vrsinum</i>	10.	17	<i>Anagallis</i>	6.	59		
<i>Alnus</i>	2.	8	<i>Anagallis aquatica</i>	8.	28		
<i>Aloe</i>	10.	31	<i>Anagyris</i>	3.	31		
<i>Alopecuros</i>	4.	58. &	8.	17	<i>Anchusa</i>	11.	8
<i>Alsebrans magnum</i>	9.	5	<i>Andrachne</i>	3.	19		
<i>Alsebram paruum</i>	9.	7	<i>Andrachne sylvestre</i>	15.	24		
<i>Alfine</i>	4.	37. &	6.	53	<i>Androsaces</i>	16.	48
<i>Altercum</i>	8.	45	<i>Androsamon</i>	9.	41, 43		
<i>Althea</i>	14.	30, 31, 32	<i>Anemone</i>	10, 4. &	12, 43. &	14, 9	
<i>Althea Theophrasti</i>	15.	18	<i>Anemone montana</i>	14.	10		
<i>Alum</i>	10.	16. &	11.	10	<i>Anesum</i>	7.	60
<i>Alypia</i>	9.	8	<i>Anethum</i>	7.	10		
<i>Alpium</i>	9.	8	<i>Anethum sylvestre</i>	7.	11, 12		
<i>Alysses</i>	8, 12, 82. &	11.	23, 24	<i>Angelica</i>	7.	48	
<i>Amanita</i>	16.	52	<i>Anguria</i>	5.	5		
<i>Amaracus</i>	11.	56. &	12.	8, 24	<i>Anime</i>	2.	29
<i>Amarago</i>	12.	24. &	13.	8	<i>Anisum</i>	7.	60
<i>Amaraherba</i>	12.	24	<i>Anonis</i>	6.	21		
<i>Amaranthus</i>	6.	62. &	12.	13	<i>Anonymon</i>	3.	50
<i>Amaraggiola</i>	12.	24	<i>Anserinus pes</i>	4.	25		
<i>Ambraggiolla</i>	3.	45	<i>Antipates</i>	16.	32		
<i>Ambrosia</i>	4.	18. &	12.	9	<i>Antipharmacum</i>	6.	79

I N D E X.

<i>Antirrhizon</i>	8.	26	<i>Arcturus</i>	12.	18		
<i>Antirrhinon</i>	8.	26.	52	<i>Areca</i>	2.	48	
<i>Antiscorodon</i>		10.	15	<i>Argemom</i>	8.	4	
<i>Anticaura</i>		14.	8	<i>Argemone</i>	12.	43	
<i>Anthedon</i>		3.	14	<i>Argemonia</i>	12.	43. C	
<i>Anthemis</i>		12.	22	<i>Argentina</i>	9.	27	
<i>Anthemos</i>		12.	26	<i>Arinca</i>	4.	43	
<i>Anthenoides</i>		3.	13	<i>Aris</i>	5.	39	
<i>Anthericon</i>		10.	26	<i>Arisaron</i>	5.	39	
<i>Anthophylli</i>		2.	51	<i>Aristalchea</i>	14.	30	
<i>Anthriscus</i>		7.	24	<i>Aristolochia</i>	15.	5	
<i>Anthycellion</i>		12.	38	<i>Armel</i>	9.	2	
<i>Anthyllion</i>		12.	38	<i>Armeniaca</i>	2.	46	
<i>Anthyllis</i>	12.	38.	39	<i>Armoracia</i>	8.	55	
<i>Anthyllis prima</i>		6.	33	<i>Arnabo</i>	12.	33	
<i>Ancora</i>	14.	8. C	15.	35	<i>Arnoglossum</i>	8.	16.
<i>Aparine</i>		8.	9.	10	<i>Aronia</i>	3.	14
<i>Apace</i>		13.	2	<i>Aron magnum</i>	5.	38	
<i>Aphaca</i>	6.	12. C	13.	3	<i>Aron paruum</i>	5.	37
<i>Aphace</i>		13.	3	<i>Arrenogonon</i>	8.	2.	
<i>Aphrosorodon</i>		10.	15	<i>Artemisia</i>	4.	18. C	
<i>Aphylos</i>		8.	40	<i>Artemisia prima</i>	12.	5. 8. 9	
<i>Apiastrum</i>	II.	25. C	14.	2		12.	36
<i>Apium domesticum</i>		7.	37	<i>Arthanita</i>	9.	38	
<i>Apium montanum</i>		7.	41	<i>Afarum</i>	9.	36	
<i>Apium palustre</i>		7.	38	<i>Ascalonium</i>	10	2.	
<i>Apium sylvestre</i>		14.	2	<i>Aschium</i>	16.	38	
<i>Apocynum</i>		3.	42	<i>Asclepias</i>	6.	72	
<i>Apollinaris</i>		8.	45	<i>Ascyroides</i>	9.	42	
<i>Aquifolia</i>		2.	2	<i>Ascyron</i>	9.	42	
<i>Aquifolium</i>		3.	64	<i>Aspalathus</i>	3.	36	
<i>Aquilegia</i>		15.	38	<i>Asparagus</i>	5.	26	
<i>Arabis</i>		8.	73	<i>Asparagus palustris</i>	16.	15	
<i>Arachidna</i>		8.	40	<i>Asterugo</i>	8.	9	
<i>Aracos</i>		8.	40	<i>Asthodelus</i>	10.	26	
<i>Aracus</i>		6.	9	<i>Asthodelus luteus</i>	10.	29	
<i>Aralda</i>		8.	47	<i>Asplenium</i>	16.	9	
<i>Arbutus</i>		3.	19	<i>Aprella</i>	8.	9. C	
<i>Arcangelica</i>		9.	29	<i>Astaphisagria</i>	15.	31	
<i>Arcion</i>		13.	50	<i>Aster</i>	12.	30	
<i>Arctium</i>		12.	18	<i>Asteraticus</i>	12.	30	
				<i>Astragalus</i>	6.	28	

Astrios

I N D E X.

<i>Astris</i>	8. 19	<i>Basilicum</i>	11. 59
<i>Athel</i>	8. 36	<i>Batecha</i>	5. 5
<i>Athragena</i>	14. 1	<i>Baticula</i>	7. 36
<i>Atractylis</i>	3. 50. & 13. 44, 47.	<i>Batis</i>	7. 36
<i>Atriplex</i>	4. 23	<i>Batos</i>	3. 11
<i>Auanese</i>	6. 34	<i>Batrachion</i>	14. 2
<i>Auellana</i>	2. 6	<i>Bdellium</i>	2. 30
<i>Auellana purgativa</i>	2. 45	<i>Bdellium de Mecha</i>	2. 46
<i>Auena</i>	4. 47	<i>Bechion</i>	11. 21
<i>Auena graca</i>	4. 48	<i>Bedeguar</i>	13. 40
<i>Auornellum</i>	3. 32	<i>Been album</i>	6. 50
<i>Aurantia</i>	3. 59	<i>Been rubrum</i>	4. 32
<i>Aurelia</i>	12. 13	<i>Beleuion</i>	12. 33
<i>Auricula muris</i>	8. 27, 28	<i>Bellis</i>	12. 26
<i>Auricula vrsi</i>	6. 58	<i>Belvedere</i>	4. 21
<i>Auro</i>	4. 24	<i>Belzoi</i>	2. 29
<i>Axarolus</i>	3. 14	<i>Ben</i>	2. 45
<i>Axarolus syluestris</i>	3. 13	<i>Berberis</i>	3. 12
		<i>Besasa</i>	9. 2
		<i>Beta</i>	4. 22
		<i>Beta syluestris</i>	4. 32. & 8. 16
		<i>Betelle</i>	8. 23
		<i>Betonica</i>	11. 21
		<i>Betonica altera</i>	6. 45
		<i>Betonica Pauli</i>	11. 38
		<i>Betre</i>	8. 23
		<i>Bettonica</i>	4. 34
		<i>Betulla</i>	3. 45
		<i>Eibinella</i>	7. 18
		<i>Bidens</i>	12. 17
		<i>Biondella</i>	6. 63
		<i>Bislingua</i>	5. 29
		<i>Bistoria</i>	4. 33. & 14. 21
		<i>Blattaria</i>	8. 46
		<i>Blechon</i>	11. 60. & 16. 3
		<i>Blitum</i>	4. 26
		<i>Boletis</i>	16. 41
		<i>Bombax</i>	15. 3
		<i>Bonaga</i>	6. 21
		<i>Bonifatia</i>	5. 29
		<i>Borrago</i>	11. 3

B.

BACCARA

<i>Bacchar</i>	9. 36
<i>Baccharis</i>	9. 36
<i>Baciucco</i>	11. 17
<i>Bagatto</i>	7. 36
<i>Bagole</i>	2. 52
<i>Bagole</i>	5. 14
<i>Balaustrium</i>	3. 60
<i>Ballote</i>	11. 22
<i>Balsamina</i>	5. 4
<i>Balsaminum</i>	6. 68
<i>Balsaminum geranium</i>	14. 27
<i>Balsamum</i>	2. 26
<i>Bambagia</i>	15. 3
<i>Bamia Alexandrina</i>	15. 4
<i>Baracocca</i>	2. 16
<i>Barba capri</i>	5. 25
<i>Barba ionis</i>	3. 40
<i>Barba sylvana</i>	14. 16
<i>Barbula hirci</i>	13. 23
<i>Bardana</i>	13. 50

I N D E X.

Boriffa	6.	56	Cacrys	7.	7.	36.	44
Botrys	4.	19	Cacotribulus			13.	48
Branca Vrina	8.	24	Cadytas			8.	41
Braffica	8.	54	Calamagrostis			4.	53
Braffica marina	9.	26	Calamentum			11.	61
Bratis	3.	57	Calamentum montanum			11.	62
Bretania	4.	34	Calamentum tertium			11.	63
Brittanica	4.	34	Calamintha	11.		61.	64
Bromul	4.	47	Calamus			4.	59
Brufcus	5.	28	Calamus aromaticus	4.		59.	69
Bryon	16.	19.	21.	23		10.	42
Bryonia	5.	7	Calcifraga			4.	40
Bryonia nigra	5.	8	Calendula			12.	29
Bryon Populi alba Vna	3.	45	Cali			4.	40
Bryon Thalaxion	16.	24	Calla			11.	5
Bryon Theophrasti	16.	26	Callitrichon			16.	12
Bubonium	12.	30	Caltha			12.	29
Buccinum	6.	69	Cammarus			12.	33
Bucranium	8.	26	Campanula			9.	29
Bugloffa	11.	2.	4	Camphora		3.	45
Bugloffa Hispana	11.	4	Canaria			8.	21
Bulapatum	4.	29	Canapaccia			12.	5
Bulbacea	10.	1	Cancamum			2.	31
Bulbina	10.	5	Cancer herba			12.	7
Bulbus agrestis	10.	19	Candelaria			8.	46
Bulbus fylueftris	10.	4	Canella			2.	24
Bulbus vomitorius	10.	5.	6	Canforata		12.	9
Bulimaca	6.	21	Cania			4.	15
Bumelia	2.	13	Canina fentis			3.	10
Bunias	8.	57	Caninum capue	8.		21.	52
Bunium	7.	42	Canis Testiculus			10.	46
Bupleuron	4.	14	Canna			4.	59
Bupthalmos	12.	23.	27.	28		4.	16
Burfa marina	16.	29.	30	Cannabis fylueftris		14.	34
Burfa pafitoris	8.	74.	75	Canna India		10.	34
Butomus	14.	17	Canna Mellea			4.	56
Buxus	3.	48	Cannella			16.	47
			Caphur			3.	45
			Capillaris herba			4.	58
			Capillus Veneris			16.	12
			Capnium			6.	77
			Capnos prima			6.	66

C.

CACALIA 12. 19
 Cacatreppola 13. 48

c Capnos

I. N. D. E. X.

Capnos	6.	77	Caryophillon	2.	51
Capparis	15.	6	Caryote Palmarnum fructus	2.	46
Caprago	6.	34	Casfia	2.	24
Caprificus	3.	1	Casfia	3.	28
Caprifolium	9.	43	Casfia coronaria	4.	7. 9
Capfella	8.	76	Casfia lignea	4.	12
Carabe	3.	45	Cassuta	8.	41
Caranza	5.	4	Casfia	15.	36
Carrara	8.	84	Castanea	2.	4
Carcioffus	13.	34	Castanea equina	2.	45
Cardamantica	8.	71	Castanea terrestres	10.	45
Cardamine	8.	68	Castrangula	13.	15
Cardamomum	9.	37	Casyta	8.	41
Cardamon	8.	70	Catanance	6.	68
Carderina herba	13.	51	Cataputia	9.	13
Cardiaca	11.	23	Cattos	13.	35
Cardones	13.	35	Caucalis	7.	19
Carduncellus	13.	51	Cauda equina	16.	15
Carduus	13.	33. 34	Cauda Leonis	8.	39
Cardus Benedictus	13.	47	Cauda Vulpina	4. 58. &	8. 17
Cardus Pinea	13.	34	Cauoli	8.	54
Cardus Sanctus	13.	47	Causa	12.	24
Cardus Syluestris	13.	36	Cedrelate	3.	58
Careum	7.	25	Cedrus	3.	56. 58
Carlina	13.	38. 39	Cedrus minor	3.	57
Carnabadium	12.	33	Cefalio	2.	46
Caros	7.	25	Celidonia	6.	73
Carota	7.	20	Celtis	2.	52
Carpesium	2.	51	Cenbrum	3.	52
Carpesium Galeni	4.	2	Cenchrón	4.	51
Carpigna	8.	40	Centaurca	6.	63. 64
Carpinus	2.	7. 12	Centaurca media	4.	5
Carpobalsamum	2.	26	Centaurca maior	13.	36
Carrubia	3.	27	Centaurium maius	13.	56
Carthamum	13.	46	Centaurium minus	6.	63
Cartamum Syluestre	13.	44	Centeria	9.	43
Cartoflago	8.	35	Centineruia	8. 16. &	14. 16
Carton	7. 25. &	10. 13	Centinodia	4.	36
Carui	7.	25	Centone	6.	53
Carya	2.	5	Centum capita	13.	28
Caryites	9.	10	Centunculus	6.	53

Centum

I N D E X.

Centum grana	6.	54	Chelidonia	6.	77
Centum morbia	6.	56	Chelidonium maius	6.	73
Cepa	10.	2	Chelidonium minus	14.	7
Cepa canina	10.	5	Chenopus	4.	25
Cepaea	15.	23	Chermisimum	2. 2. &	8. 5
Cerastola	5.	9	Cherva	9.	19
Cerastus	2.	20	Chiarella	11.	18
Ceraria	3.	27	Chiliophyllon	12.	11
Cerastis	6.	74	Chinna	10.	41
Ceratophylax	8.	35	Chironia	9. 46. &	12. 42
Ceranium	16.	38	Chondrus	4.	43
Cercis	3. 29.	45	Chrysantemum	12. 27. 28.	
Cerfolium	7.	41	Chrysantemum Democriti	14.	3
Cerephyllon	7.	41	Chrysobalani	2.	46
Cerimthe	11.	6	Chrysocome	12.	14
Ceromia	3.	27	Chrysolocannus	4.	23
Cerretta	13.	53	Cicer	6.	13
Cerrus	2.	2	Cicera	6.	6
Cestron	11.	21	Cicerbita	13.	11
Cetrach	16.	9	Cicercula	6.	7
Camacta	5.	13	Cici	9.	19
Chamabatos	14.	18	Cicoracea	13.	1
Chamacissus	11.	36	Cicorea	13.	2
Chamacyparissus	4.	21	Cicorium	13.	2
Chamedaphne	5. 30. &	8. 29	Cicuta	7.	27
Chamadris	11. 40.	41	Cicuta Atheniensium	9.	2
Chamadris femina	11.	43	Cicutaria	7. 22. 28.	
Chamaleon	13.	34	Cimbalaria	6.	66
Chamaleon albus	13.	38	Cimiciottum	11.	22
Chamaleon altera	13.	39	Cinara	13.	34
Chamaleuce	12.	21	Cineraria	12.	36
Chamamelum	12.	22	Cinna	10.	41
Chamapeuce	8.	52	Cinna inter fruges	4.	53
Chamapytis	9. 41. &	11. 43	Cinnamomum	2.	24
Chamasyce	9.	17	Circea	5. 22. &	8. 33
Chamelea	4.	7	Ciucum	13.	43
Chamomilla	12.	22	Cissos	3.	5
Chandralia	13.	4	Cistus	15.	15
Chandras	13.	4	Citrago	11.	25
Characias	9.	5	Citrangula	3.	59
Chetiri	8.	80	Citreolus	5.	5

I N D E X.

<i>Citrium</i>	3. 59	<i>Consolida</i>	11. 7
<i>Citronella</i>	11. 25	<i>Consolida media</i>	11. 36
<i>Citrus</i>	3. 59	<i>Consolida minor</i>	11. 37. & 12. 26
<i>Clematis</i>	6. 53. & 9. 24	<i>Conuoluuli</i>	9. 22
<i>Clematis aristolochia</i>	15. 5	<i>Conuoluulus maior</i>	9. 25
<i>Clematis daphnoides</i>	8. 29	<i>Conuoluulus minor</i>	9. 24
<i>Clematis secunda</i>	14. 1	<i>Conyza Hippocratis</i>	4. 18
<i>Cletra</i>	2. 8	<i>Conyza maior</i>	12. 40
<i>Clinopodium</i>	11. 38, 39	<i>Conyza mas</i>	12. 31
<i>Clinotrocora</i>	2. 12	<i>Conyza media</i>	12. 32
<i>Clymenon</i>	6. 29	<i>Conyza minor</i>	12. 40
<i>Clymenus</i>	5. 11	<i>Conyza tertia</i>	4. 25
<i>Cneoron</i>	4. 8, 9	<i>Copal</i>	2. 29
<i>Cnicus sativus</i>	13. 46	<i>Corallina</i>	16. 24, 34
<i>Cnicus sylvestris</i>	13. 44, 47	<i>Corallium</i>	16. 31
<i>Cobion</i>	9. 11	<i>Corallium album</i>	16. 33
<i>Coccimelia</i>	2. 15	<i>Corallium nigrum</i>	16. 32
<i>Coccum</i>	2. 2	<i>Corchoron</i>	6. 59
<i>Coccum Gnidium</i>	4. 8	<i>Corcorus</i>	5. 15
<i>Coerodilia</i>	13. 29	<i>Cordumenum</i>	9. 37
<i>Coerodilium</i>	10. 19	<i>Coriandrums</i>	7. 59
<i>Colchicum</i>	10. 19	<i>Corinthe</i>	11. 6
<i>Colocasia</i>	5. 38. & 6. 2	<i>Corion</i>	7. 59
<i>Colocyntha</i>	5. 2	<i>Coris</i>	9. 44, 45
<i>Colocynthis</i>	5. 3	<i>Corneola</i>	6. 39
<i>Coloetia</i>	3. 38	<i>Cornus</i>	3. 26
<i>Coloquintida</i>	5. 3	<i>Coroneola</i>	6. 39
<i>Columbina</i>	15. 38	<i>Coronopus</i>	8. 19
<i>Colutea</i>	3. 38	<i>Corruda</i>	5. 26
<i>Colytea</i>	3. 31	<i>Corylus</i>	2. 6
<i>Comaron</i>	3. 19	<i>Costa herba</i>	7. 50
<i>Come</i>	13. 23	<i>Costum</i>	10. 42
<i>Concilium</i>	9. 28	<i>Cota</i>	12. 23
<i>Condisi</i>	6. 48	<i>Cotinus</i>	2. 35, 39
<i>Condrilla</i>	13. 4, 5, 6, 7	<i>Cotona</i>	15. 3
<i>Condryllon</i>	13. 5	<i>Cotonea</i>	3. 61
<i>Conion</i>	7. 27	<i>Cotula fetida</i>	12. 23
<i>Connina</i>	4. 25	<i>Coturnix</i>	8. 16
<i>Conops</i>	8. 21	<i>Cotyledon</i>	15. 25, 26
<i>Consecratrix</i>	10. 36	<i>Crambe</i>	8. 54
<i>Consi igo</i>	15. 28	<i>Cranium</i>	16. 39

Crassula

I N D E X.

<i>Crassula maior</i>	15. 26	<i>Curalium</i>	16. 31
<i>Crassula minor</i>	15. 21	<i>Curcuma</i>	4. 61
<i>Cratægon</i>	3. 64	<i>Cuscuta</i>	8. 41
<i>Cratægonon</i>	4. 35	<i>Cyanus</i>	13. 52
<i>Cratægus</i>	3. 64	<i>Cyanus flos</i>	8. 80
<i>Crataeus</i>	4. 35	<i>Cyclaminus</i>	9. 38
<i>Crescione</i>	7. 39	<i>Cyclaminus secunda</i>	5. 11
<i>Crespinus</i>	3. 12	<i>Cydonia</i>	6. 61
<i>Crespinulus</i>	13. 11	<i>Cymbalion</i>	15. 26
<i>Cressis</i>	13. 14	<i>Cynara</i>	13. 34
<i>Cressolina</i>	12. 7	<i>Cynocephalia herba</i>	8. 52
<i>Crescione</i>	8. 28. 68	<i>Cynocephalon</i>	8. 21
<i>Crethmon agrion</i>	7. 36	<i>Cynocrambe</i>	4. 25
<i>Crinon</i>	10. 33	<i>Cynoglossa</i>	11. 13
<i>Crispula</i>	12. 7	<i>Cynoides</i>	8. 21
<i>Crista</i> 8. 35, 36, 37. &	11. 18	<i>Cynops</i>	8. 21
<i>Crista gallinacea</i>	8. 36	<i>Cynorhodon</i>	3. 10
<i>Crithman</i>	7. 36	<i>Cynobatos</i> 3. 10. &	15. 6
<i>Crithmum sylvestre</i>	13. 31	<i>Cynosorchis</i>	10. 46
<i>Crocum</i>	10. 20	<i>Cyparissias</i>	9. 7
<i>Crocum Saracenicum</i>	13. 46	<i>Cyperis</i>	4. 61
<i>Croton</i>	9. 19	<i>Cyperus</i>	4. 61
<i>Crucial'is herba</i>	8. 12	<i>Cyperus Babilonicus</i>	4. 62
<i>Cruciata</i>	6. 79	<i>Cyperus Indicus</i>	4. 61
<i>Cubebe</i> 2. 23. & 4. 1. &	5. 28	<i>Cypros</i>	4. 61
<i>Cucubalum</i>	5. 18	<i>Cypros</i>	3. 8
<i>Cucumber</i>	5. 5	<i>Cytinus</i>	3. 60
<i>Cucumber asininus</i>	5. 6	<i>Cytinus</i>	3. 33
<i>Cucumerculus</i>	5. 5		
<i>Cucumis</i>	5. 5	D.	
<i>Cucumis sylvestris</i>	5. 6	D ACTILI	2. 46
<i>Cucurbita sativa</i>	5. 2	<i>Damasonium</i>	8. 47
<i>Cucurbita sylvestris</i>	5. 3. 7	<i>Daneda</i>	12. 8
<i>Culex herba</i>	8. 21	<i>Daphnoides</i>	4. 6
<i>Cuminum</i> 7. 13. 14. &	15. 57	<i>Daucum</i> 7. 16. 17. 18. 19. 20. 21	
<i>Cunila</i>	15. 49. 51	<i>Delfinium</i> 6. 69. &	8. 67
<i>Cunila bubula</i>	11. 37	<i>Dendroides</i>	9. 11
<i>Cunilago</i>	12. 32, 40	<i>Dens caballinus</i>	8. 45
<i>Cunila montana</i>	11. 52	<i>Dens caninus</i>	10. 18
<i>Cupressus</i>	3. 55	<i>Dentaria</i> 8. 40. &	15. 33
<i>Cupressus sylvestris</i>	3. 57	<i>Desi.</i>	

I N D E X.

<i>Desiderium</i>	10.	5	<i>Elatine</i>	9.	32
<i>Dictamum</i>	6.	18	<i>Electrum</i>	3.	45
<i>Dictamum album</i>	15.	37	<i>Eleliphacon</i>	11.	15
<i>Dictamum Creticum</i>	11.	58	<i>Eleoselinon</i>	7.	38, 39
<i>Dictanon</i>	11.	58	<i>Elium</i>	10.	23, 30
<i>Digitalis</i>	8.	47	<i>Elleborina</i>	15.	30
<i>Digitelli</i>	16.	52	<i>Elleborum album</i>	15.	27
<i>Digitellus</i>	15.	20	<i>Elleborum nigrum</i>	15.	28
<i>Digiti citrini</i>	10.	47	<i>Elymon</i>	4.	52
<i>Diosanthos</i>	6.	45	<i>Emerus</i>	3.	38
<i>Diospiron</i>	2.	52	<i>Empetron</i>	4.	40. & 6.
<i>Dipsacus</i>	13.	27	<i>Endiuiia</i>	13.	2
<i>Dircea</i>	8.	33	<i>Endiuiia sfluestris</i>	13.	9
<i>Dolichus</i>	6.	3	<i>Enhemon</i>	2.	35
<i>Domax</i>	4.	59	<i>Enneaphyllon</i>	15.	29
<i>Dorella</i>	8.	79	<i>Ensis</i>	10.	35
<i>Doria herba</i>	12.	42	<i>Enula</i>	12.	34
<i>Doronicum</i>	12.	33	<i>Enula campana</i>	12.	34
<i>Doryeniium</i>	9.	27	<i>Enxina</i>	2.	2
<i>Draba</i>	8.	73	<i>Ephemeron</i>	10.	19
<i>Dracontia magna</i>	5.	35	<i>Ephemeron non latiale</i>	5.	33
<i>Dracontion</i>	5.	35, 36,	<i>Epimedium</i>	16.	14
<i>Dracontium</i>	4.	33	<i>Epimelis</i>	3.	15
<i>Dracunculus</i>	5.	35, 36	<i>Epimenidium</i>	10.	11
<i>Dragone</i>	14.	36	<i>Epipactis</i>	15.	30
<i>Dragon tea</i>	5.	35	<i>Epipetron</i>	4.	25
<i>Dryopteris</i>	16.	5	<i>Epithymum</i>	8.	42. & 13.
<i>Drys</i>	2.	2	<i>Equapium</i>	7.	43
<i>Dulcisida</i>	15.	36	<i>Equisfeniculum</i>	7.	9
<i>Dulipan</i>	10.	6	<i>Equisfelis</i>	16.	15
<i>Dallaha</i>	5.	5	<i>Equisetum</i>	16.	15
			<i>Eranthemus</i>	12.	26. & 14.
			<i>Erebinthos</i>	6.	13
			<i>Erica</i>	3.	20
			<i>Erigeron</i>	13.	51
			<i>Erineon</i>	9.	31
			<i>Erinos</i>	9.	31
			<i>Ermellinus</i>	3.	21
			<i>Eruanga</i>	8.	41
			<i>Eruca</i>	8.	62
			<i>Eruca marina</i>	8.	63

E.

E B E N V S

Ebulus
Ebur fossile
Echias
Echion
Elaphoboscum
Elaterium

3. 34
 5. 13
 16. 33
 11. 9
 11. 9
 7. 56
 5. 6

Erui

I N D E X.

<i>Eruiium</i>	6.	6	<i>Fasolus</i>	6.	14
<i>Eruium</i>	6.	8	<i>Fasus agrestis</i>	13.	44
<i>Eringum</i>	13.	28	<i>Fauagello</i>	14.	7
<i>Eryngium marinum</i>	13.	29, 31	<i>Fäufel</i>	2.	48
<i>Eringo</i>	13.	28	<i>Fäbrifuga</i>	11.	40
<i>Erysimum</i>	8.	64	<i>Fegatella</i>	16.	19
<i>Erysimum cereale</i>	4.	26	<i>Fel terra</i>	6.	63
<i>Erythrodanum</i>	8.	8	<i>Fendex saxum</i>	7.	16
<i>Erythronium</i>	10.	45	<i>Ferula</i>	7.	2
<i>Esca</i>	16.	53	<i>Ferulaceum genus</i>	7.	1
<i>Eschara</i>	16.	28	<i>Ferulago</i>	7.	2, 3, 5
<i>Esculus</i>	2.	2	<i>Festuca</i>	4.	47
<i>Esopos</i>	13.	20	<i>Ficus</i>	3.	1
<i>Esula</i>	9.	7	<i>Ficus aegiptia</i>	3.	2, 28
<i>Esula rotunda</i>	9.	14	<i>Ficus Cypria</i>	3.	2
<i>Ethymodris</i>	2.	2	<i>Ficus indica</i>	3.	2
<i>Eufragia</i>	8.	34, 35	<i>Fidicula</i>	16.	6
<i>Eugalaethon</i>	6.	23	<i>Figatella</i>	14.	8
<i>Euonymus</i>	3.	50	<i>Filago</i>	8.	35
<i>Eupatorium</i>	8.	4 & 12,	<i>Filicula</i>	16.	6, 11
<i>Euphorbium</i>	8.	18	<i>Filipendula</i>	7.	42. & 14, 13
<i>Euphrosinum</i>	11.	2	<i>Filix</i>	16.	2
<i>Euxomon</i>	8.	62	<i>Filix femina</i>	16.	3
			<i>Filix palustris</i>	16.	4
			<i>Finochiella</i>	7.	28
			<i>Fioraliso</i>	13.	52
			<i>Fior cappuccio</i>	6.	69
			<i>Fior rancio</i>	12.	29
			<i>Fior velluto</i>	6.	62
			<i>Fistula pastoris</i>	8.	47
			<i>Flamma</i>	9.	40
			<i>Flammula</i>	9.	40 & 14.
			<i>Flammula Iouis</i>	14.	1
			<i>Flos India</i>	12.	43
			<i>Flos Solis</i>	12.	35
			<i>Fluuida</i>	2.	41
			<i>Faniculum</i>	7.	9
			<i>Faniculum marinum</i>	7.	31
			<i>Fanum Gracum</i>	6.	15
			<i>Folium</i>	8.	23, 30
			<i>Folium Indum</i>	2.	25. & 8.

F.

F A B A

<i>Faba inuersa</i>	9.	21. &	15.	26	<i>Fior velluto</i>	6.	62
<i>Fabaria</i>	9.	21. &	15.	26	<i>Fistula pastoris</i>	8.	47
<i>Fagre</i>	14.	18			<i>Flamma</i>	9.	40
<i>Fagus</i>	2.	2, 3			<i>Flammula</i>	9.	40 & 14.
<i>Familiola</i>	16.	47			<i>Flammula Iouis</i>	14.	1
<i>Far</i>	4.	45			<i>Flos India</i>	12.	43
<i>Far adorem</i>	4.	45			<i>Flos Solis</i>	12.	35
<i>Farfara</i>	12.	21			<i>Fluuida</i>	2.	41
<i>Farfugium</i>	12.	21			<i>Faniculum</i>	7.	9
<i>Farnia</i>	2.	2			<i>Faniculum marinum</i>	7.	31
<i>Farranum</i>	12.	21			<i>Fanum Gracum</i>	6.	15
<i>Faseolaria</i>	3.	31			<i>Folium</i>	8.	23, 30
<i>Faseolus</i>	6.	3			<i>Folium Indum</i>	2.	25. & 8.
<i>Faseolus Romanus</i>	9.	19					

I N D E X.

<i>Formentone</i>	4.	31	<i>Geranium balsaminum</i>	14.	27
<i>Fragaria</i>	14.	18	<i>Gethyum</i>	10.	13
<i>Fraus</i>	13.	2	<i>Geum</i>	14.	12
<i>Fraxinella</i>	5.	32	<i>Giaggiolo</i>	10.	36
<i>Fraxinellus</i>	15.	37	<i>Gicherum</i>	5.	36
<i>Fraxinus</i>	2.	13	<i>Gieduar</i>	10. 42. &	15 35
<i>Fremium</i>	14.	9	<i>Gigarum</i>	5.	36
<i>Frugiperdis</i>	3.	46	<i>Ginestrella</i>	13.	16
<i>Frumenta</i>	4.	41	<i>Gingiber</i>	10.	43
<i>Fucus marinus</i>	16.	25	<i>Gingidium</i>	7. 22. 23	
<i>Fumaria</i>	6.	77	<i>Girafole</i>	9.	19
<i>Fumus terra</i>	6.	77	<i>Gith</i>	15.	11
<i>Fungi</i>	16.	37, 40	<i>Gittone</i>	6.	43
<i>Fungus marinus</i>	16.	48	<i>Giuggiolena</i>	9.	33
<i>Fungus orientalis</i>	5.	50	<i>Gladiolus</i>	4. 61. &	10. 35
<i>Fusago</i>	3.	58	<i>Glandiferarum differentia</i>	2.	2
			<i>Glans Vnguentaria</i>	2.	45
			<i>Glastum</i>	8.	60
			<i>Glaux</i>	6.	23
			<i>Glechon</i>	11.	60
G			<i>Glinon</i>	2.	12
<i>Galanga</i>	4.	62. &	<i>Glycyriza</i>	6.	41
<i>Galanga maior</i>	10.	40	<i>Gnaphalion</i>	12. 15. &	16. 25
<i>Galbanum</i>	7.	51	<i>Gongyle</i>	8.	58
<i>Galbigia</i>	4.	42	<i>Gorgonia gemma</i>	16.	31
<i>Galeodolon</i>	8.	48	<i>Gossapinus</i>	15.	3
<i>Galeopsis</i>	8.	48	<i>Gossipium</i>	15.	3
<i>Galion</i>	8.	11	<i>Gralega</i>	6.	34
<i>Gallica</i>	8.	12	<i>Gramen</i>	4.	57
<i>Gallinacei</i>	16.	49	<i>Gramen harundinaceum</i>	4.	53
<i>Gallitricum</i>	11.	18	<i>Gramen parnasium</i>	6.	53
<i>Gariofilata</i>	14.	12	<i>Grama paradisi</i>	9.	37
<i>Gariofilus flos</i>	6.	45	<i>Granum regium</i>	9. 19. 20	
<i>Gariophilus</i>	2.	51	<i>Granum tinctorium</i>	2.	2
<i>Gariophyllon</i>	2.	51	<i>Gratia Dei</i>	6.	65
<i>Gattaria</i>	11.	63	<i>Guadarella</i>	9.	35
<i>Gelsiminum</i>	4.	10, 11	<i>Guadum</i>	8.	60
<i>Gelsum</i>	3.	3	<i>Guaiacum</i>	3.	22
<i>Geminalis</i>	11.	29	<i>Gummi Elemi</i>	2.	35
<i>Genista</i>	3.	35			
<i>Genista rubra</i>	4.	12			
<i>Gentiana</i>	6.	78, 79, 80			
<i>Geranium</i>	7. 28, 29. &	14. 25			

H.

H ALICACABVM	5.	20	<i>Hermodactylus</i>	10.	19
<i>Halimum</i>	4	24, 39	<i>Hermupoa</i>	8.	2
<i>Haliphilos</i>		2. 2	<i>Hesperis</i>	8.	81
<i>Halosachne</i>		16. 30	<i>Hibiscus</i>	14	30, 31
<i>Handacocœa</i>		6. 17	<i>Hieracia</i>		13. 13
<i>Harmala</i>		9. 2	<i>Hieracium</i>	13.	12, 14
<i>Harmel</i> 8. 50. & 9. 2. &		15. 12	<i>Hierobotane</i>		11. 32
<i>Harundo</i>		4 59	<i>Hippolapatum</i>		4. 29
<i>Hafce</i>		11. 47	<i>Hippomarathon</i>		7. 9
<i>Hastula regia</i>		10. 26	<i>Hipposelinon</i>	7.	38, 43
<i>Hedera</i>		3. 5	<i>Hippuris</i>		16. 15
<i>Hedera Cilicia</i>		5. 12	<i>Hirci barbula</i>		13. 23
<i>Hedera rigens</i>		3. 6	<i>Hirci spina</i>		8. 7
<i>Hedera spinosa</i>		5. 12	<i>Hirculus</i>		4. 4
<i>Hedera terrestris</i>		11. 36	<i>Hirundinaria</i>	6.	72, 73
<i>Hedysmos</i>		11. 84	<i>Hissopum</i>	11.	50, 53
<i>Hedynois</i>		13. 2	<i>Hissopus montanus</i>		11. 39
<i>Hedysaron</i>		6. 30	<i>Holestion</i>		8. 20
<i>Hedenium</i>	16.	33, 34	<i>Holeschamis</i>		4 60
<i>Helenium ægyptium</i>		6. 27	<i>Holestium</i>		8. 20
<i>Helenium Indicum</i>		12. 35	<i>Hordeum</i>	4	45, 46
<i>Helierison</i>		12. 13	<i>Hordeum murinum</i>		4. 58
<i>Heliochryseos</i>		12 13	<i>Horminum</i>	11.	29, 30
<i>Helioscopus</i>		9. 14	<i>Humirubus</i>		14. 18
<i>Helioſtrophium</i>		11. 11	<i>Hyacinthus albus</i>		10. 6
<i>Heliotropium</i> 9. 20. &		11. 11, 12	<i>Hyacinthus Bulbosus</i>		10 7
<i>Heliotropium maius</i>		11. 11	<i>Hyacinthus poetarum</i>		6. 69
<i>Heliotropium minus</i>		11. 12	<i>Hyacinthus Sylvestris</i>		10. 4
<i>Helix</i>	3.	5, 46	<i>Hydnon</i>		16. 38
<i>Helxine</i>		4. 38	<i>Hydrolapathum</i>		4 29
<i>Helxine Cissampetos</i>		9. 24.	<i>Hydropiper</i>		4. 35
<i>Hemerocalles</i>	10.	23, 30	<i>Hyoſciamus</i>		8. 45
<i>Hemeris</i>		2. 2	<i>Hyoſciamus albus</i>		5. 19
<i>Hemionis</i>	16.	8, 9	<i>Hyoſciamus niger</i> 8.44. &		15. 12
<i>Hemionitis</i>		16. 8	<i>Hypœcoum</i>		15. 19
<i>Heptaphyllon</i>		14. 20	<i>Hypericum</i>		9. 41
<i>Heptapleuron</i>		8. 16	<i>Hyphear</i>		3. 7
<i>Herba pepe</i>		8. 72	<i>Hypocharis</i>		13. 2
			<i>Hypocistis</i>		15. 15
			<i>Hypoglossum</i>		5. 29

I N D E X.

I.

ASCRA

<i>Iasone</i>	9. 28. &	9. 40	15. 38
<i>Iasme</i>		4. 10	
<i>Iberis</i>		8. 71	
<i>Ieseminum</i>		4. 10	
<i>Ieseminum caruleum</i>		3. 43	
<i>Igniarij</i>		16. 53	
<i>Ignis syluestris</i>		16. 50	
<i>Ilatrum</i>		2. 36	
<i>Ilex</i>		2. 2	
<i>Illecebra</i>		15. 22	
<i>Imperatoria</i>	7. 12, 30, 46, 47, 49		
<i>Impia herba</i>		12. 15	
<i>Incensaria</i>		12. 31	
<i>Intubus</i>		13. 2	
<i>Inula</i>		12. 34	
<i>Ion</i>		9. 39	
<i>Iouis flamma</i>	2. 52. &	9. 40	
<i>Iouis flos</i>		6. 45	
<i>Iouis triticum</i>		2. 52	
<i>Iringum</i>		13. 26	
<i>Iris</i>		8. 64	
<i>Iris inter fruges</i>		4. 26	
<i>Iris</i>	10.	35, 36	
<i>Iris illirica</i>		10. 37	
<i>Iris palustris</i>		10. 39	
<i>Isatis</i>		8. 60	
<i>Ischemon</i>		4. 58	
<i>Isagarum</i>		4. 39	
<i>Isidis plocamom</i>		16. 32	
<i>Isoopyron</i>		6. 5	
<i>Iua</i>		11. 43	
<i>Iua arctica</i>		11. 44	
<i>Iuinba</i>		3. 24	
<i>Iuinba syluestris</i>		3. 25	
<i>Iuncus</i>	4.	60, 70	
<i>Iuncus odoratus</i>		4. 69	
<i>Iuniperus</i>		3. 58	

<i>Iuniperus maior</i>	2. 58
<i>Iusquiamum</i>	8. 45
<i>Ixia</i>	13. 38
<i>Ixine</i>	13. 34

L.

LABRUSCA

<i>Labrum Veneris</i>	13. 27.
<i>Laburnum</i>	3. 32
<i>Lacca</i>	2. 31
<i>Lac galline</i>	10. 10
<i>Lachryma Iob</i>	4. 55
<i>Lacina</i>	16. 52
<i>Lac sancta Maria</i>	13. 37
<i>Lactaria</i>	9. 4
<i>Lactariola</i>	13. 22
<i>Lactuca</i>	13. 19
<i>Lactuca caprina</i>	9. 4 5
<i>Lactuca montana</i>	13. 21
<i>Lactuca syluestris</i>	6. 57. & 8.
	60. 13. 13. 20
<i>Ladanum</i>	15. 16
<i>Lagopus</i>	6. 19
<i>Lagopyron</i>	6. 19
<i>Lamius</i>	11. 31
<i>Lanaria herba</i>	6. 4. 8. & 13. 52. 53
<i>Lanceola</i>	8. 17
<i>Lantana</i>	2. 41
<i>Lapathum</i>	4. 29
<i>Lapathum domesticum</i>	4. 28
<i>Lapis Lyncis</i>	3. 45. & 16. 44
<i>Lappa</i>	8. 9
<i>Lappa canaria</i>	8. 4
<i>Lappago</i>	8. 9. 10
<i>Lappa maior</i>	13. 50
<i>Lappa minor</i>	8. 3
<i>Lapsana</i>	8. 56
<i>Larix</i>	3. 52
<i>Laser</i>	7. 48
<i>Laserpitium</i>	7. 44. 48.

Larifo-

I N D E X.

<i>Latifolia</i>	[2. 2	<i>Lignum Sanctum</i>	3. 22
<i>Lathyrus</i>	9. 13	<i>Ligusticum</i>	7. 46, 47
<i>Lathyrus</i>	6. 7	<i>Ligustrum</i>	3. 8
<i>Lauanda</i>	11. 46	<i>Ligustrum orientale</i>	13. 43
<i>Lauer</i>	7. 39	<i>Liliago</i>	10. 30
<i>Laurentina</i>	11. 36	<i>Lilium</i>	10. 33
<i>Laureola</i>	4. 6	<i>Lilium conuallium</i>	5. 34
<i>Laurus</i>	2. 21	<i>Lilium purpureum</i>	10. 33, 36
<i>Laurus alexandrina</i>	5. 29, 30, 31	<i>Limon</i>	3. 59
<i>Laurus sylvestris</i>	2. 40	<i>Limonia</i>	13. 33
<i>Lectivitarium</i>	2. 12	<i>Limonium</i>	4. 32
<i>Ledon</i>	15. 16	<i>Linaria</i>	8. 51
<i>Legumina</i>	6. 1	<i>Lingua avis</i>	2. 13. & 6. 53
<i>Lens</i>	6. 10	<i>Lingua bouina</i>	11. 2
<i>Lentago</i>	2. 40	<i>Lingua canina</i>	11. 13
<i>Lenticula palustris</i>	16. 35	<i>Lingua ceruina</i>	16. 7
<i>Lentiscus</i>	2. 43	<i>Lingua</i>	16. 51
<i>Leontice</i>	12. 19	<i>Lingua passerina</i>	4. 36
<i>Leontopetalon</i>	6. 75	<i>Lingua serpentina</i>	16. 17
<i>Leontopodium</i>	14. 24	<i>Linogenista</i>	3. 35
<i>Lepidium</i>	8. 72	<i>Linospartum</i>	3. 35
<i>Leporaria herba</i>	6. 19	<i>Linosostis</i>	8. 2
<i>Leporis auricula</i>	6. 29	<i>Linternum</i>	2. 36
<i>Leptophyllos Artemisia</i>	12. 8	<i>Linum</i>	14. 35
<i>Leucacantha</i>	13. 49	<i>Liquidambarum</i>	2. 34
<i>Leucas</i>	11. 31	<i>Liquiritia</i>	6. 41
<i>Leucanthemon</i>	12. 22	<i>Lirium</i>	10. 22, 25
<i>Leuce</i>	3. 45. & 11. 31	<i>Lithodendron</i>	16. 31
<i>Leucoion</i>	8. 80. & 10. 24	<i>Lithospermum</i>	11. 10
<i>Leucoion sylvestre</i>	8. 81	<i>Lobi</i>	6. 3
<i>Leuisticum</i>	7. 44 45	<i>Lobia</i>	6. 14
<i>Libanos</i>	2. 28	<i>Lolium</i>	4. 49
<i>Libanotis</i>	7. 5. & 12. 31	<i>Lolium sylvestre</i>	4. 58
<i>Libanotis candida</i>	7. 7	<i>Lonchitis</i>	10. 21
<i>Libanotis coronaria</i>	11. 45	<i>Lonchitis aspera</i>	16. 10
<i>Libanotis fertilis</i>	7. 44	<i>Lotus aegyptia</i>	15. 8
<i>Libanotis nigra</i>	7. 8. 45	<i>Lotus arbor</i>	2. 52
<i>Libanotis Theophrasti</i>	7. 47	<i>Lotus sylvestris</i>	6. 17
<i>Libanotos</i>	2. 28	<i>Lotus urbana</i>	6. 16
<i>Lichen</i>	16. 19, 20	<i>Lucciola</i>	4. 58. & 16. 17
<i>Lignum Aloes</i>	2. 27	<i>Lucernula</i>	6. 43

I N D E X.

<i>Lunaria</i>	6.	32,	56	<i>Malum insanum</i>	5.	15.	16	
<i>Lunariagræca</i>		8.	82	<i>Malum punicum</i>		3.	60	
<i>Lunaria minor</i>		16.	18	<i>Malum spinosum</i>		5.	17.	
<i>Lunaria racemosa</i>		16:	18	<i>Malum terra</i>	9.	38.	15. 5	
<i>Lupinus</i>		6.	26	<i>Maluone</i>		14.	30	
<i>Lupinus sylvestris</i>	6.	26.	27	<i>Malus</i>		3.	61	
<i>Lupulus</i>		4	17	<i>Malus Aſſiria</i>		3.	59	
<i>Lupus ſaliſtarius</i>		4.	17.	<i>Malus medica</i>		3.	59	
<i>Lutea herba</i>		6.	39	<i>Malus perſica</i>		3.	59	
<i>Lychnis</i>	6.	43,	44	<i>Mamiras</i>		12.	33	
<i>Lychnitis</i>		6.	58	<i>Mammola</i>		9.	39	
<i>Lycium</i>		3.	16	<i>Mandragoras</i>		5.	24	
<i>Lycoctonum</i>		15.	32	<i>Mandragoras Theophrasti</i>		4.	11	
<i>Lycortonium Ponticum</i>		15.	33	<i>Manine</i>		16.	52	
<i>Lycopſis</i>		11.	4	<i>Manna</i>		2.	13	
<i>Lyncurium</i>	3.	45. &	16.	44	<i>Marathon</i>		7.	9
<i>Lyſimachia</i>		6.	55	<i>Maris ſpuma</i>		16.	30	
				<i>Marrubium</i>		11.	23, 26	
				<i>Marrubium nigrum</i>		11.	22	
				<i>Martagon</i>		10.	33	
				<i>Marum</i>		11.	56, 57	
				<i>Maſſeton</i>		7.	48	
				<i>Maſtiche</i>		2.	45	
				<i>Maſtorcium</i>		8.	70	
				<i>Matricaria</i>		12.	24	
				<i>Matrifalua</i>		11.	16	
				<i>Matrifylua</i>	5.	11. &	9. 43	
				<i>Mara ſerda</i>		4.	68	
				<i>Medica</i>		6.	20	
				<i>Medion</i>		9.	28	
				<i>Melamphillon</i>		8.	24	
				<i>Melampodion</i>		15.	28	
				<i>Melampyron</i>		9.	35	
				<i>Melanchraniſ</i>		4.	60	
				<i>Melangula</i>		3.	59	
				<i>Melanthon</i>		15.	11	
				<i>Melanxana</i>	5.	15.	16	
				<i>Melegbetta</i>		9.	37	
				<i>Melſtrum</i>	4.	56. &	6. 17	
				<i>Melia</i>		2.	13	
				<i>Meliaſites</i>		6.	17	

M.

M A C E R

Macerone

Macheronion

Macis

Madonia

Magydaris

Maiorana

Maiz

Malabattrum

Malache

Mala citria

Mala herba

Malefici

Maligia

Malinathalla

Malope

Malua

Malua arboreſcens

Malua ſylveſtris

Malum aureum

Malum granatum

2. 49

7. 43

10. 35

2. 49

15. 7

7. 48

11. 57

4. 54

8. 23

14. 30

3. 59

8. 39

16. 42

10. 3

4. 63

14. 30

14. 30

14. 32

14. 31

5. 16

3. 60

Melica

I N D E X.

<i>Melica</i>	4	53	<i>Mochi</i>	6	8
<i>Melilotos</i>	12	12	<i>Mollugo</i>	8	10
<i>Melilorum</i> 6. 17, 22. &	12	12.	<i>Mollucca</i>	11	24
&	15	8	<i>Moly</i>	9	2
<i>Meline</i>	4	52	<i>Moly Dioscoridis</i>	10	11
<i>Melinum</i>	11	20	<i>Moly homericum</i>	10	9
<i>Melissa</i>	11	25	<i>Monoclonos Artem</i>	12	9
<i>Melissophylon</i>	11	25	<i>Montapium</i>	7	41
<i>Melligo</i>	11	20	<i>Mora herba</i>	11	37
<i>Mellone</i>	5	5.	<i>Morbidelli</i>	4	14
<i>Melon</i>	5	5	<i>Morella</i>	11	37
<i>Melopepon</i>	5	5	<i>Morsus diaboli</i>	13	58
<i>Melothron</i>	5	7	<i>Morsus gallina</i>	6	53
<i>Memecylon</i>	3	19	<i>Morus</i>	3	3
<i>Mencipepe</i>	11	53	<i>Morus egyptia</i>	3	2
<i>Menta</i>	11	64	<i>Moscocaryon</i>	2	49
<i>Menta saracenicæ</i>	12	12	<i>Mughettus</i>	5	34
<i>Mentastrum</i>	11	64	<i>Mula</i>	16	8
<i>Menthuculus</i>	5	26	<i>Muris auricula</i>	8	27
<i>Merauiglia</i>	4	26	<i>Musa</i>	2	47
<i>Mercurialis</i>	8	2	<i>Muscus</i>	16	21
<i>Mesoleucon</i>	11	31	<i>Muscus marinus</i>	16	24
<i>Mespili tertium genus</i>	3	13	<i>Myacantha</i>	5	26
<i>Mespilus</i>	3	15	<i>Myagros</i>	9	35
<i>Mespilus aronia</i>	3	14	<i>Myosotonon</i>	12	33
<i>Meu</i>	7	12	<i>Myosotis</i>	4 37. &	8. 27
<i>Mezereon</i>	4	8	<i>Myrica</i>	3	47
<i>Miccia</i>	4	9	<i>Myrsifca nux</i>	2	49
<i>Milesum</i>	16	30	<i>Myriophillon</i>	6	60
<i>Milium</i>	4	51	<i>Myrobalanus</i>	2	45
<i>Milium indicum</i>	4	53	<i>Myrrha</i>	2	29
<i>Milium solis</i>	11	10	<i>Myrris</i>	7	28
<i>Millesfolium</i> 6. 60. &	12	10, 11	<i>Myrsinites</i>	9	10
<i>Mileu</i>	3	54	<i>Myrtaria</i>	9	10
<i>Milzadella</i>	11	31	<i>Myrtus</i>	3	49
<i>Milybdena</i>	4	33	<i>Myrtus sylvestris</i>	5	28
<i>Mintha</i>	11	64	<i>Mysineum</i>	7	9
<i>Mirabolani</i>	2	46	<i>Myna</i>	2	18
<i>Misy</i>	16	38			
<i>Mitridation</i>	10	18			
<i>Manasium</i>	4	64			

I N D E X.

N.

N	APPELLVS	15.	32
	<i>Napellus Moysi</i>	15.	35
	<i>Napus</i>	7. 42. &	8. 57.
	<i>Napy</i>		8. 61
	<i>Narcissus</i>	10.	22, 25
	<i>Narcissus aquaticus</i>		10. 24
	<i>Narcissus autumnalis</i>		10. 25
	<i>Narcissus luteus</i>		10. 21
	<i>Narcissus marinus</i>		10. 23
	<i>Nardum</i>	16.	27
	<i>Nardum gallicum</i>	4.	4
	<i>Nardum montanum</i>	4.	3
	<i>Nardum sylvestre</i>	9.	36
	<i>Narthecia</i>	7.	2
	<i>Narthen</i>	7.	2
	<i>Nasso</i>	3.	54
	<i>Nasturtium</i>	8.	70
	<i>Nauone</i>	8.	57
	<i>Nelea</i>	3.	19
	<i>Nemifarum</i>	10. 21. &	15. 7.
	<i>Nepa</i>	3.	37
	<i>Nepita</i>	11.	61
	<i>Nerion</i>	3.	41
	<i>Neris</i>	4.	3
	<i>Neuras</i>	8.	6
	<i>Nicholai</i>	2.	48
	<i>Nigella</i>	12. 26. &	15. 11
	<i>Nigella Citrina</i>	9.	37
	<i>Nocum</i>	4.	64
	<i>Numularia</i>	6.	56
	<i>Nux Auellana</i>	2.	6
	<i>Nux Euboica</i>	2.	4
	<i>Nux Græca</i>	2.	14
	<i>Nux Hercules</i>	2.	6
	<i>Nux Indica</i>	2. 48. 49	
	<i>Nux Inglans</i>	2.	5
	<i>Nux metel</i>	2. 50. &	5. 17
	<i>Nux muscata</i>		2. 49

<i>Nux Pontica</i>	2.	8
<i>Nux Vomica</i>	2.	50
<i>Nymphaea</i>	10. 33. &	15. 7

O.

O	CHRVS	6.	6
	<i>Ocimoides</i>	6.	47
	<i>Ocimum</i>	11.	59
	<i>Oculus</i>	15.	20
	<i>Oculus canis</i>	8.	21
	<i>Oculus Christi</i>	6.	44
	<i>Oculus Yacca</i>	12.	23
	<i>Odontides</i>	6.	52
	<i>Oenanthe</i>	3. 18. &	14. 14
	<i>Oenothera</i>		6. 70
	<i>Olea</i>	2.	35
	<i>Oleagus</i>	3.	46
	<i>Oleandrum</i>	3.	41
	<i>Oleaster</i>	2.	35
	<i>Oleastrum</i>	3.	48
	<i>Oleum styracinum</i>	2.	34
	<i>Olibanum</i>	2.	28
	<i>Olivella</i>	4.	7
	<i>Olusastrum</i>	7.	43
	<i>Olyra</i>	4	43, 45
	<i>Omphalocarpon</i>	8.	9
	<i>Onagra</i>	6.	70, 71
	<i>Onobrychis</i>	6.	35
	<i>Ononis</i>	6.	21
	<i>Ontanum</i>	2.	8
	<i>Onuris</i>	6.	70
	<i>Opheostaphyli</i>	15.	6
	<i>Ophioglossa</i>	16.	17
	<i>Ophioscorodon</i>	10.	16
	<i>Ophiostaphylon</i>	5.	7
	<i>Ophrys</i>	10.	48
	<i>Opium</i>	15.	9
	<i>Opobalsamum</i>	2.	26
	<i>Opulus</i>	2.	12
	<i>Orchys</i>	10.	46

Or-

I N D E X.

<i>Ordeola</i>	4. 45	<i>Panax Herculeum</i>	7. 53
<i>Oreoselinon</i>	7. 41	<i>Panaceolus</i>	7. 29
<i>Origanum Creticum</i>	11. 51	<i>Panocratum</i>	10. 8, 9
<i>Origanum Italicum</i>	11. 52	<i>Panicastrella</i>	4. 58
<i>Ornithogalon</i>	10. 10	<i>Panicum</i>	4. 52
<i>Ornus</i>	2. 3, 13	<i>Panicum Indicum</i>	4. 54
<i>Orobanche</i>	8. 39, 41	<i>Panicum Sylvestre</i>	4. 58
<i>Orobis</i>	6. 8	<i>Panis Turcarum</i>	5. 8
<i>Oryza</i>	4. 50	<i>Panporcinus</i>	9. 38
<i>Oryza Sylvestris</i>	4. 58	<i>Papauer</i>	15. 9
<i>Os leonis</i>	8. 26, 52	<i>Papauer corniculatum</i>	6. 74
<i>Ostrutium</i>	7. 49	<i>Papauer erraticum</i>	15. 10
<i>Ostrya</i>	2. 7	<i>Papauer herculanum</i>	6. 49
<i>Ostrya</i>	2. 7	<i>Papauer spumeum</i>	6. 49, 13. 55
<i>Osyris</i>	8. 14, 52	<i>Pappus</i>	13. 51
<i>Osyris Pliny</i>	4. 12	<i>Papyrus</i>	4. 65
<i>Osyrites</i>	8. 52	<i>Paralios</i>	9. 9
<i>Othonna</i>	12. 43	<i>Paralysis herba</i>	6. 57
<i>Oxalis</i>	4. 30	<i>Parietaria</i>	4. 38
<i>Oxya</i>	2. 3	<i>Paris herba</i>	15. 13
<i>Oxyacantha</i>	3. 13	<i>Paronichia</i>	6. 54, 15. 24
<i>Oxyacanthus</i>	3. 16	<i>Paribemon</i>	4. 38, 12. 24
<i>Oxycedrus</i>	3. 58	<i>Parthenion microphyllon</i>	12. 8
<i>Oxilapathum</i>	4. 29	<i>Pastinaca</i>	7. 20, 21, 56. 56
<i>Oxyphenica</i>	3. 30	<i>Pastriccianum</i>	7. 21
<i>Oxis</i>	15. 2	<i>Pateton</i>	2. 48
<i>Oxyshanum</i>	4. 60	<i>Pellen Veneris</i>	14. 29
<i>Oxytriphylon</i>	6. 18	<i>Pedes gallinacei</i>	6. 66, 77
		<i>Pederota</i>	7. 41
		<i>Pederotos</i>	8. 24
		<i>Pedicularis herba</i>	15. 31
P.		<i>Peganos</i>	15. 14
PALATIVM leporis	5. 26	<i>Pelecinon</i>	6. 30
<i>paliurus</i>	3. 24, 25	<i>Pentapetes</i>	14. 19
<i>Palma</i>	2. 46	<i>Pentaphyllon</i>	14. 19
<i>Palma Christi</i>	10. 47	<i>Peplis</i>	9. 16
<i>Paludapium</i>	7. 38, 39	<i>Peplium</i>	9. 16
<i>Pampina paradisi</i>	5. 38	<i>Peplus</i>	9. 15
<i>Panacea</i>	7. 53	<i>Pepolina</i>	11. 55
<i>Panax</i>	7. 46, 47	<i>Pepon</i>	5. 5
<i>Panax Asclepium</i>	7. 4	<i>Peponessa</i>	5. 5
<i>Panax crivomium</i>	7. 49, 9. 46.		
⊕	12. 42		

I N D E X.

<i>Perdicium</i>	4.	38	<i>Piper indicum</i>	5.	21
<i>Perfoliata</i>	7.	34	<i>Piper Italicum</i>	3.	12
<i>Perforata</i>	9.	41	<i>Piperis radix</i>	4. 62. &	10. 42.
<i>Periclimenon</i>	5.	11	<i>Piperitis</i>	5.	2.
<i>Perlara</i>	4.	58	<i>Pipervs</i>	4.	65
<i>Periploca</i>	3.	42	<i>Pirola</i>	8.	32
<i>Peristereon recta</i>	11.	33	<i>Pirum insanum</i>	5.	15
<i>Peristereon supina</i>	11.	32	<i>Pirus</i>	3.	62
<i>Persea</i>	11.	57	<i>Piseolus</i>	6.	3
<i>Persea</i>	2.	19	<i>Piseolus Viridis</i>	6.	4
<i>Perfica</i>	2.	17	<i>Pistacia</i>	2.	44
<i>Perficaria</i>	4.	34	<i>Pistacea sylvestris</i>	3.	44
<i>Perficaria minor</i>	4. 35. &	6 65	<i>Pistolochia</i>	6. 75. 76. &	15. 5
<i>perfolata</i>	13.	50	<i>Pisum</i>	6.	4
<i>perforata</i>	13.	50	<i>Pitys</i>	3.	52
<i>pes anserinus</i>	4.	25	<i>Pityusa</i>	9.	6. 7.
<i>pes columbinus</i>	14.	25. 26	<i>Phacordes</i>	4.	40
<i>pes corvinus</i>	14.	2	<i>Phacos</i>	6.	10
<i>Pes gallinaceus</i>	7.	19	<i>Phalangium</i>	10.	27. 28.
<i>Pes leonis</i>	14.	24	<i>Phalaris</i>	4.	66
<i>Pes leporinus</i>	6.	19	<i>Pharnaceon</i>	7. 45. &	12. 42
<i>Pes leporis</i>	5.	15	<i>Phaseolus</i>	6.	14
<i>Petasites</i>	12.	20	<i>Phaseoli</i> }	6. 3.	
<i>Petronciamon</i>	5.	15	<i>Phaseoli</i> }		
<i>Petroselinon</i>	7.	43	<i>Phellodrys</i>	2.	2
<i>Petroselinum</i>	7.	37	<i>Phenien</i>	14.	9
<i>Petroselinum Macedonicum</i>	7.	57	<i>Philantropon</i>	8.	9.
<i>Petroselinum sylvestre</i>	7.	42	<i>Philtbron</i>	6.	37
<i>Peuce</i>	3.	52	<i>Philyca</i>	2.	36
<i>Peucedanum</i>	7.	6	<i>Philyra</i>	2.	10
<i>PeZica</i>	16.	39	<i>Philyramas</i>	2.	37.
<i>Picea</i>	3.	52	<i>Phillyrea</i>	2.	36
<i>Picris</i>	13.	8	<i>Phleus</i>	13.	48
<i>Pila marina</i>	16.	30	<i>Phlogion</i>	9.	40
<i>Pilosella</i>	13.	18	<i>Phlomidis</i>	6. 57. &	58
<i>Pimpinella</i>	7. 57. &	8. 5	<i>Phlomos</i>	8.	46
<i>Pimpinella Romana</i>	7.	58	<i>Phlos</i>	9.	40
<i>Pinaster</i>	3.	52	<i>Phanicia herba</i>	4.	58
<i>Pinus</i>	3.	52	<i>Phanicebalani</i>	2.	46
<i>Piper</i>	2.	22	<i>Phenix</i>	4.	58.
<i>Piperella</i>	2. 27. &	11. 47. 55	<i>Phonos</i>	3. 50. &	13. 44

I N D E X.

<i>Phrynyon</i>	8.	6	<i>Potentilla</i>	14.	23
<i>Phis</i>	4.	2	<i>Poterium</i>	8.	6
<i>Phycos</i>	16.	24. 25	<i>Porbos</i>	10.	5
<i>Phyllitis</i>	16.	7.	<i>Potulaca</i>	3.	19
<i>Phyllon</i>	8.	2. 30	<i>Prasura</i>	13.	36
<i>Phytheuma</i>	9.	30	<i>Prasion</i>	11.	26
<i>placida</i>	2.	2	<i>Prason</i>	10.	12
<i>planta Domini</i>	8.	46	<i>Prateoli</i>	16.	45
<i>Plantago</i>	8.	16. 17	<i>Primula Veris</i>	6. 57. &	12. 26
<i>Plantago aquatica</i>	14.	15	<i>Prouinca</i>	8.	29
<i>Platanus</i>	2.	11	<i>Prunella</i>	11.	37
<i>Platocyminum</i>	7.	32	<i>Prunuli</i>	16.	43
<i>platyphyllos</i>	9.	12	<i>Prunus</i>	2.	15
<i>Podagralsini</i>	8.	41	<i>Prunus albus</i>	3.	13
<i>Peonia</i>	15.	36	<i>Pseudanchusa</i>	11.	8
<i>Polemonia</i>	6.	50	<i>Pseudobunium</i>	7.	42
<i>Polium montanum</i>	11.	44	<i>Pseudo cyperus</i>	4.	64
<i>Pollicaria</i>	12.	40	<i>Pseudo dictamum</i>	11.	27
<i>Polyacantha</i>	13.	36	<i>Pseudo ligusticum</i>	7.	46
<i>Polyanthemon</i>	14.	2	<i>Pseudo nardum</i>	11. 46. 58. &	
<i>Polyclonos</i>	12.	5	16.		27
<i>Polyclonos Artemisia</i>	12.	36	<i>Psora</i>	13.	57
<i>Polycnemon</i>	11.	37	<i>Psychotrophon</i>	11.	21
<i>Polygala</i>	6.	24	<i>Psyllium</i>	8.	21
<i>Polygonaton</i>	5.	32. 33	<i>Ptarmica</i>	12. 25. &	13. 54
<i>Polygonum</i>	4.	36	<i>ptelea</i>	2.	9
<i>Polygonus femina</i>	16.	15	<i>ptervis</i>	16.	2. 3
<i>Polypodium</i>	16.	6	<i>pugio</i>	10.	35
<i>Polyrrhizon</i>	6. 76. &	15. 5	<i>pulegium</i>	11.	60
<i>Polytricum</i>	16.	11. 12	<i>pulicaria</i>	8. 21. &	12. 40
<i>Polytricum Apulei</i>	16.	21	<i>Pulmonaria</i>	11. 5. &	16. 20
<i>Pondina</i>	6.	54	<i>Pulmonaria Romana</i>	11.	5
<i>Poncinus</i>	3.	59	<i>Pulsatilla</i>	14.	11
<i>Populus</i>	3.	45	<i>Pungitopum</i>	5.	28
<i>Porcellia</i>	13.	2	<i>Punica</i>	3.	60
<i>Porcini</i>	16.	42	<i>Putine</i>	2.	37
<i>Potrum</i>	10. 12. &	16. 25	<i>Puze</i>	16.	39
<i>Portulaca</i>	6.	61	<i>Pyracantha</i>	3.	13
<i>Portulaca syluestris</i>	6.	37.	<i>Pyrafter</i>	3.	62
&	9.	16	<i>Pyrethrum</i>	7. 30. &	12. 23
<i>Potamogeton</i>	8. 22. &	16. 16	<i>Pyrina</i>	3.	13

I N D E X.

<i>Pyrus</i>	3.	62	<i>Rheubarbarum</i>	4.	29
<i>Pyxacantha</i>	3.	16	<i>Rheum</i>	4.	29
			<i>Rhodacena</i>	2.	17
			<i>Rhododapne</i>	3.	41
			<i>Rhododendron</i>	3.	41
			<i>Rhododendron Alpinum</i>	15.	17
			<i>Rhoens</i>	15.	10
			<i>Rhopylon</i>	15.	7
			<i>Rhus coriariorum</i>	2.	41
			<i>Rhus obsoniorum</i>	2.	42
			<i>Ribes</i>	3.	12
			<i>Ricinus</i>	9.	19
			<i>Risum</i>	4.	50
			<i>Robur</i>	2.	2
			<i>Rosa</i>	3.	10
			<i>Rosagræca</i>	6.	43
			<i>Rosa Hierci</i>	2.	23
			<i>Rosa marina</i>	16.	28. 30
			<i>Rosa Sanctæ Mariæ</i>	2.	23
			<i>Rosmarinum</i>	7.	44
			<i>Rosmarinum coronarium</i>	11.	45
			<i>Rosolaccium</i>	15.	10
			<i>Rubea tinctorum</i>	8.	8
			<i>Rubertiana</i>	14.	28
			<i>Rubia</i>	8.	8
			<i>Rubidium</i>	6.	6
			<i>Rubus</i>	3.	11
			<i>Rubus caninus</i>	3.	10
			<i>Ruca</i>	8.	61
			<i>Rumex</i>	4.	29
			<i>Ruscus</i>	5.	28
			<i>Ruta</i>	15.	14
			<i>Ruta sylvestris</i>	8. 50. &	9. 2
				S.	
			<i>SABINA</i>	3.	57
			<i>Saccarum</i>	4.	56
			<i>Sacolla</i>	9.	37
			<i>Sacra herba</i>	11.	32
			<i>Sagapenum</i>	7.	2. 50
			<i>Sagina</i>	4.	53
				Sa-	

Q.

QUERCULA

<i>Quercus</i>	11.	40
<i>Quercus marina</i>	2.	2
<i>Quinquefolium</i>	16.	34
<i>Quinqueneruia</i>	14.	19
<i>Quisquiliun</i>	8.	16
	2.	2

R.

RADICCHIELLA

<i>Radicula</i>	15.	28
<i>Radix</i>	6. 48. &	8. 55
<i>Rafanus montanus</i>	8.	55
<i>Ragadiolus</i>	8.	78
<i>Ragaggiolo</i>	13.	10
<i>Ranunculus</i>	13.	10
<i>Ranunculus purpureus</i>	14. 2. 3. 4.	5
<i>Rapa</i>	14.	6
<i>Rapa sylvestris</i>	8.	58
<i>Rapus</i>	8.	59. 60
<i>Rapum sylvestre</i>	8.	57
<i>Rapunculus</i>	6.	51
<i>Rapys</i>	9.	29
<i>Rauanellus</i>	8.	57
<i>Reflicortex</i>	8.	55
<i>Regamum</i>	2.	2
<i>Rena herba</i>	11.	52
<i>Rha</i>	7.	49
<i>Rhabarbarum</i>	4.	29
<i>Rhamnus</i>	4.	29
<i>Rhamnus tertia</i>	2.	28
<i>Rhaphanis</i>	3.	25
<i>Rhaphanus</i>	8.	55
<i>Rhaponticum</i>	8.	54
<i>Rhaphys</i>	4.	29
<i>Rhaued</i>	4.	29

I N D E X.

<i>Sagitta</i>	14.	16	<i>Scabiosa</i>	13.	57.	58
<i>Salic astrum</i>	5.	10	<i>Scabiosa arbore scens</i>	13.	60	
<i>Salvia domestica</i>	11.	15	<i>Scamonea</i>	9.	22	
<i>Salvia sylvestris</i>	11.	16	<i>Scamonia</i>	9.	22	
<i>Salinca</i>	4.	4	<i>Scamonia tenuis</i>	9.	24	
<i>Salix</i>	3.	46	<i>Scamonium maius</i>	9.	23	
<i>Salicorton</i>	2.	2	<i>Scandella</i>	4.	45	
<i>Salsola</i>	4.	39.	40	<i>Scandix</i>	7.	24
<i>Sambach</i>	4.	10	<i>Scariola</i>	13.	2.	20
<i>Sambucus</i>	3.	4	<i>Scarleggia</i>	11.	17	
<i>Sampfucum</i>	11.	56	<i>Scarogie</i>	16.	47	
<i>Sanamunda</i>	14.	12	<i>Scarola</i>	13.	19	
<i>Sancta Maria herba</i>	12.	12	<i>Scarsapepe</i>	11.	53	
<i>Sancti Alberti herba</i>	8.	65	<i>Scerbrum</i>	9.	7	
<i>Sancti Antony herba</i>	8.	60	<i>Schiananthos</i>	4.	69	
<i>Sancti Francisci spina</i>	13.	28	<i>Schianza</i>	4.	68	
<i>Sancti Iacobi herba</i>	12.	37	<i>Scißima</i>	2.	3	
<i>Sancti Laurentij herba</i>	11.	36	<i>Scitica</i>	6.	41	
<i>Sandali</i>	3.	36	<i>Sclarea</i>	11.	17	
<i>Sanguen</i>	3.	26	<i>Sclarea sylvestris</i>	11.	18	
<i>Sanguinella</i>	4.	57	<i>Scolopendria</i>	16.	7	
<i>Sanguis draconis</i>	2.	32.	12.	<i>Scolopendriion</i>	16.	89
<i>Sanicula</i>	14.	22	<i>Scolymus</i>	13.	33.	36
<i>Santolina</i>	12.	7	<i>Scopa</i>	3.	20	
<i>Santonicum</i>	12.	4	<i>Scopa regia</i>	11.	17	
<i>Saponaria</i>	6.	48	<i>Scordium</i>	11.	42	
<i>Sarcocolla</i>	2.	33	<i>Scorodon</i>	10.	15	
<i>Sardoa herba</i>	14.	2	<i>Scorodoprason</i>	10.	14	
<i>Sari</i>	4.	65	<i>Scorpio</i>	6.	25.	12.
<i>Sarxiphagon</i>	6.	45.	46	<i>Scorpioides</i>	11.	12
<i>Sarzaparilla</i>	5.	27	<i>Scorpius</i>	3.	37	
<i>Sarsaparilla</i>	2.	24	<i>Scorpiuros</i>	11.	11.	12
<i>Sassifrica</i>	13.	23	<i>Scorzonera</i>	13.	25	
<i>Satania</i>	3.	15	<i>Scotanium</i>	2.	39	
<i>Satureia</i>	11.	49	<i>Scrofularia</i>	13.	15	
<i>Satyrium</i>	10.	45.	46	<i>Scrofularia maior</i>	8.	49
<i>Satyricum basilicum</i>	10.	47	<i>Scrofularia minor</i>	14.	7	
<i>Satyrium regium</i>	10.	47	<i>Scylla</i>	10.	8	
<i>Saxifraga</i>	4.	40.	6.	<i>Sebsten</i>	2.	18
15.	16	<i>Secacul</i>	10.	44		
<i>Saxifraga</i>	6.	45.	7.	<i>Securidaca</i>	6.	30.
8.	31		6.	31.	32	
			e	2	Se-	

I N D E X.

<i>Securina</i>		6.	30	<i>Sideritis</i>	11.	13
<i>Sedum</i>	15.	20,	21,	<i>Sideritis Achillea</i>	12.	10
<i>Selago</i>		4.	13	<i>Sideritis Herculea</i>	11.	35
<i>Selinon</i>		7.	37	<i>Sideritis secunda</i>	8.	50
<i>Semen</i>	4.	43,	44	<i>Sideritis tertia</i>	14.	28
<i>Semen sanctum</i>		12.	3	<i>Sigillum Sanctæ Mariæ</i>	10.	49
<i>Semperuivum</i>	15.	20,	21,	<i>Sigillum Solomonis</i>	10.	49
<i>Semperuivum maritimum</i>		4.	13	<i>Silago</i>	8.	19
<i>Semyda</i>		3.	45	<i>Silaus</i>	7.	26
<i>Sena</i>		3.	39	<i>Siler</i>	3.	50. &
<i>Sena herba</i>		6.	36	<i>Siler montanum</i>	7.	32
<i>Senecio</i>		13.	51	<i>Silicia</i>	6.	15
<i>Serapius</i>		10.	46	<i>Siligo</i>	4.	42
<i>Serica ma' er Tuberes</i>	3.	21,	24	<i>Siliqua</i>	6.	3
<i>Scribium</i>		12.	3	<i>Siliqua arbor</i>	3.	27
<i>Seris</i>		13.	2	<i>Siliquastrum</i>	5.	22
<i>Sephiticum</i>		12.	3	<i>Siliqua Sylvestris</i>	3.	29
<i>Seris</i>		13.	2	<i>Silis semen</i>	7.	33
<i>Sermontanum</i>		7.	32	<i>Silium</i>	3.	50
<i>Serpentaria</i>	4.	33. &	5.	<i>Silphion</i>	7.	48
<i>Serpentina</i>		8.	20	<i>Silybum</i>	13.	37
<i>Serpillum</i>		11.	54	<i>Sinapi</i>	8.	61
<i>Serpillum citratum</i>		11.	52	<i>Sinon</i>	7.	40
<i>Serpillum rectum</i>	11.	47.	55	<i>Sion</i>	7.	39
<i>Serralia</i>		13.	20	<i>Siracost</i>	2.	13
<i>Serretta</i>		13.	53	<i>Siringa</i>	3.	9
<i>Sertula campana</i>		12.	12	<i>Sisarum</i>	7.	55, 56
<i>Sesama</i>	8.	79. &	9.	<i>Siseleos</i>	7.	31
<i>Sesamoides</i>	9.	34. &	15.	<i>Sifer</i>	7.	55, 56
<i>Seseli Aethyopicum</i>		7.	34, 35	<i>Sison</i>	7.	40
<i>Seseli Creticum</i>		7.	33	<i>Sitanium triticum</i>	4.	42
<i>Seseli Masiliense</i>		7.	31	<i>Sisymbrium</i>	11.	64
<i>Seseli Pepoloponense</i>		7.	32	<i>Sisymbrium aquaticum</i>	8.	68
<i>Secunea</i>		3.	15	<i>Sisymbrium Sylvestre</i>	8.	69
<i>Sferra cauallo</i>		6.	32	<i>Smilax arbor</i>	3.	54
<i>Sicaminon</i>		3.	2	<i>Smilax aspera</i>	5.	12
<i>Sicomorus vulgaris</i>		3.	23	<i>Smilax hortensis</i>	6.	14
<i>Sicya</i>		5.	5	<i>Smilax inter Glandiferas</i>	2.	2
<i>Sicyos</i>		5.	5	<i>Smilax lauis</i>	4.	10
<i>Sicyos Sylvestre</i>		5.	6	<i>Smirnum</i>	7.	43
<i>Sicyos</i>		5.	5	<i>Soda</i>	4.	40

Sola.

I N D E X.

<i>Solanum arborescens</i>	5. 23	<i>Squinantum</i>	4. 69
<i>Solanum furiosum</i>	5. 16	<i>Stachys</i>	II. 16, 20. 46
<i>Solanum hortense</i>	5. 15	<i>Stachytes</i>	8. 22
<i>Solanum manicum</i>	5. 16, 17, 18	<i>Stacte</i>	2. 29
<i>Solanum somniferum</i>	5. 21	<i>Staphisagria</i>	15. 31
<i>Solaris herba</i>	II. 11	<i>Staphylinus</i>	7. 20, 21
<i>Solatrium maius</i>	5. 18	<i>Staphylo dendron</i>	3. 44
<i>Solatrium minus</i>	5. 19	<i>Stephion</i>	7. 48
<i>Soldanella</i>	9. 26	<i>Stelephuros</i>	8. 16
<i>Somphos</i>	5. 3	<i>Stelis</i>	3. 7
<i>Sonchus</i>	13. 11	<i>Stella herba</i>	8. 19
<i>Sopraggine</i>	13. 22	<i>Stellaria</i>	13. 48. & 14. 24
<i>Sorbastrella</i>	8. 5	<i>Striba</i>	13. 48
<i>Sorbus</i>	3. 63	<i>Sticados</i>	11. 46
<i>Sorbus torminalis</i>	3. 64	<i>Stabe</i>	13. 48
<i>Sparganium</i>	4. 67	<i>Stæcados</i>	11. 46
<i>Sparton</i>	3. 35	<i>Stæchas</i>	11. 46
<i>Spartion</i>	3. 35	<i>Stæchas citrina</i>	12. 13
<i>Spatula fatida</i>	10. 38	<i>Stoppione</i>	13. 43
<i>Spelta</i>	4. 44	<i>Storax</i>	2. 34
<i>Sphacelus</i>	11. 15	<i>Stramonia</i>	5. 17
<i>Sphagnos</i>	16. 23	<i>Stratiotes aquatica</i>	16. 36
<i>Sphendannos</i>	2. 12	<i>Stratiotes terrestris</i>	12. 11
<i>Sphondylium</i>	7. 54	<i>Strobilus</i>	3. 52
<i>Spica Celtica</i>	4. 4, & 16. 22	<i>Strumea</i>	14. 7
<i>Spica Italica</i>	11. 46	<i>Strumum</i>	5. 18
<i>Spica Nardi</i>	16. 27	<i>Struthia</i>	3. 61
<i>Spina</i>	8. 24	<i>Struthium</i>	6. 48, 49 & 13. 52
<i>Spina alba</i>	13. 40	<i>Struthos</i>	6. 48
<i>Spina Arabica</i>	13. 41	<i>Strychnos</i>	5. 15
<i>Spina candida</i>	13. 49	<i>Styrax</i>	2. 34
<i>Spina cernalis</i>	3. 17	<i>Suber</i>	2. 2
<i>Spina Christi</i>	3. 37	<i>Suberella</i>	2. 2
<i>Spinacia</i>	4. 28	<i>Succinum</i>	3. 45
<i>Spina marruca</i>	3. 25	<i>Succisa</i>	13. 58
<i>Splachnon</i>	16. 23	<i>Suilli</i>	16. 42
<i>Splenion</i>	16. 8	<i>Sumach</i>	2. 42
<i>Splith</i>	6. 76	<i>Sycaminon</i>	3. 3
<i>Spodium de Canna</i>	4. 56	<i>Sycis</i>	3. 1
<i>Spondylus</i>	13. 34	<i>Sycomorus</i>	3. 2
<i>Spuma maris</i>	16. 30	<i>Symphyton</i>	11. 7

Sym-

I N D E X.

<i>Symphyeum petreum</i>	11.	44,	50	<i>Thermon</i>	6.	26
<i>Syringa</i>		4.	59	<i>Thlaffi</i>	8.	74, 76
<i>Syringia</i>		4.	59	<i>Thlaffi Creticum</i>	8.	77
				<i>Thlaffi magnum</i>	8.	78
				<i>Thridacine</i>	13.	20, 22
				<i>Thryalis</i>	6.	57
				<i>Thryallis</i>	6.	57. & 8.
				<i>Thuia</i>	3.	56
				<i>Thus</i>	2.	28
				<i>Thus terra</i>	11.	43
				<i>Thya</i>	3.	56
				<i>Thylacitis</i>	4.	3
				<i>Thymbra</i>	11.	49
				<i>Thymelea</i>	4.	8
				<i>Thymum Creticum</i>	11.	47
				<i>Thymum Italicum</i>	11.	48
				<i>Thypha palustris</i>	4.	68
				<i>Tignamica</i>	12.	13
				<i>Tilia</i>	2.	10
				<i>Tilia mus</i>	2.	37
				<i>Tinum</i>	2.	40
				<i>Tipha</i>	4.	44
				<i>Tithymalus</i>	9.	4, 5
				<i>Tordile</i>	7.	33
				<i>Tordilium</i>	7.	33, 58
				<i>Tormentilla</i>	14.	21
				<i>Tornabena</i>	8.	43
				<i>Tora herba</i>	14.	8
				<i>Tragacanta</i>	8.	7
				<i>Tragion</i>	6.	25
				<i>Tragium</i>	8.	5
				<i>Tragium Creticum</i>	8.	6
				<i>Tragopagon</i>	13.	23, 24, 25
				<i>Tragoriganum</i>	11.	52
				<i>Trages</i>	4.	39, 40. & 6.
				<i>Tragum</i>	4.	45
				<i>Trasi</i>	4.	63
				<i>Trias</i>	14.	8
				<i>Tribulus</i>	4.	27
				<i>Trichomenes</i>	16.	11, 12
				<i>Trichophyllon</i>	16.	24
				<i>Tri-</i>		

T.

TABACCVS

Tabasir

Tabaxir

Tada

Tamarindus

Tamarix

Tamarum

Tanacetum

Taraxacon

Tarcon

Targene

Tartusi

Tarum

Taura

Tassus barbassus

Taxus

Telephium

Telis

Tembul

Terebinthus

Tereniabin

Terracrepulus

Tertiola

Testiculorum genera

Testiculus sacerdotis

Testiculus vulpis

Teucrion

Teucrium

Teuthrion

Thalietron

Thapsia

Thebaides

Theligonon

Theliphorus

Theniacaria

I N D E X.

<i>Tricoccum</i>	9. 20	<i>Verbenaca</i>	11. 32
<i>Trifolium</i>	6. 16	<i>Verbenaca recta</i>	8. 36. & 11. 33
<i>Trifolium balsaminum</i>	6. 17	<i>Verdemarcum</i>	9. 3
<i>Trifolium bituminosum</i>	6. 18	<i>Veriquercus</i>	2. 2
<i>Trifuli</i>	6. 17	<i>Vermicularia</i>	15. 21
<i>Trinitas</i>	9. 40. & 14. 8	<i>Vermicularia arborescens</i>	4. 13
<i>Trionum</i>	4. 26	<i>Vernella</i>	4. 42
<i>Tryphylon</i>	6. 18	<i>Vernilago</i>	13. 34. 38
<i>Tripuli</i>	6. 17	<i>Veronica femina</i>	6. 67
<i>Trissago</i>	11. 40	<i>Veronica mas</i>	8. 27
<i>Triticum</i>	4. 42	<i>Verrucaria</i>	11. 11, 12
<i>Triticum sylvestre</i>	4. 47	<i>Vescaria</i>	5. 20. & 9. 21
<i>Trogetes</i>	3. 56	<i>Verzinum</i>	3. 36
<i>Tuber</i>	3. 21, 22	<i>Vesce</i>	16. 39
<i>Tubera</i>	16. 38	<i>Vetrice</i>	3. 46
<i>Tuber terra</i>	9. 35	<i>Viburnum</i>	2. 41
<i>Tunica</i>	6. 45	<i>Vicia</i>	6. 11
<i>Tunisi herba</i>	6. 45	<i>Vincaprouinca</i>	8. 29
<i>Turca herba</i>	4. 20	<i>Vinciboscum</i>	5. 11
<i>Turbith</i>	7. 3	<i>Vincitoxicum</i>	6. 72, 79
<i>Turini</i>	16. 45	<i>Viola alba</i>	8. 80
<i>Turpetum</i>	7. 3	<i>Viola damascena</i>	6. 45
<i>Turpetum album</i>	9. 8	<i>Viola flammea</i>	9. 40
<i>Turpetum nigrum</i>	9. 6	<i>Viola matronalis</i>	8. 80
<i>Tusillago</i>	11. 17. & 12. 21	<i>Viola nigra</i>	9. 39
		<i>Viola purpurea</i>	9. 39
		<i>Virga aurea</i>	12. 41, 42
		<i>Virga pastoris</i>	13. 27
		<i>Virga regia</i>	8. 47
		<i>Virga sanguinea</i>	3. 26
		<i>Viscago</i>	6. 49
		<i>Viscum</i>	3. 7
		<i>Vismalua</i>	14. 31
		<i>Visnaga</i>	7. 14
		<i>Vitalba</i>	14. 1
		<i>Vitex</i>	3. 51
		<i>Viticella</i>	14. 1
		<i>Vitiflora</i>	14. 14
		<i>Vitis</i>	3. 18
		<i>Vitis alba</i>	5. 7
		<i>Vitis nigra</i>	5. 8

V.

V ALERIANA	4. 2
<i>Valeriana inodora</i>	4. 5
<i>Velenium</i>	12. 33
<i>Venenum terra</i>	15. 5
<i>Veneria</i>	10. 40
<i>Veneris pecten</i>	14. 29
<i>Veratrum album</i>	15. 27
<i>Veratrum nigrum</i>	15. 28
<i>Verbascum</i>	8. 46
<i>Verbasculum</i>	6. 57, 58
<i>Verbascum sylvestre</i>	11. 28
<i>Verbena</i>	11. 32

Vitis

I N D E X.

<i>Vitis marina</i>	16. 34		X.	
<i>Vitis sylvestris</i>	5. 9. 10	XANTHION	8. 3	
<i>Vlmus</i>	2. 9	<i>Xiloales</i>	2. 27	
<i>Vlua</i>	4. 68	<i>Xilobalsamum</i>	2. 26	
<i>Vmbilicaris</i>	9. 41	<i>Xiphion</i>	10. 35	
<i>Vmblicus Veneris</i>	15. 25, 26	<i>Xiris</i>	10. 38	
<i>Vnedo</i>	3. 19	<i>Xylon</i>	15. 3	
<i>Vngula caballina</i>	12. 20, 21,		Z	
&	15. 7	ZAFFERANVM	10. 20	
<i>Vrceolaris herba</i>	4. 38	<i>Zea</i>	4. 43, 44	
<i>Vrtica</i>	4. 15	<i>Zedoaria</i>	10. 42. & 15. 35	
<i>Vrtica herculanea</i>	11. 63	<i>ZinZiber</i>	10. 43, 44	
<i>Vrtica mortua</i>	8. 48. & 11. 31	<i>ZiZypha</i>	3. 23, 24	
<i>Vsne</i>	4. 40	<i>ZiZola terrestres</i>	4. 63	
<i>Vsnea</i>	16. 23	<i>Zura</i>	3. 24	
<i>Vulparia</i>	15. 34	<i>Zuccharum</i>	4. 56	
<i>Vua spina</i>	3. 12	<i>Zurumbes</i>	10. 42	
<i>Vua taminia</i>	5. 9	<i>Zygia</i>	2. 12	

F I N I S.

i

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE PLANTIS LIBER PRIMVS

CAP. PRIMVM.

VM natura plantarum illud solum genus animæ sortita sit, quo alantur, crescunt, & gignant sibi similia; careant autem vi sentiendi, mouendiq; in quibus animalium natura consistit: iure optimo plantæ longe minori instrumentorum apparatu indigerunt quàm animalia. Multæ enim sunt partes in animalibus ad sensum facientes, quæ multiplici forma & numero sunt constitutæ: plures adhuc in eisdem reperiuntur

ad motus præstandos: nam huius gratia vniuersa ferè ossium substantia articulis distincta est, & caro in musculos est digesta neruis in omnes partes discurrentibus; si præterea viscera contemplerur, quæ altricis animæ sunt instrumenta, ob similem animæ facultatem, modicam quidem similitudinem cum plantarum partibus intuebimur; sed in plerisque maximam dissimilitudinem. Natura enim venarum, quæ alimentum ex ventre hauriunt, vt illud in vniuersum corpus distribuunt; aliqua ex parte respondere videtur cum plantarum radicibus; nam similiter hæ ex terra tanquam ex ventre cui implantantur, trahunt alimentum. Cum autem animalia exquisitori ciborum genere indigerent, & multa eorumdem præparatione coctioneq; eorū radicibus ventres sunt appositi, aliiq; multi ductus ad alimenti excrementa separanda. Quæ omnia plantis negata sunt. Quo fit, vt corpora plantarum valde simplici substantia constare videantur, & maxime accedere ad naturam simularium, discedere autem ab operosa organicarum compositione. Quoniam autem altricis animæ opus est gignere quale ipsum, siue id ex alimento fiat ad conseruationem singulorum, siue ex semine ad specierum æternitatem: duæ ad summum partes perfectioribus datæ sunt, maxime necessariæ: Vna, per quam sumant alimentum, quæ radix appellatur. Altera qua fructum tanquam ferum ad speciem propagandam ferant, qui caulis vocatur in humili materia, caudex autem in genere arboreo. illa quidem superior, quia principalior licet intra terram condita sit; viuunt enim multæ plan

2
 tæ sola radice, postquam caulis exaruerit perfecto semine, vt Cyclaminus, Aristolochia, & pleraque inter Acanæa, & Ferulacea; hæc vero inferior quamuis supra terram attollatur; excrementa enim, si quæ sunt, per hanc partem excernuntur: quomodo in animalibus pars superior & inferior accipitur. Verum si nutritionis modum inspexerimus, alio modo partem superiorem inferioremq; statuemus. Cum enim tam in animalibus quam in plantis nutrimentū sursum feratur; leue enim est, quod nutrit, vt pote quod à caliditate sursum ducitur: radices in inferiori parte implantari necesse fuit, caulem autem recta sursum attolli: nam & in animalibus venarum radicatio in inferiori ventre est, caudex autem sursum petit ad cor & caput. Vtrum autem aliqua pars in plantis statuenda sit, in qua sit animæ principatus, vt cor in animalibus, considerandum est; Esse igitur in illis oportere aliquam huiusmodi partem ex eo coniectari licet. Cum enim anima sit actus corporis organici, neque tota in toto esse potest, neque tota in singulis partibus, sed tota in aliqua parte principali, vnde cæteris ab ea pendentibus vita communicetur, vt vniuersaliter à nobis ostensum est in Quæstionibus Peripateticis: ex propriis autem, quæ circa plantas contingunt, hoc modo ostendi possit; si enim radice opus est alimentum ex terra trahere: caulis autem semen ferre: neque commutantur vnquam, vt radix semen ferat, & germen intra terram condatur; aut duæ erunt animæ specie distinctæ & loco separate, vt altera in radice sit, altera in germine: aut vna erit vtrique propriam facultatem impartiens: Non esse quidem duas animas specie diuersas, & loco separatas in vna planta illud argumento est: quod sæpe videmus radicem abscissam germen emittere, & ramum abscissum radicem intra terram egerere: quasi indiuisibilis specie anima sit in vtrisque partibus. Hoc autem videretur ostendere totam animam in vtrisque partibus esse, & totam in tota planta, nisi illud obstaret, quod similiter in multis videmus, diuisas esse omnino facultates in vtrisque partibus, vt germen, quo modocunque fediatur, radices nunquam emittat, & si abscindatur, pereat: vt in Pinu & Abiete, radices quoque auulsæ in eisdem pereunt: quasi principium quoddam sit vitale, à quo vtrisque vita impartitur, quamdiu adnatæ illi fuerint. Verum enimvero difficile fuerit in plantis huiusmodi partem inuenire, in qua sit animæ principatus. Si enim illas plantas inspexerimus, quæ multum temporis viuunt sola radice, postquam caulem cum semine abiecerint, videbitur principium in radice esse, si vero rursus illas intuebimur, quæ ex ramo, aut surculo propagantur, vt Olea, Vitis, & Punica, principium in germine esse fatebimur; Erumpit enim ex illis radix, si serantur. Si præterea partium differentias contemplemur, tum in radice, tum in germine, in radice quidem omni duas partes inspiciemus, corticem scilicet, & corpus, quod intra corti-

cem continetur; in aliis quidem durum lignosumque; in aliis autem molle carnosumque: in caule autem tria partium genera ipsum constituentia, corticem scilicet externum, medullam internam, & medium corpus inter corticem & medullam, quod in arboribus lignum vocatur. Si igitur in omnibus natura in intimis recondere solet vitalia principia ut viscera in animalibus: rationi quoque consonum fuerit in plantis non statim intra corticem, sed intimius principium condidisse, scilicet in medulla interna, quæ tantum in caule est non in radice. Hanc autem fuisse antiquorum sententiam ex nomine coniectari possumus: hanc enim partem in plantis cor appellabant, alij Cerebrum, alij matricem, quasi hinc fertificationis principium ducatur; Quoniam autem in medio esse maxime oportuit id quod exteris partibus vitam distribuit. duæ autem sunt partes plantarum maxime conspicuæ radix scilicet, & id totum, quod sursum attollitur, merito in intermedio, qua scilicet radix germini coniungitur, locus videatur cordi plantarum opportunissimus. Apparet autem in hoc loco substantia quædam, tum à germine, tum à radice distincta, mollior enim & carnosior est utrisque, unde cerebrum appellari solet, in multis cibo accommodata antequam senescat; nam per ætatem dura & lignosa redditur, ut cæteræ quoque partes, pulcherrime autem huic parti convenire videtur cerebri nomen, quæ admodum enim in animalibus cerebri medulla in capite est, unde spinalis medulla exiit in totam spinæ longitudinem ducta, sic in plantis cerebrum in radice tamquam in capite sedens per totum caulem quasi per spinam dorsi medullam deducit ad vitalem humorem ramis & extremis surculis distribuendum.

C A P. I I.

QUA autem ratione fiat alimenti attractio, & nutritio in plantis, consideremus. Nam in animalibus videmus alimentum per venas duci ad cor tanquam ad officinam caloris insiti, & adepta inibi vltima perfectione per arterias in vniuersum corpus distribui agente spiritu, qui ex eodem alimento in corde gignitur. In plantis autem neque venas, neque alios ductus manifestos conspicimus, neque calorem vllum sentimus, ut mirum videatur, qua ratione in tantam magnitudinem arbores adoleant, cum longe minus calidi innati habere videantur quam animalia. An animalibus ob sensum & motum, plurimum calidi innati datum est; & recta ratione minus adoleant, quia multum nutrimenti absumitur in obscundis sensuum & motuum operationibus; plurimum enim eius convertitur in spiritus: huius igitur gratia venas habent latas, ut multum alimenti continere possint. Plantæ autem cum

soli officio nutritionis indulgeant, possunt pauciori calido innato, & magis adolefcere & fructus multos edere. Quamuis autem sensui immanifestus sit calor, non ob id negandus est: quæ enim minus calida sunt quam tactus noster, frigida indicantur. Venas quoque datas esse plantis licet exiguas argumento sunt illæ, quæ lacte manant vt Tithymalorum genus, & Ficus, nam si abscindantur, manat multus humor, vt incisa carne animalium sanguis: quod & in Vite maxime contingit, sed propter meatuum exiguitatem conspici nequaquam possunt; apparent autem in omni caule & radice quædam vel instar neruorum fissilia secundum longitudinem, quos neruos vocant vt in Abiete: vel crassiora quædam in ramos deducta, quas venas vocant in foliis plerisque manifestissima: hoc igitur esse alimenti meatus putandum est, & proportionem respondere cum venis animalium. Non est autem in plantis vnus venarum caudex vt vena caua in animalibus, sed multæ & tenues ex radice in cor, & ex corde in caulem ascendentes: non enim in ventre aliquo communi contineri oportuit alimentum, vt in corde animalium fuit necesse ad spirituum generationem: nam feruente humore multo simul in vase spiritus fit multus: sed satis fuit alterari humorem tactu medullæ cordis, vt in animalibus cerebri medulla, aut iecoris caro facit: nam & in his non magnæ aut paruæ, sed frequentes & valde tenues sparguntur venæ. Fit autem per has alimenti attractio non motu aliquo fibrarum attrahentium, quod familiare est, & expellentium, quod fuerit contrarium: nam sine aliquo sensu alimenti hæc non fiunt: huius enim gratia gustus & tactus datus est animalibus. Cum igitur plantæ omni sensu careant, genus alimenti non seligunt: sed humorem in terra mixtum alia ratione trahunt: quæ autem ista fuerit, difficile est videre: neque enim ratione similitudinis dicere possumus, vt magnes ferrum trahit: nam in his, quod maius est, ad se trahit id, quod minus: quod si id fieret in plantis, eur potius humor terræ non traheret humorem plantarum? neque ratione vacui: cum enim in terra non solum humor contineatur: sed etiam aer, hic autem insequatur facilius vim attrahentis ob vacuum, quam humor, vt patet in cucurbitulis terræ admotis: plantæ aere potius replerentur quam humore. An quædam sicca secundum naturam humorem trahunt? vt lintea, spongiæ, pulueres: quædam respuunt, vt auium quarundam plumæ, Adiantum herba, hæc enim & si in aqua degant, non tamen madesunt aqua ipsis non hærente: illa autem multum sorbent; quia cum aqua conueniunt magis, quam cum aere. Ex huiusmodi igitur natura partes illas in plantis constare putandum est, quibus vtitur anima altrix ad trahendum alimentum: Idcirco eæ non ad venarum similitudinem meatu quodam continuo peruiæ sunt: sed potius instar neruorum ex villosa constant substantia: sic enim bibula earum natura continet humorem

ad principiū caloris Innati ducit, vt in lucernarum luminibus videmus; funiculo enim quodam vtuntur, quo oleum continue ad flammam ducatur. Adiuuat autem hunc motum caliditas innata humorem affluentem absumens in germina & fructus: necesse est enim alium subinde consequi absumpto priori ob easdem causas, vt hi faciunt, qui penicillo in humore imposito, vt altera eius pars extra vas propendeat, humorem à feculentia secernunt: Distillante enim per penicillum exterius pendentem humore, alius continue subsequitur ascendens ex vase, donec vniuersus exeat clarus: sic radices plantarum ex terra, humorem puriorem continue bibunt, donec humor suppetat, & calor distribuat: quod enim ibi grauitas humoris facit, vt scilicet deorsum distillando prolatur: hic leuitas præstat; calor enim hoc modo sursum ducit. Ob id plantæ peræque Vere & æstate germinant magis, & fructus edunt: quia à calore externo augetur humoris attractio: Hyeme latitat in profundo exilis flamma modico egens nutrimento, contra quam in animalibus natura calidioribus; viget enim in his calor innatus hyeme magis quam æstate. Deficiente igitur aut diminuta humoris absumptione deficit, aut minuitur attractio: contingit autem id, vt summam dicatur, vel defectu caloris insiti, vt in congelatione facta à frigore, & in æstu pabulum absumente citius, quam possit alter humor accedere: vtroque enim modo extinguitur calor innatus, quo extinto humor non digeritur; eo autem non distributo alius non attrahitur, vel ob uitium instrumenti, quo fit attractio. si enim hoc aut durius reddatur, quam oportet, vt in senectute fit, aut morbos alios patiat: ad humoris transmissionem ineptum redditur: vnde plantas contabescere aut interire necesse est. Quo igitur ingenio natura vtatur ad alimenti attractionem in plantis dictum est.

C A P. I I I.

QUOMODO autem germinatio fiat, & cuius gratia, dicamus; sic enim cæteræ quoque partes fient manifestæ. Videtur autem propria esse plantarum germinatio, non enim in animalibus vllis huiusmodi affectionem perspicimus: illorum enim partes omnes factæ sunt, antequam in lucem exeant. Plantæ autem, quamdiu viuunt, nouellas edunt partes, quæ germinatio vocatur. Forte autem in animalibus, pilorum, & dentium, & cornuum generatio germinationi similis videatur, cum posterius erumpant. Verum partes hæc cum facultatem nullam habeant ab anima; sed vsum tantum præstent, merito non constituunt animalium substantiam: at plantarum germina tamquam animata vires eius animæ & opera pulcherrima ostendunt. solum in vterore parentibus videtur vera germinatio. Fetus enim, qui adnascitur, tamquam

quam germen eius patris viuit nutrimento ex eadem affluente. Differt autem; quoniam in his principium extrinsecus ducitur, scilicet ex semine matris, alimentum ex utero trahente; in plantis autem tum materia, tum principium intrinsecus prouenit: in Oviparis tamen crescunt oua, & ea, quibus propendunt sine semine matris, at infœcunda; sensualem enim animam, qua animal est, non habent sine matris coniunctione: hoc autem principio nequaquam eget ipsum vegetarium, quasi huius solius sit ex se germen emittere. Ex his autem colligere illud quoque possumus: esse fructus gratia germinationem datam esse; si enim in animalibus conceptus non sit sine aliqua germinatione, necessarium quoddam videatur ad eam propagationem, quæ ex semine fit: sunt enim plantarum semina tamquam fetus animalium. Magis autem manifesta est in plantis germinatio, quia eæ præter radicem & cor; reliquas omnes partes ferendi fructus gratia habent: animalia autem solum uterum. Amplius quæ gignuntur, in utero latent ad partum vsque: quia foueri proprio calore fetum oportet: plantarum autem fructus, cum solis calore egeant ad perfectionem, non intro semper concludi oportuit: sed pro opportunitate explicari & ad lucem emergere fuit necessarium. Hoc autem facit ipsa germinatio; erumpit enim tamquam ex utero omne germen & fructus, & paulatim in apertum exit: omnibus autem explicatis & in lucem editis, id totum, quod fructus gestat, videatur uterus inuersa, cui fetus multi sint appensi. Ea autem pars, unde germen erupturum est, oculus vocatur, quam solent accipere, qui inferendis arboribus student: turgente enim arbore ut cortex ob humorem subiectum facile abungi possit à surculo, circumciso circa oculum cortice, auferunt, & alteri inferunt, in sedem eius plantæ oculi iuste aptantes: quam inoculationem vocant; sic enim erumpit germen pro natura oculi insiti, extuberant autem iam germinis principio non dum autem explicato: partem hanc gemmam vocant, germinis autem explicatio fit dehiscuntibus foliis: quanto enim magis erumpit germen, eò magis folia ipsum circumplectentia, tamquam manibus inuicem superpositis explicantur, solo pediculo adnexa: quasi huius gratia folia data sint, ut tenerum germen tueantur vel etiam fructum, ubi fructus erumpit cum germine: postquam verò eadem explicata sunt, alium usum præstare videntur vmbra scilicet, ne à sole nimis vrantur tum fructus, tum nouella germina: moderatos enim solis radios utraq; desiderant, quod foliorum positione, & forma præstatur illis partim transmittentium, partim retinentium. Ideo plurimis in autumno decidunt folia perfectis fructibus, & germinibus induratis. Si quæ autem diutius seruant fructus, diutius quoq; retinent folia: adeo ut quædam vsque ad alteram germinationem & ulterius asseruent, ut Pinus, Arbutus, Laurus. Ferunt autem in regione feruente, ubi perpetui fe-

re sunt ætus, nullis arboribus folia decidere: quod recta ratione fit: egent enim plantę perpetua inibi foliorum opera ad ymbra[m] faciendam. cum igitur folia ad tegendum data sint, merito ex cortice tantum ortum ducunt, quasi eius appendices quędam, cortex enim conuelliendi gratia datus est. Cum autem cortex ex duplici corpore constet, scilicet ex interno duriori robustiorique, qui in arboribus liber appellatur, & externo molliori quidem tenuiorique in iunioribus germinibus, in vetustis autem ob siccitatem asper redditur, & sæpe dehiscit in arborum genere: folium in plerisque ex externi corticis substantia magis constat; vnde eius tenuitas & mollicies oritur, & facile per siccitatem decidit secundum naturam quidem in autumno, præter naturam autem in ætate. Quibus autem perpetuum est folium, his ex interni corticis substantia multum retineri in folio putandum est, sunt enim duriora & crassiora eorum folia, tam in arboribus, quam in humili materia. Venę autem, tum quę per medium dorsum, tum quę in latera sparguntur, ex interiori cortice oriuntur; hic enim solus venosus est; quod autem ex cortice consistit folia, illud argumento est, quod in quibusdam videmus totum corticem in folia transire, vt nullus relinquatur germen conuelliens præter foliam: vt in Harundine, Tritico, Ferula: sed in his magis folij pediculus quam folium caule[m] circum amplectitur substantia crassior existens, quam folium. Cuius igitur gratia data sunt folia germinantibus, & qui sit eorum ortus, ex dictis contemplari licet. Germinis autem substantia interius principium ducit; non enim sine medulla est, neque sine eo corpore, quod medullę circumponitur; si quis enim virgam germinantem denudare à cortice studeat, auferet quidem cum cortice folia, vt pote quę illi soli sint appensa, germina autem non auferet; continua enim sunt cum interni corporis substantia: idque recta ratione; Cum enim germen ferendi fructus gratia datus sit, vis autem prolifica in medulla tamquam in corde contineatur: hanc per tota germina deductam esse oportuit: quod si hanc, & lignum quoque circumpositum medullę, aut aliud corpus huiusmodi & extremum corticem. Videntur autem quędam sine medulla viuere, vt Calami, & quę caule[m] cõcauum ferunt: sunt & arbores, quarum caudices excavati viuunt, vt Salix, Olea. An medullę natura in his non seiuncta est à circumposito corpore seu ligno, & forte in nullis? oportet enim venas alimentum trahentes tangi à medulla, ex autem per totam caudicis substantiam feruntur: quantum igitur medullę in medio est venas non tangens, crescente caule, aut caudice euanescit, locum cõcauum relinquens; in nouellis enim germinibus, seu à radice, seu ex ramis nulla reperiuntur concava. Dubitabit quoque quis non in medulla; sed in cortice magis vim prolificam esse: inoculatio enim fit solo cortice insito; germinat autem secundum naturam corticis, non secundum naturam

ligni subiecti. Præterea pleræque arbores circumciso in orbem solo cortice emoriuntur in totum, non emoriuntur autem excauata medulla. Dicimus corticem insitum ideo germinare; quia prorumpit ex subiecto ligno germen, cui cortex agglutinatur ob affinitatem; nisi enim corticis oculus, oculo ligni accomodetur, non germinat; producantur autem & folia & fructus secundum naturam corticis: quia hæc in omnibus ex cortice ortum ducunt: semina autem interna non secundum naturam corticis, sed ligni subiecti fiunt; nam si serantur, nascuntur, non pro natura insiti corticis, sed ut plurimum syluestre genus: ortum enim ducunt ex medulla, non cortice; quod autem corticis in orbem circūcisio in plerisque arborem enecet, fit; quia germinatio non fit sine cortice, ut superius est explicatum, qui autem derelinquitur supra circumcisum locum, emoritur; quia ablati sunt alimenti ductus ex infernis; si quis autem ex ligno subiecto alii possit, viuit, ut contingit Suberi, & aliis quibusdam, quibus pertinaciter cortex ligno inhaeret.

C A P. I I I I.

PRIMA autem plantarum germinatio est à radice, quod enim primo nascitur siue ex semine, siue per putredinem radix est. Cum autem in eius capite sit ea pars, quæ cordi animalium respondet, vnde germinis principium ducitur, aliquando vno caule, aliquando pluribus; cor enim in quibusdam indiuiduum est, vnde vnicus caulis assurgit, ut in plerisque arboribus: in quibusdam quodam modo diuisionem patitur, vnde ab eadem radice multi caules erumpunt, ut in Tritico. Numquam autem vnum & idem cor author est plurium caulium: patet autem in iis, quæ amisso priori caule alterum fundunt, ut in ferulaceo genere; numquam enim ex eadem parte, sed à latere germinant; Vt autem vnum cor vnus est caulis, sic videretur vnus quoque radicis vnum cor esse, quod si hoc esset, nullæ essent, quæ plures caules ferrent. An radix vna vnum quoque germen initio profert; postquam autem eadem magnitudinem adeptæ est conspicuam, diuiditur in quibusdam in plura principia vel simul, ut in Tritico, vel successiue, ut vno extincto alterum subnascatur ut in Ferula. Plantarum enim plurimarum natura est, ut diuisæ viuant: quia earum principium licet actu vnum sit, est tamen potentia plura: nihil autem refert, siue à nobis plantæ diuisio fiat, siue sponte diuidatur principium solum: diuisæ enim radices quædam, licet in paruas partes cōcisæ sint, germinant ut Graminis, Raphani Montani: nam vbiq; erat cor potentia, & hæc radice feri possunt: sponte autem multitudo germinum fit, vel eadem subiacente radice communi, ut in Feniculo: vel singulis germinum principiis noua suborta radícula, ut in Cipero, Iride

Iride & tandem geniculatis ferè omnibus : quasi sponte natura ipsa radicem diuisionem in geniculis molitur . Inter has quedam sunt , in quibus noua orta radice & germine , altera tamquam senio confecta emoritur , vt in Satyrio , & Gladiolo contingit ; diuidit autem natura ex toto cum germinum principiis etiam nouas radiculas , in Allio & ceteris Bulbaceis : Allij enim spicæ appellatæ principia sunt germinum omnia ab eadem radice orta , qua exsiccata propriæ singulis suboriuntur radiculae , qui propagandi modus per sobolem appellatur . Germinatio igitur ex radice hoc modo habet , exoritur autem in hac germinatione caulis quidem in humili materia , caudex autem in arborea ; cum autem omne germen fructus ferendi gratia datum sit , quod à radice est , aut statim fructus gestat , vt in Bulbaceis , & frumentorum generibus , & in Palma , aut aliis intercedentibus germinibus , idque vel per vnum vel per plura media , secunda igitur germinatio in caule sit ramos constituens , tertia in ramis ramusculos producens : & sic deinceps . Appellant autem extremas germinationes in arboribus surculos , quos ad inferendum assumunt . In genere igitur humili , quæ caulem amittunt , nullæ ferè transeunt tertiam germinationem : in genere autem arboreo , ad minus tertia germinatio fructificat , vt in Vite , idque non ex semine , sed si seratur ramo , singulis annis nouo germine prodeunte , non omnibus vno anno erumpentibus , vt in genere herbaceo . Germinis autem eruptio , non ex omni parte caulis fit : sed maiori ex parte ex alis foliorum , qua scilicet parte folij pediculus nequitur cauli , inibi enim oculus est futuri germinis , quasi folium eius custodiendi gratia sit appositum , sinu quodam in cortice relicto , qua ab eodem exoriens abscedit . Fit enim in hac parte veluti alterum cor erumpente in eam sedem ex interna medulla principio . Quapropter nodus quidam caulis apparet , qui si totum caulem cingat , geniculus vocatur , vt in Tritico & Calamo , coeuntibus & veluti implicatis in hac parte neruis , partim ad robur , in quibus caulis est inanis , vt in Tritico , partim ad noui germinis productionem , quibus germinatio in caule data est . Ordo autem quidam germinum spectatur vt foliorum , nam vel singula in singulis nodis , siue geniculis nascuntur , idque vel in duobus lateribus tantum , hæc quidem in dextris , hæc vero in sinistris alternatim , vt in Arundine , vel pluribus , in quibus ordo minus perspicitur , vel in singulis geniculis bina , aut etiam plura ferunt folia , ac germina ; quæ autem bina ferunt , alternatim disposita sunt , vt hæc quidem ante & retro spectent , hæc vero in dextra & sinistra : ob quam foliorum & germinum positionem in pluribus caulis redditur quadratus , vt in Marrubio . Horum igitur omnium à latere germinatio fit ; sic enim disposita sunt folia , ex quorum alis erumpunt germina ; vnde & rami alæ vocantur ; sparguntur enim à

latere instar alarum : Quædam autem sunt , quarum germinatio non in omni foliorum exortu ; sed in summo tantum fit veluti fillo in ea parte caule , vt Tithymalorum genus , Linum , Lithospermon , & inter arbores Abies , Pinus : omnibus enim his folia vndique densè vestiunt caules , vt non pateat germinis exortus nisi in summo : ideo in his rami ex certo interuallo & numero conditi pulchre spectantur , quod in ceteris non videtur : licet enim geniculi , vel nodi certo interuallo distent , non tamen in omnibus germina proueniunt , vel non paria . Germinationes igitur ordine dispositæ à radice vsque ad extremos surculos fructus ferentes huiusmodi sunt .

C A P. V.

QUONIAM vero plantarum principium , quod cor appellatur , non quemadmodum in animalibus in vno quodam loco seiunctum permanet : sed veluti in omnes partes distributum est , fit , vt multæ diuisæ non solum viuant , vt quædam animalia inter insecta faciunt : sed per diuisionem propagentur , quod nullis animalibus contingit : vbiunque enim est cordis natura , ibidem est & germinis & radice principium : ante diuisionem quidem potentia , postea vero etiam actu , idcirco radices quædam abscissæ germen emittunt , & è contra caules quidam abscissi , si intra terram condantur , radices egerunt , & alimentum trahunt : quamquam non similis in omnibus sit propensio : quædam enim radice diuisa melius proueniunt , vt Helenium . Raphanus montanus , quædam caudice , aut ramis maioribus seri postulant , vt Olea , quædam surculis , vt Punicæ & multa in genere suffruticum : Magis autem radices ex vetustioribus ramis erumpunt : germina autem ex iunioribus : idcirco , qui ferunt , surculo aliquid annotini rami relinquunt , vt in Vitium malleolis . Quod autem ob iniuriam diuisionis multæ faciunt , idem sine diuisione quædam moliantur : nam si contingat ramos terram attingere , radices in contactu dimittunt intra terram , & nouam prolem germinant , quas viuiradices vocant , vt in Vite & ferè omnibus , quæ ramo , aut surculo proueniunt . Maxime autem id fit in herbaceis quibusdam , quorum caules humi serpunt , vt in Hedera terrestri , Ranuculo quodam , Pentafillo , & Humirubo : nam in his , duo genera caulium natura moliri videtur , vnum , qui attollitur ad fructum ferendum : alterum qui serpit ad sobolem in singulis geniculis procreandam : idem quædam intra terram faciunt , vt Gramen , & Ciperus ; nam & hæc in singulis geniculis & radican , & germen emittunt . Illud autem peculiare adnotauimus in minori Dentaria : cum enim hæc caulem rectum ferat ; radículas tamen geniculatas in singulis foliorum alis fert , quibus deci-

decidentibus in terram noua erumpit planta, cum tamen in summis caulibus eadem siliquas ferat, in quibus semina continentur, vt simul in eodem caule vtrumque molliatur semen & sobolem. Quamuis autem alia sint, quarum caules radices edant supra terram, non tamen ad sobolem gigniendam: sed auiditate nutrimenti illas egerunt, vt Hedera, qua suo amplexu arbores, vel parietes numerosis radiculis exugit, & Melica, ac Semperuiui quoddam genus arborefcens: haec namque radículas ex caule longas dimittunt, donec terram attingant. Peculiare quoque in Allio & Porro videatur: cum enim haec sobolem ad radices ferant, gigniunt etiam in summis caulibus loco seminis. Quae enim feruntur, radicum capita sunt non semina, similem sobolem etiam in summis foliorum vidimus in quodam Bulbo, quem Moli vocant: Differt autem soboles a semine, vt foetus viuens ab ouo: semen enim tamquam ouum est, in quo est principium vitale; at vita nequaquam: soboles autem viuunt primo quidem iuxta parentem, vt eius germen. postea vero per se ipsam propriis radicibus ex terra humorem trahens. Praeterea soboles, vel radix est incoata, vel germen, vel vtrumque; conspicuam magnitudinem habens: semen eorum principium gerit inclusum in cortice: idcirco nutrire multam sobolem plantae nequeunt, semina autem valde numerosa ferre possunt, vt in animalibus Vipera & Ouipera se habent: sobolis autem generatio simplicior est tamquam ex particulae auulsione propagatio. Seminis constitutio multiplices partes requirit. Postquam igitur & radicum, & germinum ortum & constitutionem explicauimus, deinceps seminum apparatus aggrediamur.

C A P. V I.

CVM in ea propagatione, quae fit ex semine, plantarum finis consistat, quae enim ex sobole fit imperfectiorem naturam sequitur, qua scilicet plantae diuisae viuunt, merito plantarum pulchritudo in seminis productione maxime ostenditur: Nam & numero partium, & figuris, & conceptaculorum differentiis fructificatio longe maiorem ornatum praesert quam germinatio: adde florum admirabilem venustatem, qui genitricis naturae delicias in seminibus condendis praemonstrant. Quemadmodum igitur in animalibus semen excrementum est vltimi alimenti in corde, cuius calore vitali cum spiritu apprehenso foecundum redditur: sic in plantis necesse est seminum substantiam ex ea parte secedere, in qua principium est caloris innati, quam medullam esse superius comprobauimus. Hinc igitur ex humidiori puriori que parte alimenti seminis medulla exoritur, ex crassiori autem eiusdem putamina ad tutelam circumposita. Non fuit autem necesse in plantis genituram ali-

quam distinctam à materia secetni, vt in animalibus, quæ mare & fœmina distinguuntur: maris enim genitura materiam in fœmina efformat sua vtens corpulentia tamquam instrumento, vt in Quæstionibus Peripateticis explicauimus. At plantæ cum non multa egeant organorum distinctione, pauciorique spiritu vtantur, materiam simul cum spiritu formante secernunt, qui conceptus est tamquam ouum: idcirco maris & fœminæ distinctione non indiguerunt, quamquam secundum aliquam similitudinem quædam mares appellentur, quædam fœminæ. Inest igitur in omni semine quædam plantæ incoatio. Quemadmodum enim in ouo quædam particula continetur, in qua est animalis futuri veluti delineatio, reliquum autem corpulentia pro alimento est: sic in plantarum seminibus pars illa principatum continet, vnde radix erumpit & germen; est enim quasi corculum quoddam reliqua parte seminis alimentum illi primum subministrante: patet autem id maxime in Tritico; pars enim quædam inest veluti oculus, quam si laceras, nequaquam nascitur: ob id eam particulam formicæ erodere solent, antequam recondant intra terrâ. Si autem reliqua pars seminis vulneretur, aut à vermiculis perforetur, in tegro seruato corde nihilominus prouenit. Est autem seminis medulla in plurimis candida, sicut & animalium genitura: principia enim corporum naturalium vt plurimum candida sunt, vt elementa, siquæ tamen flaua sunt vt multorum leguminum semina, ad albedinem aliquo pacto vergunt. Pinguedinem præterea plurima præferunt: adeo vt ex quibusdam oleum extrahatur, vt ex Nucibus, Amigdalibus, Sinapi: Humidum enim vitale, in quo spiritus cõtinetur, calidum est & aereum, non aqueum: Non tamen humida sunt, vt animalium genitura; longe enim siccior est plantarum natura quàm animalium; at molliciem cum ea siccitate quandam habent, cum præcipuè fuerint humectata: nam circa exortum omnia humidiora sunt, per ætates autem continue exsiccantur. Quamuis autem quædam semina ossæ ex toto videantur, vt Palmæ, vel cartilaginea, vt Rusci, Gladioli, & aliorum quorundam: later tamen seminis medulla mollior in exiguo quodam meatu, vnde erumpit in exortu particula integro osse derelicto. Sicca igitur cum propria mollicie semina esse oportet, cum perfecta sunt, exempta scilicet à sole omni aquea humiditate non aerea: sic enim sata humorem facilius trahunt è terra, quo ante omnia intumescunt: Deinde excitato ignis principio in ipsis latente, vt Calci contingit, in humoris occursum, idem humor cum lactea seminis substantia permixtus & concoctus, tamquam familiare alimentum auget conceptum antea incoatum; Tunc autem radix primo emergit peciolo quodam ex corde seminis prodeunte, qua corticem dehiscere & egressum semini concedere necesse est: postquam autem radicem in terram egerit, reliqua seminis corpulentia in plurimis ex suo cortice

tamquam ex ouo in lucem prodit, quæ in duo foliola pulpofa explicata particulam ostendit, vnde germen erupturum est: Qua enim hæc duo folia exortum ducunt, core est, quippe radicis caput, & germinis principium, sunt autem hæc alterius generis folia, quàm quæ in germinatione exoriuntur: illa enim tantum ad tutelam data sunt tenuia ex solo cortice orta, hæc partes sunt seminis ad alimentum primum cordi ministrandum: ideo crassa existunt; tota enim fermè seminum pulpa in his consistit: ob id magna pars seminum in duas partes dissecta est corde tantum coniungente; si quæ autem sunt, in quibus diuisio nulla sit, vt in grano Tritici: seminis pulpa in exortu minime egreditur è cortice, germen vero è latere erumpit integra seminis corpulentia cordi hærente, idem quoque fit in multis leguminibus, quamuis eorum semina bifida sint: cum enim germen ex latere erumpat non ex medio, seminis partes non explicantur in folia, ob id neque exeunt è cortice: manent autem iuxta nouellas plantas huiusmodi seminis appendices donec totus humor lacteus cum sua pinguedine in partium nutrimentum transierit, quo tempore exsiccata decidunt. De ortu igitur seminum & natura, ac substantia dictum est, de ceteris autem partibus seminis gratia datis deinceps dicamus.

C A P. VII.

QUEMADMODUM in animalibus circumuolui fœtum membranis oportuit ad tutelam, sic seminibus plantarum multiplicia data sunt inuolucra ob eandem causam: sed eorum quædam abscedunt incoato semine nondum perfecto, vt flores, quædam postquam semen absolutum est, vt pleraque vascula & siliquæ; dehiscunt enim sponte exsiccato semine; quædam perpetuo hærent quousque semen germinare incipiat; tunc enim intumescente medulla cortex abstrumpitur. Flores igitur partim ex necessitate, partim ad tuendos fructus incipientes dati sunt; ex necessitate quidem, quoniam turgente planta, vt in Venere solent animalia, efflari necesse est aliquem spiritum; non enim sine spiritu fit seminis eruptio: quod autem ex huiusmodi substantia flores orti sint, manifestum est: id enim indicat & substantiæ tenuitas, ex qua constant, & odores, quos vt plurimum spirant: indicat & mellea dulcedo, quæ in plerisque reperitur, quamquæ apes feligentes in suos alueolos recondunt: vt enim mel acreum ex percocta à sole exhalatione nascitur roris modo ex aere decidens, sic ex plantæ halitu percocto, qua parte egressum habet, veluti sublimarum, floris concamerationi & staminibus hæret, alterum genus mellis, quod apes colligunt, & fauis reponunt. Quod autem interim ad tegendos fructus

fructus flores dati sint, patet: priusquam enim expli centur, aut insident ipsis fructibus, vt in Rosa, Malo, Piro, aut illos vndique circumplectuntur, vt in Amigdala, Pruno, Olea: crescente autem fructu, iam flores aperiuntur, ac paulo post tamquam in futurum inutiles decidunt arefacti. cum enim non ex qualibet materia nutriantur: sed aliuosa, quæ vnà cum semine erumpit, necesse est ea deficiente marcescere, cum præsertim à sole citissime huiusmodi substantia resoluatur. Quem igitur vsu folia tenellis germinibus præstant, eundem flores nascentibus fructibus opitulantur; plurimi enim foliati sunt. Differunt autem, quia folia explicata alium vsu præbent, quem superius diximus: Flores explicati omnino inutiles redduntur. retinentur igitur folia diuturno tempore, & propter vsu: & quia continue affluit nutrimentum ex cortice, flores cito decidunt ob causas contrarias; color quoque foliorum herbaceus est: humor enim plantarum soli expositus hunc colorem contrahit, vt in aquis stagnantibus apparet; cum exsiccantur à sole: Flores autem nulli, aut paucissimi herbacei sunt, omnino virides certè nulli: cum tamen cæteri colores omnes excepto nigro in floribus spectentur, ique venustissimi, modo simplices, modo omni varietate commixti quasi natura de industria pingente. hoc enim est spirituum sublimatorum opus, vt in subterraneis apparet, nam tingente exhalatione & lapides & pulueres omni colorum varietate spectantur; natura enim spiritus ob materiæ puritatem sinceros recipit colores, ob tenuitatem verò eosdem facile commutabiles: Vnde vel puncta vel tenuissimæ lineæ versicolores oriuntur. Merito autem virides nulli visuntur flores, quia eorum materia non humor est, sed potius spiritus: neq; nigri ex toto; nigredo enim aut humorem sequitur semiustum, aut cuiusque corruptionem; neutrum autem in florum generatione inest: constant autem flores plerique ex folio, & stamine & floccis; folium in circuitu magis ambit, modo vnicum & indiuisum, concuum, vel patulum, vt in Smilace, Anchusa, modo in plura folia dissectum, vt in Papauere, Rosa, stamina in medio tantum foliorum sunt ex summa parte fructus egredientia, quippe quæ ex sede seminum vltius producta nascantur, vt in Croco & Lilio terna; quia seminum sedes in vasculo tripartita est: Flocci in ambitu magis sunt iuxta folia, pendent autem corpuscula quædam ex tenuissimis filamentis, quorum ortus similis videtur fungis, qui in lucernarum luminibus ex fuligine oriuntur: hinc enim multum spirant flores, numerosa autem sunt huiusmodi corpuscula, in quibus semina numerosa sunt, vt in Papauere, quasi hæc sint singulorum seminum propagine: patet id in Chamæmelo, & Ranunculo: nam præter folia ambientia singulis seminibus proprii insident flocci potius quam flosculi. Non sunt autem in omnibus manifesta vel folia, vel flocci, vel stamina propter exiguitatem: quapropter

propter aliquando his carere putantur : in quibusdam folia adeo tenuia sunt, vt flocci videantur lanugini, vt in Thaliethro, muscosos flores huiusmodi vocant . Transeunt in quibusdam flores in aliam substantiam, fructus ipsos præter lapsi, vt in Nuce Auellana, Castanea, & tãdem Amentiferis omnibus . Amentum enim pro flore est corpus oblongum, ex sede fructus productum : ideo fructus sine flore spectantur manifesto ; stamina enim in Amenti longitudinem transeunt, folia autem & flocci in eius squamas degenerant, simile quid videatur quod in Milij Indici summis calamis effunditur spicarum modo ; Flores enim, qui singulis seminum paniculis distribui debuissent, in huiusmodi Amenti genus abierunt . Nec ab similibus fuerit Ricini flos ; nam & hic sine fructu est, non multum tamen illum præter lapsus ; quod & in herbis quibusdam notauimus . sunt etiam quædam, in quibus Amentaceum quid oritur sine vlla spe fructus ; steriles enim omnino sunt ; Quæ autem fructum ferunt, non florent, vt Oxycedrus, Taxus, & in genere herbaceo, Mercurialis, Vrtica, Cannabis ; quorum omnium steriles mares vocant, fœminas autem fructiferas : Quod ideo fieri videtur ; quia fœminæ materia temperatior sit, maris autem calidior ; quod enim in fructum transire debuisset, ob superfluam caliditatem euauit in flores, in eo tamen genere fœminas melius prouenire & fœcundiores fieri aiunt, si iuxta mares serantur, vt in Palma est animaduersum, quasi halitus quidam ex mare efflans debilem fœminæ calorem expleat ad fructificandum . Omnis vero flos cum ex intimis partibus, vnde seminis materia erumpit, ortum ducat, exterius tegitur altero inuolucro, qui calyx vocatur in quibusdam vt Rosa & Papauere : oritur autem hic cum extimus sit ex caulis cortice, seu tunica, ideo herbacei coloris est, vt folia, dehiscit autem vnà cum flore ; sed non decidit vt flos ; nutritur enim ex cortice, & sæpe eo utitur natura ad fructum continendum, vt in Ormino & Acanaceis : semina enim eorum in calyce floris continentur, postquam flos deciderit : peculiare in Vesicaria & Cicorio, quod eorum calyces dehiscunt quidem, dum flores panduntur : sed postquam deciderint, contrahuntur vndique fructum amplectentes, vt Cicorij semina eximi nequeant, nisi madefiant ; sic enim conceptacula aperiuntur . Hæc vel continuo constant corpore, vt in Polymonia, Calamento : excepta ea parte, qua flos erumpit, vel in plures partes dissecta ; vt in Rosa, Cicorio, Acanaceis, Frumentis ; sunt enim in plerisque veluti squamæ inuicem amplexæ . Hæret autem huiusmodi floris tegmen in quibusdam adeo pertinaciter, vt disungi nequeat à flore, vt in Ornithogalo ; flos enim eius interius lacteus est, exterius herbaceus ob caulis tunicam : idem Elleboro contingit, quod in causa est, vt vniuersus flos quodammodo herbaceus sit, & non decidat ; retinetur enim à tunica adiuncta : Hæret quoque similiter & ipsis fructibus, in quibus flos aut nullus

nullus est manifestus, vt in Ficu, aut in summo fructu insidet, vt in Cucurbita, Punica; continuus enim est in his floris calyx, cum extimo fructus cortice: quibus autem huiusmodi cortex abiunctus est à fructu, flos in radice fructus exoritur; omnis enim flos intra caulis corticē continetur. De flore igitur, & de floris tegmine hæc in vniuersum dicta sint; de fructu autem, qui sub flore continetur, similiter dicamus.

C A P. V I I I.

FRUCTVM vocamus, quod ex semine & semen continentibus corporibus constat: quamuis propriè secundum nominis appellationem ea pars significetur, qua fruimur in cibis expetentes: expetimus autem inter cibos aliquando nuda ipsa semina, vt Pini, Nucis, Castanæ, & omnium frugum & leguminum. Aliquando carnem seminibus circumpositam, quam propriè Pericarpium vocant, vt Mali, Piri, Melopeponis. Cum igitur de semine superius dictum sit, relinquitur, vt de circumpositis corporibus dicamus: hinc sumpto initio. Seminibus omnibus inest humor quidã fœcundus, quo euanescente, aut per ætatē, aut ab externa iniuria redduntur infœcunda: Huius igitur custodiendi gratia natura omnibus corticē quendam circumduxit, qui perpetuè hæret, donec germinare cœperint; Ob id enim plurima asseruari integra per annū possunt, quædam longe diuturnius, quod animalibus nequaquam contingit paucis exceptis. Traduntur enim piscium Oua maxime perdurare eo argumento, quod lacus exsiccati per æstatem, aduentante imbri pisciculos ferunt. Papilionum quoque oua per annum durant: minime autem omnium auium oua asseruantur: At plantarum quarundam semina, vel in quadagesimum annum fœcunda perdurare proditum est: magis autē perdurant, quæ osseo putamine muniuntur, quàm quæ membranaceo, ob eadem rationem: seminibus igitur mollioribus natura corticem duriores crassioresq; tribuit, vt Nucleis, Pineis, Palmeis, Persicis, & tandem omnibus, quæ osseo cortice teguntur: omnium enim medullæ molles & pingues sunt, vt mirū videatur, quo pacto in seminis germinatione os adeo durum dehiscat in duas partes dissectū, cum vix ictu mallei rumpatur. Quibus autem duriora & sicciora insunt semina, iisdem cortex tenuior, & mollior datus est, scilicet cartilagineus, aut membranaceus, vt Castanæ, Glandi, leguminibus, frumentisque. Quemadmodum autem in ouo sub cortice testaceo membrana quædam mollis continetur, mollem fœtus materiam tangens, sic seminibus omnibus duplex cortex datus est, internus quidem tenuior, ac mollior, membranaceus medullam vndique tangens, qui tamen in quibusdam facile abscondat, vt in Pineis, in quibusdam pertinacius hæreat, vt in Triticis: externus

vero durior & crassior , vt plurimum osseus , vel cartilagineus : qui facile seiungatur ab interna membrana in plurimis , in quibusdam tamen propter tenuitatem seiungi difficilius possunt , vt in leguminibus & frumentis : intra membranam internam vnicum perpetuò semen continetur : sub cortice tamen externo casu aliquando bina continentur seiuncta per propriam membranam , vt in Amygdala . Neſcitur semen cum cortice , qua parte cor est . Cum enim in ea parte sit radicis principium , per eandem quoque veluti per vmbilicum ex parente trahit alimentum : patet autem alimenti ductus ad eam partem tendens ; perfecto enim iam semine , à cæteris quidem partibus seiungitur ; hæret autem solum , qua cor est pendens aliquando medio quodam peciolo in corde seminis desinente , vt in seminibus Mali & Piri est manifestum . Verum non similiter externus cortex in omnibus secundum eandem partem cum planta neſcitur : Nam quædam eo modo sedent , vt seminis cor exterius vergat , vt in Castanea , & in plerisque arborum fructibus contingit . In herbaceis vero pluribus idem est nexus seminis & externi corticis , vt in leguminibus & frumentis ; cum autem seminis substantia ex interna caulis medulla ortum ducat , necessarium fuit ex intimis germinum partibus neruulos egredi ad fructum vsque , per quos materia seminis ferretur : Hinc fit , vt non fructificent plantæ ex ramis crassioribus , paucis quibusdam exceptis , vt Siliqua & Ficus Aegyptia : sed ex surculis , vt plurimum annotinis , vt Amygdala , aut nouellis germinibus , vt Vitis . Nam seminis materia ex his magis erumpere potest , quàm ex crassiori ligno : iis igitur neruulis alimentum ferentibus appensa sunt omnia semina cū propriis corticibus : vt neruulorum substantia in corticem transeat , tenuius autem alimentum in semen : Est autem neruulorū nexus cum cortice duriori aliquando in ea parte , cui subiacet seminis cor : aliquando in altera : in his autem necesse est intra duriozem corticem neruulum ad seminis cor ascendere , vt manifestum in Persicis est & in Amygdalis , & omnibus , quorum cor spectat extra . Corticis figura in plerisque pro figura seminis contenti habetur : Nam hoc vel rotundum , vel oblongum , vel depressum , vel recuruum , vel angulosum est . Aliquando tamen aliter se habet , vt in semine Rusci : medulla enim tenuis est , & oblonga vix conspicua ob exilitatem , cortex vero rotundus & crassus osseus vt totus ex osse constare videatur . In aliis appendices corticis datæ sunt , vnde variatio figuræ , vt in Tribulo . Color cuiuscumque generis reperitur perfectis seminibus viridi excepto : sicca enim est valde corticis substantia , herbaceus vero color sine humore non fit in plantis . Nigra & omnino atra multa sunt : corticis enim substantia excrementitia est , non pura , vt contenti seminis . Idcirco semina alba tantum sunt , vt interna plantarum non tacta ab aere ambiente : sic enim & folia alba redduntur , si obruantur , vt Intubi , Porri , Cardui ,

& flores, quamdiu inclusi sunt suis calycibus, calidiores sunt, explicati, vt aere circumfuso fruuntur, colores proprios assumunt. Seminum autem cortices ob impuritatem alimenti nigredinem assumere potuerunt, & cæteros colores licet non adeo sinceros, vt in floribus; Vergunt enim aliqua ex parte ad eosdem colores cum floribus, cum eorum materia simul erumpat; recedunt autem: quia purior materia secernitur in femina, tenuior in flores, crassior in cortices; pro diuersitate autem externi corticis denominantur ipsa femina alba, vel nigra, ruffa, punicea, aut alia huiusmodi; quoniam hic perpetuè hæret semini. Cortices igitur, qui semen custodiunt ad germinationem vsque, hi sunt in omnibus.

C A P. I X:

QVAMVIS autem inuolucra, quæ diximus, sufficere videantur ad perfectorum seminū tutelam; non sufficiunt tamen ad eorum dem perfectionem: Nam antequam efficere possint talia, qualia ipsa sunt, egent concoctione quadam perficiente; quoniam autem concoctio à calore interno fit, humorem feminum incrassando: Initio enim semina omnia humida sunt, & fermè aquea: perfecta autem constant & sicciora sunt reddita, oportuit calorem innatum foueri in seminibus, ne exterius transpirando, ipsa euanida redderentur. Huius igitur gratia natura semina obduxit alio corpore, vt plurimum carnosum & humectum: quemadmodum Medici tuberculis concoquendis cathaplasma aliquod superponere solent, vt humiditas cum calore in parte conferuetur. Appellatur autem in fructibus hæc pars pericarpium; quia pulpa est exterius obducta, quæ in maturitate cibis expectitur in plerisque; vt in Vua, Cerasiis, Piriis: Dum igitur maturatur pericarpium à calore interno, adiuuante tamen extrinsecus sole, semina interius recondita perficiuntur: simul enim ab eodem calore pericarpij humor post acerbiterem, aut aciditatē per maturationem acquirit dulcedinem, & semina ad perfectionem accedunt, vt sibi similia gignere possint. Non est autem eadē feminis materia & pericarpij; illa enim ex profundis partibus erumpit, vt superius comprobauimus: hæc autem ex exterioribus magis accedit, scilicet ex cortice. Rationi enim consonum est, vt quemadmodum pars neruea cum medulla cortice tegitur in germine, sic in fructu, quod ex internis oritur tegatur ab aliquo corpore, quod ab externis ortum ducat, & vt ibi tria sunt scilicet, Medulla, lignum, & cortex: sic in fructu, semen, cortex, & pericarpium, aut aliud quid, quod pericarpij vicē gerat. Indicio autem est, quod pericarpium materiam ex cortice sumat; nam inoculatio fructum parit pro natura corticis inoculati. Semen autem pro natura ligni, vt superius notauimus. Nec obstat, quod flos externus sit,

fit, qui tamen ex internis proueniat : quando enim flos circumdat , pericarpium adhuc non est factum , sed vestigium tantum adest tum seminum tum reliquarum partium : postquam vero flos deciderit , iam incrementum omnia assumunt . Præterea nil mirum videatur , si floris materia ob tenuitatem erumpere extra pericarpium possit , cuius tamen materia non ex internis proueniat . Pericarpium omne ante maturitatem coloris herbacei est , vt germinum cortex : iis exceptis , quæ altero cortice in teguntur , vt Punica : Nam quæ aeri non sunt exposita , alba sunt : postquam vero maturata sunt , omnia proprios colores acquirunt , sed exterius magis quam interius , & maxime quæ solem spectant . Nam vel flaua redduntur , vel punicea , vel purpurea , vel nigricantia , vel alba quædam etiam cærulea , vt Lauri syluestris bacca , dulciora quoque redduntur & odoratiora per maturationem . Constant quædam magis humore , vt Vua : quædam carne vt Ficus : Quædam duriori pulpa vt Poma : inest quibusdam succus aquosus , qui facile putrescit , vt Cerasis , Persicis , & tandem fructibus æstiuis , quos Orarios vocant : Quibusdam melleus & hi exsiccati diutius conseruantur , vt Ficus Vuæ . Quibusdam pinguis , ex quibus oleum extrahitur , vt ex oliuis , quibusdam exiguum inest pericarpium , vt Laurinis baccis , & tandem syluestribus omnibus : Contra multo abundant pericarpio , quæ aquosa sunt , vt Cucumeres , & tandem fructus domesticis : Aliis pericarpium singulis seminibus proprium datum est , vt Punica . Aliis commune pluribus , vt Melopoponi , semina in quibusdam seiuncta à pericarpio membranis intercedentibus , ut in Pomis , & tandem iis , quorum semina cortice non osseo , sed membranoso constant ; ut enim in fœtu humor excrementitius inter membranas continetur , vt fœtus in sicco sit non in humido ; sic semina maxime in sicco esse volunt ; in quibusdam humor pericarpij vtriculis continetur , quibus stipantur semina vt in Limonibus , quibus & duplex genus pericarpij datum est unum succosum iuxta semina , alterum carnosum exterius loco uasculi . Syluestrium fructus ad maturationem minus perueniunt ob siccitatem : cum tamen eorum semina non minus perfecta sint , fit enim in domesticis aliquando tanta pericarpij accessio , ut semina reddantur uana , aliquando solum inest seminis vestigium , ut in Punicis dulcibus sæpe contingit . Quibus autem pericarpium est natura sic siccus , non maturatur , vt in Amigdala , & Nuce , à quibus abscedit , cum semen perfectum est , maturatio enim in humore fit , post maturationem autem pericarpium omne exsiccat in membranosa substantiam , & tabescit , ut patet in Cucurbita , & Mandragoræ fructu seminibus integris permanentibus ; si uero putrescat prius , periculum est ne semina contagio afficiantur , & pereant , putrescunt autem imbris superfluis , uel si lædantur ictu , ideo in arbore melius exsiccantur à sole , si cætera tempestiue succedant .

autem fructus quidam magis, quidam minus putrescunt; idcirco qui semina colligunt, eximunt à pericarpio, antequam putrescat, & in sole siccant. De pericarpio igitur hæc satis.

C A P. X.

NON omnibus autem datum est pericarpium; nullis enim Frumentis, neque leguminibus, neque, ut summatum dicatur generi herbaceo, paucis quibusdam exceptis, ut Solano, Mandragora, Fragaria: arboribus autem & fructibus plerisque datum est. Eo autem carent Pinus, Abies, & reliquæ coniferæ, item Auellana Fraxinus, Glandiferæ omnes: quibus autem pericarpium negatum est, iis aliud corpus, quod eius vicem gerat, tributum est, siccius quidem pericarpio, sed non durius seminis cortice; oritur enim, ut pericarpium ex extrema parte germinis, & eandem præstat semini utilitatem. Quoniam vero eorum natura siccior est, siccius quoque corpus seminibus fovendis concessum est: Nulla autem sunt, quæ aut pericarpio, aut proportionali tegmento careant usque ad seminis perfectionem: nisi fortè pauca, quibus satisfaciat corticis crassities & durities, ut Tribulus, Lithospermon; in his enim videntur nuda omnino semina in caule ferri: extra corticem enim lapideum nullum est aliud involucrem; sunt tamen umbilici quidam florem tegentes, in quibus multo tempore clauduntur semina, perfecto autem semine, resupinantur, & nudum id ostendunt, in foeniculo & cæteris ferulaceis, teguntur semina quadam cute caulis striata: nam in quibusdam eius generis manifestus est nucleus internus durus, ut in cãdido Rosmarino; creduntur tamen in omnibus huiusmodi nuda esse semina, quia externa cutis non abscedit à cortice ob exilitatem, & similitudinem substantiæ: extrema enim caulis ferulacei nõ multum distant ab intimis, cum cortex abierit in folia, Hordei quoque granum, & Zeæ nudum videatur: quia utriculis quibusdam clauditur florem tegentibus, qui difficiliter abscedant. Quibusdam igitur sufficit tegmen flori superpositum, ut in Marrubio, Buglossò, Tritico, quo deficiente, abutitur quandoque natura ipsis foliis, ut in Milio Indico, nam paniculæ integræ foliis involuuntur, cum singulis seminibus neque flores, neque florum tegmina data sint. similiter autem in Tritico, & cæteris spicam ferentibus, aliquo tempore spica foliis est involuta, sed postea erumpit. Aliis autem natura præter floris tegmen proprium involucrem seminibus tradidit; idque aut singulis singula, ut in Auellana, Glande, Nuce Vnguëtaria, aut vnum commune pluribus seminibus, quasi vasculum multis modis formatum; nam vel oblongum corniculi modo, quæ siliqua appellatur, ut in leguminibus, vel rotundum capitis modo, ut in Lichnide, vel alia qualibet figura.

gura, idque vel vnica communi cavitare, vt in Rosa, vel in plures loculos partita, vt in Papauere: aliisque variis modis. Quæ distinctio etiam in pericarpis reperitur: sunt autem quædam, quæ & vasculum habeant & floris tegmen vt Polemonia, Lichnis. Quædam præterdicta lanosam quandam substantiam habent, qua semina farciuntur & fouentur, vt Asclepias, Rhododaphne, Populus, Cicoracea, quibus Pappi seminibus insident, vel uti plumæ quædam: proportione autem respondent hæc iis, quæ in vasculo aliud genus pericarpij habent, vt Aurantia, Punica; differunt autem: quoniam pericarpium externum magis videtur, scilicet à tunica germinis ortum: Pappi autem, è cortice seminis efflorescere videntur, vel in summo tantum, qua etiam flosculi in Cicoraceis exoriuntur: vel vndique vt in Rosarum seminibus; est enim valde tenuis & sicca lanuginis substantia, & vt plurimum euolat cum semine relicto vasculo: feruntur enim in auram huiusmodi semina, & volitant ob lanuginem ad iunctam. sedent autem in vasculo semina suis neruiculis adnexa; vel in ambitu, vt in Ficu; vel in medio, vt in Lichnide; vel ab uno latere, ut in leguminum siliquis; uel in duobus lateribus, ut in Chelidonio; uel in inferiori parte, ut in iis, quorum uasculum est floris tegmen, uel in superiori, ut semina deorsum inclinentur superius appensa, quod in plerisque reperitur. Sunt, quorum uascula resupinantur, ideo semina exterius uergunt, ut in Chamemelo, idem uidetur contingere in fructu Mori, & tandem omnibus, quibus semina exterius acernata sunt, ut Rubo, Fragaria, Ranunculo: Mori enim fructus est ueluti Ficus inuersa, ut pulpa in medio sit, in ambitu semina, similiter se habent inter se Rosæ fructus & Rubi uascula, ut plurimum duplici corpore constant, externa quidem cute molliori, interna uero duriori opposito modo, quam in seminibus: quod recta ratione fit; cum enim hæc à cortice caulis oriantur, hic autem duplex sit in plerisque, & externus quidem mollior, internus uero durior, qui in arboribus liber appellatur. merito eadem ratio respondet in fructu: patet autem id in siliquis omnibus; tenera enim est pars externa, adeo vt in quibusdam mandatur cocta, vt in Pisis, & Phaseolis, in quibusdam etiam cruda, cum sponte maturetur in dulcem substantiam, vt in Siliqua arbore. interna autem pars membranosa est & dura: aliquando carthilaginea, ut cum dehiscit perfectis seminibus, ea longius proiciat cum crepitu, ut Sparto contingit, sed maxime omnium Ricino. Oxy quoque longius expuit semina, & Catanance, ut difficile sit colligere. Cucumis syluestris alia ratione longius unâ cum seminibus expuit huiusmodi pericarpij: Quia uasculum quasi supra modum tensum abscedente fructus pediculo per ostiolum exprimit, quicquid intus est, ubi maturus est fructus: seungitur autem pediculus eo tempore minimo tactu. Opposito autem modo se habent uascula, quæ pericarpio constant; durior

rior enim est pars externâ, ut in Cucurbita, Punicâ, similiter se habent, quæ solitaria sunt, Persica, Pruna: iis enim cutis durior exterius circumposita est ad tutelam pericarpij mollioris, quibus superdatur floris tegmen, nisi consent pericarpio, uasculum, ut plurimum cartilagineum est totum, ut Lichnidis, Polemonia. Est autem unus fructus, qui uno tegmine continetur externo, quamuis interna diuisa sint; ut in Peonia, & Aconito, tres siliquæ aut plures in eodem exortu sub eodem flore continentur; quæ enim sub eodem flore sunt, sunt etiam sub eodem floris tegmine, quod externum est. Plures uero qui nullo communi tegmine teguntur, licet ex eiusdem sedis diuisione oriuntur, ut Vuarum acini; singuli enim sub singulis floribus sunt, licet racemus unus sit. Ambigunt quidam, ut partim vnus videantur, partim plures, ut Frumentorum spicæ: cum enim vnus sit initio, totius spicæ tegmen ex caulibus foliis vnus videatur fructus: cum vero in spica singulis seminibus singuli flosculi & membranulæ flosculos tegentes dati sint; plures videantur in vna spica fructus. An si tegmina ex foliis consideremus, omnia huiusmodi vnus essent fructus non plures? Nam omnes racemosi & spicosi fructus in exortu foliis teguntur: & tandem quæcunque in nouello germine fructificant, fructum sub foliis reconditum initio ferunt, sed quoniam folia alterius finis gratia data sunt, flores autem & florum tegmina solius fructus gratia: merito ex his non ex foliis vnitas & multitudo fructuum spectanda est. si qui autem flores sunt singulis seminibus distributi, sed sub vno communi florum tegmine, ut in Acanaceis spectatur, vnus est fructus dicendus non plures: si autem nullum sit commune tegmen, licet flores racematim cohereant & fructus, ut in Ligustro & Vite, nõ vnus est dicendus fructus: sed fructuum racemus. Est autem vnus racemus, qui vno principio ex caule scinditur in plures fructuum sedes. Non tamen in omnibus id racemum vocant, sed in quibus fructus pericarpio constant, ut in Vite: in frumentorũ genere spicam vocant, quæ erecta est, Iubam, quæ sparsim propendet ut in Milio; Paniculam, quæ magis compacta, ut in Panico; in genere ferulaceo, Umbellam, seu Umbraculum vocant; quia erectum in latam quandam superficiem desinit ad eorum similitudinem, quibus utimur in itinere ad arcendos solis radios. Fructificant aut quædam in summis caulibus, ut Cæpa, & inter arbores Palma. Quædam in summis surculis, ut Verbenaca, & inter arbores Rhus. Quædam à laterè, idque vel in ipsis foliorum alis, ut Ficus, vel in opposita foliorum parte, ut Vitis, vel in alis ramusculorum in ipsamet diuisione, ut Tithymalus: quæ non possunt simul florere: sed particulatim pro ramusculorum germinatione quædam in ipsis foliis fructificant, ut Ruscus, Chamedaphne; eorum enim folia neruosa sunt, parum differentia à caulis substantia; idcirco sedem seminibus impartiri potuerunt: sunt etiam

etiam quorum folia adeo crassa, vt in ramos & caudicem transeant, vt Opontia, in cuius summis foliis tanquam in surculis fructus nascuntur. Quædam in radice fructificant fructuum pediculos potius quam cauliculos ferentes, vt Viola, Ciclaminus, Mâdragoras, Chamæleon. Quædam florent priusquã folia edant & germina, vt Amygdala: fructificant enim in annotino surculo. idẽ contingit iis, quæ in ramis grandioribus & caudice fructificant, & inter herbas quædam ex iis, quæ in radice fructificant, vt Cholchicum, Narcissi quoddam genus, Ciclaminus. Quæcunque autem in caulibus fructificant, & inter arbores, quæ in nouellis germinibus, omnia germinant prius, & folia edunt quã flores, sunt quædam, quæ vtroque modo fructificant vt Ficus: quidam enim in annotinis surculis proueniunt, quos grossos vocant, quidam in germinibus nouellis, qui & posterius maturantur; Tempora autẽ fructificationis sunt pro germinationis tempore, cum ad perfectam ætatem prouenerint, in qua gignete possint sibi similia, Vere autem plurima tum germinat, tum fructificant inter arbores, sed de fructificatione & partibus ad fructus constitutionem datis hæc sufficiant in vniuersum; nam singillatim in singulis differentias contemplabimur.

C A P. X I.

SVNT porro aliæ quædam partes in plantis nonnullis, vt in animalibus, cornua, pili, & vngues, partim alicuius gratia, partim ex necessitate; Alicuius quidem gratia plantis, quarum caules infirmiores sunt, quam vt se ipsas aut fructus sustinere possint, natura addidit capreolos, seu clauiculos, quibus tanquam manibus vicinas plantas apprehendant, & veluti funiculo circumducto amplexentur, vt earum adminiculo sustentari possint, vt Viti, Cucurbitæ, Piso. Oriuntur autem capreoli, vel in ipsis foliorum alis, vel à latere, vel ex aduerso, vel etiam in summis foliis, vt leguminibus quibusdam contingit; Quædam foliorum pediculis pro capreolis vtuntur, vt Clematis: Hedera aliud genus capreoli sortita est; nam veluti vngues per totum caulem frequentes, aut veluti Centipedum, pedes disponuntur, quibus pertinaciter affigitur arboribus & parietibus. Quod autem capreolorum instrumento quædam faciunt, aliæ suismet germinibus præstant serpentis modo se circumuoluentibus: Nam hoc modo vicina amplexantes scandunt, vt Periploca, & inter herbas Helixine, quasi sensus quidam adiacentis corporis illis videatur inesse, cum repant, donec inueniant, & inuentum apprehendant. Aliis ad arcendas iniurias, aut etiam inferendas tributum sunt aculei; nunc in caulibus, vt Rubo; nunc in foliis, vt Agrifolio; nunc in fructu, vt Tribulo; nunc sub foliis tantum, vt Ononi: nunc vbique, vt plurimis

rimis Acanaceis : Quibusdam furculi ipsi in pungētes aculeos desinunt, vt Iuncus acutus, & Nepa, aliis ipsamet folia aculei sunt, vt Asparagus. Partes autem ob solam necessitatem additæ videntur, quæ in vetustis arborum caudicibus & ramis innascuntur; vt villi quidam conuestientes pilorum modo, aut ad similitudinem Iubæ propendentes, quem Moγεum vocant; Peculiaria etiam quædam sunt, vt in Robore Galla, in Ilicegranum puniceum, in Ulmo vesicæ quædam, in Rubo Canino villosi quidam tuberculi, quæ spongiolæ vocantur, & in aliis multis diuersa, quæ tanquam excrementa sunt iudicanda, cum nullius gratia data esse videantur, licet hominibus vsus aliquem præstent. His autem explicatis sequitur, vt plantas in genera distribuamus.

C A P. X I I.

SVNT quidem omnibus recepta quatuor genera plantarum ex totius habitu & vita distincta: Arbor, Frutex, Suffrutex, Herba; ex totius igitur habitu Arbor & Frutex à reliquis differunt: nam corpulentia illorū longe durior grauiorq; spectatur, quod lignum vocatur. Reliquorum autem mollior substantia, & laxior est, ideo & diutius viuunt Arborea, Fruticesque, & vt plurimū magnitudine quoque vincunt. Arbor autem à Frutice differt simplicitate; vnico enim caudice apta nata est arbor assurgere, nisi impediatur, eoque habitiori, quàm Frutex; Hic aut pluribus, iisque gracilioribus, nisi arte coerceantur; affinis enim eorum natura est: Suffrutex autem & herba inuicem ex viuendi tempore distinguuntur. Suffrutex enim per plures annos viuunt; aut radice tantum, vt Ferulacea, & Acanacea, quorum caules singulis annis pereunt, aut etiam caule, vt Ruta, Sampfucus: ideo sæpius semen ferunt: ex vitæ igitur diurnitate videntur accedere ad Fruticum naturam magis, minus; recedunt autem ex mollioris substantiæ natura. Si quæ autem in eo genere, aut etiam in genere herbaceo solidiori corpore constant, & habitiori, arborescentia cognominari solent, vt in genere Maluæ, & Tithymalorum, & Ferularum reperiuntur. Aliter autem Suffrutex quoque accipitur, qui furculosus assurgit similitudine quadam Fruticis, quod & inter herbas reperitur, qui & Fruticulus appellari solet. Herbe autem proprie appellantur, quæ postquam semen perfecerunt, moriuntur ex toto, vt Fruges & Olera plurima, quamuis alio modo Herbarij accipiant, herbas appellant, quæ in foliis insitas habent vires, vt etiam rustici appellare solent; quarum folia ad iumentorum pabulum veniunt, & ex quibus scenum parant. Alij herbas vocant, quæ à radice foliariæ exeunt, vt caule non caudice semen ferunt: quasi herbis vnicus caulis insit, vt arboribus vnicus caudex; sic enim à Suffruticibus, & Fruticibus distinguuntur; quæ exeunt
furcu-

furculosa, nec à radice foliata. Sunt autem secundum primam significationem herbarum, quædam annuæ, quæ intra annum semen absolunt & vitam, vt Fruges: Quædam Biennia, quæ non nisi anno secundo semen ferunt, vt Apium; Triennias etiam quasdam nouimus: quo autem modo singula hæc genera in species distribuenda sint, difficile est videre; cum enim innumerabilis pene sit platarum multitudo; necesse est, & alia genera multa esse intermedia, sub quibus vltimè species continentur, sed pauca adhuc nota sunt; nam præter frumenta & legumina, quæ communi nomine Fruges vocantur, & præter Olera vix alia reperiemus manifesta, & hæc ab usu potius assumpta, quàm à formæ similitudine, quam querimus: inter Fruges enim Sesamum numerant, & Ironem; quia eorum seminibus vescimur, formis maxime à cæteris diuersa. In Oleribus autè longe plura reperiemus formis distantissima, vt Asparagum, Brassicam, Portulacam, Cicoriū, Bulbos, aliaq; multa, quæ in nulla re alia conueniunt præterquam in vsu cibario, vel tenera germina, vel folia, vel radices, vel totas plantas nobis assumentibus. Inter suffrutices quoque pauca quædam genera notantur, vt Coronarium, quod eorum flores, vel folia ob quandam coloris venustatem, vel suauitatem odoris in coronas assumi soleant: cum tamen in cæteris inter se valde distent. Idem in genere aculeato reperiemus, & ferulaceo: præterquamquod hæc à quarundam partium similitudine assumpta sunt; Ferulaceum enim genus ponitur, quod caulem similem Ferulæ gerit: aculeatum vero, cuius vel folia, vel fructus, vel caulis aculeis armatur: quamuis huiusmodi inter frutices quoque, & inter arbores, & inter herbas reperiantur. In iis præterea, quæ vires habent medicatas, vnum genus herbarum statuunt, cum tamen & multitudine differentiarum, & totis formis maxime omnium vagum sit. Ex his igitur, quæ hucusque tradita sunt, difficilis valde est plantarum cognitio: indistinctis enim generibus, species multis modis confundi necesse est; orta autem est difficultas, quia incertum est, vnde similitudo generum colligenda sit. cum enim duæ maxime conspicuæ sint plantarum partes radix & germen, ex neutrorum similitudine, & dissimilitudine genera, & species colligi posse videntur; nam si vnum genus earum statuamus, quæ radice constant rotunda, vt Rapum, Aristolochia, Cyclaminus, Aron, ab eo genere separabimus, quæ maxime conueniunt, vt Napum & Raphanum, quæ cum Rapo, & longam Aristolochiam, quæ cum rotunda; coniungemus autem distantissima, Cyclamini enim & Rapi distantissima est natura in cæteris omnibus. Similiter autem si vnum genus statuamus eorum, quæ radice constat fibrosa, vt Tritici, Ranunculi, Ellebori, in easdem difficultates incidemus: quod & in cæteris differentiis contingit. Si vero caulium differentias contemplemur, vt unum genus eorum ponamus, quorum caules nudi sunt, ut Iunci, Cæpe, Aphacæ

inter Cicoracea, Violæ: similiter connectemus diuersissima, & disingenus maxime affinia. Positum est genus Ferulaceum ob caulis similitudinem, qui propter leuitatem baculis expetitur præcipue pueris cedendis, ferulam comprehendens Asphodolum, Elleborum candidum Papyrum, & alia huiusmodi in cæteris distantissima. Quod si foliorum caulem uestientium differentias notemus, aut etiam florum, in easdem difficultates incidimus; multa enim sunt genere distantissima, quorum folia maxime similia existant, ut Polygoni, & Hyperici Erucæ, & Sefamoidis, Apij, & Ranunculi, & quæ eiusdem generis aliquando foliorum differentia ualde differunt, ut Ranuncolorum species, & Lactucarum. Tanto minus florum colores aut figuræ, aut alia huiusmodi similitudinem genericam plantarum constituent. Quid enim commune habet Vitis cum Oenanthe, præter floris similitudinem? Quod si omnium partium similitudinē queramus in generibus constituendis, non magis species ultimas quàm genera constituemus. Nam quæ similia in omnibus sunt, ut plurimum specie non differunt. Modica enim earumdem differentia non semper speciei diuersitatem facit, cum sæpe ob locorum diuersitatem, & culturam, multum immutentur tum folia, tum flores, tum reliquæ partes, ut præcipue patet in arboribus. Si enim domesticæ serantur semine, ut plurimum syluestres nascuntur, quasi indifferentes specie sint, quæ cultu, aut alia ratione fuerint alterata: nam simile ubique simile gignit, secundum naturam, & eiusdem speciei; si uero plurimarum partium similitudo sufficiat generi, multa effugient genus proprium, ut Elleborus niger non fuerit eiusdem generis cum albo; tota enim facie differt: similiter se habet Lactuca syluestris cum domestica, præterquam quod eo modo inuestigantibus plantarum genera non erit manifestum, quo pacto superiora genera sint constituenda; quæ enim in plurimis partibus similia sunt, proxima sunt speciebus ultimis. Quæ igitur difficultates contingunt in plantarum tractatione huiusmodi sunt. Idcirco Dioscorides secundum uirium similitudines in medicinis coniunxit, & distribuit. Theophrastus genera assumpsit uulgo nota, quæ ab usu magna ex parte accepta sunt, alia à loco ut Aquatilia, Montana, & huiusmodi.

C A P. X I I I.

CVM autem formarum similitudines, & dissimilitudines queramus, ex quibus constat Plantarum substantia, non autem eorum, quæ accidunt ipsis: accidētia enim posterius innotescunt cognita substantia. Idcirco neq; ex facultatibus medicatis, neq; ex alia utendi ratione, neq; ex locis, in quibus proueniāt, aut aliis huiusmodi genera eorum, & species sunt constituendæ: Hæc enim omnia accidentia sunt. sed substantiæ

stantiæ ratio forte incognita est, incognitis differentiis vltimis, vt multi putant, idcirco oportere per accidentia circumscribere. At contra hanc sententiam disputatum est abunde in quæstionibus Peripateticis. Alij differentias secundum formam ex anima tantum colligi oportere putantes, coguntur fateri omnes plantas vnus speciei esse, cum vnicam animæ partem, quæ vegetatiua appellatur, forbitæ sint omnes. At ostensum illud quoque est, differentias formam constituentes etiam ex materia, quæ illius gratia data est, colligi oportere, si igitur in plantis indifferentes essent partes ad operationes secundum illam animæ partem præstandas, vna esset omnium plantarum species. Quoniam vero videmus multis modis differre, idcirco in multas species, & genera distribui necesse est. Cum igitur omnis substantiæ ratio à fine petatur; propter illum enim substantiæ quoque sunt, quæ illius gratia habentur, videndum est in plantis, que similitudo & dissimilitudo in iis fuerit, quæ primi animæ operis gratia data sunt, deinde quæ secundi, & si quæ alia sequantur deinceps. Est autem primum uegetatiui opus, quod omnibus viuentibus inest alimenti attractio, quo nutriantur & crescant. Partes autem huius gratia datæ sunt radix & germen: ex horum igitur differentiis prima genera constituenda sunt: vt quorum radices & germina habitiori substantia, & duriiori constant, quod lignum vocatur, arbores sunt & frutices. Quorum vero tenuior & mollior substantia est suffrutices sunt & herbæ: Petitur enim hæc differentia ex natura similarium partium totas plantas constituentium. Similiter altera diuisione addita vtraque genera subdiuidi possunt: vt quorum simplex germen assurgit, arbores sunt, vt herbæ, quorum vero multiplex, Frutices sunt & Suffrutices: sumptis ex numero differentiis. sed quoniam Suffruticis & herbæ nomen vario modo accipitur, vt superius notauimus, clarius agemus, si altera diuisione neglecta, duo tantum genera constituamus cum arboribus coniungentes Frutices, & cum Suffruticibus herbas. Præterea ex propriis radicum differentiis, & caulium singula genera summam diuisionem patiuntur. Vt si radix erecta vnica vel plures, vel obliqua, vel geniculata, vel fibrosa, vel rotunda, alba, ruffa, crocea & cætera huiusmodi; similiter si caulis rectus, aut obliquus, humi stratus, aliena scandens, concauius, geniculatus, aculeatus, asper, leuis, rotundus, quadratus, ex quibus omnibus & huiusmodi, abditis etiam foliorum differentiis suprema genera distinguuntur: quatenus plantarum partes ad primi operis functionem datæ sunt: sed ex his nequaquam alia genera colliguntur, cum hoc ad partes secundi operis spectet. Secundum autem uegetatiui opus est generare sibi simile, quod & perfectione prius est, cuius gratia dati sunt fructus & partes ad fructificationem facientes; cum igitur id non omnibus inest, sed perfectioribus, pro fructificationis similitudine, & dissimilitudine poste-

rora genera, tum in genere arboreo, tum in humiliori materia constituenda erunt: Nihil autem refert siue nominata sint genera siue innominata; non enim omnibus nomina sunt imposita, sed iis magis, quæ utilitatem aliquam conspicuam hominibus afferunt, ut frumenta, legumina; quod si tertium aliquod esset vegetatiui opus, ex illo similiter, & ex partibus illi destinatis, tertia colligenda esset partitio, qua superiora genera in alia diuiderentur. Sed quoniam duobus prædictis absoluitur plantarum operatio, idcirco in illis tantum versabitur generum collectio & partitio. Et merito ex modo fructificandi multa emerferunt plantarum genera: in nullis enim aliis partibus tantam organorum multitudinem & distinctionem natura molita est, quanta in fructibus condendis spectatur. Quemadmodum enim animalia ex sensuum, aut motuum instrumentis plerasque & præcipuas differentias sortita sunt: ultra enim sensum & motum alias operationes non habent: sic plantæ in fructificatione, tãquam ultima perfectione admirabilem uarietatem ostendunt. Si similiter animæ pars intellectiua instrumentis uteretur: hominum genus ex illorum differentiis in multas species distributum esset. Quoniam uero intellectus, per quem homo est, nullo corporeo utitur instrumento, idcirco natura unicam speciem condidit humanam; & si enim quidam Aethyopes sint, quidam Gigantes, quidam monstruosa aliqua forma, omnia accidentia sunt; non enim qua homines sunt differunt, secundum partem scilicet intellectui seruientem: idem in quibusdam plantis inspicere licet, quæ specie differre videntur, quarum tamen differentia accidentia sunt. sed quo pacto distinguenda hæc sint, ab his quæ substantiam constituunt, inferius patebit. Enitatur igitur ex propriis, quæ fructificationis gratia data sunt, plantarum genera inuestigare, tum in arboribus tum in fruticibus, & reliquis humilioribus.

C A P. XIII.

PLANTARVM quædam nullum omnino semen ferunt, quippe quæ cum imperfectissimæ sint, ex putredine tantum ortum ducant: idcirco eas nutriri tantum & augeri contingit: generare autem sibi simile nequeunt tanquam media inter plantas & inanimata, quemadmodum Zoophyta, inter animalia & plantas, ut Fungorum genus; Lenticula palustris, Lichenes, Frutices multi marini. Quædam moliri quidem semen uidentur, sed imperfectum efficiunt ob propriam naturam, ut inter animalia Mulus; sunt enim ueluti aliarum plantarum abortus aut morbi, ut multa in genere frumentorum, quibus spica inanis & fere luncorum genera, & Testiculorum, Orobanchæ, Hypocistis: nam in his
pro

pro semine puluisculus, aut muccus conceptaculis continetur. Quamuis autem inter perfectiores, quædam sint steriles, non sunt in hoc genere ponendæ: quoniam imperfectio in illis non ex natura speciei contingit, sed indiuidui. Quædam aliquid ferunt, quod proportionem respondet semini; nam per id uisæ sunt propagari; est autem lanugo quædam foliis insidens, caule autem & flore & semine carent, ut Filix, Adiantum Phillitis. Quædam tandem semen perfectum ferunt, quod genus cum multam habeat latitudinem, id primo loco partiamur; continet enim plantas perfectiores. Cum ad organorum constitutionem tria maxime faciant, scilicet, partium numerus, situs, & figura, (magnitudo enim non uidetur speciem organi immutare, nisi simul figuram immuter: Solutio autem continui, aut unio ad numerum pertinent: durities, mollities, color, & reliquæ qualitates ad similes partes referuntur) natura secundum illorum differentias in fructibus condendis multis modis ludit, ex quibus uaria plantarum genera constituta sunt. Nam primum, cum flos & floris tegmen extimum sit fructus inuolucrum, aut sub vno flore vnum semen condidit, ut Amygdala, vel vnum seminis receptaculum, ut Rosa, aut duo semina ut Ferulacea, vel duo seminum receptacula, ut Nasturtium, aut terna eadem ut Tithymalorum genus terna semina, Bulbacea terna conceptacula aut quaterna, ut Marrubium quaterna semina, Siler quaterna conceptacula, aut plura ut Cicoracea, & Acanacea plura semina, Pinus plura seminis conceptacula: Deinde seminis situs in suo conceptaculo, vel in sede, aut eo modo est, ut eius cor exterius spectet vel interius. Similiter de situ floris considerandum: nam aut exterius summis fructibus insidet, aut inferius circa sedem fructus exoritur. In omnibus autem dictis consideranda est vltimo figura tum seminum, tum conceptaculorum, tum florum: Amplius fructuum sedes, mollities, durities & cætera huiusmodi, ex quibus propinquiora subinde genera constituuntur. Hæc vero eadem secundum proportionem reperiuntur tum in genere arboreo, tum in humilioribus. Si quæ autem his differentiæ accedant, ex foliis caulibus, radicibus, aut aliis partibus, quæ ad fructus constitutionem non faciunt, quodammodo per accidens erunt, quodammodo autem per se, quatenus fructus gratia datæ sunt, ut folia ad umbram præstandam, caules ad fructus ferendos, radices ad alimentum subministrandum; idcirco ex illis differentiæ, cum iis, quæ ex fructificatione sumuntur vsque ad species vltimas genera contrahunt. Quæcunque autem neque ad totius plantæ, neque ad fructus constitutionem faciunt, ut colores, odores, sapes, & alia huiusmodi, accidentia sunt; Ideo sæpe aut ex cultu, aut locorum, aut cœli diuersitate variantur. Quæ autem per se sunt, vbique eodem modo spectantur. Quædam tamen sequuntur naturam specificam, ut plantarum vires in

medicinis, sapes, & alia proprietates, quas Medici in primis considerant, quæ etsi aliquando per se insint, non tamen differentia sunt constituentes earum substantiam, quas hoc loco querimus.

Incipiamus igitur ab arboribus cum quibus ob affinitatem Frutices quoque coniungemus secundum rationem predictam in genera & species partiendo; Deinde ad Suffrutices & herbas accedemus.

Finis Primi Libri.

AN.

31

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI

LIBER SECVNDVS DE ARBORIBVS.

CAP. PRIMVM.

VM in omni tractatione, ordo partim ad faciliorem doctrinam faciat, partim ad memoriam: in explicandis arboribus visum est à simplicioribus incipere. Sunt autem simpliciores, quæ sub vno flore vnicum semen ferūt, aut vnum seminis conceptaculum, quàm quæ plura. Voco autem seminis conceptaculum, quod aptum est plura semina cum propriis corticibus continere, vt Castaneæ, Echinatus, Calyx; Quoniam vero hoc non vnum genus est, nisi forte secundum analogiam: ex aliis differentiis superius positis genera colligenda sunt. ex situ igitur seminis & floris, accipiamus primo ea, quorum semina eo modo sedent, vt cor exterius vergat, quod in plerisque arboribus contingit: similiter flos, si quis insit, in summo fructu insideat. Plurima autem in hoc genere flore carent, cum flos in plerisque abierit in amentum, vt in Glandiferis omnibus & Nucibus. Carent eadem pericarpio sola seminis medulla in cibis expectata. Differunt autem quoniam his quidem seminis cortex crustaceus est, vt in Glande, & Castanea: his vero osseus vt in Nuce. Incipiamus igitur à Crustaceis, horum semina in calyce solitaria sunt excepta Castanea, quæ terna ad summum continet. Calyx omnibus asper, in quibusdam etiam spinosus, vndique semen circumplectitur in Castanea & Fago, partem autem tantam in Glandibus. Nam acetabuli profundioris modo excipit glandis partem; Vnde glandis figura oblonga extra suum acetabulum prominet.

C A P. I I.

GLANDIFERVM differentiarum partim ex glande, partim ex foliis, caudice, & materia colliguntur; Folia omnibus integra, modice oblonga; his quidem in ambitu sinuata magis minus: his vero absq; vlla sectione: cortex crassus, & scaber: lignum carnosum & graue; amant aprica. plura in hoc genere reperiuntur apud autores nomina, quàm species, aut quia in Italia non omnes proueniant, aut quia apud diuer-

diuerſas gentes diuerſa ſint eiufdem nomina. Videamus igitur prius ſpecies, quas nouimus. Folio igitur ſinuato, & deciduo tres notæ ſunt, quarum vna Quercus vocatur, frequens in collibus; caudice intorto, ramis in multam latitudinem ſparſis; folio non valde ſinuato; glande mediocri, licet quædam maiorem, quædam minorem ſerat glandem optimam ad ſaginandos ſues; folium ſimiliter hæc latum, illa anguſtum fert. Altera erecto caudice in ingentem altitudinem folio maxime ſinuato, glande in Echynato calyce inſuauis, quæ Cerrus appellatur. Tertia erecto ſimiliter caudice non adeo excelsa: folio latiore modice ſinuato, glande maxima rotundiori: Appellant in Etruria Farniam, trireribus fabricandis expetitam: materia enim flexilis & enodis: Eadem in marittimis reperitur, ſed operibus inutilis. Quæ autem folio conſtant non ſinuato, diſſimilia ſecundum ætatem folia ferunt, nam initio obrotunda ſunt modice ſinuata in angulos acutos: adulta autem arbore oblonga redduntur & anguſtiora, quali Oleæ ſimilitudine, ſed ampliora, inferne candidantia: glandem ferunt tenuem in acutum deſinentem inutilem, perpetuo virent: Huius generis quinque nouimus ſpecies, ſcilicet Suberem, Suberellam, Ilicem duplicem, & Granum tinctorum Suber corticem habet, ſubalbidum, craſſiſſimum, fungoſum ad cadorum obturamenta vtilem, & crepidas; caudex magnus non multis ramis. Suberella in cæteris Suberi ſimilis, cortice tenui, folio latiore, modice ſinuato: vtraque in marittimis tractibus oritur. Ilex minor eſt Subere, cortice nigro, aſpero; folia eadem: naſcitur in aſperis collibus: Alterum genus fructicoſum rotundiori folio modice ſinuato. Audio in Hyſpania quoddam genus oriri, cuius glans dulcis comeditur, vt apud nos Caſtaneæ, Enzinas vocant patrio nomine. Granum Tinctorum in Hyſpania prouenit, foliis pungentibus, quæ præter glandem, granum quoddam leue & puniceum fert, quod Coccum antiquis appellatum eſt, à noſtris Granum Tinctorium, in grano vermiculus naſcitur, qui in aceruis parietes ſcandens linteis colligitur, ac vino irrorato congeritur, & contunditur: Chermefinum vocant ſericis tingendis facit incomparabilem purpuram. Quæ igitur apud nos ſunt notæ, tot ſunt inter glandiferas. At Theophractus, quæ folio conſtant deciduo communi nomine Δρῦν: ideſt Robur ſive Quercum vocat, cuius modo quatuor, modo quinque facit ſpecies: Nam qui Idam incolunt, Roboris quinque faciunt ſpecies, quarum prima Hemeris ſive Placida vocatur, glande poſt Fagum dulciſſimâ, non erecta, nec leuis, nec excelsa, ſed corpore in orbem commoto, contorto, ſinuofoque, ut nodofa, aloſaque aſſurgat, materies robuſta, verum infirmior, quam Fago, ex quibus manifeſte ſignificatur ipſum intelligere noſtram Quercum, tenuiori glande & folio; Secundo loco Cerrum numerat, qualis etiam ſuperius à nobis deſcripta eſt. Tertio Latifoliam, rectitudine, &

excellitate post Cerrum : glandis autem dulcedine post Placidam , quæ notæ in nostra Quercu Latifolia reperiuntur . Quarto loco Fagum ponit , non quam nos ex Plinio Fagum vocamus , quam post Castaneas com modius , vt puto , reponemus : non enim proprie glans vocata est Faginea , vt etiam notat Plinius . Fagus igitur apud Theophrastum quarta inter species Roboris , germinat paulo ante Equinoctium , auctu facillima : Robur syluestre à quibusdam vocatur ; quia montosis nascitur , ligno scabro , sed glande dulcissima , licet quoddam eius genus amaram illam habeat : lapidescunt eius partes postremæ vtrinque in genere masculino , modo in putamine , modo in carne ipsa : caudice crassissimo , materie robustissima , putredinique nulli obnoxia , & madefacta melior redditur ; permanere etiam in aqua posse videtur incorrupta : arboris species in orbem carnosa , minus torta quàm Quercus : Macedones ei glandem rotundam tribuunt . hæc nequaquam Vulgari Fago conueniunt , sed potius Farniæ in montibus altissimis ad naues quæsitæ . Quinto loco Naliphlios , seu Salticortex additur , quæ etiam Recticortex cognominata est ; glande post Latifoliam dulci , cuius postrema vtrinque lapidescunt vel in putamine , vel in carne , quod masculis tantum eius generis contingit , vt etiam Fago : crasso caudice , sed fungoso , & magna ex parte cauato , si crassus sit : hæc ædificiis minus utilis habetur : breui putrescit , vnde concava redditur . ideo sunt qui hanc solam corde carere volunt , & fulmine solam iaci , quamuis non altitudine excellat . Ad cremandum quoque , & ad Carbonem faciendum vitiis obnoxia est ipsa & Latifolia : hanc putauerim apud nos illud genus Farniæ esse , quod in maritimis prouenit : facie quidem parum discrepans : sed ligni asperitate multum Macedones autem Roboris quaterna genera faciunt , aliis nominibus , scilicet Etymodrym , seu Veriquercum , quæ glandem dulcem producit . Hæc cum Placida eadem videtur esse , secundo loco Esculum , quæ glandem amaram fert , Latifoliam uidentur intelligere . Tertio Fagum , quæ rotundam fert glandem , quæ Farnia est . Quarto Cerrum , quam quidam sterilem putant , alij fructum adeo uitiatum ferre , ut cum nullum animalium mandere possit , præterquam Sues , & hos cum alium nullum habent , & caput magna ex parte tentari . materies quoque improba , & laborata quidem omnino inutilis , rumpitur enim & cadit ; rudis autem melior , ob id sic ea utuntur . carbo eius transilit & scintillat comodus in ærariis officinis : hæc autem Cerro superius dicto satis conueniunt . Reliquarum autem gládiferarum , quæ perpetuo uiuent , numerantur ab eodem Theophrasto species quinque scilicet . Ilex , Smilax , Phellodrys apud Arcades uocata : Suber , Aquifolia : De Illice igitur inquit , folio Roboris est , uerum minori , aculeatoque : cortice leuiori , quàm Robur : Arbor ipsa magna assurgit modo Roboris , si locum & solum adipisca-

tur idoneum : materies spissa robustaque radix alta admodum & multiplex : fructus glandosus, sed glans pusilla sero maturescens, ideo ueterem nouus occupat, unde bifera à nonnullis existimata est. Fert præter glandem granum quoddam puniceum, & uiscum atque Hyphear : montibus propria, nasci in planis nequit, quædam fructifera, quædam sterilis, ambæ tamen florescunt. Ex quibus significatur eam describere, quæ Coccum fert. De Smilace autem inquit apud Arcades vocari arborem Ilici similem : folio tamen non aculeato : sed molliori profundiorique, nec materie, ut illa solida, spissaque, sed soluta mollique in opere. Hæc apud nos Ilex vocatur. De Phellodry quasi Suberis Quercu inquit inter Ilicem, & Robur esse, quidam Ilicem feminam putant, quæ pro Illice utuntur ad plaustra, ubi Ilex non prouenit : est mollior, & solutior Illice, durior, & spissior Quercu : color ligni decorticati candidior Illice, fuluor Quercu : folio similis ambabus, maiori quàm Ilex, minori quàm Quercus, fructum maiorem Illice habet, minorem Quercu : *Acylum* uocant huius, & Ilicis fructum, Roboris autem glandem, medulla manifestior, quàm Ilex. Videtur his describere quam nos Suberellam uocamus. De Subere inquit arborem esse caudicosam, parum ramigeram, admodum proceram, auctu insignem, ligno robusto, cortice uice crasso, quod dirumpi solitum in fragmenta grandiora. Folia Fraxini crassa oblongiora perpetua, fructum glandosum assidue fert Aquifoliæ similem : detracto in orbem cortice meliorescit, triennio regignit, cortex scaber, carnosus, qui etiam uiridis leuis est, tardissimo tempore germinare. Suber tractatu facilis mollisque est, & leuis, ex quo simulachra quondam fiebant, sed postea ex Palma : nam similiter leuis, & mollis, at minus rigida : Videtur autem intelligere non ligni materiam, sed corticis, hic enim Suber proprie uocatur, ut etiam apud nos. De Aquifolia inquit montibus propriam esse, perpetue uirentem, fructu Suberis græce Agrian uocat. Forte Ilicem fruticosam intelligit. Plinius autem plures adhuc species afferre uidetur glandiferarum, cum Robur & Quercum non pro uno genere, ut Drys apud Theophrastum, sed pro duabus speciebus accipere uideatur, quæ ubique uulgo nascuntur. Glans optima in Quercu atque grandissima, dulcissima, dulcior, & mollior feminæ, maris spissior : lignum fortius habet & incorruptius ramosa & ipsa procerior tamen, & crassior caudice. Roboris autem glans parua est, fungosam carnem in Sue facit. Fert præter glandem plurima. Esculus non ubique nascitur Ioui sacra. Glans eius post Quercum cæteris præfertur, fungosam parit carnem. Cerrus in Italia quidem maiore ex parte nota est : glans tristis horrida echinato Calyce ceu Castaneæ, solidiorē carnem facit : sed duram. Latifoliæ ex argumento dictæ glandes maxime probantur proceritas magna, carbo uitosus, solum cæteriis uilis officinis, quia protinus

extinguitur flatu deficiente, plurimis scintillis . Gallam Hemeri similem sed leuiorem minus probatam ; fert, & nigram . Hemeris maximam fert glandem breuior in orbem comosa alisque ramorum crebro cauata : Gallam optimam perficiendis coriis aptissimam fert . *Aegilops* excelsissima incultis amica , *Haliphleos* dicta , cui crassissimus cortex atque caudex, & plerunque cauus fungosusque & cætera ex *Theophrasto* : omnia vero hæc desumpta videntur ex variis earundem appellationibus : nam *Robur*, *Quercus*, *Hemetis* aut eandem arborem significant , aut parum differentes : *Aegilops*, & *Cerrus* similiter conueniunt, sic *Latifolia*, & *Esculus* : *Haliphleos* autè apud eundem cū *Cerro Arcadum* eadem putatur . Circa reliquas autem glandiferas idem *Plinius* numerat, *Ilicem*, & *Suber* . *Ilicis* duo genera, quæ in Italia folio non multum distant ab *Oleis* . *Smilaces* à quibusdam Græcis dictæ in prouincijs *Aquifoliæ* . Vtriusque glans breuior, & gracilior, quam *Homerus* *Acylon* appellat, eoque nomine à glande distinguit . *Masculus Ilicis* negant ferre . *Ilex* multas *Robotis* dotes solo prouocat *Cocco* ; granum hoc primoque ceu spectes frutices paruos *Aquifoliæ Ilicis*, *Quisquilium* vocant : pensionem alteram tributj *Pauperibus Hispaniæ* donati : gignitur, & in *Galatia*, *Africa*, *Pisidia*, *Cilicia*, pessimum in *Sardinia* . *Suber* minima arbor glans pessima, rara, cortex tantum in fructu præcrassus acie nascens, atque etiam in denos pedes vndique explanatus : vsus eius ancoralibus maxime *Nauium*, piscantium *tragulis*, & *cadorum obturamentis*, præterea in *hyberno calceatu* sæminarum . sunt qui sæminam *Ilicem* vocant, atque vbi non nascitur *Ilex* pro ea *Subere* vtuntur in *carpentariis* præcipue *fabricis* vr circa *Elem*, & *Lacedemonem* nec in *Italia* tota nascitur, aut in *Gallia* omnino, ex quibus colligitur, *Ilicem Coccum* ferentem non nasci in *Italia*, neque in *Gallia* : similem quidem paruis fruticibus *Ilicis Aquifoliæ* : *Coccus* enim non in adulta arbore, sed in *furculosis germinibus* prouenit, vt etiam ex *Dioscoride* colligitur, qui fruticem paruum tradit *Coccum ferentem*, licet è *Quercubus* colligi in *Cilicia* asserat . Præterea *Suber* à *Plinio* accipi videtur eadem cum *Phellodry Theophrasti*, cum *Suberi* ea tribuat, quæ *Phellodry Theophrastus* . Tandem *Ilicem Italicam Smilacem* esse, similemq; , in prouincijs *Aquifoliam* vocari, sed de glandiferis hæc satis .

C A P . I I I .

S E Q V V N T V R inter crustacea, quorum semina vndique vasculo in reguntur, in quo genere duas tantum nouimus, *Fagum* scilicet, & *Castaneam* . *Fagus* in hispidis, non tamen pungentibus vasculis, fert duo, vel tria, ad summum quatuor semina, glandis paruæ magni-

rudine, oblonga, triangula, dulciora glande; folia breuiora quàm Castaneæ, minusque ferrata: Arbor excelsa, caudice crassissimo, non nisi in Alpium iugis proueniens: cortex subalbidus, læuis; materies robusta, rufescens, expetitur ad arcas, & tabulas, quibus libri integuntur. Plinius inquit Fagi glans nucleis similis, Muribus, & Gliibus, & Turdis gratissima, triangula cute includitur: folium tenue ac læuissimum, Populo simile, celerrime flauescens, & media parte plerumque: gignens superne paruulam baccam viridē, cacumine aculeatami. Cortex utilis ad facienda vasa, & corbos, & prætexta tuguriorum. conscribitur recens incisilis literis, vnde religiosus habitus, in quibusdam sacris, sed non durat arbor ipsa. Hæc nostræ conueniunt. Pandectarius Ornum vocat inter glandiferas ipsam Fagum intelligens. Apud Theophrastum Scissima vt Theodorus vertit grece Oxya vocatur in agro Latino mirabilis; nam tanta latitudine cæditur, vt pro carina Etruscis nauibus possit sufficere. simplex genere est erecta, læuis, enodis, crassitudine, & altitudine æqualis ferme Abieti, cui, & in cæteris non absimilis: nam lignum coloratum, robustum, neruatumque, cortex læuis, & crassus: folium difficile ad findendum (sic enim verbum: *διχῶδες* interpretor non bifidum vt Theodorus) oblongius quam Pyro, extremo aculeatum, hoc Plinius de parua bacca affirmat, quæ in medio folio plerumque gignitur; nam hæc in extremo aculeata est, vt patet in nostra Fago; radices nec multæ nec altę descendentes, fructus læuis, glandeus in calyce Echinata, placida tamen, & læui, non hispida vt Castaneę, similis tamen illi dulcedine atque succo: nascitur & in montibus candida materie, quę ad multa perutilis, ad carpenta, lectos, subsellia, mensas, & nauigea: campestris nigra, ad eadem minus utilis, fructum tamen similem ferunt. Hæc omnia nostræ Fago conueniunt, sed campestris adhuc nobis non visa est.

C A P. I I I I.

CASTANEA in echinato vasculo terna semina continet, multo maiora glande, in latitudinem magis quàm in longitudinem aucta, inuicem farcta: Quercum medium vt plurimum grandius: præstant dulcedine hominum cibis expetite multis modis. Folia trium digitorum latitudine, multo longiora, ferrata, tenuia, transuersis multis venis ex dorso: arbor procera, amans frigora, & Aquilonios tractus in montibus: cortex læuis, maculosus, subniger: materies robusta non sentiens putredinem, in ignem multum crepitat, carbones statim extinguuntur, his ferrarij libenter vtuntur. Differunt magnitudine, & paruitate fructus, item figura, cum quædam in ventrem magis crescant, quędam in longitudinem, sapore quoque: nam ob id etiam syluestres quędam

dam vocantur, quedam domesticę gustu gratiores. Traduntur Castaneę Equinę Constantinopoli, de quibus in Glande vnguentaria dicemus. Apud Theophrastum Iouis glans, & nux Castanea vocatur inter mansuescentes. Sylvestris frigoris cupida, & montana nasci in planis nequit. Amentum fert: germinat ineunte Vere: fructum reddit Autumno circa Virgiliarum occasum. Quę omnia nostris Castaneis respondent. Hanc eandem videtur alibi intelligere sub nomine Nucis Euboicę, quam Theodorus aliquando Iuglandem vertit, materię perpetua, nam in aqua nequaquam putrescit: frangi se sonitu prænunciat, vt præsentire homines possint ponderum, quę sustinentur ruinas; expetitur enim in opere tectorio. Carbores ex ea molliores expetuntur ferreis metallis: Euboicum idest eius fructus crusta obductum est, vt glans. Plinius nuces inquit vocamus, & castaneas quamquam accommodatiores glandium generi, armatum iis echinato calyce vallum, quod incoatum glandibus trini partus in quibusdam ex vno calyce, cortexque lentus, membrana corpori proxima saporem infestat, ni detrahatur, Torrere has in cibis gratius: Molitura quandam panis imaginem præstant. è Sardibus primum provenire, vnde Sordiani balani, idest glandes dictę. Nunc plura genera, Tarentinę figura planę faciles nec operoso sunt cibo: at purgatu difficilior, rotundior, quę Balanitis vocatur: purgabilis maxime & sponte profiliens Salariana pura, & plana est: Corelliana laudatior ab equite Romano facta, dum suomet surculo insereret: Meterana ex ea facta in serendo rubenti cortice: populares triangulę, & nigrę: quę Cottinę vocantur inferiores, laudatissime in Tarento, & Neapoli, ceterę Suum pabulo gignuntur cortice in tra nucleos permeante: Huiusmodi hodie aliis nominibus, & si non omnia multa tamen habentur.

C A P. V.

QUAB autem in genere prædicto osseo cortice integuntur pro flore Amentum ferentia duo tantum apud nos reperiuntur Nux Iuglans, & Auellana: vtraque solitario in propriis calycibus semine. Videtur autem Auellana non multum discedere à Carpino & Alno, tum foliorum specie, tum fructu non vndique concluso. Iuglans autem ad Fraxinum, & Acerem accedit magis: Nux Iuglans arbor est ingens, equat Robora præcipue in planis, cortice albo & leui, materies densa, cor nigricat, pro lautioribus operibus expetitur, nam recipit nitorem: folia multipartita, bina in pediculi interuallis disposita trium digitorum latitudine oblongiora, odore graui, vmbra reddunt noxiã: nam capitis grauitatem faciunt præcipue sub ea dormientibus: fructus rotundus obductus vndique externo putamine carnosio viridi, qui non
matu-

marurescat, sed perfecta nuce dehiscat, intra osseum corticem medulla dulcis, & pinguis continetur, vnde extrahi oleum queat; distincta in quatuor partes intercurfantibus lignosis membranis, quod in nullis aliis seminibus reperitur. differunt magnitudine, & paruitate, & ossis duritie: quæ inter eas purgari vix à putamine possunt, surdæ vocantur. Theophrastus *Carya*, id est nux inquit, fert semen ligno obductum, carnosum, pingue inter mansuescentes, syluestris est; nam montibus propria: germinat ineunte vere, fructificat Autumno, Amentum fert, germinat à latere tantum, desinunt germina in vnicum folium, ex ea fiunt optimi fomites, feminis ea pars germinat, quæ aduersa est nexui vt in plerisque arboribus. Plinius nucem *Iuglâdem* inquit *Caryon* à grecis vocari ob capitis grauedinem, propter odoris grauitatem, nuptiis religiosas nuces ob similitudinem cum fetu multis modis munito; nam operimentum est puluinati calycis, mox lignei putaminis: tinguntur externo cortice lanæ, & ruffatur capillus, vetustate pinguescunt, putamina in binas carinas diuiduntur, nucleorumque quadripartita distinctio, lignea intercurfante membrana; quæ omnia nucibus nostris quadrant.

C A P. VI.

N Vx *Auellana* arbor est fruticosa, cortice ruffo, exiguis maculis, materie candida, molli, folio integro lato, rotundo, serrato, hirsuto. fructus longe minor *Iuglande* rotundus, vel modice oblongus, exterius tegitur membranoso calyce dissecto: intra osseum corticem continetur medulla dulcis. Theophrastus nucem *Herculeam* vocat; arbor libenter in fruticem transit, quo modo melius, & copiosius fructificat. Folia insecta: Iulum id est Amentum fert callo compactili: montibus magna ex parte prouenit, mansuescit tamen, fructum meliorem, & folium, amplius ferens: in utroque genere quædam rotundam, quædam oblongam nucem ferunt. *Urbanarum* fructus candidior, in aquis frutificant melius. syluestres translatæ mansuescunt: Plinius *Auellanas* in nucum genere antea *Abellinas* vocabant; in *Asiam* & *Græciam* è *Ponto* venere, ideo *Ponticæ* nuces vocantur: has mollis protegit barba, putamini & *Nucleis* solida rotunditas inest. Eæ etiam torrentur, umblicus illis in ventre medio. Arbor *Corylas* vocatur, conueniunt hæc omnia nostris *Auellanis*.

C A P. VII.

S VNT præterea in nostris Alpibus duæ arbores *Fago* similes: sed materie candida, folio rugoso, & circum minutissime serrato, longiore quàm in *Fago*, & frequentioribus nervis, qui ex medio costarum

rum modo, recti producuntur: fructus vtrique valde exiguus, nam altera in cacuminibus racemulum densum fert, flauescētem ex folliculis quibusdam membranaceis oblongis constantem, in singulis autem folliculis, tanquam vtriculis singula semina parua cartilagineo cortice, & candido obducta continentur. Altera autem non in folliculis, sed umbilicis foliaceis, singula aut bina semina fert maiuscula, & striata, vtranque vulgo Carpinum vocant. Videtur Theophrastus Ostryum seu Ostriam appellasse matrem, & feminam similem Scissimæ tam corpore quàm cortice. Folia Piri sed multo longiora, & in acutum productiora, maioraque, multis nervis costarum modo ex medio prodeuntibus, alis rectis, & in longum productis, & crassitudinem habentibus: rugata, & circum tenuiter serrata; materiem duram, & exalbidam, fructum pusillum, oblongum hordeo similem, colore flauum, radices sublimes; amat hæc arbor aquas, & conualles: infelix, nam ea in domum illata mortes miseris inferri, & difficiles partus, si qui sunt, reddi tradunt. Plinius similem Fraxino facit cortice, & ramis, cætera autem vt Theophrastus. Sed Carpinus apud Plinium alia ab his est.

C A P. V I I I.

ALNVS vulgo Ontanum vocant, arbor iuxta aquas nascens, siue in montibus siue in planis, minor Carpino: sed latioribus foliis rotundioribusque: cortice subaspero, qui cortis atro colore tingendis expetitur: materie ruffa, quæ quamquam mollis fundamentis tamen expetitur, quia in aqua non purefcit. Hyeme fert Amentum Auellanæ modo, æstate autem, quæ in eo genere sterilis non est, racemos fert squamosos, compactiles figura vuarum, qui nigrescunt Autumno, inter squamas reconduntur semina exigua & depressa in apicem desinentia. Theophrastus Clethram idest Alnum tradit in aquis tantum nascētem, alibi autem nullo modo, alicubi in aquis degere ancipiti vita, & in montibus & in planis: quandam præterea sterilem, quandam fructiferam ambas autem florere: germinare statim post Fauonium, fructum ferre in Autumno, auctu facillimam, corpore recto, ligno molli, medullaque molli, vt virgæ graciliores totæ concuari possint: folio Piri, sed ampliori nervosiorique, cortice scabro intus ruffo, quo coria tinguntur. Radice summa, tenui nec maiore quàm Laurus. Quamuis autem alicubi testetur quandam sterilem, & quandam semen ferre, vnigena tamen est natura: ex eodem enim semine tum fertilis, tum sterilis oritur, vt mas, & femina in animalibus. quæ tamen specie non differunt: appellantur præterea aliquando ab eodem Theophrasto communem loquendi usum sequente steriles & omnes, quæ fructum non conspicuum, aut inutilem ferunt, vt Vlmus Ostrya, Alnus.

C A P. V I I I I.

VLMVS arbor ingens in latitudinem magis, quàm in altitudinem funditur; prouenit in collibus, & planis, quæritur ad vites sustinendas, cortice valde aspero, rimoso, & crasso; adeo vt ramuli nouelli, striati appareant extremis surculis tenuissimis, folio Carpini breuiori magis rugoso, minus serrato, floret primo Vere ante foliorum exortum racematim circa ramulos: flos Persico similis, rubens; ex staminibus tantum constans, transit in foliaceum quiddam, vnguis magnitudine subrotundum, medio quodam dorso, in quo semen paruum continetur, de pressum, & oblongum, quod mense Martio perficitur, antequam folia omnino exeant. Vesicas præterea fert in æstate, in quibus humor continetur, qui concrefcit ingummi: in iisdem animalia culicibus similia reperiuntur, vtiles tum vesicæ tum humor contentus ad puerorum ramices cataplasmate; glutinant enim, & astringunt. Alterum genus habetur cortice læui, tuffo, vel cinereo, & maculoso, quod in altitudinem ingentem adolescit, in vtroque genere quædam steriles omnino reperiuntur. Theophrastus, Pteleam græce vocat, cuius genera duo tradit, montanam, & campestem: montanam grandiolem; alteram fruticosam magis: vtranque tamen arborem amplitudine & altitudine præstantem: folium induisum; læuiter circum serratum oblongius, quàm Piro, scabrum: materiam flauam, robustam, neruatam, de formem; nam tota cor esse videtur, rigorem seruat, ut non peruertatur; sterilis putatur, coniciunt tamen semen ferre, quia in loca proxima nascitur, ex semine scilicet statibus delato: Gummam in peciolis gignit seu folliculis, in quibus & animalia ficariis culicibus valde noxia oriuntur: uas, & amenta fert in Autumno peculiaria multa minuta, & nigra, amat lucos, & aquas, Plinius in Italia quatuor numerat, Albineas excelssimas, quæ non ferunt samora, quo nomine Vlmi semen intelligitur, Quamuis alij etiam Albineas illud ferre testentur, Alterum Gallicas, Tertium Nostrates densiore folio; & ab eodem pediculo numerosiore, Quartum Syluestre: quæ autem Amentum ferat, & uas non dum vidimus, vt suspicari liceat, ne cum Vlmi genere comprehendant Carpinum vtranque, aut Alnum, Tiliamq; appellatam, quasi Pteleam.

C A P. X.

TILIA arbor in Alpibus tantum proueniens, Alno similis, sed foliis in acutum desinentibus, ac iuxta pediculum recuruis, serratisque, & similiter rugosis, fructus minor quàm Alni, striatus, & m ina

mina inter squamas continens depressa : materies alba , aut flavescentes , mollis , quam Cerdones expetunt , vt super illam coria incidant , quia minime aciem cultri hebetat . Theophrastus Phylliram appellat marem , & feminam : sed distantes inter se , tum materia , tum totius corporis forma . Mas sterilis nullò flore cui materies dura , flaua , magis olida , & densior , cortice crassiori , qui detractus inflexibilis propter duritiem est : Fœmina fructifera , odoratiore ligno ; candidiori cortice , & magis flexibili , ex quo cunas , & funes faciunt : floret cum vrbanis , flos caliculaeus iuxta ligni peciolum Amentum futurum , virens quamdiu clausus est , apertus autem flavescit . fructus orbiculatus , oblongus fabæ magnitudine , similis Hæderæ acino , qui cum perfectus est , angulis quinque distinguitur , veluti neruis eminentibus , & in acutum coheuntibus . cum scabatur , parua quædam , & tenuia semina emittit quanta Atriplicis , ingu stabilis , folia dulcia , & suauia , vt cortex quoque , Hæderæ figura , sed in angulum acutiorem , & longius productum , rotundata , & iuxta pediculum magis curuata , crispa in orbem , & serrata : lignum molle ; exigua medulla , rarum , & solutum , flexibile , sed aciem ferri hebetat maxime , quod tribuitur caliditati , descriptio igitur Philydæ fœminæ , nostræ Tiliæ conuenit ; licet Cerdones oppositum experiantur in coriis incidendis ; nisi enim acies adigatur in carnem Tiliæ , minime hebetatur : ob mollitudinem autem , & naturam eius flexibilem cultro cedit , ideo non retundit ; quia non scinditur . Maris autem cum non describantur folia difficile fuerit coniectari , quam arborem eo nomine significauerit : nam ex toto diuersa ponitur , vt etiam Plinius testatur ; differunt , inquit omnimodo Tilia mas , & fœmina ; nam maris materies dura , ruffiorque , & nodosa , & odorator , Quod Theophrastus *ὀξωδὸς τερον* : id est olidius vocat , cortex quoque crassior , ac detractus , inflexibilis , nec semen fert aut florem , vt fœmina , quæ crassior arbore , & quæ sequuntur . Quid , si dicamus intelligi lignum putridum Vulgo vocatum , à nobis alibi describendum , quæ non multum à Dioscoridis Phyllirea distat ? nam hæc longe tenuior est Tilia , lignum habet satens , flauum , ac durum , & corticem inflexibilem , ceterasque conditiones dictas ; perpetue quoque viret , vt simpliciter de Phyllirea testatur Theophrastus : quod cum nostræ Tiliæ non conueniat , quæ fœmina est , intelligendum est de mare . Quamquam autem aliquæ ex his fructum ferant , & florem nõ alterius speciei sunt cum iis , quæ steriles sunt , vt in aliis multis notatum est .

C A P . X I .

PLATANVS tantundem videtur à genere Roboris discedere , quantum à Castanea & Fago recedit Carpinus , & Alnus , & illi congeneres arbores ; vt enim ille fructum magnitudine conspiciuum sa-

tis, eumque rariorem ferant, sic hæc pusillum admodum, & in suis racemulis frequentem. Est igitur Platanus ingens arbor specie Quercus; ramis in latitudinem sparsis; cortice similiter crasso & rimoso; materie lenta; folia latiora multo, quam Quercus; angulis paucioribus longioribusque ad similitudinem palmæ manus ex longo pediculo pendentia, quæ etiam siccata diutius seruantur in arbore, vt in genere Roboris: semina pusilla, oblonga, effigie glandis, in tenuissimum apicem desinentia, inuicem facta in rotundis racemulis, pilularum modo, media quadam stipante lanugine. Platani pilulas vocat Dioscorides, Theophrastus arborem palustrè esse inquit raram in Italia, radices ei longas & multas tribuit, vt compertè sint aliquando circa aqueductum, triginta trium cubitorum longitudine; Folia ampla propendentia, & tremula, quæ alicubi ob naturam loci sunt perpetua, quamuis ex propria natura decidua sint: semen manifestum est, ex quo gignitur, licet pulcherrime ex auulsione proueniat: germinat paulo tardius, quam Populus; materies lenta & humidior. Plinius propter umbram tantum ex petri Platanum scribit, & eius gratia in Italiam fuisse transportatam.

C A P. X I I.

ACER arbor est in montibus tantum proueniens; cortice scabro; materie ruffa; ad multa opera percommoda, quæ Torno fiunt: folia sunt lata in angulos desinentia, vt Platani longissimo pediculo; fructus oblongus paruus, ex paruo racemulo pendens, geminus in geminas membranaceas linguas desinens, similitudine quadam forficis. Opulus autem illi similis etiam in plana descendit; cortice scabriore, vt Ulmus; materie candida: foliis minoribus: sed similiter angulatis; fructu quoque simili, sed ligulis in diuersa tendentibus non vt Aceri iuxta productis; expetitur hæc arbor maxime ad Vites sustinendas, vt Ulmus. Theophrastus videtur vtrasque Sphendammion, quam Latine Acerem vocant, appellasse, cum inquit duo eius genera esse, Zygiam, quam Plinius Carpinum Latine appellari testatur, quem sequitur Theodorus; Alteram nomine generis Acerem, quam alij Glinon & vt Theodorus vertit Plinium secutus, Gallicam; Carpinum in montibus tantum nasci; materie flaua, & crispa, & solida, qua ad opera lautiora vruntur; hanc hodie Acerem vocamus; Gallicam autem etiam in planis prouenire; materie candida, neruata, rariore & minus crispa, marique materiem crispiorum esse atque contortam, & in planis potius eam nasci: germinareque maturius: hanc nos Opulum vocamus, cuius mas fuerit, quæ sterilis; vtrique folia tribuuntur Theophrastus ampla, diuisuris Platani tenfa: sed tenuiora & minus carnosæ, & molliora & longiora, partes au-

rem folij scissæ in acutum tendunt, scissuris non ad medium vsque, vt in Platano prouenientibus, at cacuminibus distantibus magis, neque pro magnitudine multis neruis constât, quæ notæ ob deprauatum codicem, ligno tribuuntur errore manifesto; corticem præterea esse paulo asperiorcm Tilia, subliuidum, crassum, & Picea magis vsibilem, flexibilemque: Radices paucas, & summa tellure magna ex parte in tortas habent tum candida, tum flaua: Riguis potissimum nascitur, inuentuque rara est, florem nesciri, fructum esse non valde oblongum, Paliuro similem, longiorem tamen. Tradi ab aliis tertium quoddam genus, quod Clinotrochon, quasi lecti rotarium appellant. Plinius quoddam genus Flauii esse crispo macularum discursu, qui cum excellentior fuit, à similitudine caudæ pauonum nomen accepit in Iltia Rethiaque præcipuum.

C A P. X I I I.

FRAXINVS arbor est in incultis magis proueniens, cum tamen alicubi colatur ad Vites sustinendas, vt Opulus, & Vlmus in Umbria: simplex assurgit, erecta ad multam altitudinem, hastis fabricandis vtilissima: folia non secundum partem scissa, vt in Acere, sed ex toto, vt ex vno pediculo plura coniugatim prodire videantur, longis interuallis in acutum desinentia, leuia, & leuiter ferrata: fructus Aceri similis, sed copiosior, & minor in summis ramulis, neque coniugatim, sed sparsim è comis propendet, desinens in tenuiorem, & oblongiorem ligulam; vnde lingua Auis à Medicis appellatur, cuius medulla ad Venæ stimulam laudatur à Serapione, & Auicenna. Theophrastus duo genera tradit Meliam scilicet, & Bumeliam vocans, idest Fraxinum, & Bubalam Fraxinum, seu magnam Fraxinum: hanc excellam, & proceram: lignum candidum, crassiuenum, neruatum, mollius, enodius, & crispus: in locis concauis, & madidis prouenire. Alteram humiliorcm, scabriorem: duriore ligno, & flauiore: in siccis, & saxosis ortam: vtriq; folia laurinis similia, acutiora, coniugatim exeuntia ex vno pediculo: in maiori quidem longo interuallo disposita, & pluribus coniugationibus, vt in Sorbo, longiora, & angustiora: in minori autem breuiora interualla, & pauciores foliorum coniugationes traduntur: fructus minutus, nucosus, idest, medullam continens, vt Amygdala, gustu subamaram. Præter fructum alia quædam ferunt, vt Muscos in globum coactos specie pilorum Platani, & alia quædam implicamina. Plinius Fraxino tribuit, quæ potius à Theophrasto Taxo tribuuntur, quæ Melos græce dicitur, non Melia; vt illud: in Ida esse aded Cedro similem, vt fallat ementes cortice ablato, & folia esse iumentis mortifera, cæteris ruminantibus innocua. Dioscorides ligni scobem potu letalem

credi tradit; cùm tamen sint, qui eius decocto vtantur vice ligni Guaiacici felici successu. Eius cortex internus aquam, in qua maduerit, cæruleam reddit, quam apponunt gallinis, cùm morbis vexantur. Exhibent quidam eius corticis decoctum ad lienes extenuandos. Ex hoc genere forte fuerit lignum in noua Hispania repertum, cuius ramenta in aqua post horæ dimidium cæruleum elegantissimum reddunt, cum ipsa candida sint: Vtuntur aqua prædicta in potu quotidiano vsu cum vino ad Renum morbos, Vrinæ difficultatem, & Ischiadicos. Columella inter Fraxini genera Ornum vocat arborem proceram: caudice tereti: leui cortice; esse autem syluestrem Fraxinum. Hodie in Calabria Ornum intelligunt eam, quæ in siccis & locis altis nascitur, scilicet Meliam; Fraxinum autem eam, quæ depressis & madidis nascitur, id est, Bumeliam. At Hermolaus Ornum à quibusdam interpretari scribit, quæ Oxya dicitur à Theophrasto: nam Mattheus Syluaticus Ornum inquit glandiferam esse Quercui similem, sterilem: videtur autem intelligere nostram Fagum, quam Oxyam apud Theophrastum esse diximus. Reperitur quidem Orni mentio apud Plinium inter arbores, quæ amant montes; descendunt tamen in plana; nec tamen cum Fraxino coniungit; nam interponit Acerem. Fraxinum, & Ornum solas Mannam ferre testatur in Calabria circa Canis ortum, cuius est vsus in tota Italia ad aluum leniendam dissolutæ iure, aut sero pondere vnciarum duarum, aut trium; mitissimum enim est medicamentum solum tenues humores educens: Sunt autem micæ quædam candidæ, aut flauescentes, pingues, sapore mellis: Eius differentiæ sunt; nam quædam minutioribus micis constat, quam Mannam foliorum vocant; quia ex foliis colligatur, quæ magis probatur: altera crassioribus, quam Mannam corporis appellant; quia ex ramis tanquam ex corpore arboris habeant: & hæc aut sponte, aut vulnerato cortice; nam ex vulnere primo exit liquor turbidus, nauseosus cum quadam amaritudine; postea emanat purior, quamuis glebis grandioribus. Probat pinguis, & quadantenus translucida Mastichæ quam simillima: Improbatur arida, & cinerei coloris: Item sapor optimæ suavis cum dulcedine modice linguam mordens; quæ enim morsu caret, euanida est; & quæ nauseosa, est impura, aut adulterata, aut Senæ infusione, aut addito ScamONIO. Fertur aliquando & ex Syria longe candidior Italica, cuius Mastichina vocatur, quæ translucida Mastichæ similis, paruis granulis, efficacior Italica: Bombicina autem minimè translucida, crassioribus micis Gossipij. Putant hanc Saccharo adulteratam esse; sed dentibus deprehenderetur; Saccharum enim sub dentibus crepitat, Manna autem mollis est. Colligitur aliquando & apud nos in Apennino diebus canicularibus & serenis promiscue in pluribus arboribus, sed præcipue in Quercu, & Salice, nunc concreta similis Calabriensi,

nunc liquidior melli similis . A Græcis Aeromeli vocatur, quasi mel aereum, de quo Galenus in alimentis, vbi de melle agit, Mel roscidum siue aereum inquit esse, quod in plantarum foliis aliquando per ætatem colligitur rori simile; copiosum verò esse in monte Libano Syriæ; colligi autem decussis arboribus in subiectas pelles stratas . Et Theophrastus Roboris dotes recensens inquit: Nascitur vel hic melleus humor cælo cadens, nec aliis magis frondibus inherens. Meminit & Plinius eiusdem; scribit enim mel ex aere venire præcipue ipso Syrio explendescente, nec ante Vergiliarum exortum, sublucanis temporibus; itaq; siquis eo tempore matutino sub dio fuerit, sentiet vestes & capillum concretum eo liquore, & arborum folia melle roscida inueniet. Cælestem verò eius naturam esse; præsertim si purus, & syncerus, vt defluit, haberetur, & non diuersarum plantarum, ac terræ halitu sordesceret; donum enim cælesti, & quasi diuinum Nectar malis mortalium à morte reuocandis. Si post ortum syderum nobilium, aut Arcus, cælestis non sequantur imbres, sed ros coquatur radiis Solis, medicamenta non mella gigni, oculis, viceribus, internisq; visceribus dona cælestia. Si verò seruetur hoc Syrio oriente, & casu contingat, vt eodem die Venus, aut Iuppiter, aut Mercurius exoriatur, non esse aliam eius suauitatem, vsuq; quam diuini Nectaris. Hęc Plinius. Putauit Hermolaus apud Dioscoridem Elæo meli ob nominis affinitatem idem esse quod Aeromeli; pingue quoddam è caudice arborum manans, crassius melle, sapore dulci in Syriæ Palmyris: Nam, vt Galenus Elæomelitis non meminit, sic Dioscorides Aeromelitis: vtriq; præterea tribuitur vis purgandi bilem & cruditates. Sed de Elæomelite nostram sententiam alibi explicamus. Arabes Mannam vocant & Tereniabin; quamquam apud Serapionem differre videantur hęc voces inter se, cum in diuersis locis agat de Manna, & Tereniabin interpretantem Mannam eam, quæ concreta est in grummos: Tereniabin autem eam, quæ melli sit similis. Mesues tamen & Auicenna nomine Mannæ quodcunque genus intelligunt; tradunt enim Mannæ eadem, quæ Serapio Tereniabin; neque ea distinctio satis congruit sententiæ Serapionis, vt Tereniabin sit substantia liquida, Manna autem concreta; nam de Tereniabin scribit, est ros, qui è cælo cadit melli in granula concreto similis, vocantq; id Mel roscidum, siue aereum, & que sequuntur. sed hęc parui momenti sunt, illud potius disquirendum videtur, vtrum Manna, qua vtimur, sit inter genera mellis aerei, an proprius succus Fraxini & Orni, vt contendere nituntur quidam ex Recentioribus; quoniam ros promiscue super omnes plantas, lapides, & terram decidit; at Manna Calabriensis solum in Orni & Fraxinis reperitur, idque non in omnibus, sed quibusdam. Præterea ros non emanat ex vulnere arboris, vt Manna ea, sed exterius ex aere adhæret; nam factò experimento

rimento linteo scilicet arbori super extenso, quod rorem cadentem exciperet; reperta nihilominus Manna ex arbore emanans; nulla autem in linteo. Tandem multum differre à Manna prædicta roris concretionem in mellis substantiam; ros enim frigore noctis concrefcit, Sole autem aduentante, aut alia caliditate soluitur, vt putant; Manna autem nostra, vt succus concrefcit à calido & sicco; meridie enim colligunt magis densatam: hæc & alia huiusmodi sunt, quibus Manna nostra à genere mellis aerei, & Manna Arabum explodunt, ac Fraxini & Orni propriam quandam lachrymam censent. At hoc modò cauillari etiam de Quercu licebit, cuius foliis maxime insidet mel aereum; sic enim ros non magis super vnã plantam quam aliam decidit, cur maxime hoc genus reperitur in Quercu? Quod si id tribuatur naturæ Quercus, vt liquorem illum cœlestem conferuet; aliq̃ autem plantæ magis & minus absument, cur eadem non liceat de Fraxinis & Ornis assignare? Quum enim intime hauriant hunc rorem, totum autem non absument in nutrimentum aut ob multitudinem, aut ob aliam causam, necesse est, vt reliquum tanquam excrementum expuant, alteratum tamen, & magis addensatum quam in Quercu ob aliquam eius concoctionem; ob id non in foliis solum reperitur, vt in multis aliis arboribus, sed vndique ex intimis corporis exit. In foliis autem Quercus maxime reperiri melleum liquorem dicemus; quia ea arbor minime omnium bibit eius humorem; idcirco defluit mellea substantia ex iis, non multum addensata, & Sole aduentante facile euanescit, vt contingit substantiæ aeræ facile in spiritum resolubili. In quibus autem paucissima, aut nulla reperitur huiusmodi concretio, cum tamen locus eo humore scateat, vt quibusdam Ornis & Fraxinis contingere aiunt, absumitur auidius ab illis huiusmodi humor in earum nutrimentum; ideo nec ros liquidus permanet in foliis, nec expuitur addensatus: Neque illud omnino verum à frigore noctis addensari rorem in melleam substantiam, vt modò concrefcit ad similitudinem pruinæ ob vehemētiorem frigiditatem, modò in liquidiorẽ substantiam à minori frigiditate ad roris similitudinem; non enim hæc corpora aquea tantum sunt, vt ros & pruina, sed terram habent aeri mixtam, vt tradit Aristoteles 4. Methcor. cap. 7. de melle; nam & mel, quod apes condunt in suis alueolis, ex huiusmodi rore constat, quod super diuersas plantas colligitur, non sucum earum, neque fructus, neque pars, sed eiusdem est cum rore generis, vt testatur Gal. 3. de Alim. facult. c. 39. non tamen omnino ros, simplex scilicet aqua; sed ob æstiuam caliditatem terræ in halitum digestæ commixta, & incrassata magis & minus in melleam substantiam. Aëget tamen halitus aqueus frigiditate noctis, vt constet, simplex quidem in rorem & pruinam, commixtus autem in melleam substantiam, quæ non amplius à solo calido liquatur, sed ab humido,

humido, vt sales : Aliqua tamen ex parte à calido sicco liquari huiusmodi corpora , quatenus à frigore condensata sunt , non est absurdum , vt contingit Nitro , Alumini , Calcantho , Saccaro ; in igne enim prius liquefcunt, deinde siccantur : humido autem frigido, id est, aqueo omnia hæc corpora soluntur, non calido, quale est oleum . Sed hæc fusius quam pro nostro instituto dicta sufficiant . Apud Indos plura sunt genera Mannæ, quæ nequaquam feruntur ad nos : quendam tradunt ex arboribus distillantem roris modo, vtribus collectam, sapore faui mellis, quam Siracost vocant : Alteram granulis Coriandri similibus addensatam, colore ruffo, quam ex capitibus Cardui cuiusdam decutiunt, Terebinabin vocant : Tertiam grandioribus glebis, vt plurimum foliis admixtam similem Calabriensi, quam magnificiunt : Quartam mellis albi purgati similitudine, quæ cito corrumpitur, nisi vasis vitreis condatur, quibus ea gens caret .

C A P. X I I I I.

QUAE autem pericarpium ferunt, seminis corde exterius vergente, aliæ quidem florem in summo fructu gestant ; aliæ verò eundem in sede fructus habent : Explicemus autem prius, quæ vnicum in hoc genere semen ferunt, quarum plurimæ florem inferius sedentem habent . Quamuis inter has quædam ambigant cum iis, quæ pericarpio carent, vt Amygdala, quæ partim inter Nuces reposita est apud antiquos ; quia ossæo cortice constat, medulla interna ad cibos vtili ; partim verò ad hoc genus, de quo agimus, reducenda videtur ob similitudinem floris, & germinandi modum . Amygdala igitur arbor est mediocris ; cortice nigro, & aspero ; foliis angustis, digitali latitudine, longis, ferratisq; . Floret prima inter vrbanas, non dum exacta hyeme, ante quam folia edat . Flos candidus ; vel modice ex candido rubens . Fructus oblongus, depressus, minor Nuce, cute intectus hirsuta : ossæum putamen læue est : intus medulla dulcis ; in quibusdam amarescit, vetustate pinguescit ; vnde oleum extrahitur : totus fructus tenellus, ante quam os indutuerit, cibus gratus est, subacidus : laudantur in hunc vsum, qui lanugine carent, & grandiores sunt : huius gratia inferere solent super Prunum . Theophrastus sparsim scribit radicem quæ ex medio, prægramdem esse, & alte dimissam cito germinare ; tarde folia amittere : semen ligno obductum, succo pingui : florem foliatum, quarundam subrufum ; fructificare ex annouinis surculis : seri posse auulsione ; ex semine degenerare tum sapore, tum duritie ; cultu mitescere ; lachrymam fluentem diutius auferendo paxillo adacto, & fructus melius retinere ea euacuatione : seminis ea pars germinat, quæ aduersa est nexui, quæ omnia

in nostris Amygdalis reperiuntur. Plinius Amygdalam quondam Noces græcas vocatas fuisse Catonis ætate; vnde suspicatum tunc temporis in Italia non fuisse: Iuglandibus similes externo & secundo putamine; nucleo dissimili latitudine, & acriore callo: prima omnium floret mense Ianuatio, Martio poma fert matura, id est, esui apta.

C A P. X V.

PRUNVS arbor mediocris est: cortice fusco, scabro: materie fragili, subrussa: fert gummi: folia duorum aut trium digitorum latitudine, paulo oblongiora, leuiter sinuata: floret in annotinis germinibus: flos candidus, foliatus; fructus suavis tum recens, tum exiccatus: pericarpij pulpa succosa, tenui tunica obducta: differt magnitudine, figura, colore, ac saporis bonitate; nam rotundorum quidam Mali amplitudine, flauis, dulces, odorati, qui primo maturantur; cognominantur autem à Malis: iis minores, & austeriores, qui Augusto maturantur, Pruna Augustana vocata, & Albanula inter præciosa; alia nigra, duriore carne, sed gratissimo sapore, vulgo Pernicon cognominant: grandiora iis sunt Massimiana, ac succi bonitate præcellunt: simili specie constant alia quædam, vt etiam fallant, sed in suauitate saporis quam primum discernuntur, vt quæ Alinaria, & quæ Gubia alicubi vocantur ingustabilia: paulo minora iis & oblongiora Viridacea, sic appellata; quia dulcia sunt ante perfectam maturitatem, dum adhuc viridia sunt; hæc maturitate perfecta ad ruffum tendunt, sed dulcedine minus grata: Alia in longitudinem extenuantur iuxta pediculum, vt Damascena colore flauo; Catelana colore subuiridi; alia colore nigro: multæ alæ sunt inexplicabiles differentię, vario cultu, & studio inferendi inuentæ. Est & syluestris Prunus, prunula ferens vulgo appellata; spinosis ramis; breuior, fruticosa, baccas potius quam poma fert, rotundas, nigras, sapore valde acerbo, cuius carne Medici pro Acacia vtuntur. Peculiare in fructu Pruni, quod deflorescens, si multi imbres contigerit, conuertitur in oblongum quoddam corpus inane, quos Turcas vocant, semen omnibus intra osseum corticem continetur, depressum, læue, vt in Amygdala; sed minus, licet totus fructus sæpe maior sit, Græci Coccimeleam vocant, de qua Theophrastus inquit; corpore paruum esse; modicâ radice sustentari: Illi tamen altissimam radicem inquirunt, sed numerosam; diutius viuere, & contumacem emori: lachrynam gignere: folium Arbuto simile; succo ex carne & neruo constantem succo diluto; semen contineri intra nucleum & carnem: Florem foliatum super fructum insidentem. peculiare, fructum in pappum perire, quod nulla alia arbore visum est; quæ omnia Prunis nostris conueniunt, si

pappus

pappus hic non lanuginem, sed inane corpus significet, quem diximus Turcam vocari. Plinius ingentem Prunorum turbam esse tradit; Hordearium, quod cum Hordeo maturatur; Asininum à vilitate cognominatum serius, & maius, vtrunque versicolori nigro candicans; esse & nigra laudatiora; cerina; atque purpurea: Armeniaca sola etiam odore commendata; Nucipruna Nucibus insita; insita quoque Malis Malina, Amygdalis Amygdalina, quibus intus in ligno Amygdalæ nucleus est; Persica alia ex Perside aduecta; Damascena à Syriæ Damasco, & tandem syluestria vbique nascuntur; asseruari in cadis condita vsque ad alia nascētia, vt de Vua fit in Autumno Nucipruna, Persica, Cerina, & syluestria, reliqua fugacia esse: sed Prunis adnumerat Persica & Armenica, & Mixas, & Perseam, quæ differentias habent manifestas valde à Prunis differentes, vt mox patebit.

C A P. X V I.

A R M E N I A C A arbor Pruni magnitudine; cortice subrufo; foliis Pruni mollioribus; fructus rotundus, cute subaspera, in maturitate aureus, odoratus, ex acido dulcis, intra pericarpium nux continetur subrotunda, leuis; & intus nucleus Amygdala breuior, suavis, qui in eo genere maior est. vulgo Baracocca vocantur, vterque inter præcoces. Dioscorides inter Mala numerat Armeniaca, à Romanis Præcocia appellata, Plinius Præcocia inter Persica recenset.

C A P. X V L I.

P E R S I C A parua arbor est; citissime omnium senescens; cortice Armeniacæ; foliis Amygdalæ; paulo latioribus serratis; flos roseus; fructus rotundus Mali amplitudine; lanuginosus, odoratus; caro fissilis in neruos, suauissima; osseum putamen; asperum, subrotundum; nucleus amarus; amara & folia, & flores. Eius genera plura; quædam os habent à pericarpio explicabile; quædam id pertinaciter hærens, quod genus duracinum appellatur: figura quoque differunt; nam quædam orbiculata rimula quadam à latere: quædam in rotunditate oblonga, quod genus Cariota cognominatur; colore alia candicans; alia modico rubore aspersa sunt; præcipue qua Solem spectant, & intus in ossis contactu; alia Buxea ex toto, quæ à Cotoneis cognominata omnium tardissime maturantur; quædam enim præcocia sunt, insita super Amygdalam Nucipersica vocant, nucleo etiam grato. Dioscorides inter Mala recenset Persica. Plinius Persicorum palmam tribuit Duracinis, esse alia cognomine Gallica, & Asiatica, quæ post Autumnum ma-

urantur, præcocia æstate, Supernatia è Sabinis veniunt, Popularia vndique, pomum innocuum expetitur Aegris, sed omnium fugatissimum, longissima enim decerptio bidui mora est, cogitque se venundari, ex quibus significatur aliud esse Persicorum genus, quod recensuit inter Pruna, quæ cadis condita asseruantur, Græci quidam Rhodacena appellant, forte à roseo floris colore.

C A P. X V I I I.

MYXA apud Plinium arbor est in Damasco popularis, quæ & cœpit Romæ nasci insita Sorbis: ex Myxis in Aegypto vina fiunt, quidam rubescentes, quibus Persea similis est. Paulus Aegineta fructum ferè minorem Prunis, sed facultate consimilem; quidam Galeno putant Serica: Serapio Sebesten vocat, fructum in Arabia plantæ ferè arborescentis; cortice albo; ramis virentibus: folio rotundo, amplo; fructus Auellanæ nucis magnitudine; in racemo dulcis, dum maturefcit, potissimum pallefcens, candido lentore plenus, cum interiore nucleo quasi Olyuæ siccat. Afferuntur hodie fructus sub eo nomine ad alium purgandam, ex cuius lentore viscum fieri tradunt, quod Venetiis Alexandrinum vocant; similes sunt paruis Prunis exsiccatis, quibus adhæret paruus vmbilicus membranaceus; intra pericarpium os durum continetur, modice depressum, in quibusdam triangulum asperiusculum; intra os seminis medulla parua continetur.

C A P. X I X.

PERSEA apud Plinium arbor est in Perside venenata, translata in Aegyptum mitigata est: eius fructus Myxis rubescentibus similis est; nec extra Orientem nasci voluit: semper folia habet, & poma subnascantibus aliis. Theophrastus describit; aspectu magnam, formosamque; Piro similem folio, flore, ramo, & rota figura, sed folio perpetuo: fructum abunde parit; & omni tempore perficit, nam nouus anniculum semper occupat, magnitudine Piri, figura oblongus Amygdalæ modo, colore herbaceo; nucem intus habet, vt Prunus, longe minorem, & molliorem; carnem vehementer dulcem, suauem, concoctu facilem; nam etiam si nimium comedatur, nihil nocet; radix magna; materies robusta, visu decora, atra, ex qua simulacra, lectos, & mensas faciunt: sed huiusmodi fructus in Italiam non venit: nisi forte fuerit, qui Anacardus vocatur, seu Anacardium à recentioribus Græcis nomine deriuato à corde: Afferuntur ex Oriente fructus exsiccati colore nigro, figura turbinata, cordis effigie parum depressi, ad pediculum sessilem:

lem : intra os paruum continetur . Serapio describit fructum ex arborrea planta corculo auiculæ non dissimilem , subrubrum ferè colore cordis, rubente etiam; num intus liquore veluti sanguine, cuius potissimum est vsus; Aduchi è Syria; prouenire etiam ex Siciliæ montibus ignem eructantibus, vim habere calefaciendi & siccandi in quarto ordine; hæc Serapio . Succus ille à Medicis mel Anacardinum vocatur . In India fructus est innoxius, vt Garzias testatur; nam vtuntur eo Asthmatici infuso, & ad vermes necandos: Virides muria conditi vt Oliuæ assuntur in cibus; sed siccati vrentem facultatem habent . Auicenna inquit nuclei medullam similem esse Amygdalæ dulci, in qua non est nocumentum; sed cortex eius rarus, perforatus, in quo mel continetur viscosum, odoratum: manducatur à quibusdam sine noxa præcipuè cum Nuce: Eius mel vlceratiuum est, & adustiuum sanguinis & humorum: est ex summa venenorum, & interficit; licet aliquas habeat utilitates in Medicina, vt idem tradit . Ab Anacardo igitur non abhorrent conditiones traditæ Perseæ; nam similis est Myxis rubentibus, vt Plinius testatur: depressus autem est Amygdalæ modo, cui Theophrastus comparat: præterea venenum continet, licet alicubi innoxie comedatur .

C A P . X X .

CERASVS arbor alta; recto caudice; cortice læui, maculoso; matterie subruffa; fert gummi; folia longiora Pruno, leuiter serrata, in acutum desinentia; floret in annotinis surculis: flos albus: fructus rotundus, minor Pruno, rubens, pediculo longo, pulpa aquosa, dulce, nucleo rotundo, læui, maturantur ante ceteros fructus, licet tardius floreat: Differentiæ ex colore; nam quædam in maturitate parum rubent ex candido; quædam magis; alia ex rubro nigricant tingente succo: Ex sapore, alia dulcia; alia amaritudinis quid retinent, non tamen ingrata, Amarena vocant; alia acidula Agriorta appellata; alia pulpam duriozem habent, Duracina vocant: alia teneram & aquosam: Magnitudine quoque, & paruitate differunt non solum fructus sed & arboris: nam Amarenæ & Acidulæ breues sunt, pediculo quoque breui, licet fructus non minor sit cæteris: Est & quædam syluestris breuis, racemolis oblongis, fructum ferens paruum, qui in maturitate ex viridi flauescit, subausterus, nucleo subaspero . Theophrastus Cerasum describit magnitudine excelsa, ad vigintiquatuor cubita, rectam, admodum crassam, bicubitali etiam ambitu, folium Mespili; durum, latius; corticem Tiliæ similem, leuore, colore, & crassitudine, apta ad cunnas, scissilem in tenues tunicas; neruis non in rectum neque in girum tendentibus: sed oblique sursum se interfecantibus, quod & in

ligno euenit : ramis crescentibus ; alij deorsum assidue pereunt ; alij sursum versus increfcunt , ideo minus ramosa & enodior Populo ; radix multiplex per summa non crassa , cui eadem circumuolutio neruorum ; flos candidus Piro & Mespilo proximus ex paruis floribus constans Fauimodo ; Fructus rubet figura Iouisflammæ , magnitudine Fabæ ; nucleo molliori ; nascitur vbi Tilia iuxta amnes & rigua . Plinius inquit Cerasorum Aproniana maxime rubent : Actia nigerrima sunt : Cæciliã etiam rotunda : Iuliana iucunda sub arbore gustata : nam adeo tenera , vt gestatum non tolerent : Duracina principatum tenent ; Laureã non ingrãtã amaritudinis , insitã in Lauro : Macedonica parux arboris , raroque tria cubita excedentis , Chamæcerasi minore etiam num frutice , inter prima , annuã gratiam colono refert è pomis ; gaudent Septentrione & frigidis : siccatur etiam sole , & conditur , vt oliua cadis : videtur igitur per Laureã significare nostrã Amarena , per Macedonica autem ipsã Acidula , Chamæcerasus autem incomperta adhuc .

C A P. X X I.

LAVRVS arbor enodis , perpetue vires : cortice tenui : materie rara , ideo expeti ad igniaria , Theophrastus author est ; radices crassas , inæquales , & obliquas fert : folia odorata , minora quã in Malo Citria , aridiora lateribus modice sinuata : flosculos pallescentes inter folia : baccas subrotundas , breui pediculo adnexas in maturitatẽ nigras : tenui putamine , crustaceo : externa tunica oleosa ; vnde oleum laurinum excoquitur , medulla intus ampla , & amara . quædam floret tantum , fructum non fert , cui copiosius est flos , racemosusque , quam Theophrastus Vuam vocat in Lauro præter fructum , in sterili copiosiorẽ , quam masculam nonnulli appellant : Dioscorides vnã latifoliam , alterã angusto folio tradit . Plinius plura genera affert , Mustaceã folio maximo , flaccidoque , & albicante : Delphicã æquali colore , viridiorẽ , maximis baccis , atque è viridi rubentibus , qua Delphis coronari , & triumphantes Romæ solebant : Cypriã folio breui , nigro , per margines imbricato , crispã . Baccaliã , quæ vulgatissima est , baccatumq ; fertilissima . Triumphalem , sterilem , minima altitudine , folio crispo , ac breui , inuentu raram : Taxã in Topiario genere , cui in medio folio paruulum excrefcit veluti lacinia folij . Spadoniam , quæ mira opacitate , ad quantãlibet vmbra solum implet . affert & alia genera , nomine potius quã generis societate communicantia , Laurum scilicet syluestre , cui cærulea inest bacca , hanc nos vulgo Lentaginem vocamus , opere Topiario , fruticem potius , quã arborem , de qua alibi dicimus , & Laurum regiam amplissimã , & arbore & folio , baccis gustatu quoque

que non aspero. Hanc Pisis habemus peregrinam, foliis longioribus, pulposisque, ad malum Medicam accidētibus, perpetuo virentibus, sed odore graui: flores in racemis erectis fert, candidos, suaue olentes: baccas Lauro similes, paulo maiores, oblongiores, in maturitate nigras, pericarpio pulposo, suaui, quod quo magis siccatur in arbore, dulcius redditur: intus nucleus est oliuaris, fragilior, perficitur Autumno incipiente: medulla interna amara: feritur optime ramo.

C A P. X X I I.

PIPER rotundum granum est nigrum ex India aduectum, rugosum, acerrimi saporis, gratissimique in condimentis: Alterum genus candidum, crassiori grano, nequaquam rugosum, acrius: Tertium longū, veluti ex minutis granis congestum, effigie Amenti, nucis Auellanæ breuius, colore nigro feruentis gustus: sed sine gratia, Lodouicus Romanus in suis navigationibus testatur in suburbio Urbis Calecut Indiæ, Piperis fruticem nullo adhibito cultu provenire, Hæderæ modo vicinas arbores scandentem, ramis multis, duorum vel trium palmorum longitudine, in quibus folia Mali Assirij crassiora, ac paulo pinguiora, minutioribus venis ex aduersa parte intercurfantibus. E singulis malleolis senos racemos dependere, palmates Passulis non ab similes, densiores: color baccæ, qui Vuis immaturioribus colligitur mense Octobris, & Nouembris, cum adhuc subuiridis est, deinde soli exponitur, triduo autem nigrescere, dum siccatur: Alterum genus in Tababana oriri copiosum, quod patrio nomine Molaga vocatur: in totum procerius, crassiore caudicē, amplioribus foliis, carnosioribusque, bacca grandiori, candidiorique inani, ac plurimum mordaci, leuioris ponderis. Idque maxime apud Tartaros dispensari. Piperis longi arborem non reperio à Recentioribus descriptam; quamquam fateantur quidam, diuersi generis illam esse. Reperio in India Occidentali, quoddam genus Piperis longè oriri acrius & odoratius rotundo, quo indigenæ loco Piperis nigri vtuntur in condimentis: pingunt fructum longiorem Orientali non excedentem indicis longitudinem cum pollice, crassitudine parui funiculi, quo pueri Trochos versant, circa tenuem festucam hærent granula dense iuncta, ac veluti retorta, crassitudinem prædictam facientia, quibus ablatis festuca munda remanet: viridis est, quamdiu recens, Sole autem maturatur & nigrescit. At plantam hanc fructum ferentem non pingunt, sed altam inquit esse. Theophrastus innuit longum diuersi generis esse: inquit enim Piper fructum esse, eiusque genera duo: vnum enim rotundum Erui modo, tegmine carneque constans, sicut Laurina bacca, subrutilum. Alterum oblongum, nigrum semina

semina Papaueris continens longe validius altero : ambo enim calefacto-
 riam vim obtinent, ideo contra Cicutam auxiliari . Dioscorides autem
 tria genera Piperis ex eadem arbore haberi traditum scribit : inter initia
 quidem prælongum fructum esse, veluti Siliquam , quod Piper longum
 est habens intus aliquid tenui Milio simile, quod tandem euadit in per-
 fectum Piper, procedente tempore dehiscens id, & pandens sese racemum
 fieri grana ferentem, qualia videmus, ea autem acerba quidem candidum
 Piper esse tempestiua autem maturitate nigrum fieri, & odoratius, acrius,
 & ad condimenta vtilius, gratiusque : album infirmius esse, quod tamen
 Galenus acrius testatur : longum vehementius mordere, & subamarum
 esse, vtrunque aduersus venena expeti . inter nigra reperiri quædam gra-
 na inania intus ob defectum nutrimenti, quod Brasma vocant . Ideo eli-
 gi nigrum, quod grauissimum & plerius est, sine multis rugis recens, ac
 minime fufurosum : Arborem paruam esse foliis Casiæ, vt scribit in Ca-
 sia : radicem falso putari à quibusdam Zinziberim , potius radicem Pi-
 peris esse quandam Costo similem, quæ ora gustantium accendit, & saiy-
 uam elicit . hæc de Pipere traduntur à Dioscoride : Plinius eandem habet
 sententiam . Ternas scilicet fructus differentias ex eadem arbore ha-
 beri . At arbores Iuniperis nostris similes esse ; semina à Iunipero distare
 paruulis siliquis, quales in Fafeolis videmus, has, prius quam dehiscant,
 decerptas, tostasque sole, facere, quod vocatur Piper longum; paulatim
 vero dehiscentes per maturitatem ostendere candidum Piper, quod dein-
 de tostum solibus, colore, rugisque mutatur, carbunculari interim ali-
 qua, fierique semina cassâ & inania . Qualis autem sit Piperis radix non
 explicat, tantum non esse Zinziberim : in Italia quoque haberi Piperis
 arborem, maiorem Myrtho, nec absimilem amaritudinem : grano ean-
 dem, quæ Piperi Musteo creditur esse : deesse tostam illam maturitatem,
 ideoque & rugarum, colorisque similitudinem, Solinus quoque testatur
 in Caucaaso monte Indiæ arbores Iunipero similes, primos fructus ferre,
 vt corili simbria quod Piper longum est, posterius album, & nigrum :
 Quod si vera est Recentiore sententia de Piperis hystoria oculata fide
 habita, dicendum rotundi Piperis albi, & nigri arbores vnus quidem
 generis esse, vt Theophrastus innuit, differre autem magnitudine & co-
 lore fructus, quarum folia Casiæ similia sunt, vt Dioscorides tradit: nam
 tum Piperis, tum Casiæ folia Mali Assirij foliis comparantur à Recentio-
 ribus. Quæ autem longum Piper fert, diuersi omnino generis esse, vt Iu-
 nipero similem, vt Solinus & Plinius tradidere: quam autem radicem
 Dioscorides acceperit, à Medicis vsurpatam tamquam Piperis radicem
 cum Zinziber non sit, explicabimus in Galanga . At quenam sit arbor
 Piperis in Italia apud Plinium Myrtho similis, explicabimus cum Ribe.

C A P . X X I I .

C VBERE vulgo appellantur grana Piperi nigro similia, ex Oriente aduecta; tenui pediculo adnexa, intus inania, sapore amaro, & acri, odorata: hæc si ore detineantur, claram vocem faciunt concionantibus, cuius gratia vtuntur: Ferunt & Veneris voluptatem ad augere, si in coitu detineantur ore. Plantam describit Garzias Lusitanus: Frutex est syluestris Hederæ modo scandens arbores, foliis Piperis angustioribus: flore odorato: fructu racemoso, non Vux modo in communi racemo, sed singulis granis singuli pediculi dati sunt. Medici accipiunt pro Carpesio putantes esse fructus Myrthi syluestris, quam Arabes Carpesium Galeni esse putauerunt, vt alibi suo loco explicatum est. Ego potius putauerim esse Amomi fructum, quæ melior est pars eius fruticis, vt ex Dioscoride & Plinio colligere licet; inquit enim Dioscorides, Amomum fruticem pusillum esse, veluti racemum è ligno sibi ipsi implicitum; flore Leucoij paruo: foliis Brionia: laudari maxime Armenium colore aureo, ligno subrufo, valde odoratum: quod in Media nascitur imbecillius esse, sed magnum & colore subuiridi vtpote quod in planis & humectis locis nascitur, vel provenit: tactu tenerum: ligno fibroso, odore Rutæ (alij legunt Origani) Ponticum colore subrufo, non longum, neque fructu difficile, racemosum: fructu plenum, odore valido: eligendum esse recens, & candidum, aut subrubens, non constipatum, neque in se conuolutum, sed solutum & fusum, semine plenum, simile racemulis, ponderosum, valde odoratum absque carie, acre, mordaci gustu, colore simplici non vario. Adulterari planta simili, quæ Amomis vocatur, sine odore ac sine fructu, quæ nascitur in Armenia, flore Origani: ideo fatius est fragmenta vitare, integrum autem fruticem cum radice sumere, hæc Dioscorides. Plinius vero inquit, Amomi vua in vsu Indica Vite Labrusca, vt alij existimauerunt, frutice venoso, palmi altitudine: capiturque cum radice manipulatim, læniter componitur, protinus fragile: laudatur maxime, Punici Mali foliis simile, nec rugosis, colore rufis: secunda bonitas pallido: herbaceum peius: pessimumque candidum, quod vetustate euenit, pretium Vux in libras decem nummis sexaginta: friato vero Amomo quadraginta octo; nascitur & in Armenia, Media, & Ponto. Adulteratur foliis Punicis, & Gummi liquido, vt cohæreant, conuoluantque se in Vux modum: Est & Amomis minus venosa ac durior, ac minus odorata. ex his patet, meliorem partem Amomi Vuam esse, quæ hodie affertur abiectis fruticis ramentis. Forte autem Quintus Medicus, & qui ante Galenum, Carpesij nomen vsurpauerunt, aut fructus hos intellexerunt, aut alios huiusmodi, vt Gariophyllos, quibus pro

Cynna-

Cinnamomo utebantur : nam Græce à fructu Carpesij nomen videtur deriuatum : vnde huc usque Cubebe vocantur in officinis fructus prædicti, quæ autem Amomis vocatur à Dioscoride & Plinio, Hodie rosa Hyerici, vel Sanctæ Mariæ vocatur : fruticulus cum sua radice palmatis, lignosus, ramulis frequentissimis implicitus, rotunda figura, quasi Chamæleontis albi caput, antequam dehiscat ; dehiscit autem, cum in aqua calida ponitur ; vnde mulieres enixuræ confidunt in hoc frutice facilem sibi fore partum, si is pandat se Rosæ modo: fructus fert in mediis ramulis frequentes, figura Myrthi tenuiores, duros, candicantes, qui idem est totius fruticis color : continentur intus in duplici cavitae pauca semina nigricantia, quibus satis aliquando prouenit planta foliis paruis vt Poligoni, sed ad frugem non peruenit.

C A P. X X I I I.

CINNAMOMVM, alij Cinnamum vocant, ex India importatur; cortex à virgis, delibratus fistulam representans; vnde apud nos vulgo Canella vocatur: odore eximio: sapore acri, mordente, cum quadam dulcedine iucunda: ideo maxime expetitur ad condimenta: color est subfuluus, superficie leui, vtpote cui detracta sit externa cutis libro tantum relicto. Eius differentiarum plures, crassitie, & bonitate: angustiores fistulæ, ac leuiores præstant & odoris suauitate, & saporis dulcedine. Quibus autem lata est fistula, & asperior, iis pro dulcedine astrictio quædam inest linguam exsiccans, & odoris fragrantia minor. Qui nostra ætate Indicas oras perlustrarunt, referunt vnanimi consensu, Cinnami arborem Lauro haud absimilem, præsertim foliis, baccas quoque Lauro similes, sed minutiores albicantes, incidi ab indigenis eius ramos singulis ternis annis, caudicem nequaquam; àseruari enim, vt novos stolones ferat: ramos præcisos delibrari: corticem eo modo detractum Cinnamomum vocari: at protinus cum collectum est, non inesse absolutam suauitatem, sed post tres menses odoratissimum reddi: eius maximam esse copiam in Zeilan insula Indici maris prope Aequinoctialem, vt Ludouicus Romanus testatur. Theophrastus hystoriam non absimilem refert, sed duos esse frutices inquit vnam Cinnamomum, alteram Casiam: virunque non amplum magnitudine Viticis, permultis furculosisque ramis. Cinnamomum decerptum in quinque partes discerni, & esse præcipuæ bonitatis, quod germinibus proximum fuerit, idque ad palmi longitudinem cædi, aut paulo maius; secundum, quod sequitur, quod etiam minus cæsum est, Tertium deinde, & quartum notatur, Vltimum verò, quod deterrimum, proximumque radici; hoc enim minimū corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno

Qua de causa præferri cacumina solent, quod corticis plurimum habeant. Casiam verò crassiore sarmento constare, nervosamque admodum esse, nec villo pacto posse decorticari, ac eius quoque corticem esse vitilem: cum igitur virgas secant longitudine trium digitorum, aut paulo ampliores abscindere, recenteque bouis corio eas persuere: tum ex eo lignis putrescentibus vermiculos nasci, qui lignum erodant, corticem vero nullatenus tangant, ob amaritudinem, acrimoniamque odoris: hæc Theophrastus: ex quibus colligere licet, tum Casiæ, tum Cinnamomi corticem quæri non lignum: Cinnamomum præterea facile decorticari posse, Casiam vero nequaquam sine artificio, cuiusmodi erat, vt per putredinem lignum eroderetur à vermiculis: Si igitur nostri Cinnamomi fistulas contemplemur, illas vero & legitimo Cinnamomo respondere inuenimus, quæ ex toto absolutæ à ligno sunt, quarum præstantiores comperimus, quo magis prope germina fuerint. Quibus autem adhæret aliquid ligni, crassam fistulam vocant, ad Casiam pertinere putandum est, argumentum certissimum non ex surculis; sed ex crassioribus ramis cæsas fuisse, siue eiusdem plantæ, à qua Cinnamomum cæditur, siue alterius. Profecto Galeni testimonio eadem planta aliquando & Casiam, & Cinnamomum reddit: Visam enim esse Casiam inquit, cuius surculi Cinnamomum erant: at nostri nequaquam arboris differentiam animaduertentes promiscuè Cinnamomum vocant tum nobilius, tum ignobilius, sed vt res clarior fiat, videamus, quæ de vtroque à Galeno & Dioscorido scribantur. Casiam igitur sine ligno afferri solitam indicat Dioscorides, cum fistulosa prædicet, modo angusta fistula, modo lata constantem. Cinnamomum autem integrum à radice fruticem asportari: iubet enim seligi integrum, vitari fragmenta ob fraudem. Quod & apertius Galenus testatur: vidisse enim Romæ apud Imperatores multa genera Cinnamomi: nam olim è Barbarorum terris arcam cubitorum quatuor longitudine cum dimidio Romam perlatam, in qua Cinnamomi primi generis integra arbor erat; Alia genera ætate Adriani & Antonini reposita valde parua: nullum enim eorum caudice in ramos diuiso constabat, sed Ellebori figuram præferebat, ceu paruus frutex ab vna radice sex, aut septem virgulta vel paulo plura, aut pauciora emittebat, non æquali omnia longitudine, verum quod maximum erat, pedis Romani dimidium non excedebat. ex quibus patet decorticandi morem non semper extitisse in Cinnamomo: id circo eius plantulas tenuibus surculis constantes seligebant, in quibus parum ligni inesset: nam Dioscorides primum genus Cinnamomi inquit laudatissimum, si tenuibus surculis cõstet leuibus, ac nodis frequentibus: colore nigro ex cinereo in fuluum desinente; odore iucundissimo, &, vt Galenus, inexplicabilis suauitatis; sapore acri, mordente cum quadam salugine; ideo non ingrata morda-

citas, vt Galenus inquit, in frangendo puluerem spargit, scilicet ob medullæ internæ cariem, non tamen facile friatur. Secundum genus Montanum, quod crassum & breue admodum, colore subruſſo; Tertium nigrum furculosum, paucioribus geniculis; odore vehementer iucundo: Quartum candidum, fungosum, tuberosum, aspectu vile, protinus fragile; radice grandi Casiam redolente. Quintum cui cortex subruſſus: solidum: firmumq; tactu: nec magnopere neruofum: furculis crassis: odore minus suauis. Pseudocinnamomum quoque traditur odore languido, sine viribus. Xylocinnamomum autem esse lignosum Cinnamomum, distans, proceritate, firmitateque virgultorum & odore multo inferiore, licet sint, qui genus diuersum esse prædicent. Hæc Dioscorides. Si igitur Cinnamomi notas contemplauerimus, præcipue odoris, ac saporis proprietates, dicemus procul dubio inter nostras fistulas optimum Cinnamomum haberi, à substantia lignosa, & inutili purgatum: nam falsugo illa acedini adiuncta dulcedo est, quam in optimo Cinnamomo sentimus: sal enim cæteris saporibus admixtum dulciores reddit. At Casia in cæteris quidem cum Cinnamomo conuenit, sed loco falsuginis astrictionem habet, vt ex Dioscoride & Galeno habetur. describit Dioscorides: furculis crassi corticis: folio Piperis multorum generum: prima ab Alexandrinis mercatoribus, Daphnitis vocatur tubescens, quasi corallus: foramine vehementer angusto: prælonga & crassa fistula: mordaci gustu, & cum quodam feruore astringens: odorata vinum obolens: Secunda præstantior Medicis vtilissima purpuræ nigrantis aspectu: crassa: odore Rosæ: Tertia germen Mosyleticum vocatur aspectu quodam primi generis Cinnamomi: reliqua genera viliora, vt quæ nigra est odore ingrato, prætenui tunica, & illa, cui cortex vltro dehiscit, & abscedit à corpore. est & Pseudocasia specie maxime simili, sed non acris, nec odorata, corticem obtinens adhærentem medullæ. inuenitur & lata quædam fistula minimo pondere, tenera, furculosa, melior ante dicta; scabrosam & subalbidam improbant redolentem virus hirci, ac tenuibus fistulis. hætenus de Casia Dioscorides. Quidam ex Recetioribus ob fistulosam Casiæ formam, putauerunt omnes Cinnamomi appellati fistulas ad Casiam pertinere, & Cinnamomum legitimum deesse. At eximia illa odoris fragrantia, & saporis dulcedo, qualis reperitur in fistulis quibusdam, nequaquam Casiæ conuenit. Plinius inter fabulas multas de Cinnamomo vulgatas, hystoriam recenset: oriri in extrema Aethyopia fruticem duorum cubitorum altitudine amplissimum; minimum autem palmi, quatuor digitorum crassitudine, statim à terra sex furculis veluti digitis arido simile, cum viret non odoratus, folio Origani, siccitate gaudet, sterilior imbre gignitur in planis, sed densissimis vepribus, rubisque; difficilis collectu; præcipua bonitas virgultorum tenuissimis

partibus ad longitudinem palmi ; Secunda proximis breuiore mentura, atque ita ordine ; Viliſſimum, quod radice proximum ; quoniam ibi minimum corticis, in quo ſumma gratiæ , qua de cauſa præferunt cacumina, vbi plurimus cortex, ipſum vero lignum in ſaſtidio eſt, propter Origani acrimoniam Xyllocinnamomum vocatur . Quidam Cinnamomi duo genera tradiderunt, candidum, nigricanſque ; Frutex & Caſia eſt, iuxtaque Cinnamomi campos naſcitur, ſed in montibus craſſiore ſarmento, tenui cute, verius quàm cortice, quem, contra quam in Cinnamomo, leuari, & exinaniri præcium eſt : Amplitudo fruticis trium cubitorum, color triplex, cum primum emicat, candidus pedali meſura, deinde ruſceſcit addito ſemipede, vltra nigricans, qua ætate maxime laudatur, ac deinde proxima ; damnatur vero candida, probatur recens, & quæ ſit odoris molliſſimi, guſtu quàm maxime ſeruens potius quàm lento tepore leniter mordens, colore purpureo, quæque plurima minimum ponderis faciat breui tunicarum ſiſtula, & non fragili : Alia eſt Baſamodes ab odore ſimili appellata ſed amara, vtilior Medicis, ſicut nigra vnguentis, his addidit Daphnoïdem Iſocinnamum cognominatam, cortice Laurino, tenuiſſimis ſurculis, quæ & in noſtro orbe ſeritur, qua Rhenus alluit ; viuut in aluearitis apud ſata ; color abeſt ille tortidus Sole, & ob id ſimul idem odor . Nuper ex India Occidentali lignum aſſertur ; cortice odorato ; ſpecie & odore ſimile Caſiæ ; appellant Saſſafras ; arborem ingentem ; ſimplici caudice, erecto vt Pini, ramis in ſummo tantum patulis, vt Palmæ . Foliis Fici perpetuis ; vtuntur decocto præcipue radicum, quibus vis maior ineſt, aut ramorum, aut caudicis vna cum cortice excoctis admodum Guaiacci ad febres putridas, & multos morbos .

C A P. X X V.

AFFEREBANTVR quondam ex Oriente ſurculi quidam cum foliis Lautinis & baccis, quod Folium Indum vocabant quaſi eſſet Malabathrum Dioſcoridis . Quidam putauerunt eſſe Caſiæ aut Cinnamomi folia, aut Gariophyli ; alij rectius putant eſſe Tembul apud Auicennam, de quo inquit, frigidum eſt in primo gradu, ſiccum in ſecundo, aſtringit, & exſiccit, corroborat gingiuas, & ventriculum, cuius gratia mandunt Indi continue . hoc videtur intellexiſſe Plinius cum de Malabathro inquit, aliud eſſe Malabathri genus è Siria ; arborem folio conuoluto arido ſimile, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta ; Fertior eſt eiufdem Aegyptus ; non eſt autem hoc illud genus Folij, quod Indi Betellas, de quo dicemus in legittimo Malabathro .

BALSAMI arbor inter has numeranda videtur, vt ex fructu colligetur licet, qui fertur ad nos sub nomine Carpobalsami: baccæ enim sunt, figura oliuari, sed valde tenues, subruffæ, striatæ, osseo cortice constantes, molliori tamen, vt dentibus mandi possint, primo gustu suauis, cum quodam odore Balsami, procedente tempore linguam mordent, minutiora grana odoratiora sunt & acriora; quæ crassiora sunt, imbecilliora reperiuntur, omnia vero intus inania: argumentum, colligi ante medullæ perfectionem: vnâ festu cæ quædam tenues adsunt subruffæ simili fermè sapore & odore, Xylobalsum vocant, crassiora quoque farmenta ferunt, subruffo cortice, & rugoso, ligno fungoso, leuiter flauescente, gustu odorato, sine morfu: eius lachryma, quæ Balsamum vocatur, desiderari cœpit, posteaquam horti Iudææ, quibus frutex colebatur, interierunt Zelimo Turcarum Imperatore, Cayrum occupâte anno Dominicæ incarnationis 1516: extare tamen adhuc Memphi Aegypti viridarium testantur, sed tanta succi parsimonia, vt vix regibus eius loci sufficiat. cœpit autem nuper aliud genus Balsami ex Hispaniola insula Indiæ Occidentalis afferri, quod decoctione fit non incisione. At Balsamum Aegyptium, lachryma est incisione corticis stillans, aut folij auulsione, in ea parte, qua spectat Sol, vt referunt; stillare enim guttam lucidissimam, & admodum odoratam, quæ vitreis ampullis colligitur. Theophrastus testatur in Syriæ valle quadam duobus hortis coli; arborem inquit esse magnitudine magnæ Punicæ; ramis multis; folium Rutæ simile, candidum, perpetuo virens; fructum Terebinto similem figura, magnitudine, & colore, qui admodum odoratus est, atque etiam magis quàm lachryma; colligi lachrymam in caudice, & parte superna facta incisione vnguibus ferreis; subsidere; cum æstus maxime angit; collectio nem fieri tota æstate, non tamen multum esse, quod emanat. Sed odorem eximium & copiosum inferri; adeo vt ex paruo spatium prælógum odor valeat permeare: Sincerum nullum aduehi, sed pluribus mixtionibus vitari solere; virgas quoque eiusdem arboris valde odoratas esse; amputari autem quotianis, & cultus gratia & ob quæstum, ad cultum etiam facere irrigationem; assidue enim irrigari; ex crebra autem amputatione prohiberi arboris auctiorem, & virgas tantum produci: Balsamum syluestre nullibi compertum esse: Dioscorides soli Iudææ quadam conualle, & Aegypto concessum testatur, arborem magnitudine Licij aut Pyrocantæ; folio Rutæ candidiori perpetuo; differre asperitate, longitudine, ac tenuitate; quoddam enim coma capillacea constare, vt demeti possit, reliqua, vt Theophrastus recenset, succum è plaga emanantem

tem Opobalsamum vocari, cuius probatio est, vt sit recens, odore vegeto, ac sincero, non subacidum, facile dilui, læue, gustu astringens, & quandantenus mordens. Adulterari variis oleis admixtis melle, & cera: deprehendi sincerum tribus experimentis: Primum, si gutta eius super vestem laneam ceciderit, & eluta maculam non reliquerit; nam olei macula ablui nequit: Secundum si lac coagulet: Tertium, si gutta eius lacti aut aquæ instillata cito diffundatur. Quidam legunt non *χτα*: sed *κτα*, id est sidit ex Plinio, & lactescat; nam vitiatum supernatat olei modo, & in modum stellarum spargitur; tempore tamen id, quod sincerum est, crassescere, ac deterius fieri: errare autem qui id sincerum putant, quod aquæ instillatum ima petit primo, deinde supernatat diffusum; Sarmenta eius & surculos amputari, quod Xylobalsamum vocant; laudari recens, tenuibus festucis, ruffum, bone odoratum & modice redolens Opobalsamum, fructum, cuius etiam vsus est; Eligi flauum, plenum, magnum, grauem, mordaci gustu, & feruido, modice Opobalsamum redolentem; ferri autem è Petra semen quoddam Hyperico simile, quo fructum adulterant; dignosci; quia maius est, inane & infirmum, Piperis gustu, Plinius visam Romæ Balsami arbusculam scribit Vespasianis Imperatoribus ostendentibus; postquam Iudæos in seruitutem redegerunt, post quæ tempora Fiscus ferebat, nec vnquam numerosiorem fuisse, aut proceriorem; esse autem Viti similiorem quàm Myrtho; malleolis ferri; colles vinearum modo impleri, ac nuper vinciri vt Vitem; sed postea sine adminiculis sustinere se; Tonderi similiter fruticantem, & rastris nitescere; properantem nasci; & intra tertium annum fructiferam; folium Rutæ proximum; comam perpetuam; proceritatem intra bina cubita sustinere: Arboris tria genera, tenui & cappillacea coma, quod vocant Eutheriston. Alterum scabro aspectu, incuruum, fruticosum, odoratius; hoc Trachy appellant. Tertium Eumeces, quia est cæteris procerius, læui cortice: huic secunda bonitas, nouissima Eutheristo, semen eius vino proximum gustu, nec sine pingui: peius in grano quod leuius, atq; viridius: inciditur ramus crassior Myrtho, ea diligentia ne vulnus intra corticem descendat idque vitro, lapide, ossis cultellis, non ferro; nam protinus emoritur; tenuis gutta emanat è plaga, quam Opobalsamum vocant, eximie suauitatis, quam lanis colligunt in parua cornua, similem crassiori oleo candidam primo, deinde rubescit, simulque durefcit, & translucida est; Ter æstatibus percutitur, deinde amputatur. cætera præterea idem Plinius enarrat circa succi probationem, & de Xylobalsamo, & de fructu fere vt Dioscorides, Addit succum inherescere manu inuersa, & in aqua tepida sedere ad ima vasis condensatum, quod etiam præstat id, quod gummi vitiatum est. Nouum genus Balsami nuper ex India Occidentali afferri cœpit, liquor est ex ruffo ad nigredinem vergēs

ponderosus, odore valido, suavi, quasi Styracis, caput feriens, linguam mordens vt Piper, cui magnas vires tribuunt, præcipue vulneribus glutinandis, & cæteris ad quæ Opobalsamum Aegyptium laudatur. Extrahitur in nova Hispania insula ex arbore quadam, cuius amplitudo traditur maior Malo Granato; Folia Vrticæ serrata ac tenuia, Indi appellant Xylon, huius ramos in parua dissectos decoquunt multa aqua affusa, deinde postquam refrixerint, colligunt oleum, quod innatat, conclearibus & argenteis vasis, aut stanneis, aut vitreis condunt; nam in alia materia permeat; sponte etiam inciso cortice testantur defluere lachrymam perlucidam, candidam, odoratissimamque, longe præcisorem eo, quod decoctione fit, sed adeo modicâ, vt longa tedia sustinere nequeant; huiusmodi autem vberius colligi in terra continente ex arbore simili multis ramis constante, cuius externus cortex crassus est, internus tenuis ligno adherens, quibus incisus lachryma fluit prædicta, cuius gutta vna preciosior est quàm multa quantitas alterius Balsami, quod per decoctionem habetur. tradunt huius arboris fructum pro magnitudine arboris paruum esse, Ciceris albi modo inclusum, in extremo tenuis vaginæ digitali latitudine, colore candido; eo vtuntur Indi in suffumigiis ad dolores capitis, & distillationes siccandas; lachryma autem, aut Oleo per decoctionem extracto, ad dolores ex causa frigida exterius inuncto, & interius ad dolores internos, ad spirandi difficultatem, ad vrinas promouendas, & menstrua, aliaque multa, quatuor autem aut quinque guttas assumendo in vino modico, aut aqua, concleari intra fauces intromissa, vt linguam non attingat; nam alioquin linguæ pertinacius hæreret, & gustum offenderet.

C A P. X X V I I.

D I C A N T V R hic reliqua ligna lachrymas odoratas ferentia, quâuis arborum effigies apud nos nequaquam peruenerint: Inter hæc affertur ex India lignum Aloës vocatum à Recentioribus: Sunt ramenta quædam ligni nodosa, densa, subcinerea, maculis nigris, quæ si fricentur, odorem suauem spirant, si admoueantur igni, pinguedinem resudant: sapor inest subamarus: Tradit Ludovicus Romanus in suis navigationibus in India Orientali, triplex genus eius arboris haberi; primum quod ibi Calampat vocatur, optimum, vendi in vrbe Sarnau, apud quos oritur, aureis decem in libras, sed hoc distribui apud reges eius loci, non ferri ad nos: eius fragmentum duarum vnciarum manibus contrectatum inenarrabilem suauitatis odorem super omnia sufficientia exhalare, duo alia genera in insula Taprobana haberi; quorum vnum flumine quodam importatur, quod Lubam vocant; Alterum, Bochor,

chor, cuius ortus illis manifestus est; quæ duo genera ad nos conuehantur. Don Grazias Lusitanus arborem eius scribit Oleæ similem aliquando maiorem; vidisse enim ramum eius cum foliis. Esse quoddam genus sylvestre, odoratum tamen, quo defunctorum corpora comburunt. Dioscorides Agallochum vocat lignum ex India & Arabia allatum simile ligno Thuæ, maculosum, odoratum, astringens cum aliqua amaritudine; vestiri inquit cute verius quàm cortice; colore vario. Arabes multa genera eius haberi tradunt, optimum tamen esse Indicū, nigrum, versicolore, humectum; recens, ponderosum, densum, crassum, difficile aduri, & quod in aqua submergitur obrutum terra per annum, vt marcescat, fieri odoratius; reperiri arenosum fluminibus deuolutum, fructum arboris conseri, quam Piperellam vocant, colore purpureo, rubroue, forma minuto Piperi non absimilem. Aetius Xyloalem vocat, & Tarum, de Zaro Plinius inquit, ex confinio Casie Cinnamomique, & Caracaminum, ac Tarum inuehitur, sed per Nabateos, Troglodytasque confines?

C A P . X X V I I I .

THUS, qui Græcis Libanos, & Libanotos vocatur; vnde barbari Olibanum appellant, lachryma est sicca in suffimentis odoratis familiarissima, veluti guttæ coagulata, colore candicante, aut subrufo, translucida, sapore astringente, & subamaro: arborem nemo ex nostris vidit, apud antiquos solus Theophrastus describit, referentibus iis, qui ad ea loca nauigarunt, gigni in Arabia apud Sabeos arbores Thuris, alias in monte, alias in pede montis, colique à dominis has, illas vitam incultam agere; quinis fere cubitis attolli, permultis ramis; cortice leui, ad modum Lauri, folio quoque Lauri, licet quidam Piri folium tradant, alij Lentisci subrutulum; Fructum quoque Lentisci, è ramis incisis, aut vulneratis securi, lachrymam aliam decidere, aliam arbori inhærere; recentium arborum candidiorem, minusque odoratam; veterum flauiolem & magis odoratam. Thus, quod tegetibus excipitur purum esse & perlucidum, quod in terra minus, quod arboribus inhæret, ferro depecti, & ideo corticem nonnullis adiungi, in Arabia suauius nasci, sed melius in vicinis insulis: in his enim & figurari in arbore posse, qua forma volueris: siquidem pro incisura facta figuris Thuris sequatur, necesse est. Plinius locum, vbi Thus nascitur, religiosum haberi, nec ullis dari ingressum, præter familiis, quibus ius illud conceditur, idcirco non constare, quæ sit eius arboris facies, quamuis Romani res in Arabia gesserint, eorumque arma in magnam partem eius penetrauerint: nam regio, quæ Saba appellatur, ad ortum solis æstiuu spectans, vndique rupibus inuia, & à dextra maris scopulis inaccessibilis redditur, quæ so-

la regio Thurifera est in Arabia . Purauit autem Plinius, præter Arabiam nullis Thura communia esse, quamuis Theophrastus in insulis nasci dicat, & Dioscorides Indici Thuris meminerit : nam Iuba in insulis negauit nasci . Thus probari, candore, amplitudine, fragilitate, carbone, vt statim ardeat ; Item ne dentem recipiat, potius quàm in micas frangatur, præcipuam esse gratiam mammoso, cum hærente lachryma priore consecuta alia miscuit se : masculum autem vocari, quod rotunditate guttæ pependit, cum aliàs non vocetur mas, vbi scæmina non adit ; at hic religioni tributum est, ne sexus alter vsurpetur : micas autem concussu elisas mannam vocari . Dioscorides præfert id, quod guttæ rotundæ figura natura constat indiuiduum, quod masculum appellatur, candidum intus, pingue, & celeriter flagrans . Fieri & arte rotundum, Indicum Thus, quod subruffum, liuidumque est, glebis prius quadrangula figura excilis, deinde attritis angulis inficili quatiendo, quod genus tempore flauescit ; secundum locum tenere inquit id, quod minutioribus granis constat & fuluius est : esse & quoddam genus alioquin candidum, sed in mandendo consentiens, vt Mastiché ; Adulterari Resina, Pice, & Gummi : deprehendi igne & olfactu; vtilem quoque esse corticem Thuris ; Eligi autem crassum, pinguem, odoratum, recentem, lenem, non scabrum, aut membranaceum ; Adulterari cortice Pini, & Picæ, qui similiter igne deprehenduntur ; Manna quoque Thuris recensetur, quæ probatur alba, pura, carthilaginea ; adulteraturque, Resina Pice cribro effusa, vel puluere molarum cum Thuris cortice contuso ; hodie apud nos neque cortex per se aduehitur, neque Thuris ramenta, quam Mannam vocant, separata à Thure . Quondam cum arte confingeretur rotundum, attritione puluerem fieri oportebat, idcirco separatim vendebant, sed promiscue nunc cum Thure cortices venduntur, & retrimenta ; probatur autem carthilaginosa Manna ; idest consistentia carthilaginea, non puluerulenta, vt Chondri, quam Alicam vocamus . Recentiores nomine Manne non Thuris retrimentum intelligunt, sed ros melleum ; quo ad purgationes vtuntur .

C A P . X X I X .

BELZOTI vulgo appellatur lachryma ex Oriente aduecta in sufficientis, longe suauior Thure . sunt glebæ ingentes confictæ veluti ex pluribus in vnum coactis, vt ex coloris varietate coniectari licet ; si enim frangatur, micæ apparent albæ candicantes, albæ fuluæ, aliæ subrubentes ac translucide ; facillime autem friatur, vt arida resina ; gustui suavis, & modice calida ; colligi ex arbore in India, & præsertim in insula Taprobana . testatur Ludouicus Romanus eius ligna regis comburi,

comburī, vt cætera odorata ; putauit autem idem author Lasepitiū esse apud antiquos ; at cum arboris formam non describat, & cum Lasepitiū inter Ferulas reponatur non inter arbores, non possum eius sententiæ subscribere. Belzoi arbor traditur à Don Garzia Medico, quidū in India Orientali apud Præsidentem à Lusitanorum Rege in illis regionibus constitutum commoraretur, hystorias aromatum, aliorumq; simplicium, quæ inde ad nos aduehuntur, perscripsit. Arbor inquit excelsa, erecta, & pulchra ; ramis frequentibus ordine elatis, vt amplam vmbra efficiant ; caudice crasso, robusto ; foliis paulo minoribus Citrij, aut Limonis, non adeo virentibus, sed inferne albicantibus ; quæ autem in crassioribus ramis proueniunt, ad folia Salicis accedunt, paulo iis latiora, breuioraq; : ex inciso caudice lachryma emanat copiosior ; ex nouellis longè odoratior, appellant Belgioinum de Boninas, quod optimum est, & pinguius, vt videatur Styraci liquidæ permixtum : Folia tenella aceto condita seruari in cibus testatur : Hanc tamen hystoriam ex relatu scribit ; periculosum enim iter ad earum syluas ob frequentes Tigrides. Suspicor Myrrham esse : De Myrrha Theophrastus inquit inter lachrymas odoratas esse, quibus ad vnguenta vtuntur. eius arborem cum Thure nasci in Arabia, minorem Thure, fruticosiorem ; caudice duro, & contorto crassioriq; iuxta terram sura hominis ; cortice læui, simili Portulacæ : Folio crispo, vt Vimi, in ambitu spinoso, vt Illicis, quamquam alij arborem Therebintho similem dixere, sed scabriorem ; spinosior remque ; folium paulo rotundius, gustu proximum Therebinto. Myrrhæ, aliud stillatitium, aliud fictitium esse ; probari meliorem gustu, deinde, & concolorem. Dioscorides Myrrham similiter tradit, lachrymam Arabicæ arboris, quæ spinæ Aegyptiæ similis est, qua vulnerata emanat lachryma in subiectas tegetes, alia in caudice ipso addensata. Eius genera plura, partim ex diuersis locis cognominata, partim ratione pinguitudinis & bonitatis. Quædam enim adeo pinguis est, vt inde exprimitur Staetæ idest stillatitius liquor, Bediasimos cognominata ab ipsa expressione, pinguißima vero inter omnes Gabiræa locis pinguibus nata, quæ plurimam reddit Staetem, in quo genere præfertur natione Troglodytica, subuiridis, melius vt puto veritèdum subpallida verbum *ὑπόχλωρος* : mordax, perlucida. post Troglodyticam laudatur tenuis quædam, Bdelli modo lentescens, odore subuiroso, locis apricis nata ; improbantur reliquæ scilicet Caucalis præter modum exoleta, nigra, retorrída, & Ergasima omnium deterrima, squalida, sine pingui, acris, specis & facultate Gummi, & quæ Aminea vocatur. Ex omnibus his pastilli componuntur, ex pinguibus quidem pingues, & odorati ; ex siccoribus autem squalidi, & inodori, inconstantisque, nisi oleum in confectioe admisuerint : adulteratur Gūmi pernixio, quod prius diluto Myrrhæ per-

fundunt; Seligenda recens, fragilis, leuis vndique concolor, quæ contracta intus diuisiones habet candidas, & læues, quasi vngues, & quæ paruis glebis constat & amara & odorata, acris, calida. quæ autem grauis est, & colore picis inutilis est. Myrrham præterea & aliam tradit in Beotia natam ex arboris cuiusdam radice vulnerata, quæ ad suffitus utilis est vicina Myrrhæ suauitati. De Staete autem inquit pinguedinem esse recentis Myrrhæ, quam exprimunt ex ea cum modico aque lusa, odora tissimam, & valde præciosam, ac per se vnguentum facere: illam vero probari, quæ nullam olei ad mixtionem passa est, & cuius minima portio plurimum calefacit. Plinius Myrram non solum apud Sabeos nasci, sed & aliis locis: arboris vero descriptionem affert, quàm Theophrastus: quàmuis alij similem Iunipero tradiderint, & Iuba folium Olufatri, satiuam multum præferri syluestri; sponte sudare antequam incidatur, Staetem dictam, cui nulla præfertur; longe autem plura affert genera, quam Dioscorides, sed in plenum probatio est, inquit, minutis glebis, nec rotundis, in concretu albicantis succi & tabescentis, vtque contracta candidos vngues habeat, gustu leniter amara; secunda bonitas intus varia: pessima, quæ intus nigra; peior, si etiam sit foris. Indica Myrrha è spina quadam ibidem colligitur, tanto deterior, vt facilis sit distinctio. hoc nomine venditur hodie lachryma, non in pastillos coacta, sed dissoluta in parua fragmenta, colore ruffo, aut liuido, nigroque, gustu amara, odore paruo, non iucundo, ideo solis Medicis in vsu; non vnguentariis; vili precio venditur. Puto Indicam Myrrham esse à Plinio vocatam, qua Myrrha adulterabatur, sed facili distinctione, cuiusmodi etiam apud Dioscoridem erant genera improbata; At Myrrha, vnde exprimitur Staete, res odorata est, quam vnguentarij in folles confarciunt, digeruntque odoris, ac pinguedinis argumentis, vt Plinius inquit. hæc hodie Belzoi vocatur, alij Bengioinum, vt notas conferenti manifestum est: deest quidem amaritudo; gustu enim suauis potius est, quod cum his, quæ à Theophrasto traduntur, consentit; seligit enim ea, quæ gustu meliori prædita est. Staete autem quondam cum oleo Styracino ex Alexandria afferebatur sub nomine Balsami; sed; postea desit, cum ex India Occidentali nouum genus Balsami afferri cœpit, sola autem expressa Myrrha affertur glebis magnis coacta, ex hoc genere videtur esse, quod vulgo Anime vocatur à nostris, quasi aminea Myrrha; ex Oriente affertur duorum generum, odoris suauis, quibus vnguentarij vtuntur; Vnum candidum; Alterum flauum; album præstantius; referunt Hispani in India Occidentali. in suffimentis odoratis loco Thuris sacerdotes vti, candida quadam Resina, quàm Copal vocant, translucida magnis glebis; oriri & Anime flauius, in granulis Thuri simile, sed valde odoratum est, & suauis. Dioscorides autem inter reprobatas Myrrhas, Am-

neam vocat : sed Galenus Minzãam vt Plinius appellat, quam & cæteris præfert, Anthidoris Minzãam expeti præ ceteris & quia odorator, & quia ei non admixtum est, Opocalpasum, quod est genus veneni.

C A P. X X X.

BDELLIVM lachryma, hoc nomine affertur Myrrhæ vulgari similis, magis perlucida, & ruffa, quæ sub dente lentescit, vt Gummi, gustu amara; Differt à Myrrha, quia illa fragilior est, & in igne ardet, vt Resina; At Bdelium magis naturam Gummi possidet; difficile enim ardet, & humore mollescit: Olor alioquin suavis, sed non sine austeritate. Dioscorides ex arbore Saracenicã laudat, gustu amarum, translucidum, Laurino glutini simile, interius pingue, facile mollescens, absq; corticẽ & sodibus, in suffumigiis odoratum, simile vngui. Alterum autem genus ex India aduectum sordidum & nigrum, grandioribus glebis in massam conuolutis. Serapio non *παλαθιδης* legit; id est coactum in massam sed *ασπαλαθιδης*: id est odore Aspalathi. Hoc Galenus Scyticum vocari tradit: Alterum vero Arabicum: tertium è petra siccum, resinosum, luescens, bonitate secundum; adulterari Gummi admixto, quod non adeo amarescit, neque carbonibus odoratum est. Plinius Bdelij arborem tradit apud Bactrianos nigram, magnitudine Oleæ; folio Roboris; fructu naturaque Caprifici. Gummi esse debet translucidum, simile ceræ, odoratum, & cum fricatur, pingue, gustu amarum, sine acore, in sacris vino perfusum odoratius; nascitur & in Arabia, India, Media, & Babylone. Adulteratur Gummi ex Amygdala nuce, vel cortice Scordasti, quæ arbor emula Gummi; deprehenditur odore, colore, pondere, gustu, igne, Bactriano nidor siccus, multique candidi vngues. Quod igitur Dioscorides vngui simile dixit, de colore intelligit. Plinius, non de odore, vt multi vertunt, quasi odor conueniret vnguis Marini. Arabes Bdelium duplex tradunt, appellantes vnum Bdelium de Meccha, alterum Bdelium Iudaicum; intelligunt autem per Bdelium de Meccha arboris fructum, vt tradit Auicenna; per Iudaicum autem lachrymam ipsam, forte quia in suffumigiis vsurparetur à Iudeis, scribiturque à Moysè in paradiso voluptatis oriri. Serapio duplici mentione de Bdelio agit; vna inter Palmas, inquires Bdelium de Meccha esse arborem Iunci, maturari autem scilicet fructum in Meccha & comedi, ac dulcem esse; in Hyspania autem non maturari, sed esse valde acerbum, & asperum, cum pauco humore, Cifilionem appellari eius arboris cor, cuius natura est similis Palmis; videtur autem intelligere genus Palmæ syluestris, quod in oris maritimis nascitur apud nos, cuius Palmitia Iunci modo ad nexus vtilia sunt, exornantque iis Oleæ ramusculos, vario plæxu

& nodulis conuestientes in sacris Dominicæ diei palmarum misteriis; altera vero mentione Bdellium Iudaicum appellans Gummi esse tradit, tantum scribens, quæ apud Dioscoridem, & Galenum de Bdellio scribuntur. Auicenna utrunque coniungit, Bdellium enim de Meccha, quem fructum esse tradit & Bdellium Iudaicum ambo esse ex arboribus Aldum, quam interpretantur Palmam. Audio autem in Sicilia ex palmis iis, quos Cefaliones vulgo appellant, effluere gummi odoratum; quod genus Bdelli fuerit apud Arabes. De Arabico tamen Bdellio scribit Auicenna aliud esse à Bdellio arboris Aldum, quod cum Plinio consentit, qui arboris faciem describit à Palma diuersam.

C A P. X X X I .

L A C C A vulgo appellatur lachryma lignosis quibusdam surculis adhærens, spumosa, dura, sub dentibus quasi lapidosa; colore ruffo, odore viroso; nam in ignem coniecta quasi vrinam putridâ redolet; hac infectores lanarum colore rubro tingunt. Ludouicus Romanus gigni in India pluribus locis testatur & in insula Taprobana, in arbore luglandibus nostris simili: præstantior censetur, quæ surculis adhæret: Laccam Sumetri vocant; quia ex Sumetra insula, id est Taprobana habetur; vilior, quæ in glebis sine surculis affertur, hanc Laccam Comberti vocant; Serapio ex autoritate suæ gentis inquit, Laccam è cælo cadere, super arboris Mespili ramulos in Syria locis maritimis; substantiam rubram esse super ligna tenuia; sapore non ingrato, quam decoquunt, ut tingant pannos colore rubro; colligi etiam, quod remanet post tincturam apud infectores, quod genus Laccæ fertur ex Armenia, abluiturque contritis eius lignis aqua calida, in qua ferbuerit Aristolochia, & Squinanthum, donec exeat clara; dein siccatur ac vitreis vasis reconditur: remedium ad obstructions Hæpatis & Ventriculi auferendas, & morbum Regium: Esse autem idem Camcamum apud Dioscoridem, & Galenum. Dioscorides Camcamum inquit, lachryma est Arabicæ arboris Myrrhæ similis, viroso gustu, quo in suffumigiis vtuntur; nam & vestes suffumigant addita Styrace & Myrrha; propinari tradunt cum aceto mulso pluribus diebus ad corpora obesa extenuanda; Lioensis, Comitialibus, Anihælois. Plinius aduehi Camcamum ex confinio Casiæ Cinnamomique per Nabateos, Troglodytasque confines tradit; at conditiones eius nullas affert. Auicenna de eo bis agit, putans rem diuersam Camcamum apud Dioscoridem, & Laccam apud reliquos autores; cum tamen de Laccæ agit, Paulum sequitur de Camcamo loquentem, ut Dioscorides: Venduntur hodie nomine Laccæ duo; Vnum quod Gummi Laccæ vocant, quod legitimum est Camcamum; Alterum orbiculis

lis formatum rubicundis, factitium, quod incertum est, vtrum ex Cam-
 camo præparatum sit, vt docet Serapio, an ex cæteris, quibus color Cher-
 mesinus paratur; hoc vtuntur pictores. sed de Gummi Lacce dubitant
 nostri; non enim videri Camcamum; quia odor ingratus, qui in Lacca
 est; non videtur conuenire suffumigiis; grati enim odoris Camcamum
 traditur à Paulo; præterea sapor nõ ingratus est in Lacca, quod & Arabes
 testantur; & Cacamum gustu viroso scribitur. Videtur autè Dioscorides
 non bene verbum. *Βρομώδες*: idest olidum gustui tribuere, cum olfactui
 conueniat; forte igitur transposita sunt verba, vt hoc modo legendum sit,
 Camcamum lachryma est Myrthe similis, gustu olida, qua in suffumigiis
 vtitur cum Styrace & Myrrha, quasi per se sola insuavis sit; multa enim
 sunt, quæ in commixtione gratia addunt, cum per se ingrata sint. Aut ver-
 bum Bremodes gustui: vertendum crepitans sub dentibus, cum degusta-
 tur; lapidosa enim ferme eius substantia, strepitum facit, cum dentibus
 atteritur, quale est Electrum, & nouum illud genus ceræ lapidosa ab
 Hispaniis repertum, quo epistolas sigillant liquantes igne, quam audio
 fieri ex Lacce Gummi additis variis pigmentis. Referunt hoc genus
 gummi non ex arboribus sponte stillare, quibus adheret, sed à formicis
 quibusdam alatis extrahi & agglomerari, vt mel ab Apibus; ideo reperi-
 ri aliquando earum alas gummi agglutinatas. Arborem excelsam esse, folij
 Pruni. Id genus Gummi petebatur primum, ob præcipuum in medicina
 vsus, postea & pannis tingendis, nunc autem repertis aliis nobilioribus
 Chermesini coloris infectionibus, exoleuit Lacce vsus, ideo rarum nunc
 est gummi Lacce apud nos, tantum affertur factitium genus Lacce in pil-
 lulas digestum, vt prædictum est.

C A P. XXXII.

SANGVIS Draconis lachryma est concreto sanguini similis, tin-
 gens colore sanguineo; sapor inest sicca non ingratus, in suffumi-
 giis odor, nares ferit. Adhæret vt plurimum corticibus quibus-
 dam crassis similibus nucleis Mali Persici, ruffis, qui in igne refundant,
 lachrymam rubicundam prædictam: Adulteratur valde simili specie,
 addito Gummi colore simili, sed gustu cognoscitur & igne; Venditur &
 factitium quoddam genus panibus coactum ex Rubrica & Pice Colofonia,
 quo potissimum veterinarj vtuntur, admiscentes emplastris astric-
 riis; legitimum autem lachrymam fert arbor in Africa auctore Aloygio
 Cadamusto in suis nauigationibus; crescunt præcipue inquit eius arbo-
 res in parua quadam insula Atlantici Oceani, prope Mederam, cui no-
 men dederunt Lusitani vocantes portum sanctum; fructum ferunt instar
 Cerasi mense Martij, gustu exsimum, coloris veneti; sauciant arbores ferre
 quo-

quodam anni tempore, & anno sequente lachrymam emittunt ex vulnere, quam decoquunt Athenis & defecatam; sanguinem Draconis appellant; hæc Cadamustus. Referunt & Hispani in noua Hispania Indiæ Occidentalis, apud Carthagenam probatissimam lachrymam sanguinis Draconis oriri; rationem vero nomenclaturæ esse; quia eius fructus Draconis animalis formam omnino præferet, folio quodam rotundo inclusus, arbor procera, tenui cortice, qui vulnerari quacunq; repossit, vnde erumpit lachryma: Fieri etiam decoctione non adeo bonum sanguinem Draconis, qui in panes cogitur. hæc Monardes Hispanus refert. Dioscorides Cinnabarim appellat diuersam à Minio inuehi ex Africa magno precio paucum vt vix pictoribus sufficiat, ad lineas ducendas coloris variandi gratia. Est inquit color grauis, & valde saturatus; vnde quibusdam visum est non aliud esse, quam sanguinem Draconis; Facultatibus iisdem pollet, quibus lapis Hæmatites, magis astringit, & sanguinem cohibet & acrem quandam qualitatem adiunctam habet. Plinius inuentionem Sanguinis Draconis scribit in hunc modum: expeti à Draconibus propter æstum sanguinem Elephanti; quia frigidissimus: huius gratia insidiari bibentibus mersos in amnibus, morsum insingere in aure, indeque sanguinem exhaurire donec Elephas moribundus collabatur; præ pondere autem opprimi Draconem sanguine inebriatum: Sanguinem autem vtriusque animalis permixtum Cinnabarim vocari, quæ in picturis proprie sanguinem reddit. Antidotis quoque medicamentisque vtilissima est: adulteratur sanguine Caprino, aut Sorbis tritis. Aetius colligi in India Sanguinem Draconis tradit ex herba Dracunculo appellata, quod ad veritatem magis accedit. Serapio ex autoritate Constantini tradit Sanguinem Draconis, succum esse Sideritis Achilleæ valde rubrum, sapore astringente. Ex quibus patet hodie opera Hispanorum certiore huius haberi historiam, vt multorum aliorum, quam prisca.

C A P. X X X I I.

S A R C O C O L L A inter lachrymas affertur minutissimis guttis confluans, veluti sudore concreto, friabilis, subcandida, aut subrufa; sapore subamaro, ac mendicamentoso; in igne difficile ardet; attollitur in spumam; odore ingrato. Dioscorides describit, lachrymam arboris in Perside Thuris pollini similem, colore subrufo, amaram: eius naturam glutinare vulnera, & fluxiones oculorum sistere. Plinius addit. Spinæ lachrymam putari, cum quadam acrimonia dulcem, quæ vetustate nigrescit; melior, quò candidior. Mesues numerat inter medicamenta purgantia; eius arborem esse veluti Fruticem, spinosum; ramis nodosis, ad arborem collectis: lachrymam colligi aliam albam sicut Thus, aliam

aliam subcitrinam : efficaciorē esse subcitrinam , & quæ magis amara . Purgat humores pituitosos, & crassos, drachmæ vnius pondere vsque ad duas : confert præcipue articulis, quam facultatem antiquiores nequam nouerunt .

C A P . X X X I I I .

STYRAX In agro Romano prope Tigolim prouenit, arbor Malo Cotoneo simili caudice, & foliis, candidiori tum cortice, tum folio in parte aduersa : floret in nouellis furculis ; flos candidus ex multis foliis constans, odoratus, magnitudine, & specie floris Aurantiæ ; fructus rotundus, externa cute crassa, candicante, magnitudine Auellanae ; intra cutem modo vnicum, modo duo semina continentur osseo cortice obducta, medulla interna insuauis . Arbor lachrymam dat suauem, sed exiguam . De Styrace apud Theophrastum nihil habetur præterquam, quod est inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur . Dioscorides lachrymam esse arboris Malo Cotoneo similis . Plinius in Syria Iudæa gigni supra Phœnicem : eius arborem Malo Cotoneo similem, succo prægnantem ; intus similitudo Harundinis ; cum erodunt æstate pennati vermiculi, vnde liquor effluit, scoe permixtus . Serapio fructum tribuit candidum Auellana maiorem, Pruni albi similem, duplici cortice ; exteriorem mandi, quamuis amaram : ex interno nucleo oleum exprimi . Quamuis igitur ea, quam descripsimus in Italia lachrymam paucam ferat, vt aliæ multæ, quæ in feruida regione succo multo abundant ; tamen ex similitudine tradita coniectari possumus Styracem esse : Placet hic de eius lachryma aliquid dicere, cum diuersa authorum dicta controuersiam fecerint : Apud Dioscoridem igitur traditur quædam trans lucida, Gummi similis, Myrrham redolens, sed exigua & rara . Altera frequentior, cuius probatur, quæ colore ruffo, pinguis, resinosa, fragmentis albicantibus, odore perseveranti . Hæc subacta melleum liquorem reddidit : damnatur nigra, friabilis & furfurosa . Fieri quoque ex ea oleum Styracinum in Syria . Plinius secundam tantum describit non discedens à Dioscoride . Serapio Styracem diuidit in liquidum & siccum, per liquidum intelligit modo oleum, ex nucleis extractum, modo ipsam arboris lachrymam, modo stillatitium humorem è recenti Myrrha extractum, quam Dioscorides Staetem vocat ; per siccam autem intelligit corticem fructus, postquam expressum est oleum . Auicenna similiter humidum & siccum esse, humidi vnum sponte fluentem ex arbore, coloris citrini, quem Storacem Calamitam vocant ; alterum per decoctionem, coloris nigri, quem Storacem liquidum appellant ; feces autem Storacem siccum esse ; Calamitæ vocabulum videtur à Calamis deriuatum ; quia teste

teste Galeno, in Calamis afferretur, vel, vt Plinius; quia arbor Calami modo concaua succo plena est. Auicennæ explicatio videtur magis cum Dioscoride cōsentire, vt quædam sit arboris lachryma spontè fluens, quæ cum in ligni scobe reperiat, veluti leprosa redditur; congeri enim circa caudicem, multam scobem, erodentibus vermiculis testatur Strabo, cum qua lachryma se permiscet, sine iactura tamen odoris. Quædam artificio extrahatur per decoctionem, vt solet ex Cædri lignis, Cedria, & Iuniperi oleum, sic ex Styrcis lignis, aut ipsamet scobe per ignem refudet Styrcis liquidus, quem Dioscorides oleum Styrcinum vocat; ipsa vero scobes exsiccata, & retorrada Styrcis sicca sit. De quo Dioscorides inquit, damnari nigrum, friabilem, & fursulosum. Hodie tria eadem habentur; nam arboris lachryma non sine scobe quadam, Styrcis cognomine Calamita tamquam optima in suffumigia preciosa venit. Auda quoque ipsa scobes modo ruffa, quæ laudatur, modo nigra quæ damnatur; similiter quaritur ad suffumigia odorata. Styrcinum vero oleum, vendebatur Balsami loco ex Syria aduectus; sed desit postea quam nouum genus Balsami ferri cepit ex Occidente; liquor autem ille putridus, quo ad scabiè iniungendam vtuntur, vilissimo etiam precio; quamuis Storax liquidus vulgo appelletur, aliena omnino res est. Forte AÆ comeli Dioscoridis, quod è pinguitudine surculorum fieri scribit, cuiusdam arboris in Syriæ Palmiris; ex ea enim spontè manere oleum melle crassius; sapore dulci; ad purgationes aptum; arte quoque fieri oleum è pinguedine surculorum, optimum vetus, pingue, non turbidum; illinitur ad lepras & reliqua. Testantur autem mercatores, vulgarem Storacem liquidam, ex decoctione quorundam surculorum in aqua fieri. Ad Storacis genera videtur reduci posse, quod ex India Occidentali fertur, Liquidambrium vocatum, Resina liquida valde odorata, apprehensis & arboris corticibus simillimo odore Styrcis. Eius arborem in noua Hispania magnam tradunt; frequentibus ramis, ac foliis Hederæ; crasso cortice, quo inciso lachryma funditur prædicta; ex hac recenti stillare tradunt per se oleum quoddam odoratius, exprimi quoque, vt maiorem quantitatem habeant, sed minus perfectum, quo Chirothecas inficiunt.

C A P. X X X V.

OLEA non multum distat à Lauri natura; nam similiter folio constat perpetuo, sed paruo, angusto, & candicante, duro, cuius pars prona candidior, breui pediculo: Fructum fert Oliuam appellatam, Laurinis similem, pingui pericarpio; vnde oleum copiosum extrahitur, nucleum intus durum, cum parua medulla oblongum; floret à lateribus, & aliquando in summis ramulis, quod signum est hbertatis,

bertatis, racemulis exiguo flore onustis candicante: ipsa arbor nodosa maximè in caudice, nodos eos Rustici ova Olearum vocant; nam fata germinant numerosa sobole; materies fragilis, spissa, & crispa: medullam parvam & incertam habet: radices multas, crassas, inæquales, & nodosas, summæ terræ hærentes habet: parvam autem eam, quæ ex medio: rimas non sentiunt ob carnis æqualitatem; vnde simulachra sculperè solent perpetua, auctore Theophrasto, in quem usum odie Oleastrum Rhodium maxime expetitur, maculosa facie, prædensum, ut quodammodo Agallochum Iadicum emuletur; in posterioribus adulterandi ansam præbens. Oleaster idest sylvestris Olea; Cotinus etiam vocatur apud Dioscoridem & Plinium; folius brevioribus constans, & fructu minori, qui oleum reddit amarum, in Aethyopia lachrymam fundit Dioscoride Auctore, Scamonia similem, mordaci gustu, ruffiorem, & minutis stillis constantem. In mari Rubro peculiarem describit Theophrastus, e cuius lachryma Medici medicamentum componunt sistendo sanguini. Plinius Enhæmon appellari Oleæ lachrymam in Arabia singulari effectu, contrahendis vulnerum cicatricibus. Hoc forte fuerit illud, quod à Recentioribus Chyrurgis vocatur Gummi Aelemi. Olearum differentia ex fructu magis, quam arbore spectantur, scilicet pro magnitudine, pinguedine, & probitate: Vnde Plinius Oliuarum multas affert species. Pausias primo purpureas, deinde in nigrum transeuntes, plurimum carnis habentes Autumno colligendas. Orchites, quibus plurimum Olei post Radios, eodem colligendas tempore. Radios tenerimas, vnde citissime eas occupat ætas, & à murca cogit decidere; Liciniam in agro Vefrano callosam in Martium mensem durare, probatissimum oleum fundere, eius baccas avis non tangit. Cominiam similiter callosam. Regiam, quæ & Phaulia dicitur, & Maioranam grandissimam minimo succo non nigrescit ante Februarium. Sergiam, quæ ut Regia in illud tempus nigrescit. Colymbades franguntur & condiuntur, herbarum viridium sapore sunt & superbæ præter iam dicta genera, sunt & prædulces per se tantum siccata, visque passis dulciores, admodum raræ in Aphrica & circa Emeritum Lusitanæ. Hodie grandissimæ fere nucis magnitudine afferuntur ex Hispania muria condita, quæ superbe merito dici possunt. Nostratum, quæ minores, rotundioresque plurimum olei habentes, Oliuolæ vocantur, quæ maiusculæ, & oblongæ dulcissimum oleum reddentes, sed parcius; Raggiaria à radiis nomine deflexo: Maiores adhuc pulposioresque ad condituras tantum quæsitæ Regiæ fuerint. sunt & quædam, quarum caro abscedit ab ossio, cum franguntur, virides, quæ condita gratissimæ fiunt, quas Colymbades dixerim. Oliuas omnes, cum nigrescere incipiunt Drupas Latini vocant, quæ optima ætas ad decerpendum: nam maturiores pinguiori

quidem succo constant, sed minus grato, in maturiores oleum reddunt præstantissimum, quod Omphacinum vocant, sed exiguum.

C A P. X X X V I.

LATRYM vulgo appellatur, alij Linternum, frutex in maritimis tractibus frequentissimus, veluti Olea, quædam parua; multis ramis fruticantibus; foliis Oleæ durioribus, ac viridioribus, similiter perpetuis; floret à lateribus in alis foliorum, non oblongo racemulo, vt Olea, sed aceruatis granulis fructum fert nigrum Ligustro similem; vnico intus officulo, tenui putamine, figura oliuari; frequentior in hac est sterilis quasi in eo genere mascula, quam Plinius Alaternum vocat inter steriles, quæ fructum nullum ferunt, ei folia inquit sunt, inter Ilicem & Oliuam; Vidimus tamen quandam angustiori folio quàm Olea, quandam latiori breuiorique ad Ilicem valde accedente. Hanc videtur Theophrastus Phillycam appellasse, perpetuo virentem; vnde illi honor in alendo pecore, cum semper fronde abundet: obedientissima est materies candorque ei Celastri modo; germinat ineunte vere: fructum reddit post Occasum Vergiliarum, montibus est propria. Dioscorides Phillyream vocat, arbor inquit est Ligustri magnitudine; foliis Oleæ latioribus nigrioribusque, fructu Lentisci, nigro, subdulci congesto Vuarum modo in locis asperis: in foliis facultas est astringendi, vt in Oliuastro.

C A P. X X X V I I.

PHYLLIRA mas Theophrasti, vulgo in agro Plumbinensi vocant legno Puzzo, & Putine, quasi lignum putridum, copiosa ibi nascitur, arbuscula est, Lauro similis, foliis breuioribus, leuiter serratis, similiter perpetuis, leuibus, lentis, flosculos fert racematim circa ramulos herbaceos, baccas paruas ternis intus officulis, rotundas, rubentes; cortice interno pallido; materie rara, leuissima: medulla ruffa, putant quidam Phylliream Dioscoridis: sed magis placet vt Phyllira mas dicatur apud Theophrastum, seu Tilia mas, vt Plinius vocat, vt explicatum est in Tilia: nam & multæ steriles in his reperiuntur, vt in Alaterno.

C A P. X X X V I I I.

RHAMNVS Frutex est virgas ferens albas, longas, & inclinatas; paucis ramis: aculeis rectis & crassis: foliis Oleæ, perpetuis, ex viridi candicantibus, pulposis: flores in summis germinibus, specie Gelsimini, ex purpura candicantes: baccas paruas Oleæ
figu.

figura : floret in autunno . Alterum genus arborefcit ramis rectis , Salicis modo : cortice minus candido : foliis anguftioribus , longioribusque , non pulpoſis , veluti puluiſculo ferrugineo inferne obſitis : iuxta folia , folliculos quofdam tenues ſine flore fert , Hordei figura & magnitudine , puluiſculo ſcintillante obſitos colore ferrugineo , ij in maturitate paræ Oliæ ſpeciem gerunt , rubentes : ſucco intus croceo , tenui tunica in- cluſo : maturantur hyeme : ſemen vnicum continetur nigrum : aculeos rariores : habet acutioresque , ſed infirmiores : peregrina hæc apud nos : ſuperior autem frequens in ſepibus naſcens vt Rubus . Theophraſtus Rhamnum fruticem eſſe ſcribit perpetuè virentem : racemum ferre in ſummis virgis : commodam ad igniaria paranda : eius duo genera eſſe , aliam nigram , aliam candidam , fruſtuque diuerſo , & ambas aculei- geras . Erit igitur candida , quam primo loco deſcripſimus : altera vero nigra . Plinius inter genera Ruborum recenſet Rhamnum à Græcis ap- pellatum , quorum alter candidior & fruticoſior : floret ramos ſpargens rectis aculeis , non , vt cæteri , aduncis , foliis maioribus : Alterum genus ſylveſtre nigrius , & quadantenus rubeus , fert veluti folliculos , quæ ſimi- liter quadrant duobus à nobis propoſitis : maiora enim inſunt folia in candido : nigram quadantenus rubet , ob puluiſculum ferrugineum : ſed apud Dioſcoridem tria Rhamni genera proponuntur : primum ra- mos fert rectos , & aculeos in acutæ ſpinæ modum : foliis paruis , oblon- gis ; ſubpinguibus teneris . Alterum eius genus candidius : his videtur ſi- gnificare duas à nobis propoſitas : primam quidem nigram : alteram vero candidam ; Quod vero tertio loco deſcribit Paliurum eſſe apud Theophraſtum puto , vt ſuo loco explicatur .

C A P. X X X I X.

SCOTANVM vulgo appellatur Frutex contortis caudicibus non crassis, quibus decorticatis infectores vtuntur; Flauo enim colore tingunt: cortex est rufus: lignum pallidum: folia Piri rotundiora: in ſummis ſurculis magnus exit racemus capillaceus, in quo rara apparent ſemina flauoſcentia, exigua, quaſi triangula, depreſſa, duro pu- tamine, ſed ob tenuitatē impartibili: floſculus pallescens, aut herbaceus, vix conſpicuus: ex nominis ſimilitudine Cotinus videretur antiquis vo- catus; Quæ ſylveſtris Olea eſt Dioſcoridi, ſed facie valde diſtat, apud Plin- ium tamen Cotinus appellatur in Apennino frutex ad liniamenta, mo- do conchilij, colore inſignis.

C A P. X L.

LENTAGINEM in Hetruria vocant fruticem in syluis nascentem, foliis Lauri rotundioribus, subirsutis, perpetuis : ideo queritur hic frutex ad exornanda viridaria opere Topiatio : flores fert in umbella candidantes in summis fruticibus : hyeme autem floret : baccas fert Myrtho similes coloris cærulei, splendidas, tenui pericarpio, tenui quoque crusta seminis, sapore acerbo ; Fructus annotinus nouellum expectat. Quidam, Tinum appellant, Plinius hanc videtur intelligere, cum inter Lauros inquit esse Laurum syluestrem, quam alij sui generis arborem dicunt, cui cærulea est bacca.

C A P. X L I.

LANTANA vulgò à quibusdam appellatur frutex qui creditur Virtutum esse apud Virgilium, constat multis virgis cubitalibus, digiti crassitudine, lentis, & hirsutis ; Folia ex interuallis bina Vlmo latiora, & magis hirsuta ; in summis virgis umbellas fert Sambuco similes, minores ; flosculos minutos, candidos, grauiter olentes, qui similiter summis fructibus insident ; quibus decidentibus baccæ subsident oblongæ, modicè compræsse, in maturitate primum rubentes, postea nigre, sapore ingrato ; intus semen vnicum continetur, latum, depressum, & striatum, osseo cortice intactum, ex eius radicibus viscum extrahi tradunt : hanc videtur Theophrastus Rhoem, seu Fluidam, vt Theodorus vertit : appellare, cuius mascula dicitur, quæ sterilis ; Femina, quæ fructifera est. Virgæ ferunt non longas, nec crassas ; folium Vlmo simile paulo oblongius, aliquantum hirsutum, ramulorum nouellorum. Folia paribus internodis conjugatim condita adherent ordine disposita : inficiunt his coriarij alba coria, flos candidus racematim nascens, quo decidente, fructus cum labrusca rubescit ; fiuntque ceu lentæ tenues congestæ, figura his quoque in modum Vuæ : ossium intus continetur medicamentum, fluida dictum ; radix per summa & simplex, vt facile auelli possit radicitus. lignum sine medulla, & cæsum quoque incorruptum perdurat ; nascitur omnibus locis, sed in argillaceis potissime præstat. Plinius hanc eandem sub nomine græco Rhus intelligit, cum inquit. Fruticem esse coriarium, subrutilum, cubitalem, crassitudine digitali, cuius atidis foliis, vt Malicorio, coria perficiuntur ; Medici autem Rhoicis vtuntur, id est fructibus ad contusa, & quæ sequuntur, & alibi inter Syriæ arbores describit, vt Theophrastus. Dioscorides huius non meminit ; nam sub nomine Rhus aliam intelligit. Quauis autem
hodie

hodie in Italia ad coria depſanda ea nequaquam vtuntur; tum quia rara, tum quia alia forte meliora in eum vſum venere, vt Myrthus & Lentiſcus; non ob id negandum Lantanam Rhoem coriariorum eſſe apud Plinium & Theophratum.

C A P. L X I I.

RHUS obſoniorum, vt Dioſcorides vocat, vulgo autem Sumach, arbuſcula eſt in petroſis naſcens vltra bicubitalem altitudinem; ramoſa; Foliis pluribus in communi pediculo coniugatim diſpoſitis, vt in Lentiſco & Terebintho, ſubhirſutis, & lateribus modice ſerratis, vt in Sorbo rotundioribus; floret in cacuminibus racematim ſtoſculo rubro & minuto: grana fert congeſta veluti in ſpica Lentis modo depreſſa, quorum externa tunica, veluti roſcida, tactu pingui, ſapore acido, & guſtui grato, ideò pro condimentis vice ſalis inſpergi ſolita eſt antiquis: internum putamen carthilagiноſum colore Caſtaneæ, medullam ſeminis exiguam continens; huius foliis coriari vtuntur ad depſandum vt aliis aſtringentibus. Plinius hanc Rhoem Erithron appellari teſtatur ex Dioſcoride, cuius ſemen aſpergitur, pro ſale obſoniis: Nam aliam meminit, cuius ſemen medicamentis aſſumitur ex Theophrato, quam nos vulgo Lantanam appellamus. Dioſcorides inquit Rhus, quod obſoniis pro ſale aſpergitur ab aliquibus Erithros appellatur. ſemen eſt ex coriarij fruticis eiufdem nominis. Excoriarius hinc vocatur; quoniam qui pelles condepſant, ſpiſſandis coriis folio eius vtuntur. Arbuſcula eſt in petroſis duorum cubitorum altitudine proueniens; Folium ei ſublongum, modicequerutilum, ſerratumque; & inciſum per horas; fructus in racemulis denſus; magnitudine Terebinthi latiuſculus: pars corticea, quæ ſemen ipſum complectitur, Medicinæ percommoda eſt: huius fruticis foliũ vim habet aſtringẽdi velut Acaſia, & quæ ſequuntur.

C A P. X L I I I.

LENTISCVS frutex eſt frequens in aſperis marittimis perpetuè virens; foliis, magnitudine Myrthi, in communi pediculo coniugatim diſpoſitis, magis pulpoſis, & durioribus; ſtoſculi racematim coherent circa ramos inter folia ſubrubescentes; bacce rotundæ ac rubentes parue, quibus medulla ineſt viridis, huius quoque folia aſſumunt ad coriam depſanda; virgarum materiem lentam; exacuunt ad repurgandos dentes; nam conſolidat gingiuas, & dentes confirmat, ſunt qui huius gratia, & folia ipſa mandunt; apud nos lachrymam fert exiguam, ſed in Chio copioſam, quæ Maſtiche vocatur. Dioſcorides arbo-

arborem tanquam notam non describit; de Mastiche eius scribit; resinam esse Lentisci, quæ laudatissima, & copiosissima in Chio insula gignitur: probatur quodam ignis fulgore splendida, candorem cæræ Tyrhænicæ præferens, crassa, retorrída, odorata, friabilis; minus proba est colore viridi; adulteratur Thure permixto, resinaquæ.

CAP. XLIIII.

TEREBINTHVS arbor est Lentisco similis; foliis coniugatim ex vno pediculo exeuntibus, vt in Fraxino, deciduis apud nos, quanquam Theophrastus inter perpetuè virentes recenseat, specie Lentisci sed maiora: in foliis aliquando vesicæ quædam oriuntur rumbentes; floret à latere in racemulis oblongis; flos rubens & paruulus; fructus paruus, depressus Lentis modo, & rubens; cortice inciso lachrymam fundit quanquam exiguam in Italia; Resina Terebinthi hodie ex Cypro affertur paulo crassior, sed multo odoratior vulgari Terebinthina, quæ ex Larice habetur. Theophrastus Terebinthum fructu & resina vtilem, in montibus tantum nascentem tradit; in eo genere esse marem, quæ sterilis, & fœminam fructum ferentem; hunc in alia partium esse protinus ruffum, magnitudine Lentis, qui concoqui nequit; in alia primo viridem, postea ruffum, vltima maturitate nigrum; Fabæ magnitudine, resinosum, & sulphurosum; in India Amygdalæ magnitudinè, arborem circa Macedoniam & in Ida breuem; & fruticosam & contortam. sed apud Damascum Syriæ magnam, & decoram, copiosamque, materiem lentam, nigram, spissam, & in Syria nigriorem Ebena, ex eaque capulos pugionum heri, & pocula Tornarii, quæ à fistilibus discerni nequeant, sed cor tantum accipi ac perungi; folia Laurina ex vno pediculo coniugatim prodeuntia, vt in Sorbo, minus angulata, pinguis cum vniuerso fructu; florem Oleæ, colore ruffo; ferre etiam quædam concaua Nucis similitudine, vt Ulmus, in quibus bestiolæ innascuntur culicibus similes, humore quodam resinoso putrescente, at Resinam ex ligno manare. ex his videtur Theophrastus non solum nostratam Terebinthum in dicare, cui paræ sunt baccæ, sed & Pistaceam, cuius fructus grandiores vtilis in cibis afferuntur, aut Pistacea ex Syria quanquam & in Sicilia, in Agrigentino proueniant: nuclei sunt oblongi paulo crassiores Pineis, aut Auellanam oblongam referentes; cortice albo crustoso magis quam osseo, externa tunica arida, subnigra, & decidua, medulla interna viridis, dulcis, & subacris: Arbor, quæ ex eius situ aliquando apud nos prouenit, magna est, foliis Terebinthi, aut Siliquæ perpetuis; floret in cacuminibus racematim, vt Rhus, exiguo & rubro flore; Hanc Theophrastus Terebinthis annumerauit, cum aliàs Pistaciorum non meminerit,

testatur & Athenęus credi à nonnullis Terebinthos, quę Siri Pistacia vulgo appellant. Dioscorides de Pistaceis & Terebintho diuersis capitibus agit, sed vtranque tanquam notam non describit .

C A P. X L V.

GLANs vnguentaria, quam vulgo Ben vocant, nucleus est triangulus Auellanę, aut Pistaceę similis, medullam candidam & plenam continens, oleosam; cortice crustoso, cinereo, aut nigricante, qui in alio externo ac deciduo reconditur. Exprimunt Vnguentarij ex eius medulla oleum ad odores conseruandos, quia solum vetustate non rancescit. Arborem Dioscorides tradit, Myricę similem in Aethyopia, Aegypto, Arabia. Theophrastus glandem vocat peculiarem Aegypti, quę peregrinari nequit, Myrtho similem; folio oblongiori, con tortam & magnam; fructu magnitudine & visu Capparis, cuius putaminibus Vnguentari vtuntur; quia boni odoris sunt, alioquin ipso fructu inutili existente: ligni materies valida, commoda ad nauigia: quam alibi Glandem inter minora recenset caule carnosio, vt Beta. Plinius Myrabolanum appellat; folio Heliotropij herbę simili: fructu magnitudine Nucis Auellanę, quę Glans appellatur in aliis nigra in aliis candida, rubens in Aegypto, viridis in Arabia; gracili nucleo, & odoratiore liquore in Aethyopia. Quod igitur Plinius folio Heliotropij describit, fortę intelligit; quas Castaneas Aequinas appellant Constantinopoli, cuius arbor traditur procera folio Pentafili maiorem, Ricini magnitudine: Echinum fert spinis firmis & raris, in quo fructus Castaneę similis, dulcis, rotundior, crassior: cortice subnigro, sede candida figura cordis. Mesues quoque inter Arabes Ben quendam magnum scribit, vt Auellana; quendam paruam Ciceris magnitudine. Hispani inueniunt in insula sancti Dominici, Indię Occidentalis, Auellanas purgariuas vocant, quia ad purgationes vtuntur, quod etiam tentantes Hispani vim vehementem inueniunt ac valde laboriosam, ideo tostis vtuntur.

C A P. X L V I.

PALMA sola inter arbores nullis ramis constat, vim genitalem indiuisam, in cacumine candicans, habens tanquam in capite: hęc enim medullę copia continetur, quod cerebrum Palmę appellatur: hinc & folia & fructus erumpunt, emoriturque præcisã ea parte: simplex est caudex rectus, licet alicubi bifidus, & in plures partes diuisus assurgat, vt author est Theophrastus, cortice scabro, ligno neruoso, sine medullę discrimine, tractatu facilis, præualida ad sustinenda
pon-

pondera, non enim flectitur deorsum, vt cætera ligna, sed ponderi renitendo sursum incuruatur: Folia sunt Harundinea, sed multa ex vno pediculo lignoso, & crasso aculeatoque prodeuntia in multam longitudinem, angusta, quæ cum nouella sunt inuicem cohærent; colore subalbilo, quæ uia, cutillos vocant, quos in sacris mysteriis vnâ cum Olea assumunt, uilia ad nexus & ad leuia capitis umbracula texenda. Eadem postea explicantur duriora effecta ac viridiora, inflexaque ad latera, alius ex media Palma subnascens: figura folij explicati, qualis hominis palma, sed longissimis digitis numerosisque; quanquam differentias multas fortiaur; Quædam enim etiam explicata nunquam tamen inuicem disjunguntur, vt in nuper nascentibus Palmis omnibus, & in quodam genere peculiari; quædam disjunguntur quidem vsque ad certam mensuram, sed non ex toto, vt relinquat palmæ manus latitudinem præter digitos, vt in quodam genere humili, quod sponte in scopulis maritimis oritur, vt in insula Ilua; & Palmeola vocata Insula illi contermina in Sicilia Cefaligionem vocant. Quædam ex toto disjunguntur vsque ad pediculum, vt in Palma, quæ in Italia feritur ex fructibus peregrinis, quos Dactylos vocant. Hæc in arborem prægrandem assurgit; folia ei ad longitudinem quatuor cubitorum, cum suo pediculo sparguntur in orbem, quos Palmæ ramos aliqui vocant: iis præcisus vestigia in caudice frequenti & relinquuntur ad scandendum opportunissima, alioqui si derelinquantur in penetabili vallo scandentibus aditum intercludunt: fructus racemarum veluti ex Milij iubis dependent, prodeuntibus non ex medio cerebro, vnde nouella exeunt foliorum germina, sed à latere; vestitur initio racemus tunica conuoluta similitudinem gerens Ensis cuiusdam latiusua vaginâ inclusi, ventre quodam medio latiore, prope cubitali longitudine stans inter folia. Elatem Dioscorides & Spatham vocat, Palmitem Plinius. disrupta ea tunica Iuba, quæ intus latitabat, ostendit in mare quidem flores tantum sine fructu, candidos, puluere quodam refertos; in scemina autem fructus sine flore. Author Theophrastus puluerem illum Martis sceminae aspersum sccondiorem reddere, nec sceticare ipsas sceminas nisi iuxta mare adfuerit. Fructus ex cuius semine Palma, quam diximus in Italia prouenit, oblongus, figura Glâdis, sed amplior, colore Castanæ, exterius pulpa constans carnosâ & dulci: intus osseum quid continetur solidum, cui rimula in parte prona, in dorso autem seminis pulpa ob paruitatem vix conspicua; nam in ea parte nascitur paruo relicto foramine; idcirco prona serere oportet non supina, & plura simul, vt habitior ex pluribus principiis, fiat caudex. Sed apud nos omnes steriles, aut fructum moliantur tantum, nec perficiunt; appellant autem eos fructus in Italia Dactylos. Eisdem inter alia genera, quæ traduntur, Dioscorides & Plinius Caryotas videntur appellasse, laudatas ad faucium asperitates.

Quarum

Quarum nobilitas in Iudea maxime Hiericunte Theophrastus in sola Syria, idque in valle Palmaria reconditos fructus seruari testatur, cum ceteri fugaces sint, ideo recentes consumuntur. Arabes quoddam genus Bdelium de Meccha vocant, cuius fructus in Meccha maturatur, & dulcis fit; in Hispania autem nequaquam. Ex eadem Gummi haberi, quod Bdelium Iudaicum vocant, ut in Bdelio explicatum est. Sed præter Caryotas recenset Dioscorides Phænicobalanus, quasi Palmæ glandes in Ægypto acerba & astringentia facultate, qui si crudiusculi decerpantur, ut fieri solet, in media fere maturitate, virides sunt, figura Myrobalani Arabicæ, odore Mali Cotonei; & Thebaicas, quarum decocto contra æstus ardoresque utebantur, & ad vires in ægrotis recreandas, ex quibus etiam vina fiebant ad eisdem vsus, facultate vehementer astringendi repellendique. Theophrastus multas affert fructuum differentias: nam quidam, inquit, sine ligno intus sunt; quidam cum ligno, eoque in aliis duro, in aliis molli: alij candidi: alij nigri: alij flauī: nec pauciores colores, quam in Ficorum generibus: quidam figura Malorum & amplitudine: alij minuti Ciceris magnitudine; Quidam nunquam maturescunt: Quidam non nisi triennio, ut semper nouo subnascente vetustus adsit, ex quo contuso panes fiunt in Æthiopia: Quidam manduntur tantum, ut expuantur expresso succo. Plinius vnde quinquaginta genera numerari, si quis velit omnium nomina persequi, & vinorum ex his differentias: Sed cum ij in feruida tantum regione proueniant, considerandum, vtrum præter Caryotas aliud genus vllum hodie adferatur ad nos. Videntur autem ex genere Palmarum esse ij fructus, quos vulgò Mirabolanos vocant, quasi Myrobalanos, ut aliquando Plinius vocat, quos fert Palma probatissima in Ægypto, que ossa non habet in balanis, reliquarum modo, eundem viridem, odore Mali Cotonei tradit, ut Dioscorides: nam alibi per Myrobalanum, intelligit ipsam Glandem Vnguentariam, quam Dioscorides Balanon Myrepsicen appellat: afferuntur autem quinque Mirabolanorum genera, omnia arida, sapore acerbo, sed facultate purgandi prædita, ut Arabes adnotarunt. Eorum tria os continent, solida pulpa, & crustosa inclusum, striatum: veluti tripartitum, durissimum, non tamen omni ex parte solidum, ut in Dactalis, sed in media cavitare, quæ parua est medullam seminis continet. Primi generis sunt cognomine Citrini, colore pallido, figura Glandis, striati. Secundi Chebuli grandiores figura Prunorum Damascenorum nigricantes, crassiore pulpa, qui etiam saccaro condiri solent, recentes aut siccati, humore remolli: Bellirici Gallæ modo rotundi, flauī, tenuissima crusta obducti. Duo præterea sunt nullo intus nucleo manifesto scilicet Indi nigri, Oliuæ depressæ figura & magnitudine; & Emblici figura parui Mali, sed eos in parua fragmēta dissectos & siccatos ferunt nigricantes. Quid

si hos Phœnicobalanos dicamus? nam nullo intus ligno spectantur, & cum maturi sunt, nigrescunt, vt Plinius testatur. Qui autem os intus habent, ad Thebaicos & Arabicos Mirobalanos reducamus: de iis enim inquit Plinius, in totum arentes Thebaides, & Arabicæ macro corpore, exiles, & assiduo vapore torrentes, crustâ verius quam cutem obducunt; Thebaidis fructus, ex templo in cados conditur, alioqui celeriter expirat, marcescitquè, non retostus furnis: præterea compertum est eorum succos artificio quodam paratos, vt docet Mesues, nō solum ad februm ardores multum pollere, sed etiam in omnibus putridis adeo virtutem roborare, vt breui natura ipsa putredinem vincat, & expellat; reperio apud Asclepiadem Chrysobalanum, quasi ipsum Myrobalanum Citrinum. Arbores quorundam generum describit Garzias in hunc modum. Folia Emblicarum quidem tenuiter diuisa sunt magnitudine Palmæ. Citrinorum autem vt Sorbi. Indorum, vt Persici. Arbores omnium magnitudine Pruni: syluestres esse. Emblicis vruntur ad coria depfanda, vt nos Rhoe.

CAP. XLVII.

MUSA vulgo appellata inter Palmas videtur recenseri posse; oritur in Aegypto & Cypro: eius folia visuntur apud nos aliquando saccari panes conuestientia: distinguntur ab Alga, latifolia, qua similiter saccarum condunt in Occidente, quod Algæfolia nulla media costa visuntur, Musæ autem folia costam perpetuam & crassam habent, per medium folium discurrentem, aliquando aculeis quibusdam à tergo armatâ, folij latitudo ferè cubitalis, longitudo aliquando bicubitum excedit: Figura simili ei, quam Indicam Harundinem vocant. Tradunt eius caudicem, Palmæ modo ad quina, & sena cubita attolli squaroso foliorum cortice vestitum; nullis ramis; è vertice germen molle exire cubiti longitudine sustentem fructus parui cucumeris magnitudine, qui per maturitatem quadantenus flauescunt; cortice Fici, qui eodem modo digitis detrahitur, substantia pulpæ Melopeponis, nullo intus ossè; nec semine: sapore grato: quamuis initio insipidus videatur: fructus quoque hos Musas vocant: seri stolonibus Agnoscentibus.

CAP. XLVIII.

NVX Indica ingens est fructus amplitudine Mali Citrij, aut Melopeponis: externo cortice arido & fibroso: Trilatera fermè figura, qui intus degenerat in stamina lini modo: succedit seminis

nis cortex ossis, durissimus, ouatus, leuis, ex quo pocula sūt lienosis vitia intra hunc medulla inuoluta sua molliori tunica, sapore dulci & pingui: Crescente Nuce, aiunt colligi humorem, sub extimo inuolucro inter stamina, qui Nuce perfecta aquæ rosacæ similis effunditur, mensuræ terni calicis ex singulis nucibus, potu suavis: arborem tradunt Palmæ similem: folia apta ad ædium imbricamenta, nam per sex menses aquam continent, adeo factum tectum præbent: amputant ramos primo vere; quoniam plurimum luxuriant: incisæ arbores largè gemunt, vt Vitis: lachrymas vas excipiunt, & recente humore pro vino vtuntur: nam triduo acefcit in acetum: liquor idem percoctus transit in melleam substantiam: aliaquè multa admiranda tradunt de hac arbore apud Calcutenses. Videntur autem in genere Caryotarum esse, quos Plinius Nicholaos vocat, in eo genere sicciore amplitudinis præcipuè: nam quarterni cubiti longitudinem efficiunt, aut quod paulo post Pateton vocant nimio liquore abundans; rumpit enim se Pomi ipsius etiam in suam matrem ebrietas, calcatis simile. Affinis huic videtur fructus apud Indos vocatus Atca, & Farsel, quem rusum manducant cum folio Indo; nam præter odorem gingiuas consolidat: Arbor erecta fungosa; foliis Palmæ: Fructus Nucis Muscatæ, tenuior, intus durus, venis exterius albicantibus, & rubentibus magna ex parte, non omnino rotundus, sed altera parte compressus, continetur inuolucro crasso, lanuginoso, exterius flauo imitante Dactylos maturos, sed non siccos; sapor inest austerus. Hæc tradit Garziás Lusitanus. Hunc fructum aliquando vidi inter merces Indicas.

C A P. X L I X.

NVx Muscata ex Insulis vltra Gangem aduehitur, maior Auellana, minor Iuglande rotunda, pinguis multum aromatica: affertur autem purgata à suis putaminibus; aliqua tamen visæ sunt, cum suis corticibus vt pote immaturæ, quarum exterior tunica dissecta magis quam Auellanarum calyx, colore ruffo, aromatica, totam nucem circumplectens: sub ea cortex ossis continetur. Tradunt eius arborem Persico Malo similem; foliis paulo angustioribus; in incultis nasci; fructum ante maturitatem circundare instar florentis Rosæ, quæ postea perfectam nucem complectatur vndiquè; incolas vero eius loci, quam primum huiusmodi complexum viderint, certatim colligere; Alij distinctius referunt arborem, specie & folio Nuci Iuglandi similem; fructum completum magnitudine Mali Cotonei; externo cortice viridi, & crasso, vt in Iuglande, qui saccaro conditus gratus est gustui & aromaticus, sub hoc membranam tenuem contineri, quæ Macim circundat.

rubicundum & implicatum circa duriores corticem : intra hunc postremum Nucem Muscatam contineri : eius mentio reperitur apud quosdam ex Græcis recentioribus , Moscocaryon , & Myristicam Nucem vocantes . Fortè Aëtius eandem intellexit sub nomine Nucis Indicæ , quam recipit in suffimento muscato . Arabes authores optimè nouerunt in medicinis expetentes , & medullam internam , & externum corticem tenuem , quem Macim vocant ; nam medius , qui osseus est , inutilis iudicatur . Maccis nomen assumptum est ex Macere , cuius Dioscorides & Galenus & Plinius meminerunt ; nam Serapio ex Dioscoride transfert in corticem Nucis Muscatæ , quæ de Macere scribuntur . Scribit Dioscorides de Macere , qui & Macis , & Xilomacer vocatur , ex Barbaria aduehi corticem flauescens crassum , gustum per quam astringentem , quoad cruentas ex creationes , & alui fluxus , & Dysenterias vtuntur , Plinius ex India aduehi corticem rubentem radicis magnæ , nomine arboris suæ , sed qualis ea sit incompertum habere . Galenus similiter ex India conuehi Macerem , qui cortex est acerbo gustu , cum læuicula acrimonia odorata , vt pleraquæ aromata , quæ ex India aduehuntur . Ex hac ieiuna descriptione significatur incertam illis fuisse Maceris hystoriam , & non esse extimam Nucis Muscatæ tunicam : repugnat enim eius tenuitas , & acredo maior , quam astrictio , cum in Macere sapor acerbus inultum possit , sed fortè , si diuinare liceat in re adeo ipsis authoribus incomperta , quid obstabit ? si dicamus extimum Nucis Muscatæ corticem apud Dioscoridem vocatum fuisse Nareaphthum inter suffimenta odorata , quod ex India corticosum aduehitur simile putaminibus Sicomori , non arboris libro , seu cortici , vt multi accipiunt : *λεπίσμα* enim tenuia sunt , & putamina fructus Sicomori scissa sunt , vt sæpe etiam Fici , nec crassa , cuiusmodi est Macis Nucis Muscatæ . Alterum autem eiusdem corticem crassiozem , esse Macerem , qui ob substantiæ crassitiem acerbus sit , & minimum quid redolens , ideo inutilis iudicatur Serapioni . Quasi putamina tantum iis temporibus afferrentur , Nuce in patria remanentes : ea tamen , vt præciosa & valde peregrina ex osculabatur antiquitas .

C A P. L.

NVx Metel vulgo & Fungus Orientalis appellatur osseum quidam compressum , & circulare instar Fungi abiecto pediculo ; aliud integro circulo ; aliud deficiente , vt Luna ; in centro apex quidam ; in labro seminis medulla continetur , ob paruitatem inuisibilis , vt in Dactylorum ossibus , quasi ab eis differat tantum ; quia in Dactylis extrema ossis vtrinque replicata sunt media quadam rimula constituta : in Nuce Metella eadem sunt explicata & aperta , vnde circularis figura :

figura : est autem id lanugine tenui obductum & candicante : vtuntur eo solum pro veneno ad canes interficiendos puluere insperso carnibus; idem pisces & aues obstupescit : Putarunt quidam hanc esse Nucem Vomicae Serapionis, quæ describitur maior : Auellana, & nodosa, cuius corticibus, pro medicamento vomitorio non pro veneno utebantur : minus etiam fuerit, quæ Nux Metel apud eundem, & Auicennam traditur : fructui Mandragoræ similis : cortice scabro, licet ea obstupesciens sit venenum, sed apud Plinium videtur inter Palmæ fructus poni, cum inquit, quibusdam osseum continetur, lunatumque, dente contra fascinoes religione politum. Fortè Nux Vomica fuerit, quæ in officinis Gallæ Orientalis vocatur, ad pisces obstupesciendos quæ sita sunt bacce quædam inanes cortice nigro : in cavitare inchoatio tantum seminis apparet, indicium colligi ante perfectionem, non enim grandiores sunt Auellana, vt monet Serapio.

C A P. L I.

GARIOPHYLVVS vulgo appellatur fructus odoratissimus ex India allatus vna cum festucis quibusdam, lignosis, colore, ex fuluo nigrescente sapore acris, & mordente, cum quadam amaritudine : fructus cum perfectus est ad maturitatem vsque, minus odoratus est, ac minus acris, figura & magnitudine constat, Laurinæ bacce oblongæ, aut fructus Rosarum; semine intus durissimo nigro implicato, recens verò natus odoratissimus; ideo maxime expetitur in condimentis, angustus & oblongus, in cacumine vestigium floris gerens, quaternis angulis, vt figuram parui clauis referat : Placent integri assis carnibus infixi Meminit huius Plinius inquit : Est etiam num in India Piperis grani simile, quod vocatur Gariophylon grandius; fragiliusque : tradunt in Indico luco id gigni : aduehitur odoris gratia. Paulus Aegineta Cariophyllon vocari inquit, quasi Nuci Folium, cum potius sint stipulæ & flores arboris Indiæ, nigri coloris digiti longitudine, odorati, acres, sub amari, calidi & sicci in tertio ordine : Serapio laudat ad Venerem stimulam, tum fructus, tum cortices, lignaue, ex India aduehi inquit, cum cortice, lignoque : in summo capitula sunt serrata, quæ laudatissima colore subrufo, odore firmo. Anthophylli apud Nicolaum intelliguntur grandes Gariophylli : qui ad maturitatem peruenerunt minus acres; cum tamen verbū Anthophyllon debuisset florenti fructui aptari, Cariophyllon autem fructui perfecto ob Nucis similitudinem. Qui ad Indicas regiones nostris temporibus nauigarunt, referunt Gariophylon tantum provenire in quinque Insulis Oceani, vltra sinum Gangeticum, locis montanis, & si aliò transferantur, nequaquam viuere; caudice

state

stare Buxo non absimili: foliis Cinnami rotundioribus ad Lauri folia accedētibus: in cacuminibus fructus ferre, quindecim aut viginti simul, initio candidos, postea rubentes, cumque maturescere incipiunt, cultores harundinibus flagellare arbores, constrato prius solo tegetibus; idque bis in anno sub utroque Solstitio: non sinere autem ut ad perfectā magnitudinem intumescant; quia duri euadunt, & inutiles præter corticem: saporis acredinem inesse etiam arboris cortici, ligno ac foliis virentibus, ut fructui. hæc referunt. Ex Gariophyllis extrahitur artificio distillationis Oleum odoratissimum, quo vice Balsami utuntur. si quid autem est quod Cinnamomi vicem supplere queat, Gariophylli Clauus esse possit, ut forte hoc fuerit Carpesium apud Quintum Medicum à fructu cognominatum, sed Galeno incognitum.

C A P. L I I.

LOTVS arbor, quam in Hetruria Bagattum vocant inter viles fructus etiam num in prouerbio Amat colles, magis, quam plana caudice crasso; ramis in latitudinem magis quam in altitudinem fusis: cortice læui, & subalbido: foliis Vlmi lōgioribus & magis in acutum desinentibus, magisque serratis inferne candicantibus, superne viridioribus, similiter rugosis: floret à latere solitariis flosculis, qui ex binis foliolis constant summo fructui insidentibus: bacças fert Ceraso similes longo pediculo pendentes minores, rotundioresque, in maturitate nigras: externa pulpa dulci, officulo intus duro, veluti quadripartito, ut in Glande Vnguentaria; intus vnica seminis medulla continetur dulcis Dioscorides inquit, planta est magnitudine arboris iustæ: fructu maiore quam Piperis, dulci, graue olēte, qui stomacho utilis sit, aluumque supprimat. Plinius hanc in Aphrica insignem esse, ibique Celtim vocari, Italiae quoque familiarem: sed terra mutatam, fructum colore Croci esse post maturitatem. Ex Theophrasto, Celtis Piro æquiparatur: sed Incifuræ sunt in foliis, ut Ilicis videantur esse: materie nigra, dura, spissa, & enodi. fructus magnitudine Fabæ, qui ante maturitatem plures colores mutet, uti Vua: quidam cum ligno intus, quidam sine ligno, melior, ex quo etiam vinum exprimitur: multæ frugis apud Lotophagos ab eo fructu appellatos: nam tusus reconditur cum interiore nucleo. Aliam præterea tradit fruticosam, fructu Nuce obducto: parte externa minime carnosā, sed potius pelliculari. puto apud eundem Theophrastum, Loti fructum, Diospyron appellari, quasi Iouis triticum, non Iouis Flammam, ut Theodorus vertit. similis est inquit Cerasis figura, sed nucleo duriori, est album, & nigrum: puto autem à Tritico cognominatum, quia in panes coebatur more tritici.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE PLANTIS LIBER TERTIVS.

CAP. PRIMVM.

FXPLICATIS hæcenus iis arboribus, quarum semina ita sedent, vt eorum cor non in sede fructus, sed exterius vergat, reliquas nunc persequamur, quarum semina cor in inferiore parte habent, qua scilicet, aut pediculo fructus, aut conceptaculo nectuntur, maxime autem à supradictis diuersa est earum natura; Nam in illis plures erant solitariis seminibus, in his è conuerso pauca reperiuntur, quæ solitaria ferant semina, sed magna ex parte plura, aut in communi conceptaculo, aut in pluribus. Incipiamus autem ab iis, quibus nullus flos, aut in summo fructus parum perspicuus existit. Ficus igitur arbor est iustæ magnitudinis: cortice leui, cinereo, quo inciso manat lacteus humor acris: materies carnosa, mollis: folia ampla, paucis sinibus excauata, aspera fructum in singulis foliorum alis singularem, in summo sessilem, iuxta pediculum pyramidalem, in quo exigua granula numerosa sedent in interna circumferentia, medio spatio inani: floris vestigium tantum in summo, qua etiam ostiolum patet in internam cavitatem. Fructus ipse in maturitate dulcis melleo succo, qui sæpe in floris ostiolo concreuit in lachrymam, tunica mollis, quæ in maturitate disrumpitur, nigra, vel subrubra, vel candicans ex viridi, aut flauescens. exsiccantur fructus in sole, aut furnis, vt toto anno asseruari possint, quas Caricas vocant. Plurimæ bis ferunt fructus: primum enim ante foliorum germinationem, in annotino surculo, qui grandiores sunt, & maturefcunt circa solstitium, quos grossos vocant, deinde nouello ædito germine, alios ferunt minores, qui maturefcunt autumno. Quædam tamen grossos tantum maturant, reliquos ferunt deciduos. Quædam utrosque maturant. Quæ autem grossos tantum ex natura ferant deciduos, nõ vidimus: nam sæpe ob siccitatem, aut aliam iniuriam decidunt ante maturationem. Syluestre genus neutros maturat: Quædam singulis annis grossos ferunt: Quædam alternant: Aliquando visum est præcedente vere valde sicco omnes ficus grossos tulisse, & ad maturitatem perduxisse. Differentiæ multæ extant, & earum variæ appellationes apud diuer-

diuerſas gentes. Theophrastus ſimiliter deſcribit Sycen; id eſt Ficum ſimpliciter vocatum: caudice breui, contorto, paucis nodis: carnoſo ligno, enerui, ſed tamen robuſto, ſi in rectum ſtans pondus ſuſtineat, vt columna cortice leui: radicibus multis, & longis & obliquis, in longiſſimum aliquãdo ſpatium productis, ſi locum inanem & humectum aſſecutæ fuerint: folia ampla, laciniata & cruciformia, ſucco lacteo: ſemina congeſta putamine incluſa, ſucco dulci: fructificat in nouellis ſurculis: plura producit: nam affert groſſos præcideos & caprificos, ſiquæ in ter ficos, caprificare conſueuerunt: prouenit omnibus aliis modis præterquam ligno & ſurculo, ex ſemine autem degenerat in Caprificum, vel ficum ſylueſtrem, & ſæpe alio colore; nam ex nigra oritur candida, & ex candida aliquando nigra; Caprificus autem ficus fieri nequit; alicubi tamen pro oſtento id viſum eſt: De Caprifico ſcribit, moribus propriâ eſſe, germinare ineunte vere fructus non maturare, nec perficere, ſed ex putredine in illis gigni paruos culices, qui alimenti gratia aduolantes alios Ficos petant, & crebro morſu aperiant eorum ora, quo fit vt ſuperfluo humore conſumpto, & ore ad aperto, fructus & magis perſpirent & proprium humorem concoquant, nam alioqui groſſos decidere, nec ad maturationem peruenire. huius igitur gratia, caprificos ficis appendere ſolere, vt culicum opera ficus tueantur, ne decidant, & maturentur; aut prope ficos caprificos conferunt, vt culices aduolare facile poſſint: in Italia autem non egere caprificatione: quia ſponte ficus maturantur. laudantur potiſſimum caprifici nigra, & locis ortæ ſaxoſis: quia iſtæ per multa grana contineant. noſcuntur, quæ aptæ culicibus emiſerint, quod rubra, & verſicolores & robuſtæ conſtant, contra quæ minus aptæ, albæ ſunt & imbecilles: vbi plurimus ſit puluis, ibi plurimæ validiſſimæque caprificus exeunt: Ficarios culices deuorat quoddam beſtiolarum genus, quod Vlmi folliculis innafcitur: remedium, caneros alligare; nam in eos ſe vertere aiunt. In Aegypto Ficus non maturantur, niſi ſcalptis fructibus, oleoque perunctis: ex his manuſtum eſt in Italia Ficos, aut alterius generis eſſe, aut ratione ſoli, & cæli aliquam differentiam acquirere, cum non egænt caprificatione, nec adhuc ſciatur Caprificos apud nos oriri, licet ſylueſtres Ficus multæ ſint. Plinius Ficorum multa affert cognomina, vel à figura, vel à gente, vel authore deriuata; Calcidicas; Lydias quæ purpureæ; Mammillanas, quæ mammarum ſimilitudinem habeant; Calliſtruthiæ parum ſapore præſtant, Ficorum omnium frigidiffimæ Aphricanæ, quas multi præferunt cunctis, ſerendæ in loco craſſo, & ſtercorato. Terina quaſi delicata candicans eſt: Rodia, & Tiburtina inter præcoces nigreſcunt: Liniæ; Pumperæ; Mariſcæ; & quas Harundinei folij macula variat: omnes ſole ſiccata in annuos vſus aptiſſimæ ſunt. Herculæana; Albicerata; Aratia; Alba, pediculo minimo latiſſi-

latissima; Porphyrinis longissimo pediculo primo prouenit. Popularis inter minimas & vilissimas: Chelidonia sub hyeme maturatur. Oma inter serotinas; cortice duro: sunt præterea eadem serotinae, & præcoces, bifere, alba, & nigra cum messe, vindemiaque maturescentes; omnibus mollis tactus; maturis frumenta intus; maturescentibus succus lacteus, percoctis melleus; senescunt in arbore; anusque distillant Ygummi modo lachrymam, siccanturque; laudatas recondunt, & obsonij, & panis vice, Cottanas, & Caricas, & Cauneas vocant; De Caprifico autem, è genere syluestrium transcribit ex Theophrasto, quæ dicta sunt, Difficile autem fuerit simul, & inutile, prædictas appellationes, nostris accommodare, vt Aphrycanas iis, quas vulgo Hetruria Brusciottos vocat inter nigras, Aratias, seu potius Auratias à colore aureo inter albas iis, quas quidam Citreas cognominant inter præcoces; nam post grossos primæ maturantur, sed de Ficis simpliciter vocatis hæc satis.

C A P. I I.

AD Ficum reduci posse videtur peregrina arbor, quam Ficum Indicam vocant, ob quandam fructus similitudinem, licet planta non solum à Ficis, sed à cæteris quoque arboribus maximè differat. Tota enim arbor ex foliis inuicem insidentibus constat; sunt autem folia crassa valde, & carnosa, figura Clipei, oblongioris, aculeis paruis vndiq; armata quæ tempore increassantur magis, & transeunt in lignosam substantiam, & caudicem; & ramos constituunt: prouenit facillimè folio, tanquam surcula; nam radices multas ex folio dimittit; germinat Vere in summis foliis, tria aut quatuor in singulis foliola erigens, aut fructus oblongos, paruis Cucumeribus similes; similiter aculeatos vt folia, quibus summis flos insidet luteus, in tres continentur semina in carne præhumida, vt in fructu Mandragoræ minora; sapor dulcis, sed ferinum quid præferens, non multum in Italia adolescit; quia frigoris impatiens, vt plurimum perit ante perfectam magnitudinem. Afferit Theophrastus non valdè ab similem Ficum Indicam; tradit enim arborem esse, mira magnitudine vt umbram ad bina stadia facere dicatur, caudice crassissimo; folium habet amplissimum non minus Pelta, & præ copia nutrimenti radicum ab eius foliis dimissarum generatio videtur accedere; dimittit autem singulis annis radice è ramis non nouellis, sed anniculis atque etiam vetustioribus: illæ se teræ coniungentes, ceu sepem circa arborem faciunt, veluti Tabernaculo constructo, sub quo morari homines, solent; totaque arbor fornicato ambitu, pulchre orbiculatur: radices autem nascentes euidentissimè à ramis discernuntur; sunt enim albiore, hirtæ, tortuosæque binaque fronde foliatæ:

cum autem mira magnitudine sit, fructum exiguum admodum, eundemque paucum fert magnitudine Ciceris Ficus similem. Quatenus igitur inquit, cum de causis loquitur, ex foliis radices dimittere alibi autem ex ramis annotinis, significare videtur eius folia, in ramos transire. Quod præterea tradit folia Peltæ, & fructum Fico similem licet exiguum, indicium est, nequaquam genere differre hanc ab ea, quam descripsimus, non tamen in regione adeo peregrina, & frigida dimittere radices illas queat, neque ad magnitudinem propriam accedere, quamuis fructus sit maior. Eandem similiter Plinius describit adeo vastis ramis diffundi, ut præ pondere in terram curuentur: ibique annuo spatio insistantur, nouamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem operè quodam Topiario, decora specie subter intuenti, procalue fornicato ambitu; superiores eiusdem rami in excelsum emicant, syluosa multitudine vasto matris corpore, foliorum, Latitudo Pelte Amazonicæ effigiè habet ea de causa fructum integes crescere prohibet, rarusque est, nec fabe magnitudinè excedens. Describuntur ab iisdè alia genera Ficus, quarundam regionum propria, quæ peregrinari nequeant, ut circa Idæ fructuosa, crassa, contorta, lenta, nullo superius ramo, sed giro comato, colore liuido, tum corticis, tum foliorum, quæ figura, & magnitudinè Tiliæ similia, mollia, & lata: flos Mespili: fructus rufus, magnitudine Oliuæ, rotundior, gustu Mespilaceus, quem Ficum vocant. Plinius hanc Idæam, & ibi Alexandrinam vocari sine lacte, & cetera eadem, quæ Theophrastus. In Aegypto autem propriam Theophrastus sicaminem, id est Morum vocant, Moro similem folio, magnitudine, & aspectu; valde lactuosam; fructum fert non in germinibus, nec ramis; sed in caudice magnitudine Ficus, & visu proximum, succo, & sapore Caprificis similem, sed longè dulciorem, internis granis omnino carentem, qui numerosior maturefcere nequit, nisi scalpatur: vnguibus enim ferreis scalptus quarta die, maturefcit, eoque ablato alius subnascitur similis, quod ter, & sæpius factitare affirmant: lignum cesum non siccatur nisi aquis submersum, donec ob leuitatem emergat. Plinius hanc Ficum Aegyptiam vocat similiter describens. Dioscorides Sicomorum appellari tradit eius fructum ob gustum, quendam ignauum, nasci etiã in Caria, & Rhodio. In Creta autem quædam Ficus Cypria vocatur caudice magno, Populo albæ simili; folio Vlmi: fructus similiter in caudice nascitur germinibus quibusdam ad nexus sine foliis, quater fructificat, toties germinat, sed nullum producit ad maturitatem, nisi pomo inciso emissoque lacte; dulcedo sicubus non ab similibus, & interna grossis planè conueniunt; magnitudo autem Pruni est. Plinius magnitudinem sorbi tribuit, Dioscorides gigni in Cypro arborem genere distantem, quæ cum sit Vlmius, prædita tamen est foliis Sicomori, fructu Pruni magnitudine multo dulciore

re Sicomoro, in cæteris simili, De Ficu igitur, & de iis, quæ ad Ficum reducuntur hoc satis.

C A P. I I I.

MORVS arbor est intorta; cortice aspero; ligno flauo, aliquando & Buxeo; foliis Fico minoribus, rotundioribusque, minusque sinuatis, sed serratis magis; in tenellis quoque germi- nibus lacteus inest succus, quamuis parcior, quam in Fico; non floret euidenter, sed fructus nascens binis squammis tegitur, quibus deciden- tibus, veluti flosculorum apices totis fructibus insident; Fructus vino- sus, in aliis candidus, in aliis sanguineus, qui & maior & gultu suauior; constant veluti ex coagmentatis squamis pulposis, sub quibus semina Fi- cis similia continentur, vt videatur quasi Ficus inuersa: Nam in Ficu intra reconduntur, & flosculi, & apices, quibus grana sunt appensa, ven- tre quodam medio relicto: eadem in Moro exterius spectant, nullo corti- ce continente, vtpote qui in communem sedem internam abiierit.

Colitur hæc Arbor. solum ad alendum id genus erucarum: quod seric- um gignit; non enim alia vescuntur fronde. Theophrastus nomine à Ficu deriuato Sycaminem vocat; materie spissa & lenta, valida, & faci- li in operibus, quæ vetustate nigrescit, vt Lotus; medulla quoque nigra & dura: tarde germinat & cito folia dimittit: Fructus paruus pro ma- gnitudine arboris, læuis, ac dilutus, ex humore, & cute constans succo vi- noso flos lanugineus totis fructibus insidet, quæ omnia nostræ Moro con- ueniunt. Plinius candidam, & nigram videtur eandem accepisse, cum in- quit, Moris succus in carne vinosus, trini colores, candidus primo, mox rubens, maturis niger: in nouissimis florent; inter prima maturescunt: tingunt manus succo matura; eluunt acerba. Non alæ in hac arbore differentia, quàm pomi magnitudine: sic enim differunt, Mora Osten- sia, & Tusculana. Romæ nascuntur, & in Rubis multum differente cal- lo; quasi candida, quæ hodie frequentissima est, & optima ad sericum præstandum Peregrina quondam fuerit in Italia, vt etiam Bestiola, quæ eius frondis pastu sericum reddit: Nigræ folia, vtpote magis pulposa conueniunt adultis: sic enim serico pondus maius acquiritur & crassi- ties. Quoniam vero Rubi quoque fructus Mora vocantur ob similitudi- nem, distinctionis gratia, arborem Morum excelsam vocant, vulgoque Gellum.

C A P. I I I I.

SAMBVCVS virgas multas fert à radice; ideo ad hortorum septa quæritur: crassatur in caudicem, qui vtraque manu comprehen- di possit, aut paulo amplius: cortice albo, tenui; ligno duro; sed

medulla molli, fungosa, vt excauari possit instar Harundinis : folia multi partita, vt in Iuglande, tenuiora & serrata, odore graui, ex longis interuallis, quæ geniculi visuntur : mature germinat, cum tamen frigora patiatur ; umbellas fert latas, in alis foliorum molles ; quibus flosculi insident candidi, odorati, quos placet panibus inspergere cum oleo, gratiam quoque aceto reddunt infusi. baccas in eisdem Rotundas fert paruas viuentes, in maturitate nigras, vinoso succo tingentes : intus includuntur terna semina oblonga. Alterum genus in montibus reperitur umbellis paruis, baccis rubentibus ; Describit Theophrastus Artem idest Sambucum, iuxta aquas potissimum nascentem, qualem prædiximus, ex qua baculi fiunt leues ; sed tamen robusti, cum siccari sunt, aquis inoffensi : radices agit summa tellure multas, nec grandes ; folia Lauri latifoliæ serrata, multa ex communi pediculo, subruffa admodum, & fungosa : colorantur autem in Autumno tantum eius folia ; vt Viti etiam contingit ; flores minuti, & candidi redolent lirim, grauiter enim, fructum racematim, nigrum Eruo paulo maiorem, aspectu vinaceum, interna visa sesamacca continet. Dioscorides similiter describit. Plinius montanum quoq; videtur nouisse, cum in montibus etiam nasci tradat. Alia Sambucus apud nos in palustribus Pisanis nascitur, virgas ferens Sambuco similes : sed folia lata angulosa, vt Opuli, rugosa, longo pediculo, non multi partita, vt in Sambuco. Cacuminibus fert umbellas, paruas, flore candido, foliato baccas depressas, in maturitate rubentes, quæ siccata, visus passis similes sunt, cum dulcedinem austerq; intus nuclei duo, similes semini Atriplicis compressi.

C A P. V.

HEDERA frutex est peculiarissimam sortitus naturam : non enim solum radicibus in terram dimissis uiuit, sed & germinibus alimentum exugit, & arborum caudicibus, quas scandit, nam præcisa iuxta terram, non emoritur tamen, nisi à totis caudicibus auellatur ; frequentissimas enim, easque breues per tota germina radículas. Centipedis animalis modò edit, quibus pertinacissime hærens arbores suffocat, & ædificia (quamuis robusta) tandem demolitur ; expetitur tamen viridariis ; nam sponte nullo adminiculo totos parietes circumuestit, fronde perpetua exornans ; ex cultu arborefcit, caudice fatiscrasso, & ad magnam altitudinē latitudinemque distenditur, nisi desit, quod amplectetur. cum ad eam ætatem prope accesserit, in qua fructum ferre possit, quasi ex pueritia in virilem habitum transiens, totam mutat faciem, naturamque ; nam per se erigitur nullum quærens adminiculum, nisi nouis radicibus in parietem, & arborum caua demissis, vt aliquando nullum relinquatur coniunctionis vestigium cum repente Hedera, sed omnino

omnino separata à parente viuat ; foliis quoque longè diuerſis veſtitur .
 Quamdiu enim affixa eſt, folia fert in plures angulos deſinentia, ad ſum-
 mum qui nos, quorum duo vtrinque prominent, vnus in ſummo folio :
 quo autem magis adoleſcit ; Folia, & pauciores edunt, angulos obtuſio-
 reſque, & ipſa maiora fiunt, ac virentiora, & vnicolora, cum ab initio
 eadem puſilla ſint, nigra, & maculis albis diſtincta aliquando inferne
 ſubrubentia ; cum autem erigitur, folia rotundantur obliterated ex toto
 vtrinque angulis omnibus, ſolo eo, qui in ſummo eſt, relicto ; ſemper ta-
 men dura ſunt folia & lenta, & in ſuperiori parte leuiſa, pediculo longo
 adnexa ſtos lanuginuſ totos fruſtus veſtiens : racematim in cacumini-
 bus tantum bacca rotundæ in maturitate nigre, raro flauæ; quaterna, &
 quina ſemina ad ſummum continent, rimosa, tenui membrana obdu-
 cta : circulus in ſumma bacca, qua ſloris veſtigium : differentias alias
 non ætatis ; ſed generis adhuc non vidimus, quamuis Dioſcorides tria
 afferat genera candidam nigram ob baccarum colorem, & tertiam Heli-
 cem quaſi clauiculam ſterilem. Theophrastus quoque, & Plinius eadem
 tria in alias plures differentias diſtribuunt, pro fruſtus magnitudine, ſa-
 pore, & colore, foliorum, ſed de Helice ambigit Theophrastus, vtrum
 generis, an ætatis ſit differentia, vt multi putant, primo fieri Helicem,
 deinde vetuſtate in Hederam tranſire ; appellant autem hederateſcere, &
 in Hederam tranſire, cum erigitur nullis affixa, quando, & ſimpliciora
 ſunt folia rotundioraque, cum in Helice ſint parua, angulata, & concin-
 ne diſpoſita ac ſine fruſtu : contendit Plinius eaſdem genere diſferre ma-
 ximo ob foliorum varietatem in Helice. Quãdam enim herbaceo fo-
 lio virentique, aliam candido, tertiam verſicolori conſtare, quæ Thracia
 vocatur, eandem Dioſcorides tradit Rubro folio, quod nemo alius no-
 tauit ; ſed non cogimur ob hæc Helicem genus diuerſum ponere cum in
 ea, quæ manifeſte hederateſcit, variam foliorum & germinum naturam
 contemblemur, quòd in paucis aliis reperitur, vt notauit Theophrastus :
 ſit vero alicubi, vt Helix nunquam hederateſcat ob imperfectionem quan-
 dam, non ſpeciei, ſed indiuidui, vt in arboribus plerique accidit ; ſed
 præter dicta genera eſſe, & humilè Hederam græcè Chameciſſum, quàm
 inter herbas recenſebimus, & rigentem Hederam, quæ per ſe ſtat, ſine ad-
 muntulo, ob id ſola omnium generum vocata eſt, Ciſſos græcè id eſt He-
 dera, vt tradit Plinius, ſed hanc in Theophrasto non aliam intelligimus
 quam ætatis perfectè Hederam. Aequiuocè quoque, ob græci nominis
 ſimilitudinem Hederæ nomen tranſit in Ciſtum, cui ſtos Roſe ſylueſtris
 inodorus, vt Plinius ſcribit ex Theophrasto, vbi Ciſſos legitur non Ci-
 ſtos, ſed de hac inter ſuffrutices agemus. Smilax quoque aſpera Hedera
 Cilicia cognominatur, de qua ſuo loco agendum, Hederæ mira natu-
 ram traditur à Plinio ad experienda Vina, ſi vas fiet ex ligno eius, vina

transfluere, ac remanere aquam, si qua mixta fuerit. Theophrastus ignia-
ria ex ea materia fieri testatur, quoniam calida.

C A P. V I.

AGRIFOLIUM frutex est; virgis virentibus; folio aculeato; fi-
gura Lauri, rotundiori, lateribus fimbriato, ut illicis, hæc per
ætatem arborefcens Hedere similis redditur, folio nequaquam
fimbriato, nec pungente; flosculos candidantes iuxta folia gignit; bac-
cas fert rubentes racematim circa ramos, carne modica, sub flaua con-
stantes, & sub dulci; officula intus tria aut quatuor oblonga striata, &
depressa; perpetuo folio constat, ac late virenti; ideo transfertur in Vi-
ridaria ex montibus, vbi gignitur. rustici, ex cortice radicum decocto
viscum parant, hæc fortè Rigens erit Hedera apud Plinium.

C A P. V I I.

VISCUM frutex est in alienis arboribus viuens præcipuè in Quer-
cu, Cerro, ac Pino; Pluribus circa arborum ramos in orbem ad-
natis cubitalibus ramosisque, foliis veluti linguis binis in lon-
go pediculo semper virentibus, baccas fert virides succo lento plenas, ex
quo Viscum conficitur, bina intus semina continentur depressa, Theo-
phrastus Viscum in Quercu, Illice, Terebintho & aliis pluribus oriri scri-
bit. Idem vero esse Hyphear apud Arcades, & Stelim apud Euboenses,
sed in Pino, & Abiete: Alij autem differre etiam formis tradunt, & fru-
ctu, quamuis in eadem Arbore nascantur; aliud folio perpetuo constare;
aliud deciduo; iis pro pabulo vruntur, post messem boues, & iumen-
ta, & pinguescunt. Oritur stercore auium confecto in eorum aluis, visco;
semine autem puro cum excremento demisso, vnde pululat tanquam fi-
mo adiuuante mirum autem quod in terra populare nequeat, & vt Pli-
nius recenset, omnino satum nullo modo nascitur, nec nisi per album
auium redditum, maxime palumbis, & turdis. Hæc est natura, vt nisi
maturatum in ventre auium non proueniat. Altitudo eius non excedit
cubitum, semper fructicosa, ac viridis mas fertilis, femina sterilis, ali-
quando non fert; Viscum fit ex acinis immaturis collectis in messe, de
in siccatis, & aqua conditis, vt putrescant, duodenis fert diebus: iterum
tradunt, & à corticibus carnem lentescentem separant, hoc est Viscum
pennis auium tactu ligandis, sed oleo Iuglandis subactum, cum libeat
insidias moliri. Druides in Gallia Magi nihil habent Visco & arbore, in
qua gignitur, si modo sit Robur, sacratius. Dioscorides fruticem Buxeo
folio constare scribit, ex cuius acinis in Quercu nascentibus, fit Viscum,
gigni

gigni etiam in Malo, Piro, & aliis plerisque arboribus. Hodie lignum Visci Quercini derafum Drachmæ pondere exhibent Pleuriticis ex aqua hordei, aut alia simili; nam sudore copioso ab orto dolorem sedat.

C A P. V I I I.

LIGUSTRUM frutex est sepibus nascens; perpetua fronde; Foliis Oliuari figura, sed mollibus, viridibus, maioribus; Floret cacumibus racematim, exili flore candido, & valde odorato; baccas fert nigras succosas; intus duo semina vel tria continentur: colitur etiam in hortis opere Topiario, & floris gratia: Dioscorides Cyprum vocat foliis Oleæ latioribus, mollioribus, & viridioribus; flore candido, muscoso, odorato; Semine Sambuci, nigro, ex eius floribus unguentum Cyprinum paratur. Plinius Cyprum arborem Aegyptiam scribit: foliis Ziziphi: semine Cotiandri: flore candido odorato, quam putant quidam esse in Italia Ligustrum.

C A P. I X.

STRINGA vulgo appellatur frutex, qui in Viridariis colitur floris tantum gratia, vix excedens bicubitalem altitudinem: cortice albo: foliis conjugatim per interualla, Vlni minus rugosis, & nervis, in longitudinem discurrentibus, vt in Plantagine: flores fert candidos, valde odoratos: ex quatuor foliis constantes parua Rosæ magnitudine, tres aut quatuor in vno pediculo summis fructibus insidentes: fructus est cutaneus Rosæ similis; sed breuior, ac tenuior in quatuor barbularum desinens; intus semina dura, & sarcta, tria aut quatuor.

C A P. X.

ROSA frutex est infirmus, & cito senescens, nisi recidatur, vt cum Suffruticibus ambigere videatur: Ideo Theophrastus modo inter Suffrutices, modo inter Frutices numerat: ramis hospidius frequentibus, aculeis non rectis, sed modice recuruis, vt in Rubo: foliis subrotundis circum serratis pluribus in vno pediculo, dispositis vt in Fraxino: florem iucundissimum fert, nomine sui fruticis: foliatum, & latis foliis, in medio stamina sunt luteis apicibus, quem proprie Rosæ florem vocant: foliorum color aliis rubens, aliis candidus, aliis candor inest rubore aspersus; qui propriè roseus, & carneus vocatur, aliis Pallidus. Differentia quoque est ex numero foliorum, magnitudine, & odore, & omittante quoque aliqua fruticis differentia, pro magnitudine, & paruitate,

uitate, asperitate, & leuitate. Quæ igitur roseo colore est, nascitur in frutice, valde hispido, quaterna cubita excedente, primo floret inter cæteras: campanam videtur appellare Plinius, quæ præcox est, & Trachiniam minus rubentem: Rosam fert multis foliis constantē amplam odore iucundissimo, ex hac colligitur aqua per distillationem odoratissima; Medici quoque oleo infundentes rosaceum componunt: succus ex iisdem & infusio, ad purgationes paratur: Theophrastus plurimis quina folia esse, quibusdam duodena, vicenaq; aliis longe plura: sunt enim quas centifolias vocant, sed folia interna parua admodum sunt non iucundi odoris, nec amplæ magnitudinis: odoratiores inter amplas, quibus pars ima scabra: quamuis locorum ratione & odoris, & coloris, præstantia contingat. feritur optimè caule conciso, nascitur etiam semine, sed tardius quod flori subditum suo in Malo contentum Cnico simile, aut acanaceis lanugine quadam obductum gerit, recisa, & vsta florem melius profert, relicta autem excrescit, & syluescit: ideo sæpius transferre melius est. sic enim Rosam effundi pulchriorem, syluestres asperiores tum virgis, tum foliis constat, & florem minus odoratum ferunt, minusq; coloratum, & minorem, hæc Theophrastus de omnibus Rosis. Apud nos, præter carneam Rosam, quædam rubens est multifolia, minus tamen quam carnea, & latior minime amara ideo sine vi purgandi: conditur saccharo ad astringendum roborandumque. Oritur hæc in breui frutice, vix cubitum excedente, & aculeis infirmioribus, constat calyce scabro, sericis floret, odore iucundo sed exili. hanc Plinius MileSIam vocat, colore ardentissimo, quæ non excedit duodecim folia, seraque est. alia apud nos huic similis inter peregrinas visitur, colore magis diluto, accedente ad carneam, latissimis foliis, pluribusque in se conuolutis, vt explicari nequeant, odoratior rubente. Eius frutex similiter paruus est, & solus spinis caret. hanc Græculam videtur Plinius appellasse, conuolutis foliorum paniculis, neque dehiscentem nisi manu coactū, semperq; nascenti similem, latissimis foliis. quarta candida maxime omnium numerofo folio constat, sed paruo, odore valde exili, floret cum rubente, in frutice quoque simili. Plinius hanc Alabandicam vocat, viliores albicantibus foliis: & Spermoniam plurimis foliis, sed minutissimis, vilissimum non multo odoratam; Quæ ex translatione in Campanica & circa Philippos adeo profecit, vt latissima, & maxima folia prouenerint, non tamen odoratissima, quàm Centifoliam vocant; Muscatula apud nos appellatur, ob odoris excellentiam, sed quæ opere Topiario colitur; caudice cæteris crassiore: ramis longissimis: aculeis rarioribus. Rosa parua ex quinque foliis constans candidis, multis, intus floccis, puluisculum luteum, fundentibus amarior hæc & maiorem vini pugnandi habet: tardissime floret, & prædurat vsque in autumnum, in hoc genere quædam

quædam reperitur multifolia, forte Prænestina apud Plinium, quæ celebratissima, nouissime definit. Syluestris in sepibus sponte nascitur, virgis prælongis, rubo similibus fert paruam Rosam non excedentem quinque folia, colore albo, aut subrubente, exili odore: altiôres virgæ, & spinosiores sunt, quibus subrubentes Rosæ, humiliores quibus albæ in ramis vtriusque sæpe visuntur spongiolæ, villosæ, quibus magna vis ad calculum frangendum potu, & capillum nutriendum in vntione; Dioscorides eandem Cynosbaton appellat, quasi rubum Caninum; nam rubo similis multo amplior, arboreus; folia tenuiora, quam Rosæ, Latio-
ra quam Myrthi: Aculei Robusti circa virgas: flos albus: fructus oblongus, nucleis Oliuarum similis, in maturitate rubens: lanea intus natura, semina complectens angulosa, & alba, vt in ceteris Rosis. Theophrastus inter Rubos tertium genus describit Synosbaton fructu subrubente simili Malo Punicò, inter fruticem & arborem Punicæ non absimilem: folio Viticis: fructus colligendus auerso flatu, alioqui periculum oculis imminere, Theodorus aliquando Caninam setem vertit. Plinius modo Cynorodon, modo Synosbaton vocat, videturque aliam intelligere: nam de Cynorodo inquit, radicem syluestris Rosæ, quàm Cynorodon vocant, somnio ostensam, valere ad morsum canis rabidi, in lacte bibitam, etiam cum aquas incipiunt expauescere, spongiolæ, quæ in medijs secus spinis enascuntur, cinere cum melle alapeccias explent, alibi inter Rubos inquit, Alterum genus Rubi est, in quo Rosa nascitur, gignit pilulam Castanæ similem præcipuo remedio calculosis, vbi per pilulam Castanæ similem videtur spongiolam intelligere villosam, Echino Castanæ similem. alibi de eodem scribit, aliud genus Rubi, Rose similitudine, qui vocatur Cynosbatos, alibi inter Rosas coroneolam vocat in Rubo natam, iucundi odoris, quamuis angusti, licet alteram coroneolam scribat media magnitudine: autumnalem sine odore: sed aliam intelligit Cynosbatum, quæ & Cynosbatos vocatur, folio vestigio hominis simili: fert vnam nigram, in curuis acino neruum habet, quæ hæcenus incomperta est, Capparis quoque Cynosbatos vocari traditur ab eodem: sunt & Rosæ luteæ quinque foliis constantes, vt syluestris latiore tamen: odore ingrato, frutex, & folia similia syluestri. Plinius alteram Græculam vocat, Pallidam, Spinosam, longissimis virgis quinque folium. Addit autem Plinius alia genera, vt Græcam, quæ Lychnis vocatur à Grecis non excedens quinque folia, Violæ Magnitudine: odore nullo, in humidis nascens, & Mosceuton à caule Maluaceo, sed cæ æquiuocè potius Rosæ appellatæ sunt, alio loco explicandæ.

C A P. X I.

R V B vs frutex est vbique proueniens, virgas ferens longas, & infirmas, inclinatas ad terram, colore subrubente aculeis frequentibus aduncis, vt in Rosa, præsertim syluestri: folia fert in vno pediculo terna, vel quina, latiora, asperioraque quam Rosa, nigricantia: floret in summis Ramulis; tanquam in racemulo quodam raro: flores longe minores, quam in Rosa syluestri, candidi aut subrubentes sedent, in inferna parte: fructus, qui Moro similis dum maturatur, rubescit, tandem niger fit, succo vinoso, ex austero dulci, Rubi Morum appellatur, in hoc igitur singulis seminibus pericarpij succus datus est; in Mali Punico granis, nullo externo cortice præter florem, & floris in uolucrum, quod in Rosæ fructu, & Punico nunquam abscedit: sed in fructus corticem, aut pericarpium abit: vnde flos in summo infidet in iis; in Rubo autem circa sedem: Eius tres differentias nouimus, vnum, qualem descripsimus, sepibus idoneum: alterum humilium; fructu paulo; sed grauioribus acinis, duobus aut tribus, aliquando vnicis, suauiori succo, in humidis nascens: tertium montibus proprium, infirmis spinis, isque paucis, & breuibus; quæ facile decidant: foliis oblongioribus, & in acutum desinentibus, inferne candidis: fructus alioqui similis excelsiori Rubo, sed in maturitate rubescit tantum, non nigrescit, sapore acido, gustui grato, in Alpibus Ampomelas vocant. Theophrastus Rubum, qui græce Batos dicitur, spinosum tradit non solum ramis, sed & foliis cunctis, folia in extremo & lateribus sinuata, perpetua alicubi in aquis nasci, esse autem plura genera, sed maxima inter se discrimine distantia: quadam enim erectam, & excelsam esse altam quæ prope à terra, & protinus deorsum vergit, cumque se terræ coniunxerit, rursus radicat, quem quidam appellant. Esse Humirubum præterea Cani Rubum græce Cynosbaton vocatum, de quo diximus in Rosa. Videtur autem per excelsam Rubum nostram significare. Humirubus autem inter plantas humilioris naturæ recensenda est, quæ à nobis Fragaria appellatur; Nul- lum enim genus Rubi nostri eo modo radicat. Dioscorides duo genera tradit, Rubum vulgaris notitiæ, alterum Ideum: quoniam in Ida copiose prouenit, longe tenerior priore, & minoribus spinis quanquam, & sine spinis inueniatur, quæ conditiones satis conueniunt, nostro montano Ampomelas ferenti. Plinius Rubi inquit Mora ferunt, & alio genere, Cynosbatos similitudinem Rosæ, Tertium genus Ideum tenuius est, quàm cætera, minoribusque spinis, & minus aduncis.

C A P. X I I.

VVA spina vulgo appellatur frutex brevis, qui in hortis colitur: frequentibus virgis, cubito altioribus, aculeis rectis ternis per interualla folia laciniata, quasi Appij, aut Vitis: flosculi inter folia subcandidis summis fructibus insidentes: fructus rotundi, acinis vuz similes, subhirsuti, in maturitate ex viridi flauescentes, seminibus intus paruis: maturescunt æstate incipiente in saporem dulcem, & pinguem cum antea austeri essent vuz acerbæ modo. Aluis frutex in Alpibus, nascitur prædicto similis, sed nullis spinis, vulgo Rhibes vocatur: folio latiore: fructu in maturitate rubente: sapore acido, quo Medici vtuntur ad febrium ardores. Serapio aliam videtur intelligere hoc nomine Ribes: inquit enim folia insunt lata, rotunda, & viridia, fert capreolos nuper prodeuntes colore è rubro in uiridem languescentem: fructum subacidum: assumi autem succum è capreolis, ac fructu ad febricum ardores. nam acidus vtriq̃ue. At planta, quam descripsimus, capreolis caret. forte intellexit Crespini nostri tenella germina, rubescencia, & acida. est autem Crespinus, qui à quibusdam Berberis vocatur, frutex spinosus, virgis bicubitalibus, rectis; tenui cortice, alboquè; foliis subrotundis, in ambitu serratis, Ilicis modo, angulis acutissimis; sed nequaquam pungentibus: sub singulis foliis tres aculei recti ac firmi acutissimi, quæ sunt, nonnulla tamen germina aculeis carent, quæ dum tenella sunt cum suis foliis ex viridi subrubentibus gustui grata sunt ob aciditatem: flosculi sunt pallidi in racemulis, è quibus rari fructus pendent, oblongi & rubentes; magnitudine grani Punici, sapore austero acidoque, intus vnum aut duo semina nigra continentur oblonga, nullo ossè, oritur in Alpibus. Alius est frutex Ribi similis, sed fructu nigro Piperi simili, & acri, quod Piper vocant, peregrina planta. Hanc forte intellexit Plinius, cum inquit Piperis arborem, iam etiam habet Italia, maiorem Myrtho, nec absimilem, amaritudo grano eadem, quæ Piperi Musteo creditur esse, deest tosta illa maturitas, ideoque, & rugarum, colorisque similitudo.

C A P. X I I I.

OXYACANTHA, quàm aliqui vulgo Prunum album vocat, at bar est in sæpibus nascens, cortice, ligno, ac foliis Azarolo similis: ideo Azarolus syluestris vocari possit: nam & eius insitiones optime recipit: sed minor, ac valde spinosa: flosculos fert candicantes, longuisculo pediculo, fructus similes, sed paruos fere

Myrthi magnitudine, rubentes : pulpa intus flaua, minus suauis : osse ob fructus paruitatem vnico, & grandiusculo, diutius seruantur in arbore fructus per hyemem, postquam folia deciderint : hanc Plinius videtur tertium genus Mespili appellasse, cum inquit : degenerat, tam & si Anhedoni similis est, quod Gallicum vocant. Theophrastus græce Anthedonem vocat, quasi specie Anthedonis : vtrique lignum spissius est, & flauius, solidum, nullam sentiens putredinem. hanc eandem Dioscorides, Oxyacantham, quasi acutam spinam vocat, & Pyrinam, seu Pyricantham, Piraastro similem, minorem, & valde spinosam : fructum Myrtho æqualem, in maturitate Rubrum friabilem intus nucleum habentem, radicem Multifidam, & profundam sed alia est Oxyacantha apud Theophrastum, vt patet in Lycio.

C A P. X I I I.

AZAROLVS vulgo dicitur arbor iustæ magnitudinis : caudice candicante : ligno intus flauo : folia fert in extremis, scissa, quasi Apij : fructum paulo minorem Mespilo, paruo quodam umbiculo flavescentē, cum quadā rubedine odoratum, cū dulcedine austerrum. tria intus officula continet subrotunda : maturescit autumno incipiente : apud Theophrastum, & Plinium Anthedon vocatur : minori fructu quàm Satanea, sed qui odore præstet, & gustu astringentior sit, ac diutius asseruari possit. Arbor magnitudine excellit, eidem folia sunt scissa, quæ parte postrema Apium imitantur, amplioribus scissuris distensa, neruata, Appio tenuiora, & longiora, longo, & tenui pediculo : vehementer rubescunt : antequam decidant : radit alta, & numerosa, ideo inexplicabilis. Dioscorides Aronam, in genere Mespili à nonnullis vocari tradit, spinosam arborem, folio Pyracanthæ, fert pomum suaue, exiguo malo, non dissimile, tribus intus officulis : vnde nonnulli Tricaceum appellauerunt. Nostra tamen vt pote magis domestica, spinis caret, vt testatur quoque Theophrastus, vbi de Sorbo loquens inquit, tam Sorbum, quàm Mespilum aculeis carere, quod quidem huic generi conuenit non vulgari Mespilo.

C A P. X V.

MESPILVS arbuscula est ramis in latitudinem sparsis, spinosisque : cortice subruffo : foliis Lauri longioribus, angustioribus : fructu rotundo amplitudine parui Mali, exterius fuluo, interius albo, tesimo umbilicum circundantibus quinque barbulis, quæ florem tegebant ex ruffo pallefcentem : intra pulpam quinque offi-

officula continentur depressa : sero maturefcit hyemem attingens, sapor cum austero dulcis : Theophrastus & Plinius, cum tria genera faciant Mespili. hanc Setaniam, seu Sataniam vocant, grandiore fructu, albidiore solutiore : ligno intus molliori : Dioscorides in Italia nasci Setaneam, quam aliqui Epimelida vocant : foliis Mali sed minoribus : pommo rotundo, esui, apto : latiore vmbilico, quod astringit, seroque maturefcit.

C A P. X V I.

LYCIUM in Italia arbuscula est aculeis acutissimis armata : cortice læui, subfuluo, sed interius pallido : foliis Buxo longioribus, in ambitu, ferratis perpetuis : flores in cacuminibus racematim insunt candicantes, baccas autem fert Myrtho minores in maturitate croceas, saturato colore, gustu insuaues : nucleis intus duobus, aut tribus : perdurant autem hæc in multam hyemem vt Oxyacantha : oritur locis humectis, & incultis, Dioscorides Pyxacantham quoque appellari testatur, ob similitudinem cum Buxo : arborem spinosam : ramis tricubitatis, amplioribus, foliis Buxi densis : fructum fert Piperis, melinum, idest luteum (vbi loco huius *μυλινον* legitur *μῆλανα* : id est nigrum, densum, amarum, leuem corticem aut pallidum, referentem Licij medicamenti colorem, cum soluitur : radices multas, obliquas, & lignosas habet : amat loca aspera, est autem Lycium medicamentum, succus expressus, & densatus, vel ex fructibus vel ex radicibus, ramisque tulis, decoctisque, colore exterius nigro, interius ruffo, & croceum reddente, quale optimum, quod ex India afferebatur morbis oculorum præstantissimum. Plinius eadem fere ex Dioscoride transcribit. Apud Theophrastum Pyxacanthæ, seu Licij nomen non reperitur, videtur autem hanc intellexisse sub nomine Oxyacanthi, idest acuræ spinæ inquiens : eam perpetuo virere : in plana descendere, geminare ineunte vere : fructum reddere post Vergiliarum occasum, eiusdem fructum inter syluestria recipi in coronis, nam hæc perpetue scilicet virere, & fructum in coronas expeti : nequaquam syluestri Azarolo conueniunt : illa enim sparsos gerit fructus inter spinas, hæc racematim totis fere ramis onustis fert colore elegantissimo. Recentiores aliud genus Licij confici præcipiunt ex Caprifolio, quam & Matrisyluam appellant, de qua alibi dicitur.

C A P. X V I I.

SPINA Cernalis vulgo appellatur arbuscula in palustribus, Pruno similis, aculeis rectis, longis, & raris : sed foliis, & flosculis Sileri similis est : flosculos habet magis herbaceos, baccas nigras, Myrthi-

magnitudine, pulpa intus viridi, qua pictores vtuntur, eadem saccharo condita aut melle aluum purgat: semina intus, aut tria, aut etiam quatuor continentur.

C A P. X V I I I.

SE QVUNTVR, quæ florem non in summo fructus, sed in sede habeant, ac plura semina in communi conceptaculo. Inter hæc Vitis ambigit inter arbores, & frutices: caudice infirmo, & intorto, vt sine adiuuiculo per se sustineri nequeat: cortice aspero, & nigro, fibrosoque: gemina edit longissima, quæ clauiculis quasi manibus vicinas arbores amplectuntur, & scandunt, ideo breui tempore ad magnam altitudinem crescit, & nisi crebra amputatione coerceatur, multitudine Viticularum luxurians syluescit: folia fert ampla, varie laciniata, vt Ficus, quos Parapinos vocant: flosculosos paruos, & candidos, vt Olea: racemos ingentes, onustos suis granis, quæ Vua appellatur, vnde vina vice diuini nectaris pro hominum potu habentur, alba, flaua, rubra, vel nigra, dulcia vel austerâ, odorifera, multum spiritus æterei participâtia, pro varia vuarum differentia in iis semina tria continentur, oblonga, quæ vinaria vocantur. Vites ex arboris quidem specie non differunt euidenter: sed pro vuarum colore magnitudine, & sapore multum, maximo autem ex vinorum varietate, multum ad hoc conferente Soli, & Cæli statu: adeo vt terrarum qualitates, & adiacentium herbarum vina redoleant. idcirco Vites in saxosis, & tofaceis satæ, & procul a fumo, cæterisque male olentibus sincerissima reddunt vina, & gustui gratissima, saluberrimaque. Ex Theophrasto hæc habentur, Vitis corticem speciem radicis habere, neruosum, macilentum, tunicis multiplicem, quem auferunt cultores: medullam carnosam: materiem lentam: radices tenues, sobolem sursum versus procreantes, ideo euellendas, quæ in summa telure sunt: folia ampla, aliquatenus fissa, longo pediculo propendentia, & tremula ex neruulo, & cortice, & carne constantia: frutificare ex nouellis furculis: florem lanugineum amplectentem fructum: nam decidunt perforati: fructum congestum: succum vinosum. Ex semine natam degenerare, vt pro nobili ignobilis, & sæpe syluestris oriatur, adeo vt quædam fructum non maturer, quædam eundem non compleat, sed ad florem vsque perducat. Dioscorides syluestris fructum si ad maturitatem proueniat, paruum esse, & nigrum, & astringentem. Plinius Labruscam vocat ipsam Vitem syluestrem, & quandam albam esse testatur, cum dicat Agnanthem ex alba Labrusca præstantiorem esse quam è nigra est autem Agnanthe, vt idem inquit Vitis Lambrusce vua, quæ cum flore colligitur, quando aprime olet, vel, vt Dioscorides, eiusdem fructus flore.

florescens, id est racemi flore onusti, qui à Medicis experuntur, ad ventriculum roborandum; quamuis etiam herba quædam Oenanthe appellatur alibi explicanda: Alia quoque traditur *Viris Syluestris*, & *Vitis alba*, ac nigra, de quibus inter Infrutices agemus.

C A P. X I X.

ARBUTVS in montibus tantum nascitur: arbor non magna: cortice ruffo, & fibroso, quale in Scopis: materie dura, & ruffa: folia fert Lauri, paulo angustiora, longioraque, vndique serrata, perpetua: flosculos in racemulis fert concavos, & candidos in summis ramulis circa vtrumque Solstitium: fructus rotundos, aspera superficie, in maturitate ex croceo rubentes, pulpa intus flaua, quæ in medio mollior est: circum ipsam semina rariuscule disposita sunt, parua, oblonga, nigricantia, leuia, exterius pro cortice circumducitur pulpa asperior, ossiculis multis inspissata: incipit maturefcere in autunno, & perdurat in multam hyemem, quando iterum floret. huius arboris differentias conspicuas, nequaquam animaduertimus, præter modicam quandam in fructu: nam quidam parui Mali amplitudinem implet rubore magis nigricante: mollior & suauior in mediterraneis proueniens: quidam Auellanæ magnitudinem non excedit, flauior & asperior, in maritimis tractibus magis: Theophrastus tria habet nomina, quasi tres eius sint species: Comaron, quàm Arbutum interpretantur: Neleam, quàm Latine Vnedonem, quia vno edito ob igniuiam in gustu, negligitur, vt Plinius scribit: Tertiam Andrachnem, quod Potulacæ herbæ nomen est. Theodorus Andrachnem legit ex Plinio, & Potulacam interpretatur. omnibus cortex cadit: folia perpetuè virent. Arbutus est, quæ pomum cibo idoneum fert: magnitudine non multum præstat: corticem tenuem Tamarici similem: folium inter Ilicem & Laurum: floret mense Pyaneptione, quem male Iulium interpretantur, cum potius Nouember sit, aut October: flores concavi ore aperto, vt ouum exalptum, racematim coherent, qui cum deciderint, perforati reperiuntur, remanente fructu, instar verticilli circa fufum: fructus anno integro maturefcit, vt simul hunc haberi, & alterum florere contingat: carbonem optimos facit, quippe solidissimos, vtilis ad argentum excoquendum. Videtur autem intelligere, eam, quæ fructum maiusculum ferat, & gustui gratiorem. Potulaca autem folio Arbuti, vel Mali Medicæ: cortice abbo circumrumpi solito, quo in orbem detracto non interit, etiam si tam internus, quàm externus detrahatur: lignum mulieribus ad opus textorium vile: montibus propria, germinare incipit cum Vibanis: fructus Arbuti similis: maturatur primus, cum Vua dulcescit, posterior, cum flo-

ret: bis enim frutifera est hyeme incipiente. hæc omnia nostræ conuenirent præter corticis albedinem. Vnedonem autem priuatim non describit. Plinius Vnedonem alio nomine Arbutum vocari, arborem fruticosam, cuius pomum terrestribus Fragis simile, sed inhonorum; anno maturefcit, pariterque floret, subnascens cum aliud coquitur: hoc duobus nominibus græci vocant, Comaron, & Memecylon, ex quo apparet totidem esse genera. Dioscorides tamen tanquam vnicum Comaron quidem ipsam arborem vocat: Memecylon autem ipsum fructum. de Adrachne autem inquit arborem in Græcia esse syluestrem, non in planis, similem Vnedoni, folio tantum minore, & nunquam decedente: cortice nec scabro quidem, sed qui circumgelatus videri possit, tam tristis aspectu est.

C A P. X X.

S C O P A, frutex est in incultis & aridis copiosissimus: intortis ramis: cortice ruffo, ac deciduo, vt Arbutus: ligno durissimo, ac subrubente: radicibus tuberosis, & inæqualibus: foliis tenuissimis, vt Myrica, perpetuis: flosculi sunt arentes circa summos surculos, tanquam in spica, concaui, vt in Arbuto, sed exiliores valde, albi aut purpurascens, in quibus aridum semen continetur tanquam in folliculo, minutissimum, asperumque, eius differentiæ plures: nam quædam flosculos in quatuor particulas dissectos fert: quædam tanquam minuta granula habet, virentia, quæ nequaquam dehiscunt: frutice quoque distant, magnitudine, & paruitate, & inter eas, quædam ramos humistratos fert circa stagna marittima. Dioscorides Ericam vocat, fruticosam arborem, Myricæ similem longe minorem, cuius flore apes improbum mel efficiunt. Theophrastus inter frutices numerat, qui cacuminibus fructum ferunt. Plinius fruticem non multum à Myrica differentem colore Rorismarini, & penè folio: in Autumno sola floret in syluis, & plurima est ab æquinoctio, Autumni vsque in occasum Virgiliarum, ideo mel eo tempore improbum fit arenoso simile, quod Ericæ quædam vocant.

C A P. X X I.

E R M E L L I N U S, arbor est peregrina: non parua: cortice subcandido & læui, materie alba corde nigrescente, adeo vt quidam Guaiacci lignum esse putauerint: folia fert Citri angustiora, & candidiora, mollia, decidua: flosculos racematim surculis hærentes, concauos Arbuto similes, sed ex candido pallefcens, ac minores: fructus orbiculatos sine pediculo hærentes vmbilicis quibusdam, magnitudine Arbuti tenuioris, sed læui superficie, colore fuluo, seminibus intus sex oblongis

oblongis cartilagineis, circa medium dispositis, sepiente pulpa; maturefcunt hyeme incipiente, sapore glutinoso, dulci, & austero, Ermelina vocant in Hetruria. floret æstate incipiente. Quid si apud Plinium dicamus inter Mala, esse Tuberum alterum genus, quod Sericum cognominatum est à calore? peregrinum in Italia: arbor aggeribus præcipue decora, Quoniam & in tecta iam sylvæ scandunt. fructus baccis similiore, quam Malis. Galenus Serica ab insolentibus tantum, & Effrenatis pueris, ac mulieribus cibo expeti testatur: Exiguum præbere alimentum. difficile concoqui, stomacho inutilia.

C A P. X X I I.

GUAIACVM lignum ex India Occidentali primum aduehi cepit, vbi Guaiacani appellant: oriri testantur in insula Sancti Dominici, ex quo loco Christophorus Columbus, cum viros & mulieres in Italiam duxisset, ferunt simul & Luem, quam inibi Buuam appellant eius regionis familiarem tulisse, qui postea Morbus Gallicus appellatus est; vnde contingit ex eodem loco remedium quoque aduectum esse. Sunt autem caudices crassi, quorum maximi virilem crassitudinem non excedunt, minimi vero crura hominis æquant: ligno denfissimo, in ambitu albo, vel potius flavescente; in medio, qua cor, nigro, Ebeni formæ similitudine, resinoso, sapor inest non insuavis, subamarus, cortex crassus, coloris cinerei scaber, similitudine quadam Buxi, gustu amarior ligno. Hyspani referunt arborem magnam Illicis magnitudine, multis ramis, cortice crasso, gummoso, qui sponte abscedit à corpore, cum siccatur, amplo corde ad nigrum tendente; tota materie valde dura, vt Ebani atque etiam magis: folio paruo, duro; singulis annis flores ferre luteos, è quibus fructus emergit, rotundus & solidus, semina intus continens magnitudine Mespili. Alterum genus in Insula Sancti Ioannis, suprascripto simile, sed caudice, & ramis tenuioribus; nullo intus corde, aut paruo qui in trunco est, non in ramis: hoc genus odoratius esse & amarius, & efficacius in sanando morbo Gallico; Idcirco Lignum Sanctum vocant, quod Guaiaco præfertur: Guaiacum postea in Orientalibus repertum esse testantur, magnitudine Fraxini: foliis Plantaginis breuib; ac duris: floribus luteis: fructu Inglandis magnitudine, qui esu aluum subducit: cortice annosis quidem nigro, iuuenibus vero subrutilo: vsus autem, tum Guaiaci, tum Ligni Sancti, & corticis apud Indos traditur, non solum ad prædictam luem sanandam, & ex toto extirpandam: præceteris aliis remediis proprietate quadam Naturæ, sed etiam ad plerosque morbos antiquos, ab humore frigido, prouenientes, qui cæteris remediis tolli non poterunt; vtur

tur autem simplici decocto in aqua nullo alio admixto: Quamuis enim multi varia immiscentes vsi sint satis felici successu, tamen experientia compertum ferunt, longe felicius egisse, qui simplici decocto vsi fuere, quasi proprietates substantiarum diuersarum rerum mixtione hebetescat: Vim habet calefaciendi & exsiccandi mediocriter tamen: at intus in partes solidas & ossas peruadens abstergit, & sudorem prouocat. placet autem modum prescribere, quem Indi obseruant in tradenda eius ligni aqua. Assumunt ligni tornoderasi libram vnam, corticis eiusdem comminui uncias duas, aquę fontanę aut alterius optimę libras duodecim, ponunt omnia in olla noua, vt per horas vigintiquatuor infundantur, obturata diligenter olla, coquunt postea carbonibus prius ignitis, ne fumus attingat, lento igne, donec absumentur octo librę, relinquuntur autem quatuor, quod mensura prius designata cognoscunt baculo intromisso: cum refrixerit colant, & asseruant vitro vase. Iterum eidem ligno semel decocto affundunt aquę libras sexdecim coquuntque, donec absumentur librę quatuor, relinquuntur autem duodecim, quam refrigeratam & percolatam seruant seorsum. Aeger igitur præpuratus Thalamum ingredi præcipitur, in quo maneat tutus à frigore, & aere externo, & matutino tempore, assumat aquę prius decoctę uncias decem, quę sit admodum calens, & confestim stragulis optime se operiat, vt sudor eliciatur saltem spacio duarum horarum, inde sudore absterfo induat linteum calidum & reliquas vestes, ab hinc quatuor horis comedat Vuas passas, Amygdalas, & panem biscoctum mediocri quantitate, ac bibat aquę secundarię, quantum sufficiat ad sitim arcendam, etiam interdum cum opus fuerit. post prandium hora octaua iterum in lecto assumat aquę calentis primę uncias decem, eademque obseruet, quę sudoris eliciendi gratia dicta sunt, & postquam duabus horis sudauerit, absterferitque sudorem, induat calefactas vestes, & interuallo vnus hore, postquam sudauerit, in cęna vescatur iisdem cibus, & potet de aqua secunda, vt in prandio dictum est, & hæc omnia præstet quindecim diebus continuis, si vires robustę fuerint; si vero debiles, vt eam victus rationem perferre nequeant, incipiat nona die pullum paruum assatum comedere, vel etiam statim ab initio si valde imbecilles fuerint. Decima sexta die iterum purgetur ex sola Casię pulpa pondere Drachmarum decem, qua die abstineat à potione aquę primę, sed de secunda tantum bibat; altera die à purgatione reuertatur ad potiones aquę primę sudorificę, vt prædictum est, assumatque viginti diebus continuis: in cibo autem dimidium pulli assati, & circa finem amplius; semper autem in potu vtatur aqua secundaria, conceditur hoc tempore, vt assurgat vestibus optime indutus, non tamen, e Thalamo egrediatur, & in fine iterum purgetur, quibus omnibus per actis ad cibaria consueta se transferat, sed

per quatragesima alios dies cibus optimi succi vtratur, in potu autem aqua secunda, aut alterius generis, vt in cocto Aniso vel Feniculo; abstineat autem à vino à Venere, & cœna sit parciore, absquẽ carnis esu: hunc meliorem ac magis tutum ligni prædicti vsum scribunt.

C A P. X X I I I.

TUBER, quam vulgo falso Sicomorum vocant, peregrina arbor: recto caudice: cortice leui, liuido, & maculoso: folia ampla, dissecta in multas partes Fraxini modo, sed pediculo ramoso, vt in Filice, aut Cicuta, quod in nullis aliis arboribus vidimus: foliorum partes latiores, quam Fraxini, in acutum producuntur & serrata: flores odorati in ramosis racemis, candidi, modico rubore aspersi ex foliolis, veluti stellarum radiis constantes, medio caliculo nigricante: fructus rotundi, Sericorum ferme amplitudine, in maturitate candidi, laxa & fungosa pulpa, sed ignaui dulcedine: officula intus sex continentur, non seiuncta vt in Sericis, sed in vnum coeuntia, medio relicto foramine, vnde transigi & corollis inseri solent: asseruantur hi fructus in arbore amissis foliis per totam hyemem, donec alij subnascantur; sed imbris corrumpuntur, cum decidunt calcati crepant, vesicæ disruptæ modo, Plinius Tuberes candidos vocat cum Sericis affines, & cum ziziphis: omnia peregrina in Italia bacis similia, quam Malis: in Castrorum aggeribus sata specie decora, cum etiam intacta scandent syluæ opere scilicet Topiario. Columella zizipha videtur appellasse, quos Plinius Tuberes, cum similiter scribat, eorum duo genera, rutilum, & album. Vtriusque floribus apes maxime delectantur. Forte Plinius zizipha hoc genus Tuberum intellexit, cum scripsit, eius florem inter Coronarios esse odoratum, similem Olearum floribus: folia vero Cypro similia.

C A P. X X I I I I.

IVIVBA, domestica arbor est mediocris, in fruticem tamen spinosum facile degenerans: spinis validis & aduncis, colore subrubente, sed cum senescit aculeis caret: folia fert Corni angustiora oblonga, paribus interuallis bina in tenui surculo, quasi pediculo disposita: flosculos pallidos in alis foliorum, vt Buxus: fructus oblongos Corno crassiores, qui in Autumno maturescunt, colore exterius ex pallido nigrescente, quasi fumo infectæ videantur, pulpa subalbida molli, fungosa, dulci & pingui, vtili ad tussim leniendam: osse intus Oliuari, duro, aspero, bina conceptacula habente, in quibus singula semi-

na continentur: aliquando tamen alterum delitescit in crescente altero. Serapio Iuiubas putat esse apud Galenum, quæ vocat Serica, inter fructus reprobatos, à pueris tantum & mulieribus expetitos, exigui alimentum, difficilis concoctionis, stomacho inutilis, quorum tamen decoctionem, Arabes laudant ad sanguinis feruorem, & acrimoniam, extinguendam, ad Tussim ex caliditate ortam, ad Renum & vesicæ dolores, eadem Actuarius & Recentiores Græci testantur Zizipha vocantes. Plinius Zizipha distinguit à Sericis, vt superius in Tuberibus diximus, quæ difficile est nostris Iuiubis aptare. Quid sit Paliurum apud eundem Plinium, & apud Dioscoridem asseramus esse nostram Iuiubam & nam Dioscorides de Paliuro hæc scribit. fruticem esse aculeatum, & validum; eius semen pingue, ac fuliginosum, id est colore fuliginis coloratum, quod potum Tussi opitulatur, & vesicæ calculos comminuit, & quæ sequuntur: nam & Arabes easdem vires in esse Iuiubis testantur, cum ad vesicæ, & renum dolores, & tussim laudent. Plinius autem Paliurum Spinæ genus esse scribit, cuius semen Aphrizuram vocant contra scorpiones efficacissimam, item calculosis & tussi, baccas esse, quæ purgationibus feminarum, celiacis, dysentericis, ac colericis profunt, Quid si & Theophrastum eandem intellexisse dicamus, cum de Paliuro hæc scribit. fruticem esse, qui ex cultu arborefcit; aculeos habere in ramis: fructum, ferre in fibra quadam quemadmodum folium; vbi græce sic habet: *Ἐν ἁλοῶ τινὶ τὸν καρπὸν ἔχει κατὰ πρὸ τοῦ φύλλου*, quem locum Theodorus conuertens, in hiliqua semen ferre dixit, & abstulit illud verbum sicut folium; At verbum *ἁλόος* significat etiam extremitates quascunque, vt extremas auriculas, & pulmonum fibras. fert igitur Paliurus in extremis ramis tenues quasdam virgulas, in quibus fructum fert & folia: imo vnicum folium videtur communi pediculo tres aut quatuor fructus continens, vt inquit Theophrastus, quibus Medici contra Tussim contusuntur: habent enim lentitiam quandam, & pinguedinem, vt semen Lini; nascitur locis dilutis & aridis: foliis deciduis: differentias nonnullas habet, cum omnes fructifera sint. Quod autem de foliis scribit in extremo & lateribus sinuata considerare, vt in Rubo & plerisque aliis, accipiendum est de integris virgulis, tamquam foliorum pediculis, quarum gratia ahibi testatur Paliuri folia reddi spinosa, vt Rubi: eius fructum oblongum esse idem testatus est; in Acere, reddi autem post Vergiliarum occasum, aliam porro describit Paliurum in Africa nascentem toto magis fruticosam: folio similem nostrati Paliuro, sed fructu diuerso: non enim lato, sed turbinato rubroque magnitudine qua Cedri, aut paulo minore nucleum habet non loti modo mandendum, instar acinorum Mali Punici, qui per se iucundus sit, & cum vino suauior, cuius etiam meminit Plinius in Cyrenaica regione loto antecellere,

tere, sed magis fruticosam, magisque rubentem & reliqua vt Theophrastus. Ex quibus colligitur Paliurum fructum ferre nucleum continentem, nostratam autem ab Africano differre figura & colore: non enim in acutum turbinatur, sed æqualem amplitudinem seruat per totam longitudinem fructus. Theodorus tamen verbum *στρογγύλον* non turbinatum vertit, sed rotundum. Quamuis Iuiubam syluestrem habeamus fructu non rotundo, sed in latitudinem depresso, de quo mox agemus.

C A P. X X V.

I V I U B A syluestris, quam in Hetruria Spinam Marrucam vocat, fructus est domesticæ similis, priusquam arboreseat, virgas rectas ferens, & ramos circa eas deorsum inflexos, colore subrubenti aculeis tenuioribus: folia quoque similia, sed fructum in latitudinem quandam depressum ex tenui pediculo pendentem pulpa quadam fungosa in tenuem latitudinem circumducta, officulo intus rotundo, intra quem tria sunt seminis conceptacula, singulis seminibus, donata quæ in suis alucolis tintinnabuli modo sonant. hæc igitur seuidum interpretationem Theodori erit apud Theophrastum Paliurus in Græcia nascens, fructum ferens latum instar folij in quo tamquam in siliqua tria semina continentur, aut quatuor; adhuc tamen quatuor semina ferentem non vidi, qua interpretatione melius quadrabit similitudo, quæ in Aceris fructu traditur, desinit enim & ille in foliaceam quandam longitudinem, vt Paliuri fructus in latitudinem. Apud Dioscoridem autem hæc inter Rhanni genera tertio loco ponitur, latoribus foliis, nigrioribus, & quadrantenus rubentibus, virgis longis fere cubitorum quinque, magis spinosis, aculeis infirmioribus mucronatis: fructu lato, candido tenui, foliulari specie, simili Verticillo.

C A P. X X V I.

C O R N V S arbuscula est in montibus fruticosa, virgas rectas ferens nodis frequentibus robustissimas, quibus lanifices ad concutiendas lanas vtuntur: folia fert Iuiubæ latoria acutioraque: flosculos in foliorum alis pallidos ineunte vere: fructum oblongum specie Iuiubarum, paulo tenuiorem, in maturitate rubentem, intus & extra: sapore austero & dulci, nucleo intus simili. Theophrastus duo genera tradit marem & feminam vtrasque folio Amygdalæ pinguiori crassiorique: cortice neruoso, ac tenui: nodis per interualla geminis: flore Oleæ: fructu dulci, odoratuque grato, nucleo intus Oliuæ. marem solidiori materia constare sine corde solida, spissa, & firma, vt

Cornu.

Cornu ad vsum Venabulorum, longitudine duodecim cubitoru ad summum hanc fructum reddere circa æstiuæ solstitia. Quidam autem sterile esse asserunt: feminam autem virgas paruas ferre Vitici similes magis fruticosam, molliori materie, medulla intus fungosa, quæ cauari possit. hanc serotinam esse: nam post Autumnum fructum reddit, eumq; ingustabilem: nasci etiam in humidis non solum in siccis. hæc apud nos Sanguen vulgo vocatur. hic frutex est sæpibus nascens: inter Ligustra, virgis rectis sanguineis, flexibilibus. folia insunt Corni latiora, subhirsutaque: flores cacumina edunt in Umbella candicantes: fructum nigrum vt in Ligustro rotundum: ossè binas cavitates habente, in quibus singula semina continentur. fructus is à Turdis multum expetitur: hanc Plinius videtur intellexisse Virgam sanguineam vocans, cuius cortex interior cicatrices, quæ persanauere, aperit. hanc autem Theophrastus Cornum feminam videtur intelligere: Dioscorides differentias in fructu notauit: nam fructum Oliuæ modo, oblongum esse, primo quidem virentem, postea per maturitatem aut rubentem, aut ceræ colore. quasi Zizipha ob colorem ceræum nitor Corna recenseantur: non tamen astringentia sunt: sed sapore pingui. alius quidam frutex est in Alpibus sine nomine, similis Cornu, breuior: fructu similis paruis Cerasis, qui geminus in vno longo pediculo est rubens in maturitate, coeuntibus aliquando ex toto granis, in singulis duo, aut tria semina continentur sine ossè, bipartito conceptaculo, ipsa semina oblonga, vt etiam grana, vt Corni sapore amaro. hæc quoque Cornus scemina dici possit apud Theophrastum.

C A P. XXVII.

SVNT inter arbores, quæ semina ferant in siliquam, quippe sede in longitudinem producta; hæc proportionem gerunt cum leguminibus in humili materia, inter has est siliqua arbor sic appellata, quia semen fert in siliqua leguminum modo: similis est Terebintho, sed foliis rotundioribus latioribusque: floret ineunte Vere: in caudice, & grandioribus ramis, racematim, tecas fert palmi longitudine, latitudine pollicis compressas, in quibus semina per interualla disposita sunt depressa, & fermè ossis modo prædura, bialuia, vt faba: maturantur Autumno, vt ipsarum tecarum corpus prædulce fiat succo melleo inter fibras inspissato. fructus hos Carrubias vulgo appellant: inuehuntur ex Apulia. Plinius appellat prædulces siliquas, quarum cortex ipse lignosus manditur, digitorum hominis longitudine, & interim falcata Pollicari latitudine seminis ea est proprietas, vt neque corpus, neque lignum, neque cartilago dici possit: Dioscorides Ceratia vocat ob corniculorum

colorum similitudinem. arborem Ceroniam Theophrastus appellat, quæ semen in siliquis fert ex grandibus ramis & caudice: folio perpetuo: flore candido.

CAP. XXVIII.

CASSIA appellatur longissima quædam siliqua ferme cubitalis: teriti figura, nigra, aut fuluescens: intra corticem lignosum semina continentur siliquæ similia, interuallis septo membranaceo, distinctis & modica quadam medulla succosa, nigra, dulci, sed nau scosa, qua Medici vtuntur ad aluum subducendam, afferuntur ex Alexandria meliores, & ex Occidentali India. tradunt arborem eius in Aegypto, nasci crassissimam: foliis quadantenus Mori, aut Nucis Iuglandis: (nos vidimus ex semine nuper natam, folia siliquæ produxisse) flores latos, candidos: copiosum fructum, vt præpondere rumpantur rami, nisi ante maturitatem leuentur. In India traditur arbor Piri magnitudine: foliis Persici angustioribus & virentioribus: foliis Genistæ luteis: odore Gariophylli, quibus decidentibus siliquæ longè subnascuntur colore viridi, in maturitate nigre, longitudine aliquando quinque palmorum, nunquam minore duobus palmis: vbiq; sponte oriri. Videtur Theophrastus hanc intellexisse, cum siliquas quasdam Ficus Aegyptias appellari scribit. Quanquam errore manifesto nomen transferatur ad Ceroniæ fructum, quæ in Ionia, & Syria, & Cypro nascitur; illa enim in Aegypto non prouenit. Quæ autem scribit fructum scilicet anniculum nouum expectare, subnasci ante nouellum fructum sub Cane, postquam alter detractus fuerit, veluti racemum vniformem, qui in Autumno explicetur in flores candidos, deinde per hyemem vsque in ætatem enutriri: folio perpetuo, magis Cassiæ conueniunt, quam siliquæ supradictæ. Plinius quoque tamquam alteram videtur intellexisse, cum de siliqua Ceronia appellata transcribit ex Theophrasto ea, quæ dicta sūt.

CAP. XXIX.

SILIQVA syluestris, arbor non magna: nascitur in asperis: cortice subrubente: folio lato, & leui, non diuiso in plura folia, vt cæteræ siliquæ, sed exactæ rotunditatis, deciduo: floret in caudice, & ramis grandioribus, initio Veris ante foliorum exortum: flos rubens & oblongus, racematim coherens: siliquas fert exiles, quales in Genistâ, latiores, & depressas sine succo. Sub eodem nomine meminit Plinius in Thessaliæa Tempe fontem quendam mirandæ naturæ suis radicibus amplexi & florere purpura. Eadem apud Theophrastum videtur

detur Cercis appellata, ob circinnatam folij rotunditatem, quæ semen in siliquis fert.

C A P. X X X.

TAMARINDVS affertur ex Orientalibus, fructus pulpa nigra constans, vna cum seminibus in panes coacta: sapore acido, & subdulci, qua vtuntur adalui subductionem, & feruorem bilis extinguendum. semina autem sunt Siliquæ similia, sed maiora. Tradit Serapio eius arborem in India nasci foliis Salicis: fructus esse colore rubro, copiosiore carne, quam Siliquæ & firmiore, coloreque ex luteo in nigrum languescente, & pingui succo scatente. Ex quibus colligimus esse ex genere Siliquæ, non autem Palmæ, vt quidam putant, appellantes, Oxyphenica, quasi acidas palmulas: nam semen bivaluæ est vt leguminum, durum verò, vt Siliquæ, & Cassiæ. Garzias inquit; arborem nequaquam similem esse Palmæ, licet nomen Tamar apud Arabes Palmam significet, forte ob seminis duritiem, similem offi Palmularum; sed magnitudine Fraxini, aut Nucis, aut Castaneæ; ligno denso, non fungoso: multis ramis ornatam, & multis foliis tenuiter incisis magnitudine Palmarum: fructum noctu foliis inuolutum, interdium panis foliis ostendi arcus modo incuruatum, aut instar digiti inflexi, cute viridi tectum ante maturitatem, postea cineream, qui facile ascendit; pulpa viscosa, & lenta, cuius est vsus abiectis nucleis; sapore dulci; sed fructus viridis acidus est non sine suauitate: Infundi solere pondere vnciarum quatuor in aqua frigida per tres horas, vt facta expressione propinetur cum saccato ad purgandos biliosos humores. Vidi plantam ex semine natam; folio ramoso; cuius ramuli Coluteæ folia imitantur.

C A P. X X X I.

ANAGYRIS arbor est fruticosa: cortice aspero, & candicante: trifolia, foliis oblongis: sædi odoris: germinat in Autumno; & per totam hyemem floret: flores lutei, longi racematim coherentes circa ramos grandiores, & in caudice. Tecas fert æquales ferme Siliquæ: sed putamine arido. intus semina continentur longis intervalis disposita, figura Fafeoli, dura, colore ex albo in cæruleum vergente, quod sub Cane perficitur, quo etiam tempore folia decidunt, cum paulo post germinatura sit. Aliqui hanc ob seminis similitudinem Fafecariam vocant, cui magna vis ad euomendum venenum: foliis autem ad Alopegias sanandas illitu. Dioscorides describit foliis & virgis similibus Vitici: fruticosam arboris modo, per quam graui odore: flore Brassicæ, semine in corniculis oblongis, simili renibus, vario, subrotundo,

tundo, & solido, quod durefcit fere vna maturefcente. Apud Plinium Anagyros vocatur eadem descriptione. Non multum ab hac recedere videtur Colytea apud Theophrastum: folio Salicis (nam & Vitici Salicis folia tribuuntur) sed valde olido, & copiofo (quamuis in aliam sententiam vertat Theodorus) arbor in totum magna: semen in filiqua lata, more leguminum, paruum, modice durum, non copiofum. Quasi hæc Anagyris quedam magna fit, minori tamen femine.

C A P. X X X I I.

L A B V R N V M vulgo Auornellum vocatur: arbor in Alpibus Fraxino fimilis: cortice læui, & subcandido: trifolia: foliis Anagyro, latioribus, rotundioribusque: floret Vere in cacuminibus, racemis longis, pendentibus fermè femicubitali longitudine, forma, & colore Geniftæ: filiquas fert exiguas, in quibus femina nigricantia, magnitudinæ lentis, sed figura Fafeoli: materies deniffiffima, candida, & flaua, ad parua opera Torno elaboranda excellens. Plinius Alpinam arborem effe, quæ aquas odit: dura & candida materie, cuius florem cubitalem longitudine apes non attingunt.

C A P. X X X I I I.

C Y T I S V S frutex eft in agro Neapolitano candidus, tum cortice, tum foliis: ligno duro: medulla nigra: foliis in tres partes diuifis, vt in trifoliis, sed paruis, & subrotundis, ac perpetuis gustu Ciceris recentis: floret Vere in cacuminibus, paruis racemulis: flore Meliloti vulgaris: Siliquas fert falcatas, exiles, & depreffas, in quibus femina flaua continentur. Dioscorides fruticem effe inquit in totum album, vt Rhamnus: ramis cubitalibus, & maioribus: foliis Fennogreci, aut Loti trifolix minoribus: dorfo medio prominente, quæ tria digitis, olent Erucam: gustu Ciceris recentis. Plinius repertum primo in Cythno infula: fruticem angultioris trifolii in canum afpectu, qui poftea translatus eft in Græciam, magno cafei prouentu: nam oprimum eft iumentorum omnium pabulum, faluberrimumque: toto anno durat, licet æftate viridi, hyeme ficco vtantur: In Italia rarum effe: de eodem pauca Theophrastus, infestum adeo effe cæteris plantis, vt omnes fermè enecet, subrepto alimento: eius medullam duram effe, ac fiffam, & nigram, vt proxime ad Ebenum accedere videatur: apud nos Cytifus fylueftris nafcitur, quod Ipum vocant vulgo, frequens in Italix montibus, frutex eft alteri fimilis: afpectu viridiori: floribus non adeo croceis, sed pallidioribus, non in cacuminibus sed circa ramos:

P Siliquis,

Siliquis subrectis : semine subnigro : huius duas notauimus species euidentissime distantes inter se : vnā in maritimis collibus albidiorē : foliis fermē sine pediculo hærentibus, gustu dulci . Alteram nigriorem in montibus frigidioribus pediculo longiori : foliis gustu amaris : siliqua longiore fermē Genistæ modo : Vtrique folia decidunt hyeme, & altitudo fruticis æqualis, ac lignum durissimum, medulla interna nigra : syluestris Cytisi mentionem facit Columella .

C A P. X X X I I I .

E B E N V S lignum est nigerrimum, durissimumque, odoratum, si fricetur, aut carbonibus iniiciatur : vtuntur eo in coronis globulis ad præces numerandas, & alia parua opera lautiora : nitorem enim recipit pulchrum præ materiæ densitate . Dioscorides optimam Ebenum ex Aethyopia haberi scribit nigram, nullo venarum discursu, leuore conus elaborati, densam, cum frangitur, gustu mordaci & astringente, suffi i iucundo odore super carbones sine fumi tædio ; si recens ad ignem admoueat, ob pinguedinem accendi, & tritam ad cotem rufescere . ex India alterum aduehi internatis segmentis, candicantibus, & modice fuluis, & frequentibus maculis bonitate inferiorem : vendi apud quosdam pro Ebena ligna consimilia, sed fungosa, purpurascencia, nihil mordacitatis habentia in gustu, neque suaue olentiæ in suffitu . Sesamina & Acanthyna, potius Sicamina legendum videtur, nam Mori medulla dura & nigra est teste Theophrasto . Spinam quoque Ebena similem tradit Plinius, lucernis deprehendi : nam protinus ardet . Theophrastus duo genera similiter tradit, vtrique in India : vnum materiæ laudatum, pulchrumque : alterum vile, vitiatumque : rarum, quod præstantius, reliquum copiosum : hæc non recondita, colorem commendatum, sed statim sua natura capessit : fruticosa est Cytisi modo : lignum aspectu Buxo simile constat : sed decorticatum nigerrimum redditur, vtile oculis tritum ad cotem, graue etiam, cum sicum est : quia densum sua tantum medulla, in qua & coloris nigredo, constat ; & materies spississima, ac grauissima, perpetua . Plinius de genere meliori, quod rarum est, inquit arboream esse : trunco enodi : materie nigri splendoris, ac vel sine arte protinus iucundi, Alterum fruticosum Cytisi modo, & tota India dispersum est . Pausanias à quodam Medico accepisse se testatur, Ebenum radicem tantum esse sub terra conditam, nec folia, nec fructus ferentem : ideo difficile inuentu . in Aethyopia artifices esse Ebena scrutandi, goaros . Theophrastus quoque inter fossilia Ebenum reperi testatur, aliis lapidibus inclusum tanquam in ventre . An id ex genere Gagatis est, seu Ambræ nigra? differt ab Ebena leuitate ponderis .

C A P. X X X V.

GENISTA Frutex in Italia vocatur: materie densa, vt Cytisi: ramis iuncis, vtilibus adnexus: floribus luteis: siliquis Vicię nigris, hirsutis, depressis, duo genera, vnum quadrato iunco: paucis foliis, exilibus, initio trifoliis, postea simplicibus nigricantibus: alterum rotundo constat iunco robustiore, ac magis flexibili: folia huic initio tantum sunt, cum germinat, simplicia quasi Lini: adultis iuncis nulla sunt, sed flores circa summum speciosi, odorati, lutei, qui experuntur in coronis: siliquas altero longiores fert, quę in arescentes crepitu semen eiaculantur: vtrumque in collibus saxosis oritur: quadratum magis inter scopas reperitur. exat in Alpibus quadrati genus quoddam exiguum, lato cespite, palmaribus vincis, mollibus sine foliis. rotundi quoque genus in Ilua est, frutice densissimo, orbiculato, humile acutis iuncis & valde robustis, pungentibusque figura Histricis animalis. Plinius de Genista inquit vinculi vsu præstare: Flores apibus gratissimos esse: ideo feri iusta earum aluearia, decerpi ad coronas, colore luteo, semen eius, quod Greci Sparton vocant, in folliculis Fascoolorum modo nascens, purgat Ellebori vice & cæteras vires ei tribuit, quas Dioscorides Spartio tradit. Dubitat tamen an hæc sit, quam Græci authores Sparton appellauere, ex qua linea piscatoria fiebāt, & cætera nauium armamenta: quamque Homerus intellexit, cum dixit. Nauium Sparta dissoluta. nam eruditiores interpretati sunt linea armamenta: quoniam Sparta cum dixit, significauit sata: Sparti autem vsus post multa secula coeptus est. In Hispania herba sponte nascitur, seu iuncus aridi soli, vbi nec aliud feri aut nasci potest: gignitur in Aphrica exiguum & inutile, sed in Hispaniæ quadam parte, vbi nascitur, montes operit: hinc strata rusticis eorum, calceamina & pastorum vestes, ignes, facesque, animalibus noxium, præterquam cacuminum teneritate ad reliquos vsus laboriosè euellitur, siccatur sole, aqua marina aut dulci maceratur, ac tunditur: sic enim vtile redditur, præcipue in aquis, marique inuictum. Dioscorides Spartion vocat fruticem, qui longas fert virgas sine foliis firmas, fractu contumaces, quibus vites vincuntur: semen lenticulæ in folliculis Fascoolorum modo: florem luteū, vt Leu coij: inest floribus ac seminibus vis purgandi vehemēter per superiora Ellebori modo, ac per inferiora. Mesues Albrachim vocat, quod significat apud Arabes arborū vinculum, latine autē inquit Genestrā vocari, cui flores in sunt lunaris figurę cytrinitatis multæ, folliculi Orobi modo, in quibus semina distincta ceu lentis: purgat vehementer pituitā vtriusque: confert articulis, & renibus, ex quibus manifestū est Genistam rotundā Spartum esse,

sive Spartium à Græcis appellatum. Theophrastus Lynosparthum, & ut Theodorus vertit, Linogenistam appellat: cortice tunicis multiplici.

C A P. X X X V I.

ASPALATHVS apud nos in asperis maritimis nascitur; frutex trifolius, spinosusque: cortice, & foliis Cyusi Syluestris: perpetue virens floribus Genistæ: siliqua breui, modice lata, hirsuta: seminibus nigricantibus; materie dura, & candida sine odore seruat adhuc vulgo in Græcia Aspalathi nomen in hac planta; quamuis eius brevis descriptio sit apud antiquos. Nam Dioscorides fruticem esse surculosam, spinosamque: ligni autem duo genera, quibus ad vnguentorum spissamenta utebantur: vnum, quod probatur magis, colore intra corticem subrubente, aut in purpuram vergente, densum, odoratum, gustum amarescens: Alterum candidum lignosum, sine odore, detritius. Plinius esse Spinam candidam, & syluestrem, magnitudine arboris iustæ: flore Rosæ, cuius radix expetitur vnguentis: probatur autem colore ruffo, vel igneo, tactuque spisso, & odore Castorei: alium præterea fruticem humiliorem, & spinosum esse, qualem descripsit Dioscorides, non ubique odoratum, Aspalathum quoque appellari in Hytpania Spinam vulgarem, qua corticis fulloniæ implentur: afferuntur autem hodie ex Oriente duo genera ligni odorati: vnum candidum, alterum rubrum: Sandalos vocant, Medicis Arabibus sic appellantibus: traduntur autem à Serapione sandalorum tria genera è Syria allata, candidum, rubeum, & flauum, quod Citrinum vocant, quorum præstantissimum flauum, pingui quodam scatens, secundum bonitate rubeum, quod siccius: tertium candidum, facillimum ad leuigandum in pollinem tenuissimum: flauum quod hodie habetur, est candidi medulla, multo suauior reliquo ligno, quod album est; rubeum varia sorte visitur: quoddam enim exigui odoris: quoddam nullius: quoddam præterea longe odoratius flauo, non sine quadam Castorei emulatione. Sandali rubri præterea semina ad manus venerunt, dura paruis Faseolis simillima, colore tam rubeo, ut corallum vincant, quamuis autem ex iis non licuerit enatas plantas videre, putandum tamen est, esse ex genere Trifolij; & ab Aspalatho Dioscoridis non multum recedere. Spina autem vulgaris fullonum, quam in Hytpania Aspalathum vocari à quibusdam testatur Plinius, hodie Verzinum vulgo vocatur, lignum rubrum crassitudine tibiam excedente, rubeo colore inficiens, cuius puluere adulterant odoratum Sandalum. De Sandalo albo, & citrino scribit Don Garzias Lusitanus in India oriri, arbores simillimas inter se, differre tantum colore ligni: similes esse Nuci Iuglandi: foliis Lentisci, intensè viriditatis, flore cæruleo nigricante:

cante: fructus magnitudine Cerasi, initio viridis, postea niger, sine sapore, qui facile decidit: lignum sine odore esse quamdiu tegitur cortice, & ante quam siccat; vim odoris in medulla esse tum in albo, tum in flauo, non in ligno: probati id, cui multum inest medullæ, seu cordis: flauum odoratius, sed raro ferri ad nos, quia apud Indigenas in frequenti usu est in balneis tum odoris, tum refrigerationis causa: Vbi oriuntur album & flauum, non reperiri rubrum; sed qualis sit arbor rubri, apud eum non constat.

C A P. XXXVII.

SPINA Christi vulgo appellatur, frutex in totum spinosus: ramis trium cubitorum altitudine: cortice albo, & aspero, ac deciduo, vt in Vite: nullis foliis, sed ipsæ spinæ, tum foliorum, tum germinum vicem gerunt, digiti longitudine virides, quæ à latere alias spinas ferunt breuiores, & in iis flores luteos Genistæ similes: incipit florere in Autumno, perseveratque per totam hyemem ac Ver assidue florens: siliquas fert breues, & hirsutas, paulo minores Aspalatho. Theophrastus Scorpium vocare videtur. Theodorus Nepam vertit, sed inter suffrutices syuestres, qui ex toto aculei sunt, vt Asparagus, & flore candido accedente ad purpuram: radice singulari, quæ conditiones in hoc frutice non insunt.

C A P. XXXVIII.

EMERVS vulgo appellatur frutex Cytiso æqualis: cortice subalbido: foliis in vno pediculo multis, coniugatim dispositis, virentibus, leuibus, subrotundis, & paruis: flores luteos, longo pediculo pendentes, figura Genistæ: siliquas fert tenues, & longas, in quibus semina continentur, nigricantia, & modice depressa: expetitur multum ad pecudum pabulum in collibus. Alterum genus siliquas fert veluti vesicas flatu plenas, læui membrana, & subrubente constantes, in quibus semina Lentis continentur nigra, in ceteris supradicto simile, præterquam quod simplex assurgit arboris modo, at non excedit quatuor cubita. Ex hoc genere videtur apud Theophrastum esse Colutea Liparæ propria, arbor magnitudine prætans, fructum in siliqua ferens magnitudine lentis, qui oues mirum in modum pinguescit: folium non ab simile Feno græco: nascitur semine: germinat primo vnicaulis vsque ad tertium annum: quarto anno in ramos funditur, & arborescit, præcidunt baculos triennio: quia pulchriores, sed emoritur arbor: quia non germinat à latere: cum hac aut eadem, aut non ab simili

lis fuerit, apud eundem Theophrastum Colętia arbor Liparę propria, quę semen in siliquis fert.

C A P. XXXIX.

SENA à quibusdam Senna vocatur, medicamentum purgans ex Oriente illatum: folia sunt cum siliquis, quas folliculos vocant: folia Coluteę similia, angustiora, oblongioraque: siliquę latę ac vehementer depressę, instar Lunarię gręcę, longo & tenui pediculo pendentes: fruticem videre non licuit, quamuis alia inter herbas connumera nascatur apud nos, quam serunt alicubi pro Sena, sed longe imbecillioris effectus. Serapio de Sena inquit tantummodo exsiccata asseruatur: siliquas fert, folliculosue oblongos, lunatosque, in quibus semina in ordinem belle disposita clauduntur, qui quidem folliculi pediculo quam tenuissimo, sic ramulis inherent, vt à vento facillime procident concussi, indeque à pastoribus leguntur. Ex his significatur arboream esse eius naturam, non humilem esse plantam. Mesues tamen herbaceam videtur significare, cum dicat eius ortum similem esse Orobis, inueniri inquit, domesticum, & sylvestre: melior pars plantę est folliculus, deinde folia, in quibus vis est valde imbecillis: folliculi laudantur colore subuiridi, ac sub nigro, modice amari, cum quadam astrictione, seminibus intus amplis & compressis, purgat atram bilem, & humores adustos imbecilliter tamen, & tarde, efficacior est eius decoctio, quam puluis, vt Serapion tradit, ex puluere tamen vna exhibetur drachma, ex decocto autem quinque: respicit Cor, & Cerebrum.

C A P. XL.

BARBA Iouis arbuscula est in scopulis marittimis ex toto candida, terna cubita parum excedens: ramis erectis, & densis: cortice rugoso: folio Lentis, molli, argenteo quodam splendore perpetuo: flosculos racematim in cacuminibus fert, ex candido modice rubentes, & breues, ac rotundos, siliquas, vt Glaux. De hac Plinius inter arbores inquit, odit aquas, & quę Iouis barba appellatur in opere Topiario tonsilis, & in rotunditatem spissa, argenteo folio.

C A P. XLI.

SVNT, quibus seminis sedes bipartita est, vt duo aliquando conceptacula videantur, vt in Rhododaphne & Periploca, Populo, Salice, Mirica: omnibus his semina lanugine sunt inuoluta paucis qui-

quibusdam exceptis. Rhododaphne vulgo O'leandrum arbuscula est, nascens sponte in præruptis maritimis inde in hortos pulchritudinis gratia transfertur, mollis nature: lævi cortice, ac cinereo: foliis Lauri longioribus, crassioribus, angustioribusque perpetuis: in cacuminibus flores fert speciosos figura calicis, sed labris dissectis, colore roseo: siliquas fert digitales duplices, & striatas, in singulis conceptaculis semina multa continentur lanugine flava obducta, non dehiscunt nisi hyeme prope exacta. Dioscorides Nerion, & Rhododendron etiam vocari testatur, notum in Græcia fruticem prope flumina & in maritimis nascentem: foliis Amygdalæ longioribus, & crassioribus: flore roseo: fructu corniculato, quod apertum ostendit lanosam naturam, qualis in Spinarum pappis vititur: radice longa, & fastigiata lignosa, gustu falsa. Plinius Sempiternum fronde Rosæ similitudine, caulibus fruticosum, iumentis omnibus Capris, & Ouis venenum: hominibus remedium aduersus serpentium venena.

C A P. X L I I.

PERIPLOCA frutex est ex Syria allatus, qui præ infirmitate non per se itat, sed aut humi reptit longissimis viticulis cum lentore robustissimis, ut pro funibus utantur, aut arbores vicinas serpentis modo amplectens, adeo arcte ut strangulet, scandit ad quamcunque altitudinem: cortice lævi: foliis Lauri magis fastigiatis, mollioribusque, lacteo succo: è summis arboribus propendent ramuli multi, minus obsequiosi: brevioribus foliis, in quorum cacuminibus flores sunt magnitudine & forma, quales in Gelsimino, sed colore tristi, ex purpura nigricante: siliquas fert Rhododendro æquales, similiter duplices, sed in extremis tantum coniunctas, in medio distantes, dehiscunt exacta hyeme: semina intus nigra, & oblonga, in candidam lanuginem desinentia. Alter frutex ex eodem loco habetur, quam Periplocam non repentem vocant: nam humi tantum serpit, nec arbores scandit: crassiori caudice: constat viticulis frequentioribus, brevioribusque, erectis: folia fert Hedere, sine angulis cinerei coloris, sub croceo succo: floſculi sunt candidi in racemulis densi: siliquas fert breviores: folia, & flores grauius olent. Dioscorides Apocynum vocat: similiter enim describit, fruticem scilicet esse longis viticulis Vitilium modo obsequiosis, & fractu fere inuictis: folio Hedere molliore & in extremo acutiore, lento: graui odore: luteo succo: siliquas ceu fabarum folliculari specie digiti longitudine: semine intus duro, paruo, & nigro: folia enecant canes, lupos & vulpes coacta in panes cum adipe, protinus resolutis coxendicibus.

CAP. XLIII.

FRUXTES quidam peregrinus, vocatur Ligustrum Orientale à quibusdam, magnitudine Ligustri: foliis Apocyni tenuioribus & minus candidis: racemos fert Ligustro grandiores, in quibus flores sunt, figura Gelsimini minores cærulei, modico rubore aspersi, & si conuertas candor quidam argenteus spectatur, iucundi odoris: siliquas fert breues similiter duplices, in quibus semina oblonga, sed sine lanugine. fortè fuerit Iseseminum cæruleum Arabum.

CAP. XLIII.

STAPHYLODENDRON apud Plinium vocatur arbor trans Alpes: simillima Aceri albo materia: fert siliquas, & in iis nucleos: sapore nucis Auellanae. Apud nos frutex magis quam arbor ostenditur foliis Fraxini. fert in duplici vesica membranacea, ac viridi nucleos Auellana minores, binos in singulis conceptaculis medulla intus dulci: Pistaceam syluestrem quidam vocant. Affinis videtur Aceri & Fraxino, solum tunica externa in vesicam dilatata, & plures complexi nucleos.

CAP. XLV.

POPVLVS arbor est excelsa & erecta: materie candida, in planis & humectis nascens: eius duo genera nigra & alba, ob corticis, & foliorum colorem distincta: nigrae cortex cinereus est, leuis & vetustate disrupus: folia Hederæ figura ex longo pediculo in acutiorem angulum desinentia & tenuiora, vtraque parte viridia, ac tremula: Ante foliorum exortum ineunte vere quædam floret, at fructum non fert: est autem flos veluti Amentum, colore rubente, aut candicante: quædam fructum fert: at non floret: est autem eius fructus: racemulus oblongus grana continens viridia, & rotunda Vuarum modo, in quibus lana continetur candida, paucis seminibus lanæ appensis, iisque adeo paruis, vt visum fere fugiant: quamuis autem vnica sit concauitas in rotundis acinis: sedent tamen semina in duobus lateribus: succus quidam resinosus inest in gemmis erumpente germine, aureo colore, quem cogi in Eleætrum putauit antiquitas auctore Dioscoride: gemmas eas assument hodie ad vnguentum Populeum parandum. hanc Aegyron Græci vocant: similis in Alpibus nascitur nigriori aspectu: tenuioribus foliis, serratisque, quam Plinius Libicam vocat, laudatissimam fungis enascentibus. Alba vulgo Albarus vocatur, quamuis & eo nomine nigra quoque

quoque intelligant quidam : cortex ei albus, non disruptus vt nigræ, sed veluti leprosus : folia inferne candida, superne viridia, subhirsuta, latiora, quam nigræ & varia : Nam virgarum nuper nascentium Althææ videntur esse, ramorum autem angulosa Tussilaginis, aut Vitis modo, vetustioribus redduntur nigræ similia : vuas lanosas similiter fert : quædam sterilis, vt neque etiam floreat, quod & nigræ contingit. Græci Leucem vocant ab albedine. Ei similis in Alpibus nascitur candidissimo cortice ac leui : folia fert nigræ similia, læuiter ferrata, inferne subhirsuta punctis albis distincta. hanc Betullam Plinius vocat, Gallicam arborem, mirabili candore, atque tenuitate, terribilem Magistratum virgis, eadem circulis flexibilis, & Corbium spartis. Bitumen ex ea Galliæ excoquunt. Theophrastus Semidam vocat : folio Nucis paulo angustiori : cortice verticolori; & materie leui, non nisi ad baculos vtili. Idem Theophrastus Leucem & Argiron, id est Populum albam, & nigram vniformes esse testatur, vtræque erecto corpore, & ligni albedine ac foliorum figura similes, sed nigram excelsiorem esse, ac leuiorem : Albæ folia tempore immutantur : nam initio rotundiora sunt, vetera in angulos exeunt. Vertuntur quoque in Solstitio, vt prona supina reddantur : putantur vtræque steriles, vt neque flores quidem ferant : in Creta nigræ complures fructificant, licet translatæ sterilecant : descendunt vtræque in plana, gaudent palustribus & aquosis : Albæ præterea similem tradit Cercim, quam Theodorus Alpinam vertit : ramis albicanribus; folio Hederæ, alioqui sine angulo : sed vnica appendicem longam & acutam habente, colore tum supra, tum infra ferè simili, pediculo longo, ac tenui, & ob id inflexo; cortice asperiori, quam Populus alba : videtur autem nostram Alpinam significasse. Alibi tamen Cercim vocat arborem, quæ semen in siliquis ferat more leguminum, licet alij codices, non Cercim, sed Cicim legant. Plinius Populi albæ folium tradit superne candicans inferiore parte viridi, quod post Solstitium contingit, cum folia conuertuntur. Quod præterea Theophrastus de alba scripsit, Plinius nigræ quoque accidere vult, variari folia, vt ex rotundis angulosa fiant, quod in nostris non reperitur, grandissimam præterea lanuginem Populorum foliis inesse scribit, quæ candida candida euolat, vt Iulus : hæc de racemulis Iuli figura, ac virentibus, vt folia numerosa videantur præsertim in alba intelligenda sunt : nam ante foliorum exortum, iis tanquam foliis virescunt Populi; Vuam Populi albæ alibi meminit : nam acini sunt vuarum modo lanuginem continentes. Quod autem scribit Populi albæ vuam Bryon vocari in vnguentis laudatū, ansam dubitandi præbet, ne villosam substantiam intelligat in multis arboribus ortam, vt in Quercu & Cedro, vt tradit Dioscorides, quam Latini Muscum vocant. Numerat præterea Populū inter steriles, quæ neq; fructū, ne-

que semen ferunt, licet Theophrastus variam de hoc fuisse sententiam ferat, cum tamen Dioscorides, & idem Plinius Populi nigre semen laudent ad comitiales. Eius ambiguitatis id fuit in causa, quod superius notauimus: quasdam scilicet neque florem, neque fructum ferre; quasdam florere tantum: Quasdam autem lanosam in visis substantiam ferre feminibus visum fugientibus, ob paruitatem. In hoc genere videntur esse arbores, quæ Camphoram ferunt in India Orientali: nam & in nostris bituminosus quidam liquor nascitur, qui in Electrum densari Dioscorides testatus est; & Plinius de Betulla Bitumen, ex eoque in Gallia scripsit. Videtur autem Camphora ex genere Bituminis esse; quoniam rapacissime ignem excipit, & ardet in aqua: substantia Gummi similis, candidissima, & translucida; odore valido, non ingraro; facillime euascescit in auram, nisi in loco frigido & concluso seruetur. Arabes Caphur vocant; & recentiores Græci Chaphuram. Serapio scribit longiorem Camphoræ prouentum expectari, si præcesserint fulgura frequentia, & tonitrua, & terræmotus; quasi inde exhalatione scilicet sicca, à qua incensa illa fiunt, Camphoræ materia suggeratur arboribus, quæ illam ferunt, ut contingit apud nos Fraxinis, & Ornis ex rore cælesti Mannam reddere. Idem tradit, Gummi esse, seu lachrymam maculis rubentibus ex arbore, quæ copiose in insulis maris Indici prouenit, materie leui, colore è candido in nigrum languescente, in cuius corde Camphora reperitur in interueniis impacta: Erumpit quoque extra, & defluit, & corticibus hæret, quæ magis probatur, maculis in teritiis rubentibus, postmodum calore solis candescens; huius globuli drachmam vnam pondere non excedunt: secundum bonitate locum habet, quæ crassa, colore atro, nec pellicens: Vltimum locum habet, quæ fragmentis, & assulis implicata est, more Gummi agglutinata lentiscit, in grummos coiens magnitudine Amygdalæ, aut fabæ, aut lentis, hanc Pontificum, & sacerdotum suffimentis in templis assument. Sed hæc omnia per sublimationem in igne purgantur, & clarificantur, adeo ut inde exeat Camphora candida in laminas pellicentes digesta, quæ Camphora elaborata appellatur; sed cum magno dispendio; nam quoddam genus ex libra vix selibra redit. Vim habet refrigerandi & siccandi in tertio gradu. Veneris impetus extinguit: somnum conciliat, fluxus sanguinis sistit: Ardores quoscunque corporis compescit, sed vsu frequenti canicem accelerat, Hæc Serapio. Qui Indicas merces nostris temporibus scripserunt, referunt arborem magnitudine, & specie Nucis Iuglandis, foliis albicantibus, Salici similibus, neque fructum, neque florem ferre, quod sciatur: Caudicis color cinereus, ut Fagi, aut paulo nigrior: substantia mediocriter densa: visuntur aliquando eius tabulæ & alia opera Camphoram continentia in rimulis. Camphoræ duas esse

esse præcipuas differentias; vnã, quam Burnei vocant carissimã, quæ nequaquam fertur ad nos, quæ granulis Milij magnitudine constat, vi-
lior, quæ grandioribus, præcisior pro ratione magnitudinis, vt contingit
in Margaritis: alterã è Chinna, quam ferunt ad nos rotulis coactã.
Si quæ maculosa fuerit, aut sordida, sola ablutione in candorem restitui,
si linteolo inclusa abluatur in aqua calida, adiecto sapone, & succo limo-
nis; sic enim nullo ferè dispendio ponderis dealbari. Qui dimisso sen-
su rationem quærunt, contendunt Camphoram non esse arboris la-
chrymam, sed rem fossilem inter genera Bituminis, vt Naphtha, ne-
que temperamenti frigidi & sicci, refragante scilicet odoris vehemen-
tia, & mira familiaritate cum igne; sed calidi & sicci; nam etiã eius
nimius vsus vigilias facit teste Serapione, & Auicenna. At quid pro-
hibet sub exhalatione tenuissima, quæ calida & sicca est, latere frigi-
dam substantiam, quæ extincta exhalationis flammula ob tenuitatem
minime vrente agat, & penitus, quo profundius ob tenuitatem exha-
lationis penetrauerit? vigilias autem nimio vsu efficere non est absur-
dum ob siccitatem, vt in senectute. Sed quoniam Auerroes tradit
Ambram, idest Succinum esse Camphoræ speciem, vnde rem fossilem
indicare videtur, dicamus & de Succino, quem Electrum vocat
Dioscorides ex lachrymis Populi condensatum, vt narrant; sequutus
fabulam Phaëtonis; eius sorores in Populum versas iuxta Padum; la-
chrymas autem in Electrum; vocari & Pterigophoron; quia pennas
trahat: Eius varia historia apud antiquos, sed Plinius certitudinem
habitã testatur ex equite quodam Romano, qui ad id comparandum
missus fuit à Iuliano Neronis Principis manus gladiatorum curante:
lachrymam esse arboris in genere Pinorum densatã, & vndis maris
raptã ferri ad littora Germanorum; vnde copia multa colligitur, inde-
que Pannoniam & Venetias apottari, & circa mare Adriaticum: esse au-
tem ex Pineã arbore succinum illud affert signum, quod eo attrito odor
Pineus sentitur, & accensum flagret Thedæ modo. Quod verò liqui-
dum prius sit, deinde densetur, indicio esse, quod sæpe intus translucen-
tia appareant, vt formicæ, culices, lacertæ, & huiusmodi alia, quæ adhe-
sisse oportet, cum liquidum esset deinde simul concreuisse. Authores
Germani, quamvis ad eorum littora ventis quibusdam flantibus Succini-
num magna copia feratur, vnde retibus expiscatur, tamen nihil certi de
eius origine habent; solum enim Sacerdotem quendam testari visã à
se lachrymam è scopulis fluentem in mare; vnde putant rem fossilem es-
se ex genere Bituminis. In hac sententia & quidam ex antiquioribus fue-
re: Nam Theophrastus effodi scribit in Liguria, quod quidam hodie ne-
scitur; & Philemon in Scitia duobus locis. Alij quidam iuxta mare Atlã-
ticum esse lacum Cephisidã, qui sole excafcatus è hmo dat Electrum

fluitans ; & Cratim annem in Sicione è lacu in Oceanum effluentem eadem ratione Succinum ferre : Ideo fuerit, qui sudorem terræ pinguem appellarunt à Sole excitatum, qui densatus , & vndis Oceani raptus feratur ad littora Germanorum . In eadem sententia est Albertus , & Euax, qui sub Gagatis nomine de Succino agunt. An & trahi humorem huiusmodi pinguem in arbores quasdam non mirum ? vnde fluens lachryma de feretur, & lapidescat ob maris falsedinem ? Sic diuersorum historiæ nequaquam negandæ : eadem enim terræ pinguedo genera Bituminis & Naphthæ sub terra gignere potest, & à diuersis arboribus ob quandam affinitatem attracta & Camphoram & Electrum reddere vt ros cælestis Manam . Dioscorides Lyncurion quoque appellari testatur ; quia ex vrina Lyncis coagulata esse existimetur, vt tradit in vrinarum examine : Alius tamen est lapis lyncis apud Euacem ; ferre toto anno optimos fungos, vt explicatur à nobis in fungis. Forte huiusmodi lapis ex corticibus Populi fit aliquid conferente vrina Lyncis : Tradit enim Dioscorides corticem tam albæ quam nigræ Populi segetibus stercoretis inpersum fungos vtiles, innocentesque toto anno ferre. At Succinum inter gemmas reponitur perspicuas colore aureo : vulgo Ambra gialla : extat tamen, & candida odorator, ac præciosior : Alia coloris cærei : Quædam imitatur vinum Falernum, vnde cognomen assumpsit : alia ignei magis coloris, aut mellis decocti ; alia cinerei. Mira eius natura in trahendis paleis, pennis, foliis, & quibuscunque corpusculis leuibus , vt Magnes ferum : Exhalatio enim vstibilis valde addensata ob partium tenuitatem, corpora sibi similia circumposita trahit ; sunt autem similia leuia quæcunque, & vstibilia, id reliqua non faciunt, vt Sulphur & Bituminis genera ; quia minus densa . Idem efficiunt gemmæ densiores, vt Adamas si prius fricando in calefcatur. Vtuntur Medici ad omnes fluxiones sistendas seu sanguinis, seu humorum ; ad vomitus compescendos, & destillationes : potu : suffitu aerem pestilentem fugat. Officinæ Carabem vocant nomine Arabo .

C A P. X L V I.

SALIX arbor non procera, iuxta fluminum ripas & palustria degit : materie candida, minimi ponderis, cum sicca est ; natura adeo lenta, vt ad nexus nulla alia commodior sit, eiusque gratia colitur ; caudex vetustate concavus redditur ; cortice valde disrupto, ac nigricante : amat detruncari ; sic enim vimina multa, & longas periticas gerit tanquam ex capite : seritur quoque ad Vites sustinendas quem admodum Populus : Virgarum cortex leuis est corij modo lentus, colore pallido, aut subrubente : folia Oleæ longiora, ac molliora, viridia, amara,

amara, racemulos fert Populo breuiores oblongis granulis lanam similem, & femina continentibus vna cum foliorum exortu, quæ scilicet in eo genere sterilis non fuerit: sterilis autem ante foliorum exortum flores fert Amentaceos, pallidos: Alia est iuxta Alpium flumina, gracilior, viminibus rubentibus: angustiore folio: Tertia colore luteo breuissima, quam prope terra præcidunt; sic enim vimina aptissima fert ad circulos lagenarum colligandos: Quarta fragilis, fruticosa; cortice cinereo, & maculoso: foliis latioribus, subrotundis, hirsutis, quam Vulgo Vetricem vocant; quia vitri modo frangitur, solum ad vinearum pedamenta, & baculos utilis. Quamuis autem, magnitudine, & paruitate, colore, & vsu in plures species distribui possint, quatuor tamen distæ euentissime distinguuntur. Theophrastus arborem palustrem scribit, cum tamen agat vitam ancipitem in aqua scilicet, & in sicco, in montibus, & planis; caudice breui, & contorto; materie lenta ad scuta utili, & ad ciustellas, & Canistrum: sata germinat, & celerrime, pulcherrimeque, exauulsione sterilis putatur. Quidam generare affirmant, sed celeriter fructum dimittere, antequam in plenum crassetur, percoquaturque: vnde ab Homero Frugiperdis appellata est: multigena est: nam alia nigra appellatur cortice nigro, aut puniceo, quæ virgas pulchriores & ad texendum commodiores fert; alia candida albo cortice, densioribus virgis: in vtroque genere tam albo, quam nigro tertium quoddam genus reperitur paruum, quod non augetur in altitudinem; quam Arcades vocant non Salicem, sed Helicem, putantque fructum secundum ferre. Quæ facile aptari possunt tribus generibus Salicis à nobis descriptis. Quod autem quarto loco posuimus, Vetricem appellatum, videtur apud Theophrastum Oleagnus vocata in lacu Orchomenio insulis fluitantibus, licet forte aliis locis proueniat, specie Oleæ, & Angni, idest Viticis, natura fruticosa non absimilis cæteris Angnis; folio figura proximo cæteris, sed molli vt Malus, lanuginosoque, flore Populi albæ minori: fructu nullo, forte ex nominis similitudine, hanc apud nos Vetricem dici putarim, quasi Viticem. Plinius vsu distingues plura genera tradit. Nam quædam in magnam proceritatem perticas emittunt, vinearum, Iugis, idest pergulis vocatis, commodus; pariuntque baltheo corticis vincula; aliæ virgas sequacis ad iuncturas lentitiæ, aliæ prætenues, viminibus texendis spectabili subtilitate, aliæ firmiores corbibus, delibrantur quædam, vt candidiores fiant, & læui tractatu ad molliora vasa, & Cathedras texendas: coloribus autem duo genera facit, rubentem quam Græcam vocat, quæ finditur: candidiorem, quam Amerinam appellat, paulo fragiliorem, sed quæ solido ligat nexu. Indicat autem Oleagnum, in Asia præter nigram, & candidam, tertiam esse breuissimam, quam Helicem vocant apud Latinos quoque multos tria nomina esse. Vimineam eandem

purpuream. Vitellinam alteram à colore, quæ sit tenuior, Gallicam tertiam, quæ tenuissima: Salicis fructus ante maturitatem in Araneam abit.

C A P. X L V I I.

MYRICA frutex est in maritimis palustribus frequens, cultura tamen crassescens in arborem iustam: materie lenta, vt Salix, sed foliolis veluti squamis ramusculos conuestientibus, vt in Cupresso: nam ipsa germina folia videntur carnosæ, sed exiliora Cupresso: fructum fert in spica Salicis modo, sed exilioribus vasculis, quæ dehiscunt in quatuor partes, tenuem lanuginem effundentes cum seminibus. Quædam autem in hoc genere sterilis videtur, florem tantum ferens in spicis exilioribus, veluti Scoparum graula. Theophrastus fruticem hunc in plana descendere ait: ligno imbecillo in Græcia, sed in Arabia valido Ulicis modo, perpetue virente: foliis carnosis constantibus pulpa. Dioscorides arborem syluestrem apud stagnantes aquas nasci: fructum autem ferre quasi florem muscosum: Alterum autem genus in Aegypto & Syria domesticum oriri, in cæteris syluestri simile, sed fructu Gallæ proximo astringenti, quo vice Gallæ utuntur. Plinius Myricam & Tamaricem uocat similem Scopis Amerinis, inter infelices arbores putatam; quia nihil ferat, nec feratur unquam; in Aegypto tamen & Syria abundanter lignosum fructum ferre, maiorem Gallæ, gustu asperum.

C A P. X L V I I I.

TRIPARTITA feminis sede pauca in genere arboreo reperiuntur: hucusque autem nouimus Buxum, & Myrthum, quarum flores summis fructibus insident. Buxus arbor est tenuis: materie densissima, & ualde æquali: colore pallido ad lautiora opera, quæ torno elaborantur utilis: cortice albo, & scabro: foliis densis, & paruis in rotunditate, oblongis, perpetue uirentibus, opere Topiario: sterculos fert inter folia racemarim colore pallido: fructum colore uiridi, aridum Myrtho paulo maiorem, qui in summo in tres partes dehiscens bina semina in singulis ostendit oblonga. Theophrastus de Buxo hæc habet: magnitudine non excellit folio Myrthi: nascitur in locis argenteis, & asperis, perpetue uirens: serotina admodum fructum fert ingustabilem omnibus animalibus: materies spississima, & grauissima, etiam cum sicca est, rimas non sentiens, enodis; unde simulachra sculpete solent perpetua: medulla inest parua, & incerta. Plinius tria genera tradit Gallicum, quod in metas emittitur, amplitudineque procerior est.

Oleastrum in omni usu damnatum; fert grauem odorem. Tertium nostrate, quod putat syluestre, mitigatum satum, diffusius, & densitate parietum, uirens temper, & tonsile. An Oleastrum fuerit densissimus frutex, qui in scopulis maritimis sponte uiuentorum tondetur Buxi modo, quem Alaternum alibi uocat?

C A P. X L I X.

MYRTHVS arbor est fruticosa in sterilibus montibus, & maritimis nascens: subrucco cortice: materie candida: foliis Buxo latioribus, in acutum desinentibus, odoratis, perpetuisq;: flores fert candidos, foliatis, multis in medio staminibus, ex alis foliorum longo pediculo prodeuntes, ex quibus aqua odorata per distillationem extrahitur: fructus oblongos, Oleæ figura minores, qui in tres apices florem sustinentes desinunt: intus semina multa, candida, & depressa triplici septo membranaceo distincta continentur, circumdata exterius communi pulpa odorata: color in maturitate, alius niger, aliis ex rubro candicans: differt quoque latitudine foliorum, & angustia. Ex Hispania quoddam genus habetur angulissimi folii, sed nunterosissimi: coluntur in hortis opere Topiario, licet in montibus cædantur hodie ad coria depandanda, ut Rhus, & Lentiscus. Dioscorides Myrthum domesticam uocat, candidam, & nigram, licet in eodem genere quandam montanam appellet in Medicina magis probatam, fructu tamen in firmiori. Syluestrem autem Myrthum inter suffrutices recenset Oxymirsinem & Ruscum appellans, de quo nos suo loco dicemus. Ad Myrthi caudicem adnasci uerrucosum quid intumescens, & inæquale, & concolor, ueluti manus caudicem amplectens, Myrthidanum uocant, quod in pastillos coactum, & umbra siccatum, multo efficacius est ad atringendum, quam folia & semen. Plinius coniugalem quandam uocat à coniugiis dictam, nam Veneri dicata est. Hanc nostratam esse folio paulo, Tarentinam aliam folio minuto, Exoticam densissimo. senis foliorum uersibus. Theophrastus arborem in fruticem transire, nisi sæpius purgetur, & quo pauciora reliqueris melius germinare, & fructum copiosius ferre. Agit uitam ancipitem in montibus scilicet & planis. In agro Latino in planis. Mons Cyrcæus ea scæter, quæ modo Coronarij generis uidetur, cum cæteræ ampla exeant magnitudine, perpetue vires: foliis crebris, angustis, & odoratis: flos super fructum insidet: fructificat autem ex annotinis: fructus vinosus: oritur ligno & ramo; ex semine degenerare aiunt, nec colorem seruare, sed ex fructu nigro rubrum fieri. In Aegypto tenuis est, & odore longe præstantior: fructu exiguo, nec candido, sed nigro.

C A P. L.

QUADRIPARTITA feminis sede habentur manifesto quidem Siler, obscure autem ob fructus paruitatem Vitex. Siler quem vulgo Silium, alij Fusaginem uocant, arbuscula est in sæpibus nascens inter Ligustra, & sanguineos frutices: cortice constat candicante: materie densa, candida, quæ laudatur ad parua opera Torno elaboranda, & fusos: quia non curuatur: folio latiore quam Ligustrum, serrato: floret uere in racemulis paruis: flosculus ex uiridi candidans: siliquas fert quadrangulas, quasi cruciformes, in maturitate puniceas: in singulis loculis, singula aut bina semina continentur, magnitudine Viciz, tenui quodam pericarpio croceo obducta, quibus mulieres vtuntur ad capillum nutriendum cum axungia. Plinium puto hanc Sileris nomine intellexisse, quamuis paucas de ea tradat notas: recenset enim cum virga Sanguinea, & Ligustro Silerem, cuius folia illita fronti capitis dolorem sedant: eiusdem semen tritum cum oleo Phthiriasis coarctet: serpentes & hunc fruticem refugiunt: baculumque rustici ob id ex eo gerunt: gaudet aquosis, vt etiam Ligustra: Theophrastus videtur eandem Euonymum appellasse, arborem Punicæ magnitudine: folio maiori, & molli: germinare incipit mense Septembri: floret in vere: flos colore albæ Violæ: odore graui veluti cruoris: fructus cum putamine Siliquæ Sefamæ proximus, intus solidus in quatuor partes diuisus: hic pecus enecat gustatus, etiam folium, præsertim capras. Forte melius hæc Atractylis dicenda esset à fuso, quam spinosa herba in genere Cniciphonos appellata à Theophrasto; quia cruorem fundit, & redolet morticinium. Nam similitudine odoris, non vsu aliquo, fusorum translatus videtur nomen Atractylidis ex Fusagine in Phonon, quem Theodorus Fusum syluestrem vertit. Plinius ex Theophrasto Anonymon deprauate forte legit non ab similem Punicæ arbori, interque eam & Laurum folij magnitudine: figura vero & mollitia Punicæ: flore candidior est, statim pestem denunciens. Fert siliquas Sefami Similes quadrangula figura: intus granum spissum lætale animalibus, nec non & in folio eadem vis.

C A P. L I.

VITES vulgo Agnus Castus, arbor est minor Salice, virgas longas ferens, lentas, cinereo colore: folia Salicis, sed in vno pediculo plura, Canabis modo: floret in summis virgis per intervalia, vt Marrubium: floribus Verticilli modo cingentibus surculos: figura Rorismarinis Coronari, sed magis incæruleum vergentibus: fructus rotundos;

rotundos, aridos, Piperis magnitudine, cinerei coloris, quaternis intus seminibus, sed vix discretis, odore acuto. Theophrastus Agnon vocat vt Dioscorides, sed non bene Theodorus Amerinam vertit Salici ascribendam: frutex ex cultu arborefcit: flos super fructum insidet: frutificat cacuminibus. Plinius Viticem scribit non multum à Salice distantem Vitilium vsu: foliorum quoque aspectu, nisi odore gravior esset. Agnon à Græcis vocatam; quoniam castitatis custodiendæ gratia Matronæ his foliis cubitus sibi sternunt. Duo eius genera: maior in arborem Salicis modo assurgit: minor ramosa: foliis candidioribus, lanuginosis, prima album florem mittit cum purpureo, quæ & candida vocatur; nigra, quæ tantum purpureum: nascuntur in palustribus campis. Dioscorides inquit frutex est in arborem assurgens: nascitur in fluminum ripis asperisque locis: ramos gerit longos, fractu contumaces: folia Olivæ, sed molliora, Duo genera eius: vna album florem mittit cum purpureo, altera tantum purpureum, & semen vt Piper.

C A P. L I I.

MULTIPLICI seminis sede, & indeterminatori numero multa reperiuntur: horum autem quædam fructum ferunt exterius communi cortice in tectum, vt Malorum genera, quædam eundem habent tegente proprio singulorum corpore, vt Conifera: hæc enim veluti ex squamis compactilem fructum ferunt, sub singulis squamis semina continentur, vt Pinus, Picea, Abies, Cupressus, & cætera huiusmodi. Seminis autem cor in omnibus iis est in parte inferna. Flos autem nullus, aut si quis est, amentaceus est: constant omnia succo pingui, quæ Resina appellatur, sponte, aut vi ignis resudans ex ligno, aut etiam fructu, & foliis: omnibus folia angustissima sunt & dura, longissima quidem in Pinu, breuissima in Cupresso, medio modo in Abiete. Pinus ingens est arbor in montibus apricis: cortice scabro, & subrubenti: materie robusta, sub flua, odorata, pingui: Rami ordine prodeunt ternis per interualla germinibus, vt eius summa in amplam latitudinem ad rotæ similitudinem spargantur: foliis in modum setæ productis, acutis, perpetuis numerofo ordine totos ramos vestientibus: Amentaceum quid fert vere puluerulentum: Nuces in rotunditate modice oblongas, turbinata figura, implentes vtramque manum, ex lignosis squamis compactas: sub singulis squamis bini, vt plurimum continentur nuclei, oblongi, offei, subnigro quodam puluisculo obfiti: seminis medulla intus pinguis, gustu dulcis, & odorata, non bipartita, vt in cæteris plurimis, sed veluti in aluo nouellam Pinum tanquam fetum continens, cuius radix inferius spectat, quo modo tantum nascitur vnica radice in altum

R dimissa

dimissa. In hoc genere feminam vocant longiorem nucem ferentem, marem autem rotundiorē. Pinaster id est Pinus sylvestris in cæteris similis, sed graciliori caudice; nuce pyramidali: nucleis ob paruitatem inutilibus, præterquam ad columbarum cibum; his enim vberius scificanti sunt nuclei nigriores, ac dentibus fragiles, quibus membranacea quædam ala adnexa est. Aliud genus paruum in maritimis oritur; leui cortice ac cinereo: nucem hæc Pinastro similem fert, sed multo minorem: folia capillamenti modo tenuissima: Picea, quam in Alpibus Fædam vocant: quia vtuntur ad lumina, erecto caudice affurgit, non filio in ramos, vt Pinus, sed ab imo ad verticem vsque ramis veluti brachiis gradatim porrectis, vt in Abiete, vtrisque minor: foliola fert breuia specie quidē Pini, totos ramos circumdantia, sed breuiora multo, tenuioraque, & virentiora; paniculas potius quam conos fert, longas, & graciles, terti figura, ex tenuibus squamis compactas, & fragilibus, resinosas, atque odoratas, in quibus semina exigua continentur ferme foliacea: Audio in Tridentinis montibus alias differentias reperiri. Quandam in genere sylvestris Pini ramos ferre humi procumbentes, vtilem ad cingenda vasa vinaria: aliam aspectu Picæ, sed foliis Pini: nucleis fragilibus, vt facile dentibus comminui possint, Cerabrum vocant: aliam, cui soli folia decidunt hyeme, eximie proceritatis: cortice valde crasso, rimosoque, intus rubente: ramis è caudice gradatim prodeuntibus, ad natis multimore Salicis, lentis, colore luteo, odore non iniucundo: foliis densis, ob longis, mollibus, comosis, Pineis angustioribus, & minime aculeatis: conos ferre Cupressinis admodum similes, cui & similis existit, cum nouella est, odore non ingrato: Flores ineunte vere emergunt in cacuminibus in purpura valde rubentes, odoratique: materies durissima, præsertim quæ in meditullio rubescit. in hac sola Agaricum reperiri: Resinam fundere liquidam, quæ pro Terebynthina venditur, hanc vero Laricem vocari. Theophrastus Pinum Græce Peuce vocat: Piceam vero Pityn, licet Theodorus eandem aliquando Laricem vertat. De Pinu igitur hæc habet, arborem proceram nodosam, non nisi locis apricis provenire: radicem vnã, & prægrandem, quæ in altum descendit, paruis compluribus ab illa prodeuntibus, sed nulla sobole; iis enim adustis nunquam regenerinare visa est: vetustate Tedam ingerit radice & medulla, quæ lignosa est: per morbum autē tota efficitur Teda: ramos ex equo conditos habet, geniculis inuersus rectos porrectis, germinatione ter intermissa paucis diebus, & ter nouis editis per intervalla germinibus deciso cacumine inarescit radicitus eodem anno: semine tantum provenit: folia capillata, pingua multa excauata, profunda, & inclinata, extremitate pungentia: præter fructum amentum fert deciduum, quem aliqui florem putant: genera vero assignat Urbanam; & sylvestrem: Vr-

banæ quoddam genus folium habere perpetuum. sylvestri autem omni id perpetuum esse, cuius duo genera, Ideam in monte Ida, erectiorem, ex celliorem, ramosiorē, & crassiorē, quæ & copiosiorē dat Picem: Nucem vero oblongiorem, viridem, quæ minus dehiscat: Marittimam alteram: folio tenuiori, imbecilliorique: cortice leuiori, vtiliquè ad coria: lignum validius: nucem rotundam, quæ breui dehiscat: Alij Ideam femminam esse: marittimam autem marem; & tertium genus addunt sterilem, quæ conifera non sit. Quod vero Pinis subnascitur colore Teda rubidius, maribus potius inest, odoris grauisissimi, nec Tēdam redolens, nec flagrans, sed ab igne dissiliens: ex quibus colligi licet vrbani quoddam genus esse, cui folia decidunt, quod in ea solum est animaduersum, quæ Larix putatur: Nam & Plinius Larici tribuit, quæ Theophrastus Pino: cui autem folia insunt perpetua, in genere vrbano notissimum est, id scilicet, quod initio descripsimus. Sylvestris autem genera iis, quæ posuimus, satis conuenire possunt, quamuis id, quod in marittimis vidimus, non rotundam sed oblongam nucem ferat, in acutum desinentem, quasi mas & femina, & in marittima, & in montana, & in vrbana notari possint. De Picea autem scribit, caudicem Pino minorem, minus erectum habere, & euidentiorem, id est materiam magis perspicuam, & operibus tenuiorem, id est minus aptam: folia capillata quidem, & in extremo pungentia vt Pini, sed pauca, tenuiora, squalidiora, & horrentiora, perpetua: conum minorem, & nucleum horridiorem, magis resinosum: adustis radicibus regerminare affirmant: montibus propriam; quia in planis nasci nequit: auctu facillimam, & protinus fructiferam: amentum ferre, quem alibi racemum florentem appellat, non vnam, vt Theodorus vertit. Duo genera esse vrbani, & sylvestrem: Vrbani, quæ conifera alibi *φθοροποιός* cognominatur. Theodorus Piceam Tineosam vertit: puto autem à fragilitate nucleorum potius cognominari: *φθορός* enim fragilem significat. Plinius Sapineum vocat huiusmodi fructum è Picea satiuam, nucleorum cute verius, quam putamine, adeo molli, vt simul mandatur. Alterum Tarentinum digitis fragili putamine, auiumque expositum furto in arbore, fuerit autem hic, quam Cerabrum vocari diximus in Tridentinis montibus. Sylvestris autem Picea *φθειρόφθορος*: id est pediculifera cognominatur ab eodem Theophrasto: ex illi femine vt Cupressi, qualis ea est, quam vulgo Tēdam vocari diximus. Plinius autem sex cognatas arbores tradit. Pinum, Pinastrum, Strobilum, Piceam, Laricem, Tēdam. Pinus in vertice tantum ramosa, fert minimum resinæ, interdum ex nucibus ipsis, quæ grandissimæ sunt, quæ nostra est vrbana. Pinastrum mira altitudine, & à medio ramosa, copiosiorē dat resinam: Videtur Ideam intelligere. Strobilus per oram Italiæ gracilis, succinctior, & enodis penè sine resinâ, ad vsus liburnicarū,

marittimam intelligit. Picea montes amat & frigora, plurimam resinam fundit interueniente candida gemma, qua Thus adulteratur: folia breuifeta, & crassiore, & dura: rami statim à radice modici velut brachia, lateribus inherant, vt in Abiete, materia utilis ad trabes, & alia opera plura, resina ei, vitium est, quam paucam resudat solibus; Videtur autem urbanam Piceam intelligere, cuius fructum Sapineum vocari scribit, nō enim syluestrem intelligit, cum eius materies sit operibus inepta, & resinæ plurimum ferat. Larix in eodem situ nascitur, quo Picea, eademque facies, altior, materia longe præstantior, incorrupta, emori contumax, rubens, & odore actior: cortice crassior, leuiorque: folio villosior, pinguior, & densior, moliorque flexu, totaque horridior, & perfusa resina: At Piceæ rariora, siccioraque folia, & tenuiora, ac magis argentia: plus Larici erumpit liquoris melleo colore, atque lentiore, nunquam durefcentis: eius morbus est, vt Tēda fiat, sed à cæteris differt: aliarum enim Tēdæ accensæ fuligine immodica carbonem repente expuant cum eruptionis crepitu, eiuculanturque longe, excepta Larice, cuius Tēda nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur, quam lapides. Cæteræ quoque perpetuo virent, nec facile discernuntur in fronde à pericis: Larix utilis radicibus non repullulat Picea repullulat. In cæteris nucamenta particularum modo squamatim compacta pendent, præterquam Larici. Datur mas- & femina, vt in cæteris generibus, in Macedonia Laricem masculam vrunt ad picem: feminae radices tantum: hæc satis conueniunt Larici superius dictæ. Tēda proprie dicta abundantior succo, quam reliqua parcior, liquidiorque, quam Picea, flammis, & luminibus sacrorum etiam grata, eandem videtur intelligere sub nomine Piceæ, cū inquit, eam totis paniculis minoribus, quam in Abiete mascula, & gracilioribus, nucleos minimos ac nigros habere, propter quod Græci Phthirophoron appellant: in eadem nucamenta compressiora matibus sunt, ac minus resina rosida. hæc Piceæ syluestri conueniunt, quam etiam hodie Tēdam vocant. Dioscorides meminit Piceæ, & Pini, & Strobili arboris: eadem vi corticis & foliorum, quæ Pini & Piceæ: resinam quoque Strobilinam inter siccas recenset: Strobilos autem fructus eiusdem laudat ad vrinam & renum vitia, tanquam diuersos à Pityide, qui fructus est Piceæ & Pini in conis repertus ad tussim, & vitia pectoris utilis: Plinius tamen Pityida vocat Epinaltris: meminit & Laricis resinæ sic patrio nomine appellatæ. in Gallia inter liquidas melleo colore, quam nos vulgò Trementinam vocamus.

C A P. L I I I.

ABIES arbor est rectitudine & altitudine cunctas excedens: ramis ab imo ad summum vsque caudicis vndique circumdantibus veluti infixis vsque in internam medullam, quod materiem nodorum frequentia robustiorem reddit, alioqui nervosam valde: fibris in rectitudinem tendentibus: rami perpetuo ordine coniugatim à lateribus tantum germinant cruciformi aspectu, totam latitudinem implentes, quibus parietes stragulorum vice exornant: nam & folia similiter cuncta per totos ramos tendunt in latera, auium pennas imitantia quæ alioqui viderentur Piceæ, nisi latiuscula, & minus acuta essent, hilaris aspectu perpetua, conos fert Piceæ; vomicas habet intra corticis tunicas resinoso succo plenas, quem oleum Abietinum uocant odoratum, uulneribus optimum, lachrymam quoq; fundit ex gemmis more Populi, odoratissimam. Theophrastus de Abiete hæc habet, mōribus propria; nam in planis nasci nequit, sed in umbrosis pulcherrima assurgit, ut in Arcadiæ loco quodam concauo, & silente à uentis, quem nunquam solem attingere aiunt: Abietes plurimū tum longitudine, tū crassitudine cæteris præstant ex quibus nauium malos & antennas, & trabes optimas faciunt, sed ad lautiora opera in apricis magis laudantur, cortex ex multiplici tunica cōstat; lignum nervosum & fissile; nodis rectis, ramis quodammodo infixis: Ideo Abies ualidissima ad pondus sustinendum; nam neque rumpitur, neque cedit, rectis idonea ob corporis raritatem; radicem unam prægrandem in altum demittit ut Pinus, & germinationem similiter inter mittit ramis ex æquo conditis; perpetue uiret folia multifida, & quasi serrata extremitate pungentia alarum similitudine, semper in minores pennas densentia, ut tota species sit Filicis fæminæ, ad eo densa, ut neque niuem neque imbrem transmittant; succum fert pinguem & resinosum; Amentum siue florem croci colore pulchrum, paulo ante solstitium: fructum dimittit post Virgiliarum occasum: prouenit tantum semine: deciso cacumine inarescit radicitus eodem anno. Duo genera mascula & fæmina: Mari folia acutiora & magis pungentia, & magis flexa, ideo aspectu crispior tota arbor uidetur, in conis summis paucos fert nucleos, fæmina autem nullos. Plinius Abietem scribit è cunctis amplissimam, cuius fæmina etiam prolixior: materia mollior utiliorque: arbore rotundior; folio pinnato densa, ut imbres non transmittat, at hilarior intuitu, Abietes masculæ in nucamentis prima in parte nucleos habent, non item fæminæ...

C A P. L I I I I.

TAxvs vulgo Nassus vocatur, in Alpibus, arbor Abieti valde similis, minor: foliis nigrioribus acutioribusque: flosculos amentaceos fert inter folia sine fructu: quæ autem fructum fert, eum rotundum gerit, & rubentem Agrifolij baccis similem, gustu dulcem, & vinosum: sed qui mandit, in febrem & dissenteriam incidit: lignum subrubens, venosum ac densum, ad lautiora opera tornatile; caret resina: quamuis autem hæc conum non ferat, constitutio tamen fructus similis est, vt patebit in Cedro, & Iunipero: Theophrastus græce *μίλον* vocat: montibus propriam: in planis nasci nequit: gaudet vehementer vmbrosis: genere simplex, procera, auctu insignis, similisq; Abieti, non adeo excelsa, magisque alis sinuata: folio quoque similis: sed pinguior, molliorque ligno: quæ in Arcadia nascitur, nigro aut puniceo; quæ autem in Ida, flauo, & Cedro simili, vt pro eo vendant; nam totum cor esse videtur detracto cortice, quem scabritia, & colore Cedro similem habet: fructum fert Faba paulo maiorem, rufum & mollem, qui ab aliquibus hominibus innoxie manditur, suavisque: folia aiunt iumentis lætalia, ruminantibus nequaquam: perpetue viret: germinat tardissime: floret, & fructum reddit cum Abiete. Plinius Taxum scribit Abieti similem, minus virentem, gracilem & tristem, ac diram, nullo succo: ex omnibus solam bacciferam. Mas noxio fructu, præcipue in Hispania, lætale venenum baccis inest, vasa etiam viatoria ex ea vinis facta in Gallia mortifera fuisse compertum est. In Archadia tam pestilentis veneni, vt si qui dormiant sub ea, cibumue assumant, moriantur: sunt qui toxica venena, quondam toxica ab hac arbore appellata scribant. Dioscorides Smilacem vocat Abieti similem in Italia & Narbonensi Gallia Hispaniæ contermina; baccis noxiam in Italia, vmbra in Narbonensi.

C A P. L V.

CVPRESSVS arbor est, quam iuxta sacras ædes ferunt ornatus gratia, in rectitudine tantum crescens, more Abietis & Piceæ: ramis dense circumuestientibus, modo fastigiatis, quæ femina vocatur: modo ad latera sparsis, quæ mas; foliis nullis, sed ipsamet germina tenuiter Feniculi modo scissa: folia videntur pulposa, insunt tamen in nuper nascentibus foliola breuia acutaue, sed hæc in adultis degenerant, in breuissimas veluti squamas totos surculos conuestientes: amentaceum quid exile fert, in summis germinibus, conum Nucis magnitudine, ex crassis & lignosis squamis constantem, quibus dehiscenti-
bus

bus parua quædam semina decidunt. lignum odoratum, & resinofum, non sentiens putredinem. Theophrastus arborem proceram scribit, & longo caudice: lignum macilentum, perpetuum, rimas non capit ob carnis æqualitatem, vnde symulachra fiunt: radices summæ hærentes terræ: sed nulla sobole; folia carnosa velut pulpa constantia, perpetua virentia, semina parua visu vix percipienda, non enim fructus id totum est, quod pilæ speciem gerit, sed quod cono innascitur, prætenue, exile, & quasi Piceæ semini proximum, quod pilula sua dehifcente dilabatur, & legi proinde non nisi ab experto homine potest. Ex semine tantum prouenit cæteris in locis: At in Creta etiam trunco. est enim Cupressus illi insulæ familiaris, vt vbique etiam terra subacta, & dimota sponte nascatur. Est mas & fæmina, sed ex semine plerumque pro fæmina marem nasci affirmant: simum & aquam nullo pacto concupiscit, imò emori dicitur, si nouella copiosè adaqetur. Plinius aduenam in Italia quondam fuisse, & difficillime nascentium, Diti sacram, & idèò funebri signo ad domos positam. Duo genera earum Meta in fastigium conuoluta quæ fæmina appellatur. placebat tantum distinguendis Pinorum ordinibus, postea tonsilis facta in densitate parietum coercita gracilitate, perpetuè tenera: trahitur etiam in picturas opere Historiali. Venatus, classisue, & imagines rerù tenui folio breuique ex virente superuestiens. Mas spargit extra se ramos, deputaturque, & accipit Vitem, vtraque autem immittitur in perticas alleresque amputatione ramorum, qui decimo tertio anno denariis singulis veneunt. Quætuosissima in fatus ratione sylua. Vulgoque dotem filiarum antiqui plantaria appellabant.

C A P. L V I.

AD Cupressum reduci oportere videtur Thuia apud Theophrastum: nascitur in montium cacuminibus & locis argenteis, apud Ammonis Fanum, & in Cyrenensi agro, excelsa, Cupressum similis tum ramis, tum foliis, caudice, fructuque, vel potius ceu Cupressus syluestris: materies incorrupta omnino, vt contignationes ex ea vetustissimæ reperiantur: radice arboris nihil crispus, ex qua præciosa opera conficiunt & symulachra. Plinius hanc Cedrum ab Homero Trogeantem vocari, ab aliis Thya celebrem, non modo ad vetustissimas contignationes, sed etiam ad mensas, vt Ciceroniana memoria est, arbor Cupresso fæminæ etiam num syluestri similis, folio, odore, caudice. laudatissimam fert mons Anchorarius citerioris Mauritaniæ, præcipua dos mensis in vena crispis, vel in vertice variis, quibusdam Tigri, quibusdam Pantheræ similitudine, quædam vndatim crispæ maiore gratia, si Pavonum caudæ oculos imitentur, sed harum materia Tuber est radicis vitium.

C A P. L V I I.

SABINA vulgaris arbor in maritimis, petrosis, crassior Iunipero : alioqui similis tum cortice, tum ligno ; sed foliis Cupressi : in nuper tamen nata folia sunt Iuniperi pungentia, sed breuiora : fructus fert rotundos, flauescentes, magnitudine Fabæ, resinosos, in quibus tria aut quatuor semina continentur, vt Iunipero, tota odorata est. Dioscorides in codice Hermolai Iuniperum maiorem vocat, seu Cupressum syluestrem, Cupresso persimilem, quæ nascitur in asperis, ac fere maritimis. Theophrastus quoque Iuniperum vocat, licet ab aliis Cedrum, vocari testetur : sed foliis maxime distat : non enim dura & acuta, qualia Oxycedro, sed mollia Iunipero sunt folia : excelsior quoque nasci videntur. Plinius hanc inter Cedros minore odore præstantem scribit. Sabina vera arbuscula est breuis, cacumine, & omnibus ramis deorsum inflexis in terram, vt in quodam genere Iuniperi contingit : folia Cupressi videntur, nisi squamulæ acutiores essent, odore acri : fructum non vidimus. Dioscorides duas affert, vnam, quam modo descripsimus, breuem, & in latitudinem magis fusam : folio Cupressi, spinosiorum : odore graui, acuto, feruenti gustu, qua ad suffitus pro Thure vtuntur. Alteram Tamarici similem. Plinius herbam Sabinam vocat, quam Græci Bratym appellant, duorum generum, Altera Tamarice folio similis est, altera Cupresso. quare quidam Cupressum Creticam vocant à multis in suffitu pro Thure vsurpatam ; propagine seritur & auulsione, vt Rosmarinum, quoniam neutri semen inest.

C A P. L V I I I.

IUNIPERVS arbuscula est, fruticosi potius generis : cortice scabro, & deciduo : ligno crispo, & flauo, odoratoque, tenuem lachrymam gignens, resinosam, Vernicem vulgò appellant fabris & pictoribus vtilem ad tectoria cum oleo : folia Piceæ robustiora, magis pungentia, & superne candicantia, quæ floret, fructum non fert : sunt autem flosculi amentacei exiles inter folia : quæ fructum fert, non floret : fructus baccas est rotunda, tanquam ex tribus squamis constans : vnde paruus quidam triangulus in summo apparet : pulpa non lignosa, vt in cæteris coniferis, sed in maturitate mollis, & dulcis cum quadam acedine : semina intus tria, aut quatuor continentur, veluti triangula : maturefcit anno secundo, vt aliquando fructus trium annorum continentur, cum is, qui maturus est, seruatur ad tertij anni fructum nascentem. Eius duo genera summa, vnum in montibus magis, & locis algentibus :
fructu

fructu magnitudine Myrthi, in maturitate nigro: flosculus similiter eius generis nigricat: Alterum in marittimis: fructu nucis Auellanæ magnitudine, in maturitate flauo: flosculo autem eius generis flauescente. Reperi & Montanum fructu flauo. Montanum facilius in fruticem degenerat; & quoddam Sabinæ modo toto frutice in terram inclinatur: Marittimum magna ex parte crassius, ramis minus densum. Dioscorides marittimum, Iuniperum minorem vocat, fructu Auellanæ magnitudine, odorato, rotundo, & in mandendo dulci cum quadam salsedine, montanum autem non Iuniperum sed Cedrum appellat Iuniperi modo baccas ferentem, Myrthi magnitudine, rotundas. Videtur autem duo Cedri genera ponere magnum scilicet & paruum, licet verba eius non exprimant in nostris codicibus: in quodam tamen vetusto codice in hunc modum reperitur. Cedrus arbor magna est, ex qua picem colligunt, quæ Cedria vocatur: fructum fert vt Cupressus, sed vt plurimum maiorem. fertur autem & altera Cedrus parua aculeata, quæ Iuniperi modo baccas parit Myrthi magnitudine, & quæ sequuntur: Galenus quoque id comprobat asserens. Cedrus specie duplex est, altera fruticosa Iuniperis assimilata, altera arbor non exigua. Plinius similiter minoris & maioris Cedri meminit: minor Iunipero similis: duo genera, Lycia, & Phœnicia, differunt folio: nam quæ durum, acutum, spinosum habet, Oxycedros vocatur, ramosa & nodis infesta: Altera odore præstat: fructum ferunt Myrthi magnitudine, dulcem sapore. Videtur autem, intelligere per Oxycedrum Iuniperum montanum, per alteram autem olore præstantem, nostram Sabinam vulgarem: vtque enim fructum ferunt Myrthi magnitudine, licet Sabina illa paulo maiorem habeat, quam Iuniperus montana: Maioris quoque Cedri duo genera esse tradit, quæ floret, fructum non fert: fructifera non floret, & in ea antecedentem fructum nouus occupat: semen Cupresso simile, Quidam Cedrelatem vocant ipsam magnam Cedrum; cuius laudatissima resina Cedria appellata, & materies æterna, ex qua Deorum tymulachra factauerunt. hanc diuersam à Thuta puto, de qua superius diximus. Nam & apud Theophrastum reperio huius Cedri magnæ factam mentionem præter Thuiam. De Iunipero autem idem Plinius, vt Dioscorides tradit, duo genera, maiorem & minorem. Alibi scribit Iuniperos non florere: Quidam earum duo genera tradunt, Alteram florere nec fructum ferre, quæ vero non floreat, ferre protinus baccis subnascentibus, quæ biennio hereant; eius oleo vires Cedri insunt: nam materies peruncta, nec tineam, nec cariem sentit. Vasta hæc in Hispania maximeque bæccæ eius: medulla eius vbicumque solidior etiam, quam Cedrus, videtur autem intelligere Dioscoridis Iuniperos, scilicet vnâ fructu nucis Iuglandis: Alteram Auellanæ. Theophrastus diuersas affectus sententias,

circa Iuniperi & Cedri appellationes. Nam quidam duas Cedros tradunt, vnam Lyciam, alteram Pheniciam. Alij vnicam tantum esse Cedrum similem Iunipero, sed folio maxime distare; nam Cedro diu um & acutum & spinosum esse; Iunipero autem mollius, quæ & excelior est. Ex quibus colligo per Cedrum intelligere nostras Iunipetos, per Iuniperum autem nostram vulgarem Sabinam. Quod autem subiungit ex aliorum sententia vtrasque Cedros vocari, sed alteram distinctionis gratia Oxycedrum, idest Cedrum acutum appellari; in eisdem versari videtur, scilicet non pungentem Cedrum vocari, pungentem autem Oxycedrum: vtrasque nodosas, alosas, & ligno tortuoso. Aliter autem decernere videtur, cum subdit, magis autem Iuniperus paruam habet & densam medullam, & cum ceditur, cito putrescentem. Cedrus autem plurimum cordis habet, & non putrescit; cor in vtrisque rubet, in Cedro quidem odoratum, in altera autem nequaquam. fructus autem Cedri quidem flauus, Myrthi magnitudine, at Theodorus non hoc modo legit, sed pulcher; odoratus, gustu suavis: Iuniperi autem in cæteris similis, sed niger, acerbus, & quasi ingustabilis, durat in annum, decidens, cum alter subnatus fuerit. At vt Arcades volunt, fructus simul ternos retinet; idest anni proxime exacti non dum maturum, & tertij ante presentem maturum atque gustabilem, & tertium nouum ipsum demonstrant. Ambas sine flore, cortice similes Cupresso, verum scabriore: radices raræ & summa tellure, nascuntur in saxosis & frigidis locis, ex quibus colligere licet per Iuniperum significare nostram montanam Iuniperum, per Cedrum autem Marittimam. Ad hanc Iuniperi acceptionem reduci videntur, quæ alibi sparsim de Iunipero scribit, scilicet montibus propriam esse; non florere vel, vt Alij; Alteram quidem florere, sed fructum non ferre: Alteram non florere, sed protinus fructum ostendere, solam hanc in biennium fructum seruare, & tardissime omnium perficere in cacuminibus montium, & locis argentibus nasci quidem, sed non in excelsum: ad rem ædificatoriam, tum subdiualem, tum obruendam sub terra commodam esse, quia eo modo durat immunis à putredine. lachrymam gignere. Ad Cedrum autem eo modo acceptum reducenda sunt, quæ sparsim de Cedro loquitur, scilicet lignum esse macilentum, seu materiem excarnem esse, & æqualem, vt rimas non capiat, perpetuam, vnde simulachra sculpere solent: folia extremitate pungentia, radice per summa inniti. In Syriæ montibus longitudine & crassitudine præstantissimas esse, vt sint, quas vlnæ hominum quatuor nequeant amplecti, & inibi vti ad Triremes. Deciso cacumine interire, vt quidam testantur. Eius materiem natam esse humorem emittere, vt cæteræ, quibus humor inest oleosus. Quamobrem visas esse statuas à Cedro aliquando sudasse, propterea ex his Deorum statuas condere solent. Ex quibus significatur.

Cedrum quandam magnam esse congenerem minori, cuius etiam meminit Plinius, & quam videret intellexisse Dioscorides. cum Cedrum inquit esse de magnis arboribus, quæ picem dat Cedriam vocatam: Ex lignis Iuniperi montani igne superposito liquor extrahitur, qui oleum de Iunipero vocatur apud Mesuem, efficacissimum ad cutis infectiones, & alia multa: Si hoc pro Cedria vteremur, puto non minorem in ea efficaciam futuram, quam si ex magna Cedro haberemus. Ex fructibus quoque oleum extrahitur per sublimationem vino prius madefactis; qua operatione & aqua & oleum elicitur; Aqua ad calculum renum & vesicæ prodest, urinam & menses elicit singulis diebus pora à duabus uncias ad tres; extrahit quoque fetum mortuum uncias quatuor bibita; aduersatur venenis: Oleum efficacius ad omnia prædicta: extrinsecus quoque; iungitur ad frigidos articulorum dolores, & tetra ulcera. Recipitur in aqua ardente adiectis aliis quibusdam aromatis, & pugnantis aduersus putredinem pestilentem, ut ex omni miscella iterum aqua distilletur, præsentaneum remedium in febre pestilenti, exhibita à drachmis duabus usque ad quatuor cum eisdem uncias aquæ Acetosæ paulo ante accessionem; Nam veluti fulgur propellit ab internis, & dissipat malignam putredinem, nunc sudores mouendo, nunc urinam copiosam, aut aliam insensibilem excretionem, reperitur portio usque ad tres uices. Ex fructibus iisdem, aut Iuniperi marini, cum maturi sunt, uino remolliis exprimitur liquor, qui saccato exceptus, utilissimus in tempore pestis; præseruat enim ex pulmone ac pectore educit purulenta.

C A P. L I X.

MALORVM genus fructu constat pulposo: sed pulpa in aliis reperitur simplex, ut in Malis proprie dictis & Paris: in aliis duplex, ut in Citrio, Aurantio, Limone; Quorum interna substantia, in qua iacent semina, succo constat, veluti ex parvis utriculis congesta, sapore acido, intercurfantibus membranis multa semina cum succo claudentibus, distinctis, vndique septis pro sedis seminum multitudine: externus cortex est continuus, carnosus, & crassus: arbor Lauro similis tum cortice, tum foliis, maioribus tamen, mollioribusque, & magis odoratis; aculeos habet rectos, & robustos, non tamen frequentes: flores candidos ex pulposis foliis constantes, valde odoratos: in sede fructus: gaudet apricis & læto solo: exornat viridaria, & parietes conuellit perpetua fronde & fructu, qui etiam maturus diutius conseruatur in arbore, donec alter subnascatur. Distat fructu, qui in aliis oblongus est, in aliis rotundus: magnitudine quoque & paruitate: sapore: aliisque differentis. Citrus fruticosa est: longiori folio: fructu grandissimo.

quod Citrium vocatur, aliquando magnitudine Melopeponis, oblongo, & tuberoso, colore pallido exterius: carne candida, duriuscula, dulci, & valde odorata: internus succus subalbidus, parciore est, & valde acidus: semina oblonga, membranoso cortice intacta, quo ablato semina videntur Piri, amara: toto anno floret; facile prouenit ramo sata com modissime iuxta parietes, ut rami affixi pondus fructus sustinere queant: radices Vitis modo, alias profundas, alias summa tellure agit, sed has amputant, ne in æstu arefcentes totum fruticem ledant. Theophrastus Malum medicam, seu Persicam vocat: Mediæ, & Persiæ peculiarem: arborem folio Potulacæ, odoratissimo, aculeis vehementer acutis, & validis, ut in Piro, & spina acuta. Pomum eius non manditur, sed odore præcellit, huius gratia conditur inter vestes, ut à tineis defendantur: facit & ad oris suaueolentiam, & mortifera venena ebibita, si quis interna eius decoxerit, expresserit, ac absorbuerit. fert poma omnibus horis, aliis deciditibus, aliis subnascentibus, aliis maturefcentibus, floribus iis tantum fructus enascitur, qui veluti colum extantem in medio gerunt, qui ea carent infecundi labuntur; seritur semine sulcis, aut vasis fictilibus, perforatis, & cum adoleuerint, transferuntur vere in solum pingue, & riguum. Plinius Citrum vocat, quam aliis malum Asyriam, alii Medicam, vocant recensens eadem, quæ ex Theophrasto scripsimus. Tentauerunt reges transferre ad se propter remedij præstantiam, sed nisi apud Medos & in Perside nasci voluit. Hæc est, cuius grana Parthorum proceres incoquunt esculentis commendandi habitus gratia. In sacris Citri, & Cedri fruticum, fumo vtuntur. Citria mala contra venenum in vino bibuntur, vel ipsa, vel semen: ipsa vero contra stomachi infirmitatem, sed non nisi ex aceto facillime manduntur. Dioscorides tradit Malum oblongum esse, rugosum, colore aurum imitans, cum grauitate, odoratum: semen Piri. Ex quibus affirmare licet pomum hoc translatum in Italiam cultu, aut cælo adeo mitigatum esse, ut non amplius ingustabile sit, sed per se suaue tum crudum, tum saccharo conditum. Limon arbor est Citrio similis, tenuioribus tum foliis, tum fructu, qui similiter oblongus, & tuberosus, & pallidus est, sed multo intus succo acido, parua corticis pulpa dulci, quæ tenerior est Citrio, & cibus faciliior cum interno succo. Eius plures differentiæ, quidam enim oblongiores, asperioresque sunt, & cortice crassiori, Citris magis similes, ut qui in Gaieta nascuntur: alij leuiori cortice, tenuiorique, succo acidiori: probantur, qui crasso cortice constant, teneriorique, & succo dulciore, quos dulces Limones vocant: Quoddam præterea genus in Hispania habetur minimo fructu, vix nucis amplitudine, odore cæteris præstantiore, excelsiore arbore. Aurantia arbor Limone maior: folium alioqui simile, sed veluti binas appendices iuxta pediculum habet: fructus rotundus aureo colore ad croceum

ceum accedente : fungoso cortice , & amaro : succo intus multo pallescente , qui in aliis dulcis est , in aliis acidus , in aliis mediocrius , ad sum extinguendam valde expetitus , floretur copiose mense maio , ex cuius floribus aquam odoratissimam distillant , quam vocant Lanfam . Melangulam , quam alij , Citrangulam vocant , frutice & fructu similior est Citrio ; ingens enim est fructus omnium maxime tuberosus , & crispus ; colore pallido , sed rotunditas & succus internus inest Aurantiæ : cortex quoque similiter fungosus , sed tener & dulcis , cum lævi quadã amaritudine . Ponzirus ambigit inter Limonem & aurantium , non enim oblongus , vt Limon , nec omnino rotundus , vt Aurantium , vtrisque amplior : cortice crasso & leui , colore ad Aurantium vergente , dulci cum quadam amaritudine , succo intus Limonis .

C A P . L X .

PUNICA , quæ Malum granatum fert , partim cum Citro , & quæ eius sunt generis conuenit , partim cum Malis : fructus enim eius , sub externo cortice succum habet , vt Citria & Aurantia , membranis septa distinguentibus , sed peculiari quodam modo ; nam in illis succus à seminibus est seiunctus vtriculis quibusdam inclusus . in Granato idem singulis seminibus circumducitur , vinosus , colore carbunculi : sedes quoque seminis diuersa : Non enim ex medullis oritur , sed ex cortice appendicibus quibusdam pulposis intro spectantibus , circa quas semina coherent facta , ex paruis ossiculis mollibus constantia , quæ simul cum succo manduntur , cortex vero exterior , veluti corium flauum modico rubore aspersum : pulpa intus pallida acerbo sapore & ingustabili , hoc in maturitate abruptitur , grana intus rubra ostendens . Cum Malo autem conuenit ; quia eius flos summo fructui insidet , sed proprio quodam colore puniceo vasculo dentato & rubente inclusus , quod remanet extuberante . Malo , arbor fruticosa non magna , intorta : cortice albo & aspero : materie flaua : ramis spinosis : foliis Oleæ breuioribus , leuibus virentibus : floret æstate : fructum rotundum , & magnum fert . Differentia tantum in succo : aliis enim acidus : alius dulcis & alius mixtus medio quodam sapore : dulcia vt plurimum grandiora , granis maioribus , in quo genere quædam reperiuntur adeo paruo esse , vt eo carere videantur . Reperitur in hoc genere sterilis , sed peregrina in Italia , flores tantum terrens , adeo multiplici folio constantes , vt Rotæ videantur centifolix , colore saturato . Dioscorides domesticam & syluestrem affert . Domesticæ fructum aliis dulcem , aliis acidum , aliis vinosum medix naturæ , horum flores Cytinos vocari . Syluestris florem Balaustrum , Cytimo simi em , aliis candidum , aliis fuluum , aliis colore roseo . ipse vidi tantum colo e-

Rosæ valde saturato. Plinius Malum Punicum circa Cartaginem cognomen traxisse scribit. Ab aliis Granatum appellari, id cui lignosus nucleus abest. Apyrinum grandiori natura, blandioribus acinis, minus amaris, qui membranis distinguuntur: nucleos habentium quinque species; Dulcia, Acrida, Mixta, Acida, Vinosa, primus pomi huius partus florere incipientis Cytinus vocatur, flosculi in Cytino erumpentes Balaustia. Esse & sylvestre Punicum, à similitudine appellatum, eius radices rubro cortice, potè sònos faciunt, semen potu aquam inter curem siccat, hodie Medici etià Cytinos ipsos Balaustia vocant. Theophrastus Punicam ex cultura unico caudice apparere ceteris abscissis testatur: caudicem breuè & contortum: medullam carnosam: radices paucas summæ herentes terræ: sobolem sursum versus procreantes: ramos aculeatos: folia angusta: fructum ex humore & cute constantem. semina congesta, putamine inclusa, succum acidum, in aliis dulcem: florem in hac sola puniceum, qui super fructum insidet, satam ex semine degenerare; nam ex acinis dulcibus vilem oriri (quo loco non γλαυκίωv, sed γλυκίωv legendum; non enim glaucis acimis reperitur) & ex enucleatis dura, & plerumque acida, in Aegypto tantum ex acida in dulcem conuersam, & in Cilicia omnes sine nucleo nasci. Quoddam genus fructum perficere nequit; sed ad florem usque generatio tantum provenit: eius flos copiosus & densus est, & latus amplitudine quodammodo pomi. Ex Malis punicis contusis cum suis corticibus exprimitur succus, qui purgat bilem flauam: idem si coctione inspissetur Polypum narium delet: reprimat enim carnem supercrefcentem, & tenellam absumit: inest enim in cortice cum astrictione amaritudo quædam.

C A P. L X I.

QUAE in genere Malorum, pulpa simplicis constant, semina in media carne membranosis septis distincta ferunt bina, aut terna in singulis septis, quæ autem in hoc genere breui pediculo adnectuntur proprie Mala vocantur, ab aliis Poma: quamuis hoc communissimum sit nomen fere de omnibus fructibus perspicue magnitudinis: quæ aut longo pediculo pendet, Pyra vocantur: omnibus flos in summo fructu insidet. Malus iuste magnitudinis arbor est: cortice leui, & tubi nigro: longis ramis in latitudinem fasis: folia fert Lauro breuiora, molia, subhirsuta: florem candidum, aut modice purpurascentem; fructum magna ex parte orbiculatum, utrinque depressum, (scilicet quæ pediculo necitur, & quæ flos insidet; hic carne constat, ut plurimum fungosa, succosaque, unde facile rugas contrahit: sapor aliis acidus, aliis aquosus, aliis austerus, aliis dulcis. Differunt quoque colore, magnitudine, & figura, adeo ut difficile sit species enumerare. Quæ tamen euidentiores differentias habent, huiusmodi sunt. Cotonea magnitudine præstant: carne constant durior-

duriori, sicciorique, austera, colore pallido : cortice lana quadam obducto : seminibus rotundis lentore quodam obsitis : arbor brevis : folia latiora, & candicantia : Eorum duo genera, quædam orbiculata & vtrinque depressa, Mala cotonea vocantur : Quædam oblonga, vt plurimum in vertice tenuiora, quasi figura mammæ amplioris molis, Pira cotonea vocantur. Dioscorides illa quidem Cydonia vocat, rotunda, parua & odorata, quæ in vsu medico magis probantur : hæc autem Struthia appellat, magna quidem, at minus vtilia. Theophrastus Cotoneum genere deterius Struthio tradit: nam si semine serantur genere deterius oritur, ex dulci quidem acida, ex Struthia Cotonea. Plinius Struthea lanugine obducta scribit. Melappia parua sunt, nucem vix excedentia, rotunda, exterius tantum pallida, odoratissima, sapore dulci. Viderentur hæc Appiana esse apud Plinium ab Appio & Claudia gente: insito Coronco, quibus odor est Cotoneorum, magnitudoque: sed cum obset magnitudo, melius dicitur apud Dioscoridem Melimela à sapore melleo esse, quæ à multis dulcia Mala vocantur: Nullum enim in genere malorum illis dulcius est. Rosea mediæ magnitudinis sunt orbiculata colore rubenti, qua parte sol aspexerit: odor inest suavis: sapore dulci subacidus: tota hyeme seruantur in corrupta, meliora sunt, cum rugas contraxerint. Dioscorides Epirotica & orbiculata vocat stomacho vilia. Plinius ex Epro primum allata putat ob nominis argumentum. Sanguinea Roseis similia, minus odorata, insipidioraque. Plinius colorem sanguineum ex insitu Mori tractum putat: in hoc genere quædam oblongiora, figura Mammæ, acidi saporis, Plinius Orthomastica vocat. Calamagna quasi pulchræ magnitudinis Mala: colore rubente: sapore magis aquoso, Plinius Pulmonia videtur appellasse, quæ stolidè tument. Quædam colore quasi ferrugineo; solidiori carne; sapore dulci ex austero, vulgo Testa vocant, figura Strutheorum. Quædã parua humili frutice, orbiculata, vitæta adhuc, gustui non ingrata. Plinius inter vilissima Dacca vocat, quæ primæ aduëtu decerpi properant. Dioscorides per verna hæc videtur intellexisse oïo damnata. Syluestria similiter parua, quæ præ ærbitate ingustabilia, Dioscorides Vernis similia scribit. Multa alia nomina recëset Plinius, vt Gemella, nunquã singula in fëtu. Petilia parua gratissimi saporis, & ab origine Matiana, Gestiana, Manliana, Claudiana, & alia quæ hic referre superfluũ videt. Theophrastus Malũ tradit vnico caudice ex cultura apparere, ceteris abscis, lini autẽ multiplici caudice exilitatis causa, cortice leui. Nodos in ea esse peculiare, faciebus belluarũ similes, vnũ prægrãdẽ, alios circa eũ complures paruos, illico in ramos spargi, radices paucas sũmẽ hæc rëtes terre; folia oblõga; florẽ foliatũ fructui insidentẽ ex annorinis surculis; semina cõgesta putamine inclusa; germinare serotinus, fructũ reddere primis frigidibus, eius succum, aquosum, acidum, vel dulcem esse.

PIRVS arbor Malo similis; asperiori cortice: ramis erectioribus; foliis subrotundis, leuibus, longo pediculo; flores similes Malo: fructus figura vt plurimum turbinata, crassiores iuxta florem, graciliores iuxta pediculum, contraquam in Malis oblongis, in quibus figura Manmæ: carne constant densiori, quam Mala, quamuis non minus succosa; acerosa circa medium substantia. Genera eorum non pauciora, quam in Malis: syluestre præ acerbitate ingustabile, & paruum: eius arbor aculeos rectos habet & crassos. Domestica alia æstate maturantur inter fructus fugaces; alia in Autumnum prorogantur; Quædam non maturantur nisi frigoribus hyemis, postquam fuerint decerpta: Inter æstiuæ prima sunt Moscatula ab odore Moschi appellata, parua, & dulcia, ex viridi flauescens. forte apud Plinium superba cognomine, parua hæc sed ocysissima: paulo post succedunt Iuniola appellata; quia mense Iunio maturantur paulo Moscatulis maiora: colore virentia: succosa multum, quæ videret Plinius Falerna vocasse à potu; quoniam tanta vis succi abundat. Hinc turba sequitur, sed in iis Glaciola præferuntur in acutum longius producta pyramide, lacteo intus colore. Vnde lactea vocat Plinius: & Rudia turpi quidem colore, sed sapore cæteris dulciori Glaciolis, crassiora, breuioraque. In genere Autumnalium Sementina vocamus crassa & breuia, rubentia, præsertim qua sol aspicit, sapore subacida, quæ appellatio etiam apud Plinium & Catonem reperitur, quia in tempore sementæ maturantur. Tiberiana eadem, quod Tiberio Principi placuerem. Hyemalia magna ex parte crassiora sunt, cæteris vtiliora; quia per totam hyemem asseruantur, & pleraque gratiori etiam succo constant, quam fugacia. In his Carouella crassa, & oblonga, breui pediculo, colore ferrugineo. Quæ Plinius Testacea à colore appellata scribit, vt nos in genere malorum Testa vocamus colore simili. Sunt Papalia grandia, & breui pediculo sessilia. Qualia Plinius regia vocat. Sunt Bergomata, magis depressa & Bronchia oblonga omnia colore viridi. Sunt Cucurbitana sic etiam à Plinio appellata ingentia sed ignauia. Multa alia sunt nomina, tum apud nos, tum apud Antiquos; Variis ex diuersa regione, aut cultu nascentibus. omnia ante maturitatem acerbo sapore, sed cocta redduntur grata. Theophrastus Pyrum ex cultura vno caudice apparere scribit cæteris abicisis: folia orbiculata: florem foliatum: fructum succo aquoso constantem: semina congesta, putamine inclusa: fructificat ex annotinis surculis: germinat ex cacumine & latere; serotina est: quippe quæ Hyeme sua perficit poma: Quoddam genus Autumnæ. Pyraæster, quam græcè Achrada vocat,

vocat, aculeos fert in ramis : ex eius materie Cerdones suas faciunt tabulas, quia in dura materie acies ferri magis acuitur : germinare incipit paulo post vrbanam : prius amittit folia, quàm fructum percoquat Domestica ex semine sata, vitiatum oritur Pyrastrum. Pyrastrum autem Pyrus fieri non potest. Apud Dioscoridem Achras, species est Pyri sylvestris, quod tarde maturatur.

C A P. L X I I I.

SORBVS arbor est recto caudice, materierobusta, nodosa : ramis erectis, & frequentibus : foliis in uno pediculo multis, coniugatim dispositis, excepto postremo, solitario, ut Rhus : flores multi ex summo quodam peciolo prodeunt candicantes : fructus paruis Pi-
ris similes flavescentes, succo ante maturitatem adedò austero, ut strangu-
lent : Maturescunt autumno, & hyeme incipiente etiam decerpti, colore in rutilum transeunte, qualis in Mespilis succo dulci. Extat & sylvestris in Alpibus, baccas ferens rubentes similes Sorbo Torminali. Theophrastus arborem magnitudine & rectitudine præstantem scribit, forma concinna quasi nucis pineæ in uertice. Materiem solidam, spissam, coloratam, & ualidam : Radices non multas, nec alte descendentes, ualidas tamen, & crassas, & incorruptibiles : amat loca frigida, & humecta, sterile scit autem si ad loca feruentia venit : folia Lauri tenuifoliæ ambitu serrata, breniora, & rotundiora, ordine disposita in vno prolixo, & neruaceo pediculo, lateribus, alarum modo, solum extremo impari existente, vt totum vnicum folium videatur, sed ad neruum vsque laciniatum ampliusculo distantibus particulis. Flos racematim singulari pediculo è multis minutis, & candidis constans : fructus quoq; cum large fructificatur racemi modo aceruatus producitur ; quippè multa eidem cohærent peciolo ; ita vt faui quodammodo speciem gerat. Eroditur hic à vermibus super arborem crudus adhuc, magis quam Mespila Pyraq; , quamuis hic maximè omnium sit acerbus. Ipsa quoque arbor uermibus est obnoxia, atque ita senescens exarescit. Noua admodum fructificat ; nam trima continuo parit. Autumno, cum folium amiserit, protinus amen-
taceum gerit peciolum, pinguem, & turgidum, quasi iam parturiat germina, itaq; hyeme perdurat. Catet aculeis : constat noua læui cortice pinguisculo, colore ad flauum albicante ; anno sæ autem scabro, nigroque. Duo genera tradunt ; sæminam fructiferam ; marem sterilem. Differunt quoque fructibus ; nam aliæ orbiculatum ; aliæ ouatum ferunt. Orbiculati magna ex parte odoratiores dulcioreseq; ouati sæpe numero acidi, minusque odorati. Sylvestris maturior, suauiorque urbana ; quia natura potius sylvestri constat, & cultum non patitur. Plinius quatuor

Sorborum genera recenset: Aliis enim eorum rotunditas Mali; Aliis turbinatio Pyri; Aliis ouata species, ceu Malorum aliquibus: Hęc obnoxia, acri odore, nec suauitate iucunda: Cæteris uini sapor: generosissima, quibus circa pediculos tenera folia. Quartum genus Torminale appellant.

CAP. LXIIII.

SORBVS Torminalis arbor in montibus nascitur, rectitudine caudicis, & ramorū forma simili Sorbo, sed unico in singulis pediculis folio lato, in angulos exeunte instat Platani. Floret, ut Sorbus, sed fructus paruos fert ouatos, colore rubente: Semina intus non mēbris inclusa, ut in Sorbis, sed ossē, in quo bina sunt cōceptacula, & in singulis cōceptaculis, bina semina oblonga. Alterum genus in alpestribus reperitur supradicto simile, sed folio Mali, rotundiore, magis serrato, infernè candido; fructu rotundiore magnitudine fabę. Plinius priorem describit, quartū Sorbi genus, quod Torminale uocāt, remedio tātum probabile assiduū prouentu, minimumq; pomo, arbore dissimili, foliis ferè Platani. Apud Theophrastum uidetur Cratægus esse, quam & Cratægionem uocant, folio Mespili (idest Azaroli nostri) tenso, sed maiore, latiore, & longiore, neque serrato. Arbor nec admodum magna, nec crassa: materies uersicolor, ualida, flaua: cortex leuis Mespilo similis: Radix ut plurimum singularis in altum acta. fructus rotundus, qui post maturitatem siccus redditur, & nigricat, gustu, & succo Mespilaceus, ut ueluti Mespilus syluestris appareat. Est simplex specie, & nullam sortitur differentiam. Videtur igitur cum Mespilo magis conuenire, quam cum Sorbo; nam fructus officulum habet, ut Mespilus, sed unicum ex duobus coeuntibus; Mespilus autem distincta. Plinius in Italia Aquifolium uocari testatur.

☞

Finis Libri Tertii.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTCIBVS ET HERBIS.

LIBER QVARTVS.

CAP. PRIMVM.

EXPLICATIS Arboribus & Fruticibus sequitur, ut eodem modo humiliorem materiam persequamur, Suffrutices scilicet & Herbas. In his igitur perquirendę sunt prius, quę solitaria ferunt semina sub singulis floribus, aut solitarium seminum conceptaculum: secundo loco quę bina sub eodem flore continent uel semina, uel seminum conceptacula: tertio, quę terna eadem: quarto quę quaterna, aut plura eadem ratione includunt: Quibus explicatis ultimo loco eas plantas percensebimus, quę secundum propriam naturam nullum semen moliuntur, in quibus uniuersa plantarum historia erit absoluta. Solitaria autem ferunt semina etiam quędam inter eas, quę plura in vno conceptaculo ferre apta nata sunt, ut quędam Trifolij genera; Capnos; & alia quędam: & in genere arborco Mespilus syluestris: At genus, quod hęc quęrimus, ineptum est plura ferre, non enim in conceptaculo aliquo fert, quod sub flore contineatur, sed prope modum nuda ostendit semina, ut Valeriana, & eius affines, aut pericarpio circumdata, ut, Thymela: Si quod autem seminis conceptaculum fuerit, id non intra florem continetur sed extra, florem regens, ut in Blito, & plerisque oleribus, & frumentaceis omnibus. Horum autem quędam & florem & seminis cor in summo ferunt, ut Valerianę, & quę Cassia lignea vocatur; quędam utruq; intra habent, ut frumenta: quędam florem quidem intra, cor autem seminis extra, ut Thymelea, Blitum, & illis affinia. Incipiamus autem ab his, quorum maximę nuda sunt semina, quę Valerianę uocantur, quarum tũm flos tũm seminis cor exterius sita sunt. insident autem omnibus pappi quidam summis seminibus & omnes racematim in summis cauliculis florent exigais flosculis, rotundos caules, & inanes, ac bina folia ex interuallis ferunt. Vidimus autem hęc utque earum septem differentias, quarum quatuor odore præstant, reliquę sine odore.

VALERIANA, quam optimam cognominant, radicem vnā fert digiti crassitudine, in obliquum tendentem, alias præterea deorsum ab eadem ortas multas, ac tenues vt in Elleboro albo, valde odoratas. Folia à radice oblonga quasi Lactuce partim integra, partim sectiones quasdam habentia prope pediculum: folia verò, quæ in caule, frequentiores habent sectiones. Caulis rectus cubito altior, ac leuis est: flores fert candidos, quasi in Umbella, paruos, & concauos dissectis labris: semina oblonga, & depressa, figura feminis lini in pappum desinentia: floret circa finem veris, colitur autem in hortis, & ad amatoria expetitur. Altera Valeriana, quæ syluestris cognominatur, oritur in montibus, locis riguis: radices habet ex eodem capite ortas, vt in Elleboro, non ex altera obliqua, vt in optima Valeriana: hæc tenuiores, minusque odoratæ sunt. folia diuisa, vt Sorbi, ac subhirsuta: caulem alteri æqualem, striatum, flosculos ex candido purpurascens. Dioscorides eas plantas Phu vocat, sed vnica descriptione videtur duas prædictas significare: Nam folia Olusatris, priori magis conueniunt. similitudo Elaphobosci secundæ magis: radicis descriptio priori quadrat: floris color secundæ. Quod autem de flore inquit esse Narcisso proximū, maiorem, ac teneriorem, puto pro Narcisso Nardum legendum esse. Nardi enim Celticæ flos luteus traditur: Phu, autem ex candido purpurascens, qui & maior ac tenerior est: ponitur autem Phu inter Nardi genera tum à Dioscoride, tum à Plinio Nardum syluestre & Creticum vocantibus. Galenus optimam illam Valerianam Carpesium vocauit, quæ herba est Phu appellato genere similis: valentior tamen, & odoratum quiddam spirans: Tenuia autem sunt sarmenta Cinnamomi virgultis similia: Duo genera Ponticum, quod præstantius, Laertium quod infirmius: Quidam pro Cinnamomo utebantur per sarmenta igitur Cinnamomi similia, non fruticem intellexit: herba enim est, vt ipse inquit, sed radices, quæ Elleborum imitantur Teste Dioscoride, vt parua quoque Cinnamomi virgulta: Ellebori albi radicibus comparantur ab eodem libro primo de Antidotis: consentit quoque locus Natalis, vt enim Galenus Ponticum Carpesium præfert, sic Dioscorides Phu in Ponto nasci testatur. Serapio putauit Carpesium Ruscum esse: Cubebas vocans, vel quia de Carpesio nullibi Dioscorides egit, & de Rusco nullibi Galenus, vel quia radicibus Rusci adulterabatur Phu, teste Dioscoride. Sed officinæ pro Cubebis substituerunt grana quædam odorata forma Piperis, quem legitimi Amomi fructum puto, vt suo loco explicatum. Sed Carpesium apud Quintum Medicum, quo vice Cinnamomi utebatur, non

has radices intelligi puto, sed Gariophyllon nam & fructus expetebatur, vnde nomen Carpesij, & virgulta, vt in Cinnamomo.

C A P. I I I.

NARDVM Montanum radices tres, aut quatuor fert Glandis figura, Asphodeli modo extra subnigras, intus candicantes, valde odoratas: folia molliora quam Betæ, alia integra, alia inferna dissecta Eruçæ similitudine, caulem, non dum exacta hyeme, fert simplicem, infirmum, cubitalem: flosculos purpurascens, vt Valeriana syluestris: aduentante vere caulem amittit; nam cito exarescit, nec omnibus annis fert: Viuunt autem diutius effossæ eius radices, ac regerminant hyeme. Nuper hæc planta visa est in Italia. Dioscorides in Syria & Cilicia nasci tradit appellatam à quibusdam Thylacitim, ab aliis Nerim: foliis Eringij minoribus, nequaquam spinosis: radicibus duabus, aut pluribus Asphodilo similibus, tenuioribus, odoratis, ac nigris: carere autem & caule, & fructu, & flore, ex quibus patet male superius in codicibus scriptum esse, folia & caules Eringij: nam quæ adnectuntur, non caulibus, sed foliis tantum redduntur. putata est autem caulem non ferre, aut quia non vbique ferat; vt contingit Helenio, aut quia cito perit, vt aliis quibusdam contingit. Foliorum similitudo cum Eringio non dissonat, nam & in Eringio nuper nato folia quædam integra, quædam dissecta sunt. Theophrastus Nerum appellat inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur.

C A P. I I I I.

NARDVM Gallicum, quæ & Spica Celtica vocatur, herbusa est, non excedens cum sua radice quatuor digitos, nuper inuenta, primum in Istria, & Syria montibus, postea & in Liguria: tota odorata excepto flore: ideo colligenda antequam floreat: radículas habet fibrosas: foliola dense cauliculos vestientia: figura quidem optimæ Valerianæ, sed longe minora, nequaquam dissecta, colore flauescens: ex mediis foliis cauliculus fermè nudus erigitur, concavus, vt in ceteris eius generis: Umbella in summo parua, colore luteo. Dioscorides similiter describit, ac Plinius: Videtur autem alibi Plinius eandem describere sub nomine Saliuncæ, quæ foliosa quidem est, sed breuis, vt nec in coronas non possit, radices numerosæ cohæret herba verius quam flos, densa veluti manu præssa, breuiterque cespes sui generis odore suavi, in Pannonia, & Norici: Diosco-

Dioscorides Aliungiam vocari scribit ab indigenis in Liguriæ alpibus, ubi nascitur: Nascitur & in Istria, frutex pusillus, qui cum radice velletur, & in fasciculos manuales digeritur. Folia ei longiuscula, leuiter flauescencia: flos luteus. Vfus eius in caule tantum atque radicibus; quoniam odorata: solum hæc habentur. Secerni quoque debere tradit ab alienis herbis & paleis præmadefactum, ne in fragmēta abrumptur: Herbam quoque, quæ Hirculus vocatur à grauitate odoris, intermisceri, qua maxime adulteratur: Sed facilis distinctio; nam sine cauliculo est, candidior, & minoribus foliis, radice nequaquam amara, neque odorata. Hodie adulterari solet quodam genere Mulci, quod loco proprio indicabimus.

C A P. V.

VALERIANAE in odore tres hucusque compertæ apud nos, quarum prima oritur in vmbrosis montium iugis, Valerianæ optimæ similis; sed folio breuiori, latiorique, quasi Violæ, nequaquam secto eò, quòd ab radice oritur: sed quæ in caule, minora sunt, & diuisa: caules ab eadem radice plures cubitales: flosculi racemosi, ex purpura candicantes: radices pauca Iuncea, gustu subdulci non sine aliqua suauitate. Altera palmi longitudine similis syluestris, oritur in Illua sine vllò odore. Tertia in ædificiis antiquis oritur, frequens in menibus Pisanis: ramis ab eadem radice pluribus, cubitalibus, leuibus, subcandidis: foliis oblongis, in acutum desinentibus, nulla ex parte scissis, leuibus, & subcandidis: flosculi multi racematim insunt Punicei coloris Centaurio minori similes, idcirco à quibusdam inter Centaureas media cognominatur. Semina similiter plumosa, vt in cæteris Valerianis.

C A P. V I.

QVAE autem solitaria ferant semina protegente altero corpore, manifesto multa sunt; id autem aut pericarpium est, aut membranosum quid, facile abscedens à semine, idque aut intra florem continetur, aut ipsum floris inuolucrum, pro tegmine seminis est: intra florem igitur paucis datum est solitariis seminibus, alterum tegmen: hoc enim arboribus magis contingit. Sunt autem quædam in genere suffruticum, quibus magna ex parte inest pericarpium: Quibus igitur in hoc genere seminis cor externus sedet, flos interius, sunt Thymelæa. Chamelæa. Daphnoides, & quæ, iis similia sunt. Daphnoides vulgo à nostris Laureola vocatur, frutex est non altior cubito: ramis valde lentis; & cortice tenaci instar corij: folia fert Lauri breuiora, crassa,

lea-

lentaque, ac leuore quodam splendens: florem album; & baccas nigras Pipere crassiores iuxta folia: sed in maturitate folia interna decidunt: fructus autem relinquuntur, ramis herentes infra folia: radicem ramosam fert, obsequiosam. Dioscorides describit cubiti altitudine, ramis flexilibus multis, à medio sursum versus foliosis: cortice viscoso, foliis Lauri, gracilioribus, mollioribus, fractu contumacibus, quæ manducata os incendunt: floribus candidis: baccis nigris; oritur in montosis.

CAP. VII.

CHAMELAEA, quam vulgo in alpibus Oliuella vocant, duplex est: vtraque paulo minor Daphnoide, obsequiosa: paucis ramis: folio Oleæ virentiori, ac latiore: fructu Piperis, nigro iuxta folia, virentis facultatis: radix longa, ramosa, ac lenta: distant folio & flore: nam alteri folium durum, & quadantenus pilosum: flos purpureus, oritur in Silicia. Alteri folium leuius, ac mollius: flos candidans, Laureoq; magis similis, oritur in Appennino: Distant vtræque à Daphnoide, quod surculi in his ramosi sunt, in Daphnoide autem simplices. Dioscorides Chamelææ folia tantum describit, Oleæ quidem similia, sed tenuiora, amara, lingua mordentia: ramos dodrantes: cum in nostra Chamelæa folia sint nequaquam Olea minora, sed latiora potius, in eo præsertim genere, quod in Appennino oritur, tenuiora tamen sunt mollioraque. Plinius Chamelæam in petrosis nasci tradit, non ultra palmi altitudinem, foliis Oleæ amaris, odoratis: videtur autem intelligere Cneorum candidam Theophrasti, quæ inter coronarias Casia à Latinis vocatur.

CAP. VIII.

THYMELEA ab eadem radice plures virgas rectas fert, cubitales, altioresque, frequentibus foliis vndique refertas, mediâ quadam magnitudine, inter Oleam & Linum, duris & fauces exurentibus. Floret in summis virgis autumnò, racemulos paruos ferens: flosculi candidi sunt, Ligustro similes: baccas fert oblongas, tenuiores Myrtho, in maturitate flauicantes ex rubro: semine iorus nigro: sed medulla candida & oleosa: radicem crassam gerit: ramis longis & obsequiosis: frequens oritur in maritimis incultis. Dioscorides tradit, eius folia priuatim Cneon appellari, fructum autem Coccum Gnidium: Describit autem in hunc modum. Frutex est, in quo nascitur Gramum Gnidium, quod Syri Apolonon, alij Linon appellant à similitudine quam

quam cum Lino satiuo habet. Rami tenues, speciosi, cubitorum binum affurgunt. Ipsa similis Chameleæ: foliis angustioribus, pinguioribus, gummosis, si mordeantur, glutinosisque, flores albi, & inter eos semen, quale Myrthi, exiguum, rotundum, initio virescens, postmodum rubens: quod autem intra pericarpium continetur, durum, nigrumque intus album. Detrahuntur eo per aluum biles, aquæ, pituitæ, si quis è viginti granis interiores nucleos bibat: vrit hoc fauces, ideo cum farina, polentaue deuorandum, aut acino vix inclusum, aut in melle decocto folia eius, quæ priuatim Cneoron vocantur, messibus lecta, & siccata in vmbra, seruantur, in vsu tunduntur venis exemptis, purgantur eo aquæ, & quæ sequuntur. Ipsa herba inimica stomacho: Pecus quidem in vtero, vel admotum necat. Nascitur in montibus solo gracili. falluntur, qui granum Gnidium è Chameleæ herba gigni autumnant, similitudine foliorum decepti: Hęc Dioscorides. Plinius inquit; in quo nascitur granum Gnidium, quod aliqui Linum: fruticem verò Thymelæam, alij Chameleam (& alia nomina addit, quæ Dioscorides Chameleæ tribuit) est similis Oleastro: foliis angustioribus, gummosis, si mordeantur, Myrthi magnitudine, semine, colore, & specie foris, ad Medicinæ tantum vsus. In Gallia succus Euforbio similis, sed multo inferior sit ex herba Chameleæ granum Cocci ferente: fractus Ammonico similis est, etiam leui gustu, os accensum diu detinens, & magis ex interuallo, donec fauces quoque siccet. Cocco Gnidio color croci, magnitudo grano Piperis maior, vis ardens; itaque in pane deuoratur, ne adurat, cum gulam transit. Huic vis præsentanea contra Cicutam, sistit aluum. At qui fieri potest, vt quod vehementer soluit, aluum sistat? Arabes Mezereon vocant omnes has plantas, scilicet Chameleam, Thymelæam, & amplius ipsam Daphnoidem, & forte Cneorum, cuius mox mentionem faciemus: Nam Serapio quidem initio describit, vt Dioscorides suam Chameleam: sed in processu distinguit in album, & nigrum; in latifolium, & tenuifolium: laudat autem magis latifolium: Insunt autem Chameleæ folia latiora, & albidiora, quam Thymelææ. Mesues plures affert differentias: describit autem primo loco Thymelæam, cum altitudinem bicubitalem tribuat, sed in reliquis notis innuit reliquas; scilicet folia Oliuæ, sed maiora; grana nigra Myrthi magnitudine; Species plures; quædam enim magna habet folia & tenuia; quædam verò parua, sicut folia Oliuæ, & spissa nimis; quædam crispa, & aspera: & ex eis aliud est colorè habens viridem, & aliud colorè subnigrum producentem colorè Paonis. laudat autem magis folia magna, & tenuia, & viridia habentem; indicans Laureolam, & nostram Oliuellam: Damnat autem eam, quæ habet folia parua & spissa, cuiusmodi sūt in Thymelæa & Cneoro: item improbat habent folia crispa & aspera, cuiusmodi sunt in Sicula Chameleæ.

C A P. X.

GELSIMINUM vulgò appellatur frutex in viridariis opere topiario, & floregatus: Sarmenta fert longissima, leuia, virentia, ac lenta, quæ circumuoluendo se scandunt, & sylua decora conuestiunt parietes, arcus, tuguriâ, & quæcunque fuerint amplexata: Crassescit vetustate ferè specie arborea coeuntibus viticulis instar caudicis. Folia fert Hederæ in longum mucronem producta appendicibus quibusdam pediculo adnexis coniugata, oblongis. Flores veluti in umbella pediculis ab eodem exortu prodeuntibus, vt in Hederæ corymbis, concavos, angustos, & oblongos, in extremo dilatatos, ac scissos, vt plurimum in quaterna foliola, candidos, odore gratissimo, vt figura Leucocion candidum imitentur. Floret post Rosam diuinus in singulis foliorum alis. Fructum apud nos nequaquam perficit, sed incoationem tantum molitur; peregrinam enim quondam in Italia fuisse constat, licet nunc copiosissima sit, facillime enim prorepat iurculo sata. Hyeme amittit folia. Duo alia genera nuper vituntur, humiliora, quæ nequaquam scandunt: eorum alterum flores fert grandiores, ac rariore, superne candidos, inferne subrubentes, odore acriori: floret Autumnus; & ferè per totam hyemem: Alterum luteos flores gerit in æstate, mioteres, atque sine odore. Huius fructus vidimus perfectos: bacca sunt nigra, vt Ligustrum, tingentes, vnico intus semine depresso. Arabes Sambach vocant, eorum interpretes lefeminum. Flores tradunt esse in Aphrica trium generum, candidos, luteos, & cæruleos; præferri autem candidos; ex eis oleum parari Sambacinum, quod liberalius olfactum in calidioribus nativis sanguinem elicit è naribus: ac cæruleum in hoc genere adhuc non vidimus, sed inter frutices ostendimus, quâ vulgò Ligustrum Orientale vocant. Apud Dioscoridem Iasme inter vnguenta recensetur: fieri inquit apud Perlas ex candidis Violæ floribus odoris gratia; ac cum non describatur ab eodem hoc genus Violæ, tantum ex nomine colligere licet aliquod Gelsimini genus indicari, præcipue illud, quod hyeme floret; acriori enim odore constat. Testatur autem Dioscorides Iasminum vnguentum ob odoris grauitatem aliquibus minus placere. Dicta autem fuit Iasme quasi medicatus odor; aut immutata litera Iosme, quasi Violæ odor. Sed vulgare Gelsiminum, quod reperit arbores, videtur apud Dioscoridem Smilax leuis esse, de qua inquit: Constat foliis Hederæ, mollioribus, tenuioribus, leuioribus; sarmentis, quæ arbores scandunt, Smilacis asperè modo, sed nullis spinis: in iis fructus instar Lupini niger, & paruus: Flores candidi multi ac rotundi continuè superioribus partibus oriuntur per totam Smilacem; vtilis in æstate ad umbras parandas;

sed autumno folia decidunt. Scio autem pro Smilace leui ostendi vulgo Conuoluuli, cui non solum folia, sed & caules cum tota planta hyeme inarescunt; nec adeò adolescit, vt ad umbras accomodari possit: Quamuis autem Dioscorides odorem floris subtraherit; reperio tamen apud Homerum *σμύλακος ὄσων*: id est Smilacem redolens.

C A P. X I.

GELSIMINUM rubrum nuperrime visum est in viridariis semine satum, sed frutice valde dissimili. Nam caules fert crassos, bicubitales & ampliores, geniculatos; ramis multis in latera tendentibus. Folia hęere latiora, mollia, nullis appendicibus. Flores puniceos sine pediculo multos in alis infixos, duplo maiores, ac longiores albo; at sine odore, aut exili: ideo magis colore placent: fructus nigrus, rotundos, magnitudine Ciceris; aspero cortice, medulla intus candida absque pericarpio: floret propè finem ætatis per totum autumnum; hyeme caules amittit; regerminat vere. Radice constat crassa, exterius nigra, intus candida, sed, cum scinditur, ruborem contrahit sanguinis modo; multos ramos in altum dimittit, inuicem hærentes, & conuolutos, vt Mandragoras: carnosam constat substantiam, sapore insipido. Puto hanc Mandrogoram apud Theophrastum vocari: longe enim diversam tradit, quam Dioscorides, & Plinius: conuenit autem cum cæteris in radice tantum. Caulem, inquit Ferulæ proximum fert: fructum peculiarem scilicet nigrum, racematum, vinosumque suo sapore. Eam effodientes ense ter circumscribere iubent, & alterum succidere ad occasum spectando, alterum circumsaltare, plurimamque de re Venetea dicere. Folium vtile ad vlcera cum farina tradunt, radicem ad erysipelata rasam, & aceto subactam; & ad morbos podagricos, & ad somnum atque amores datur ex vino aut aceto: consecant quoque eius orbiculos, sicut radiculæ, quos transfixos in fumo suspendunt. Alterum genus Gelsimint rubri nunc visum est inter peregrinas plantas multis viticulis circumuoluens se, frequentibus foliis tenuiter scissis instar Myriophylli, floribus prædicto similibus.

C A P. X I I.

FLOREM autem in summo fructu gerentia, & seminis cor, huculque noui Cassiam ligneam vocatam, & alias nonnullas. Quę in officinis hæctenus Cassia lignea appellata est, paruus est frutex, similis Genistæ, foliis angustioribus, quasi Lini, pulposis, colore nigricante; fert flosculos herbaceos iuxta folia, & fructum initio oblongum,

In tres floris appendices desinentem, qui maturefcens in autumnno rotundus fit, & colore rubente, fapore & odore ingrato; oritur in collibus. Hæc purata est inter Sabinas esse, quæ scilicet folio Tamaricis constat. Quod autem Plinius de Sabina dixit accipi solitam in medicamentis duplicato pondere pro Cynnamomo, vt de Casia scribit Galenus, traditum fuit huic plantæ Cassiam ligneam vocantibus. similem vidi in Agro Piambinenti toram rubentem, & ramis, & foliis; ideo quidam Geniftam rubram vocant, cum tamen initio nigra fit, vt superior: hæc apud Plinium Osyris videtur: inquit enim: ramulos fert nigros, tenues, lentos, & in iis folia nigra, ceu Lini; semenque in ramulis nigrum initio, dein colore mutato rubescens, smegmata mulieribus faciunt ex his, radicem decoctam potum sanat arquatos, eedem prius, quam maturefcat, semen, concisæ & sole siccatae aluum sistunt, post maturitatem vero collectæ, & in sorbitione decoctæ, reumatismis ventris medentur, & per se vitæ ex aqua cælesti bibantur: forte & eandem Dioscorides intellexit, quamuis de fructu mentionem non fecerit; nam in cæteris similis est descriptio: fruticulus est niger, virgas ferens tenues, lentas: foliola tria, aliquando quatuor, quinque, & sex ceu Lini, initio nigra, mutata autem subrubra fiunt: hæc descriptio secundo generi, quam rubram Geniftam diximus, conuenire possit, his conueniet quoque, quod Galenus inquit coremata ex ea fieri solere, id est scopas ad vertendum aptas.

C A P. X I I I.

PARVVS quidam frutex in Alpibus nascitur similis Cassiæ lignæ, dodrantali altitudine; tenuibus ramulis: foliis angustioribus, similiter pulposis. Grana fert in alis foliorum parua, oblonga, in quorum summo flosculus est, candidus. Alius in saxosis nascitur fragilissimus, foliis quoque fragilibus, paucis, Vermiculariæ modo pulposis, longioribus: flosculos fert herbaceos, summis cauliculis sparsos: sapor inest subsalsus in foliis. Tertius in maritimis asperis, bicubitalibus ramis, lignosis, frequentibus foliis quasi Ericæ, sed crassioribus, & pulposis: Quidam Semperuium maritimum vocant, aut Vermiculariam arborescentem: flosculos fert iuxta folia pallidos, ac minores Ericæ modo. Putarim Selaginem dici apud Plinium, quamuis non describatur, sed eo tantum argumento, quia similem herbæ Sabinæ tradit: Quædam enim Sabina Tamarici similis est, cui & Erica ipsa comparatur. Hanc inquit contra omnem perniciem habendam prodidete Dniedæ Gallorum, & contra omnia oculorum vitia fumum eius prodesse. Sed colligi oportere modo quodam superstitioso.

C A P. XIII.

B VPLEVERON herba est in aruis nascens, geniculata binis foliis, geniculos cingentibus, oblongis costâ similitudine, leuibus: ramusculi ex singulis geniculis, bini prodeunt: flosculi sunt candidantes in summis ramulis parua Umbellæ modo: granula autem tunica membranosa obducta, veluti cæteribus partibus constantia: in qua vna semen est exiguum in acutum tendens, duæ reliquæ partes inanes sunt. Tenella hæc herba inter syluestres assumitur hyeme in acetariis vulgo Morbidellos vocant: Differt magnitudine, nam quædam parua non excedens dodrantalem altitudinem: foliis Lini latioribus: Altera quæ maior est ferè ad cubitalem altitudinem accedit, foliis latitudine pollicis. Plinius hanc inter sponte nascentes tradit, caule cubitali, foliis multis longisque, capite Anethi, laudatam in cibis ab Hippocrate.

C A P. XV.

Q VIBYS autem pro feminis tegmine datum est floris inuolucrum feminibus solitariis existentibus sub singulis floribus, multa sunt in genere herbarum: sedent enim in iis semina tanquam in umbilico magna ex parte membranaceo: flosculi autem in plerisque ob exitum sensum fugiunt, cum præsertim lateant, vt plurimum sub folliculo. Duo autem genera summa eorum manifesta sunt, vnum quod feminis cor exterius profert, vt Beta, Vrtica, & olera multa, alterum quod idem inferius habet, vt frumentacea omnia, in vtroque genere, quædam reperiuntur, quibus flos sine fructu est, & fructus sine flore, vt in genere frumentaceo, quod Maiz, vocatur, & quæ lachrymæ Iob dicuntur: in altero genere Vrtica, Lupulus, & alia nonnulla. Vrtica ob proprietatem notissima, quia lanugine potius, quam spinis mordax est, vt leui tactu pruritur, & vredinem confestim exciter. Tenella herba iuxta ædes, & in hortis nascens quadrato caule, foliis per intervalla binis, latis, & in acutum desinentibus vndique ferratis. Quatuor noui differentias, vnam lato folio, ac magis ferrato, semine maiusculo, quodammodo ad Lini semen accedente, in rotundis racemis, globi modo factis. hæc Romæ nascitur, alibi rara: hanc Dioscorides primo loco pingit syluestrem vocans, asperiolem, foliis latioribus, & nigrioribus, semineque Lini minore. Plinius eandem videtur Caniam appellasse, quæ acrior, caule quoque mordaci, simbratiis foliis. Altera in longitudine magis, quam latitudinem crescit, ad bina aliquando cubita, candidior molliori lanugine: fo-

lis longioribus: semina in oblongis racemulis, sine flore fert, exigua & depressa in asperis folliculis, leuia colore nigricante: Dioscorides hanc secundo loco describit non æque asperam, minuto semine. In utroque genere reperiuntur, quæ florent tantum, neque fructum ferunt, nam in genere Canie exigua quædam est, foliis quoque secundum proportionem parvis, sed simili figura, asperitateque: flosculos ædit purpurascens, in tenuibus & oblongis racemulis; in altero autem genere hæc quidem altior, sed breuior, fructifera, foliis similibus, flosculis candicantibus: Addit Plinius Veticam Herculaneam, quæ odorata est: & innoxiam, quam Lamium vocat, de quibus alibi commodius dicendum erit. Illa enim inter Calamenti genera, hæc autem inter Martubia continetur.

C A P. X V I.

CANNABIS herba est bicubitalis, & amplior, recto caule, & concavo, cuius cortex Lini usum præstat, huiusque gratia feritur: folia fert in eodem pediculo, quinque aut plura, manus digitos imitantia, & subaspera, odore graui: quæ floret, fructum non fert: flores autem in racemis pendent subcandidi, lanuginei puluisculum quandam fundentes, quæ fructum fert, non floret: semina in alis foliorum acernata sunt, in suis folliculis modice compressa, maculosa, & splendida. Dioscorides satiuam Cannabim vocat, ad funes præcipue questitam ob firmitatem, foliis Fraxini: odoris grauis: caulibus proceris, inanibus: semine rotundo. Galenus similem Vitici facit non solum figura, sed & facultate: geniture enim pro fluuium siccat, eius semen potum: Cannabis autem syluestris, apud Dioscoridem, & Cannabis Rosea apud Plinium, inter Maluas potius recensendæ sunt.

C A P. X V I I.

LVPVLVS herba est nascens inter vepres, cuius viticulae longæ, & tenues ac subasperæ, frutices scandunt, circumuoluentes se, huius recentes Asparagi in cibos veniunt cocti, folia insunt quali Vitus, minora, rugosa, & subaspera. Quæ floret, sine fructu est; flores sunt similes Cannabi in Autumno prouenientes: Quæ fructum fert, non floret. semen rotundum labellis cutaneis adnexum in racemo veluti ex squamis compactili continetur, figura & magnitudine conii Cuius pressini, odore Allij. ferunt Germani potum ex eo parantes cum hordeo, quam Ceruisiam vocant. Apud Plinium iudicatur esse Lupus salictarius, inter herbas sponte nascentes ad cibos, quamuis eius nullæ afferantur notæ. Mefues inter genera Volubilis numerat, foliis asperis, ut Citruli,

truli, cuius flos est sicut ampullæ herentes, quod de racemo seminis videtur dictum. Laudant recentiores ad atram bilem contemperandam, & reliquos humores adustos in potu ex aqua.

C A P. X V I I I.

AMBROSIA, quæ vulgo à quibusdam Ambrosiana vocatur, ramosa est herba, cubito breuior: foliis Artemisiæ minoribus, & nigrioribus, subasperis, & crispis, odore multo & graui: foliola autem in ramis minus incisa sunt, iuxta quæ semina fert rotunda, & spinosa, congeſta, sine flore, quosdam tamen flores fert in æstate similes Absinthio herbaceos circa summos ramulos, sed sine fructu, quibus decidentibus in Autumno, semina fert in inferioribus ramulis. Apud Dioscoridem videtur hæc Ambrosia esse, frutex pulillus trium palmorum altitudine, ramosus, foliis Rutæ, paruis circa imum caulem, in ramulis semen est racematim sine flore, odore vinoso iucundo, nisi obſtet odoris iucunditas; nam ob odoris grauitatem non ab re putant quidam apud Hippocratem libro de Mulieribus secundo esse Conizam Apio crispo similem, in marittimis, sabulosisque nascentem, odoris teterrimi & maxime fastidiendi. nam inter cætera nomina Dioscorides Apium rusticum appellari testari ipsam Ambrosiam. forte odor ingratus, dum virens est, gratus fit & iucundus, cum siccatur, vt contingit Coriandro. Plinius inter Artemisias secundo loco pingit, teneram tenuioribus, foliis, & non nisi in marittimis nascentem.

C A P. X I X.

BOTRYS herba est ramosa, in sabulosis, arenosisque locis, & torrentium alueis siccatis: altitudine eadem, qua Ambrosia, sed reſtioribus ramis, tenuioribus, longioribusque: foliis Cerri, rarioribus diuisuris: colore ex viridi palleſcente: ramuli pleni semine minuto, splendido, & nigricante in suis folliculis viridibus, admodum racemi, tota succo glutinoso veluti roſcida est, odorataque: Dioscorides & Plinius, simili ter describunt, fruticosam scilicet herbam, totam luteam, multis alis, semen circa totos ramulos: folia Cicorio similia (nam similiter laciniata, licet tota forma ad Quercum magis accedat) suauem odorem spirare, ideo vestimentis inter poni, nasci autem in torrentium ripis, & conuallibus.

C A P. X X .

HERBA Turca, vulgo appellatur herbula humi strata : ramulis dodrante minoribus : foliis Polygoni breuioribus : seminibus racematim hęcentibus, per totos ramulos inter folia, minutis, vt Botrys, exili odore : nascitur in solo arenoso, cuius puluere pro efficaci remedio vtuntur ad vrinam mouendam, & calculos frangendos. quędam in montibus prouenit, locis sabulosis, palmi altitudine : foliis angustioribus : ramulis densis, racemosis semine onustis, quod folliculo quodam barbato includitur, odore iucundo, sapor inest iurbaratus, & siccans. Hanc Ambrosiam esse quandam paruam non dubito.

C A P. X X I .

BELVEDERE vulgo appellatur herba ramis adeo densis & rectis, vt Cupressus videatur, vltra bicubiti altitudinem : folio numeroso, longiore quam Lini, læte virenti : seminibus exiguis, nequę multis, iuxta folia sine flore, seritur in Viridariis spectaculi tantum gratia, nam per totam æstatem viret. An hæc fuerit apud Plinium Chamecyparissus herba, quę ex vino pota contra venena serpentum omnium, & scorpionum pollet.

C A P. X X I I .

BETA olus est frequentissimum in cibis : foliis latis, subrotundis & crassis : caule striato, ramofoque, altitudine bicubitali & amplius, semina racematim fert, sine flore manifesto circa ramos, dura ossiculis binis, aut ternis cohærentibus inæqualibus, tunica herbacea obductis, eius quatuor differentias habemus, vnā vulgarem, folio breuiori, & viridiori : alteram candidantibus foliis, longioribusque multo, & amplioribus quasi Brassicę prælatam in cibis : Tertiam colore rubro, radice quoque rubra & magna, quę condita seruatur in cibis. Quartam radice Buxea : caulibus quoque Buxeis : foliis virentibus. Dioscorides, Plinius, & Theophrastus, duo genera tantum faciunt, nigram, & candidam, Theophrastus candidã sapore præstantiori esse, pauciorumque seminum, quam Siculam quidam appellauerunt. Betam ex cultu arborefcere : caule carnosio, radice singulari, & carnosâ, longa, crassâ, & rectâ, vt Rafani, suauis, vt crudam nonnulli mandant : germinat radix à latere, ex semine paucę proueniunt anno primo, sed longo tempore post pullulant, anno scilicet sequente & tertio.

C A P. X X I I.

ATRIPLEX Oulus est, Betæ magnitudine: paucioribus ramis: altiore caule: folia latiora quam Betæ & breuiora, & quasi triangulara, vt Spinaciæ, colore ex viridi pallecente: semina sine flore fert, racematim circa summos ramulos, compressa, & rotunda, intra folliculum foliaceum contenta latitudine unguis, colitur in hortis ad cibos, vt Beta in Gallia Cisalpina, & paucis Aëtruria ruribus. est & syluestris sponte nascens in hortis & secus vias, læto solo: breuior satiuæ Folio simili, sed minore ac nigriore: seminibus similiter depressis, nigris, in folliculo quadrato: folia quæ circa summum caulem, sunt, tenuiora & longiora sensim fiunt in vtroque genere. Dioscorides Atriplicem, & Chrysolachanum vocat, olus cognitum, satiuum & syluestre. Theophrastus radicem lignosam tradit, vnam alte descendentem, vnde aliæ exeant, copiose frutificare, nam protinus nodis singulis semen insidens racematim gerit à latere & in summis, semen foliatum, vt in Laserpitio. Plinius ex Pythagora damnat Atriplicis vsum, quoniam Hydropicos faciat, morbos regios & pallorem, & alios plurimos morbos, stomacho contrarium, lentigenes & papulas gignere, nec nisi mutata sæpius aqua concoquendum.

C A P. X X I I I.

HALIMVM olus est marittimum, ad fruticis naturam accedens; ramos fert cubito altiores, multos, & candidos: folia quoque candida Oleæ similia, pulposa, salso gustu: in summis ramulis racematim semina coherent autumno & per hyemem sine flore, Atriplici syluestri similia: eius duas notauimus differentias, vnam tenuiori folio, quam Oleæ, alteram latiore longioreque, quasi ad Atriplicem syluestrem accedentia. hæc quoque ramos crassiores fert & longiores, vt Rhannus alioqui videretur, nisi careret aculeis: Dioscorides, fruticem esse sepibus idoneum, similem Rhano sine spinis, foliis Oleæ latioribus, in sæpibus marittimis. Plinius similem descriptionem affert: Amplius ex aliorum sententia olus marittimum esse: foliis in rotunditate longis salsum, vnde nomen Halimi: duorum generum; syluestre, cui folia tenuiora sunt, efficacius in sananda scabie, mitius alterum, vtrumque mandi, & condiri in cibis. Theodorus apud Theophrastum Auronem vocat: inquit, cæteras plantas interimit, etiam Cytisum: perniciosior est Hedera; nam nimio pabuli desiderio & sal sugine sibi ingenita arbores necat, prouenit locis salis.

C A P. X X V.

CYNOCRAMBE olus est syluestre iuxta parietes hortorum nascens, & prope sterquilinia, ramis cubito minoribus, candicantibus: folia fert veluti cinere aspersa, alioqui Atriplicis syluestris, sed minora ac serrata Mercurialis modo: semina racematim fert sine flore exigua, & rotunda. Alterum est in eisdem locis foliis nigrioribus, latioribusque, specie quadam pedis anseris, vnde à quibusdam pes anserinus vocatur: Tertium etiam vidimus in maritimis, ramis humi procumbentibus, candidis: foliis veluti puluisculo argenteo aspersis, rotundioribus. Dioscorides describit cauliculo duorum dodrantum, molli, subalbido: foliis Mercurialis aut Hedere similibus per intervalla, subcandidis: seminae paruo, rotundo, foliis herente. Alia vero est Cynocrambe apud Galenum, & alios, quæ alias Apocynem vocatur foliis Hedere candicantibus, de qua alibi dicitur à nobis. Hermolaus testatur apud Plinium Chenopum id est herbam simili anserino pedi in quibusdam codicibus vetustis legi, quod in aliis acinos legitur, quam Epipetron vocant, quæ nunquam floret. his affinis est herbula quædam, sedissimi odoris, vulgo Connina, nam redolet muliebria, ut vel leui contactu, pertinacissime odor perseveret, in ætate provenit iuxta parietes præcipue, qui lotio asperguntur: ramulos fert dodrantales humi procumbentes, subcandidos: folia subrotunda, cãdicantia, quasi cinere aspersa, tenuiora, quam Cynocrambe, minime serrata: semina racematim fert sine flore exigua, & rotunda: videretur Conyza tertia apud Dioscoridem, crassiori, & molliori caule: foliis mediæ magnitudinis, minime pinguibus, sed multo grauioris odoris inuicundiorisque, in locis humentibus proueniens: at hæc locis prædictis nascitur.

C A P. X X V I.

BLITVM olus est syluestre, saporis ignaui, in eisdem locis, vbi Cynocramben, cubiti altitudine: foliis subrotundis, crispis, minime serratis: semina exigua fert, nigra, & splendentia, racematim in tenuibus membranis inclusa. eius duo genera, rubrum colore sanguineo, tum caulis tum foliorum, mitius; Alterum syluestrius, colore herbaceo. Theophrastus olus hoc scribit vtraque parte fructificare, scilicet cacuminibus, & lateribus, ideo copiosius, protinus enim nodis singulis semen insidens, racematim gerit: caret radice illa singulari, quæ in rectum tendit, sed cõtinuo ab extremo multas crassas, proliores, quam Atriplex gerit, lignosas. Duo alia Bliti genera, peregrina hodie seruntur

in hortis non solum ad cibos, sed etiam magis pulchritudinis gratia ob coloris venustatem, quorum vnum grande est, specie fere arborea: folia sunt Blito longiora, rubentia, caulis crassus, striatus, tuberosusque ad quaterna cubita accedens, ex alis, & ex summis ramis paniculę longissimę exeunt ac tenues, colore nigrantis Rosę, speciem floris Amaranthi, sine odore: semina in iis multa continentur, candida, Panicis exiliora, quę in cibos veniunt. An hæc Erysimum fuerit apud Theophrastum inter fruges? Trionum vertit Theodorus. Plinius Irionem vocat inter fruges æstiuas: foliis Sesami, caule Ferulaceo: cum virens est, a nullo animalium manditur, Sesamo pinguiusculum. Plinius folia tribuit sanguinea & cætera ex Theophrasto. Galenus huius meminit esse inter fruges, Sesema deterius, & insuavius, minus alens, temperamento calido. Alterum vero est apud Dioscoridem Erysimum, de quo inter Erucas, dicemus. Alterum Bliti peregrini genus breuius est cubito, numerosis foliis, ex lato in acutum tendentibus, alternis viridibus sanguineis flauisque. & plerumque in eodem folio tres colores spectantur, extremo flauo, medio Puniceo, reliquo viridi, vnde vulgo Merauiglia, id est miraculum vocat semina racematim sunt inter folia, vt in Blito nostro, scilicet nigra, exigua, & splendentia.

C A P. X X V I I.

TRIBVLVS fructus est robustissimis aculeis armatus eo ordine, vt qualitercumque ponatur, vnus sursum spectet, tres deorsum, quibus tanquam pedibus fulcitur. Duo eius genera apud nos, aquaticum, & terrestre, quod in aquis degit præcipue in paludibus reperitur, fructu nigro, magnitudine castanę, medulla intus dulci, quam comedunt more castanearum: eius planta multis ramis frutificat, superne crassioribus, qua folia & fructus gerit, inferne tenuioribus, sine foliis, qua veterum foliorum, quę deciderunt, pediculi in capillamenta quædam extenuati caules conuestiunt. Folium est in rotunditate latum, ac pulpofum longo pediculo. Theophrastus tradit, Tribulum aquaticum in fluminum palustribus tantum provenire, profunditate ad summum quinquorum cubitorum aut paulo altiore, nihil autem eius excedere præterquam ipsa folia inflexa quodammodo, & occultantia Tribulum, quimersus in aquam pronus ad imum vergit: folio amplo ad effigiem Vlmei, pediculo admodum longo; caule parte summa crassiore; vnde folia & fructus dependent: inferna graciliore continuę vsque ad radicem capillamenta quædam gerente, quę assidue prope radicem ampliora sūt: Germina à latere multa terna, quaternaque, quorum maxima, quę proxima sunt radici: fructus niger durusque vehementer. Dioscorides si-

militer

militer describit In Thracia è uirenti equos saginare, è semine dulci & esculento panem facere. hæc de Aquatico. Tribulus Terrestris in rudibus ætate nascitur, & harenosis locis, ramulis multis, humi stratis, cubitalibus, tenuibus, foliis multipartitis, vt in Cicere tenuioribus, pinguibus, iuxta quæ parui fructus candidi inuicem herentes quinque ad summum vnicum constituentes veluti capitulum rotundum robustissimis aculeis. Dioscorides hanc describit foliis effigie Portulacæ, tenuioribus, viticulis in terra stratis, spinis secundum folia rigidis, præ duris, iuxta amnes & rudera. Theophrastus inquit, exit folio Ciceris, in terra stratus multifidus, fructu aculeigero, qui maturius prouenit. semen Sesame simile. Plinius non *σπογγώδης* legit, sed *αμμώδης*, idest arenaceum; Alterum genus terrestris tradit Theophrastus, quod similiter humi stratum, & multifidum est: serius germinat: spinoso quoque folio: rotundo semine, ac nigro in siliqua: prouenit apud septa villarum, quod genus adhuc nobis est incompertum. Plinius Theophrastum sequitur, vnum in paludibus tradens, quod excipitur in cibis, iuxta Nilum, & Strymonem, alibi dita res, nam in reliquo orbe, genera duo, vni Cicerulæ folia, alteri aculeata; hic & serius floret, magisque septa obsidet villarum: semen ei rotundius, nigrum in siliqua, alteri harenaceum. esse autem Tribulum inter frugum morbos, potius quam terræ pestera, vt Carduum, Lapparaque non minus quam Rubum.

C A P. X X V I I I.

SPINACIA vulgo appellatur olus, alioqui Betæ simile, sed foliis in extremo angustioribus, figura ferme triangula appendicibus quibusdam prope pediculum: ramos breuiore fert, in quibus aut flores sine semine pallidi, aut sine flore aceruata sunt semina dura & spinosa: vnde nomen venit: in cibos cocta, vt Beta, appetentiam excitat lubacido sapore, cuius gratia feritur in hortis. quædam syluestris reperitur in montibus breuiore, & latiore folio. Quid si Spinaciam dicamus Lapathum domesticum? quam Dioscorides tanquam notam nominauit tantum pro secundo genere, solum inquit non similem figura esse cum Oxylapatho, distat enim tum folio, tum semine, conuenit autem sapore cum cæteris Lapathis. Plinius tamen aliter scribit, Oxylapathum scilicet fatiuo similius esse. At quod de Oxalide Plinius scribit, idem comprobatur, cum inquit, esse Rumi ci fatiuo proximum: foliorum enim figura eadem est, vt suo loco patebit.

LAPATHUM, seu Rumex olus est syluestre, passim in campis humecto solo nascens: cubiti altitudine: radice Betæ carnosâ, intus Buxei coloris: folia sunt Betæ, sed longiora, angustioraq; in acutum desinentia, subrubra, sapore subacido: eius rami undique semine onusti sunt, comam constituentes rectam, & densam: semen triquetrum in acutum desinit pendens in folliculis, qui veluti ex tribus labiulis constant membranaceis, colore rubro, sapore austerô. Dioscorides Oxylapathum vocat, in palustribus nascens, subacidum, & in summitatibus durum. Plinius non subacidum legit, sed acutum, de foliorum figura intelligês, quæ & rubriora inquit esse, quam satiuum. Lapathum rubrum Cretense iam seritur in Italia, non solum foliis, sed & caule sanguinei coloris, succo quoque sanguineo inficiente manus, simpliciore caule constat, quam nostrum, & foliis paulo latioribus, rotundioribusque. Est & magnum Lapathum in paludibus nascens, quod Hyppolapathum vocatur, magnitudine tantum distans, ab Oxylapatho, nam radix crassa est, vt Rhubarbarum imitetur, non solum colore sed etiam facultate purgandi, cum astrictione: folia sunt Betæ candidè, longiora: caulis erectus tricubitalis. Dioscorides de Hyppolapatho inquit, olus est magnum in paludibus. Plinius inquit maius satiuo esse, candidius, ac spissius: adiecit & Hydrolapathon in aqua natum, quæ eadem videtur esse. reperitur & Lapathum syluestre passim in ruderibus nascês, & prope vias angusto folio strato, cui plerunque sectio quædam est circum partem: caulem ramosum fert: ramis non in rectum, sed in lateratendentibus, in quibus semina tenuiora; & rariora sunt. Dioscorides hoc genus paruum inquit esse, humile ac molle Plantagini simile. Plinius genus syluestre non distinguit ab Oxalide. reperitur & in montibus quoddam foliis in latitudinem magis, quam longitudinem dilatatis: radice crassa, & crœcea, vt Rhubarbarum. Forte apud Plinium Bulapathum vocatur radice tantum altitudine differens, efficacis remedij ad dissentericos. Theophrastus Rumicem, siue Lapathum describit radice singulari omnium olerum altissima, maiore semipedibus ternis, carnosâ, viuaci, ideo diuturnitate vincit etiam syluestrem, & omnia olera, multicaulis, & ramosus consistit, & tota forma cum perfecta est Betæ proxima: syluestris radicem breuiorem agit, gratior quam urbana: tamen succo acidior: olera cocta tantum cibo idonea. ex his videtur Urbanam Rumicem Hyppolapathum intellexisse, hæc enim radice multos annos viuit. Galenus meminit Lapathi, Oxylapathi, & Hyppolapathi. esse autem Lapathum veluti syluestrem Betam, ex quibus colligitur non esse

esse apud Galenum Rumicem satiuam , & forte per Oxylapathum accepit Oxalidem , per Lapathum autem simpliciter dictum vulgarem Rumicem tum maiorem , tum minorem . per Hippolapathum autem Rumicem magnam . ex hoc genere videtur esse Rheum ab antiquis appellatum , vt testatur quidam Hesiodi commentator , qui Lapathi radicem Rheon appellari asserit . Dioscorides stirpem non describit , sed radicem tantum ex locis vltra Bosphorum allatam , quæ etiam Rha , & à Romanis Rhaponticum appellatur nigra , Centaurio magno similis , minor , rufior , fungosa aliquantum , leuis , sine odore , gustu cum astringitione lentescens : præterea commanducata reddit colorem pallidum , & croceum . Arabes Raued vocant , & Rheubarbarum , cuius non absimilis est descriptio apud Mesuem inter medicamenta purgantia , quamuis eius tria genera faciat , vnum Indicum , quod optimum est , & Rauedsceni vocant : alterum Barbarum ; Tertium Turcicum deterius : laudat subnigrum tendens ad robedinem , quod graue cum sua raritate , & in fracturis mixtum colorem reddit rufum cum glauco , tincturæ crocæ . Adulterari testatur infuso in aqua per dies quinque , postea exsiccato anima extracta . Idem Galenus in primo de Antidotis fieri testatur in Rhapontico . Paulus Aegineta vim purgandi in esse testatur in Rhapontico , quod alibi Rhabarbarum vocat in compositionibus . eius tamen facultatis nec Dioscorides , nec Galenus meminerunt . idcirco Auerroes eos accusat , quod huiusmodi vim non cognouerint in Rheubarbaro . Quamuis autem recentiorum quidam acriter contendant alterum esse Rhaponticum à Rheubarbaro , quod & Rhabarbarum vocatur , quia testentur se vidisse legitimum Rhaponticum à Rheubarbaro diuersum : quia tamen video Arabes omnes , & Paulum rem eandem sensisse , putandum est radicem quam officinæ pro Rhapontico substituerunt adulterinam esse , vt nunc quoque visitur , ipsam Centaurij maioris radicem pro Rhapontico vendentibus . deest autem color rufus , & succus croceus : rectorum autem alij Hippolapathi nostri radicem substituerunt , Rhabarbarum vocantes . sed in genere Rhabarbari Turcicum apud Mesuem Rhaponticum fuerit , quod deterius est , quale illud est , quod officinæ acerbum Rhabarbarum vocant , colore minus vario , minus croceo , minus odoratum , minus desum , ac facultate minus soluente , vnde in fluxibus alui magis probatur .

C A P . X X X .

OXALIS , vulgo autem Acetosa inter olera domestica reponitur , quæ cruda comeduntur ex oleo & aceto ; nam colitur in hortis , licet etiam sponte nascatur gracili solo , tenuis herbula : foliis digitalibus , in tres angulos desinentibus : figura quasi sagittæ : sapore

saporem ob multam aciditatem grato : cauliculum tenuem fert, dodrantalem : comam rubram, in qua semen vt in Oxylapatho pendet, tenuius. Alteram in montibus maior, foliis ad Spinaciam accedentibus, sapore simili. Tertia etiam est mediæ magnitudinis : rotundioribus foliis. Dioscorides Oxalidem quartum genus Lapathi ponit, cuius folia syluestri scilicet exiguo Rumici similia : caulis non magnus : semen subacutum, rubens, acre in caule, & agnatis appendicibus, ex quibus paruum illud videtur significare. Plinius Oxalidem syluestre Lapathum esse, satiuo proximum : foliis aquosis, colore Betæ candidæ, radice minima, ex quibus videtur significare, reliqua genera maiora ; illa enim Spinaciæ proxima sunt, quod Lapathum domesticum posuimus ex Dioscoride.

C A P. X X X I.

FORMENTONE vulgo vocatur, aliis Sarsinum, semen trilaterum, figura seminis Lapathi, grandius, cortice nigro, candida intus substantia, vt Frumenti, quod in cibis coquitur, Farris, & Orizæ modo, cuius gratia seritur inter æstiuas Fruges : eius planta caules cubito maiores fert, infirmos colore sanguineo, leues : folia Oxalidis mediæ, quæ cum tota planta aliquando rubescunt, ex alis Foliorum racemuli exeunt cum flosculis candicantibus, è quibus pendent semina, qualia dicta sunt. Alterum eius genus est, quod sponte oritur, Conuoluulo simile, tenuibus cauliculis, vicinas plantas amplectens, semine Lapathi, hoc in gracili solo totum rubet.

C A P. X X X I I.

LIMONIUM herba in palustribus, præcipue maritimis, oritur : radice crassa, & rubra, ac ramosa, astringenti, qua pro Been rubro vtuntur : folia à radice tantam fert Rumici similia : caulem nudum, tenuem, cubito minorem, qui in summo finditur in ramos, in quibus hærent flosculi parui quales in Polygono, alij candicantes, alij purpurei, alij punicei : in his semina Polygoni includuntur. Alterum eius genus exiguum reperitur, foliolis parvæ Oxalidis, cauliculis quatuor digitorum altitudine in locis aridis. Dioscorides describit foliis Betæ, tenuioribus, ac longioribus, decem aut pluribus, caulem tenuem, rectum, Lilio æqualem seminibus rubris scatentem, gustu astringente. Plinius Limonium Betam syluestrem vocari tradit, multo minoribus tenuioribusque foliis ac densioribus, vndecim sæpè caulium. Galenus Betam syluestrem nullam nouisse se testatur, nisi quis Rumicem accipiat. certe hæc plena est seminis rubri, & astringentis. Limonij tamen seorsum meminit, vires ex Dioscoride examinans.

CAP. XXXIII.

BISTORTA vulgo appellatur in albis radix conuoluta serpentinis modo, vnde Serpentariam quidam vocant, colore rufo, astringentis saporis: folia fert ab radice Lapathi syluestris figura, plumbei coloris: in parte prona caulem simplicem fert & rectum raris foliolis, in cuius summo spica est Persicariæ similis semine rufo. Plinius Molybdenam, idest Plumbaginem appellat herbam, quæ vulgo nascitur etiam in aruis folio Lapathi, crassa radice, hispida: alibi videtur intelligere inter Dracontia sibi demonstrata, primum foliis Betæ non sine Tyrso, flore purpureo, reliqua vero genera cum Aro à nobis explicabuntur.

CAP. XXXIII.

PERSICARIA vulgo dicitur herba, in humidis & palustribus locis ferme cubitalis, paucis ramis Calami modo geniculatis, colore rubro, foliis Persici, aut Salicis, gustu acerbo, in summis ramulis parua spicæ sunt, refertæ semine candicante, aut subrubente, figura cuspidis lanceæ, radice geniculata nititur pallida, aut rubente. eius duæ inueniuntur differentiæ, vna folio constat leui, & maculoso, macula in medio folio subrubente, figura triangula. Alteri folium asperiusculum est, ac sine macula, acerbioris saporis. Dioscorides Britannicam vocat seu Bætanicam, quæ & Bettonica dicitur, cui folia syluestris Lapathi, sed nigriora & pilosiora, gustu astringentia: radix tenuis, & brevis: caulis non magnus: exprimitur succus è foliis, qui igne, aut sole cogitur, vim habet astringentem, potissimum ad depascencia oris, & tonsillarum vlcera. eandem puto describi iterum mox sub nomine Bettonicæ: radix enim rubens non sine odore: caulis rectus, Calami modo geniculatus, in quo folia oblonga, & medio macula rubens triangula: inquit enim Bettonica nascitur in fenariis campis, locis montuosis, puris & placidis apud virgulta, animas hominum & corpora tuetur à maleficijs, & piaculis omnibus ac periculis, contra peregrinationes nocturnas, itinera insidiosa, difficiles sonnos, in totumque per omnem medicinam ante cunctas celebratissima est: eius descriptio hoc modo legitur: habet radicem totam rubram & odoratam, folia autem prasina, & quod in medio foliorum puniceum, & recto calamo triangulum, & super ipsa flores purpurascens: eius virtus huiusmodi est recens detrita vulneribus capitis imponitur ad dolorem leuandum, conglutinat, & ossa fracta extrahit, quod singulis diebus fit donec sanentur, seruesacta in aqua do-

lores

flores capitibus sanant, si ea irrigetur, & cum bitumine temporibus inungatur: radix quoque suffita idem præstat, hæc Bettonicæ narratio à recentioribus tanquam spuria deleta est. Plinius Britannicam vocat, miramurque nominis causam, cum in Britannia non plurima nascatur, in Germania trans Rhenum marittimo tractu, fontem esse aquæ dulcis, quæ pota, dentes intra biennium deciderent, & compages in genibus soluerentur, repertam auxilio herbam Britannicam non solum neruis & oris malis salutarem, sed ad anginas & serpentes. folia habet oblonga nigra, radicem nigram, succus eius exprimitur & ex radice, florem Vibones vocant quia collectus antequam tonitrua audiantur, & deuotatus securos in totum reddit.

C A P. X X X V.

HYDROPIPER, aliqui Perficariam minorem vocant, in totum Perficariæ similis: tenuioribus, ac breuioribus foliis, leuibus, sine macula: ramis, & fructu magis rubentibus: sapore acri, similiter in aquosis nascitur. Dioscorides apud aquas stagnantes nasci tradit: caule geniculato, solido, multis alis: foliis Mentæ maioribus, mollioribus, candidioribusque, gustu Piperis, citra odoris gratiam: fructum autem acrem in surculis paruis fert prope folia racematim: radicem paruam nullius vsus. ex hoc genere videtur apud eundem Dioscoridem Cratægogonem esse, foliis Melampyri, multis calamis ex vna radice prodeuntibus, multorum geniculorum, semine Milij: nascitur in opacis, & frutetosis, parte plurima summopere acre. Plinius de eo scribit Spicæ Triticæ simile est, id est Melampyro, multis calamis ab vna radice, multorumq; geniculorum, in opacis semine Milij vehementer aspero gustu, qui sapor Perficariæ magis conuenit. Theophrastus Cratægum vocat, cuius fructus ex aqua semen prolificum facit, nascitur id, Lini modo ruffum, & fructum tanquam Milium fert.

C A P. X X X V I.

POLYGONVM, quæ vulgo Centinodia vocatur, herba est humistrata, in ætate passim proueniens multis ramulis Iunci modo lentis, tenuibus, geniculis frequentibus: singulari folio iuxta singulos geniculos, quod parvæ linguæ similitudinem gerit, ideo Lingua passerina à nonnullis vocatur: iuxta singula folia flosculi sunt pauci exigui, rubentes, aut candicantes: semen autem in suis folliculis triquetrum Acetosæ simile. reperitur quædam longiori tum semine, tum folio erecta in montibus: alia quoque in marittimis breuior & crassior, tota candida

didà & humi strata. Dioscorides Polygonum marem vocat, exilibus ramis, teneris, multis, Graminis modo geniculatis, humi stratis: foliis Rutæ mollioribus, longioribus: semine sub omnibus foliis turgente: flore candido, aut puniceo. Plinius hanc in marem & feminam distinguit. Mas non attollitur è terra, foliis Rutæ, similis Gramini. Femina maior, minus nigra, geniculis densior, semine sub omnibus foliis turgente. Quidam hanc marem, illam feminam vocant. Quamvis autem utrique semen sub omnibus foliis insit: quam tamen erectam posuimus, videtur Plinius posteriorem intellexisse. Aliæ autem plantæ, eodem nomine appellantur, tum à Plinio, tum à Dioscoride, de quibus alio loco dicendum est.

C A P. X X X V I I.

ALSINE herbula est iuxta hortorum parietes, & in umbrosis, læto solo alioqui similis Helxine, sed ramulis humi stratis, & dracalibus: foliis per intervalla binis, paulo Helxine minoribus, leuibus, crassis Portulacæ modo, odore omnino Cucumeris, si terantur digitis, fructum sine flore fert in alis foliorum, more Polygoni, sed rotundum, & durum hyeme & Vere tantum. Dioscorides inquit, eadem esset quæ Helxine, nisi humilior, minoribus folus, non hirsutis, cum teritur, odorem habet Cucumeris, nascitur in opacis. & lucis, & ut inquit Plinius, eadem fere ex Dioscoride repetens, in hortis, & maxime in parietibus. appellatam etiam fuit Myosotis, quia, cum proreperit, musculorum aures imitatur foliis: Quamvis autem hæc descriptio satis conueniat alteri plantæ, quæ vulgo Morsus Gallinæ, & Centumculus vocatur. affinior tamen Helxine illa est quam descripsi, nam præter cæteras similitudines, semina circa caulem sine flore fert, alioqui hæc vix à Centumculo distinguitur, visu, sed inuentu rarior.

C A P. X X X V I I I.

HELXINE vulgo autem Parietaria, herba est, vbique in parietibus nascens: cauliculis subrubentibus, teneris & quadantenus perspicuis: folia insunt figura Hedere, parua, infecta, subnigra, aspera, ut vestibus hæreant: semina in alis foliorum pauca racematim fert, folliculis asperis inclusa: eius succus maculas ex oleo abstergit, propinant quidam eundem viro effectu ad vrinam mouendam, & tenes à calculis purgandos. Dioscorides tradit in parietinis, sepibus, & maceris nascentem, foliis Mercurialis, hirsutis: cauliculis subrubentibus, circa quos veluti semina aspera, vestibus hærentia insunt. Plinius quan-

quam sub hoc nomine plures plantas intelligat. hanc tamen describens, multa ex Dioscoride mutuatus est, aliter autem foliorum similitudinem tradit, mixtæ scilicet similitudinis Plantaginis, & Marrubij, cauliculos densos, leuiter rubentes, femina in capitibus Lappaceis adhaerentia vestibus, vnde nomen Helxines, inficit lanas. forte commutauit cum Perdicio, quam herbam Vrceolarem à nostris appellari tradit: folio Ocymi tantum nigriori: nascitur in tegulis, parietinisq;: præcipui remedij lapsis ex alto succus potus, monstrata somnio à Minerua Pericli Atheniensium principi, vnde & Parthenion vocatur. Galenus quoque Helxinem, & Perdicium & Parthenium vocari testatur: si igitur in Plinio folia Ocymo similia, sed nigriora accommodentur Helxine, cui Dioscorides Mercurialis similitudinem tribuit, licet non sint serrata: folia autem mixtæ similitudinis Plantaginis & Marrubij reddantur herbæ Vrceolari, dicemus Vrceolarem herbam, cui vasculum Vrceo simile & folia Plâtagnis, vulgò autem Saponaria appellatur, quia lanas purgat, quam & illi congener sit, quæ folio est Ocymi, vnde Ocymoides vocatur, de quibus inferius erit dicendum.

CAP. XXXIX.

QUIDAM Salsolam vocant, herbulam in maritimis nascentem, ramosam: foliis thereti figura pulposis, vt Vermiculariæ, in aculeum tenuem, & pungentem desinentibus, flore rubente: aliquando tota rubet multis ramis humi sparsis, semen fert in autumno, veluti in fouea, ternis circumstantibus foliolis pungentibus. Herba dum tenella est, assumitur in cibis cum oleo & aceto: quoddam genus colitur in hortis, vulgò Isgarum vocant: foliis nequaquam pungentibus, longioribus, ac viridibus: ramis maioribus: semine nigro simili Vermiculo in spiras conuoluto, quod gustu fauces vrit: herba ipsa assumitur inter olera. apud Dioscoridem putatur Tragos; at sapore non constat acerbo, nec acinis constat. Plinius inter genera Halimi recenset, cum inquit alij olus maritimum, salsum, & inde nomen, foliis in rotunditate longis, laudatum in cibis; Duorum generum syluestre & mitius, vtrumque dissentericis, & exulceratis. Syluestri tenuiora folia: efficacior in sananda scabie: vtrumque mandi & condiri. Crateas tertiam genus, longioribus foliis hirsutioribus, odore Cupressi, nasci sub Hedera. Quæ autem intelligatur odore Cupressi adhuc incertum est. Quædam in maritimis nascitur foliis tenuioribus Isgaro, numerosioribusque, nequaquam pungentibus, rubris: in autumno copioso semine racematim ramulis hærente, nigro simili Blito: hæc quoque salto sapore constat: aliæ huic congeneres iuxta parietes, & sterquilinia nascuntur: foliis gracilioribus, viridibus: semine Polygoni, gustu insipido.

C A P. X L.

ALIVD genus Salsolę in marittimis nascitur, palustribus : fruticosa : nullis foliis : Cupresso nuper nascenti similis : pulposis ramulis : falso gustu : colore rubente in maturitate. aiunt ex hac combusta, Nitri quoddam genus facere, quam Sodam vocant, ad vitrum eliquandum necessariam : hæc summis ramulis turget in autumno : semina intra se condens tanquam in aluo : constat enim ramusculorum compago ex frequentibus squamulis pulposis, sub quibus instar Lentis, semina cōcipiuntur parua, quæ decidunt arefcentibus squamulis in hyeme. eius duas notauimus differentias : vnum simplicius, & breuius dorâ tali altitudine, rectum, annuum : Alterum multis ramulis, fruticans, lignosum & grandius, perpetuum. plurimum in Ilua, portu Ferrario, aliquando in scopulis. Serapio Vñcem & Cali vocat, eo nomine intelligens tum plantam, tum Nitrum ex ea paratum. Plantam alicubi tantæ magnitudinis tradit, vt facile sub ea, quis vmbra inuenire, & meridiari possit : totam etiam num lignosam esse. huic Plantæ Tragos videretur conuenire, cum fruticosa sit ac sine foliis, non tamen acuto cacumine adhuc visa est. potius Empetron dici apud Dioscoridem puto, quæ & Phacoides appellata est à Lentis similitudine, sed apud Galenum, & Paulum deprauate, vt puto vocatur Prasoides. inquit Dioscorides de Empetro, nascitur in montibus marittimis, salsa, quo vero à mari longius recessit, magisque terrena fuerit, eo amarior sentitur. sumitur in iure aliquo aut hydromelite, pituitam inutilem trahit, & bilem, & aquam. Plinius eadem fere tradit. Empetron nostri Calcifragam vocat, nascitur in montibus marittimis ferè in saxo, quo proprius mari fuerit, minus salsa est, potaque bilem trahit, ac pituitas : quo longius magisque terrena, amarior sentitur, trahit aquam : vetustate vires perdit : recens vrinas cit : decoctum in aqua, vel tritum calculos frangit. Qui fidem huic promisso quærunt, affirmant lapillos, qui subferuefiunt, vnâ rumpi. Videtur autem Plinius, Empetron, & Saxifragam Dioscoridis eandem plantam putasse, cum vtriusque vires & nomina vni huic tribuerit. Galenus certe Saxifragę non meminit in simplicium censu : Empettri meminit. alibi tamen idem Plinius Saxifragam à nostris appellari tradit ipsum Adiantum nigrum, nõ quod in saxis nasceretur, sed quod calculos raire pellit.

C A P. X L I.

FRUMENTA inter fruges numerantur non solum hominum, sed & iumentorum, cibus maxime proprius, cuius gratia singulis annis feruntur : annua enim sunt. seminibus inest multa vis alendi,

nec herba ipsa inutilis, cum depascantur illa tum viridi, tum sicca omne pecudum & iumentorum genus. peculiare in seminibus his; non enim ab eadem parte videntur radices in terram agere, & germen, sed radices quidem ab ea parte, qua cor est; quod inferius sedet: germen autem ab altera, & exteriori, quod nullis aliis contingit: eadem enim particula in omnibus seminibus principium est tum radicis, tum germinis. At vero neque in frumentis distant vere huiusmodi particulae, sed intra corticem latente seminis corde, radix quidem inferius, germen autem superius emergens, corticem dirumpit in opposita parte: non enim semen bivalve est, ut in leguminibus, & cæteris plerisque bina folia in ortu ostendentibus: nam in iis tota novella plantula tanquam fetus, è cortice seminis erumpit vnica parte: in frumentis autem continetur intra corticem seminis corpulentia, vnde primum alimentum habetur, & tan diu hæret nuper natæ plantulae, donec tota eius substantia in radices & germinabierit. Quod aliquando & bivaluis contingit, cum præ crassitie seminis, & corticis duritie, binæ illæ seminis partes non erumpunt in folia, sed statim proprium foliorum genus ostendunt: sic frumentorum genus vniuersum se habet: radicem non vnicam in altum dimittit, sed statim plures fibras sine ramis spargunt: caules ferunt simplices, geniculatos, & concauos magna ex parte, sine cortice, sed folij pediculus circumquaque vestiens cortices vicem gerit, ut in ferulaceis, caules hoc culmos vocant, & calamos folia in longitudinem producta & indiuisa, neruofaq;: semina summis calamis continentur in spica, aut racemosa iubaridis folliculis inclusa, qui plerumque in aristas desinunt, id est tenues & asperas festucas: flosculos edunt lanugineos è seminū folliculis erumpentes: frumentorum hyberna dicuntur, quæ hyeme & Vere sata, æstate perfecta sunt: æstiuæ autem, quæ in ætate sata, in autumnum prorogantur: hyberna spicis magis continent semina aristis munita: æstiuæ autem racemosis potius iubis exposita, paruis auibus sunt, ut Milium, Panicum, eorum quoque alia folliculis multipartitis includuntur, à quibus facile abfoluuntur, ut Triticum, Far, Secale: alia vno continuo folliculo inclusa permanent, ut Spelta, Hordeum, Avena.

C A P. X L I I.

TRITICVM frumentorum optimum: nam ex eius farina panes sunt ad homines alendos optimi: in granis subrotundis & leuibus rimula per longitudinem discurrit; color aliis candidus: aliis subrufus: aliis rotundiora: alia oblongiora: grandiora quoque, vel tenuiora: in spicis quoque aliqua est differentia; plurimæ enim aristis munitæ sunt: quædam illis carent: ramosæ quædam sunt, in quibus gran-

grandiora sunt grana : plurimæ simplices . ex his genus, quoddam candidissimum in spica sine aristis gignitur, apud Aretinos Galbigiam vocant incolæ, quam Siliginem vocat Plinius Tritici delicias, cui candor est, & sine virtute & sine pondere, conuenit humidissimis tractibus, alibi transit in Triticum biennio, spicam fert sine aristis, similiter vt Far, excepta Laconica, nunquam maturefcit pariter, & minime dilationem patitur decidentibus granis, sed minime in stipula periclitatur, quoniam stipulam habet rectam, nec rorem continet, qui rubiginem faciat. Galenus panem Siligineum purissimum esse testatur, Græcis tamen incognitam Siliginem fuisse : Aliud rotundo magis grano, quod feritur Veræ, vnde Vernellam vocant vnico culmo . Dioscorides Trimestre vocat, & Sitanium, quod leuiorem cibum & reddi faciliorem præbet. Farinæ autem differentiz sunt Pollen, Similago, Secundarium, Furfur . Pollen vt Plinius inquit idem in Tritico est, quod flos in Siligine : vtuntur pro glutine libris glutinans teste Dioscoride. euolat autè Pollen, vt vicinis parietibus & molis hereat. Similago est Tritici farina purissima, vnde panis similaceus, post Siliginem proximus, vt inquit Galenus, plus alit, quam cibarius, vt inquit Dioscorides . Fit etiam ex ea gluten, vt ex Polline : secundarium apud Plinium, ex quo cibarius vocatus panis fit, quem Dioscorides Syncomiston vocat . Videtur hoc quod secundo loco post Similaginem excernitur, medium inter Furfur & purissimam Farinam, ex quo pauperes panem conficiunt . Galenus tamen Syncomiston, & Auropyron vocari tradit panem, qui ex tota Farina cum Furfuribus paratur . Furfur pars est crassissima ex Tritici cortice constans ad panes pro canibus alendis commoda .

C A P. X L I I I.

QUOD vulgò Far vocatur, non vnum semen est, sed aliud apud diuersas gentes intelligitur, vbiq; tamen Far vocant quodcumque semen quod à cortice mundatum, & confractum, elixatur in cibis. In Sicilia ex Hordeo parant, & in quibusdam Appennini locis: quoddam genus hordei habent paruum, alibi Spelta vtuntur. In Gallia Cisalpina semen est proprium, Tritico longius, dorso acuto, colore ruffo, in spica crassiori, quam Spelta, multiplici folliculo, binis ordinibus, & in singulis ordinibus, bina semina coniugatim disposita propriis membranis arcte inclusa, culmus multiplex, breuior Tritico, folia angustiora, amat loca pingua, feriturque Vere: difficile exterritur à folliculis . Aliud nobilius, sed rarius in Italia feritur, longe crassiore grano, & candidiore, quod è suis folliculis facilius erumpit more Tritici: eius spica sine arista est. Plinius quoque multa genera Farris tradit: de iis autem,

autem, quæ modo descripsi, videtur intellexisse, cum inquit. Far spicam ferre sine arista, vt Siligo : nam de altero genere Farris, quod veteres Adorem appellabant : quia difficulter exteritur, inquit condicum sua palea, & stipula tantum, & aristis liberari; ad nostrum genus Farris etiam illud pertinere videtur quod inquit : Galliæ quoque suum genus Farris habent, illic Brançæ vocatum, apud nos Sandalum nitidissimi grani. quod plus panis affert quaternis libris, quam Far aliud. Quod præterea inquit in Aegypto fieri ex Olyra, ad alterum nobilius Far pertinere videtur, quod etiam tempore Plinij in Italia seruebatur, licet esset sub alio nomine Galliarum proprium. Quod enim Olyra in Aegypto est, Atinca in Gallia vocatur, qua decocta medicamentum fit, quod Aegyptij Atharam vocant infantibus vtilissimum. ex Atinca inquit dulcissimus fit panis, ipsa spissior, quam Far & maior spica & ponderosior : modius grani sexdecim libras implet. exteritur in Græcia difficulter, ob id iumentis dari : in Aegypto facilis fertiliisque. Dioscorides nostrum Far videtur Zeam Dicocon appellasse, quæ duo grana in duobus folliculis iuncta gerit, ex qua Chondros fit, quam Alicam interpretantur multi non bene : Galenus ex genere Tritici esse Chondrum scribit. & Olyra Dioscoridis eiusdem generis cum Zea habetur : solum nutrit minus : panis ex ea fit & tunditur in crassiorem Farinam, vt Zea, quam Crimnon vocant pro pulte. Theophrastus Zeam, quam Theodorus semen vertit ex Plinio per quam similem Tritico esse scribit, & in Triticum mutari solere, si pistum eius granum seratur, idque non protinus, sed anno tertio, aliquando in Auenam : mature seritur, exit Tritico & Hordeo similis robustissima, & maxime terram extenuans, quia radix ei multiplex atque alta, culmusque numerosus constat, sed fructus facillimus, omnibus animalibus gratissimus : solum pingue, & letum desiderat. Olyram autem quam Theodorus Siliginem auertit, molliorem Zea, & infirmiore scribit mature feri, Tritico & Hordeo similem : semina multiplici folliculo includi.

C A P. X L I I I.

S P E L T A vulgo appellatur veluti exiguum Triticum suo folliculo perpetue inclusum, qui singulis seminibus vnicus est, leuis, candidans, & modice depressus, in aristam desinens subasperam, spica breuis est, & depressa, seminibus vtrinque vnico ordine dispositis, culmus quoque breuis : amat solum tenue & aridum : panem modicum quidem, sed suauem reddit; sed propter exilitatem iumentis datur. Dioscorides Zeam simplicem appellat, quæ vi panificia magis Hordeo, minus Tritico nutrit : ori grata, ex ea quoque fit Crimnon, quæ crassior est Fatina, ex qua pultem faciunt, vt ex Tritico & Olyra; à pulte autem Spelta

Spelta videtur appellata. Plinius testatur Romanos pulte non pane longo tempore vixisse, sed tam Greciꝝ pulterem ignotam, quam Italiaꝝ polentam. idem Plinius à Grecis accipiens aliquando Zeam vocat, quod à Latinis semen appellatur, maxime in Campania: quia res præclara etiam Homero testè laudante à uia Zeam ferentia: ex hoc semine Alicam fieri, de qua inquit, semen maxime nudum esse, vt Hordeum, quod nequaquam Chondro conuenire videtur: Tunditur granum eius in pila lignea, excussis inde tunicis, iterum nudata medulla conciditur in tria genera, minimum scilicet, secundarium, & grandissimum. Alicam præterea res Romana est inquit, neque Pompei magni ætate in usu fuisse traditur, Prisanq; antefertur sine dubio: nam laudes Prisanq, quas Hippocrates vno volumine condidit, omnes in Alicam nunc transeant. Contra, quanto innocentior est Alicam: Hippocrates tantum sorbitionis gratia laudauit: quoniam lubrica sitim arceret, in aluo non tumesceret, facile redderetur, & assuetis hic solus cibus in febribus die possit dari, tantum remotus, ab istis, qui Medicinam fame exercent, de Alicam confirmat & Paulus Aegineta, aliam esse à Chondro, cum inquit similem esse Chondro natura, nisi quod ventrem magis supprimit, vt Dioscorides testatur de Zea, præsertim tosta in Crimno. Galenus Speltam videtur intellexisse sub Tiphæ nomine, inquit enim esse veluti Triticum paruum, eo longe exilius, colore magis flauo, cortice vestitum vt Hordeum; equorum cibus commodum, decorticatum in panes recipitur, vel aqua elixatur, manditur cum sapa, aut sale.

C A P. X L V.

HORDEVM semen est in medio crassum, & rotundum vtrisque extremis in acutum desinentibus, cortice potius quam folliculo inclusum: adheret enim semini, vt cum labore auelatur: ponuntur semina in spica nulla alia protegente membrana, ideo nuda videntur vt Speltæ: & similiter in aristam desinunt, longam, & asperam aliquando binis versibus, vt vnicum vtrinque semen ordine procedat: longissima spica, quod genus Ordeolam vulgo appellant: in montibus & locis frigidis satam, breuiori grano, ac rotundiori, candido, quo pro Farre vtuntur. Hoc forte fuerit Far Adoreum apud Plinium: inquit enim fuisse primum antiquis Latio cibum Far Adoreum magno argumento in Adoreæ donis: ex omni genere durissimum, & contra hyemem firmissimum, patitur frigidissimos locos, & minus subactos, vel æstuosos sitientesque: purgari non potest nisi tostum: ideo spicam Faris tosti pinunt ruuido pilo, sed ad satas seruant cum suis vaginulis & non torrent: quia difficulter exteritur: conuenit cum palea sua condi, & stipu-

la tantum & aristis liberatur. Ad hoc genus referri videtur, quod alibi inquit, qui Zea vtuntur, non habent Far, per Zeam intelligit, quæ in Campania semen appellatur, ex qua fit Alica. Alterum genus Hordei similem spicam fert paulo breuiorem; granis tenuibus, vtrinque alternatim ad latera inclinantibus, vt in Spelta, in montibus Lucensibus Scandelam vocant, ex qua panes faciunt reliquo Hordeo meliores: sed iumentis noxia est: nam alium turbat. Galenus forte hæc genera Hordei inter Olyras recensuit, cum inquit, Olyram colore candido: corticem extrinsecus habere, vt Hordeum, & decorticatam assummi in panes, qui si ex optima Olyra fiant, post triticeos sunt præstantissimi: secundi ab his sunt Tiphini. Quod si Olyrini ex vitioso semine sint facti Tiphini non erunt eis inferiores. ex nobilissima quoque Olyra, cum, vt decet, fuerit decorticata, nominatum Tragum conficitur, quo plerique vtuntur primum in aqua decoquentes, deinde ea affusa, Sapam, aut Vinum dulce, aut mulsum infundentes super iniiciunt, & pineas nuces aqua præ maceratas, donec plurimum intumuerint. Quidam autem inquit, semen hoc genere quidem non tamen specie cum Olyris idem esse affirmant. hæc Galenus. Dioscorides Tragum inter fruges (nam & alia est Tragos inter herbas medicas Scorpius cognominata) Chondro similem figura tradit, quæ multo minus, quam Zea nutrit, quod multum aceris habeat, quare ægrius conficitur, aluumque magis mollit. Plinius Tragum externum esse semen ab Oriente inuectum Orizæ simile.

C A P. X L V I.

HORDEI aliud genus est, crassius, in spica breuiori, rotundiorique, quinque ordinibus, raro quaternis aliquando senis, quo maxime vtuntur ad iumentorum nutrimentum, & rustici ex eo panes faciunt: primum metitur inter fruges, in agnum in penuria suo præcoci aduentu afferens adiumentum: huius quoddam genus est, cui cortex sponte abscedit, vnde Hordeum mundum vocant, quod facilioris concoctionis est, & succulentius in pitana conficienda. Plinius Hordeum Glabrum vocat in Beotia & Aphrica. Et Galenus Hordeum nudum in Capadocia corticis expers. Ex quocumque Hordeo potentiam fieri, quæ in cibis præfertur apud Græcos. Theophrastus Hordeum describit latiore folio quam Triticum: calamo breuiori, tenuiorique: semine nudo: nam maximè omnium caret tegumento: spicatur inuersus: aliud binos: aliud ternos, aliud quaternos; aut quinque, ad summum senos. Quanto autem pluribus versibus constituitur, eò spissius, & positu arctius constat. vt plurimum granum: aliud rotundius, minusque: aliud oblongius, maiusque, & in spica rarius: & aliud candidum:

didum : aliud accedens ad purpuram , quod aduersus frigora , & flatus & cæli mutationes validius candido resistit : in gracili solo proficere potest : In India quoddam genus Hordei syluestris est , ex quo Chondrum bonum faciunt . Dioscorides vnum tantum genus ponit , quod candidum purumque est .

CAP. XLVII.

AVENA vulgo appellatur semen Hordeo longius , tenuiusque : leui cortice , crasso , ac duro : medulla intus molli , candida , & dulci , tenui quadam lanugine obducta : pendent bina in coma potius quam spica , longis , ac tenuibus pediculis , binis membranis amplectentibus , sine aristis , calami Tritico altiores , nodosioresque : inter segetes præcipue Tritici nascitur : feritur quoque per se ad pabulum iumentorum , vt Hordeum & Spelta : exiat mitior , & syluestrior : mitior colore candido : crassiore grano : syluestrior nigra , tenuiorque . Tertium quoq; genus est omnino syluestre & immite : breuiori calamo : frequens in Hordeis : grano subrubente , multa lanugine obducto : arista nigra tanquam festuca robusta , medio semini impacta , vt alterum videatur semen , cum tamen bina tantum in hoc sint , vt in cæteris . Dioscorides prima duo genera Bromon vocat , quorum vnum inquit inter fruges Calamum esse , foliis Tritici , geniculatum , qui fructum in summo gerit , vsuti paruas locustas , bimembres , in quibus semen continetur vile ad cataplasmata , vt Hordeum : puls quoque ex eo fit aluum sistens : eiusdem cremor tussientibus prodest . Alterum inter medicas plantas Aegilopi simile ad Ozenas laudatum , ex quibus manifestum est , Bromon inter fruges numeratum Auenam esse satiuam , & mitiorem , alteram autem Auenam nigram : hæc enim Aegilopi similior . Theophrastus Bromon inter eas numerat , quæ Tritico & Hordeo similes sunt : sed radice numerosiore constat , & multis dispergitur , culmis , veluti syluestre quoddam & immite : semen multiplici tunica integitur . Plinius Bromon inter externa recenset ab Oriente inuecta Orizæ similia , & alibi inter vitia segetis Auenæ Græcæ genere , & folio & stipula Triticum imitatur : in cacuminibus dependentes , paruulas veluti locustas habet . Auenam alibi vocat Frumenti vitium , & Hordeum in eam degenerat . Germani edunt ex ea pultem , semen maxime nudum , vt Hordeum , & Alica , sed hoc aduersari videretur Theophrasto , qui Bromon multiplici tunica tegi testatur , & alibi inquit Auenam maxime natura operuit , vbi græce Crocos legitur , quam vocem Auenam vertit Theodorus , sed Bromos , vt puto , legendum est . Sed Plinius nudum vocauit : quoniam membranæ in maturitate dehiscentes maxime nudum ostendunt semen , proprio tamen

corrice intectum, ut Hordeum & Speita. Galenus frequentissimam in Asia & potissimum in Misia, ubi Tiphæ & Oyræ multus est prouentus, sed iumentorum alimentum, non hominum, nisi extrema fame in panes digeritur, coctum ex aqua eius semen cum Sapa, aut Viro dulci, tuane est, ut Tiphæ, minus durum & minus nutrit, sed panis insuauis. Tertium autem genus Aegilops vocatur, manifeste quidem à Theophrasto, Auenam vertit Theodorius: syluestre quoddam & in mite, quod magis in Hordeo nascitur, terram vehementer extenuat, & multiplici tum calamo, tum radice, constat folio piloso: cultis melius erumpit: & solum fugale desiderat, & coli exposcit, sed deleri cōtumat, cum apibus alienis nascatur: non enim simul prouenit ex omnibus seminibus, sed partim anno primo partim secundo: semen continuum, & bifidum cernitur, ut eius vna pars prius nascatur, altera posteriori anno sequente. Dioscorides autem aliam videtur describere Aegilopis nomine, cum scribit herbulam esse foliis Tritici mollioribus, in summo capite bina ternae femina gerit rubra, quibus aristæ quasi capillaceæ exiunt: in edetur oculorum morbo eiusdem nominis, & duntias discutit, quæ descriptio magis videtur conuenire Tritico syluestri in Sicilia appellato, quod apud nos quoque passim in incultis, & montosis nascitur palmi altitudine, duobus aut tribus capitibus in summo duris, quæ multas aristas in latera spargunt, colore candido, semen ignis continetur Tritico simile exilius. Siculum autem aliud candidum, aliud nigrum, & aristas magis subiectas habet: verum si hanc apud Dioscoridem Aegilopiam dicamus, incertum fuerit, quid Bromos sit apud eundem Aegilopi similis: nihil enim habet Avena simile cum ea plantula, præterquam quod neque rubri sint Tritici syluestris fructus, ut Aegilopis, sed candidi, aut nigri. Quod si per aristas capillaceas seminibus insidentes in Aegilope, interpretemur lanuginem, quam diximus in tertio genere Auenæ in esse, nihil obstabit, erit enim eadem Aegilops: apud Dioscoridem & Theophrastum. Plinius festucam vocat, ut puto à similitudine aristæ ex medio semine erumpente, tanquam festuca in oculo impacta. Hordeum inquit vocat Festuca, quæ vocatur Aegilops.

CAP. XLVIII.

AVENA græca, numerofo calamo nascitur, cubito breuior: seminibus rubris, ac nudis in aristas desinentibus, longis, Auenæ modo, sed depressis, quæ ex ramosa coma pendent, paucis spicis, sex aut octo tenuina, continentibus duobus ordinibus, quæ nunquam cadunt: frequens est in aruis præcipue in Scrobium superciliis: huic salis conuenit Dioscoridis Aegilops, nisi numerus tenuinum obstaret.

Plinius

Plinius Auenam græcam feri ad genus pabuli, quod Ocymum appellatur, quia cito prouenit, ei non cadit semen. Hermolaus non Ocymum, sed Ocynum legit, vt quoque apud Varronem, & Catonem legitur quod erat pabuli & farraginis quoddam genus, dictum ab ocys verbo, quod significat cito: Ocymum vero aliud est inter olera.

CAP. XLIX.

LOLIUM semen est in Tritici segete maxime nascens, cum præcipue hyems aquosa fuerit, quasi ex Tritici putredine fiat; granum est paruum, cortice fusco intectum, in acutum desinens & tenuem aristulam, quod etiam in parua quantitate Tritico ad mixtum, vertigines facit, & oculos hebetat: stipulam Tritico similem gerit, & folia colore virentiore nitentia: spicas longissimas gerit, alternis vtrinque racemulis breuibus sursum spectantibus per interualla. Theophrastus Lolium græce Aera, syluestre penitus est: oritur in Tritico & Hordeo corruptis propter imbres frequentes, etiam ex Lino: semen cortice simplici intectum, quod caput tentat, graueque est: folium angustum, pilosum, pingue peculiari quadam pinguedine, Tritico viridius. Plinius aliquando Lolium vocat inter frugum morbos, ac terræ pestem, aliquando Agram, cum inquit Triticum enecare, vt Orabanche Eruum. Eius granum minimum est in cortice aculeato, cum est in pane celestime vertigines facit, carbonibus iniectum aiunt turbam pellere, & quamuis infelix à Vergilio dicatur, sanat tamen morbos multos exterius applicatum. Dioscorides Lolium, quod inter segetes nascitur, molliram ad Gangrenas, vlcera putrescentia, feras lichenas, lepras, strumas, & alia multa laudat.

CAP. L.

ORYZA vulgo autem Risum, granum est in vaginula striata inclausum, cui parua infidet aristula, quod deglutitum lacteo colore spectatur, Avena breuius, crassiusque: manditur elixatum Faris modo: pendent semina ex coma ramosa, culmo alto, folio arundineo in gurgitibus, feritur in pluribus Italiae locis, quamuis quondam esset peregrinum semen. Plinius inquit Oriza Italici maxime gaudent, ex qua pisanam conficiunt, quam reliqui mortales ex Hordeo: folia carnosa, Porro similia, latiora: altitudo cubitalis: flos purpureus: radix gemmeæ rotunditatis. Theophrastus Oryzam in India feri inquit: id Zæ simile esse pistumque Chondri modo reddi: concoctu perfacile: aspectu Loliis simile, statque magna parte temporis in aqua: effundit non spi-

cam; sed veluti iubam modo Milij, atque Panicis: Dioscorides Oryzam frumentorum speciem esse, in palustribus & riguis, quæ mediocriter nutrit, & aluum sistit.

C A P. L I.

MILIVM inter æstiuas fruges granum est ex candido flauescens, leuore quodam peculiari nitens, exiguum, & rotundum, quod à suo cortice deglutitum Oryzæ modo coquitur: eius farina in panes cogi nequit ob naturam friabilem, nisi feruenti aqua vtantur, vt lentorem quendam assumat, & sic quoque panes redduntur friabiles, dulces tamen: proueniunt semina in coma inclinata ac fusa, ex qualibet occasione decidua relicto tenui folliculo: culmus cubitalis Tritico crassior ac plenior: Folia latiora quasi Porri: alterum genus est colore nigro deterius, vtrunque auibis nutriendis expetitur, vt columbis & gallinis. Theophrastus Cenchron, id est Milium inter frumenta æstiuæ diebus quadraginta à satu perficitur: caulis Harundineus: flos lanugineus: iubam ferunt omnia Miliacia, quæ coma est fusa, vt in Harundine: minimum semen, in folliculo copiosum, quod feruari egregie potest. Plinius culmum geniculatum, & concavum tribuit, semen indefensum membranis, ideo paruis auibis expositum, non in spica, sed racemo pendens. Nequit purgari à folliculis nisi tostum: ex eo puls candida in Capania fit, & panis perdulcis, cum musto fermentum fit, in annum tempus. Dioscorides Milium in panes coactum minus cæteris nutrit, aluum sistit, & vrinam mouet.

C A P. L I I.

PANICVM gerit culmum Milio similem & folia: sed iubam, constam in rotunditatem, longam: seminibus Milio exilioribus racematim factis: colore flauo: expetitur paruis aui culis. Theophrastus eadem Panicum tribuit, quæ Milio, sed dulcius & infirmius esse: Elymon, & Melinen vocat: sic Dioscorides inquit Milio simile, sed minus nutrit, & minus astringit. Plinius Panicum à paniculis dictum: cacumine languido nutante, paulatim extenuato culmo: acruatur prædensis granis quasi in surculum, cum longissimo pedali. Genera plura. Mammosum paruis paniculis, & cacumine gemino, candidum: nigrum: rufum: purpureum: panis ex eo rarius fit, sed apud nos huiusmodi Panicis differentia adhuc non visæ, nisi Milium sub Panicis genere comprehendatur: extat enim Milium candidum, & nigrum: rufum vero Panicum nostrum, purpureum vero quod vulgo Sagina vocatur & Melica.

C A P. L I I I.

MELICA forte à Meline appellata, vnde etiam Milium derivati videtur. Alij Saginam vocant, quia ea saginantur animalia: culmum altissimum gerit, plenum: & folia Harundinis modo, in cacumine comam ingentem fert & rectam, semine rubro, quod Milio est longe crassius: rustici ex eo panes conficiunt: si boues herbam virentem depascantur, intumescunt, & pereunt: si culmos exiccatos, proficiunt. seritur læto solo & humecto, ad agrorum luxuriam castigandam: nam radices multas agit robustas ex singulis geniculis. Plinius Milium Indicum vocat ex India inuectum: nigrum colore: amplum grano, Harundineum culmo: adolescit ad pedes altitudine septem prægradibus culmis, Lobas vocant: omnium frugum fertilissimum, ex vno grano terni sestarij gignuntur: seri debet in humidis. ex hoc genere videtur esse Calamagrostis, idest gramen Harundinaceū apud Dioscoridem, in omnibus gramine grandius, iumentis cauendum: necat enim deuoratum præsertim in Babylonis regione, id quod iuxta vias nascitur, & id, quod in Sicilia oritur Cinna ab indigenis vocatum, quod virides bobus appositum, amburit eos.

C A P. L I I I I.

MAIZ vulgo appellatur apud Indos, semen in Italiam nuper trassatum, culmo Melicæ æquali, ac foliis, paniculam fert non in summo calamo, sed à latere in singulis geniculis foliis inclusam tanquam in vagina, ex cuius summo, cum floret, pendent capillamenta quædam purpurea, florem alium gerit in summo calamo sine fructu similem comæ Harundinum: semina farcta sunt, magnitudine Ciceris nullo folliculo inclusa, & sine cortice, alia flauescencia, alia purpurea: coquitur Milij modo, & in panes recipitur. hoc Panicum Indicum imitatione Indici Milij appellari possit.

C A P. L V.

LA CHRYMA vulgo appellatur, & Lachrymæ Iob, planta antedictæ similis, breuior, quæ floret tantum, at fructum non fert: flos in summo caule est comosus, à latere ex singulis geniculis ramusculi exeunt, in quibus rotunda quædam gignuntur candido colore nitentia tanquam Margaritæ in medio perforata, vnde alius surculus traicitur: vtuntur traiectis ad coronas: iisdem propagatur sobole potius quam semine.

C A P. L V I.

CANNA mellea vulgo appellatur similis Melice: colitur in Insulis Athalantici maris, Medera & sancti Thomæ, translata postea fuit. in Sycilia, Cyprum, Cretam, saccari tantum gratia, nam medullæ succus inest melleus, qui decoctione separatur, & cogitur in salem dulcissimum, quod saccarum vocatur. hoc prima quidem vice coactum, flavescit, postea arte repurgatum, candidius redditur, & durius in pyramidales metas digestum: præstantissimum ex Medera, quod autem ex Insula Sancti Thomæ, quæ sub æquinoctiali sita est, affertur, solutum est paruis glebis, pingue & flauum, dulcedine quadam medicata, ob innatam pinguedinem, neque cogi neque dealbari potest: ideo vtuntur eo loco mellis ad excipienda medicamenta pro antidotis & serapiis. Alterum vero genus concretum & candidum, ad dulces confectiones bellaria & condimenta expetitur. paratur quoque ampliori coctione quoddam genus chrystallo simile quod saccarum candum vocant ad leniendam tussis asperitatem in ore detentum, vt lique scat. Dioscorides in Melle inquit. est & aliud concreti mellis genus, quod Saccharum vocatur, in India & felice Arabia in Harundinibus inuentum: consistentia sali simile: dentibus fragile: a'uo idoneum, & stomacho vtile, si aqua dilutum bibatur: auxiliatur renibus, & vesicæ: oculorum tenebras clarificat illitum. Plinius inquit Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. est autem mel in Harundinibus collectum gummium modo candidum, dentibus fragile, amplissimum nucis Auellanæ magnitudine ad medicinæ tantum vsum. Serapio ex Arabibus varia genera affert in primis Zuccharum Labarzet, quod tanquam oprimum video ab eisdem Arabibus in confectiones recipi: Alterum, quod ventrem magis mollit: Tertium, quod sali frustatim conciso simile: Quartum minus dulce astringentis saporis, quod in planta nascitur, cui folia sunt lata: stillat enim e ramulis foliorum cauis nõ parum amarescens, fructus fert testiculis Chamelorum similes, in quibus substantia continetur adurens. Inutiliter altercantur in his recentiores nostrum saccarum aliud esse ab eo, quod traditur ab antiquis, asserentes illud quidem sponte nasci in Harundinibus, aut Gummi modo, vt Plinius scribit, aut ex rore cælesti, in foliis colligi veluti Mannam, Auicenna hoc testante de illo genere, quod quarto loco ex Serapione citauimus, nostrum autem non nisi artificio extrahi. At quis neget nostrum saccarum Arabibus fuisse cognitum? qui illius vsum frequentissimum non solum in medicamentis, sed & condimentis loco mellis inuenerunt. Quod autem præparations modum non docent, quo ex Harundinibus extrahitur argumento non

est aliud genus intellexisse. Idem ad Dioscoridem dici potest, cum enim dicat in Harundinibus inueniri, siue sponte, siue artificio, non explicatur: nam & Galenus affirmare non audet cum inquit, saccharum, ut vocant, quod ex India & felici Arabia conuehitur, in Calamis, ut aiunt, concrefcit. Sed Plinius aut vulgatam opinionem secutus, aut tertium genus à Serapione positum describens, inquit gummiunt modo in Harundinibus colligi amplissimum nucis Auellanæ magnitudinæ, cui ad stipulatur, quod subiungit esse scilicet medicinæ tantum vtile, quod nequaquã de illo verum est, quod à Dioscoride & Galeno ponitur: est enim genus mellis tum ventriculo, tum alio vtilius. Forte apud Theophrastum fuit Melfrugum, quod inter loti genera ponitur diuerfum, tum vtilibus in vtu cibatio, tum quod non eadem loca desiderat. Inter genera Sacchari videtur esse id, quod apud Arabes Tabaxir vocatur: conuertitur autem ab interprete Spodium errore manifesto. Refert enim Don Garzias Medicus Lusitanus hodie in India Tabaxir vocari, & ab incolis, ubi nascitur, Sacar de Mambu. Esse autem liquorem dulcem, crassum, similem faringamidi, & simili candore, qui reperitur in Harundinibus quibusdam arboreæ nature: Arborem esse aliquando Populi altitudine, aliquando minorem: ramis rectis, internodiis palmum distantibus: foliis Oleæ longioribus: Ramos tamen inflecti opere ropatio ad viarum umbras parandas, in singulis internodiis succum prædictum colligi, qui postea quam concreuerit, aliquando nigrescit, aut cinereus redditur vel propter humorem aliquem semiustum, vel propter diurnam moram in ligno: non tamen ob id deterior censetur: nam id contingit & ramis, qui ab igne tacti non fuere. Non reperiri autem in omnibus ramis, neque in omnibus locis, sed in paucis quibusdam: vendi magno præcio: ex India asportari in Persiam, Arabiam, & apud Turcas. In Arabia iam æquare præcia argenti: vtuntur ad ardores tum internos, ut externos: in febribus biliolis: & dysentergiis. Serapio vires tantum scribit, at, quid nam sit, non explicat. Auicenna inquit radices esse Cannæ adustæ: auunt enim aduri propter fricationem extremorum, cum ventus eas perflat, nec alia habetur eius historia. Cum igitur hodie amplior eius notitia habeatur, & ex nomine, quod in hunc vsque diem seruetur apud omnes eas nationes, & ex historia prædicta tuto astruere possumus Spodium de Cannæ Auicennæ huiusmodi genus Sacchari esse.

C A P. L V I I.

GRAMEN herba est radice repens geniculata, candida, ac dulci, paruas ex singulis geniculis fibras spargente: difficilis ad stirpandum: nam ea concisa renascitur fecundius, & breui totum solium

lum implet tanquam agrorum pestis, dum prorepat: caulicos tenues sursum emittit: foliis Tritico breuioribus, paruas spicas in autumno fert diuisas in tres partes, aut quatuor, aut quinque veluti lineas, in quibus rubra semina sunt extremitate pungentia: iis pueri sanguinem e naribus eliciunt: vnde Sanguinella vocatur. Graminis radice equos resciduntestate: cum alia nulla herba virescit: aquam ex eadem extrahunt per distillationem laudatam ad puerorum vermes & ad febres malignas. Audio in Germania quoddam genus seminis gratia ferri; assumunt enim in cibis coctum, vocantes gramen Mannę. Theophrastus Graminis partes supernas, vt caules, breues & imbecillas esse scribit, infernas autem, grandes, frequentes, & validas, geniculatas, quibus concisis nascitur. Dioscorides describit geniculatis ramulis serpentem, à quibus radices spargit dulces, articulis præcintas: folia acuta dura, & vt paruę Harundinis lata: ea depascuntur iumenta, & boues: Afferit præterea Harundinaceum gramen, & cilicium, de quibus superius in Melica dictum est. Gramen vero Parnasium, quod in monte Parnasio densius fructicat: foliis Hederaceis: flore odorato, candido: semine paruo, non inutili: radicibus digitali crassitudine, quinque aut senis candidis, mollibus, & admodum dulcibus adhuc incompertum est. Plinius de nostro Gramine loquens inquit: geniculatis serpit internodiis, crebroque ab his & ex cacumine nouas radices spargit: folia eius in reliquo orbe in exilitatem fastigiantur. in Parnasso tantum Hederacea specie: & paulo post cum inquit, sunt qui, & aculeatum gramen vocant trium generum, cum in cacumine aculei sunt plurimum quini Dactylon vocant, hos conuolutos naribus inserunt, extrahuntque, sanguinis eliciendi gratia. nostrum Gramen manifeste intelligit: sed alterum genus Aizoo simile: & tertium tenue, in tegulis & parietinis caustica vi incerta adhuc mihi sunt.

C A P. L V I I I.

MULTAE alie sunt plantę in genere frumentorum, sed semine inutili ac sæpe nullo, licet spicam omnia ferant, vt frumenta. Hęc multa quidem sunt, pauca autem nominata. Quædam igitur spicam simplicem ferunt Hordei, aut Tritici modo, sed sine aristis, vt cauda Vulpina vulgaris, & pauca alia: cum arista autem Hordeum murinum. Cauda Vulpina spicam mollissima lanugine constantem fert: capillis colore subfuluis, omnino imitantem vulpis caudam: tenuem culmum cubito breuiorem: folia subcandida, lanuginosa vt Hordei: oritur in tenui solo. Theophrastus spicosa quædam recenset inter olera, vt oculus Canis, Alopecuros idest cauda Vulpina. Srelephoros, idest Plantago, & alia quædam, de quibus in Plantagine dicemus: alioqui

alioqui hæc maxime videretur Alopecuros, at non floret particulatim. Panicastrælla vulgo vocata, oritur inter Vites & in hortis, spica figura caudæ Vulpinæ sub flava, aspera, lanugine adhærente vestibis non sine seminibus Panico exilioribus. Folia quoque & culmus parui Panici similitudinem gerunt: circum hanc obuersantur libenter perdicæ & Coturnices; Panicum syluestre id dici potest: est etiam paruus culmus non excedens dodrantem, spica tenui & longa, nequaquam lanuginosa, sed veluti ex minutissimis granis constante, dura, ac rotunda. Altera est cubitali prope culmo spica alioqui caudæ Vulpinæ, sed sine lanugine, ex folliculis latissimis dense compacta candidis: alia huic similis, solum spicæ, folliculis mollioribus, hirsutioribusque constant ac subrotundis. In segetibus quædam est coacta in cassitudinem spica, magis quam in longitudinem veluti ex squamis constans. Hordeum Murinum passim iuxta vias nascitur, breuior dodrante, folio & spica Hordei, tantum tenuioribus folliculis inanibus, eius mentio est apud Plinium, nascitur inquit inter Hordea, at non describitur. De Tritico syluestri diximus in Auena. Quæ autem spicam inæqualem ferunt, aut ramosam, aut ex racemulis constantem, aut aliter disunctis seminibus, multas quidem habent differentias, sed fere omnia innominata. Herba Luciola vulgo appellatur; quia noctu lucescit, in montibus nascitur, altitudine duorum dodrantum: foliis Tritici, quibus pauca lanugo inest, veluti pili oblongi: in cacumine inter folia racemosum quid inest, potius quam spica, ex candidis folliculis & mollibus, constans, cui præcipua vis ad recentia vulnera, & sanguinem sistendum. Videtur autem Plinius Ischemon vocare, herba est inquit in Thracia, qua sanguis sistitur, non solum aperta vena, sed etiam præcisa, serpit è terra Milio similis, foliis asperis & lanuginosis, facitur in nates: Quæ in Italia nascitur, & sanguinem eadem ad alligata sistit. Duæ sunt spica molli & lanuginosa, racemulis distincta Panici modo, foliis lanuginosis, magnitudine tantum inter se distinctæ, vna cubitali ferme altitudine, altera breuior numerosiore calamo. Quædam in rudetibus culmo inclinato, foliis candida lanugine oblitus Hordeo latioribus, spica comosa, magis densa quam Milij, ex tenuibus, ac mollibus folliculis constante candidis, quadam similitudine Harundinis. Lolium syluestre passim secus vias nascitur, & in agrorum aggeribus, pratibusque calamis Lolio minoribus, mollioribusque, multis quasi circulo dispositis: circa radicem, spicas fert dodrantales Lolio similes, seminibus exiguis: secatur ad fenum. Phœnix pusilla quædam herba est in parietibus & tectis, vix palmi altitudine, spicis Lolii syluestris longe exilioribus ac magis diuisis colore Puniceo. Dioscorides inquit de Phœnice, herba folio constat Hordei breuiori, angustiori: spi-

ea Lolij, ramis radicem circundantibus senum digitorum, quibus insident spicæ septem & octo: nascitur in aruis & tectis recens oblitis: lau datur ad aluum sistendam, & sanguinem ex vulneribus, & urinæ impetus compescendos: Plinius Phœniciam herbam meminit tantum, nec describit. Perlara vulgo appellatur herba in montibus, radices ferēs gemmeę rotunditatis cādidas, veluti Margaritas quatuor aut quinque inuicē herentes, ac si stylo essent transfixæ, fibrosis alis ex postremo exeuntibus: culmos fert cubitales: foliis Tritici, iuba Milij, seminibus Auenę binis pendentibus tenuioribus à brevioribus arillis, vt Oryzæ: propagatur hæc radice Graminis modo: Oryza syluestris dici potest: nam Plinius Oryzæ tribuit radices gemmeę rotunditatis: Herba capillaris in pratis Alpium nascitur: folia ferens capillamenti modo tenuia: cauliculos quoque prætenues: paruis spicis: ramosisque: raris folliculis, molli bus, in tenuem apicem desinentibus. Quædam in tenui solo oritur culmo cubitali, sed spica parua in paucos ramos digesta, qui ex folliculis latiusculis dense compacti sunt in apicem desinentibus. In parietibus & ripis fluminum pender herbula Gramini similis, quæ perpetue radici bus viuit, tenuissimis filamenti modo spicarum ramis, in quibus flosculi sunt purpurei: extat huius generis maior & minor. In aruis duę nascuntur inter segetes, quarum spicæ floccos habent triangulos sparsim pendentes è ramulis: constant flocci ex latis folliculis sine arista. Vna cul mum habet simplicem, prope cubitalē altitudinē, altera breuior ex mul tis calamis constans, cuius flocci frequentiores & longiores pyrami dali figura.

C A P. L I X.

CVM frugibus & spicosis conueniunt & Calami & Iunci. Calamus siue Harundo frutex est in aquosis, aut pingui solo nascens: à radicibus geniculatis, & obliquis, crassisq; rectos calamos ferens geniculatos, nullis ramis nisi anno secundo: germinant enim tunc è singulis geniculis: folia fert totos geniculos cingentia neruosa in mul tam longitudinem producta more Tritici, multo latiora: iubam in summo fert villosam, & mollem: seminibus non cōspicuis. Differentiæ apud nos non multæ sunt, quædam enim crassa & valida, colitur ad vites sustinendas, amat solum pingue & bene subactum: seritur radicem geniculis, quæ oua appellantur: Alia gracili Calamo assurgit in palustribus, utilis ad tegetes texendas, & tuguriorum tecta: Tertiam habemus in maritimis harenoso solo ex longissimis calamis humi serpentem, ramosam eadem tenuitate, sed angustiore fistula. In omnibus autem anno primo latior fistula, corpus gracilius: contra sequentibus annis: nam incre scente

scente corpore angustior fistula redditur. in omni genere reperiuntur quædam frequentioribus geniculis, quædam longioribus internodiis. At longe plures ab antiquis traduntur differentiæ, præcipue ob diuersos vsus cognominatæ. Quoddam enim genus aptum ad cantus Tibiale appellatum fuit, græce Auleticon, quia calami tiliarum vicem explebant: ex lacu hoc genus petebatur. Plinius Occhomenium vocari tradit ex loco, continuo foramine peruium: eius quoddam durante inundatione crassatur, & plenius fit, carnosiusque, quem calamum Zeugitem Theophrastus & Plinius vocant. Theodorus Armamentarium vertit. Quod autem gracilius deficiente aqua relinquitur, Bombycium, seu Bombycinum vocatur. hæc igitur in genere Tibialis recensentur. Multa præterea alia ponuntur genera, vnum, quod in ripis expatiantis lacus oritur in pingui solo, Herundine crassa, & valida, Charactiam Theophrastus & Plinius vocant. Theodorus Vallatoriam, qualis apud nos est, quæ colitur: aliud in insulis fluitantibus subtilius Plocimon Theophrastus vocat. Textilem Theodorus, Plotiam Plinius: aliud fruticosum communissimum, iuxta flumina & lacus Donax appellatur à græcis, Cannam Theodorus vertit, Dioscorides crassam & concavam esse scribit. Syringa, seu Syringia alia dicta est, quasi fibularis concava fere nihil habens ligni & carnis, seu totus calamus concavus, vtilissimus fistulis. apud Dioscoridem Syringias, cui multum inest carnis, crebris cincta geniculis ad librorum compositionem accommodata inter graciles: Nam alia tota solida apud Theophrastum, & tota pene intus repleta marem vocat, feminam vero inanem ad tiliarum ligulas. in istorum genere videtur esse ea, quam Sagittariam vocant, ex qua sagittæ factitari solent. Dioscorides Naston vocat à soliditate, hæc nodis paucis geniculata, carnosior omnibus, maxime flexum recipiens & omnino obsequens, quo libeat flecti calefacta. Plinius esse in Rheno Bononiensi, cui plurima inest medulla, pondusque volucre contra flatus quoque perucax libra. Aliam Theophrastus magnitudine præstantem, vt vicem hastæ præbeat, folio non longo, sed simile Salici, huiusmodi fuerit, quæ Aucupatoria vocatur à Plinio. esse etiam in India amplitudine arborea, quatum singula internodia nauigiorum vicem expleant, cui folia similiter breuia. Meminerunt quoque Plinius & Theophrastus eius, quæ spargitur iuxta terram Graminis modo, suauissima animalibus in temeritate. vocatur à quibusdam Elegia. Laconica folio versicolor est. Spadones modica, aut nulla lanugine constant. Meminit amplius Dioscorides Phragmitis quasi faretæ intus fistula. Sed præter omnia Calamus est Aromaticus ex India aduectus inter aromata: laudatur fuluus dæse geniculatus, plena Arancorû fistula, assulosis fragmētis albicantibus, lentus in mādendo & astringens cū aliqua acrimonia apud Dioscoridē, sed huiusmodi hodie desideratur.

IUNCII sunt caules enodes, & flexiles: ideo adnexus commodi. Alij nullis foliis, vt Iuncus rotundus: nam folia à caulibus nō differunt, quibus insunt semina, vel potius indiscreta quædam lanugo vice seminis. Alij folia habent partim à radice; partim in summo caule, vt Iunci angulosi. Aliis folia tantum Iuncæa sunt, caules nequaquam, vt Iuncus odoratus, Titha palustris; omnia in paludibus oriuntur. Iuncus rotundus numerosissimas radices fert, nigras, Ellebori modo; in altum, descendentes, quæ ex obliquo quodam callo oriuntur: ab hoc dum serpit aliæ radiculae nascuntur exsiccatis prioribus, & Iunci prodeunt, qui primo exortu; veluti folia sunt: se inuicem complexa, vt in frumentis: postea rotundantur in Iuncum: propè verticem exit à latere racemosum quid constans ex floccis, nullo manifesto semine, idque non ex omnibus Iuncis, multi enim steriles sunt. differunt magnitudine & paruitate: duritie & mollitie: extremitate, quæ in quibusdam acuta est & pungens, in quibusdam mollis: lenitate & asperitate: aliisque differentiis. Sed tria genera potissimum notantur. Duo parua cubitum excedentia, quorum vnum maximè leue, non pungens, tenellum, viride, floccis orbiculatis nigris: alterum robustum, extremitate pungens, colore flauescente, granis rotundis, Melicæ similibus, in quibus non seminis medulla aliqua continetur, sed puluisculus quidam. Iuncis his vtuntur pro Spartho ad funes construendos prius contusis: robustissimi enim sunt: oriuntur in marittimis potissimum. Tertium genus magnum est, ad quatuor cubita accedens & amplius, colore virente, qui exsiccatu albescit: asperiori superficie, quam cæteri: substantia molli, ac fungosa: vtuntur ad contexendas tegetes, & vites palo alligandas: floccos fert subruffos, inæquales, non nisi in aquis prouenit. Primi & secundi generis aliquæ reperiuntur differentiæ, tum in semine, tum in Iunco. exigui enim quidam reperiuntur in marittimis: sed inutiles ob breuitatem: floccis inæqualibus, vel nigris, vel subruffis: ex granulis trilateris constantibus. Dioscorides tria eadem genera ponit eodem ordine, primum. Iuncum leuem vocant: Alterum acutum, græce Oxyſchænum: quia in acutum mucronem desinit: eius sterilem quemdam esse tradit: alium semen ferentem nigrum, & rotundum, huius calami habitiores sunt, & carnosiores: Tertium Holoschænum vocat, reliquis duobus multo carnosiorém & asperiorém, qui fructum similem supradictis fert, sed quod de Oxyſchæno dixit reperiiri sterilem, etiam in cæteris animaduersum est; propagantur enim omnes radicibus magis quam semine; Apud Gale-num pro Holoschæno, deprauate (vt puto) legitur Oligoschænos; nam
 codem

eodem ordine tria recenset genera ex Dioscoride, *Iuncum leuē*, *Iuncum acutum*, & *Oligoschenum*: *Acutum* graciliorem inquit esse, & *duriorem*: *Oligoschenum* crassiolem laxioremque. *Theophrastus* quoque tria genera recenset: *Primum acutum*, quem *Marem*, & sterilem esse testatur: *Alterum fructiferum*, quem *Melanranim*, quasi *atriferum* vocat: quoniam semen nigrum ferat; eo crassiolem, carnosiolemque: *Tertium* magnitudine, crassitie, & carnositate insignem, quem *Holoschenon* appellat, ex quibus videtur per *Melanranim* nostrum *primum* intellexisse: nam reliqua manifesta sunt. Quod autem subiungit tanquam admirandum, scilicet sterilem & *Holoschenon* ex eodem cespite oriri, absurdum quidem esset, si cum acuto *Holoschenos* nasceretur: diuersæ enim species sunt: at sterile & frugiferum nequaquam. addit præterea propagari radicibus emissis ex capite *Iunci*, per caput intelligens crassum corpus, vnde & *Iunci* & *radices* exeunt, vt in *Cepa*, non *Iunci* cacumen vt *Plinius* accepit. *Plinius* aliter ea genera distinguit: nam *primum* genus *Maticum* appellari scribit ad tegetes texendas, quod conuenit magno: *Alterum* genus *Marinum*, & à Græcis *Oxyschenum*. *Acuti* tria genera: sterilem, quem *marem*, *Ozyn* Græci vocant: feminini generis reliqui duo. Qui semen nigrum fert, *Melanranis* vocatur, crassior, & fruticosior *mare*. *Tertius* qui *Holoschenos* vocatur adhuc magis crassus, & eodem cespite nascitur cum *mare*, vtilissimus ad vilia: quia mollis & carnosus est: fert fructum vuarum coherentium modo: at *Melanranis* sine aliis generibus nascitur, accepit igitur pro tribus acuti teneribus, tria à *Theophrasto* posita.

C A P. L X I.

CYPERVS inter *Iuncos* angulosos est trilatera figura: foliis à radice frumentorum modo, sed rima per medium discurrente, dorso acuto, vt tanquam acies scindat euellentium manus, quod & ipsius *Iunci* anguli præstant: in cacumine comam gerit, & breuioribus foliis constantem, interque ramuli sunt spicosis, vt *Graminis* subrusti, in quibus semina triangula continentur: radices multiplices fert geniculatas, odore suauis, sapore subacri & amaro cum quadam astrictione. Duas nouimus differentias: vnum cubitali altitudine: foliis longissimis, digitali latitudine: radicibus *Graminis*, crassioribus, intortis, exterius nigris, interius candicantibus: amat limosa & palustria. *Alterum* exile palmi altitudine: numerosis radiculis *Oliuæ* figura, media quadam fibra tanquam filo connexis multum odoratis: amat loca arenosa: similes radices afferuntur inter externa longe crassiores exterius rubentes. *Dioscorides* describit foliis *Porraceis*, longioribus, tenuioribusque: caule cubi-

cubitali, & maiore, anguloso, Iunco: in cacumine folia parua, inter que semen, radices Oliuæ figura oblongæ, aut rotundæ, nigræ, odoratæ, amaræ, quarum est vsus. optimæ oriuntur in Silicia, Syria, & Cycladibus, crassæ duræ, odoratæ cum quadam acrimonia: ex quibus patet nostrum Cyperum vtrunque aliqua ex parte ab eo differre, licet viribus forte non sit inferior. Qui enim apud nos radicem oliuarem fert, non ad eam altitudinem adolefcit: cui autem caulis altus est, radix neque oliuaris est, neque rotunda. Theophrasto Cypirum vocat, quem Theodorus Gladiolum vertit: peculiarem inquit in caule æqualitatem habet: radix inæquali, partim crassâ, carnosaque, partim gracilis, & furculosa: in altum agitur, ideo contumax emori: caulis enodis: folia angularia, harundinea: in omnibus fere fluuiis, & stagnis nascitur, radice viuunt vnguentarij. Plinius Cyperum differre putauit à Cypito, quem Gladiolum esse inquit: vnde Theodorus in Theophrasto Gladiolum vertit, errore manifesto. Quæ enim ascribuntur à Plinio Cypiro, radix bulbosa: odore Nardo vicina, præsertim in Creta: in Aegypto inodora, eadem Cypero conueniunt eodem teste, vnde inquit confundi intellectum: Cyperis autem ab eodem vocatur, cui radix oblonga. Cyperus Indicus à Dioscoride vocatur, radix Gingiberis effigie, Croci colore, si manducetur, facultate depilatoria. Hæc vulgo Curcuma vocatur in officinis, ea vtuntur infectores lanarum. Arabes eo nomine intelligunt Chelidonij maioris radicem, quia crocea, & confectionem diacurcuma; quia recipit Crocum.

C A P. L X I I.

GALANGA in officinis appellatur radix ex Oriente inuecta, effigie nostri Cyperi maioris, subrufa intus & extra, sapore Piperis, modice odorata, Arabes sub eodem nomine describunt radicem Cassiæ crassitudine: cortice rubente: interius colore ex rubro in candido languescente ex Syria: oris halitum commēdat, & Venerem adauget, Græci recentiores Cyperum Babylonicum vocant: idcirco libuit inter Cyperos recensere, quamuis herba à nomine describatur. hanc forte accepit Dioscorides pro Piperis radice ob similitudinem saporis, quod alij de Zinzibere putauerunt. esse inquit Piperis radicem Costo similem, que ora gustantium accendit, & saliuam elicit. circumfertur & altera radix crassior ac tuberosior, quam Galangam maiorem vocant, de qua in Acoro dicemus. Vtriusque Galangæ historiam tradit Garzias Lusitanus: Minorem, que efficacior est, oriri sponte in China: fruticem duorum palmorum altitudine: folijs Myrthi: radice nodosa. Maiorem in Iaua duorum cubitorum altitudine: folijs Myrthi, acutis instar Lanceæ cuspidis:

spidis : radice crassa, & nodosa Harundinis modo : flore albo : plantam esse saporiferam : feri radice, non semine, Zinziberis modo, ex quibus significatur has plantas cum nostro Rusco congeneres esse.

C A P. L X I I I.

TRASI vulgò appellantur in Agro Veronensis, radicle Cypero oliuari similes, sed candidè, molles, ac dulces, quas esitant Castanearum more, aliqui Zizolas terrestres vocant : & ob similem figuram, & facultatem, qua pollent ad tussim : caules, ac folia, & semina sunt Cyperi media magnitudine inter magnum & paruum Cyperum : feruntur radices læto solo, & humecto. Theophrastus Malinathallam vocat: provenit hoc non in aquis, sed locis arenosis haud procul à fluvio terrenum, figura rotundum, magnitudine Mespili, sine nucleo, sine cortice : folia, vt Cyperus mittit, hæc incolæ legentes in brito Hordeaceo decoquant, dulciã admodum efficiuntur, usque pro bellariis vtuntur.

C A P. L X I I I I.

PSEUDOCYPERVS maiori Cypero similis est, hirsutior, seminum floccis crassioribus, nigricantibus, forma spicata : radices fert rotundas fere nucem æquantes, nigras, per longa intervalla dispositas, vt in Oliuari : sine odore, sapore astringente : alias radículas fert fibrosas, summa tellure, idcirco rotundæ illæ difficiles extirpatu ob profunditatem : inveniuntur in fluminum ripis detectæ : ob aquarum cursum : herbam tum huius tum Cyperi secant ad senum, & pro tomento lectis substernunt Noccum vocantes in Etruria. cum tenella est, mellea quædam dulcedo inest prope radicem, quam brobrem pueri mandunt & exugunt succum. in Paludibus clanç meminit Plinius Pseudocyperi inquit, fruticem esse, qui protinus floret & semen fert, & Dioscorides in Antypodis inquit, quoddam fieri excremato Pseudocypero, cuius gratia purandum est, radices eius rotundas assumi. Theophrastus videtur Mnasiũ appellasse, inquit, n. herbaceis annumerari in paludibus, nullo alio vsu quam in cibus, quia dulcedine præstat, vt Papyrus, & Sario

C A P. L X V.

PAPYRVS, quem vulgò in Sicilia Piperum vocant, iuncos fert Cypero longiores, crassioresque, ad quaterna aliquando cubita accedentes, angulis obtusis : folia à radice brevia, adulto iunco
nulla,

nulla, in cacumine comam latam, ex numerosis paruis iuncis triangulis
 constantem, in quorum summis flocci sunt ruffi, Cypero similes inter
 foliola terna: radices habet lignofas, craffas Harundinis modo,genicu-
 latas, numerosa sobole in obliquum tendentes, odore, & sapore Cype-
 rum emulantes, sed infirmius, subrufas: ex inferna earum parte, radi-
 culæ multæ descendunt fibrofæ: ex fuperna autem frequentes iunci af-
 surgunt, qui dum tenelli sunt, dulci fucco constant, venit in hortum Pi-
 lanum ex Sicilia paluftribus. Theophrastus duas describit plantas, ma-
 gnitudine tantum inter fe distantes, quæ nostro Papyro conueniunt, sci-
 licet Papyrum & Sari, de Papyro inquit: nascitur non in altitudine gur-
 gitum, sed prope intra duo cubita aut minus: radicis crassitudo bra-
 chialis, longitudo vltra dena cubita in obliquum summa tellure tenden-
 tis: vnde radices tenues & frequentes in limum demittunt, furtum au-
 tem quos Papyros vocant trilateros, magnitudine forme quatuor cubi-
 torum, comam habentes inutilem, & tenuem, sine fructu, eos ex multis
 partibus fundunt, radice vtuntur & ad ignes & ad opera alia facienda,
 ob naturam lignofam & pulchram: Papyrus ipse ad multa vtilis: nam
 & nauigia ex eo construunt & è libro vela tegetesque texunt, & vestem
 quandam, & stragula, ac funes, aliaque plura, & celebratiffimas exter-
 nis hominibus charras: in cibis quoque multam vtilitatem tribuunt,
 nam incolæ omnes, tum crudos tum elixos, & allos mandunt, succum
 deuorantes & corpus expuentes. Sari autem in aquis prouenit circa pa-
 ludes, planaque, vbi annes recesserint, habet radicem præduram, fle-
 xuofamque, ex qua, quæ Saria vocant, exeunt: his longitudo duorum
 cubitorum, crassitudo pollicaris, triangulum id quoque Papyri modo,
 & comam similem gerit, qui manducant, eius quoque manducamen-
 tum, expuunt: ex radicibus carbones faciunt, quibus fabri ferrarij vtun-
 tur ob ligni duritiem. A Plinio Papyrum vocatur, quod nascitur in pa-
 luftribus Aegypti, & quiescentibus Nili aquis, vbi euagatæ stagnant, de-
 scribiturque simili modo, vt à Theophrasto: additur modus conficien-
 di chartas ex eo, diuidi enim in tabulas longitudine, qua est Papyrum,
 madescere Nili aqua, vndè turbidus liquor emanat, qui pro glutine est:
 texti omnes tabulas, & glutine illiniri postea tranfuerfas crates peragi,
 præmi deinde prælis, & sole ficcari: atque inter fe plagulas iungi boni-
 tate differentes. Dioscorides quoque meminit Papyri, vnde chartæ con-
 ficiuntur, quo Medici vtuntur ad asperendas fistulas: ramenta enim
 eius madefacta, & filo coactata donec siccentur fistulis intromiffa iotu-
 mescunt: quia bibula est eius natura. habet radix halibile quoddam ac
 tenerum esui, quod mandunt Aegyptij, vt succo expreffo expuat corpus,
 intelligit autem teneros iuncorum partus è radice prodeuntes: nam
 radice inquit, incolæ pro ligno vtuntur. Venit in vsû & charta ex Papyro
 apud

apud Medicos : nam cinis eius nomas compefcit, fed hodie nouo chartarum artificio inuento, dimiffo Papyro, reuerfi funt ad lintea, quæ vfu attrita & flaccida tandiu terunt machinis aqua motis, donec in fuccum diffoluantur: hunc optime aqua diffolutum, non fine glutine, & conturbatum, cribris excipiunt, qui fucci craffitiam retinentes paginam reddunt fuper ftramenta ad hunc vsum parata, nam & ante vsum chartarum inter cætera linteis monumenta præfertim priuata conficiebant : & Parthi etiam inuento Papyri vfu, malunt, vt inquit Plinius, veftibus literas intexere.

C A P. L X V I.

PHALARIS, ambigit inter Iuncos & Calamos: nam ex denfo cefpi te multos fert cauliculos, triangulos, iunceos : fed duobus aut tribus internodiis : cubito breuiores, obtufioribus angulis, vt quafi rotundi videantur, prope radicē euidētiorebus angulis : folia fert Cyperi anguftiora, in cacumine non coma, vt ceteris iuncis triangulis, fed Spicæ fimplices ex alis foliorum dependentes, in quibus femina funt Milio fylueftri fimilia, in acutum tendentia, & modice depreffa, viridi cortice in tecta, radices tenues & fibrofas, quarum tenella germina, dulcedinem, quandam habent, vt reliqua huius generis : oritur in montibus iuxta aquas. repetiuntur eius aliquæ differentiæ : nam quædam cauliculos fert breuiores, nullis internodiis, nudos, vnicam in cacumine fpicam fufinentes rectam feminibus latioribus. Quædam parua & valde exilis : in cacumine tres aut quatuor ramulos fundit, quibus ineft femen triangulum. Dioscorides defcribit, cauliculis numerosis, ex tenuibus inutilibusque radicibus, qui duorum palmorum longitudine geniculati calami modo Zeæ fimiles affurgunt, graciliores & dulces, quibus femen ineft candidum, ob longum Milij magnitudine, pollet ad veficæ cruciatus. Plinius de eodem inquit. Thyrfum habet longum, tenuem, ceu calammum in fummo flore inclinatum : femen fimile Sefamæ, calculos frangit, & vitia veficæ sanat.

C A P. L X V I I.

SPARGANIVM à radice fibrofa folia fert Cyperi latiora, & pauca quædam breuiora in caule ex intervallis : caulis nequaquam iuncus, fed nodofus, & rigidus, cubitalis circa fumum pilulas fert tres aut quatuor diftantes Platano fimiles, in quibus femina congefta, oblonga, Phalaride craffiora : oritur in paluſtribus : alias pilulas in oblongis peciolis fert inanes loco floris. Dioscorides, defcribit foliis Gla-

dioli arctioribus, ad terram magis inclinatis, in summo caule veluti pilulæ prominent, in quibus semen: radix in vino ad venena serpentum laudatur.

C A P. L X V I I I.

TYPHA palustris, Vlua dicitur à Latinis, vt apud Virgilium. Limosoque lacu per noctem obscurus in Vlua Delitui: & alibi. In formi limo glaucaque exponit in Vlua, Herba Alge similis, sed longe maior: vnde vulgaris versus: Alga venit pelago, sed nascitur Vlua palude: vulgo Schianza dicitur in Etruria, quam ad multa opera expetunt, præcipue ad vitrea vasa conuestienda, ad tegetes, & mulierum sellas texendas: longissima enim sunt folia, plana, ac flexibilia, ex quorum medio caulis exit nudus, rectus, lignosus, leuore quodam veluti perpolitus terna cubita aliquando excedens, qui in summo paniculam sustinet ex densa lanugine constantem, quam vulgò vocant Mazza sorda: non nisi in limo aquarum stagnantium nascitur, ibique copiosa est. Dioscorides describit foliis Cyperi, caule albedo, læui, enodi: obducitur in summo flos densus in pappum tendens: nascitur in palustribus, & circa aquas stagnantes: flos sanat ambusta cum suillo adipe eloto. Theophrastus radicem numerosam tradit: caulem enodem, æqualem, sed in lacu Orchomeno peculiare: quia folio caret, neque radice numerosa hæret: pars tenera ab radicibus proxima est, quam pueri mandunt, vtroque loco prouenit terra & aqua.

C A P. L X I X.

IVNCVS odoratus in officinis Squinanthū vocatur: affectur ad nos inter aromata externa, plantula palmum alta, foliis alioqui Tritici, sed in tenuem rotunditatem iuncea definentibus colore vario, qui enim prope radicem est, albidior est vel subflauus, prope verticem virescit, aut in purpuram vergit: odore iucundo: sapore subacri, præcipue circa summitates: visitur aliquando medius cauliculus lignosus, in quo fructus Harundini similis lanugineus sapore & odore infirmiori. Dioscorides eligi oportere inquit, recentem, rufum, flore refertum, tenuem, fragmentis in purpuram vergentibus, odore Rosæ, cum teritur: sapore mordaci, igneo: in vsum esse florem, culmū & radicem. Galenus miratur de patci florem à Chamelis, esse tamen optimam Iunci partem, quam Schenianthon, id est Iunci florem vocant. Theophrastus oriri Iuncum cum Calamo odorato trans Libanum in valle minima iuxta lacum, qui odorem spirant ingredientibus in vallem, virides nequaquam esse videntur,

tur, sed sicci; forma vero nihil ab aliis differunt: in Arabia odoratiores longius spirant. Serapio describit herbam Paleę similem, ramulis tenuibus, numerosis, duris in summitate spicas ferentibus lanuginosas, qui flores odorati Iunci censentur esse autem Iunci fructum similem Harundinum floribus, tenuiorem & minorem: copiosissime oriti locis humidis, & pratensibus, vt vniuersum solum occupet, cum siccatur albescere, odore optimo cum teritur, sapore amaro. ex his autem colligimus, Iunci florem; qui cæteris partibus præfertur, non esse vere florem: Iunci enim & Calami non florent, sed statim aut floccos, aut lanuginosa quædam ferunt, sed per translationem tenuiores Iunci partes florem vocari, quæ sunt Iunci summitates, quas Chameli depascuntur, vt inquit Galenus. Sic enim hodie vulgo Feni florem vocant, & Pisis adhuc nomen Anthi apud rusticos seruat: tenuiorem feni partem significans, vt in aliis quoque multis solemus floris nomen vsurpare, vt farinæ florem, & falis, & inuentum ætatis florem, aliaque huiusmodi. erit igitur Iuncus flore refertus, cum eius folia iuncea ad perfectam magnitudinem adleuerint, antequam caulescat, & floccos suos ferat minus validos, ob id raro affertur Iuncus cum fructu: colligunt enim antequam caulescat, cum foliorum cacumina floridum quendam colorem subrubentem habuerint, vnde eius fragmenta in purpuram vergentia laudat Dioscorides, ac tenuia: quæ conditiones hodie visuntur in Iunci cacuminibus; præterea cum dicit, esse in vsu florem, calamum & radicem, dereliquisse videretur folia ipsa iuncea, quibus Calami nomen nequaquam conuenit, neque radicis. hæc igitur attestantur Iunci florem huiusmodi folia significare. de Calamo autem Iunci, seu idem sit cum Calamo aromatico, seu differat, patet intelligi caulem lignosum Harundineum, qui nequaquam hodie adfertur, cum colligant antequam caulescat, optima enim pars est flos Iunci prædictus. At diuersas quidem esse plantas Calamum aromaticum & Iuncum tum ex Theophrasto colligere possumus, tum ex Dioscoride, qui Calamum ex India haberi scribit: Iuncum autem ex Africa & Arabia: congeneres autem plantas esse significat Iunci Harundinea coma, & calamus, visuntur aliquando inter Iunci merces adulescentes culmi, qui pro Calamo assumi possunt.

C A P. L X X.

QUODDAM genus Iunci rotundi oritur in sicco, locis maritimis, vnico à radice caule nudo, pedali altitudine, aut amplius, in cacumine tria folia fert porracea, deorsum inflexa in quorum medio floccus quidam continetur rotundus: à radice nulla folia exeunt.

FINIS QUARTI LIBRI.

ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER QVINTVS.

CAP. PRIMVM.

ACTENVS explicata sunt, quibus singula semina sub singulis floribus aut folliculo continentur: nunc persequamur, quibus eadem plura sunt, sed vnicum ac simplex datum est sub vno flore seminum conceptaculum: quod aut pericarpio constat, vt Solani fructus, Cucumeris, Cucurbitae; aut ex sicciore materia, vt leguminum Siliquae; & alia quaedam seminum vascula.

Incipiamus autem ab iis, quorum fructus pericarpio constant. Quae in hoc genere florem summo fructur intendentem ferunt; pleraque coluntur ob fructus in cibis expetitos, vt Cucurbitae, Melopepones, Cucumeres: fructus, ingentes vt praepondere sustineri etiam a natura arborea requirent, ideo humi iacent cum caulibus: quaedam ad miculis innixae scandunt, in multam altitudinem, vt altissimas etiam arbores superent vnica aestate, qua viuunt: nam primis frigoribus pereunt omnes huius generis; nec seruntur nisi frigora abierint: semina omnibus depressa, & copiosa carni infixi sunt pendentia ex mediis quibusdam fibris, tenui cortice cartilagineo tecta: flos figura calicis, albus vel luteus: sunt inter fructus aethiuos refrigerantes, cum multa humiditate.

CAP. II.

CUCURBITA fatiua fructus est ingens, carnosus, qui elixus, aut assus, & tandem non nisi coctus venit in cibos eius: duo praecipua genera, longa scilicet, & rotunda: longa vt plurimum falcata figura crescit, quamuis varias assumat figuras, vel sponte, vel arte coercita: nam quaedam rectitudine seruata prope ad bicubitalem longitudinem protenditur, si pendula sit, nec desint aquae: nam gaudet irrigatione: quaedam ceruicem tantum habet recuruam: quaedam dilatatur

in ventrem ceruici adnexum, qua exsiccata, ac repurgata ab internis feminibus, & fungosa substantia, vtuntur pro dolio: in cibos autem hæ non veniunt, nisi tenellæ, antequam ætate obdurerint, ideo seruari ad hyemem nequeunt, nisi conditæ faccero aut melle. Quoddam earum genus præciditur secundam longitudinem in tenues tabulas dimissa interna substantia fungosa, in qua semina continentur, quæ filo traictæ siccantur, vt per hyemem asseruatæ, cum vsus exposcit, remollitæ coquantur in cibis: distant longè à rotundis semine quoque, & carnis substantia: nam semen in tres angulos definit, candida constant carne, flore quoque candido: rotundæ figura constant Mali, sed ampla vastitate, vt earum quoddam genus amplecti vstrisque vlnis vix queat: carne constant pallida, dulciori quam longè: in medio, cum perfectæ sunt, inanes; asseruantur per se integrè tota hyeme: semina nequaquam angulosa: flores læui. Distant colore corticis: nam quædam virides sulcis distincte, vt Melopepones: Quædam candidæ: Quædam flauæ: Quædam paruæ ac tuberosæ sunt, aliæ maculoso cortice constant: Omnium planta scandunt, vbi adminicula noctæ fuerint ad multam altitudinem clauiculis amplexantes, alioqui humi serpunt, numerosis propaginibus luxuriantes, vt vni plantæ iugerum non sufficiat: folia longissimo pediculo attolluntur lata, rotunda, & aspera, latiora in rotunda, & quandoque sinuata. Græci Colocyntham vocant. Theophrastus inquit: semina distantia fert, succum aquosum, florem in postremo fructus diu infixum seruat: erumpit circa diem quintum à satu, aut sexto, vel septimo: seminis ætas recentior maturius prouenit: radix bicuis. Genera quædam traduntur, dulciores & molliores redduntur, puluerem surculo excitantes sine rigatione, cum venti anniuersarij perfiant, hoc generi rotundo conuenit: restatur Athenæus longas quidem Cucurbitas vocari, rotundas autem Colocynthas, quæ & Indicæ vocantur, quas intellexit, cum inquit: Admirabamur Athenis Cucurbitas mensè Ianuario comedentes, quæ virides durant, proprietatemque succi seruabant: erant enim ab iis compositæ condis. Plinius inter satiuas longam intellexit, cum inquit, Cucurbita omni modo fastigiatur, vaginis maxime vitilibus coniecta in eas, postquam defloruit, crescit, qua cogitur, formâ, plerumque & Draconis intorti figura, libertate vero pensili concessa iam visa est nouem pedum longitudinis. Cucurbitarum numerosior vsus, & primus caulibus in cibo: nuper in balnearum vsum venire vtrorumque vice, iam pridem etiam cadorum ad vina condendâ, cortex viridis tener, deraditur nihilominus in cibis: semina, quæ proxima collo fuerint, proceras patiunt, item ab imis, sed non comparandas supradictis, quæ in medio rotundas, quæ lateribus, crassas, breuioreque: siccantur in umbra, & cum libeat ferere, in aqua macerantur: cibis quoque longiores, tenuioreque:

èò gratiores, & ob id salubriores, quæ pendendo creuere, minimumque feminis tales habent, duritia eius in cibis gratiam terminante. Duo prima genera. Camerarium & Plebeium, quod humi repit, in prioro mire tenui pediculo libratur, pondus immobile auræ, scandit parietum aspera in tectum vsque, natura sublimitatis auida; vires sine adminiculo standi non sunt, velocitas pernix leui umbra cameraeque & pergulas operiens, vnde Cameraria appellata: seruantur virides in scobe & opaco loco harena substrato, fenoque sicco opertas ac deinde terra: hæc de longa intelligenda sunt: nam rotunda, quam Plebeiam videtur appellasse, per se seruat aëri exposita loco sicco.

C A P. I I I.

CUCURBITA syluestris, fructum fert paruum, & ob amaritudinem ingustabilem: duo eius genera summa proportione respondentia satiuis. Quæ cum longa conuenit, figura Piri, & magnitudine constat, ceruice scilicet in gracilitatem producta, colore viridi aliquantum maculoso: hæc similiter vt longa, cum perficitur, durefcit: nec alium vsu præstat, quam paruæ ampullæ exemptis seminibus cum fungosa substantia, postquam in aruit: feritur in viridariis ad parietes conuestiendos. Plinius inter Cucurbitas syluestres Somphon à Græcis appellari scribit: quia inanis digitali crassitudine non nisi saxosis nascens. Quæ autem cum genere rotundarum conuenit, duplex visa est, vna colore viridi, magnitudine, quæ vtramque manuum impleat. Altera minor colore flauo similis Aurantiis Malis, medulla amarissima: huius folia à cæteris distant: incisa enim sunt vt folia Anguriæ, sed longe minora: huius medulla arida & fungosa venditur in officinis inter purgantia medicamenta externa, Coloquintidam vocant: Apud Dioscoridem Colocynthis appellatur: sarmenta, inquit, & folia emittit Cucumeris satiui per terram repentia, diuisa, fructum specie mediocris pilæ conglomeratum, vehementer amarum, quem legere oportet, cum cæperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam vim habet. Plinius vtranque videtur nouisse, cum inquit, Colocynthis inter Cucurbitas syluestres vocatur, quæ plena, sed minor, quam satiua, vtilior, pallida, quando eius sunt medicinæ. Herbacea arefacta per se inanit aluum. Mesues quandam tradit lanuginosam, grauem, & duram, asperamque tendentem ad nigredinem, quæ mas vocatur, alteram fæminam à medicis receptam: laudat autem crassam, & leuem, laxam, & albam ac lenem completæ maturitatis, cuius pars interior pulposa, laxa & lenis, & alba vehementis albedinis.

C A P. I I I I.

B ALSAMINA in hoc genere appellatur, ab aliis Caranza: fructus utraque parte turbinatus, gracilior supradictis, tuberosa superficie, in maturitate croceus, & ferme rubens, seminibus intus latis & nigris, lituris quibusdam inscriptis: vtuntur fructu ad vulnera, & dolores coniecto in oleo vice balsami. Planta tenuibus viticulis, ac leuibus scandit opere topiario capreolis amplectens adminicula folia: fert Vitis modo incisa mollia, & leuia.

C A P. V.

CITREOLVS vulgò appellatur fructus Malo Citrio similis, ternis aut quaternis sulcis discurrentibus, extuberantibus veluti pustulis: colore flauo in maturitate: seminibus oblongis, & angustis: carne succosa, candida, dulci, aliquantum nauseosa, cum matura est. Placet nouellus, antequam in cremum assumpserit: crudus enim cum sale esitatur, gratissimus stomacho calido, olfactu recreat animo delinquentes. eius planta viticulas fert breuiore Cucurbita, humi stratas, folia fert angulosa, aspera palmi latitudine: flores luteos: seritur in aruis optime subactis. Alter est fructus non absimili sapore, qui crudus ante maturitatem carne tenera, & fragili gratus est, sed forma dissimili: crescit enim, qua cogitur forma, vt plurimum anguis modo intorta pluribus sulcis vel potius striis discurrentibus, simili modo horridus, colore candicante. Florentiæ Mellonem vocant, sed huic minor autoritas quam Citreolo. eius planta assurgit in pergulas magis, vnde fructus pendet, qui si permittantur ad iustum incrementum peruenire, crassescunt in longitudine multum, vt Cucurbita. Nuper tertium genus aduectum est, fructu cubitali tenerrimo, prædicti ergo fructus recenter orti & immaturi gratiores sunt, quam perfecti & maturi, omnes oblonga figura constantes, Cucurbitis longis proportionem respondentem. Duo vero alia genera sunt, quibus rotunda inest figura, & saporis suauitas maturis tantum. Eorum alter vulgò Melon, & Pepon vocatur, qui præfertur in cibis ob sapidam dulcedinem, & odorem: ideo stomacho gratissimus: expetitur non solum primis mensis, vt vinum generosum superbibatur, sed & postremis: nec enim supernatat, sed aluo commodus cito descendens: nil tamen fallacius eo: nam vel ex eadem planta alius suauis, alius insipidus nascitur sapore Citreoli maturi, alius medio modo magis & minus ab optimo Pepone recedens: præcept quoque colligendi tempus: nam immaturus Cucurbitam crudam sapit: deest odor, & proprietas dulces.

dulcedinis, perfecte maturus aquosior redditur, & gratiam amittit. optimis inest solidior caro: eliguntur ponderosi, utpote ex toto pleni: seminibus carni infixis, exacte rotundi, & quibus pediculus sponte abscedit, lato quodam floris vestigio, qua odorem spirant: item quibus aliqua ex parte abruptus cortex est: minus probantur, quibus in medio cavitas inest, in qua semina cum fibrosa substantia distant à carne. Differentiæ eorum innumerabiles: nam in dies nouæ species accedunt: figura aliis perfecte rotunda: aliis modice depressa & sessilis: aliis oblonga: Peponifas vocant, qui ex ventre medio vtrinque fastigiantur similitudine quadam Citreoli magni: cortex aliis asper, rugosusque, tuberosus: aliis leuis, nunc viridis, nunc cinereus, nunc pallidus, nunc varius: pulpa in terra aliis rufa, aliis candida, virensque: magnitudine quoque distant, maximus vix capitis humani amplitudinem excedit, minimum quoddam genus visum est magnitudine Mali rosei, cui & semen proportionem minutum est: sunt, qui collecti, domi maturentur, ad hyemem vsque perdurantes incorrupti, vnde hyberni cognominantur, modice oblongi: cortice flauo; & semine pallescente. Cæteri æstiu: incipiunt enim maturescere mense Iulij ac per totum Augustum. Plerique sulcis distincti sunt: semina ferunt candida, paulo latiora Citreolis, gustui gratum per se, tum saccaro in crustata vice bellariorum, impellunt urinam, eiusque ardorem corrigunt: sunt, quibus semen sine cortice constat: ideo simul cum sua carne comeduntur: fibrosa substantia aqua semina enascuntur, in optimis nequaquam abiicitur, sed simul comeditur, quamquam nitrosum quid sapiat, sed in cæteris simul auferitur cum semine: nam sub amara est, qui sapor aliquando reliquæ carni communicatur. Omnium sarmenta humi repunt longiora, quam Citreoli: folia aliquantum sinuata: flores lutei. Alter fructus, qui non nisi maturus expeditur, Cucumer vulgo appellatur, à quibusdam Anguria: hic in altissimam rotunditatem crescit, cortice leui, nequaquam sulcis intercepto: exili floris vestigio veluti puncto: pediculo tenui: deprehenditur maturitas leuitate solum: non enim mutatur color, neque odoratus redditur: color aliis virens: aliis maculosis subcandidis maculis Ophitis modo: Caro interna aliis candida: aliis rubens: quæ prope corticem durior & minus grata; quæ in medullis mollior, & aquosa, veluti cœcetera pruinæ modo, fragilis & fungosa, liquefcens in ore: eius vsus post meridiem in æstu ad sitim arcendam per se non cum reliquis cibus: nam (upernatat & ad vomitum prouocat. Sapor est aquosus cum quadam dulcedine: dulcior, cui caro rubens: nam veluti mellea: semina insunt latiora Peponem: crassioraque, lubrica veluti pinguedine oblita colore nigro, aut rubente, aut fuluo. Vidimus & sine semine. Quamuis autem humidior longo sit eius natura Peponem; diutius tamen asseruari potest decerptus,

¶t aliquando hyemem attingat. Quoddam genus sylvestre vidimus trans
 latum ad nos, carne intus lignosa, atque adeo dura vt pilę modo resiliat,
 nec frangatur proiectum . Omnium planta humi serpit : foliis multifaria-
 riam dissectis, subcandidis, hirsutis : flore luteo . Apud Theophrastum
 & Dioscoridem duo tantum genera traduntur : appellat Theophrastus
 alterum quidem Sicyon, alterum vero Sicyan : vterque vertitur a Theo-
 doro Cucumis, quamuis aliquando distinctionis gratia Sicyos Pepo, &
 Cucumer vocetur , Sycia autem Cucumis ; vtrique communia hæc tri-
 buit Theophrastus : florem in postremo fructus eo crescente diu infi-
 xum gerunt : radix inest brevis. priuatim autem de Sicyo inquit seritur
 cum Cucurbita mense Martio;erumpit circa diem quintam aut sextam
 vel septimum : seminis ætas recentior maturius prouenit, celerius præ-
 maceratum . Megarenses dulciores & molliores reddunt puluerem sur-
 culo excitantes, cum venti anniuersarij perflant, sine rigatione: semen
 lacte præmaceratum saporis differentiam facit : fructus ex carne & neruo
 constat : succus aquosus . Eius genera tria notant, Laconicum, Scytali-
 cum, Beonium : ex his Laconicum melius euadit rigatum, reliqua non
 rigata præstantiora sunt, ad Sicyam autem ea pertinent : Alios flores
 simplices in postremis sarmentorum fert, qui aueruntur, ne incremen-
 tum impediunt, figuram accipit loci, in quo posita fuerit : semina fert
 non congesta sed distantia: ex his colligere licet Sicyam apud Theophra-
 stum significare Citreolum nostrum : hic enim figuram accipit loci, præ-
 cipue genus illud, in tortum anguis modo . forte & idem inter Sicyos in-
 telligitur scilicet Laconicus, qui melius euadit rigatus : id enim conue-
 nit nostris Citreolis : gaudent enim aqua, vt Cucurbita longa : reliqua
 autem Sicyorum genera, quę non rigata præstantiora sunt, optimè qua-
 drabunt nostris Peponibus & Cucumeribus, qui maturi cibis expetuntur :
 hi enim puluere æstiuo gaudent, aquas oderunt. Dioscorides Sicyon ma-
 sculino genere vocat, quam Theophrastus Sicyan appellat. Peponem au-
 tem, quem Theophrastus Sicyon . Sicyos inquit satius stomacho, & al-
 uo utilis est, refrigerans, & corruptionem non sentiens ; vesicę prodest ;
 olfactu reuocat animo delinquentes, & quę sequuntur . hæc profecto
 conueniunt nostris Citreolis . De Pepone autem inquit eius caro in ci-
 bis vrinam cit : illita sedat oculorum inflammationes : eius testa puero-
 rum caluarię imponitur aduersus ardores, & fronti ad oculorum fluxio-
 nes, succus cum semine adiecta farina siccatus in sole absterorium fit fa-
 ciem purgans, & nitorem afferens, & quę sequuntur . Ex nomine qui-
 dem colligere licet Peponem accipi debere aliquem ex iis, qui ma-
 turi expetuntur in cibis, vt nostrum Peponem, aut Cucumerem, aut
 vtrunque sed ex eo vsu quo Βλίγμα ἀντὲ κατὰ τὸ Βλίγμα ἔσ περὶ οἷς ἐπι-
 τίθειται : id est eius testa veluti caluaria pueris imponitur ad caluariam,

significatur potius noster Cucumer; rotundum enim eius corium, & testē modo fragile, & planitie ac leuitate caluariam æmulatur: idem comprobatur & facultas refrigeratoria, & vis repellendi: hæc enim in Cucumere magis est manifesta, quam in nostro Pepone. Apud Galenum reperitur Sicyos & Pepon, & Melopepon: de Sicyis inquit, substantia constare minus humida quam Pepones: ideo non facile in ventriculo corrumpi, vt illos, vrinam cient minus quam illi, ex largo eorum vsu, licet concoquantur in ventriculo, succus frigidus & mediocriter crassus in venis colligitur, qui non probe mutatur in sanguinem. hæc profecto cum Sicy Dioscoridis conueniunt, idest cum nostris Citreolis. De Pepone inquit, vniuersa natura frigidior est, quam Cucurbita, cum humiditate multa; habet autem vim quandam abstergendi, cuius beneficio vrinam ciet & deorsum expeditius permeat quã Cucurbita & Melopepon, abstergit & cutem, vitia faciei aufert præsertim semen, quod & calculos renum deterget: succum in corpore vitiosum gignit, cum prope non fuerit concoctum: antequam corrumpatur, ad vomitum excitat, reddit cholera obnoxios. hæc omnia cum Dioscoridis Pepone conueniunt, & nostris Cucumeribus quadrant: Sed vnum tantum ansam dubitandi præbet, quod ipse inquit, homines in Peponibus, à carne intima, in qua semen habetur, abstinent: contra enim apud nos vsu venit: gratior enim est Cucumeris interna caro, in qua semina quam externa prope corticē: De Melopepone autem inquit, hi minus humidi sunt, quam Pepones, nec adeo prauis succi, minus item vrinas mouent, tardiusque deorsum descendunt, ad vomitum præterea excitandum non tantum quantum Pepones habent momenti; sicut nec celeriter adeo vt illi in ventriculo corrumpuntur, cum prauus humor in eo collectus fuerit, aut alia quæpiam corruptionis causa ipsum prehenderit. cæterum tamen in iuuando stomacho autumnalibus fructibus longe sint inferiores, haud quaquam tamen ei, vt Pepones sunt noxij, neque enim vomitum vt illi excitant. hæc adamussim nostris Melonibus quadrant, sed quod subiungit eadem dubitationem affert, quam in Pepone indicauimus, inquit enim in Melopeponibus homines carnem intimam, in qua semina continentur mandunt; idque ipsis ad deiectionem confert. Qui vero eorum quasi carne tantum vescuntur, nõ tam cito eam, ac Peponum excernunt: raro enim ex nostris Melonibus internam substantiam, fibrosam comedimus, sed: vnã cum semine auferimus: idcirco suspicor errore aliquo commutata esse in eo loco vocabula Peponis & Melopeponis, vt rectius in hunc modum restituatur Galeni locus: huc accedit, quod in Melopeponibus homines à carne intima, in qua semen habetur, abstinent, in Peponibus autem mandunt, idque ipsis ad deiectionem confert. Qui vero eorum, quasi carne tantum vescuntur: non tam cito eam ac Melopeponum excernunt.

nunt. Quasi hoc sit in causa, cur Melopepones tardius discedant quam Pepones: quia interna caro eorum non comeditur ut Peponum; vis enim ad deiectionem faciens magis in ea parte est: ideo si ex Pepone aliquis tantum carnem duriores assumeret, ut sit ex Melopepone, sentiret tardiores Peponis discessum. Plinius omnes hos fructus, Cucumeres vocat: nam Pepones & Melopepones inter eos recenset, quasi species. Cucumis tamen priuatim ab eo intelligitur Citreolus noster: inquit enim, fructum esse cartilaginei generis: crescunt, qua coguntur, forma: in Italia virides, & quam minimi, in prouinciis quam maximi, & citrini, aut nigri. Placent copiosissimi Aphricę, grandissimi Męsię. at cum magnitudinem excessere, Pepones vocantur; viuunt hausti in stomacho in posterum diem, nec perfici queunt, in cibis non insalubres; tamen plurimum natant, oleum odore mire, nec minus aquas diligunt, in fistula flore dimisso mira longitudine crescunt: ex his significantur non solum Italici Citreoli, qui parui sunt, sed & grandes, qui peregrini sunt apud nos. cum autem inquit: Pepones vocantur, cum magnitudinem excessere, consentit cum nostris Cucumeribus, seu Anguriis: grandissimi enim sunt inter hos fructus. cum præterea inquit: ecce cum maxime noua forma eorum in Campania prouenit, Mali cotonei effigie. forte primo natum ita audio vnum; mox semine ex illo genus factum Melopeponas vocant, non pendent hi, sed humi rotundantur. mirum in his, præter figuram coloremque & odorem, quod maturitatem adepti, quamquam non pendentes, statim à pediculo recedunt: ex his manifeste indicantur nostri Melones. Athenus de Cucumere Authores citat indicantes fructus miram longitudinem: est Cucumis visus mihi terrę filius almę, inter grata iacens olera mensasque tenebat ille nouem: iterum inquit: augetur veluti Cucumis regione madenti. Paruos autem Cucumeres, quales Italici sunt, diminutiue Cucumerulos appellatos tradit. De Pepone autem inquit, Cucumerem seminarium nuncupatum à Cratino in rebus Vlixis: emptum enim in Paro Athenis Cucumerem maximum seminarium: ediles autem esse sine semine, Peponas, atque maturos tantum. Arabes præter tria dicta genera ex Galeno desumpta afferunt quartum genus, quod Dullaha vocant, interpretes vertunt Melonem magnum, viridem, cui vim tribuunt insignem ad humectandum & extinguendum feruorem in febribus ardentibus, & temperandos acres humores, qui magis praua qualitate infestant, quam quantitate: Puto intelligi fructus ingentes, quos in Alexandria Batecas vocant, similes nostris Cucumeribus, sed eorum caro sponte in succum conuertitur præ dulcem in maturitate; quem per ostiolum in cortice excisum hauriunt, & æstuantibus publicè vendunt eius laticis calyces: quamquam hoc nomine Batecha Arabibus nostrum Cucumerem significet. Auicenna Me

lonem Indum vocat; quia primum ex India habuerunt hunc fructum. In India Batice vocant, de quo Garzias inquit: fructus ingens, rotundus ouata figura: scinditur transuersus: eius caro suavis, soluitur in succum aquosum, febricitibus optimum: semen nigrum.

C A P. V I.

CUCUMIS syluestris, vulgò Cucumer Asininus, sponte nascitur in rudibus: radice crassa: foliis Citreoli minoribus, candidioribus, & valde hirsutis: fructu paruo, oblongo, candida lanugine horrido; huic in maturitate pediculus spontè abscedit, ostiolo relicto, vnde confestim totus internus humor, vnà cum seminibus proicitur in longinquum, contrahente se neruosa corticis substantia, vt colligentes sepe illudat, non sine oculorum pediculo: semina sunt nigra, longe minora satiuo. Theophrastus Sicyon syluestrem vocat, satiuo penitus incomparabilem, sed aspectus tantum similitudinem gerit: loca algentia quærit: medicamen liquatum ex eius fructu Elaterium vocatur: Theodorus Agitatorium vertit. Dioscorides inquit solo fructu distat à satiuo, quem longe minorem parit, oblongis glandibus non absimilem: folia atque sarmenta satiuo: radice candida, magna: nascitur in salubetis, & rudibus: frutice in totum amaro: ex fructu huius medicamentum fit, quod Elaterium vocatur. Decerpti fructus, qui tacti protinus exiliunt, seruantur nocte vna, postridie cultro supino scinduntur, vt deorsum humor labatur in subiectum vas interposito cribro, & ramèta aqua dulci perfundunt, premuntque in subiectam peluim: humor collectus in sole siccatur: medicamentum vehementer purgans pituitam & bilem. De hoc Theophrastus inquit, extrahit tam superius, quam inferius, omnium medicamentorum diuturnissimum; oportunumque quod vetustissimum. Quidam Medicus seruabat annorum ducentorum, causa eius humoris copia, qui nec in cinere siccari possit, & vsq; ad quinquagesimum annum lucernis ad motum lumen extinguit: Dioscorides tamè aliter laudat, quod scilicet lucernæ ad motum facile flagrat, hoc ab innatu ad decenniū deiectionibus vtile est. Plinius Cucumin syluestrem inquit multi hunc esse apud nos, qui Anguinus vocatur, ab aliis erraticus, arbitrantur, quo decocto mures de eius sparsa medicina non attingunt: est multo infra magnitudinem satiuo. ex eo fit Elaterium succo expresso ex sensine, cuius causa nisi maturius incidatur, semen exilit, oculorum etiam periculo. Aliqui inquit, in Arabia natum magnificant, mox Cyrenis, alij in Archadia tradunt, similem Helotropio, cuius inter folia, & ramos prouenire magnitudine Nucis iuglandis semen. esse autem ad speciem scorpionis, cauda inflexa sed candida, aliqui etiam ab

eo scorpionum Cucumin vocant, efficacissimum contra scorpionum ictus, & semine, & Elaterio, sed hoc genus apud nos non visum est.

C A P. V I I.

NON multum ab his recedit Bryoniæ natura, quæ à quibusdam Cucurbita sylvestris vocatur: distat fructu, quæ exiguæ sunt bacce in raris racemulis in maturitate ex rubro flavescentes: insident in iis flosculi concaui, & candicantes. At radix vasta, & brevis, alba, succo acri prædita: viticulas fert tenues, & asperas, quæ clauiculis frutices vicinos scandunt: folia quoque hirsuta, angulosa, minora Cucumere sylvestri: oritur in syluis: viuit hæc radice multis annis, vt Cucumis sylvestris. Dioscorides Vitem albam appellat, & Bryoniam, hæc inquit, foliis, viticulis, & clauiculis, satiuam Vitem imitatur, sed hirsutiora sunt omnia: proximis fruticibus implicatur suis clauiculis amplectens: fructum habet in racemis rubentem, quo coria denudantur, ex ea Asparagi, qui prima germinatione exeunt decocti in cibo, aluum & urinam cient: folia, fructus, radix, acrem vim sortiuntur. Plinius de Vite alba inquit à Græcis Ampeloleucem, ab aliis Ophiostaphylon, ab aliis Melothron appellari, atq; aliis multis nominibus: huius sarmenta longis, & exilibus internodiis geniculata: folia pampinosa, ad magnitudinem Hederæ diuiduntur ut Vitium: radix alba, grandis Raphano similis, initio ex ea caules Asparagi similitudine exeunt: hi decocti in cibo aluum & urinam cient, folia & caules exulcerant corpus. semen in Vuararis acinis dependet, succo rubente, postea Croci: nouere id, qui coria perficiunt: illo enim vtuntur. Theophrastus de Melothro inter sus frutices fructum inquit Smilaci similem fert.

C A P. V I I I.

BRYONIAE nigra radix aliquando ad nostras manus uenit, nauis causa pro uictu circumferentibus: uocitant panem Turcharum: Est radix brachiali crassitudine amplior, sed brevis, carnosa, colore intus subrubente, ut diuisa in taleolas, Farciminis speciem gerat. hæc quamuis multo ante eruta, aduentate Vere germinare cepit. Quamprimum igitur eam terræ mandauit, ut plantæ speciem addiscerem; protulit autem caulem circumuoluentem se adminiculis ad multam altitudinem, & folia Hederæ mucronata, colore subrubente, uixit usque in Autumnum; frigore uero aduentate penitus extincta est, eius nequæ flarem, nequæ fructum uidere licuit. Dioscorides Vitem nigram, & Bryoniam nigram uocat: folia inquit fert Hederæ Smilaceis proxima, sed ma
iora:

iora : caules etiam cognatos, qui arbores circumuolutionibus apprehendunt : fructus inest racemosus initio uiridis , in maturitate niger : radix foris nigra, intus Buxei coloris . Viticulæ, quæ primò germinum partu erumpunt, in olera recipiuntur . radix eadem præstat, quæ alba, sed minus efficax . Plinius inquit, est & Vitis nigra similis albæ præterquam colore, huius enim color niger, cuius Asparagos similes Diocles prætulit ueris Asparagis in cibo urinæ ciendæ, leniq; minuēdo in frutetis : & ha rundinetis maxime nascitur : radix foris nigra, intus Buxei coloris, ossa fracta efficacius extrahit, quam alba .

C A P. I X.

TAMARŪM vulgo appellatur, ab aliis Cerasiola ob fructus parua Cerasia imitantes : radicem subrotundam fert, & tuberosam, colore candido, acrem : viticulas simili modo circumuoluentes se vicinis fruticibus arboribusque, tenui cortice, & candido : folia Hederæ mucronata, lente virentia, racemulos frequentes suis viticulis implexos instar clauiculorum : flosculis candicantibus minutis, granulis rotundis rubentibusque : oritur in collibus locis umbrosis & riguis : huius recentes cauliculi à ueris Asparagis non discernuntur, ac similiter in cibos veniunt. Plinius uiam Taminiam appellari tradit, eandemque esse putat cum Vite syluestri ; inquit enim, quæ à Græcis Ampelofagia appellatur, spissis & candicantibus foliis geniculata, rimoso cortice, fert uuas rubentes Cocci modo, quæ cutem in facie mulierum purgant, & variis coxendicum, & lumborum vitis tuse cum foliis, & succo profunt, radix decocta in aqua pota in vini Coi cyathis duobus, humorem alui ciet, ideo hydropicis datur, utuntur ea pro Amuleto . Dioscorides de Vite syluestri inquit, longas fert viticulas, Vitis modo lignosas : asperas, rimoso cortice : folia autem similia Solano hortensi, latiora, longioraque : flores capillaceos muscosos : fructum paruis uuis similem, in maturitate rubentem, rotunda figura . Eius radix in uino decocta, & cum aqua pota purgat, datur & hydropicis, & quæ sequuntur . Theophrastus eius radicem scribit anno uilem esse, si in umbra, & sine ictu seruetur : nam alioqui, putrescit, & inanis fit ac fungosa, excafactoria & acrem vim habet, idoneam ad Pūlothri usum, & vitia cutis in facie : Fructu eius de foliare arbores solent : succiditur omni tempore præcipue Autumno : at puto corrupte in codice græco legi pro *δὲ πρῶτα* : *δὲ ἄρα* : eius enim fructu denudari coria magis uerisimile est, quam arbores, ut Dioscorides testatur de fructu Vitis albæ .

C A P. X.

SALICASTRUM uocatum à Plinio, prouenit in humectis & læto solo, sarmenta ferens pollicis crassitudine, vt plurimum humi iacentia: cortice albo, læui; folia fert mollia, mucronata; appendicibus binis ad pediculum, aliquando nullis, aut vno tantum: flores in racemulis latis, figura Solatri, colore cæruleo: ampliores: apicibus quibusdam in medio luteis, sine odore: fructus fert in rotunditate oblongos, qui in maturitate rubent, succo aquoso, seminibus multis ac depressis, vt omni ex parte videatur Solatro congener. Inquit Plinius de ea: est Viti syluestri similis, sed in salicis nascens, idè distinguitur nomine, cum eisdem vsus habeat, & Salicastrum vocatur. Scabiem & pruriginem hominum, & quadrupedum aceto mulso trita hæc efficacius tollit. Videtur Dioscorides hanc intellexisse, cum de Vitesyluestri dixit: folia habere Solano similia, at reliquæ conditiones magis Tamarum indicat.

C A P. X I.

QUOD vulgò Vinciboscum vocant: quia Frutices amplectendo connectit, nascitur in syluis, sarmenta ferens lignosa, candida, nec crassa: scandunt hæc circumuoluentes se arboribus; folia ex interuallis bina insunt, subrotunda, candicantia, & subhirsuta: hæc circa supremas viticulas inuicem connexa, vnicum folium constituunt concavum umbilici figura, in cuius sinu flores oblongi in extremo hiantes, albi, aut subrubi ramulos ambiunt odorati, & baccæ in maturitate flauæ pertinaciter hærentes, ingrati saporis, seminibus intus duobus, aut tribus depressis. Multi hanc pro Matrisylua accipiunt, quæ dicenda est inter Hyperici genera: radice nititur tenui in ramulos producta. Dioscorides bis videtur hanc plantam describere: modò Periclymenum: modò Cyclaminum alteram vocans. De Periclymeno inquit: simplex fruticat, ex interuallis parua folia habens caulem amplectentia, subcandida, Hederacea: inter folia furculi exeunt, in quibus baccæ Hederæ similes: flos Fabæ candidus aliquantenus, rotundus, & quasi insertus in folio: fructus durus, & difficilis ad euellendum: radix crassa, & rotunda: nascitur in ruderibus ac sæpibus conuolvens se vicinis adminiculis. Hæc descriptio in cæteris quidem congruit excepta radice: at Plinius radice non meminit, cum in cæteris consentiat cum Dioscoride inquit. Periclymenos fruticat & ipsa, ex interuallo duo folia habens, subcandida, mollia: in cacumine autem semen inter folia durum, & quod difficilè euellatur: nascitur in aruis, sæpibusque conuolvens

uens se ad niviculis quibuscumque : semen eius in umbra siccatum tunditur, & in pastillos digeritur, qui in vino albo poti tricenis diebus vrina cruenta, aut per alnum lienem absumunt. De altero autem Cyclamino inquit Dioscorides. folia fert Hederæ minora : geniculatos caules, crassosque, qui vicinas arbores instar capreolorum se conuoluunt : Florem candidum, odoratum : acinos Hederæ molles, lenti gustus, aliquantum acris : radicem super vacuum : nascitur in asperis : huius acini drachmæ vnus pondere poti cum Vini albi cyathis duobus quadraginta diebus, lienem per vrinam, & alium absumunt, & quæ sequuntur, in quibus eadem prorsus facultates leguntur, quæ in Periclymeno. Affert quoque Plinius alterius Cyclamini descriptionem nequaquam diuersam à Dioscoridis enarratione ; Ex quibus patet prædictam plantam magis conuenire cum altero Cyclamino ob fructus mollitiem, & radicem superuacuum. si igitur eidem accommodari possit Periclymenum, & fructus durities de semine intelligatur, auferaturque conditio radicis rotundæ, & crassæ, error erit in repetitione eiusdem diuersis nominibus : probabilius igitur dicendum videtur, legitimum Periclymenum adhuc non compertum esse, non tamen à prædicta planta multum differre. Plinius alibi Climenum vocat : foliis Hederæ ; ramosum ; articulis præcinctum ; graui odore ; seminibus Hederæ.

C A P. X I I.

SMILAX aspera, vulgò autem Hedera spinosa, viticulas fert longas, aculeis aduncis, & paruis horridas : folia Hederæ, nullis angulis in gracilitatem fastigiata, dura : & capreolos tenues, quibus arbores scandit ad multam altitudinem : floret in Autumno racemulos ferens Labruscæ modo, strobulis candidis, odoratisque : baccas rubentes subdulces ; officulis intus duobus, aut tribus solidis, vt Asparagi : radicem pollicis crassitudine geniculatam, candidam, & lignosam, prælongam, fibrosis alis paruis circa genicula exeuntibus. Dioscorides inquit Smilax aspera folia habet Periclymeni : sarmenta tenuia multa, Rubi modo, aut Paliuri aculeata : arbores scandit, ab imo ad summa perrepans, se conuoluens eis : fert racemulos exiles, qui maturi rubescunt, gustumque leniter mordent : nascitur in palustribus, & asperis : radice dura, crassaque. Theophrastus simpliciter Smilacem vocat, quam Theodoros Hederam Ciliciam vertit : Amplexi caulis inquit assurgit ; caule aculeato, & præhorrido : folio Hederæ paruo sine angulis in acutum producto, iuxta pediculi nexum excavato : proprium huius, quòd medius neruus, qui spinæ animalium respondet, tenuis est, & stamina non ex medio illo neruo, dispensantur vt in cæteris, sed circa illum circulariter ducuntur,

cuntur, orta ab annexu pediculi cum folio. Ad caulem autem inferum secundum foliorum intervalla adnascitur ex eisdem pediculis sulus quidam tenuis, specie clauiculi: flos candidus suavis, olens Lium. (Theodorus non *κρίνον*, sed *Ἡρίον* legit, id est vērum, quasi vere floreat, non in Autumnio: fructus Solano proximus; ac Melethro, inaximeq; similis vix Labruscæ: racemi pentiles, vt Hederæ ad Labruscã accedentes: ab eodem enim puncto acinorum pediculi oriuntur: fructus rubens, nucleos habens plurimum duos, aut ternos, in maioribus, vnicum in minoribus, nucleus verò valde durus, colore exteriùs nigro: peculiare racemis, quod tùm à lateribus caulium continuus, tùm in extremo maximus exoritur, vt in Rhanno & Rubo: in his autem fructus est conspicuus, vtpote qui in summo, & à latere perpetua serie feratur. Plinius Smilacem è Cilicia primum profectã scribit Hederæ similem, densis caulibus geniculatam, spinosam: ramis fruticosam: folio Hederaeo, paruo, non anguloso, à pediculo emittente pampinos: flore candido, olente Liliũ: fert racemos Labruscæ modo, non Hederæ, colore rubro complexa: acinis maioribus nucleos ternos, minoribus singulos nigros durosque: infausta omnibus sacris & coronis, quoniam sit lugubris. Aliibi de eadem inquit quidam duò genera Smilacis dixerunt. Alterum immortalitati proximum, in conuallibus opacis, scandentem arbores comantibus acinorum cotymbis, contra venena omnia efficacissimis est tantum, vt acinorum succo in faucibus saepe instillato, nulla postea venena nocitura sint. Alterum genus culta amare, & in his gigni nullius effectus, illam esse Smilacem priorem, cuius lignum ad aures sonare diximus: hæc Plinius. At nostræ Smilaci nequaquam lignosa inest natura, aut crassities. Alterum vero genus Smilacis in cultis nascens fuerit Smilax leuis à Dioscoride tradita

C. AnP. XI. L. I. I.

E BVLVS: iuxta oppida frequens, nascitur in aggeribus: caule crasso, simplici, ac recto: frequentibus geniculis, in quibus folia diuisa, vt Sambuci; frequentioribus segmentis, angustioribusque; umbellas fert in cacumine; & flosculos candicantes in summis fructibus, qui in maturitate nigri, vt Sambuci; succo inficiente manus: radices fert tenues, & longas, iunctas: tota graue olet: Dioscorides Chamæætem vocat, quasi humilem Sambucum: est inquit longè humilior Sambuco, magisque herbaceo generi assignandus: caule quadrangulo, geniculato: foliis Amygdalæ ex intervallo longioribus, geniculatim expansis, graue olentibus, in ambitu serratis: umbella Sambuci: flore & acino eiusdem; radice nititur longa, crassitudine digitali

CAP. XIII.

BACULAE vulgò in Alpibus appellantur, quasi baculae, fructus dulces, & subacidi, parvis vix similes, in maturitate nigri, quos citant Alpini: fert eos parvus frutex dodrantali altitudine: ramulis virentibus, & striatis: foliolis in rotunditate oblongis, leuiter serratis, sine pediculo adnexis alternatim: flosculis radicanibus, concavis, vt Arbuti, qui summis fructibus insident; Alterum genus fructu minori constat, & paucioribus intus seminibus: foliolis infernè albicantibus, specie Malicotonei, sed pusillis: Videntur hi frutices, quasi humiles Mespili.

CAP. XV.

SOLANI genera à supradictis distant, quod florem non in summo fructu, sed infra nascentem ferunt, simili modo concuum, aliquando dissectis labris: fructum numerosis seminibus refertum, compressis, & subrotundis: inter hæc hortense feritur inter olera æstiuæ, eius enim fructus venit in cibos, vt Cucurbita, vocant Manum insanum, & Pyrum insanum, quia Mali, aut Pyri effigie constat, alij Melanzanam, & Petroncianum vocant. Pyra igitur insana turbinata figura constant, magnitudine Cotonei, alia colore flauo, alia purpureo: extat & genus candidum candore Eboris, oblongiore figura, veluti parua Cucurbita, gratius in cibis: omnium planta cubiti altitudine attollitur: caule crasso, subhirsuto, ternis assidue ramis fisso: foliis Mali cotonei, aliquantum angulosis, latioribus, nigrioribusque: flore purpureo, aut candido, dissecto: fructus ante maturitatem elixus, aut assus fungorum more cilitatur, sapore fungos imitante, at non sine condimentis acris, vt Pipere, ad castigandam saporis feritatem: ægre concoquitur in ventriculo: refrigerantis & humectantis facultatis. Græci Stychnon vocant. Dioscorides de hortensi inquit, esculentus, est parvus frutex multis alis concavus: folio nigro, maiore, quam Ocyri & latiore: fructu rotundo, viridi, qui post maturitatem nigricat, aut fuluescit: herba autem innocens est gustus; facultatem habet refrigerandi. Apud Theophrastum Theodorus omne genus Stychni Vesicariam vertit, nomen inquit æquiuocum esse: de Urbana inquit, cibo idonea est, fructum acinosum ferens: recensetur alibi inter olera, quæ coqui exigunt licet cruda etiam mandatur: interpretandus igitur est fructus acinosus, non vix modo granula ferens, sed cuius interna substãtia numerosis granulis referta est. Ex hoc genere videtur esse & Corcorus, de quo mox inquit Theophrastus, ob amaritudinem in proverbio est: folium eius Ocyri emulatur.

Plinius tertium inquit in genere Stychni est, quod in cibis sumitur: foliis Ocymi, licet præferatur hortensis saporibus. Galenus de esculento inquit, in hortis nasci omnibus notum.

CAP. XVI.

MALA insana rotundiora sunt, veluti Mala: eorum quoque duas nouimus differentias; vnum colore aureo, specie Mali Appij; vnde quidam Malum aureum vocant; alterum depressius, & latius, specie Mali rosei, sulcis distinctum, colore rubenti, quasi igneo. Vtrique caules sunt veluti sarmenta, longitudine duorum, aut trium cubitorum, qui, nisi habeant adminicula, procumbunt in terram: folia vtrique hirsuta ac diuisa, Erucae modo, sed multo longiora, ac latiora: flores albicantes: Vtraque peregrina: coluntur in hortis ad spectaculum potius, quam usum. Quidam tamen fructus in patinis paratos comedunt, vt Pyra Insana, sed ferinus quidam odor inest, præcipue rubris. existimo hæc ad Solani furiosi genera pertinere: Non enim vnica apud Dioscoridem insinuat plantæ, quamuis ex continua verborum serie vnica videatur describere: vnde factum est, vt hodie occultum sit Solanum Manicum; nulli enim ex nostris tota descriptio conuenit, nec verisimile est eandem plantam capitula ferre similia Platani pilulis, & si vnum racemosum granis constantem similibus Hederæ corymbis, sed in his verisimilius est plures plantas insinuari, quod si hoc modo intelligamus, habebimus plantas; quibus optimè notæ omnes quadrabunt. Ac primum Mala insana, quæ descriptimus, ad primum genus Solani furiosi reducenda erunt, cuius Dioscorides folia tantum, & caules describit in hunc modum; Solanum Manicum folio constat simili Erucae, sed maiore quasi Acanthi: caules autem fert ab radice decem, aut duodecim proceros, altitudine vlnæ: hucusque descriptio est primi generis; nam quæ sequuntur, ad alia pertinent, de quibus mox dicemus: Eadem verba leguntur apud Theophrastum; vnde videtur Dioscorides rotum caput Solani Manici mutasse; ideo eadem apud eundem difficultas. Plinius consulto præterit eius descriptionem; nam paruo succo insaniam facit: hoc inquit est venenum, quod innocentissimi auctores Dorycnium appellauerunt, ab eo, quod cuspides in præliis tingerentur, illo passim nascente, qui parcius spectauerant, Manicon appellauerunt; qui nequius occultabant, Erythron, aut Neurita, vt nonnulli Perisson, ne cauendi quidem causa curiosius dicendum.

C A P. X V I I.

MALVUM spinosum à quibusdam Stramonia vocatur herba inter æstivas, cubiti altitudine; caule crasso, lævi, in ramos fillo: foliis Pyri Infani, candidioribus, lævibus, quibus odor quasi Opij: flores fert prægrandes, figura calycis, aut tubæ, colore candido: fructum rotundum, hispidum, Mali amplitudine, aut Nucis: colore viridi, qui in maturitate dehiscens, semina intus ostendit vehementer congesta, vt Mali granati, colore candido, compressa, & ferme triangula, media fructus parte carnosâ, externo cortice membranoso: Peregrina est planta, quæ feritur in Viridaris spectaculi gratia: huic alterum genus Solani Manici ascribendum censeo, quod innuitur à Dioscoride cum inquit: caput fert in cacumine instar Oliuæ, sed hirsutius, veluti Platani pilula, maius tamen, & latius. Theophrastus inquit: caput fert instar Gerthi, sed minus, atq; hirsutius, simile fructui Platani. Apud Auicennam Nux Methel appellatur, de qua inquit: Est venenum obstupesci-ens similis nuci, super quam sunt spinæ breues, & crassæ, & est similis Nuci Vomice, & eius semen est simile semini Citri, pondus trium granorum inebriat. drachma vna interficit eadem die.

C A P. X V I I I.

SOLATRYM vulgo appellatum; duorum generum est apud nos: vnum maius, quod montanum est, Alterum minus, quod passim in rudibus nascitur. Maius in syluis montium nascitur: pluribus ab eadem radice caulibus, crassis, nigris, bicubitalibus, altioribusque: ramis ternis in latera tendentibus: foliis Mali cotonei, nigris, lævibus: flores fert concauos, oblongos, nigros, ordine dispositos in ramis per intervalla singulos: fructum vuæ acino similem, grandisculum, in maturitate nigrum, vinosum; seminibus paruis, vt Hyoscyami, nigris: vivit hæc radice, quæ crassa est, ramosa, aiba, strumosa, atque admodum fragilis, & excauata. Dioscorides in Solano Manico postremo loco hanc ostendit, inquit: flos niger, quo decidente, fructus vuæ specie, rotundus, niger, acini sunt decem, aut duodecim, similes Hedere corymbis, molles, vt Vuæ. radix subest candida, crassa, caua, cubitalis: gignitur in montibus, vento perflatis, & riguis. Theophrastus de hoc genere inquit Strychnon, quod insanire facit, constat radice candida, & longa, ad cubitum, caua: dabitur eius radicis drachmæ pondus, si, vt quis ludat, seque pulcherrimum putet; voluerit; at si vis, vt magis insaniat, drachmis duabus opus est; sin autem nunquam insania solui, malueris,

buertis, tres dabis: & quatuor, si interimendum sit. huic baccas nigras alibi tradit, ubi inquit, in Archadia nascitur vtrumque genus Solani, quod fructum puniceum fert, idest somniferum, & quod nigrum, idest manicum: duo enim esse Solani genera tradit, præter hortense: somniferum: & furiosum. Plinius hoc genus Cucubalum appellauit, de quo inquit; Quidam hanc alio nomine Strumium appellant; alij græce Strychnon: acinos habet nigros.

C A P. X I X.

SOLATRUM minus nascitur passim in æstate secus vias, locis firmis: caule subhirsuto, nigricante, similiter diuiso in ternos ramos, breuiores tamen, quam ante dictum: folia quoque breuiora, aliquantum angulosa, nigricantia, subhirsuta: flores fert in interuallis foliorum plures in vno pediculo, candidos, dissectos, medio quodam apice luteo: fructus paruis vasis similes, in maturitate nigros, aut flauos, humore plenos, & seminibus paruis, candidis, similibus Hyoscyamo: radix candida, quæ hyeme emoritur: vtuntur hac herba frequenter medici simpliciter Solatrum vocantes ad vlcera vehementer inflammata, & humores candidos tusam in cataplasmate, aut succo illito, aut aqua stillatitia irrigata: infunditur & in intestinorum exulcerationibus: propinant aquam, aut succum ad ventriculi & reliquorum viscerum inflammationes; vrinæ ardorem, & calculum: aqua sudorem elicit tribus vnciis pota cum totidem aquæ Absinthij. putatur hæc Solanum hortense vocari à Dioscoride, cum tamē nullibi feratur, nec villo pacto esculenta sit: suspicor autem hanc à medicis assumi pro Hyoscyamo albo, reiectis duobus alijs Hyoscyami generibus, vt testatur Dioscorides: inquit id placidissimum esse, pinguius cæteris, molle & lanuginosum; flore, & semine candido: nascitur in maritimis, & rudibus: excipitur succus ex fructu tenero; item ex caulibus folisque tundendo, & in solem siccando, & quæ sequuntur. Cum igitur dicat succum excipi ex fructu tenero, profecto innuit huius fructum non Cytinis similem esse durum & aridum, vt in cæteris: reliquæ conditiones manifestissime sunt.

C A P. X X.

VESICARIA, quæ in officinis vocatur Alchechengi, in agrorum limitibus nascitur, & sepibus: caule, vt plurimū simplici, aut paucis ramis: folia fert maiora supra dicto, iuxta quæ singuli flores candicantes, & fructus exacte rotundi, magnitudine Ceraforum, colore puniceo, vesicis inclusis rubentibus, sed ante maturitatem viridibus: semina

femina in carne continentur, depressa, & candida: singulare remedium ad urinam impellendam, & vesicę cruciatus, & calculum, si tres fructus, aut quatuor ex vino bibantur, quasi natura vesicę remedia ostendat, dum fructum vesica conditum gignit. Dioscorides inter Solani genera, *Halicacabum* vocat; foliis Solani hortensis, latoribus: caulibus, cum ado leuere, ad terram inclinatis; folliculis orbiculatis, veluti vesiculis, in quibus fructus continetur, rubens, rotundus, leuis, figura acini vix: vruntur coronarij corallis intextentes. Plinius hanc diligenter ostendit, in- quiens: cui acini coccinei, granosi folliculi, *Halicacabum* vocant, nostri *Vesicariam*; quoniam vesicę, & calculis prodest: frutex est furculo- sus, verius, quam herba; folliculis magnis, lauisque, & turbinatis: gran- di intus acino, qui maturescat Nouembri mense.

C A P. X X I.

SOLANVM somniferum peregrina est planta apud nos: fruticat ab eadem radice, multis caulibus, bicubitalibus, altioribusq;, li- gnosis, candida lanugine obductis, in quibus folia Mali coronici candidiora; & flosculi in alis numerosis, ex luteo subrubentes, ac folliculi exiles, in quibus grana longe minora *Vesicaria*, simili colore, sed quafracteroceum inclinante: seminibus intus flauis: radix crassa, & ramosa, subtrusa, viuit diutius: Dioscorides paulo diuersum describit in quibus: fruticat multis ramis, densis, caudicosis, fractu contumaci- bus: foliis numerosis, pinguibus, *Malo coronicę* simili bus: flore rubro, grandi: fructu in folliculis croceo: radice prægrandi, cortice subru- bro: nascitur in locis petrosis, non procul à mari: vim somniferam in radice esse, sed blandiorem, quam in *Opio*: dari drachmam vnam cor- ticis in vino: fructus urinam vehementer impellit: dantur hydropicis duodecim corymbi: si amplius, alienationem mentis faciunt, & quę se- quuntur. At nostrę, quam descripsimus, non videtur conuenire flos grandis, nisi ramum onustum flore accipiamus: neque radix subtrusa, quod & *Theophrastus* confirmat in quibus: somnificum *Strichnon* ra- dice constat rubra, sanguinis modo, quę siccata albescit: fructu *Cocco* rubicundiore. folio *Trymali*, aut *Mali* dulcis, piloto, & prope radi- cem magno; nascitur in rupibus, & faucibus, atque sepulcristis: radicis corticem rufum in vino metaciore dant, vt dormire faciant. Plinius nequaquam describit; vocari *Halicacabon*, quod somniferum est, atque etiam *Opio* velocius ad mortem.

C A P. X X I I.

P I P E R Indicum vulgò appellatur fructus acerrimi saporis, ex Occidentali India primum illatus, nunc frequentissimus in hortis condimenti gratia satus inter æstius: caulem fert cubitalem, virentem, aut subnigram, lævem, paucis ramis: folia Solatri, angustiora, longioraque, ac magis fastigiata, lacte virentia: flores in alis singulos, candidos, dissectos: fructus longitudine digitali, fastigiatos, colore rubente in quibus semina similia Vesicariæ, latiora: vrit vehementius, quam Piper, adeo vt pustulas excitet, tundunt cum mæca panis, deinde torrent, sic castigata mordacitate obsoniis inspergunt, loco Piperis extant quædam differentiæ in fructu; nam color in initio aliis viridis, aliis niger, in maturitate autem rubicundus, aut croceus: figura quoque; aliis brevior, & crassior: aliis longior & gracilior. putatur apud Plinium Siliquastrum esse, quæ & Piperitis dicta est: describitur autem Castore Authore, caule rubro, & longo, densis geniculis: foliis Lauri, semine albo, tenui, gustu Piperis; utilis gingivis, dentibus, oris suavitati, & ructibus; bibitur contra morbos comitiales: seritur vbi Smirniolum, locis scilicet putridis, & macris, & roscidis: ex hoc genere videtur esse, Circaæ apud Dioscoridem; inquit enim, foliis constat Solani hortensis, agnatis, multis: floribus nigris, parvis, multis: semine Milij nascente in quibusdam veluti corniculis: radice dodrantali, triplici, aut quatuorplici, candida, odorata, exalfaciante: nascitur in apricis, saxis, & vento perflatis: eadem ferme ad verbum habet Plinius.

C A P. X X I I I.

S O L A N U M arborescens nuper inter peregrinas allata est: planta, caudice constans crassitudine brachij, hispido, non tamen aculeato, subnigro: ramis ad latera fusis: folio Siliquastrum, ac flore: fructu rotundo, rubro; grandiore quam Vesicaria, at sine vesica; semina intus eadem habentur. laudant fructum ad urinam impellendam, at in foliis vis venefica inest.

C A P. X X I I I I.

M A N D R A G O R A S planta est in montibus nascentis, vnde translata est in hortos, radice constat crassa, & longa, candida, diuisa in duos, aut tres ramos, veluti crura, tenuibus fibris hirsuta, germinat mense Decembri; folia edens in orbem disposita

posita circa radicem, similia Lactuæ; simul & flores, singulis pediculis inter folia, candidos: procedente tempore folia longiora redduntur, veluti Betæ candidæ, aut Hippolapathi,; & fructus gerit in terra iacentes, rotundos, virides, qui in fine Veris maturescunt, colore flauo, magnitudine Mali Apij, odore iucundo cum quadam grauitate; semina intus candicantia, & facta, figura renum. Duo alia genera vident in horto Pisano; flore purpureo; eorum alterum folio constat hirsuto, vt Anchusa, similiter strato in orbem, breuiore tamen, & latiore; floret circa brumam, vt superior: fructum nunquam perficit: radix exterius nigra. Alterum ex Sicilia aduectum est, foliis Lactuæ, vt primam genus: fructu turbinato, vt parui Sorbi, qui in maturitate flauescit: radice candida: hæc germinat, & floret circa æquinoctium Autumni: perficit autem bruma, quo tempore prioribus amissis foliis, & fructu, iterum germinat, noua folia edens, at sine flore & fructu: omnia autem genera aduentate æstate folia amittunt: nulla caulem ferunt, præter tenues florum pediculos ab radice. Dioscorides tria eadē genera Mandragoræ describit; albam quidem scilicet priorem, Matrem vocans; nigram verò feminam: Tertiam Morion: incipit autem à nigra iniquens: angustioribus foliis constat, & minoribus quam Lactuæ, virosis, & graue olentibus, in terra sparsis: Mala gerit Sorbi similia, pallida, odorata, in quibus semen veluti Pyrorum: radicibus inheret magnis, binis, ternisq; inter se conuolutis, foris nigris, intus albis, crasso cortice: caulem non fert. de candida autem, quam nos primo loco descripsimus; quia notissima est; inquit; huius folia magna, alba, lata, læuia, vt Betæ: mala altero duplo maiora, colore iu croceum inclinante, iucundè olentia cum quadam grauitate, quorum cibo pastores aliquantum soporatur: radix alteri similis, maior, & candidior: hæc quoq; orbata caule. Morion postremo ex aliorum relato tradit, in opacis iuxta specus enatum: foliis albis Mandragoræ, minoribus, albis, dodrantalibus circa radicem, quam mollis est, & candida, paulo maior palmo, crassitudine pollicis. Plinius duo tantum priora genera describit ex Dioscoride iniquens: niger, quæ semina existimatur, angustioribus foliis quam Lactuæ, hirsutis, & caulibus: radicibus binis, ternisue, nigris foris, intus albis, carnosis tenerisq; penè cubitalibus: ferunt mala Auellanarum nucum magnitudine, & iis semen ceu Pirorum. Candidus, qui mas; huius folia alba, quam alterius latiora. vt Lapathi latiora: cauente effosuri contrarium ventum, & tribus circulis ante gladio circumscribunt, postea fodiunt ad occasum spectantes; sed hæc ex Theophrasto desumpta sunt, qui tamen diuersam ab iis omnibus Mandragoram ostendit.

C A P. X X V.

QUÆDAM est planta in Alpibus, quam quidam barbam Capri appellant: folio constat ramoso, instar Ferularum, in multas partes secto, similitudine folij vulgaris Sicomori: caule simplici, recto, cubitali: in cacumine baccas fert, in maturitate nigras; in racemo Ligustro similes, in quibus multa semina continentur depressa & facta.

C A P. X X V I.

QUIBUS pauciora in fructu semina sunt in hoc genere, magna ex parte eadem ossæ sunt, aut cartilaginea, vt Asparagi, & Rusci: later autem seminis medulla; quia ob exilitatem inuisibilis fermè est in ossis meatu quodam inclusa, vt Palmæ contigit inter arbores: Asparagus caules multos ab eodem globo radicum fert, qui vere dum tenelli sunt, in cibis expetuntur tum crudi, tum cocti, quorum exemplo & cæterorum virgultorū tenera germina esui apta Asparagi vocantur. hi procedente tempore in multam longitudinē atolluntur, cæteris fruticibus innixi, lignosi tamen, sed ob tenuitatem infirmi, candicantes, aduncis quibusdam aculeis prope solum, qui facile decidunt; ramuli circumdant per tota samenta, breues, ac duri; foliolis numerosis, capillaribus, robustis, acutisque, vt ex toto aculei videantur: flosculos fert mense Augusti sub foliolis tenui pediculo pendentes, albicantes, in sex particulas scissos: fructum rotundum Piperis magnitudinis, in maturitate rubrum: radices ex globo quodam multæ descendunt in profundum, candidæ, junçæ: oritur locis saxosis inter vepres. Alterum genus colitur in hortis, cuius Asparagi crassiores, & gustui gratiores, sapore quodam fungos Ptunulos imitante; caules breuiores, per se stantes: longioribus ramulis: foliolis mollibus, non pungentibus: flosculi longiore pediculo pendent: fructus paulo crassiores, in quibus semina ad summum sex nigra continentur: amat umbrosa: floret verè. Tertium satiuo simile, tenuius, & breuius: oritur in incultis solo harenoso, vulgò Palatium leporis vocant; quia sub ea latitant lepores. Quartum genus vixit quondam in orto Pisano peregrinum, cui pro folio verè aculei erant, crassi, robustissimiq;, similiter virentes: radices ex communi callo exeuntes, crassiores cæteris. Dioscorides duo genera ostendit: primum Asparagum petreum vocat, & Myacantham, quasi maris spinam, quam tanquam notam nequaquam describit, at ex cognomine facile coniectari possumus intelligi id, quod primò descripsimus, genus

E B scilicet

scilicet spinosum, quod inter vepres frequentissimum est: de altero autem genere inquit: Tradiderunt quidam nasci Asparagum, arietis cornibus contusis, atque defossis, quod non creditur. hic tamen Asparagus multis ramis fruticat: foliis longis, numerosis, Feniculo similibus: radice rotunda, magna, nodum habente. hæc optime conueniunt nostro satiuo, cuius radix maiori globo constat, quam syluestre, & est quasi multarum radicum nodus. Theophrastus vnus tantum meminit, scilicet syluestris, quem Theodorus modò Asparagum, modò Corrudam vertit. est inquit inter suffrutices spinosos, quibus nullum folium iuxta aculeum est, sed ex toto aculei sunt, nisi ipsi aculei folia dicantur: pauca autem huiusmodi sunt: nam præter Corrudam, & Nepam difficile est alios suffrutices inuenire, quæ post æquinoctium Autumni florescunt. Corruda iuxta aculeos peciolum quendam pusillum præducit, ex quo flosculus tandem erumpit: innititur radice alba, numerosa, & adeo crebra, vt pars suprema radicum tota connexa, & cõtinua reddatur, ex qua vel ipsorum caulium factitatur prouentus; exit vere caulis ex Asparagia, ciboque idoneus est, deinde durefcit; florescitque sequenti tempore; flos non solum ex hoc, verum etiam de primoribus emergit caulibus: non enim annuo constat caule. hæc Theophrastus, quæ omnia adamussim vulgari Asparago syluestri conueniunt. Plinius genus satiuum Asparagum vocat; syluestre Corrudam: de satiuo inquit; omnium hortensium laudatissimam esse curam Asparagis: iubebat Cato in harundinetis seri; seritur spongiis (spongias autem vocat globum radicum) est enim plurimæ radice, altissimæque germinat; potest & semine seri; virescit Thyso primum emicante, qui caulem educens tempore ipso, quo fastigiatus est, in toros stringitur: nullum gratius his solum, quam Rauennatum: hæc est hortorum Corruda. De syluestri præterea inquit; Hunc intelligimus syluestrem Asparagum, quem Græci Horminum, aut Myacanthon vocant, aliisque nominibus, in totum spina, cui efficacior vis, & candidiori maior: addit & tertium, cum inquit: est & aliud genus incultius Asparago, mitius Corruda, passim etiam in montibus nascens, refertis superiori Germaniæ campis, non in Scito Tiberij Cæsaris dicto. Herbam ibi quandam nasci simillimam Asparago, ex quibus manifestum est intelligi per postremum hoc genus, id quod à nostris Palatium Leporis vocari diximus: nasci præterea tradit sponte in Hælide Campaniæ insula, quod longe optimum existimatur. Galenus in alimentis Asparagos vocat, omnia tenera germina, seu ex oleribus & herbis, seu ex suffruticibus, seu ex arboribus; fruticibusque: & inter suffrutices numerat Asparagum ex Oxymyr sine, Chamædaphne, & Oxyacantha (ego potius Myacantha legendum puto) nam Oxyacantham non inter suffrutices est, cum arborea natura constat. ab his præterea alij sunt diuersio-

quorum alius regius, alius palustris vocatur, quemadmodum alius est Bionix ab iis diuersus. in simplicium autem censu vnus Asparagi meminit, quem Petreum, & Myacathinum vocat, vt Dioscorides primum genus. Quid autem per regium Asparagum, & palustrem intelligat, difficile est diuinare, cum nullæ eorum tradantur notæ; ex nomine tamen coniectari licet regium Asparagum vocari Hastulæ regie germen, quod apud antiquos in maximo erant præcio; in palustribus autem nullum aliud germen in cibos assumi inuenio, præter id, quod ex Polygono foemina erumpit ante caulium exortum: figura enim constat Asparagi, nuper erumpentis, sed colore candicante, Menzuculum vulgo appellant. Reperio etiam apud Athenæum palustris Asparagi mentionem, & montani, quorum optimi non feruntur, cum omnium hortensium maxime cultum excipiant; qui seminantur, grandes admodum nascuntur. In sibi Getulia nater non nulli dicuntur, qui Calami Cyprij, magnitudinem consequuntur, & duodecim pedum longitudinem. Apud Oceanum in montibus crassitie magnarum Ferularum, longitudine viginti ferè cubitorum: Brasicæ Asparagus proprio nomine Orminus dicitur: hæc Athenæus.

CAP. XXVII.

SARZAPARILLA ab Hispanis appellata radix est in India occidentali Asparago nostro simillima; nam ex globo quodam crasso, multæ ac longissimæ exeunt iuncæ, candidæ, aut nigræ, sapore nullo conspicuo, aliquantum glutinose, visus aliquando est caulis, sed abruptus pollicis crassitudine, paruis spinulis horridus, vt aliqua ex parte Smilacem asperam æmuletur. referunt Hispani Sarzaparillæ vsum ab Indis acceptum esse, ad multos, & varios morbos sanandos. Esse plantam multas ferentem radices, in profundum actas ultra bicubitalem longitudinem, vt integras eruere sit difficile; ramos ferre nodosos, lignososque, qui facile atescunt: flores, ac fructus ad huc non visos; oriri in noua Hispania radicibus colore albo ad flauum vergente, tenuibus. Alterum genus in Hondura efficacius, iuxta flumen quoddam, crassioribus radicibus, ac magis fuluis, aut subnigris, qui color magis probatur: in totum experti maxime recentem, scilicet quæ, dum frangitur, puluerem non spargit, nec corrosa est, quæ in rectum facile finditur perpetua fistula, sine puluere flexibilis, item grauior, & cui cortex crassus, carnosus, medulla interna neruosa exigua; virtus enim in cortice est. Inditum ab Hispanis hoc nomen ob similitudinem cum Smilace aspera, quam Sarzaparillam vocant; ei namque simillima est, quæ in noua Hispania nascitur, at non ea, quæ in Hondura, sapor inest insipidus, sine vlla acri-

monia, & aqua, in qua decocta fuerit, non magis sapida est quam aqua Hordei: vtuntur ea ad morbum Gallicum, & reliquos morbos diuturnos; sanat sudorem prouocando: initio longe diuersus eius erat vsus, quam hodie: sic enim Indi vtebantur: assumebant radicem in paruas partes concisarum corde exempto, libram dimidiam, & amplius, contundebantque, & aquę sufficientem quãtítatem affundebant, sinebantque; donec per infusionem emollitę essent, si siccę assumerentur, qua emolli-tione recentes non egent; postea in mortario optime contundebant, ex-primebantque crassum quendam succum; huius succi calentis matuti-no tempore propinabant egrotto vasculum satis amplum, a cuius assump-tione large sudabat duabis horis substragulis; iterum vesperi alteram mensuram, similem exhibebant, operiebantque, vt sudor eliceretur. qui-dam hæc tribus diebus continuis faciebant, quo tempore nil aliud æget degustabat, neque potum, neque cibum, sed prædicti succi quantum li-buerit interdium. alij cum cibo sufficienti nouem diebus succo vtebantur: posteaquam verò a superior hic curandi modus visus esset, licet valde effi-cax, cęperunt decoctionem parare duplicem, vt de ligno Guaiaco fieri solet, accipientes Sarzaparillę minutim cõcisę & parum contusę vncias duas, aquę libras duodecim, similiter infundendo, & decoquendo, vt de Guaiaco fit: & ad secundariam aquam ollam implendo, & vnico tan-tum feruore decoquendo: exhibebant autem ægrotis præpurgatis, & in thalamo clausis quindecim diebus continuis, cum eadem victus ratio-ne exsiccante, & si perferre nequeant, concedunt paruum pullum galli-naceum assum; postea iterum leuiter purgant, & aliis quindecim die-bus aquas prædictas exhibent cum ea victus ratione, quę in Guaiaco præ-scribitur: post quos dies ad reliqua cibaria optimi succi transferunt, vt tamen per quadraginta dies a vino, & Venere abstineant, & bibant aquam Sarzaparillę simpliciore, quę in libras sexdecim aquę assumpserit Sar-zaparillę vnciam dimidiam, serbueritque, donec relinquuntur librę duo decim: alij præstantius accipiunt Sarzaparillę vncias quatuor a corde interno mundatas, aquę autē libras sexdecim: coquunt ad dimidias, & decocto solo vtuntur, pro medicamēto, & pro potu singulis diebus præ-parantes. Quoniam verò sæpe fit, vt propter ægrotantium temperamen-tum calidius, non sine periculo remedium id exhibeatur, excogitatę sūt a medicis varię mixtiones, quibus contēperetur medicamenti vis: com-pertum autem experientia. est Sarzaparillam felicius commixtiones pati, quam lignum Guaiacum est autem Sarzaparillę temperamētum paulo calidius, Guaiaci autem paulo siccus; idcirco vtrunq; commiscet, & Guaiacci siccitatem humectantibus contemperant; Sarzaparillę autē ca-liditatem refrigerantibus in hunc modum: assument Sarzaparillę vncias duas, ligni Guaiacci vncias quatuor, Iuiabas numero triginta sex demptis

demptis ossibus, pruna passa demptis ossibus numero vigintiquatuor, florum Borriginis, Violatum vtriusque vnciam dimidiam, Hordei mundi pugillum, Aquæ libras duodecim: coquuntur donec redeant libræ quatuor: huius decocti exhibent mane & vesperi vncias decem, addentes Syrupi violati vnciam vnam. alio modo simplicius: Sarzaparillæ vncias octo, aquæ libras sexdecim: coquitur donec redeant libræ quatuor, quibus adduntur faccari libræ quatuor, exhibent vncias tres, mane & vesperi. Alio modo puluis paratur tenuissimus ex pulpa Sarzaparillæ dempto interno neruo, cuius exhibetur pondus drachmæ vnius cum aqua decoctionis simplicis Sarzaparillæ, mane ieiuno ventriculo, & vesperi post cenam, cum victu boni nutrimenti, & potu aquæ eiusdem. Quidam cum vino eundem puluerem exhibent; sic enim ventriculum minus dissoluit; alij addunt medicamenta purgantia. sed hæc præter institutum nostrum ob remediij nouitatem subtexere libuit.

C A P. X X V I I I.

R VSCVS in officinis Bruscus vocatur, suffrutex in sæpibus, locis saxosis, vmbrosisque; numerosis caulibus, læuibus, virentibus, duris, fractu contumacibus, altitudine duorum dodrantum: foliis figura Myrthi, robustis, in aculeum desinentibus; hæc nullo pediculo ramis hærent parte prona, flexa ad latus, vt non sursum, & deorsum spectent, sed dextra, & sinistra: flosculum fert Asparago similem in medio folio; quod huic peculiare est, & iis, quæ illi sunt affinia: est enim eorum folium de natura caulis, admodum durum, ac robustum: fructum rotundum, ac rubentem, crassiorem Asparago, duobus intus ossiculis, candidis, rotundis, quasi carnea substantia: floret hyeme, & fructus seruat vsque ad alterum prouentum: radices fert albas Asparago-similes, magis intortas: ramis, vtpote pungentibus, arcentibus Mures, idcirco quidam vulgò Pungitopum vocant, imitatione græci nominis Myacanthæ, quo nomine Asparagus dictus est ob eundem vsum. Dioscorides Myrthum syluestrem vocat, & Myrthum acutum: folio Myrthi latiore, mucronato, in formam lanceæ: baccis in maturitate rubentibus rotundis, à medio folio dependentibus, osseo intus nucleo: ramis cubitalibus, ab radice lentis vitilium modo, fractu contumacibus, foliosis: radice Graminis simili, acerba, & subamara: cauliculi recentes Asparagorum vice in cibo sumuntur; amari tamen sunt, & vrinam mouent. Plinius de Myrtho syluestri inter arbores agit cum satiuâ, eademque illi ascribit, quæ Dioscorides, alibi de Rusco medicas tantum facultates scribit. Quamuis idem sit Ruscus Romanis, & Myrthus syluestris, seu Oximyriæ Græcis teste Dioscoride. Arabes Rusci fructum

Cubebas

Cubebas vocant, putantes esse Carpesium apud Galenum; quia nullibi Dioscorides, de Carpesio, & nullibi Galenus de Rusco egit: sed de Carpesio diximus in Phu, cuius radices Dioscorides tradit adulterari solitas Rusci radicibus.

C A P. X X I X.

Rusco affines tres hucusque nouimus, sed nequaquam pungentes: quarum prima vulgò Bislingua dicitur, & Bonifatia; numerosis ab radice caulibus, simplicibus, dodrantalibus, & fractu contumacibus, vt Rusci: folia fert Lauro similia; quibus alterum foliolum infidet ex medio folio exortum; vnde flos pendet, & fructus Rusco similis, minor, vnico vt plurimum officulo: in vmbrosis nascitur, montanis: laudatur ad vteri strangulationes; nam folia vel radices in puluerem redacta, cochleari mensura in vino, aut iure hausta, præsentaneo sunt remedio: sanant quoque Enterocelas puerorum, si diutius eundem puluerem sumant pondere drachmæ vnus, cum dimidio ex decocto Consolidæ maioris: sed in primis diebus pultum in ramice concitant, vt impelli foras intestina videantur. Dioscorides Hypoglossum appellare videtur, de qua pauca hæc scribit: paruus est frutex; folia habens similia Myrtho syluestri, & tenui, comam autem spinosam habenti, & in cacumine veluti partas linguas è foliis exeuntes: Si in hunc sensum verentur eius verba, nulla erit difficultas; sed si vt vulgati codices habent, Hypoglossum ascribatur coma spinosa, nequaquam nostræ Bislinguæ idonea conueniat, præter quam quod ex iis verbis innui videtur Hypoglossum tenui folio constare, cum comparentur eius folia Myrtho syluestri, & tenui, imò etiam significatur Myrthum syluestrem comam non spinosam ferre, cum de Hypoglossum dicat, similem quidem esse Myrtho syluestri, sed comam spinosam ferre: idcirco locum hunc, aut eo modo, vt dixi, esse interpretandum censeo, quasi dicat: Hypoglossum folio constare simili Myrtho syluestri, non quidem illi, quæ inter arbores est, sed exili, cui coma spinosa est, id est Rusco; aut, si placeat Hypoglossum verba illa ascribere, comam autem spinosam habet, addendam censeo negationem. Plinius Hypoglotion vocari tradit, & Laurum Alexandrinam; ab aliis Ideam; & aliis nominibus: ramos inquit spargit à radice dodrantales, Topiarij, ac coronarij operis: folio acutiore, quam Myrthi, molliore, & candidiore, maiore; semine inter folia rubro: plurima in Ida, & circa Heracleam Ponti, nec nisi in montosis. Theophrastus de Lauro Alexandrina inquit; circa Idam nasci; fructum super folia gignit, quemadmodum Myrthus syluestris, quippe fructum ambæ super dorsum folij ferunt: Dioscorides tamen aliam tradit Laurum Alexandrinam, diuersam ab Hypoglossum, vt mox patebit.

C A P. X X X.

ALTERA in cæteris omnibus Bislinguæ similis est; sed caule constat altiore, ad cubiti altitudinem accedente, simili modo sine ramis: fructus ex medio folio similiter pendet rubens, sed magis ex parte prona: caret quoque foliolo imitante linguam: allata hæc ad nos ex Sicilia: Dioscorides Chamedaphnem vocat, quasi humilem Laurum: inquit enim: Quidam & hanc Laurum Alexandrinam vocarunt: virgas emittit cubitales, rectas, tenues, & læues: folia Lauri similitudine, læuiora multo, ac viridiora: fructum rotundum, rubentem, foliis ad nexum: folia trita & illita, capitis dolores, & stomachi ardores mulcent, ad sedanda tormina cum vino bibuntur: succus cum vino potus menses, & vrinam ciet, idem facit pello appositus: hæc facultates satis conueniunt cum viribus Bislinguæ: affines enim plantæ, etiam plerumque in viribus conueniunt. Galenus assumi in cibos eius Asparagos testatur: esse vitibus persimilem Lauro Alexandrinæ. Plinius inquit Chamedaphnæ est syluestris frutex inter genera Lauri, est & Alexandrina, & quæ sequuntur: Alibi Chamedaphnem pro Vincaprouinca accipit: describit & alibi Chamedaphnem ferè vt Dioscorides unico inquit ramulo est, cubitali ferè; folio tenui, Lauri similitudine: semen rubens, ad mixtum foliis, sed per vnicum ramulum simplicem intelligere videtur; nam alioqui numerosis virgibus constat, syuota sobole, ab eadem radice proceduntibus.

C A P. X X X I.

TERTIA ramoso constat caule: ramis in latera sparsis: foliis candidioribus, caulem cingentibus, vt in Perfoliata: fructum fert rubentem, qui è sinu folij exit, longo pediculo pendens, vt partim ex folio exire videatur, vt in prædictis, partim ex caule; quoniam caulis folium perforat: radice constat Rusci, candidiore: oritur in montibus. Dioscorides, vt puto, hanc Laurum Alexandrinam vocat; sic enim scribit: folia Rusci similia habet, maiora, molliora, & candidiora: fructum in mediis illis rubentem, magnitudine ciceris: ramos ad terram spargit, dodrantes, aut maiores: radicem Rusci similem, maiorem, molliorem, odoratam: nascitur in montosis. Aliam diximus esse Laurum Alexandrinam, apud Plinium, & Theophrastum.

C A P. X X X I I .

F RASSINELLA vulgò appellatur, in montibus; & vmbrosis nascens: caule simplici, inclinato ad terram; longitudine duorum dodrantum: foliis Lauri, latioribus, nervis secundum longitudinem discurrentibus, nullo pediculo in caule alternatim dispositis: ex singulis foliorum alis pediculus exit; unde plures flores pendunt, candidi, oblongi: fructus rotundi, albi; duobus, aut tribus intus ossiculis, depresso: radicem habet candidam, in obliquum tendentem, geniculis veluti nodis distinctam, teneram, odore graui, sapore totius plantæ insuavi, subamaro: radice vtuntur mulieres ad nitorem faciei præstandum, aquam per distillationem elicientes. Dioscorides Polygonaton vocat: nascitur inquit in montibus; frutice cubito altiore: foliis Lauri latioribus, & læuioribus: sapore Mali cotonei, aut Punici; cum quadam astringente: flores per singulos exortus foliorum edit, candidos, numerosiores, quam folia, supputando à radice: radicem habet albam, mollem, longam, crebro geniculatam, densam, graue olentem, digiti crassitudine, quæ vulneribus efficaciter illinitur, & maculas in facie delet. Plinius inter genera Polygoni recenset, quibus vis inspissandi, & refrigerandi: at non describit.

C A P. X X X I I I .

Q VÆDAM in Alpibus nascitur similis Polygonato, flore, fructu, ac radice; sed caule altiore, recto, aliquando bicubitali; foliis per interualla quaternis, aut quinis, angustis, lōgitudine digitali; colore cæsius: appellant multi Polygonaton angustifolium: hanc puto apud Dioscoridem esse Ephemeion non lætale, de quo inquit: folia habet Lilij, sed tenuiora; caulem parem; florem candidum, amarum: semen molle; radicem vnā, digitali crassitudine, longam, astringentem, odoratam: nascitur in syluis, & opacis. Plinius florem cæruleum tradit; & semen superuacuum, reliqua consentiant cum Dioscoride.

C A P. X X X I I I I .

L ILIUM conuallium vulgò appellatur in syluis vmbrosis, planta breuis; duobus aut tribus foliis, Polygonato longioribus, ceu Ellebori candidi, è quorum latere cauliculus erumpit nudus, in quo flosculi ordine dispositi deorsum nutantes, cōcaui, labris parum lectis,

sectis, candidi, odoratissimiq; , Vere erumpentes : in Etruria Mughectos vocant ; fructus fert Asparago similes , in maturitate rubentes : radices tenues. Graminis modo summa tellure serpentes , implicatas : videntur in Germania floribus in vino vindemmiæ, aut aqua eorumdem cum vino distillata ad cordis palpitationem , comitiales , paralyfim , ictus venenatos .

C A P . X X X V .

PECULIARIS inter hæc est natura Dracunculi, & Ari, & reliquorum huius generis : Dracunculus , quæ vulgò Dragontea vocatur, & Serpentaria, nascitur in vmbrosis ; caule crasso, & maculoso, specie serpentis, valde leui, qui tunicis constat ex foliorum pediculis conuectientibus : folia in plures partes scissa, tanquam palmæ digitos, vt singulæ folij partes, Rumicis folia videantur, inuicem implexa, & maculosa, candidis maculis, leuia, & mollia : nulli insunt rami, imò neque folia ; nudus enim caulis , & simplex vnâ cum foliis ab radice exoritur : induitur autem à foliorum pediculis sic, vt ex caule folia exoriri videantur : In cacumine ægreditur tanquam cornu, longitudine duorum dodrantum, coloris purpurei, intus inane, tenerum : conuestit id , veluti teca, quædam foliacea, quæ cum dehiscit, colorem eundem ostendit, decidente cornu cum sua teca : fructus ostenditur in summo caule congestus, magnitudine Fabarum, qui æstate maturescit colore croceo, seminibus intus rotundis, & candidis, non ossis, sed cartilagineis, duobus, aut tribus, aut ad summum quinis, aliquando singulis : radix rotunda, colore lacteo, succosa, pustulas excitans, similiter & fructus : tota planta grauitè olet, præcipue cornu cum sua teca . Est aut in hoc genere cornu loco floris, aut amenti, ex summa fructuum sede enatum : teca autem ex inferna . Dioscorides Dracontiam magnam vocat, in vmbrosis circumseptam nascitur : caulem habet rectum, leuem, duum cubitorum baculi crassitudine, versicoloribus draconum maculis, purpureis tamen euinentibus : folia Rumicis sibi inuicem implicata : fructum in summo caule racemosum, coloris primum cineracei, mox per maturitatem in crocum , & purpuram vergentis : radicem prægrandem, rotundam, candidam, cortice tenui vestitam . Theophrastus Dracontien vocat, id est Dracunculum : radicem inquit habet cibo ineptam penitus, & medicis tantum commodam ; nam data cum melle utilis ad tusses : eius semine nulla in re vti solent : caulis varietatem quandam habet ; nam versicolore serpentis speciem representat. Plinius Dracunculi nomine duas ostendit : Dracontij autem, vt Græci vocant, tres : sed Dracunculum, de quo hic mætio, in Lusitania à se visum testatur, in agro hospitis nuper re-

pertum : caulem pollicari crassitudine , versicoloribus Viperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium : ei alia figura inquit inest , quam Dracunculo alibi à se dicto, aliudue miraculum, exeuntis è terra ad primas serpentum vernationes , bipedali ferè altitudine , rursusque cum iisdem in terram se condentis , nec omnino occultato eo, apparet serpens , vel hoc per se satis officioso naturæ munere , si tantum præmoneret, tempusque formidinis demonstraret .

C A P. X X X V I.

GICHERVM, seu Gigarum vulgò appellatum, oritur in sæpibus, & iuxta oppidorum mœnia : foliis magnis, figura sagittæ, quasi triangulis, læuibus, ac maculosis ; maculis candidis, vel nigris, hyeme exeuntibus è terra : vere caulem fert, crassum, purpurascens, dodrantis altitudine : in cacumine tecam herbaceam, ac modice pallescentem fert, quæ cum dehiscit, auriculæ oblongæ figuram præfert, corniculo intus tenerissimo incluso, pallescente, fetidi odoris : fructus Dragontæ similis, primum viridis, postea croceus in ætate, quo tempore folia exaruerunt, solo relicto caule, tamquam pistillo : radix initio oblonga, & recurua serpentis modo; postea crassescit in rotunditatem : hæc quoque tactu pustulas excitat, mulieres tamen vtuntur ad maculas faciei tollendas, & nitorem præstandum : parant quoque ex ea contusa, & diligenter abluta succum Cerussæ similem . Dioscorides hanc non Dracontiam, sed Dracontion paruum appellat ; quamquam superflua quædam in eius descriptione legantur, assumpta ex altera Dracontia : iis igitur rescatis apertissima erit hystoria : inquit enim : folio constat Hedere, magno, candidis maculis resperso, (quæ postea de caule subiunguntur superflua sunt) : fructus in summo caule racematim cohæret, colore primum herbaceo, & cum maturuerit, croceo, gustu feruens, & mordax : radix aliquatenus rotunda, bulbosa, Aro non absimilis, tenui obducta cortice : nascitur in sæpibus vmbrosis, & quæ sequuntur . Plinius Dracunculum vocat, diuersum ab eo, quem vidit in Lusitania : hic inquit radicem habet subrutilam, & draconis conuoluti modo, vnde ei nomen : Quidam ab Aro non distinguunt, semen eius feruens, mordaxq ; tantumque si virus inest, vt olfactum grauidis abortum inferat : effoditur Hordeo maturescens, crescente luna ; omnino habentem serpentes fugiunt ; ideo percussis prodesse in potu, aiunt maiorem ; quasi hæc minor sit .

C A P. X X X V I I.

ARON paruum in locis asperis nascitur, & inter saxa plurimum in monte Sancti Iuliani prope Pisas: folia hyeme fert multò minor Gichero, simillima Hederæ, subrotunda, sine maculis: cauliculos inter folia fert, nudos, palmi altitudine, punctis quibusdam purpureis insignitos: in cacumine parua est veluti auricula, herbacea, dura, recuruo labro, è cuius sinu corniculus paruus exit. Vere decedente auricula, grana ostenduntur quatuor, aut quinque, Gichero crassiora, & aridiora, primum viridia, deinde nigrescentia: radix rotunda, magnitudine Auellane, subdulcis, innocentis gustus. Dioscorides de Aron inquit: folia fert Dracunculi minora, & minus maculosa: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, in quo fructus est croceus: radix alba, Dracunculo similis, quæ decocta estur, utpote cum minus acris sit: folia ad esum condiuntur, & ipsa per se siccata, & cocta manduntur. hæc descriptio, ratione fructus crocei, prædictæ plantæ non conuenit: at minus conuenire possit Gichero, tum ratione foliorum, tum facultatis, quæ in radice. Theophrastus hoc genus intellexisse videtur, cum inquit: sunt, qui genus quoddam Dracunculi Arum appellent, quod eius caulibus varietatem habeat quandam; nam alterum est Arum apud eundem, quod caulem non fert, ut mox patebit.

C A P. X X X V I I I.

ARON magnum, vulgò Colocasia vocatur, oritur in Sicilia: folio grandi, amplitudine ferme Personate, figura Gicheri, sed coniunctis infernis foliorum angulis, ut sinus quidam in folio reliquatur, superficie valde læui & admodum virente, non sine maculis quibusdam, effigie vndarum læte virentium: pediculus id sustinet crassus baculi crassitudine, cubitalis, & amplior; à quo folium pendet deorsum spectans. Vocant incolæ Pampina Paradisi: vruntur iis ad recentes fructus excipiendos, & caseum recentem: radix subest rotunda, & crassa, ut maior Dracunculus, acris quidem, sed innocentis gustus: hæc neque caulem, neque fructum fert: tota æstate viret: hyeme amittit folia: gaudet multa irrigatione. Theophrastus Aron appellat, & Aron esculentum: hæc sparsim de eo tradit: folia admodum ampla sparguntur, eadem cum latitudine caua sunt, & Cucumeracea: caulis nullus: neque flos: radix cibo idonea: & folia in aceto cocta; suavis, & ad fracta vtilis: radix est toto corpore mollis, quasi sine cortice, carnosa; alteram habet tenuem & neruosam, ut dubitetur, an radicis nomine dici debeat,

quemadmodum & in Cypero hæc, vt incrementum capiat, cum foliis luxuriatur, folia defleſcentes ipſa circum obruere ſolent, quo planta non in germīna excreſcat, ſed totum alimentum in ſuum attrahat caput. Plinius de Aro loquens ſimiliter eſculentum intelligit, magnæ cum Dracontio litis. Quidam enim eamdem eſſe dixerunt. Glaucias ſatu diſcreuit, Dracontion ſylueſtrem Arum pronunſiando, aliqui radicem Aron appellauere, caulem vero Dracontion, in totum alium: nam Ari radix nigra in latitudinem rotunda, multo quoque maior, & qua manus impleatur, miris laudibus celebrata, & in cibis & in medicaminibus. In foliis Ari caſeus optime ſeruari traditur. In Aegypto Aron vocant inter genera Bulborum; Scyllæ proximum amplitudine; foliis Lapathi: caule reſecto, duum cubitorum baculi craſſitudine: radice mollioris naturæ, quæ edatur, & cruda. ſed hoc genus Aegyptium adhuc viſum non eſt à nobis. Ex his colligere licet Dioſcoridis codices perturbatos eſſe, cum in minori Dracunculo multa legantur, quæ Aro eſculento conueniunt, vt verba illa: caſeus foliis inuolutus à putredine defenditur: radix cocta, crudaue ad ſanorum vſus pro olera recipitur. In Inſulis Balearibus coctam radicem cum melle multo in conuiujs placentarum loco offerunt: & in Aro quædam leguntur, quæ Dracunculo minori cōueniunt, vt fructus croceus. inter cætera autem nomina reperitur apud Dioſcoridem Cyprios vocare Colocaſion, quod nomen hodie ſeruatur apud nos, quamquam æquiuocum cum Faba Aegyptia; quam Plinius Colocaſiam vocari tradit.

C A P. X X X I X.

ARISARON inter sæpes naſcitur, non longè ab vrbe Roma, herbula, quæ in fine æſtatis floret ante foliorum exortum; exirit enim à terra corniculum cum ſua reca purpureum, Serpentariæ ſimilem, ſed longe minorem, palmum non excedentem, quo arefacto ſemina intra terram concipiuntur, breuiſſimo cauliculo intra terram latente: Hyeme folia fert ab radice, anguſta, & oblonga, Lilio ſimilia: vere ſemina iam perfectæ ſunt, colore candicante: aduentante æſtate ſiccantur folia: radix eſt rotunda, vt Serpentariæ, quæ perfectæ eſt, Nucis magnitudinem implet, cui cauliculus ineſt cum ſemine, reliquæ multæ circa eam minores Oliuæ magnitudine. Alterum genus ex Sicilia aduectum eſt, cuius radix digitali longitudine conſtat, ad modum tenella, & quaſi perſpicua, cui alia rotunda inſidet durior, & nigra exterius: huius folia maiora ſunt, quaſi Rumicis; corniculum quoque maior: germinat hæc quoque iſſdem temporibus, vt altera: & ſemen intra terram condit. Dioſcorides Arifarum vocat: exigua inquit herbula eſt, cuius
radix

radix Oleæ magnitudinem implet, lōge maioris acrimonię, quam Aro. Aro a Plinio vocatur : nascitur inquit in Aegypto, similis Aro, minor tantum : minoribusque foliis ; & vbiq; radice, quæ tamen Oliuæ grandis magnitudinem implet . Alba geminum caulem : altera vnum tantum emittens. vnum mirandum ingens : contactu genitali cuiusque feminini sexus, animal in perniciem agi. an id abortum significatur. Quod autem ei tradit folia Aro similia, sed minora, innuere videtur id genus, quod nos ex Sicilia habuimus : folia enim infunt Rumicis, qualia Aro Aegypto tradidit .

C A P . X L .

AD genera Dracontij tradita à Plinio ea est reducenda, quę in palustribus nascitur Germaniæ : radice oblonga, geniculata, quæ à singulis geniculis, vnum pediculum sursum attollit, in cuius cacumine vnicum folium est Hederę figura, in acutum desinens, & in sinu eiusdem fructum fert racemosum, rubentem, & acrem, Gichero similem. De hac Plinius inquit inter Dracontia, tertia demonstratio fuit; folio maiore, quam cornus : radice Harundinea, totidem, vt affirmabant, geniculata nodis, quot haberet annos ; totidemque esse folia . Hi ea ex vino vel aqua contra serpentes dabant . Primum autem Dracontium apud eundem puto esse Bistortam vulgò appellatam, de qua alibi sermo est . secundum vero genus adhuc incompertum est .

Finis Libri Quinti .

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTCIBVS ET HERBIS.

LIBER SEXTVS.

CAP. PRIMVM.

LEGVMINA inter fruges numerantur; quia eorum semina in cibos veniunt: condita hæc sunt in vasculis oblongis, chartilagineis, quæ siliquas vocant, ex altero earum latere pendentia, adnexaque, qua parte cor est, superno siliquæ dorso, in quibusdam adeo fatctè, vt ex contactu angulosa reddantur, vt Cicercula, Mochus: in aliis distantia, vt quodammodo septis intercisa siliqua videatur, vt in Faba, & Lupino: flores in omnibus inferius sedent, & tamquam vaginulæ nascentem siliquam amplectuntur, ex duplici folio constantes, quorum alterum inferiorem siliquæ carinam tegit; alterum supra eius dorsum protenditur in labrum delinens, latum, & superius reflexum: folia ferunt magna ex parte diuisa, coniugatim pediculo adnexa, postremo tamen in quibusdam impari, vt in Fasiolo, Trifoliis, & Ciceri: in aliis capreolus datus est, ex postremo folij pediculo exortus, vt Piso, Viciæ: caulis plerisque infirmus adminiculo egens.

CAP. II.

FABA semen est inter legumina maximum, & quò maius, eò magis in longitudinem depressum est; minora autem rotundiora sunt, & modice oblonga: color aliis albicans; aliis niger: rubras quoque fabas vidimus: continentur in siliqua fungosa, vt plurimum ternæ Fabæ, ad summum quinæ, quod rarissimè contingit: caules ab eadem radice fibrosa plures mittit, simplices, & per se stantes, cubitales, quadratos, & concauos: folia alternatim disposita, in duas partes subrotundas, aut quatuor dissecta, carnosa, breui, & inutili capreolo: flores in foliorum alis semper geminos, oblongos, candidos, macula intus nigra. Theophrastus de Faba inquit: pars seminis, vnde principium germinandi

di mentule effigiem præber: exit foliis pluribus, rotundis: caulibus pluribus, sineramis, geniculatis, & inanibus, quasi culmis erectis. Differentias habet colore, & sapore; candida dulcedine præstat. Plinius solam fabam inter legumina vnicaulem tradit, idest sine ramis, vt Theophrastus, & enodem: folio rotundo, & multiplici: in flore eius ineffe literas lugubres, ideo quosdam ea non vesci: ex Varrone damnantur, & Pythagorica sententia, vel quia mortuorum animæ sint in ea, vel quia existimatur sensus hebetare, & in somnia facere. esse & syluestres Fabas in Mauritania. Fabarum farinam Lomentum appellari. Galenus Fabas constare inquit ex substantia fungosa, & flatulenta, quomocumque præparentur, vi quadam detergendi. Dioscorides solas vires tradit, prætermissa hystoria, tamquam notissima: Adiungit Fabam Aegyptiam in lacubus nascentem; semine Fabis simili, maiore, & nigricante: at non in siliqua, sed in folliculis, quasi vesparum fauis: folio amplo: radice Harundinis, crassiore, quæ edatur cocta, & cruda, Colocasiam vocant: de eadem etiam Theophrastus, & Plinius; sed hoc genus adhuc non visum est; quamuis Colocasie nomine alia hodie intelligatur in genere Ari, vt suo loco explicatur.

CAP. III.

PISEOLVS vulgò appellatur semen candidum, & rotundum, in siliqua ferè columnari, breuiori, quam Fabæ: caules fert infirmos, humi procidentes, sed vbi ad micula adepti fuerint, assurgunt clauiculis amplexantes, vltra bicubitalem altitudinem, quo modo & fecundiores redduntur: folia multipartita, rotundiora, & graciliora, quam Fabæ, albidioraque, sed binis ad pediculi nexum latis: flores in longo pediculo binos, latiores, quam Fabæ, colore aliis candido, aliis rubente, aut vario: gratissima omnium leguminum eius grana recentia, ac tenella ante perfectum incrementum, tum cruda, tum cocta, vel perse, vel cum suis tecis, sed cum adoleuere, virus quoddam cum durtis contrahunt, citissimeq; perforantur à vermiculis, qui ipsis innascuntur: extant eius aliquæ differentie magnitudinis & paruitatis. cui in siliqua pauciora insunt grana, grandiora sunt, & rotundiora. cui plura, eadem minora sunt, & magis farcta. omnium siliquæ, quæ magis terræ vicinæ sunt, magis scabiosæ redduntur, ac veluti leprosæ. Græci numero multitudinis tantum proferunt, Phasiolos, & Phaseolos appellantes, vt Galenus animaduertit; alios à Phaseo: manduntur, inquit, recentes cum suis siliquis, quas lobos appellant, vnde & ipsi Phasioli Lobi, idest siliquæ dicuntur: inueterati non seruantur, propter humiditatem, ideo siccare solere, vt hyeme perdurent, quo modo eundem vsum præstare, quem

quem Pisa : eisdem Dolicos appellari testatur apud Theophrastum, Hippocratem, & Dioclem. Theophrastus de Dolicho, Siliquam Theodorus vertit : siliqua, inquit, longa affixeris, ascendet, & frugifera fiet, alioqui eruginosa reddetur : perit celeriter. Dioscorides Phasioli, inquit, infat, difficilè concoquantur; sed virides aluum emolliunt, contra vomitiones idonei : in summis foliis capreoli insunt, vt testatur in Ilopyro. Plinius Faseolum vocat, cui folia venosa; eius siliquæ cum suis granis manduntur : serere licet, qua velis terra ab idibus Octobris in calendas Nouembris : ex his patet Faseolos antiquorum nequaquam esse eos, quos vulgò Faseolos vocamus; nam estate seruntur, perficiuntur in Autumno, seruantur optime incorrupti, facillimè coquantur, sed nostros Piseolos paucis literis mutatis, vt ex descriptione patet.

C A P. I I I I.

PISUM peregrinum est in Italia semen, Piseolo nostro paruo in cæteris simile, sed colore viridi etiam cum perfectum est, diuque perdurat incorruptum Piseolus viridis appellatur planta quoque similis : foliis paulo oblongioribus : floribus purpureis. Theophrastus folium tribuit oblongius; caulem humi procidentem; siliquam cylindratam, idest figuræ columnaris : & semina intus talem figuram sequentia. Plinius eadem confirmat; caules in terra spargi; si non habeant adminiculum : quo modo & deteriora sunt : folia multiplicia, oblonga : seri in Græcia mense Nouembri, vt Lentem, locis apricis : nam frigoris impatientissimum est, ideo in Italia non nisi verno tempore, terra facili, ac soluta : semen angulos habet : siliqua cylindracea. Serapio semen describit inquit; granum paruum esse non absimile Eruo maiori; colore viridi : oculum habens pupilla in albo nigra : plantam vero & siliquam similem Phaseolo. Galenus Pisis substantiam tradit, similem Fabis, minus flatuosam, minus detergentem, & quæ tardius descendat. Dioscorides Pisorum non meminit, vt videatur cum Phasiolis comprehendisse.

C A P. V.

ISOPYRON semen est simile Eruilio, atrum, rotundum, quod, dum viride est, coquitur, vt Piseolus, sed perfectum negligitur; eius planta sponte prouenit inter segetes; caule fermè simplici, cubitali, procumbente in terram, nisi adminicula habuerit : folia fert non dinisa, vt cæteris leguminibus contingit, sed integra, ternum digitorum latitudine, in tres capreolos desinentia : florem in alis foliorum fert, luteum :
siliquam

filiquam Pifeolo tenuiorem. Dioscorides de Ifopyro inquit ; aliqui Phafilon appellant ; quia folium in fummo ; capreolos fert vt Phafiolus : capitula infunt in fummo caule, tenuia, plena feminis, quod Melanthio fimile gultu : folium Anifo fimile : huius fermen cum Melicrato potum, ad vitia thoracis, & tuffim confert, Hepaticis, & fanguinem excreantibus vtile : hæc Dioscorides. profecto folium optime quadrat, at filiquas tenuia capitula vocauit, femina atra quidem funt, vt Melanthium, forte & gultu fimili, ob quandam acredinem, qua pollent ad pectoris vitia, vt Eruum . Plinius de Ifopyro fic habet. Ifopyron vocant aliqui Fafeolum ; quoniam folium , quod eft Anifo fimile , in pampinos torquetur : capitula funt in fummo caule, tenuia, plena feminis Melanthij .

C A P . V I .

ERUILIUM quod vulgò Rubilium vocant, tamquam Pifeolus fylueftris eft : vendunturque eius grana recentia , aliquando pro Pifeolis : deprehenduntur autem, quoniam decoctione ruffefcunt, & duriores permanent : cum perfecta funt, nigra redduntur, fed decorticata, pallida funt : gracilior eorum filiqua : folio conftat bipartito, angulto, digitali ferme longitudine, medio capreolo, flore purpureo, aut rofeo, qui geminus in longo pediculo eft : caules fert Pifeolo fimiles : oritur fponfe inter fegetes . Quoddam genus in fyluis nafcitur, pluribus in eodẽ pediculo floribus, rofeis : filiquis tenuibus, nigris. Plinius modò Eruilium, modò Eruilia vocat : ei folia longiora : ferenda precipitur iuxta apu alueria ; quia apes ea maxime delectantur : granu eius decorticatur, & toftum pinfitur, vt Lens. Theodorus Eruilium vertit id, quod à Theophrasto Ochros vocatur, quamuis aliquando Ciceram vertat, quali putauerit idem efle, Eruilium & Ciceram, & Ochrum . de Ochro Theophrastus inquit ; caulis humi procidit : folio conftat oblongo : fermen diuturnum eft ; quia plene id habet, quod putredinem arcete, & tutari poffit, quippe calidam & ficcam naturam . Galenus Ochrum comedi testatur, maceratum in aqua, donec radices produxerit, fumptum ante alios cibos ventrem fubducere, nullam habere qualitatem manifeftam, ideo in medio poni : Hippocratem citat de Dolichis, & Ochris loquentem, quod celerius fecedant, quam Pifa, ac minus flatum gignant, & magis nutriant. De Cicera mentio eft apud Columellam, qui pabuli potius generibus, quam leguminibus eam adnumerari testatur ; nam bubus datur Eru modo, nec hominibus inutilis, fapore nihil differens à Cicerula, colore tantum difceratur, qui nigro proprior .

CAP. VII.

CICERCULA semen est altera parte depressum, quasi effigie cunei: cortice leuissimo, albo, aut nigricante, aut vario, in siliqua breui, & lata: planta breuior Eruiio, humi procubens; multis ramis: folia simili modo bipartita, & angusta, breuioraq;: flores purpureascentes: feritur gracili solo: legumen hoc caput tentat, & officit lumbibus. Plinius inquit. est & Cicercula minuti Ciceris, inaequales angulos habens, veluti Pisum, dulcissimum autem, quod Eruo simillimum, si miusque, quod nigrum, & tuffum, quamquod album: Theophrastus Lathyro vocat, vt Theodorus putat Cicerculam vertens: folio, inquit, oblongo constat, non rotundo, vt pleraque legumina: caulis humi procumbit. Galenus de Lathyro inquit; substantia similis est Ochris, & Phaselis, crassiori tamen; ideo magis nutrit: In Asia plurimum vtuntur rustici, non solum, vt in Alexandria Ochris & Phaselis, scilicet aqua macerantes, donec radices emiserint, sed etiam vt phacopusanam parantes.

CAP. VIII.

QVI vulgò in Etruria Mochi appellantur, seruntur in Alpibus ad pabulum brutorum: planta in totum similis Cicerculae: tenuioribus foliis: seminibus simili modo angulosis, candicantibus, vel nigris, minoribus, & in sua siliqua magis farctis, asperioribusque: hæc columbis gratissima sunt, vtilissimaq; ad fertificandum. Dioscorides Orobum vocat: frutex est, inquit, patuus, & tenuis: folio angusto: semina in valulis fert. Theophrastus inquit: diutissime floret; caulis in latus tendit, vt Lentis: siliquas figura tereti fert, vt Pisum, in quibus semina continentur se inuicem tangentia: durant hæc longo tempore, incorrupta: seruntur & mature & fero: sed si quis vere ferat, facilis, gratusque fit, non grauis. differentias habet, & colore, & sapore: candidus dulcedine præstat. Orobum à Theodoro Eruum conuertitur. Plinius de Eruo scribit, non operosam eius esse curam: Martio mense satum noxium esse bubus; item autumnò grauedinosum. primo autem vere innoxium fieri satum. Galenus de Orobo inquit, in aqua dulcoratum boues pasci; homines prorsus abstinere, nisi in magna fame: nam in suauissimus, & prauis succi est. Medici autem vtuntur præparatis ad modum Lupinorum Orobis cum melle ad crassos humores ex thorace, & pulmone educendos: albi minus medicamentosi sunt, quam flavescentes, aut pallecentes: biscocti & in aqua dulcorati in suauitatem depo-

deponunt, simul & facultatem abstergentem, & incidentem, relicta terrestri substantia, citra insignem amaritudinem.

C A P. I X.

A R A C V S exilis est planta; dodrantis altitudine: foliis Cicerculæ: flores fert luteos; siliquas longiores, tenuiores, rotundas, & nigras, in quibus semina rotunda nigra, & scabra: oritur inter segetes, gracili solo. Theophrastus inquit. Aracus in Lente nascitur: semen scabrum, & durum. Galenus idem testatur: ex Lente inquit degenerat: semen ineptum cibus: alibi inquit. Quod Aracon vocatur in Asia sylvestre quoddam rotundum, ac durum, Eruoq; exilius, in fructibus cerealibus repertum, quod seligentes proiciunt. Alibi Aracus ab eodem vocatur, semen Lathyro simile, adeo ut multi putarint, ab eo nequaquam genere diuersum esse, quandoquidem & vltus ipsius omnis, & facultas Lathyri facultati similitis est: nisi quod Araci duriores sunt, minusquæ facile elixantur, & ideo concoctu aifficiliores.

C A P. X.

L E N S semen est in rotunditate depressum, candicans, aut rufescens, valde læue, in siliquis breuibus, & compressis: planta dodrantali altitudine, ramosa: foliis multipartitis, exilibus, oblongis; extremo capreolo stilosculos fert candicantes, vel purpurascens: feritur locis aridis. differunt amplitudine seminis, & exilitate: probatur latum, & candidius: rufum, & paruum deterius est: elixatur in cibos: perfectum tantum Græci Phacon vocant. Theophrastus eius semen pulcherrimum esse scribit, vnde fertilissimum inter legumina; caulis in latus tendit: siliquas paruas, & læuiter latas fert pro figura seminis. Plinius duo genera esse tradit in Aegypto; rotundius; nigriusque: alterum sua figura, vnde vario vsu translatum in lenticulas nomen: Equanimitatem fieri velcentibus tradunt. Galenus succum melancholicum creare testatur, altringere, & laxare, ideo ventrem perturbare, nisi abiecto primo iure, iterum affusa noua aqua coquantur. Dioscotides oculorum aciem hebetare tradit longo vsu. Arabes decoctum Lentium laudant ad febres pestilentes, quas lenticulares vocant, quia exanthemata in illis erumpentia lenticulas representant.

C A P. X I.

VICIA semen est nigrum, aut maculosum, Lente rotundius, in siliqua rotunda, prælonga, & nigra: caules ultra cubitum atolluntur admiculis innixi suis capreolis: folia multipartita, vt Lentium foliolis, subrotundis: flores oblongos, purpureos, aut in cæruleum vergentes: seritur in campestribus ad pabulum brutorum, quamuis & ad hominum vsu in fame panibus Triticeis admixta eius farina: differunt semina inuicem, crassitie, rotunditate, amaritudine: amarius, quod tenuius est, & rotundius: huius siliqua breuior, & aspera. Plinius inquit Vicia pinguescunt arua, nec agricolis operosa: seritur De cembri vsque ad Martium: amat siccitatem: nec aspernatur umbrosa; non serenda inter vites; nam languescunt. Galenus Vicię semina, inquit, figura non rotunda constant, vt Fabę, sed aliquantum depressa, & Lentium: reponuntur cum siliquis, & tota planta ad pabulum brutorum; per famem etiam hominibus in vsu præcipue tempore veris, dum recentia sunt, insuaui, & concoctu difficilia, aluum astringunt, & succum melancholicum gignunt magis, quam Lens.

C A P. X I I.

APHACA semen est in Triticis frequens, longe exilius Vicia, & depressius, nitore quodam splendens, colore nigro, aut vario, maculis albicantibus: in siliqua ruffa, ac depressa, longiore quam Lentis, cauliculos fert tenues, & infirmos, cubitales, binis per intervalla foliolis nullò pediculo adnexis, subrotundis medio vtriusque è lauculo, & flore luteo. Dioscorides in aruis nasci tradit, altiore Lente: foliis tenuibus; siliquis Lenticula maioribus, in quibus sunt semina terna vel quaterna nigra, Lente minora, facultate astringente. At folia tenuia non videntur prædictę plantę conuenire, cum subrotunda sint, pollicis latitudine; Lenti autem multò exiliora insint: verum si integrum Lentis folium assumatur, diuisum in multa foliola, profectò longe superabit Aphacę folium, quamuis in binas tantus partes diuisum. Theophrastus Aphacam non inter legumina, sed inter Cicoracea describit, de qua nos suo loco agimus: videtur autem aliquando etiam Aphacam inter legumina recentere, vt cum inquit, celeriter perit, vt Dolichus: eius siliquę leuiter lata: in Aphacis nascitur Securidaca: sero inter legumina seritur, sed in his videtur aliquam speciem Lentis significare; Lens enim celeriter à vermiculis eroditur, seriturque inter legumina ad cibum hominum, non iumentorum, vt quam hoc loco descripsimus.

comprobat Galenus, qui nasci Securidæam non in Aphacis scribit, vt Theophrastus, sed in Phacis, idest Lentibus: Aphacam autem tamquam Vicæ affinem tradit ad brutorum pabulum colligi solitam à rusticis. Plinius Aphacem vocat, vt ab altera Aphaca distingueret, quæ inter Cico racea reponitur: huic tenuia admodum inesse folia, inquit; caulem Lenticula pusillo altiorem: siliquas maiores: semina tria, vel quatuor nigriora, madidiora, & minora Lenticula: per madidiora significare videtur lubricum leuorem, qui peculiaris est in Aphacæ seminibus.

C A P. X I I I.

I A M explicentur, quæ inter legumina capreolis carent. inter hæc Cicer principem locum tenet: semen propendentibus testiculis simile, in tenuem apicem quasi mentulam desinens, qua parte principium germinandi continetur: cortice rugoso obductum, quasi seroto: color aliis ex candido pallefcit: aliis ruffus: aliis niger. continetur duo, ad summum tria in siliqua breui, tumida, & cartilaginosa: feritur ætate, ac citissime perficitur: ramos fert lignosos, cubito breuior: folia in multas partes diuisa, subrotundas, & serratas, subhirsutas: in singulis foliorum alis singulos fert flosculos candicantes: tota planta virens falsuginem quãdam continet, subacidam in superficie: expetitur in cibis etiam recens, crudus; coctusque. Erebinthon Græci vocant. Theophrastus inquit inter legumina feritur, vtroque tempore mature, & sero, vt grandescat, cum putaminibus madefactum feritur: pars vnde principium germinandi, qua nectitur siliquæ, prominere, & mentulæ speciem gerit: exit foliis multis; caule lignosissimo, qui tendit in latus: radicem omnium leguminum altissimam habet, quæ nonnunquam ex latere mittit: diuturnissime floret; paucissimis diebus perficitur; nam diebus quadraginta post sementem absolui potest: siliqua rotunda, parua, pauca semina continet: differunt colore, & sapore; nam candida dulcedine præstant: differunt & magnitudine, odore, & forma, vt Arietinum & Columbinum: cum floret, nocet pluuia, contra quam in cæteris leguminibus, quia abluta falsugine tabescit radicitus: ruffum, & nigrum, firmius est, quam album. Plinius inquit; Ciceris natura est gigni cum falsugine, ideo solum vrit, arietino capiti simile, vnde sic appellatum album, nigrumque: est & Columbinum, quod alij Venereum vocant: candidum, rotundum, leue, arietino minus. Acrius & Columella quoddam Orobigum cognominant, Eruo simile. Galenus tradit, quæ nigra sunt, arietina vocari in Bytina, quæ & exigua, maiore vi abstergendi, ideo ad renum calculos pollere: omnia Venereum stimulant, & creduntur semen gignere, idcirco exhiberi equis admilariis. Dioscorides sati-

uum & syluestre tradit : inter fatiua quoddam arietinum vocari : de syl-
 betri inquit, foliis constat fatiuo similibus, odore graui, sed semine dis-
 crepat. hoc genus videtur significasse Theophrastus cum dixit inter cæ-
 teras differentias, quoddam odore differre. & Aetius Orobiqum hoc
 idem appellasse videtur, nam ei vim tradit attractoriam, disculforiam, in-
 cisoriam, & absterforiam, lienem, iecur, & renes expurgare, scabiem, &
 impetiginem exterere, parotidas, & testes induratos discutere, maligna
 vulcera sanare : quæ profecto Ciceri fatiuo per se non insunt, nisi cum
 Eruo admisceatur, vt Dioscorides animaduertit. Est autem Cicer sylue-
 stre, vt existimo, planta in collibus nascens, cauliculis dodrantalibus, re-
 ctis ; in quibus folia alioqui Ciceris fatiui, sed paucioribus, diuisuris,
 ternis scilicet foliolis, oblongis, simili modo serratis, & hirsutis, adiu-
 ctis appendicibus ad pediculi nexum : specie Ononis (vnde quidam
 Ononim leuem appellant) : flosculos fert, & siliquas exiliores. Cicere,
 & semina in his parua, & rotunda, subflaua : tota planta odore constat
 valde medicato, Theriacam imitante, vnde vulgo Theriacaria herba vo-
 catur, laudata ad vermes enecandos.

C A P. X I I I I.

PHASELVS, qui vulgò Fasolus appellatur, semen est candidum,
 effigie nauiculæ, eiusdem nominis, ex dorso scilicet recuruum, re-
 nis similitudine ; eius cor in parte summa est, qua macula quædam
 nigra pupillæ oculi modo continetur : eius siliquæ longissimæ, otuandæ,
 ac recuruæ, effigie corniculorum : feritur æstate in aruis : perficitur in
 Autumno. Planta viticulas fert, humi procumbentes, Conuoluuli mo-
 do, vicinas plantas circum amplexantes, quamuis capreolis careant : fo-
 lia in singulis pediculis terna, figura Hederæ, in acutum desinentia : flo-
 res pallidos : quamuis autem sit amplexi caulis, non tamen ei admini-
 cula adhibent, vt Piseolis : non enim minus frugifera redditur, præter
 candidos extant nigri, vel maculosi, & subrubentes : distant & crassitie,
 ac tenuitate : comeduntur non solum perfecti ; sed & recentes crudi, &
 cum suis tecis cocti : Aliud genus peregrinum apud nos feritur in hortis
 opere Topiario, viticulas enim fert longiores adminiculis egentes : sili-
 quas breuiiores, sed latas, & falcatas, instar siliquæ arboris : semina gran-
 diora nostris Phaselis, ac magis depresso, leuioraque, ac nitentia : color
 aliis ex toto candidus, qui magis probantur in cibis ; aliis melleus ; aliis
 maculosus ; aliis lineæ nigræ in candido circumaguntur, Phaselos Tur-
 cicos vocant : hi recentes insuaues sunt, perfecti coquantur in cibis, vt
 reliqui. Galenus Phaselum, inquit, alium esse à Phasiolis : comedi in
 Alexandria maceratum in aqua, donec radices emiserit, more Fenigræci,
 Ochri,

Ochri, & Lupinorum : substantia mediocri constare : præsumi ante cibos ad aluum molliendam . Paulus comedi etiam inquit integrum cum suis siliquis viride, quemadmodum & Dolichoñ : genus candidum recipit in compositione quadam ad renes , sed eo loco Phaseolus legitur, non Phaselus : Dioscorides Smilacem hortensem vocat (aliæ enim sunt Smilaces, vt aspera, & lævis, & quædam inter arbores) huic tribuit folia Hedera, molliora : caules tenues, & viticulas veluti claviculos in multam longitudinem, vicinas plantas amplexantes, opere Topiario : fructum Fænigræci, longiorem, habitioemque, in quo semina renum similia, non vnus coloris, aliqua ex parte subfulua : recentes siliquæ Asparagi modo coctæ, cum seminibus urinam cient, & tumultuosa somnia faciunt ; Lobia vocantur, à quibusdam Asparagus. hæc descriptio partim nostrates Faseolos ostendit, præsertim siliquæ similitudo cum Fænogræco, partim Turcicos vocatos, cum seminis varios colores tradit. Qui autem ab antiquis dicantur Phasioli explicatum est à nobis in Pistolo. sed verbum Lolia æquiuocationem facit ; nam apud Dioscoridem fructum Smilacis significat : apud Galenum autem, & Aetium Lobos est Phasiolorum siliqua.

C A P. X V.

FÆNUM GRÆCUM semen est Phaselo longe gracilius, ac depressius, fermè quadratum, subflauum, odore quodam cum decoquitur medicato, succumque reddens glutinosum, seminis Lini modo. Planta semicubitum non excedit, ramosa ; ternis foliis in singulis pediculis, instar Trifolij pratensis : flosculos fert subcandidos : siliquas corniculis similes, Phaselo breuiores, ac duriores. Galenus in cibis assumi scribit, eodem vsu, quo Lupini esitantur, magis autem aluum subducere ; in medicamentis emolliendi, & dolores mitigandi facultate polere. græce Telis vocatur, ab alijs Buceras, & Aegoceras à bouis, & capre cornu . Plinius Fænum græcum à Latinis Siliciam appellari scribit, quæ quanto peius tractatur, tanto melius prouenit : feritur scarificatione iulcorum, quatuor digitorum altitudine.

C A P. X V I.

TRIFOLIUM omne à Fænogræco, & Phaselo, tamquam syluestre quoddam, distare videtur, nam omnibus ternis iuat in singulis pediculis folia, & semina, aut ad Phaseli, aut ad Fænigræci figuram accedunt, sed exiliora multo : siliquas alia ferunt into. tas, veluti cornu arctis, vt Medica, alia cocleæ modo implexas, vt plurima, quæ in fegetibus

segetibus nascuntur, & in incultis; alia rectas, & breues, vt plurimum folliculis florem tegentibus inclusas, vt Trifolium bituminosum, Lagopus, Loti genera, & quædam inter pratensis. Trifolium pratense voco, quod in fœnalibus campis, & inter segetes ad pabulum iumentorum secatur; infirmis caulibus, aut stratis in terram, aut procumbentibus. multæ eius differentiæ, magnitudinis, & paruitatis, tum foliorum, tum caulium, tum fructus. Quibusdam macula est in folio nigra, aut candida lunæ falcatæ figura: folium omnibus subrotundum, aliquando in extremo sinuatum. Grandioribus siliquæ insunt in spiras recuruæ: flosculus luteus in breui pediculo inter folia: spiræ nunc pauciores, nunc plures, nunc cõpactæ vt figuram Lentis præferat, nunc solutæ; aliis læues, quæ & latiores sunt; aliis asperæ; aliis in ambitu veluti aculeatæ, non tamen pungentes. Quoddam genus in incultis præcipue marittimis oritur, cuius fructus, Tribuli modo, robustissimis aculeis armatur: hoc humi stratum est, & breuius: foliis minutis, candidisque: semina in omnibus ad renis similitudinem efformata continentur, inuicem distantia. Quoddam genus vidi, cuius siliqua valde lata, ac falcata erat effigie lunæ, aut ferri æquini; lanuginosis foliis; humi stratum. Quæ flosculos multos in vno pediculo ferunt, veluti capitulum constituentes, siliquas ferunt breuissimas, & rectas floccis similes: floris color aliis candidus: aliis purpureus; vnum in hoc genere flosculis palleſcentibus reperitur, veluti floccis aridis. Quibus flos candidus est, & macula in foliis candida, iis odor quidam inest suavis, nõ tamen si naribus admoueat, sed si quis super herbam deambulet: id quò breuius, eò odoratius est: prouenit iuxta semitas, & in pratis. hoc genus Dioscorides Lotum urbanam appellat: nasci eam inquit in viridariis, quos Græci paradisos vocat: aptissima enim est ad herbosas semitas, atque areas in viridariis patandas; humilis enim herbula, obambulatium pedes non offendit: interim cum pedibus calcatur, suauiter quid spirat; valet ad oculorum nubeculas, albugines, atque alia visum obscurantia eius succus cum melle adhibitus, quam facultatem videntur medici à natura edocti in foliis albuginem ostendente, vt in aliis plerisque solet. De aliis Trifolij pratensis generibus Dioscorides propriam mentionem non facit, sed tantum inter attributa, vt in Medica, & Loto syluestri, & Ononide, quarum folia comparat Trifolio pratensi, aliquando Lotum pratensem vocat. Plinius de Loto Urbana: Lotum herbam vocans Homero teste inquit, primam nominatam fuisse inter herbas subnascentes Deorum voluptati, non nisi post annum nascitur ex semine suo. Theophrastus Lotum in caule tantum foliatam nasci, non simul ex omnibus seminibus, sed partim anno primo, partim secundo: sed alia multa apud eundem de Loto habentur, quæ Loto Aegyptiæ conueniunt, aut arbori Loto.

CAP. XVII.

LOTVS syluestris vulgò Trifuli, & corrupto vocabulo Tripull vocatur; prouenit in syluis, & fluminum ripis: caule erecto, bicubitali, multis ramis brachiato: folia fert in ambitu serrata, & quæ à radice latiora, rubra linea discurrente: flosculos luteos, aut candidos, in tenui quadam veluti spica dispositos prodeunte ex foliorum alis: siliquas breues, & exiles fert: ex floribus utpote odoratis extrahitur aqua per distillationem, quæ per se quidem nequaquam grata est, ac aliis odoratis admixta, valde gratum & persuecrantem odorem præstat. Alterum genus peregrinum apud nos, Trifolium Balsaminum vocant, ob odoris vehementiam, qui spirat è semine; caule breuiori: foliis similibus: flore non in spica, sed in rotundis capitulis cæruleo: semine flauo, odore valde medicato. Quoddam genus latifolium ex Armenia allatum: odore ingrato. Dioscorides Lotum syluestrum Trifolium minus appellari scribit, ut scilicet differat à Cytiso, quod Trifolium maius appellatum est: constat inquit caule bicubitali, ac maiore; alis multis; foliis Loti Trifoliæ pratensis: semine Fænigræci multo minore, gustu medicato. Theophrastus hoc genus Loti intellexisse videtur, cum recenseret inter odorata, quibus utuntur ad vnguenta: nam Loti nomen inquit equiuocum esse, cum genera plura sint flore, folio, caule, fructuque discreta; inter quæ recensetur & illud, quod Melilotum vocatur, sic enim legendum puto non Meliassitos, quod Theodorus vertit Melfrugum: diuersa quoque viribus in vsu cibario, & quod ad eadem loca desiderent, in his innuit Lotum Aegyptiam, quæ in paludibus nascitur, & in cibos venit, semine, ac radice omnino diuersa à supradictis, vsu, & loco, & forma. At Melfrugum apud Plinium ex sententia Dioclis ipsum Panicum est: facilis autem fuit commutatio inter hæc duo verba Melilotos & Meliassitos: sed de Meliloto Græcorum non inter Trifolia, ut puto, quærendum est; ideo alibi de illo agemus. Serapio tamen inter Arabes Melilotum aliquam ex his, quas diximus intelligere videtur: inquit enim herbam esse foliis rotundis, & virentibus, raris, circa exiles ramulos: semen in siliquis tenuissimis, & rotundis, in quibus rara granula clauduntur, glauci, pallidive coloris, rotunda, Sinape minora: ex Meliloto autem potissimum siliquæ, & clausa intus granula in vsu habentur. putauit autem id à Dioscoride Melilotum vocari colore Croci, odoratum. in hac descriptione videtur Serapio intellexisse illud Loti genus, quod nos Trifolium Balsaminum appellauimus: eius enim semen cum siliquis odoratissimum est, & reliquas conditiones omnino representat. Alibi omne genus Loti, idem Serapio Handacoccam vocat, includens etiam Lotum Aegyptiâ, de Loto Aegyptia nos alibi loquimur.

CAP. XVIIII

TRIFOLIUM Bituminosum in maritimis nascitur, gracili solo: foliis initio rotundis, procedente tempore in acutum desinentibus, magnitudine ferme Phaseli: tactu glutinosa: odore medicato: caules fert rectos, subasperos, ac nigricantes, cubitales, amphioresque: flores purpureos, capitula quædam constituentes, in longis, & rectis ramulis: semina facta in capitulis, quorum siliquæ breues, hirsute in cuspidem desinunt foliaceam, unico intus semine in rotunditate oblongo, sapore medicato: copiosum in Ilua, vbi incole Dictamum vocant, celebrantes aduersus venena: Dioscorides Triphylion, & Oxytriphylon, & Menyanthes, & Aspalthion, & Enicion vocat. frutex supra cubiti altitudinem virgas habet tenues, tuncas, & nigras: folia Loti arboris similia, terna in singulis germinibus, quibus tenellis odor vt Rutæ, cum adoleuerint Bituminis: florem purpureum: semen latum, & quadantenus pilosum, altera parte cornutum, antennæ modo: radicem longam, gracilem, & firmam. Scribonius tradit, plurimum in Sicilia, & in portu Lunensi: foliis & specie Trifolij communis, plenioribusque, & lanuginosis, in extremo aculeatis, fruticem esse altitudine duum pedum, altioremque, cui odor grauis: Galenus scribit Trifollum, cum vere parturit, Iacintho simile: quod de flore intelligendum est, & semen agresti Cnico simile, vnde Cniceum vocatum est. Vis plâte calida, & sicca, vt Bitumen, cui odore est similis, vtrinque tertio ordine: pota laterum dolores ab obstructione ortos iuuat; urinam & menses prouocat, decocta admodum, deinde morsibus Aranei, vel Viperæ quoque; ex aquæ foru adhibita ipsis medetur, & dolores statim sedat. Sin autem in alio non comorso sanum locum eodem foru circumdederis similem sensum, similesque dolores iis, quo morsus inuehit, omnes efficit, vt re vera miraculo dignum opus videatur, videlicet herbam & morsum sanare, & ferarum modo sanam partem prave afficere. At res minus miranda apud Dioscoridē, qui aquam, qua quis venenatum vlcus sanauerit, si alteri applicetur, vim veneficam inferre scribit. Plinius Trifolium inter coronarias recenset, Minyanthes, seu Aspalthion, id est Bituminosum, maiore folio, quo vtuntur coronarij: Alterum acuto Oxytriphylon Tertium ex omnibus minutissimum. videtur per Oxytriphylon acidum Trifolium intelligere, quam alibi Oxym vocat, de quo nos alibi agimus: Tertium verò genus pratense fuerit.

C A P. X I X.

LAGOPYRVS, quasi pes Leporinus, inter Trifolia ostenditur, quæ in segetibus proueniunt ad pabulum iumentorum: caule recto ferme cubitali: foliis oblongis, angustis, lanuginosisque: in cacuminibus ramulorum veluti spicas fert lanuginosas, leporini pedis similitudine, flosculis albicantibus, vel rubentibus, tenuibus, inter furfuraceas membranulas, & exiguis seminibus: extant quædam differentie magnitudinis, & paritatis: Majori folia insunt latiora, quam Oleæ, & cetera secundum rationem: Minori valde angusta, & ramuli tenuissimi. Dioscorides non describit, tantum inquit in segetibus oriri, astringentis facultatis; nam in vino pota aluum fistit, aut ex aqua in febre: ad inguinum inflammationes alligatur. Hippocrates Lagopyron vocat furfuribus simile, cum inaruit: folio paruo, quasi oleagineo, longiore, quod cruentis vulneribus imponitur. Galenus Leporariam herbam vocat, quamuis alibi Lagopum ex Dioscoride.

C A P. X X.

MEDICA seritur in Hispania feni gratia, viuittque multos annos radice, vt singulis annis demeti sæpius possit, Alfalsam vocat, frutex est multis ab eadem radice cauliculis, cubitalibus, infirmis, vt procumbant in terram: folia fert parua, ac serrata, initio ramen latiora, vt Loti sy ueltris numerosa: flosculos in foliorum alis spicatos, caruleos: semina exigua, oblonga, flauescencia in corniculis recuruis, vt cotnu arietis, valde exiguis. Dioscorides inquit, cum recentet prodiit Trifolio pratenfi similis est, procedens folia angustiora gerit; caules Trifolij: semen Lentis magnitudine, corniculorum modo intortum, quod siccatum iucundi saporis gratia sali condimentario admiscetur, Viride, quibus refrigeratione opus est, illiniri solet. Herba tota pro Gramine vtuntur, qui pecora alunt. Plinius ex Media in Italiam aduectam esse scribit: feri ad pabulum pecorum tanta dote, vt vno satu plus tricenis annis durare credatur.

C A P. X X I.

ONONIS, quam quidam vulgo Bonagam, alij Bulimacam vocant, sola inter suffrutices Trifolios aculeum gerit: A longis & lentis radicibus caules fert semicubitales, lignosos, simplices, frequentibus foins, oblongis, serratis, & subhirsutis, initio latioribus,

& tactu glutinosi, odoratisque, procedente tempore iis decidentibus, subnascuntur aculei, atque alia foliola angusta per totum caulem, inter quæ flores subrubentes, & siliquæ rotundæ, Ciceris modo, tenuiores: fleret ætate: passim reperitur, præcipuè tenui solo. Huius radix de-rasa ex vino albo pota, mirificè vrinam impellit, præcipuum calculosis remedium. Theophrastus Ononim tradit ramis aculeigeram, annuo folio Rutæ, per totum caulem disposito, ea forma, qua in cotollis necti solent comprehensus vndique & floribus & siliquis: in segetibus, & læto solo oritur, agricolis infesta, viuax, extirpatu difficilis, cum radix à latere anno sequenti germinet, & in profundum agat: germinationem incipit ætate: perficitur Autumno. Plinius inquit post ver spinosa fit, antea Fænogreco similis, fruticosior, hirsutior, odore iucundo, ramosa. Dioscorides & Ononim, & Anonim vocat: ramos inquit fert fruticosos, dodrantales, & maiores; frequentibus geniculis; alis multis; capitulis rotundis: foliis Lenticulæ tenuibus, pusillis, ad Rutæ aut Loti pratensis folia accedentibus, subhirsutis, odoratisque: Mariâ conditur antequam spinosa fiat, cibus gratissima; rami acutas spinas habent, tamquam spicula firma: radicem albam, quæ exalfacit, & extenuat, cuius cortex in vino vrinam ciet, & calculos frangit: per capitula rotunda ipsas siliquas intelligit: folia autem Lenticulæ, ea, quæ in secunda germinatione oriuntur, accipit, quæ & Rutæ comparantur, quia oblonga sunt, & parua. Loto autem pratensi assimilata ea, quæ latiora sunt, in prima germinatione orta, quæ vere agitur, antequam spinosa fiat.

C A P. X X I I.

QUOD vulgò Melilotum appellatur, herbula est ramis multis, circa radicem stratis in orbem; tenuibus foliis, quasi Serpilli, in breui pediculo ternis, adnatis duobus, veluti aliis ad pediculi nexum: flores fert in summis ramulis quinque aut sex in orbem dispositos lutei coloris, aliquando ad croceum vergentis: siliquas oblongas, & tenues, in quibus semina Fænigræci exigua. Tota planta odore caret, saporis inspidi cum quadam astringente: oritur passim iuxta semitas. Huius flores officinæ pro Meliloto antiquorum substituant, quamvis præter colorem croceum alia nulla qualitas legitimi Meliloti insit, vt loco proprio ostenditur. Alia tamen in syluestribus & veteribus ædificiis nascitur, breuior: foliis subhirsutis, candidioribusque: flore veluti in capitulis copioso, odoris exigui, Lotum æmulantis: siliquas fert incuruas. hanc multi legitimum Melilotum putant. sed hæc forte ad Melilotum Serapionis reduci possit; cõgener enim est cum Loto, cuiusmodi significasse videtur Dioscorides, cum inquit nascitur & in

Campania circa Nolam, colore in luteum languescente; odore infirmo. At non inest ea odoris præstantia, vt mereatur inter Sampfucum, & Marum connumerari, vt facit Dioscorides. Nos herbam Sanctæ Mariæ legitimum Melilotum putamus, de quo suo loco patebit.

C A P. X X I I I.

GLAUX in asperis nascitur, præcipue maritimis: pluribus ab eadem radice cauliculis, lignosis, subasperis: folia fere sine pediculo, vt vulgare Melilotum, quaterna, aut quina ex eodem exortu, candida, vt Cytisi, sed angustiora, oblongioraque, & magis hirsuta, gustu astringenti: flores in ramulorum cacuminibus congestos, prope folia, ex candido purpurascens: siliquas rotundas, & breues, rubentes, in aculeum infirmum desinentes. Dioscorides de Glauce inquit: similis est Cytiso, aut Lenticulæ foliis, quæ superne virent, auersaque candidiora spectantur: ramulis à terra exiliunt, quini, senue, tenues, ab radice dodrante alti: flores Violæ albæ, purpurei exeunt, minores tamen: nascitur iuxta mare: coquitur cum hordacea farina, sale, & oleo in sorbitione, ad reuocandam extincti lactis vbertatem. Plinius Eugalacton antiquis appellatum scribit, cuius ramuli in terram serpunt, & reliqua ex Dioscoride transcribit: sed loco verbi *από γῆς*: idest à terra, legit *ἐπι γῆς*, idest in terra: sed prior lectio verior est.

C A P. X X I I I I.

POLIGALA in maritimis nascitur similis vulgari Meliloto: latiore folio, molli: flore singulari, in summis ramulis, grandi, pallido: siliquam fert longam, & quadrangulam, exiguis seminibus, gustu astringenti: Dioscorides inquit palmi altitudinem petit; foliis Lenticulæ; gustu astricto, quæ pota lactis vbertatem facit, vnde appellatio. Plinius inquit in caule summo foliis constat Lenticulæ, & reliqua, vt Dioscorides.

C A P. X X V.

TRAGOS in maritimis nascitur: ramulis multis ab eadem radice procumbentibus in terra, lignosis, tenuibus, dodratalibus: foliolis pusillis, nigricantibus: in cacumine flosculos candicans fert: & fructus Glauci similes, sapore vehementer astricto. Alterum genus in totum grandius, bicubitali altitudine: foliis Glauci, latioribus, vtrique sapor acerbus, tum foliis, tum fructui, qui veluti grana Tritici

acer-

aceruata, & in aculeum infirmum tamen desinunt. Dioscorides hoc nomine unam numerat inter fruges, de qua alibi dictum est. Alteram, que & Scorpius vocatur, in marittimis nascens, pusillus frutex, in terram procumbens, oblongus, non magnus, dodrantalis, aut maior: folia autem non habet: in ramis veluti acinos pusillos, rufos, magnitudine Tritici, acuto cacumine, gustu multum astringente, numerosos. Plinius inquit Herba Trogos, quam aliqui Scorpion vocant, semipede alta, fruticosa; sine foliis: pusillis racemis, rubentibus: grano Tritici, acuto cacumine, & ipsa in marittimis nascens: alibi eandem Tragion & Scorpionem vocat, veprem sine foliis racemis rubentibus ad medicinae usum. Sed quod sine foliis traditur, repugnat predictae plantae. At suspicor hanc conditionem adiectam esse propter equiuocationem, cum Scorpio Theophrasti, quam Theodorus Nepam vertit, cui nulla folia, nisi spinæ pro foliis habeantur, vt in Asparago, de qua nos alibi loquimur, quod Plinius significauit, cum de Tragio, idest Trago dixit, veprem esse sine foliis, non enim Tragos spina est, sed hoc Nepæ Theophrasti conuenit.

C A P. X X V I.

LUPINVS, semen est in rotundam latitudinem depressum, colore pallido, sapore amaro: quod tamen aqua calida præmaceratum fuerit, amaritudine dimissa, gratum gustui redditur, vt citra aliam coctionem esitetur: eius planta cubitalis est altitudinis, ramosa, lignosaque, vt Cicer: folia in singulis pediculis, vt plurimum septena, oblonga, stellatim disposita: flos in foliorum alis candicans, aut ad cæruleum vergens: siliqua similis Fabæ, sed grana inuicem magis distant, latiorque est: feritur mense Augusti, ac paulo ante colligitur. aliud genus sponte prouenit in locis harenosis, breuius: foliis angustissimis: siliquis tenuibus: flosculis cæruleis. Dioscorides græce Thermon vocat, fatium & syluestrem: syluestres fatiuis similes, sed omnino minores eiusdem facultatis. Theophrastus sparsim de Lupino hæc habet, natura syluestris est, culturam nullam patitur. semen diuturnius, male tamen prouenit, nisi protinus ab area terræ mandentur, non vult obrui terra, nam etiam si suspensum in herbis procul à terra maneat, germinat tamē, & radicem in terram agit, si sub alta feratur materia, radices obliques versus terræ summum præscindunt, valenterque germina edunt: solum arenosum, & vitiosum poscit. Vitide nullum animal mandit, quia amarum: semina in siliqua magnopere intersepta continentur, cui parte quadam concava nocentur. Plinius circumagi folia cum sole testatur, vnde agricolis horas etiam nubilo demonstrat: ter floret: eo pinguescunt arua, & vineæ: si depastum sit in fronde, inarari protinus solum opus est.

Quod

Quod igitur Theophrastus dixit viride à nullo animali mandi propter amaritudinem, de fructu intelligendum est, nam hodie etiam pro boum pabulo feritur inter Rapas.

C A P. X X V I I.

ALIÀ planta hodie à rusticis Lupinus syluestris vocatur: oritur prope flumina præcipue in marittimis: caulibus humi repentibus, cubitalibus, circa radicem subrubentem: Folia fert diuisa Lentis modo: foliolis scilicet coniugatim, in pediculo dispositis; colore, & figura Lupini, infernè candicantibus, supernè viridibus: flores in racemulis oblongis, colore sanguineo. siliquas vagina inclusas, tenues, asperas, interseptas, ac depressas, quasi Lentas, inuicem hærentes: ea pinguescunt iumenta, & à morbis curantur. Alia gracilior in asperis, & petrosis nascitur; dodrantalibus cauliculis erectis: foliis ab radice longioribus, nulla ferme diuisura, in caule autem crebris diuisuris, gracilioribusque: flosculos fert veluti in capitulis rubentes; & exiguas, ac breues siliquas folliculis inclusas: radice nititur tenui colore buxo: his non absimile videtur Helenium Aegyptiū apud Dioscoridem descriptū ex sententia Crateu; Herba inquit est, cubitalibus ramis, Serpilli modo, per humum repentibus: foliis Lenticulæ circa ramos, sed longioribus, crebrisque: radice pallida, digiti minoris crassitudine, per ima tenui, superne crassiori: cortice nigro nascitur in marittimis, & collibus.

C A P. X X V I I I.

ASTRAGALOS humi strata, est, similis Helenio Aegyptio: foliis numerosioribus, tenuioribusque: flores similiter sanguineos fert racematim in summis ramulis: siliquas autem corniculis similes, rubentes: radicem crassam, ac lignosam, supernè in multos ramos inuicem implicitos diuisam, vnde germina erumpunt: oritur in marittimis, gracili solo. Dioscorides scribit paruum esse fruticem, humi stratum: foliis, & ramis Ciceris: flore purpureo, paruo: radice rotunda, Rafani modo, grandi, quæ adnatas appendices firmas habet, nigras, præduras, veluti cornua inter se implicatas, gustu astringentes: nasci in uentosis, opacis, & niualibus. Plinius inquit: Astragalus folia habet longa, incisuris multis, obliqua; circa radices caules tres, aut quatuor foliorum plenos: flore Hyacinthi: radices villosas, implicatas, rubras, præduras: nascitur in petrosis, apricis, & niualibus.

C A P. X X I X.

LEPORIS auricula vulgò appellatur herba multis ramis, humilistratis : foliis indiuisis, prælongis, instar Leporinæ auriculæ : flosculis luteis in summis ramulis vt Securidacæ : siliquas fert longas, & tenues, hirsutas, inuicem implicatas : seminibus distantibus : prouenit læto solo. Dioscorides Clymenum vocat : ei inquit, caulis Fabæ, quadratus : folia Plantaginis : folliculis supra caulem inflexis inuicem vt Polyporum Cirri : probatissimum est è montibus : celebratur succus ad sanguinem sistendum. Plinius Clymenum à rege quodam appellatum scribit : vnum quidem foliis Hederæ, ramosum, articulis præcinctum, graui odore, seminibus Hederæ. His intelligit quam alibi Periclymenum vocari diximus. Alterum Græcorum sententia, Plantagini simile, caule quadrato, folliculis inflexis, vt Polyporum Cirri.

C A P. X X X.

SECURIDACA semen est apud nos peregrinum, omnium amarissimum, vt si vel minimum eius degustetur, ingens amaritudo sentiat, depressum est quadrangula figura, ancipitem securim præferens, colore rubro; extat & pallidum. Planta similis Viciæ; frequentibus ramis, humi procumbentibus; foliis frequentioribus, læuibus : flores fert luteos, in longo pediculo plures, in orbem dispositos : siliquas digitales, depressas, & aduncas : Dioscorides Hedysson, & Pelecinon vocat : fruticem in segetibus, & Hordeis nascentem : foliis Ciceris : semine ruffo in siliquis aduncis corniculorum modo, quod ancipitem securim æmulatur, vnde nomen, amaro : expetitur in Antidotis, spem concipiendi adimit, subiectum cum melle ante coitum. Apud Theophrastum Theodorus Securinā vocat securi similem : nascitur in Aphacis, & necat. Plinius inquit Lentem ea strangulari. Galenus quoque Lentem in Securidacam degenerare testatur.

C A P. X X X I.

ALTERVM genus Securidacæ apud nos oritur in syluis grandioribus; ramis tenuioribus; siliquis instar Meliloti vulgaris, semina intus habet oblonga, subalbida : flosculos simili modo in orbem dispositos, albos, aut subrubentes.

C A P. X X X I I.

AD Securidacam reduci posset & ea, quam vulgò vocant Sferracuallo, ab aliis Lunaria; oritur in montibus, in totum minor Securidaca: foliis figura cordis: flosculos fert singulares, luteos: siliquas depressas, alternatim sinuatas, in quibus semina effigie Lunæ falcatae, aut ferri æquini, vnde nomen. Chymici hanc in archanis habent ad coagulationes argenti viui, quamuis & alię Lunarię ad eundem effectum celebrentur.

C A P. X X X I I I.

QUÆDAM gracili solo nascitur, tenuibus ramulis, dodrantalibus, sparsis: foliis candicantibus, Lente minoribus: flosculis luteis, aduncis, vt vulgare Melilotum: quidam Athyllidem primam putant: at sapor non inest salus.

C A P. X X X I I I I.

CAPRAGO vulgò appellatur, alibi Gralega, in Hetruria Auante, frequens est in aruis frugiferis, ramis cubitalibus, firmis: foliis Viciæ, multo longioribus, læuibus: flores fert racematim, cęruleos, vel purpureos: siliquas nigras, Vicia breuiore: floret cęstate: perficitur autumnò. eius succo tumentes ob venenum boues sanant infuso in os. Quidam aquam distillatam in peste exhibent.

C A P. X X X V.

ONOBRYCHIS in montibus riguis nascitur, similis Capragini, breuior: flore rubente, corallij modo: siliquas nigras fert, longas, vt Vicia. Altera latioribus foliis constat, rarioribusq;: flore purpureo: siliquis similibus. Dioscorides folia ei tribuit Lentis, longiora paulo: caulem dodrantalem: florem puniceum: radicem paruum: in viginosis, & incultis. Plinius circa fontes eodẽ modo describit.

C A P. X X X V I.

SENA nostràs frequens est in agro Pistoriensi, seriturque in quibusdam Florentiæ locis: caule constat cubitali: foliis latioribus Sena Orientali: gustu glutinoso: flores fert luteos: siliquas compressas,

pressas, & falcatas, angustiores Orientali, linea utrinque per medium in equaliter extuberante; seminibus nigris, compressis, figura cordis: videntur hac Medici loco Senæ Orientalis, sed longe inefficacior est ad purgandos atros humores.

C A P. X X X V I I.

TELEPHIUM vulgò, à nostris herba Amoris vocatur, herbula precipue in vineis nascens, candicans; tenuibus ab radice cauliculis, ramosis, in quibus rara insunt folia, indiuisa, rotunda, læuia, & pulpofa, breui pediculo adnexa, binis appendicibus, veluti foliolis adiunctis: flosculos fert luteos in summis ramulis: & siliquas Meliloto vulgari similes, ob quarum similitudinem cum cauda scorpionis, à quibusdam Scorpioides censetur: huius folium cum salua applicatum cutim rubificat, aliquando & pustulas excitat: vnde nunc vsus puellaris in amore explorando: si enim cutem rubefacit tantum, amoris putatur indicium: si pustulas excitat, odij hunc vsus antiqui poetæ Telephio tradiderunt, vt apud Theocritum, ob id Philthron quoque appellata est. Dioscorides Telephium, Portulacam quoque syluestrem vocari tradit; nam Portulacæ similis caule, & folijs, alas binas in singulis geniculis habet: ramuli insunt à radice seni, & septeni: folijs cæruleis, crassis, lentis, carnosis: flore luteo, aut candido: oritur in incultis, maxime inter Vites. facultas inest detergendi & siccandi; nam senis horis illita folia sanant vitiliginem albam. Plinius eadem ex Dioscoride habet. Quoddam genus fruticosum peregrinum apud nos cauliculis multis, lignosis: folijs diuisis, vt Securidacæ, sed crassis Portulacæ modo & candicantibus, binis appendicibus rotundis, vt alterum, sapore magis astringente, & vrēntē linguam. flores plures in vno pediculo, vt Meliloti vulgaris lutei & siliquæ tenues caudam Scorpionum imitantes.

C A P. X X X V I I I.

QVAEDAM in incultis, & saxosis nascitur, ramulis hami stratis, palmi longitudine: folijs frequentibus, subrotundis, indiuisis, hirsutisque, inter quæ flosculi sunt lutei, & folliculi tumidi, veluti vitriculi; in quibus siliqua clauditur breuis, intersepta rotundis seminibus.

C A P. X X X I X.

CORNEOLA, seu Corneola vulgò ab infectoribus lanarum appellatur, suffrutex lignosus, cubito breuior; rectis ramulis, striatis: foliis simplicibus, figura Lini, latioribus: copioso flore, luteo, simili Genistæ, sed tenuiori; siliquas fert exiles: oritur in syluis, eo inficiunt colore luteo, vnde non immerito Lutea herba dici possit apud Plinium, qua tingebatur Chryfocolla, vt linum, & lana.

C A P. X L.

ALIVS suffrutex Coroncolæ similis, altior: ramulis obsequiosis, lanuginosisque, qui anno secundo aculeis rectis armanur, quibus alij à latere insunt aculei, vt in ea, quam spinam Christi vocant: folia fert Polygoni: flores Genistæ, minutos: siliquas breues, & latas Lentis modo, in quibus pauca semina continentur. Tota plâta sapore austero, & glutinoso prædita est cum modica amaritudine: nascitur in incultis, & humectis. Videtur hæc apud Dioscoridem esse alterum Acaciæ genus, quod in Cappadocia & Ponto nascitur Aegyptiæ spinæ simile, tenerius, humile, infemius, cruciformi aculeorum implexum vallatum; foliis Rutæ: semine Lenticulæ minori, in folliculis coniugatis ternum aut quaternum capacibus in autumnno, succo astringenti,

C A P. X L I.

GLYCYRIZA, quasi dulcis radix, vulgò autem corrupte Liquiritia, suffrutex est, cuius radix succo dulci prædita est; commaducatur enim, vt succus deuoretur, reliquum expuatur, quod fibrosus est, sunt prælongæ radices, digiti crassitudine, sarmentosæ, intus flauescentes, serpunt in terra, virgas ferentes multas, bicubitales, lignosas, annuas tamen: folia in longo pediculo coniugatim disposita, subrotunda, vt Rhus, tactu glutinosa: ex alis foliorum racemulus exit flore purpureo, siliquis breuibus: nascitur in Apulia monte Gargano: feritur apud nos in hortis admodum viuax. Dioscorides fruticulum inquit esse, qui virgas fert bicubitales, & folia circa eas frequentia, Lenticisco similia, pinguis, tactu glutinosa: florem Hyacintho similem. fructum Platani pilularum magnitudine, asperiozem, in quo siliquæ, vt Lentis, fulvæ, prælongæ, radices prolixas Buxei coloris, vt Gentianæ subastringentes, dulces: hæc succum reddunt, vt lycium, qui linguæ subditus, vt liquecat, utilis est asperæ arteriæ, & quæ sequuntur. Theophrastus

Scyticam vocat : est inquit radix dulcis : nascitur apud Meotim : utilis ad anhelitus, & ad tussim siccam, & sthoracis vitiiis; vlceribus quoque prodest ex melle. sium extinguit, si teneatur in ore; ideo ea Scythas tolerare sitim vndecim & duodecim dies affirmant. Plinius, samem quoque ea sedari, eademque scribit, quæ Dioscorides, eo excepto, quod folia Echinata tribuit, numerans inter spinosas pro Schino, idest Lentisco, Echinum legens.

CAP. XLII.

ALTERVM est simplicis vasculi genus, cui seminis sedes in medio est, circa quam semina distributa sunt extrinsecus protegente vasculo, vt Lychnide, Onagra, Chelidonio maiori. Horum semina longe magis numerosa sunt, & minora, quam in leguminibus; quia in illis simplicior est seminis sedes in siliquæ dorso; & tota cavitatis seminibus data est: in his seminis sedes multam partem cavitatis replet, & vndique abiuncta est à vasculo, vt in Lychnide: in quibusdam hæret duobus lateribus, vt in Papauere corniculato. Incipiamus autem ab iis, quæ cum Lychnide magis conueniunt. Horum vascula veluti capitula subrotunda, cum arescunt, dehiscunt in multas rimulas, & plerumque osculo quodam semen effundunt, recuruatis in summo, veluti denticulis: flores ferunt ex plurimis foliis constantes ad minus quinque, ex sede fructus enascentes, alio extrinsecus folliculo florem protegente: folia omnibus indiuisa sunt, & gemina in singulis geniculis, nulla in cibus assumuntur ab hominibus.

CAP. XLIII.

LYCNIS Coronaria flos est paræ Rosæ similis, ex quinque tantum foliis constans, colore rubenti, aut albo, eius planta cubitalis, candida, & molli lanugine obducta est; ramulis rectis, paucis foliis, oblongis, similibus Cynoglossæ, angustioribus: calyces in cacuminibus fert Rosæ similes, striatos, in quibus semina ex ruffo nigrescunt: colitur in hortis inter coronarios flores, quamuis odore nullo constet. Dioscorides ei tradit florem albæ violæ, purpureum, quo corollæ factitantur. Plinius Lychnin flammeam, & Rosam græcam vocat, non nisi in humidis nascentem; nunquam excedere quinque folia, Violæ magnitudine, odore nullo, inter flores æstiuos. Apud Theophrastum Theodorus Lucernulam vertit, inter flores æstiuos & coronarios. Quamuis autem à nemine planta describatur: ex nomine tamen conicere licet, quæ hic descripta est, Lychnim esse; quia eius folia tomentosa,

mentosa, lucernarum luminibus sunt apta, vt etiam illa, quæ inter Verbasci genera dicta est, Lychnitis. Alia sponte oritur in aruis inter Triticum vltra cubitalem altitudinem, recta; foliis angustioribus, nigrioribus: calyce in longiores barbularum desinente: flore simili magis purpurascente: semine atro, vt Gith, ideo quidam Gittonem vocant. Hæc Lychnis syluestris dici possit, ob maximam affinitatem; quamuis hæc quoque non describatur à Dioscoride; tradit enim in omnibus vrbanae similem.

C A P. X L I I I.

ALIÆ sunt plantæ forte antiquis Lychnides appellatæ: floribus in summo caule congestis, vmbellæ modo, tenuioribus, venustis, quorum alij coccineo colore splendent, ex quinque foliolis constantes, in extremo sinuatis, vulgò Oculum Christi vocant: allatus hic flos ex Creta, caules fert multos, & simplices, crassos: frequentibus foliis figura nostræ Lychnidis Vrbanae, colore virenti, subhirsutis: calyces fert tenues, & oblongos: Alij ex puniceo purpurascens videntur nostræ Lychnidi similitotes; ei folia sunt leuia, ac mollia. Tertium genus est in totum exilius: flosculus Centauri minoris: oritur in montibus: ex eo autem hos flores Lychnides appellatas coniicio; quia Dioscorides Centauri minoris florem Lychnidi similem tradit.

C A P. X L V.

FLOS Gariofilus, quam alij Violam Damascenam vocant, peregrinus quondam in Italia, nunc familiarissimus inter flores utiles principem locam tenet: incuruis ramis, crassis geniculis: foliis Porraceis, breuioribus, crassis, & in caule deorsum incuruatis: radice superius ramosa, flexuosaque, alba, apta ad propagandum auulsione: calyces in summis ramis fert longos, ac laues, florem tegentes, è quibus erumpit flos proximo Rosarum amplitudine: foliis constans in extremo, tenuiter laciniatus, eis que numerosis; adeo vt aliquando abrumpatur calyx, medio stamine capreoli modo intorto: color plurimis rubentis Rosæ, alijs magis saturatæ purpuræ, atque hi nobiliores habentur; alijs candidior modico rubore aspersus; aliquando guttis sanguineis maculatus: odor suauis, qualis in Aromate Gariophyllo: floret in ætate post Rosam diuturne: sunt, qui per totam hyemem floreat ob quandam in cultu diligentiam: Intra floris calycem vasculum est paruum, rotundum, nigro semine plenum, quod satum aut nõ prouenit, aut degenerat in syluestrem. Syluestris in totum tenuior, sine odore: oritur in montibus,

tibus, & pratis, & ædificiis, colore tantum commendabilis, rectis cauliculis: eius quoque multæ differentiæ; magnitudinis & paruitatis: distant & numero foliorum, & colore; nam & rubentes, & purpurei, maculosi, & albidii reperuntur ex paruis foliis constantes: Alij præterea sunt inter candicantes, roseo colore, numerofo folio, calyce breui, veluti capitulum constituente, quod genus colitur à matronis peregrinū: extat & minimi floris, qui vix erumpat è suo calyculo, sed coloris saturatæ purpuræ. Apud antiquos de domestico nullam video factam mentionem: syluestrem autem forte intellexit Theophrastus per Iouis florem, qui græce Diosanthos vocatur inter suffrutices coronarios, cuius flos tantum in vsu coronatum, sine odore; prouenit semine, nam & ipsa, & radix lignosa: æstate floret. Plinius inquit, colore tantum placet Iouis flos, odor abest. Sunt qui hanc herbam Tunisi à recentioribus medicis celebratam aduersus pestem, & venena esse putent; idcirco huic miras eius herbæ vires tribuunt, Betonicam alteram apud Dioscoridem putantes, vnde Tunica appellata est dempta prima syllaba. de hac Betonica inquit Dioscorides: nascitur in fenariis campis, locis montosis, puris, & placidis, apud virgulta, animas hominum & corpora tuetur à maleficiis, & piaculis omnibus ac periculis, contra peregrinationes nocturnas, itinera insidiosa, difficiles somnos, in totumque per omnem medicinam ante cunctas celebratissima est. habet radicem totam rubram, & odoratam, folia Porracea, in medio puniceum quid, & in recto calamo triangula, in cacuminibus flores in purpuram inclinatos, recens de trita vulneribus capitis imponitur ad dolorem leuandum; conglutinat, & ossa fracta extrahit, quod singulis diebus fit, donec sanentur: feruefacta in aqua dolores capitis sanat, si ea irrigetur, & cum Bitumine temporibus inungatur: radix quoque suffita idem præstat. Hæc Betonicæ enarratio à recentioribus tamquam spuria deleta est: Nam Antonius Musa medicus, qui libellum de Betonica conscripsit, in vnam plantam coniungit, quæ in vtraque mentione apud Dioscoridem leguntur. Idem apud Serapionem legere licet, qui vires vtrique attributas vni Betonicæ, quæ Cestron à Dioscoride vocatur, ascribit; sed quoniam antiqua hæc descriptio tum plantæ figuram longe diuersam à vulgari Betonica, tum vires ostendit, profectò non inepte, vt quibusdam doctis viris placere video, Gariophyllo flori quadrare possit, quamuis radix omnium non rubescat neque odorata sit; nam in genere syluestri quamdam vidimus subrubente radice, nec sine odore, omnium folia porracea. puniceum autem est quid in medio foliorum interpretatur Hermolaus, stamina; hæc autem aptius quadrare possint flori; hic enim stamina punicea in medio foliorum continent, vt transposita sit hæc particula: si vero in foliis porraceis puniceam quid inest, id non specie staminis est, sed tota pars folij punicea

in exortu antequam caulescat planta, ideo in medio foliorum puniceum quid inest, triangula vero dicuntur folia; quoniam dorso acuto discurrunt triquetram figuram ostendunt, vt Porri folia, recentiores medicis inter quos est Arnaldus Villanouensis herbam Tunicam extollunt aduersus pestem & venena: huius gratia ex floribus domestici Gariofilli conferuam efficiunt, radice quoque farinam exhibent: arceet enim pestis contagia; totius quoque herbarum puluis bibitur cum vino albo aduersus toxica, & serpentum ictus, ac scorpionum: discutit hortores quartanæ, & reliquarum febrium: comitialibus opitulatur; partum accelerat: ebrietatem arceet præsumpta: imponitur vulneribus neruorum, & mor sui canis rabidi: extrahit enim virus: inspergitur carcinomatibus, & eius succo abluuntur. priuatim genus syluestre calculum frangit, & educit, vt hinc conicere liceat hanc apud Galenum intelligi libro quinto de sanitate tuenda, cum ad calculosos aliquid Betonicæ, & Cestri qui in Galliis nascitur, immiscendum præcipit in vino: vocant autem inquit herbam eam Sarxiphagon. in his verbis significat aliam plantam esse, Betonicam & Cestrum Gallicum: vt utraq; nomine Cestri & Betonicæ intelligantur apud diuersos autores: & hodie Galeni exemplo sunt, qui florem Gariofillum inter Saxifragias numerant, vt notat Hermolaus.

C A P. X L V I.

SA X I F R A G A Pisis nascitur locis præruptis, non nisi in saxorum crepidinibus; tenuissimis, ac iuncis ramis, vltra dodrante ferme, sine foliis, sed per longa interualla binis veluti apicibus angustis: cacuminibus insident flosculi, valde exiles, purpurei, & non nulli iuxta alas, in totum Gariofilli syluestri similis est, sed in omnibus longe exilior: radix subrubens, aut flauescens. Quædam in umbrosis parietibus nascitur, breuior: frequentioribus geniculis: foliis angustissimis: flosculis candicantibus. priorem illam Hermolaus Barbarus depictam in vetusto codice Dioscoridis vidisse se testatur nomine Saxifragæ, non plus foliis, quam cirris minutis per ramos ex interuallo conditis, nec frequentioribus: in cacuminibus surculorum flocci ceu arentes potius, quam flosculi, subrubida radice non sine fibris. Alteram similem Romæ ostendi in marittimis, ac montosis tantum; non rubida radice, sed candida: flosculis quoque candidis. Dioscorides Sarxiphagon inquit: alij Saxiphragon, alij Empetron. Romani Saxifragam vocant, frutex est surculosus, in saxo, & asperis nascens, similis Epithymo, (quidam codices legunt, Tymo, in aliis spatiosum est inane, vt notat Hermolaus) in vino cocta prodest habentibus febres, & ad stranguas, & singultus, calculos vesicæ frangendos, vrinas trahendas. Hæc

Dioscorides. Huic profecto conuenit Epithymi similitudo, ob surculo-
rum tenuitatem, ferme sine foliis: foliola autem non valde recedunt à
foliis Thymi, nisi quod exiliora multo sunt; quamquam ea, quæ ab ra-
dice exeant, priusquam caulescat, quodammodo folia Triticicæ mulen-
tur, figura, non magnitudine. Plinius aliam ostendit Saxifragam in ge-
nere Adianti, vt suo loco patebit: & recentiores multas alias plantas ab
effectu Saxifragias vocant.

C A P. X L V I I.

O C Y M O I D E S maior, passim in ruderibus nascitur; incuruis
ramis, cubitalibus, altioribusque hirturis, in quibus folia Ocy-
mi latifolij, hirsuta, instar Anchusæ: flores fert in summis ra-
mulis candidos, Leucoro similes, aliquando tubrubescentes: Vascula cy-
tinis Mali Punici similia chartilaginea, in quibus semina Hyoscyami al-
bidiora. Alterum genus paruum in asperis, & saxosis nascitur, fruti-
cosius, humi stratum: ramulis frequentibus, dodrantalibus, subruben-
tibus, hirsutis: foliola fert paruo Ocymo similia, hirsuta: flosculos ru-
bentes, numerosos, aspectu pulchros, at sine odore: tenuia vascula, in
quibus semina nigra, vt Nigellæ. Dioscorides describit foliis Ocymi;
ramis dodrantalibus, hirsutis; siliquis Hyoscyamo similibus: semine
nigro, vt Nigellæ plenis: radice tenui: eius semen in vino potum vipe-
rarum morsibus, & cæterorum serpentum auxiliatur. Dubium est an
Plinius Ocymoidem intellexerit, cum Ocymum syluestre appellat; an po-
tius Acinum, quod & Ocymastrum à Dioscoride appellatur. Nam cer-
te inter Echy species, eam, quæ Pulegio similis traditur, ab eodem Ocy-
moidem paruum esse, asserere possumus. Nicander quoque, & Nume-
nius duo similiter Echy genera scribunt, quorum alter Ocymoides ap-
pellatur: alterum Alcibium, de quo nos inter Anchusas. Dioscorides
quoque statim post Echium de Ocymoide agit, cuius descriptio magis
generi paruo conuenit.

C A P. X L V I I I.

S A P O N A R I A vulgò appellatur in harenosis nascens, pluribus ab
eadem radice caulibus, rectis, duorum dodrantum altitudine, fre-
quentibus: foliis leuibus, figura Ocymoidis maioris, instar Plan-
taginis neruatis: in cacumine flores fert congestos, quasi in umbella; sub-
rubentes, & vascula oblonga: radículas summa tellure, hæc Saponis vi-
cem præstat ad paenos purgandos: altera fruticosior ex Sicilia angustio-
ribus foliis, quasi Oleæ; lato cespite: floribus distantibus. non desunt
qui

qui hanc ad Struthium pertinere putant, quæ & herba Lanaria dicta est, ob effectum . certe folia Oleæ, vt tradit Plinius, secundæ hic descriptæ conueniunt, & radix Polemoniz, vt tradit Dioscorides : nam in hoc genere continetur . At quia Theophrastus herbam Lanariam inter Acanacea reponit, quamuis seminis conceptus nõ sit spinosus, non licet eam in hoc genere ponere ; sed forte apud eundem alia fuerit à Struthio Struthos ; nam Struthium inter flores coronarios recenset, & acanacea : de Strutho autem inquit, quo splendorem linteis tribuunt : folium Papaueris Herculani ferre, innuens ex illa adiectione aliud intelligi ab eo, quod inter flores coronarios recensetur . Dioscorides quamuis Struthium non descripserit, tamquam rem notissimam ; foliorum tamen similitudinem indicauit in Papauere spumæo, idest Herculano, vt Theophrastus vocat, & in Phyreumate : eius radicem ad lanas purgandas assumi ab insectoribus, acrem esse, urinam impellere, & inter alias multas facultates sternutamenta mouere, & pituitam ad os trahere, idcirco Arabis sæpe sternutatoriis immiscet, appellantes Conditæ . Plinius radiculam vocari tradit, cui succus inest lauandis lanis mirum in modum conferens, candore, & mollitia : æque nascitur satiuæ vbique, sed sponte præcipua in Asia, Syriæque, saxosis, & asperis locis, trans Euphratem tamen laudatissima, caule ferulaceo tenui, & ipso cibus indigenum expetito, & tingenti, quicquid sit eum quo decoquatur ; folio Oleæ, Struthion Græci vocant : floret ætate, grata aspectu, verum sine odore, spinosa, & caule lanuginoso : semen ei nullum : radix magna, quæ conciditur, ad quem dictum est vtum : sed quæ de flore dicuntur, & spinis, & lanugine, ex Struthio Theophrasti desumpta sunt, de quo nos inter Acanacea dicemus .

C A P . X L I X .

NISEAGO vulgò vocatur herba : cuius rami visco obducti sũt, adeo vt paræ Muscæ hærentes retineantur : caules fert rectos, & tenues, cubito altiores : paucis foliis, subhirsutis, forma feræ oliuari : radicem candidam, Rafano similem : flores candidos, aut rubentes, Saponaria tenuiores . Quædam racematim tamquam in spica ferr, longe exiliiores, subpallidos ; vascula tenuia : oriuntur in aridis, & præcipue maritimis . Dioscorides inter genera Papaueris syluestris Aphrodem idest spumæum cognominari inquit, ab aliis Heraction : caule dodrantali : foliis inter cætera Papauera, valde paruis, Struthio similibus : fructu iuxta ea candido : tota herba candida est, & spumæa : radix tenuis, & summa tellure : colligitur ætate : fructus, cum perfecto adoleuerit, ficcatuque deciderit, qui acetabuli mensura cum aqua multa per vomitum purgat : subuenit priuatim comitialibus . Hæc descri-

ptio prædictæ plantæ conuenire possit, si Spumea, ob viscum inherens appellata sit, nec abhorreret, si quis Saponariam Spumeum Papauer diceret, quia tota herba fricata, spumam candidam reddit, vt Sapo: Viscaginem autem Struthium assereret, nam radix descriptioni vtriusque magis congruet. Theophrastus veluti æquiuocum quoddam inter Papauera syluestria inquit: Papauer Herculanum folio constare Struthij, quo splendorem linteis tribuunt; radice in summa tellure eunte; fructu albo: huius radix purgare superius nata est: non desunt qui ad comitialem morbum ea vtuntur in vino mulso. Plinius in syluestribus Papaueris generibus inquit est Heraclion, vocatur ab alijs Aphron: folijs (si procul intuearis) speciem Passerum præsentantibus: radice in summo terræ eunte; semine spumæ: ex hoc lina splendorem trahunt æstare: tunditur in pila comitialibus morbis acetabuli mensura: semen in vino albo, vomitiones enim facit. Plinius hîc verbum in Theophrasto Struthon, Passerem interpretatus est, non herbam: & illam adiunctionem, Quo splendorem linteis tribuunt, non Strutho tribuit, sed folio Papaueris Herculani. Quæ sententia non videtur præter rationem in Saponaria: eius enim folia alis expansis Passeri assimilantur, & tusa splendorem linteis tribuunt: quem vsum Struthij tantum radix præstat. Dictum autem est Struthium quasi Passerculus.

C A P. L.

POLEMONIA, cuius radice grandi, & candida vtuntur officinæ pro Been albo Arabum; oritur gracili solo, frequens in vineis: multos ab eadem radice cauliculos gerit, incuruos, cubitales, læues: folia læuia, subcandida, Gariofîlo breuiora, latioraque: flosculos candidos in tumidis & candicantibus calycibus, veluti vesiculis inclinatis, intus capitulum continetur rotundum, plenum semine nigricante. Altera peregrina apud nos semine ex Sicilia allato, cauliculos fert hirsutos; ramis in diuersa tendentibus, infirmis, & procumbentibus ad terram: folia Ocymoidi maiori similia, & simili modo hirsuta, sed in ramulis longe minora: flosculos, & vesiculas priori similes, quibus decidentibus capitula ostenduntur nigra, & rotunda veluti bacce pendentes, in quibus semina atra continentur, ob læuorem splendentia: Dioscorides Polemoniam describit ramulis exilibus, ac patulis: folio Rutæ, paulo maiore, longioreque ad similitudinem Polygoni, aut Nepitæ: cacuminibus corymbi dependent nigro semine: radice cubitali, albicante, Struthio simili: oritur in montibus, & asperis. Hæc descriptio vtræque prædictas innuit: nam folia in ramis Nepitæ similia, secundæ conueniunt: similitudo autem Rutæ priori magis; sed folia ramulorum accipiuntur, quæ longe exiliora sunt in vtraque.

C A P. L I .

RAPUM sylvestre dicta est quædam in hoc genere, similis Polemonia læui, sed caule erecto, foliis latioribus, ramulos in summo spargit, vascula continens striata, ex quibus exit flosculus subrubens, intra capitulum carthilagineum continetur rotundum, in quo semina nigra Rapo similia: radice nititur tenui, oritur in aruis gracili solo. Quamuis hæc nulla ex parte in genere Raporum contineatur, quia tamen semina omnino Rapi videntur, forte Dioscorides sylvestre Rapum appellat; folia inquit fert læuia, digitalis latitudinis, aut ampliora: fructum in siliquis calyculatis, quibus ablatis alia intus est siliqua, veluti capitulum, in quo parua semina foris nigra, intus alba continentur, vtilia ad cutim detergendam: in segetibus nascitur, cubitali altitudine, in summo multis ramis constans, læuis. Totius quidem plantæ descriptio etiam in genere Raporum reperitur, excepta siliqua; nullam enim in eo genere adhuc vidimus, quæ siliquam alia inclusam siliqua ferret, vt in hoc genere contingit.

C A P. L I I .

ODONTIDES, quasi denticulata, in pratis nascitur, & humecto solo: cauliculo dodrantali, recto, paucis ramis, hirsuto: foliola fert Ocymoidis, parua, vascula oblonga, figura grani Hordei, ex vno caulis latere prodeuntia, instar dentium: flosculos purpureos: radicem exiguam. Plinius eo nomine appellat inter sæni genera, nascentem in pratis, cauliculis densis, ab eadem radice geniculatis, triangulis, nigris: in geniculis folia parua habet, longiora tamen, quam Polygonum; semen in alis Hordeo simile: florem purpureum, & pusillum.

C A P. L I I I .

CENTUNCVLVS hodie in quibusdam Etruriæ locis vocatur, aliis Centone, & Morsus gallinæ; qui à gallinis, præsertim earum pullis, & anseribus expetitur; tenella, & mollis herbula passim in rudicibus nascens, præcipue vmbrosis, cauliculis tenuibus, humi repentibus: foliolis Parietaræ, exilioribus, leuioribusque: flosculos exiles fert, candidos, longo pediculo pendentes: ex foliorum, alis & parua granula, in quibus semina flaua continentur. Huius plures vidimus differentias, magnitudine & paruitate; nam quædam viticulas fert cubitales, & ampliores, & folia portione longiora, initio læuia,

circa summos caules hirsuta. Quædam minutissima : cauliculis vt instar filamenti : foliolis valde paruis. Multæ aliæ media magnitudine spectantur. Quoddam genus extat, hirsutum : recto cauliculo. omnium sapor insipidus ; & tubastringens. Quàmquàm his multum conueniat Alsinæ descriptio apud Dioscoridem, neque tamen abhorret Centunculi appellatio apud Pliniũ : in Italia, inquit, Centunculus vocatur; quam Græci Clematidem vocant : rostratis foliis, ad similitudinem capitis penularum : iacens in aruis : facultate astringendi; Nam folia ex latitudine sensim in acutum veluti rostrum desinentia imitantur capitũ penulas, quod erat genus Capitij. Inter Clemetidas autem numerat Plinius, quia sarmentis multis constat : Centunculus autem dicta est, quia Centonibus familiaris pro Tomento; mollis enim herba est, vt eũdem vsũ prestare possit; quem Gnaphalion; quam Dioscorides Centunculum à Romanis vocari tradit; seu hæc sit Alga, qua vitrea vasa fulciuntur, seu herba Impia Plinij cuius foliola alba, mollia, veluti ex lanosa substantia constant. De Alsinâ alibi dixi, similem huic plantam ostendens, sed foliariis seminibus in alis foliorum, vt Polygoni. Extat & Centunculus montanus in Alpiũ pratis : hic dum prorepat, radicat Graminis modo, adeo copiosè vt vniuersum solum conuestiat : attollit vere frequentes cauliculos, in quibus flores lactei, veluti stellati insident, sine odore : folia aliis parui Centunculi; aliis ad Hederam magis accedentia; aliis angusta, paruis ligulis similia; ob id Linguam auis quidam vocant, & non nulli Gramen Parnasium putant. Quartum genus tenuissimis foliis constat, lanuginosum, in hoc profecto genere videtur esse Gramen, quod in Parnasso monte oriri testatur Dioscorides; cõsistere frutice quam alia Graminis genera; foliis Hederaceis : flore odorato, candido; semine paruo, non inutili : radicibus quinis, aut senis, digitali crassitudine, cãdidis, mollibus, & admodum dulcibus, de eodem Plinius eadẽ refert.

C A P. L I I I I.

CENTVM GRANA vulgò appellatur herbula, ætate proueniens iuxta parietes, præcipuè inter saxa, quibus viq̃ sternuntur, multis ac breuibus ramulis, quatuor digitos non excedentibus, duris, vt Polygoni; in quibus foliola insunt rotunda, ac læuia; in cacuminibus granula frequentia, Centunculo tenuiora; flosculo vix conspicuo; candicante; datur ex aqua frigida puluis ad dissenteriam, & tenesum, vnde quidam vulgo Pondinam vocant; nam miro modo sanat. sunt, qui non inepte apud Dioscoridem Paronychiam intelligi putent; nam exiguus frutex in petris nascens, Peplø similis, breuior, quamquam non maioribus foliis; idcirco nos aliam pro Paronychiam ostendimus.

CAP. LV.

LYSIMACHIA herba est in humectis, virgas rectas ferens, nunc binis per interualla foliis, nunc ternis, aliquando quaternis, figura Salicis: flores circa cacumina luteos, aut purpureos, in partes quinque dissectos: fructus rotundos, vt Anagallidis, in quibus semen farctum continetur, & album: Quæ luteum florem fert, in montibus magis oritur, cubitalis altitudinis: foliis latioribus, breuioribusque, gustu acerbo: eius quædam in alis foliorum floret, breuior; rotundioribus foliis: quædam in cacuminibus tantum, veluti racemum fert non densum, Quæ autem purpureum edit florem, in campestribus magis nascitur iuxta flumina, & in scrobibus, altitudine bicubitali; foliis angustioribus, gustu glutinosi; flores densos cacuminibus fert in prælonga, veluti spica, vascula oblongiora, tenuioraque: radicem ramosam, duram, cortice rubescente, gustu astringente: Dioscorides Lysimachion vocat, caulibus cubito altioribus, fruticosis, tenuibus, à quorum geniculis exeunt folia Salicis, tenuia, gustu astringentia; flore rubro, vel aureo: gignitur in aquosis, vel palustribus: suffita acerrimum odorem reddit, quo serpentes fugat, & muscas interficit. Plinius Lysimachiam ab inuente appellatam; foliis Salicis, viridibus: flore purpureo: fruticosam: erectis ramulis: odore graui: in aquosis ei: tanta vis, vt iumentis discordantibus iugo imposita, asperitatem cohibeat.

CAP. LVI.

NVMULARIA vulgò appellatur herba in scrobibus nascens, humi strata, multis ab eadem radice cauliculis, recta circumquaq; serpentibus; foliis rotundis, figura nummi, vnde nomen, coniugatim per breuia interualla, sapore acerbo; flores in alis foliorum fert luteos, & fructus Lysimachia similes. Placet in viridariis opere Topiario ex vasis dependens longissima coma. Quidam Centummorbiam vocant; mirificam in sanandis vlceribus tum externis, tum internis. Chymistæ sperant hac herba coagulari posse argentum viuum: in archanis quidam Borissam vocant, quidam Lunariam.

CAP. LVII.

HERBA Paralytis à recetioribus medicis vocatur, in montibus proueniēs, locis vmbrosis, ab radice tantū foliata: foliis Lactucæ, angustioribus, vnde quidā Lactucā syluestrem in Alpibus vocant; vescūturq; pro olere: radix subest pollicis crassitudine ex frequēribus radicularibus iūccis cōpacta; flores fert ī singulis cauliculis singulos inter folia, pallidos: fructus aut Lysimachia longiores, folliculo florē tegere inclusos,

& semina intus sarcta, sapore astringente; floret non dum exacta hyeme, vnde primula veris à quibusdam vocatur: laudata ad articulorum dolores, & calculum, radicis decocto; florum succus maculas faciei delet. Altera illi similis paulo hirsutioribus, ac rotundioribus foliis, cauliculo dodrantali, candido, hirsuto, in cuius cacumine tres, aut quatuor flores dependent aurei, & fructus alteri similes, vtuntur ad eosdem vsus. Apud Dioscoridem in Verbasco Phlomides duæ, idest Verbascula, traduntur hirsutæ; rotundiis foliis; humiles; ab aliis Thryallis vocatur. apud Theophrastum Thryallis traditur inter spinosa Plantagini similis, de qua nos alibi.

C A P. L V I I I.

A VRICVLA Vrsi, seu Lupi vocatur in Alpibus similis herbæ Paralyti: foliis paucioribus, in terra stratis, & conuolutis, vt auricula, alba quadam linea denticulata circumdante, crassis, pulposisque, mollibus, non rugosis vt supradictæ: in cauliculo subhirsuto & nudo fert flores aureos tres, aut quatuor, gratissimi odoris: oritur in altissimis, & præcipitiis. Quid si hanc tertiam Phlomidem dicamus apud Dioscoridem, quæ Lychnitis cognominata est: foliis ternis, aut quaternis, vel paulo pluribus, hirsutis, crassis, pinguibusque, aptis ad lucernarum lumina? Non enim hæc genere seiungitur à supradictis. Plinius fere eadem habet, quæ Dioscorides sunt, inquit, Phlomides duæ, hirsutæ, rotundis foliis, humiles. Tertia Lychnitis vocatur, ab aliis autem Thryallis; foliis ternis, aut cum plurimum quaternis, crassis, pinguibusque, ad lucernarum lumina aptis, ex quibus, Lychnitim seiunxisse videtur à reliquis duabus hirsutis; quia huic nequaquam hirsuta essent folia, sed crassa, & pingua, apta ad lucernarum lumina, vbi exsiccata fuerint; in reliquis autem conuenirent tres Phlomides, rotundis foliis, humiles. in Dioscoride igitur superfluum videbitur illud verbum hirsutum in Lychnite quamquam non omnino sic sit eius folium.

C A P. L I X.

A NAGALLIS herbula est humi procumbens; cauliculis quadrangulis, dodrantalibus: binis foliolis in singulis geniculis sine pediculo adnexis, similibus Centunculo: flosculos in singulis geniculis binos, longo pediculo fert, colore puniceo, vt Corallus, aut cæruleo elegantissimo, patulos, & quinquepartitos sectos: fructus rotundos, pedulos, quibus arefcētibus abscedit dimidia vasculi testa, & semen minutum fundit. Punicea passim in hortis, & secus vias prouenit; cærulea

rulea in montosis, & gracili solo. florent utraq;e tota æstate. Dioscorides Anagallidis duo genera esse tradit flore distantia: femina flore cæruleo; mas puniceo; futices parui, in terra iacentes: foliis in quadrangulo caule pusillis, subrotundis, ad Helxinæ folia accedentibus: semine rotundo. Plinius eadem ferme tradit: nasci in hortis, & aquosis: non aliores palmo: frutice tenero: foliis pusillis, rotundis, in terra iacentibus: prior floret cærulea: aliqui Corchoron vocant. apud Theophrastum Chorchorus inter olera ponitur; sed ob amaritudinem in proverbio est: folium eius Ocimum æmulatur. quod vero asserit Plinius prius florere cæruleam, aliam plantam significare videtur, hyeme incipientē, geminis orbiculis testium modo, de qua inferius.

C A P. L X.

MYRIOPHYLLON in palustribus Pisanis nascitur; frequentibus foliis, mollibus, tenuissime scissis, instar latæ auium plumæ: radice iuncea, alba, fibrosa: caulem supra aquas attollit, nudum, tenerum, ac mollissimum supra dodrantem: flores circa summum, per interualla congestos, multo latiores Anagallide, colore ex albo modice purpurascente: fructus quoque Anagallide maiores; floret vere: Alterum in eisdem locis foliatum vsque ad verticem; foliis per interualla quinis simili modo dissectis, minoribus. Thyrsum egerit extra aquas, quatuor digitorum longitudine, in quo fructus per interualla quini in orbem, Coriandri magnitudine, sine flore. Dioscorides caulem scribit tenerum, & singularem, vnica nixum radice; plurimis foliis, leuibus, Feniculo similibus: caulis flauescit, varius, ac veluti ex industria depictus: nascitur in palustribus. Plinius Myriophyllon à nostris millefolium appellari testatur, caulis est tener, similis Feniculo; plurimis foliis, vnde nomen accepit: in palustribus.

C A P. L X I.

PORTULACA æstate prouenit in hortis humi stratam: frequentibus ramis, rotundis, & carnosis: læuibus foliis, subrotundis & cæcis: Hærent in alis apices, flosculum condentes luteum, qui aduentate sole aperitur, apice reflexo veluti galea, noctu clauditur, restituta galea: semina veluti in fouea continentur, nigra, operculo tecta. extant differentie quædam magnitudinis, & paruitatis. Quæ latiora fert folia, attollitur magis & colitur pro olera: quæ angustiora habet, magis humi sternitur, syluestrior, secus vias nascens: hæc florem non explicat, sed intra conditum seruat: venit & hæc in cibos, quamquam ingrator: utraq;

utæque succo glutinoso constant, cui proprietates inest stuporem dentium tollendi, asperitatem leuigando, ut Galenus testatur. Dioscorides & Plinius indescriptam reliquerunt, tamquam notam, sed ad multos morbos efficacem, ut refrigerandi, & humectandi. Theophrastus Portulacæ radicem breuem scribit, tum quæ media est, tum quæ in latus porrigitur; exit tardius post septimam diem à satu. Desyluestri Portulaca pluribus in locis fit mentio, scilicet in Thelephio, in Semperuio minimo, & in Peplio, sed nulla ex his conuenit ei, quæ hic posita est syluestrior. reperitur tamen in codicibus græcis Dioscoridis caput de Portulacâ syluestri ad nexum ei, quod de satiua loquitur: cuius principium & finis desumpta sunt ex tertio Semperuio, sed interferitur Portulaca syluestris, quam proposuimus in hunc modum. Est quando & in domesticis locis oritur foliis Oleæ, minoribus multo, pluribus, & tenuioribus: cauliculis rubentibus, ab radice vna frequentibus, inclinatis in terram: his manû facile in succum soluuntur tenacem, liquorem cum quodam salis gustu, quæ postea sequuntur: facultas eius calfacere, & reliqua, non ad hanc pertinere videntur, sed ad eam, quam dixit in petris nasci, scilicet tertium Aizoum.

CAP. LXII.

A MARANTVS in Etruria vulgo Fioruelluto, spica est ramosa, veluti ex serico vellere constans, colore specioso nigrantis Rosæ, qui nequaquam marcescit, sine odore: vasculis constat inter multiplices folliculos instar Tritici, in quibus parua semina continentur, nigra, ut Bliti. Planta colitur in hortis inter coronarias, cubiti fere altitudine, recta: ramis quoque rectis: foliis Bliti, angustioribus: spicas fert in summo, & à latere in autumno. Veniunt in cibos solta ex oleo sale, & aceto. Plinius de Amarantho scribit. Est spica purpurea verius, quam flos, & sine odore: mirumque in eo, gaudere decerpi, & lætius renasci: prouenit Augusto mense; durat in autumnum. Alexandrino palana, qui decerptus asseruatur, mirumque, postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hyernas coronas facit. Summa eius auctoritas in nomine est, appellato, quoniam non maturefcit. Sed alia est Amaranthus apud Galenum, quæ à Dioscoride Helachryson vocatur.

CAP. LXIII.

C ENTAVREA vulgo appellata herbulâ est in collibus riguis, paulo alior dodrante; tenuibus, & rectis cauliculis, quadratis: foliis per interualla binis, sine pediculo, subrotundis, paruis, quibus

quibus nerui in longitudinem tendunt : flosculos fert in cacumine veluti in umbella, rubentes, qui summis fructibus insident, secti in quinque foliola : fructus exiles, & oblongos, quibus semina insunt nigra, minutissimis atomis similia : radix subest exigua : tota amarissimo sapore constat, & magnis viribus ad vulnera sananda & purgationes : mulieres cauentur ad capillum ruffo colore tingendum, ideo Biondellam vocant. Dioscorides Centaurium minus appellat : Origano aut Hyperico similis est, caule anguloso, palmum excedente : flore Lychnidis è puniceo in purpureum vergente : foliis Rutæ, prælongis, & paruis : fructu Tritico simili : radice pusilla, leui, & superuacua, amara. Plinius Centaurium inquit cognomine Lepton, minutis foliis, Origano simile ; angustioribus & longioribus foliis : anguloso caule, palmum alto, fruticante : flore Lychnidis : radice tenui, & superuacua ; succo efficax. Fel terræ nostri nominant propter amaritudinem summam. de Centaurio maiori alibi dicendum.

C A P. L X I I I I.

ACHILLEOS in incultis nascitur iisdem fere locis, vbi Centaurea : vnico caule, rotundo, recto, semicubitali : foliis Centaurea latoribus, per longa interualla inuicem coniunctis, vt medium vndique caulem amplectantur, colore ex viridi & ceruleo albicante : paucis ramulis, rectis, quibus summis flores insunt lutei, & vascula crassiora Centaurea : nigris seminibus. hæc quoque amaro sapore constat, vulgo accipiunt pro Centaurea maiore ; nam Mesues inter Centaureas recenset, magis laudans, cuius flores colorem habent citrinum palearem. Plinius ex quorundam sententia veram Achilleon esse scribit, scapo cæruleo, pedali sine ramis, ex omni parte singulis foliis rotundis, eleganter vestitam ; vulneribus medetur.

C A P. L X V.

GRATIADI à recentioribus Medicis in Italia vocatur herba in pratis sênariis, præcipue humectis : caule quadrato, dodrantali : foliis per interualla geminis, angustis, & oblongis : inter quæ flores sunt concaui, & oblongi, dissectis labris, ex cæruleo purpurascens ; vascula seminis rotunda, vt Anagallidis : tota amarissima : efficax vulneribus glutinandis, casu inuēta, cum in campo sênario quidam vulneratus in capite, concidisset, obducta capiti hac herba, cum alia nõ esset ad manus, vulnera glutinata sunt. Altera est paulo altior, ac ramosior ; foliis longioribus quasi Lysimachiæ purpureæ : floribus ex purpu-

ra albicantibus. Mattheus syluaticus Persicariam minorem vocat. Germani alias habent hoc nomen.

C A P. L X V I.

CIMBALARIA vulgo appellatur herba in parietibus dependens: tenuibus ramulis, fere cubitalibus: foliis tubrotundis, Hederæ figura, scissis, paruis, & crassis: hoscuculos purpureos fert in alis foliorum, laudatos, ore compresso: fructus rotundos, in quibus parua femina, & multa continentur: radix inutilis: viuunt in subres hac herba pro Umbilico Veneris. Plinius, vt placet Hermolao, Capnon primam intellexit, quam pedes gallinaceos vocant: nascitur inquit, in parietinis & scapis: ramis tenuissimis, sparsisque: flore purpureo: viridis succo caliginem discutit.

C A P. L X V I I.

VERONICA femina vulgò appellatur herbula in aruis strata, similis Cimbaliariæ, hirsuta: foliis rotundioribus, non incisis: hoscuculis palleſcentibus: fructu simili prædictæ: tota acerbo sapore constat cum amaritudine: efficax ad vulnera sananda, & scabiem, & tumores dissoluendos, præcipue ceruicis; & Elephantiasim illita: altera est Veronica mas alibi dicenda.

C A P. L X V I I I.

CATANANCE, quidam vulgò Balsaminum vocant, herba in hortis feritur, pulchritudinis gratia: caule constat crasso, tenero, subrubro, simili Portulacæ, sed recto, fere cubitali, assidue propè radicem crassiori, paucis ramis, rectis: foliis figura Salicis, serratis: flores in alis foliorum fert, speciosos, concauos, cauda inferioris reflexa, hiantes productis duobus labris, colore purpureo: fructus in binatos, hirsutos, magnitudine siliquarum Ciceris, qui ardescens peculiari quodam modo dehiscunt; nam rimula lateri aborta, confestim contrahuntur diuisi in plures, veluti vogues aduncos, & in terram decidunt, effuso semine, quod simile est paruæ Viciæ, colore subruffo; punctis quibusdam distincto. Altera in Alpibus nascitur locis vmbrosis: ramis patulis: caule tenerrimo, fere perspicuo: foliis tenui pediculo deorsum inclinatis, subcandidis, breuioribus, latioribusque, & subrotundis, mollissimis, magis incisis: flores fert ex longo pediculo veluti filo pendulos, figura grandis scorpionis, cauda superius reflexa, hiantes, colore

colore aureo, pūctis nigris quibusdam in faucibus : tenues fert siliquas, quæ in maturitate leuissimo tactu dissiliunt in plures partes, vt supradictæ; semen autem longius eiuculantur, vt colligi nequeat, nisi magna induſtria : sunt hæc granula paulo oblongiora, simili modo punētis distincta : radices vtrique tenues, & plures : in exortu caulis tuberosæ Dioſcorides vtramque Caranancem hoc modo describit : vna, inquit, folio longo constat, vt Coronopus : radice tenui, iuncea, capitulis senis, septenisque, in quibus semen Eruo simile : flectitur fructus exareſcens in terram, & ad speciem vnguium Milui exanimati se contrahit. Altera Mali exigui, magnitudine conspicitur; radice parua ceu Oliuæ; foliis quoque Oleæ figura, & colore, mollibus, inclinatis in terram, diuisis : fructum in virgulis paruum, Ciceris effigie, in multas partes attritum, puniceï coloris : Vtramque narrant in amatoria expeti : Theſſalicæ mulieres his vti traduntur. Plinius neglexit harum plantarum descriptionem; quia solum ad amatoria celebratæ sunt.

C A P. L X I X.

FLOS quidam vulgo in Etruria Fior Capuccio ob coloris gratiam, quæ etiam arefactis ſeruatur : expetitur in coronas, caulis est cubitalis, rectus, paucis ramis rectis : foliis numerosis, in angusta, & oblonga foliola diuisis Fæniculo proximis : Flores circa summas virgulas initio antequam deſiſcant, effigie Delfinorum, virides : procedente tempore explicati, colorem purpureum elegantem contrahunt, tendentem ad cæruleum, à tergo caudati : Folium in his est quoddam implicatū, quod in albo characteres habet occultatos, ex virgulis cæruleis, duas literas exprimentes. A.I. aut tres. A.I.A. : siliquam fert oblongam, nigram, seminibus nigris, vt Melanthij, sapore ingrato, amato : colitur in hortis inter coronarias, quamuis & sponte proueniat in aruis. Alterum genus frequens in ſegetibus breuius : tenuioribus rami, & patulis : tenuioribus tum flore, tum foliis, in quo nequaquam viſuntur inſculptæ literæ : vtræque annuæ tantum sunt : Recenſentur à quibusdam non ſine probabili ratione inter genera Cumini ſylueſtris, ipſe nõ dubito hunc florem inter coronarios habitum apud antiquos ſub nomine Hyacinthi, quem poetæ fabulantur ex Aiacis cruore ortum, vt apud Ouidium legitur. De hoc Plinius inquit ita diſcurrentes Venas inſe, vt græcarum literarum figura. A.I. legatur inſcripta. Alius tamen est Hyacinthus apud Dioſcoridem inter bulloſas, vt proprio loco patebit. De hoc Hyacintho meminit Dioſcorides in Delphinio inquiens, alij Hyacinthum appellat. Romani Buccinum, eius duo genera. Maius ramos fert ab vna radice duorum dodrantum, altitudine, vel maiores : & circa eos foliola diui-

sa, tenuia, oblonga, Delphinorum effigie, unde nomen: flos Leucoio similis, in purpuram vergens; semen in siliquis Miliio simile: nascitur in asperis, & apricis: semen in vino potum ictibus scorpionum vnice medetur: argumento: quoniam obstupescunt Scorpiones ea herba apposita, & inualidos ictus agunt, ea amota pristinas vires assumunt: Alterum scilicet minus, simili antedicto, sed foliis, ac ramis multo tenuioribus, vires quoque similes habet, infirmiores tamen. in hac descriptione illud solum animaduersione dignum, Delphini effigiem, non in foliis esse accipiendam: qui enim fieri potest, vt in foliis scissis tenuibus, & oblongis, eius animalis figura exprimat? sed in floribus adhuc herbaceis quiuis facile agnoscat Delphini effigiem, capite crasso, curuo dorso, in tenuem caudam desinente. Est tamen planta parua foliolis Delphini effigie, curuo dorso: forte minus Delphinium, quam nos inter affines Itrioni describimus.

C A P. L X X.

O N A G R A in Alpibus nascitur locis aquosis: caule bicubitali, altiorique, subrubente, recto, ramis veluti virgis Salicis: foliis quoq; Salicis: flores fert circa summas virgas, roseo colore, speciosos, in foliola explicatos: decurtata à tergo cauda: siliquas rectas, digitali longitudine, tenues, subrubentes: hæc dehiscunt perfecto semine in quatuor partes recuruatas: semina intus parua, quibus lanugo inest candida, quæ pappus vocatur. Dioscorides fruticem in montibus prægrandem esse scribit, instar arboris; foliis Amygdali, latioribus, Lilio non dissimilibus: flore rosaceo, magno, radice candida, longa, quæ cum siccata est, vinum obolet. hæc feras mitigat, & sicuras reddit aqua, in qua maduerit, pota. Theophrastus Oenotheram vocat radicem, quæ è vino pota, mitiores hilarioresque mores conciliat. Plinius Oenotheram, & Onurim appellat: Amygdalino folio: flore rosaceo, fruticosum; longa radice, & cum siccata est, vinum olente.

C A P. L X X I.

A L I A E in campestribus oriuntur, locis palustribus, breuiores: floribus in alis, foliorum, rubentibus, minoribus, qui summis siliquis insident: siliquæ tenuiores, digitali longitudine: semine in pappum desinente: quarum vna hirsuta est, latiore folio: altera leuis, angusto folio, quod hyeme venit in olera antequam caulescat. Tertia in montibus, folio ad Hederam accedente. omnibus serrata insunt folia. hæc ex genere Onagregensenda sunt.

C A P. L X X I I.

ASCLEPIAS tota facie Apocynum, quam inter frutices posuimus, representat: nascitur in syluis: multis, & tenuibus radicibus, pluribus virgis, rectis, simplicibus, cubitalibus, succo lacteo: folia insunt Hederæ in acutum desinentia: circa summas virgas racemuli sunt in alis foliorum, in quibus flosculi candicantes, ut siliquæ crassiusculæ in acutum desinentes, quæ rimula à latere dehiscentes semina ostendunt farræta, oblonga, & depresso, argenteis quibusdam pappis adnexa, quidã hodie Vineæ toxicum vocant, quia venena depellit, quamvis aliæ apud recentiores medicos eo nomine accipiantur. appellatur etiam à quibusdam Hirundinaria ob seminis similitudinem. Dioscorides describit: ramis longis; foliis Hederæ, longis: radicibus numerosis, tenuibus, odoratis: flos graue olet: semen Securidacæ: nascitur in montibus: radices in vino potæ torminibus, & venenatorum moribus subueniunt: folia illita, maleficiis mammaram, & vteri vitii opitulatur. Plinius eadem tradit, tantum radicis odor in hac nostra nequaquam euidentis est.

C A P. L X X I I I.

CHELIDONIUM maius, vulgo Celidonia, nascitur inter scæpes, & in ruderibus prope maceries; herba coloris ex albo cærulei: caulibus cubitalibus, ramosis; foliis diuisis, Ranunculi modo, sed pluribus in vno pediculo: flores in racemulis fert luteos, figura Leucœij: siliquas tenues, digiti longitudine, in quibus semina sedent in duobus lateribus nigra, & splendentia: radicem pollicis crassitudine, in multas fibras desinentem, colore croceo: succo madet tota planta croceo, amara, mordens, graue olens. Dioscorides describit caule geniculato, cubito altiore: foliis Ranunculi, mollibus, glauci coloris, subamaris, graue olentibus: radix superne vnica, inferne fibrosa, croceis capillamentis: siliquæ Papaueris corniculati: semen Papauere maius: floret in aduentu hirundinum, & discessu marcescit; vnde nomen. sunt, qui scribant Hirundines pullis suis in nido mederi illa vitium cæcitatibus abstergentes. Apud Theophrastum Theodorus Hirundinariam vertit: floret inquit in aduentu Hirundinum. Plinius maius Chelidonium inquit, constat fruticoso caule: foliis Pastinacæ erraticæ, amplioribus: ipsa altitudine duorum cubitorum; color albicans: flos luteus: succus Croci, mordax: semen Papaueris: Hirundines hac visum pullis restituunt: distillatur hodie aqua ad oculorum nubeculas; vtuntur radice inferentes cauis.

cauis dentibus : purgat enim & dolorem tollit, de minori Chelidonio alibi dicendum .

C A P. L X X I I I .

PAPAVER corniculatum, foliis & flore similitudinem habet cum Papauere : fructu valde distat ; non enim calycem fert , sed siliquam palmo longiorem, cornu modo cui uam, ac duram, in qua semina nigra continentur, sed tamquam carni infixæ : qua tota siliqua repletur, duobus lateribus adnexa ; folia longiora , quam Chelidonij, lateribus sinuata magis quam diuisa, candida, aspera, lanugine obducta : flores in summis ramis pallidi, magnitudine & figura Papaueris : oritur in montibus , sed copiosè in maritimis, cubitali altitudine . Dioscorides describit foliis candidis, hirsutis, Verbasco similibus, in ambitu incisis, ut syluestere Papauer : caule simili : flore pallido : fructu Fenugreci, corniculorum modo inflexo : semine Papaueris, pusillo , nigro : radice per summa cespitum nigra, crassa, in maritimis asperis . Noxas similes affert fumentibus, quas Opium , & similem habet curationem , ut libro sexto inter venena tradit, quod mirum videtur, cum eius temperamentum calidum statuatur à Galeno : quod patet ex effectu ; nam semen acetabuli mensura purgat aluum cū aqua multa : radix decocta in aqua ad dimidium, & pota, medetur ischiadicis, affertibus lecinoris, & mungentibus crassa , & areneosa : folia & flores ulcera emarginant illita ex oleo, exterunt enim carnem tenellā, & crustas auferunt . An foliis, & floribus, & iucco inest vis deleteria partim cum caliditate, partim cum frigiditate sopotifera ? ideo nemo ea intus exhibet . Theophrastus inter ea , quæ æquiuoce dicuntur, Papauer corniculatum recenset, nigrum esse : foliis Verbasci nigri, sed minus nigris, cubitalis altitudinis : radice breui per summa cespitum : fructibus inflexis corniculorum modo, qui per messem colliguntur ad aluum purgandam : nascitur iuxta mare, locis saxosis . Plinius inter genera syluestris Papaueris, Ceratium vocari inquit nigrum , cubitalis altitudinis : radice crassa , corticosa : calyculo inflexo, ut cornu : folia minora & tenuiora , quam cæteris syluestribus : semen exile . Nec absurde Verbasco nigro comparantur folia à Theophratto & Plinio , nam adulta planta nigriora redduntur, quæ initio candida, ut Dioscorides testatur .

C A P. L X X V .

LEONTOPETALON radix est rotunda, & magna, Rapi modo, nigra, & tuberosa, vnde incipiente vere emergunt folia, longis & tenuibus pediculis, ramosis, in quibus folia inæqualiter diuisa,

diuisa, & subrotunda, candicantia; cauliculis dodrantalis, in quo parua sunt folia, & ramuli, quibus insident flosculi pallidi, quales in Chelidonio: siliquæ breues: paucis feminibus: peregrina apud nos. Audio in Apulia copiosam. Alia in montibus vmbrosis; minori radice, flaua, & excavata: foliis tenerioribus, ac tenuius scissis, ad Fumiterræ folia accedentibus: cauliculum breuem, & simplicem fert, cui in medio tantum sunt folia, vt in Anemnone: flosculi tamquam in spica concaui, & purpurei, figura Fumiterræ maiores: Audio & flore candido repetiri. siliquas paruas, alteri similes fert; nigro semine: hac in Germania vtuntur pro Aristolochia: quidam Pistolochiam vocant: vtrique folia breui tempore adsunt; Vere tantum florent. Dioscorides Leontopetalon non ab similem his tradit: caule dodrantali, aut altiore; plurimis alis; in cacumine semina parua, duo, aut tria in siliquis Ciceris modo: flores Anemmonæ similes, puniceos; folia Brassicæ, sed Papaueris diuisura: radices Rapi modo, nigras, strumosas: nascitur in aruis, & segetibus. Plinius similiter describit: folia Brassicæ; caule semipedali: alæ multæ: semen in cacumine in siliquis, Ciceris modo: radix Rapæ similis, grandis, nigra: nascitur in aruis.

C A P. L X X V I.

SPLIT vulgò appellatur in præruptis Alpium, & saxorum crepidinibus, herbula numerosis cauliculis, dodrantalibus, teneris: foliis Fumiterræ: flosculis quoque similibus, colore pallido: siliquas exiles fert, in quibus semina atra continentur: radices tres, aut quatuor iouicem intortas, pallefcentes, amarissimas, quibus magna vis, ad cerebrum, & neruorum, articolorumque morbos sanandos, vt paralytism, tremores, conuulsiones, dolores, ad quem vsum radix in vino coquitur olla crusta panis obstructa. Huius decoctionis exhibentur vnciæ duæ ieiuno ventriculo semel in die, qua potione initio veluti inebriari videntur. Quinta ad summum liberari traduntur. Hanc Pistolochiam esse apud Plinium existimo, inter Aristolochias quarti generis, de qua inquit, tenuior, quam Clematidis, densis radice capillamentis, Iunci plenioris crassitudine. hanc quidam Polyrhizon cognominant: conuulsis, contusis, ex alto præcipitatis radice pota ex aqua vtilissima esse traditur: semine pleuriticos, & neruos confirmare; excalfacere; eadem Saryion est, id est Venerem stimulat.

FUMARIA, quæ & Fumusterræ à recentioribus medicis vocatur, tenera herbula est, passim in hortis, & inter segetes, etiam in parietibus nascens: pluribus, & in firmis ramulis, angulosis: foliis multifariam diuisis, instar Apij tenuioris, candicantibus: flosculos in oblongis racemulis fert, tenues, & oblongos, purpurascens: fructus rotundos, ac præduros veluti parua capitula, vnico intus semine. libuit autem inter has recensere, quoniam in cæteris magnam video affinitatem. Quædam extat longioribus cauliculis: rarioribus foliis: flore candicante. Dioscorides Capnon græce vocat, quasi fumum: fruticosa inquit herbula est prætenera, Coriandro similis: foliis candidioribus, vndique numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Plinius Capni duo genera facit: primam, quam Pedes gallinaceos vocant, nascens in parietibus & sepibus; ramis tenuissimis, sparsisque: flore purpureo: viridis succo caliginem discutit, itaque in medicamenta oculorum additur. Hanc Hermolaus existimat esse, quam hodie vulgo Cimbalariam vocant, de qua nos alibi. de altera inquit, similis & nomine & effectu alia est Capnos fruticosa, prætenera: foliis Coriandri, cineracei coloris: flore purpureo: nascitur in hortis & segetibus hordeaceis. claritatem facit inunctis oculis, delachrymationesque ceu fumus. vnde nomen accepit, quæ descriptio eadem est, cum ea, quæ traditur à Dioscoride. Quid repugnaret, si his significari dicamus duo Fumariæ genera prædicta? nam & si vna est flore candicante, in eodem tamen flore purpureum quid inest, oriturque; magis in parietibus, & circa maceries: cum altera in aruis magis proueniat. Mefues simili modo duo genera facit; nam quædam inquit, florem fert subalbidum, cineritium: altera pallentem, violaceum, idest purpureum. recenset inter medicamenta purgantia, infirma tamen; nam euacuat flauam bilem, & humores adustos, ideo confert lepræ, scabiei, pruritui, & Iecinorosis; clarificat sanguinem; eligit autem eam, cui flos subviolaceus. Testatur Dioscorides herbam bilem ducere per vrinam, succum oculis iniunctum claritatem visus facere; ob id Aetius Chelidonium appellari tradit, vt Hermolaus putat, ob similem effectum: Capnium inquit in curatione iccinoris obstructi, appellatur etiam Chelidonia; eius succus expressus, & siccatus reponitur redactus in pastillos, & semel quidem adhibitus dolorem omnem adimit, ter autem præbitus in totum ab affectione liberat, & firmitatem visceribus addit: datur cum vino, aut aqua mulsa, idem præstat herbæ decoctum, etiam si valde febricitent ægri: aliquando herba ipsa exsiccat, eiusque puluis exhibetur cocleari mensura, alibi Chelidonium Phragmitem vocat, quia liberat ab infarctu.

C A P. L X X V I I I .

GENTIANA non nisi in Alpibus prouenit; caulibus rotundis, rectis, simplicibus, bicubitalibus: foliis Plantaginis, maioribus, per interualla binis: flores circa summas virgas, in orbem dispositos per interualla, luteos, in foliola explicatos, stellæ modo: folliculos breues, & latos, in quibus semina cōpressa: radices in diuersa tēdētes, longas, lentas, pallidas, ex crassa quadam nigra exorientes, amaras. Dioscorides Gentianam appellatam ab inuentore Gentio Illyriorum rege scribit: foliis ab radice quidem Iuglandi, aut Plantagini similibus subrubris, à mediō autem caule, & prope cacumen paulum dissectis: caule concauo, læui, digiti crassitudine, geniculato, & per maiora interualla foliato, bicubitali: semen in calycibus habet, latum, sine pondere, paleaceum, ad spondylium accedens: radicem longam, Aristolochiæ longæ similem, crassam, amaram: in altissimis montium iugis, & umbrosis, aquosisque: vis radici inest calfactoria, & astringens, bibitur ex vino ad morsus serpentum: ex eadem succus extrahitur decoctione, qui inspissatur, optimum remedium dolori laterum, lapsis ex alto, ruptis, conuulsis, hepaticis, & stomachicis potus ex aqua drachmę pondere: radix subdita eicit partus, vulneribus quoque, & vlceribus sinuosis utilis. Plinius scribit vbique nasci, in Illyrico tamen præstantissimam: folio Fraxini, sed magnitudine Lactucæ: caule tenero, pollicis crassitudine, cauo, & inani, ex interuallis foliato, trium aliquando cubitorum: radice lenta, subnigra, sine odore: aquosis montibus subalpinis plurimā. componitur ex hac apud Mesuem, & alios plerosque medicos Theriaca Diatessaron idest ex quatuor rebus, scilicet addita Aristolochia rotunda, Myrrha, & baccis Lauri æquali portione, quæ vicem explet Theriacę magnæ. Dioscorides alio modo Diatessaron facit exhibens percussis à serpente radices Gentianæ drachmas duas cum Pipere & Ruta & Vino.

C A P. L X X I X .

VINCITOXICVM à recentioribus medicis vocatur, & Antipharmacum, herba in montibus Getianæ similis: breuiori caule, non ultra binos palmos, purpurascente: folia fert Saponarię, longiora, & angustiora, in tenuem mucronem desinentia: flores inter folia cæruleos, oblongos, & concauos, parum dissectis labris: siliquas in calyce similes Asclepiæ: radices plures Buxei coloris, longas, digiti parui crassitudine, amarissimas. extat in hoc genere quædam, cuius radices pertusæ eo ordine, vt crucis formam ostendant, vnde Cruciatæ vocatur:

catur : floribus purpurascens, pluribus, in summo caule congestis circa folia, quæ paulo sunt angustiora : extat. & breuior, palmi altitudine. De Vincitoxico Mattheus syluaticus scribit, multum reperiri iuxta Elleborum nigrum : caule violaceo, longitudinis vnus, aut duorum palmorum, foliis Persici : valere contra venenum : ingredi in Theriacam Diatesaron, quasi hæc pro Gentiana accipiatur, nam apud Mesuem & reliquos authores non Vincitoxicum legitur, sed Gentiana. celebrantur radices harum in febribus pestilentibus, & ad vermes enecandos singulari remedio. Alij pro Vincitoxico accipiunt, eam quæ Asclepias vocatur à Dioscoride, non ab simili forma prædictis.

C A P. L X X X.

QUÆDAM in Alpium pratis pusillæ, quatuor digitos, aut palmum non excedentes, amaræ, foliis Centaurij minoris, paucis : flores, & fructus eisdem ferunt cum supradictis : radicem paruam, & similiter Buxei coloris. differunt inter se magnitudine, & paruitate foliorum, aut florum : flores omnibus concaui, & sectis labris magis minus, plerisque colore caeruleo, quibusdam candicantes, omnes Gentianæ congeneres.

Finis Libri Sexti.

C A P. L X X I X.

AN.

ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER SEPTIMVS.

CAP. PRIMVM.

DOSTOYAM eas plantas persecuti sumus, quibus solitaria sub singulis floribus data sunt semina, aut simplicia feminum conceptacula: iam explicemus, quibus bina semina, sub singulis floribus continentur, ut vniuersum genus Ferulaceum: post hæc autem de iis dicemus, quæ seminū conceptacula bipartita ferunt. Appello genus Ferulaceum, quodcumque Ferularum modo floret, ac semen fert: caulem omnia fere fungosum gerunt, geniculatumque: ramos alternatim, à dextris & sinistris tantum, ramorumque; furculos eodem ordine, sed secundum alteram dimensionem: florēt non solum in cacumine, tum caulis medij, tum ramorum, sed etiā à latere in tertia furculorū productione, atque aliquando etiam in quarta, ut Feniculus, & quibus diurna est, floris productio: extremi furculi in multos ex eodē callo veluti radios finduntur, quibus summis flosculi numerosi insident, rotundam superficiem cōstituētes, specie vmbraeli; ideo vmbellæ appellantur: latissima, quæ in medio caule, eademque prima exoritur, ei succedunt & tempore & magnitudine, quæ in summis ramis maioribus, minimè omnium ac postremæ, quæ in ramorum furculis: flosculi summis seminibus insident, constantes ex foliolis: semina bina sub singulis flosculis, inuicem adeo coniuncta, ut vnicum videatur, nec prius abscedunt, quam perfecta fuerint & exsiccata, eorum cor in parte superiori existit, qua flos insidet; folia plurimis lato pediculo constans caulem cingente internodiis & magna ex parte secta, & in ramos distributa; aut tripartitis assidue ramis ut Apio. Ferulis, Feniculo; aut à medio pediculo pluribus coniugatim exeuntibus, ut Pastinacæ, Sio: pauca in hoc genere integro folio constant, plurima verò acria sunt, & odorata; alia quidē semine; alia radice; nonnulla etiā foliis & caule. sunt & quæ lachrymas fundāt medicatas, idcirco ex hoc genere multa remedia medici eliciunt: quædā & inter olera assumūtur; quædā & cōdimētis expētur.

C A P. I I.

FERULA altitudine caulis, & crassitie forme specie arborea constat; nam ad quina, & sena cubita adolescit, crassitudine brachij: foliis latissimis, tenuiter incisus ferè capillamenti modo, vt Fœniculi, pediculo caulem vestiente, vt in Harundine: umbellas fert latas, conuexa superficie, vt Anethi: flosculos pallidos: semen latum, & depressum, subnigrum, vnguis magnitudine, acre: radicem crassam, ramosamque, lacteo succo manantem. Eius duo genera: Mas crassior, & breuioribus internodiis; latiore semine: radice candida: foliis tenuius scissis: fœmina erectior, geniculis magis distantibus; foliorum segmentis angustis quidem, non tamen capillaribus, vt maris: radice nigra exterius. vtriusque caulis, cum exaruerit, lauissimus est, quia fungosus, adeo tamen robustus, vt sufficiat pro baculo ad sustentandam senectutem: exarescit autem perfecto semine in æstate. eius substantia igni familiaris, nam instar funiculi ignem conceptum tam diu seruat, donec totus contabescat. Viuunt radice diutius: autumno & per totam hyemem folia ab radice emittunt: ineunte vere caulescunt: mas paulo ante æqui noctium, veluti ouum in medio foliorum producit, quod estur sub cineribus coctum, id in dies in scapum adolescit. Fœmina paulo tardius caulem attollit: gaudet regione calida, & læto solo: frequentes in Sicilia, & apud nos in monte Argentario. Theophrastus genus Ferula ceum inter suffrutices recenset, hanc quidem Ferulam, alteram vero Ferulaginem vocans vt Theodorus vertit: græce enim hæc Narthex, illa Narthecia vocatur; caule neruoso constat, vnde & ferulacea dicuntur, quæ neruicaulia sunt; medullam habent carnosam, solutam, & membranis similem: natura earum similis est, vt patet, præterquam ratione magnitudinis: Ferula enim grandis admodum assurgit: Ferulago autem parua; sed vnicaulis ambæ, & geniculatæ sunt: folia & coliculi quidam geniculis erumpunt, ac alternatim exeunt, id est non ex eadem parte geniculorum, sed permutatim: caulem magna ex parte folia amplectuntur, vt Harundinea, sed ratione magnitudinis, & mollitici magis flexa: nam folium his grande, molle, multifidum, fere capillamenti modo, maximaque terræ proxima, & reliqua subinde ad proportionem: hos melinus: semen fuscum, Anetho simile, maius: caulis in cacumine finditur in plures stipites, non magnos, quibus flos, & semen insidet, neque iisdem carent laterales caules, sed Anethi modo ferunt: Annuus est caulis: germinatio autem vere primo foliorum, deinde caulis, radice alte descendit, eademque singulari innititur, hæc Theophrastus: ex quibus coniiicere licet Ferulam intellexisse, quam nos marem appellauimus. Ferulaginem

nem autem, aut nostram fœminam, quàmquam in læto solo, non solum non est humilior mare, sed & altior, gracilior tamen, aut aliud quoddam humilius genus ex dicendis. Plinius Theophrastum secutus inquit. Ferulam calidis nasci locis, atque trans maria, geniculatis nodatam scapis: duo genera: Narthex assurgit in altitudinem: Narthesia semper humilis: à genibus exeunt folia maxima, vt quæ terræ proxima: cæterum natura eadem, quæ Anetho: & fructus similis. nulli fruticum leuitas maior: ob id gestata facilius baculorum vsum senectuti præbet: seruat quoque optime ignem: præcellit in Aegypto. Quæ ab vno caule diuiditur in cacumine, fœmina putatur. caules eduntur decocti, commendanturq; multo, & melle, stomacho vtiles: sin plures sumpti, capitis dolores faciunt. Dioscorides Ferulam tantum describit, & breuiter in hunc modum, caulem inquit profert ternum sæpe cubitorum: folia Fœniculi, multo crassiora, & maiora: ex ea quoque Sagapenum fit prope radicem incisa: de Sagapeno alibi seorsum agens inquit: succum esse Ferulæ in media nascentis, de quo nos suo loco agemus.

C A P. I I I.

THAPSIA apud nos in Ilua nascitur Ferulæ fœminæ similis, minor, & candidior: caulem fert non excedentem bina cubita, candicantem veluti cinere asperso: folia proportionem minora, sed latioribus segmentis, & subcandida: florem similiter luteum in umbellis: semen autem candidum, striatum, crassius & longius, in foliacea quædam labra defines: radix subest candida, crasso capite, in ramos diuiso, succo lacteo, valde acri, vt tractantium & manus & facies intumescant. Theophrastus simili modo radicem Thapsiæ candidam scribit: caulem ferulaceum; folium Fœniculo latius: radix inquit vomitoria est, & si quis contineat, purgat tam superius, quam inferius: liuida tollere potest: radicis succus validior est: secunda aduerso vento, & corpore oleo peruncto, ne intumescat. Plinius inquit. Quidam Ferulæ semen Thapsiam vocauerunt, decepti tamẽ, nam Thapsia sine dubio Ferula est, sed sui generis: foliis Fœniculi; inani caule, nec excedente baculi longitudinem: semen quale Ferulæ: radix candida, incisa lacte manat, & contusa succo, nec corticem abdicant: omnia ea venenata, nam etiam fodientibus nocet, si minima aspirat aura, intumescunt corpora, faciemque inuadunt ignes sacri, ob id cerato prius illinunt. Nero Cæsar claritatem dedit, nam nocturnis crassationibus conuerberatam faciem succo illinebat cum Thure & cæra, & sequenti die cutem synceram contra famam circumferebat. Dioscorides Thapsiam paulo aliter describit, vt videatur non hanc intelligere, sed Ferulaginem, quam nos Ferulam fœminam

appellamus: inquit enim ab insula Thapso, vbi primum inuenta est, no-
 men inuenisse, & inter cætera nomina Ferulaginẽ à Romanis vocari:
 tota natura Ferulæ similis est, tantum graciliore caule; etiam folia habet
 Feniculo similia; in cacumine autem umbellas, in singulis ramis Ane-
 tho similes, in quibus flos luteus: semen latum, ferulæ simile, tminus
 tamen: radix magna est, intus alba, exterius nigra, crasso cortice, acris,
 succus quoque inest lacteus, quem excauata radice colligunt, sed habi-
 tu adeo acri, vt tractantibus pustulas in facie excitet, præcipue aduersa
 ventilante aura: tam cortici radicis, quam succo inest vis purgandi; nam
 vtrinque flauam bilem extrahunt, ex alto quoque humores eliciunt. Me-
 sues proculdubio vtrunq; gen^o Thapsiæ Turbith appellat, inquit enim:
 Thurbith est radix herbæ, cuius folia sunt sicut folia Ferulæ, minora ta-
 men, & est ex habentibus lac. reperitur syluestre, & domesticum: & ex
 eo etiam est magnum & paruum: & adhuc aliud album, aliud citrinũ,
 aliud nigrum. Quod in locis sicciõibus nascitur, sit gummosius pro-
 pter spissitudinem lactis eius; in humidioribus è contra, quod deficit à
 septem conditionibus, quæ bonitatem eius ostendunt, vt scilicet sit al-
 bum, & concuum, harundinosum, & gummosum, & sit cortex eius
 cineritius, & planus, & sit recens, & friabile: citrinum vero malum est,
 & nigrum peius; crassum est non bonum, & similiter quod tenue est,
 nam imbecille: & rugoso cortice, & quod interius, dum frangitur, ner-
 uos habet, syluestre est & malum: quod non est gummosum, imbecille
 est, & ventris conturbatiuum. adulterant super illinentes gummi disso-
 lutum: deprehenditur fracturis; nam caret gummi. quod est nimis re-
 cens, est conturbatiuum, & subuersionem facit viscerum: vetustum im-
 becille est, ideo eligitur id, quod in mediocritate consistit. euacuat hu-
 mores tenues: quod, si addatur Zinziber, educit humores crassos, & vi-
 scosos à partibus longinquis, & articulis, & locis profundis. pondus
 eius contriti exhibetur à drachma vna ad duas: decoctionis autem à
 drachmis duabus ad quatuor. ex his patet indicari à Mesue nomine
 Thurbith nigri Thapsiam Dioscoridis, quod genus improbat. Thur-
 bith autem album Thapsiam esse Theophrasti. Tam Dioscorides, quam
 Mesues corticem radicis assumi testantur, conueniunt & in facultate,
 nam & superius, & inferius purgant, vt Græci asserunt: quod Mesues
 inquit purgare cum subuersione & nausea, illi bilem ducere: Mesues
 humores tenues scribit. de pondere exhibendo non conueniunt Diosco-
 rides & Mesues, quia hic nigrum, ille album assumit: Dioscorides ra-
 dicis obolos quatuor, succi obolos tres, lactis obolum vnum, si amplius,
 periculosum esse: Mesues radicis drachmam vnam vsque ad duas exhi-
 bet, succum solum non exhibet. Galenus maximam differentiam esse
 recentis ad vetustiore[m] testatur: vis enim huius pharmaci post annum
 multum

multum exoluitur, atque amplius adhuc post duos annos, ad triennium penitus inutilem esse audet proferre. Mesues recentem abdicat ob vehementiam, veterem ob ignauiam. Testantur hodie qui Turbith ex Apulia ferunt, radices esse Thapsiæ, vt ex his fateri liceat idem esse Turbith, & Thapsiam. Alia tamen fuit sententia apud Actuarium inter Græcos recentiores; nam Turpetum (sic enim appellat) Titimalis ascribit: album quidem esse Alypiæ radicem, nigrum vero Pythuseæ. Ac longe diuersa est Serapionis opinio: putauit enim Turbith esse apud Dioscoridem Tripolium: sed radix, quæ in hunc vsque diem pro Turbith venditur, nec Tripolio conuenit, nec Alypiæ, nec Pythuseæ, de quibus suis locis erit manifestum. Thapsiæ succus, aut lachryma, quod sciatur, non adfertur hodie ad nos, quamuis radix succosa, & sincera habeatur etiam ex Orientalibus, sed ob vetustatem infirma, vt eum vsum præstare nequeat ad extrahendum ex alto, quem sinapisimi, & cataplasmata ex succo Thapsiæ præstabant apud antiquos.

C A P. I I I I.

AD paruas Ferulas reduci posse videntur, quædam genera, Panacis, Libanotidis, & Peucedanum; omnibus enim folia Fæniculi, & radices succo plantæ. Panax Asclepium in montibus prouenit; foliis capillaribus, vt Feniculi, subcandidis: caulem fert rotundum, cubitalem, geniculis crassis, cingentibus non solum caulem, sed & ramos: flores luteos: semina rara in umbella, Thapsiæ albæ similia, candida, & striata: radice nititur alba, crassa admodum sed breui, à qua rami sparguntur. Theophrastus de hoc genera Panacis tradit; radice constat magnitudine palmi, candida, & valde crassa, cortice crasso, & salso: caule vndique geniculato: folio simili Thapsiæ, sed crassiori. Herbarij hanc effodientes, varium genus frugum vicissim terræ iniicere solent, & placentas veluti mercedem quamdam exoluentes: Plinius eadem ferme refert: radicem scilicet multi corticis, & salsi, ex qua succus extrahitur Opopanax. hanc sententiam sequutus videretur Mesues, nam Opopanacem extrahi testatur ex planta Ferulæ simili, cuius caulis cubitalis, aut bicubitalis est, pallidus; folia Ferulæ, minora: flores aurei, odorati, Anetho similes: incidi huius caulem prope radicem: egredi humorem croceum, qui coagulatur, & fit Opopanax. Dioscorides tamen ex alio genere Panacis scilicet Herculeo, haberi Opopanacem testatur: de Asclepio autem inquit, caulem tenuem fert, cubitalem, geniculatum: circa quæ folia funduntur Fæniculo similia, maiora tamen, & hirsutiora, odorata: in cacumine umbella, in qua flores aurei, acres, & odorati: radix autem parua. At hæc condictio dissonat; repugnat enim ceteris authoribus.

bus. ostendo autem Dioscoridis Asclepium ex Sicilia allatum: foliis circa radicem stratis, densis; foliorum capillis breuibus, subhirsutis: cauliculo tenui: umbellis luteis: seminibus compressis, magnitudine Feniculi: perficitur sub Cane: radix digiti crassitudine, nigra.

C A P. V.

ALIA in montibus nascitur, quam quidam pro Meu falsò accipiunt: radice non breui, vt supradicta, sed profunda, cubitali, crassa, candida, medulla in tus flauescente: caulibus ab eadem radice pluribus, rectis, striatis, bicubitalibus, ex viridi pallefcenibus: foliis capillaribus, figura Feniculi, vt supra dicta: flores luteos fert: & semina nigricantia, depressa, & oblonga, vt Ferulæ fæminæ. Hanc quidam inter Libanotides reponunt: ego potius ad Ferulaginem; huic enim magis conuenit conditio tradita à Theophrasto & Plinio; nam Ferulæ comparata, cui similis est, parua dici potest, & humilis.

C A P. VI.

PEUCEDANVM in Sicilia nascitur, vnde translatum ad nos semen, plantam produxit aspectu similem Panaci Asclepio, & supradictæ Ferulagini: longioribus foliis, erectis, hirsutis, pediculis densis, ac breuibus eorum capillamentis: caulem tenuem, ac læuem fert, cubitalem: flores luteos: semina oblonga, striata, in foliaceam latitudinem desinentia, sapore resinaceo: radix Pastinacæ figura, sed cortice atro: madet succo multo, qui concrefcit in lachymam, Thuri similem, non solum colore, sed & odore; at sapor acris, & amarus est. in totum videretur Panax Asclepium Dioscorides, nisi constaret grandioribus foliis, erectisque: caulem gignit, cum folia dimiserit, prope finem ætatis; perficit aduentante hyeme. Dioscorides Peucedanum inquit: caulem emittit tenuem, gracilem, Feniculo similem, comam habet circa radicem, copiosam, spissamque: florem luteum: radicem nigram, crassam, graui odore, succo abundantem: gignitur in montibus opacis: tenera radix conciditur, & profluens è plaga succus umbræ mandatur; nam in sole confestim euanescit: Qui colligit nares prius; & caput rosaceo perfundit, ne dolor capitis, & vertigo premant: colligitur lac & succus tum ex radice, tum ex caule: inuenitur etiam concreta lachryma Thuris similitudine, caulibus, radicibusque adhærens: præfertur succus è Sardinia, & Samotræce, colore ruffo, odore graui, gustu feruens. Plinius, inter primas celebrari, inquit, Peucedanum, laudatissimum in Atchadia; mox Samothracia, caulis est ei tenuis longus, Feniculo similis,

lis, iuxta terram foliosus: radice nigra, crassa, grauis odoris, succosa: gignitur in montibus opacis, foditur exitu autumni: placent tenerime, & altissime radices, hæc conciduntur in quaternos digitos ossis cullis, funduntque succum in ymbra, capite prius, & naribus rosaceo perunctis, ne vertigo sentiatur, & alius succus inuenitur caulibus adherens, incisisque manat. Theophrastus Peucedanum radix, inquit, utilis est annis quinque, aut sex: vim calefactoriam habet: quidam ex ea unguentum Sudatorium faciunt: datur & ad lienes: semen inutile est: nec succus vlla in re prodest. An hoc dixit, quia facile spirat, & euanescit, vt Dioscorides testatus est: nam & lachryma ob id infirmior succo apud eundem est?

CAP. VII.

LIBANOTIS candida, cuius semen Cachrys vocatur, ex Sicilia trāsata ad nos est: semen est crassum, & rotundum, ac striatum, osseo cortice cādido, quo fracto nucleus intus apparet albicans, multo amplior, quam in Erithmo, feruenti gustū, & resinoso: radix vnica est, profunda, & candida, acris: folia ab radice non in longitudinem extensa, lateralibus tantum ramis, vt in Peucedano, & Ferulis, sed in orbem tripartita, assidue, scissioem in tenuitatem Feniculo crassior, erecta, & prædura, vt integrum folium turbinis figuram referat, in his lachryma concrefcit prope pediculum, ruffa, odorataq;: caulem ad huc videre non licuit, quamuis per multis annis adhuc viuat in horto Pisano ex prædicto semine orta. Dioscorides eam hoc modo describit: Genus fertile Libanotidis, cuius semen Cachrys vocatur: folia habet Feniculi, crassiora, & latiora, specie trochi, terræ incumbentia, iucunde olentia: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, multis concuum alis: in cacumine umbellam, in qua semen copiosum, candidum, Spondylis simile, rotundum, angulosum, acre, resinaceum, quod in mandendo linguam exurit: radix Thus redolet, candida, præ grandis: sed in hac descriptione dissonat Spondylii similitudo, nam depressum eius semē fere in foliaceam tenuitatē, huic rotundū & plenū, vt Crithmi, & Hippomathri, quæ Dioscorides Cachryi cōparat. An satis est magnitudine spondylium æmulari? in hac planta dicere possumus sterile quoddam reperiri, quod neque caulem, neque florem, neque semen ferat, in ceteris illi simile, quod fertile est, vt tradit Dioscorides, quod & multis aliis contingit, non propter speciei diuersitatem, sed affectionem quamdam, vt alibi ostensum est. nascitur inquit sterile in saxosis & asperis: sed apud Theophrastum tum sterile, tum fertile aliter describuntur, de quibus alibi à nobis dicitur.

C. A. P. V. I. I.

LIBANOTIS nigra, vulgò accipitur pro Peucedano, in montibus, & umbrosis nascitur: foliis ab radice similibus Cachryi, mollioribus, longioribus, & orbem maiorem prope terram describentibus: radicem fert modo candidam, modo nigram, alèe descendentem: caules bicubitales, tenues, ex medio foliorum orbe exeuntes, duos, vel tres, quibus rami prope cacumina simplices, & umbellæ: floribus luteis: & seminibus in fine autumnii, depressis fere in foliaceam tenuitatem, in latitudine, oblongis, & nigricantibus, acris, & odoratis. Dioscorides inquit: est & alterum Libanotidis fertilis genus, omnino consimile, semen ferens latum, nigrum, vt Spondylium, odoratum, minime exurens: radice foris nigra, intus, si frangatur, alba.

C. I. A. P. I. X.

FAENICVLVM hortense caule constat cubitali, & paulo altiori, recto: umbellas fert latas: semen crassum, in rotunditate oblongum, candidum, sapore subacri, aromatico: feritur in hortis pro condimentis, & obsoniis, sed anno secundo transit in syluestrem. Syluestre sponte in incultis nascitur montuosis, saxosisque: caulibus ab eadem radice pluribus, ad tricubitalem altitudinem, & amplius: umbellas fert tenuiores: ac semina exiliora, acrioraque: radicem crassio rem, ramosam, candidam, cremam. Folia vtriusque longis & raris capillamentis constant: tenella germina syluestris cocta veniunt in cibos inter olera: flores vtrique lutei, qui crudi placent inter obsonia: nam subacres, & aromatici. Dioscorides Marathron vocat ipsum satium, quod tamquam notissimū non describit: syluestre autem Hippomarathron, quod inquit magnum est, & semen fert simile Cachryi: radix iucunde olet. Galenus de syluestri Feniculo inquit: præ magnitudine Hippomarathrum appellatum est: huius non radix modo, sed multo magis semen Cachryi adsimile est. Theophrastus Feniculum inter olera recenset, & suffrutices Ferulaceos; nam veluti neruicaule est: semine nudo: suauolentiam præstat: meminit & Hippomarathri, Equifeniculum Theodoros vertit, inter suffrutices Ferulaceos. Plinius Feniculum scribit à serpentibus nobilitatum; quoniam gustatu senectam exeunt, & oculorum aciem succo eius resciant, vnde intellectum est, hominem quoque caliginem præcipue eo releuari: colligi succum caule turgescente: in sole siccari, & melle iungi. Laudatissimum in Iberia fieri è lachrimis & ex semine recenti: ex radicibus quoque fieri prima germinatione incisis.

cifis. est & sylueftre, quod alij Hippomarathron vocant, alij Myfineum; foliis maioribus, gultu acriore, procerius; radice brachiali crassitudine, candida: nascitur in calidis & saxosis,

C A P. X.

ANETHVM feritur in hortis; nam folia recentia ad condimentum incoquantur, præcipue cum recentibus Pifeolis, suaueolentiam simul, & cõtionis facilitatem in ventriculo præstantia, capillamentis constat Feniculo tenuioribus, & magis odoratis: caulis cubitalis: umbellæ latæ, conuexæ, ex tenuibus festucis constantes: flosculi lutei: semina depreffa, ac rotunda, fulua, subacria, & odorata: annua est planta. Theophrastus recenset inter olera: semine nudo: suaueolentiam præstat, ideo ad vnguenta vtuntur: exit à fatu die quarto: radix lignosa, vnistirps, non proluxa, neque fibris multis, constat multis caulibus, multisque ramis. nec Plinius, nec Dioscorides describunt, sed ex aliis plantis Anetho comparatis facile colligitur eam esse, quæ nomen in hunc vsque diem seruat.

C A P. X I.

ANETHVM sylueftre in Sicilia nascitur, grandius fatiuo: caule crasso: foliis amplis, vt Fæniculi, sed odore Anethi, quamquam infirmo: umbellis amplioribus: flore luteo: semine exigro ferme, vt Ameos, subacri: radix parua, & lignosa: est annua. hac herba equos purgant; nam miro modo eius vsu vegetiores redduntur.

C A P. X I I.

MEV in Alpibus nascitur; foliis Anetho angustioribus, longioribusque, & tenuioribus, creterioribusque capillamentis: caule cubitali, & altiore: flore luteo; semine Fæniculi oblongiore: radix nigra exterius, in longas fibras diuisa, odore valido, sapore amaro. Quidam Imperatoriam vocant. Dioscorides inquit, Meon cognomine Athamanticum in Macedonia, & Hispania plurimum gignitur: foliis & caule Anetho simile, sed crassius, alicubi altitudinis bicubitalis: radicibus sparsis in obliquum, tenuibus, rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Plinius duo genera facit: nobilius Athamanticum: serit in Italia non nisi à Medicis, & iis admodum paucis: foliis Anetho simile (vbi deprauate Aniso legitur), & caule aliquando bicubitali: radicibus multis, & obnigris, quibusdam altissimis, minus ruffum

quam illud alterum. An quod Anethum syluestre appellauimus ad
 Meu ignobilius reduci possit, grandius scilicet, sed infirmius.

C A P. XIII.

CUMINUM vulgò appellatur in officinis semen ex Orientalibus
 ballatum: figura & magnitudine grani Hordei; odore ualido,
 medicato; sapore acri: colore candicante: eius planta annua
 est, breuior cubito: foliis paucis, raris capillis: umbellas paruas fert in
 summis ramulis rotundas: flore candido: semine hoc non solum medi-
 ci vtiuntur ad dolores internos, præcipue à flatu excitatos, sed & veteri-
 narij, cataplasmata conficiunt digerentia ad Equorum dolentes articu-
 los, atque alia multa; columbariis quoque inserunt, vt eius odore co-
 lumbas alliciant, tritum cum calce condentes. An vero hoc fuerit Cu-
 minum satiuum apud antiquos, an aliquod genus syluestre, ambiguum
 est. Quo minus satiuum esse affirmem illud facit, quia non est ori gra-
 tum, vt panibus in spargi possit pro cõdimento, nec pusillum semẽ est, vt
 Theophrastus testatur, nec villo pacto cõferri potest cum Ammi, vt vult
 Dioscorides; idcirco inclino magis in alterã sententiã, vt sit primũ genus
 Cumini syluestris, quod à Dioscoridẽ hoc pacto describitur: Plurimũ
 nascitur, & efficacius in Galatia, Lycia, & Hispania ad Cartaginẽ;
 frutex paruus; dodrantali caule, ac tenui: quatuor, aut quinque foliis,
 tenuibus, veluti ferratis, diuisum Gingidij: in cacumine capitula quin-
 que, aut sex, mollia, rotunda, in quibus semen acerosum, satiuo acrius:
 nascitur in collibus: hæc Dioscorides, nec mirum, capitula vocari ipas
 umbellas, nam & alibi capitula Anethi vocat: semen autem acerosum
 vocat, quasi furfurosum; nam cortex veluti in furfures abscedit: folia
 veluti ferrata, significat foliorum ramulos in longitudinem productos:
 capillis vtrinque dispositis, vt in Millefolio, qui Stratiotes à Dioscori-
 de vocatur, cuius folia pennis auium, & Cumino syluestri comparan-
 tur. possent tamen pro Cumino syluestri alia semina hirsuta ostendi, quæ
 verius acerosa dici possint, vt eius, quæ inter Saxifragias numeratur: exi-
 li semine, vt Ameos valde hirsuto, & vehementis acedinis, & inter eas,
 quas pro Gingidio ostendimus: seminibus non in umbellas, sed capitu-
 lis inter folia hirsutis, at non valde acribus: Plinius inquit. Cuminum
 syluestre est prætenue: quaternis aut quinque foliis, veluti ferratis: effica-
 cius satiuo: sed alterum Cumini syluestris genus traditur à Dioscoride,
 cornicula ferens elata: semine Melanthij, de quo alibi dicendum est, non
 enim inter Ferulacea continetur, & præter folia, nihil comune habet
 cum aliis Cumini generibus.

C A P. X I I I.

CUMINUM fatiuum existimo semen quoddam exiguum, quod ex Orientalibus adfertur, Ameos nuncupatum in officinis; acere est, & iucundum: sed plantam adhuc videre non licuit: ex eo genere illam esse puto, quæ feritur in Hispania, Vifnagam vocant, cuius umbellæ, vasculi modo clauduntur, vt Staphilini: vtuntur autem iis ad repurgandos à prandio dentes, ob suaueolentiam: planta cubito altior: foliis rarioribus, quam Feniculi, nec adeo capillaribus, subcandidis: floribus albis: seminibus exiguis, oblongis, acris, odoratis: annua est planta. Dioscorides de fatiio Cumino inquit: ori gratum est, præcipue Aethyopicum, quod Hippocrates regium vocat, cui Aegyptium succedit: vltimo, quæ in reliquis regionibus nascuntur: eorum vsus excalfacere, astringere, siccare, tormina inflationesque discutit decoctum, & alia multa præstat remedia, sed colorem bibentium, aut illinentium mutat in pallorem: Testatur Galenus Cumini semen cibus inferi, quemadmodum Anisi, Cui, Ligustici, & Petroselini. Theophrastus quoque inter olera recenset, semine nudo angusto, instar lituræ (sic enim interpretor verbum *γραιμιάδα* nescio qua ratione Theodorus, canaliculatum vertit) esse autem Cumini semen omniaum fecundissimum, quia pusillum est, alibi minimum scribit, sed quod maxime fructificat: radix exigua penitus est, cum omnibus viribus superiora petat, inter æstiuia: nocet pluuia post satum.

C A P. X V.

AMMI oritur in Ilua, semen omnium minutissimum, punctis nigris simile, acerrimo sapore, ac suaui, specie Origani: planta cubito minor: foliis initio Nigellæ, sed procedente tempore angustioribus capillamentis, specie Millefolij: ramulos fert tenues: umbellas capillaceas: flosculos candidos: colligi semina ob exilitatem nequeunt seiuncta à suis umbellis: sapor tamen & illis inest acris, & suaui: Dioscorides inquit, hoc quoque Cuminum Aethyopicum appellatum esse, secundum aliquos diuersum ab altero: exiguum semen notum Cuminum longe minus, Origanum respiciens: eligendum autem purum, minime fufurosum. Plinius inquit, est Cumino simillimum, quod Græci vocant Ammi: quidam idem esse putant cum Aethyopico Cumino: plerique alterius naturæ in totum putant; quoniam sit exilius, & candidus, similis autem huic vsus; nam & panibus Alexandrinis subigitur, & condimentis interponitur. At nostrum Ammi nigrius est Cumino,

vnde

unde colligere licet, *Aethyopicum Cuminum nigerrimum esse*. Est autem quædam pusilla, quæ in asperis apricis nascitur inter saxa: paucis foliis, rarioribus capillis, subcandidis: cauliculo exili, non ultra duos dodrantes: ramis tenuissimis instar filamenti: quibus flosculi candidi, seu flocci arescentes in sparsis umbellis: semen in Autumno figura Apij, exilius, nigrum, & aromaticum; acre: radix subrotunda in tres, aut quatuor ramulos diuisa: sapore acris, & amaro. Quidam *Saxifragam* vocant: Arbitror *Cuminum Aethyopicum* dici.

C A P. X V I.

D *AUCVM* Creticum semen est ex Creta nuper allatum, longius, & angustius Feniculo, candidas, lanuginosum, acre, odoratum; sed eius plantam adhuc videre non licuit. describit autem Dioscorides in hunc modum: *Daucum* aliqui *Daucium* vocant: Genera eius tria: Creticum foliis Feniculo simile, minoribus, & tenuioribus: caule dodrantali: umbella Coriandri: flore albo: semine acris, candido, hirsuto, suauissimi odoris in mandendo: radix digiti crassitudine, & dodrantis longitudine adolescit: nascitur in saxosis, & à sole illustratis. Plinius, de eodem inquit, probatissimum in Creta, mox in Achaja, & in siccis vbiicumque natum, Feniculi similitudine: candidioribus foliis, & minoribus, hirsutisque: caule pedali, recto: radice suauissimi gustus, & odoris: Hoc genus in saxosis nascitur meridianis, apud nos in collibus saxosis, nascitur herba Feniculo simillima, breuior, candida: ramis in latera tendentibus: flore candido: semine farcto, breui, vulgo *Fendexaxum* vocant: vtuntur pro *Saxifraga*.

C A P. X V I I.

D *AUCVM* montanum apud nos in Alpibus nascitur; semine aliqui Cretico simile, sed nequaquam lanuginosum, acre, & valde odoratum: eius planta foliis constat non capillaribus, vt Feniculi, sed specie Staphylini longo pediculo in adnexu folioso, prædura hæc, & odorata: caulis striatus, cubitalis, reperitur breuior, non ultra dodrantem: Umbellæ clauduntur, vt Staphylini: radix singularis, in altum descendens, vt *Pastinacæ*: Dioscorides inter genera *Dauci*, secundo loco describit in hunc modum: syluestri *Apio* simile est, idest *Oreoselino*, acre, odoratum, aromata olens, feruentis gustus, probatissimum Creticum. Plinius tertio loco recenset inquit: est simile *Staphilino* syluestri: semine oblongo: radice dulci.

C A P . X V I I I .

D A V C V M campeſtre herba læto ſolo, & in agrorum limitibus vbiq̄ue frequens in æſtate : caule cubitali, craſſo : frequentibus foliis, capillaribus, vt Fæniculi, craſſioribus : umbellas fert laticas, tres, aut quatuor, initio cõnueſas, capitulorum modo herbaceas, quibus poſtea floſculi inſunt candidi : accedente autem ad perfectionem ſemine, concaue, redduntur, reflexis ad medium cõrymbis, vt in Staphylino, & tandem clauſæ vaſculum efformant, in quo multa ſemina continentur parua, in rotunditate oblonga, ſapore acris, & amaro : radix alba eſt, acris, & odorata, ſed lignoſa . Dioſcorides tertium genus Dauci inquit aſſignatur : foliis Coriandri : floribus albis : capite, & fruſtu Anethi : umbella Staphylini : ſemine oblongo, ceu Cumini, acris, proſectò ſi Cuminum ſemen illud puſillum eſt, quod à nobis indicatum eſt pro Ameos vendi, ſimilitudo huius maxime congruit : folia autem Coriandri, cum ſint varia, hac ratione non conueniunt cum hoc Dauco, ſed quæ in ſummis caulibus ad Fæniculaceam ferme tenuitatem ſciſſa ſunt, quadrare poſſint . Plinius de hoc loquens poſt Creticum inquit : reliqua genera vbiq̄ue naſcuntur : terrenis collibus, limitibusque, nec niſi pingui ſolo : foliis Coriandri : caule cubitali : capitibus rotundis, ſepe pluribus ternis : radice lignoſa, ſed cum inaruerit ſuperuacua : ſemen eius Cuminò ſimilè, prioris Milio album, acre, odoratum omnibus, & feruens : ſecundum priore vehementius eſt, ideoque parce ſumi debet .

C A P . X I X .

C A V C A L I S vbiq̄ue in aruis naſcitur, ſimilis Dauco campeſtri, ſed foliis varie diuiſis, vt in Coriandro ; nam prope radicem ſectiones longes ſunt, ac ſubrotundæ, leuiter in ambitu ſerratæ, ac læues ; procedente tempore, cum cauleſcit, folia tenuios & inæqualiter ſcinduntur, & tandem redduntur Dauco prædicto ſimilia, ſubcandida, & ſubhirſuta, rariora quam Dauci : caulis candidus, ab imo ramoſus, cubitalis, & amplior : umbellas fert capillaceas, tactu aſpero, quæ nequaquam clauduntur, vt in Dauco floſculi candidi : ſemina parua fere, vt Ammi ; idcirco pro Ameos hodie à plurimis accipitur, ſed pauca ineſt acredo, cum aliqua amaritudine, nõ inſuaui : radix candida eſt, ramoſa, & parua, guſtui non ingrata, coquitur in cibus, vt Paſtinaca ſylueſtris . Dioſcorides de Caucali inquit ; ab aliis ſylueſtre Daucum vocatur : cauliculo dodrantali, aut maiore, ſubhirſuto : foliis Apio ſimilibus, ſed in cacumine Fæniculi modo, tenuiter diuiſis, hirſutiſque : candida

didā in summo umbella, odorata: recipitur inter olera: estur cruda, & decocta: vrinam mouet: Plinius inquit, estur & Caucalis Feniculo similis: breui caule: flore candido: cordi utilis: recensetur inter herbas vulgares in cibo. Theophrastus similiter recenset inter olera: pes Gallinaceus vertitur à Theodoro.

C A P. X X.

CAROTA vulgò in Etruria appellatur radix Pastinacę similis, paulo breuior, aliquando crassior, carnosa, colore sanguineo, intus & extra, reperitur & Buxei coloris: comeditur decocta prius in aqua, deinde ex oleo & aceto parata, aut in patinis addita sapa: vsus eius hyeme: folia fert prælonga, crassius diuisa, quam Feniculi, tenuius quam Cicutę, subhirsuta: caulem cubitalem: umbellas clausas, vasculi modo: flore candido: semine paruo, vt Anethi, hirsuto, subamaro: feritur in hortis inter olera. hæc ab antiquis non describitur, quia forte illis vt nobis notissima erat inter olera. puto autem apud Gręcos Staphylinum satium esse, sic appellatum à colore vuz nigrantis. De hoc inquit Dioscorides easdem vires habere, quas Staphylinus syluestris, sed minus efficaces, & cibo aptiorem esse. Plinius Pastinacam vocat, quod Gręci Staphylinum. De satiaua autem inquit: feritur radice vel semine, primo vere, vel autumno, solo quam altissime defosso, annicula utilis esse incipit, bina utilior, gratior autumno, patinisque maxime, & sic quoque virus illi intolerabile est. Theophrastus hanc vt puto Daucum vocauit, quam Theodorus Pastinacam vertit: inquit enim in Arcadia nasci colore Croci, insinuans radicem Buxei coloris: sed verbum inibi interpositum Daphnoides postponendum puto, vt herbam propriam significet, non conditio sit Pastinacę: quę enim Lauri similitudo esse possit in vilo genere Dauci aut Pastinacę? nisi Pastinacam nostram intelligat; latifolia enim est, vt particulę quamdam Lauri speciem habeant. scribit præterea in agro pratensi præstantiorem cæteris nasci: huic vis calfactoria est; radix nigra: & alibi, in agro Spartensi Achaicę laudatissimam referunt: naturam calfactoriam: radicem nigram. ex quibus insinuat illud genus, quod sanguinei coloris est, niger enim appellari solet, huius modi color, vt vuz nigra, & vini nigri.

C A P. X X I.

STAPHYLINVS syluestris, quod vulgò Pastriccianum vocant, radices fert candicantes, Pastinacę similes, longe minores, quę diutius elix more Carotarum in patinis parantur hyemali tantum cibo:

eibo : frequens est in aruis, etiam in gracili solo, & saxoso : folia fert hirsuta, minora quam domestica : & caulem cubito altiorem : umbellas foliolis quibusdam circumdatas, quod fere omnibus his contingit, quæ in vasculi speciem clauduntur : flore candido, sed initio purpurascen- te : semina in vasculo numerosa, hirsuta, & quasi pungentia, paulo la- tiora satiuo . extant quoque huius plures differentiæ, magnitudinis tan- tum & paruitatis : id quod maximum est, Daucum marinum vocant, cuius feminibus officinæ pro Dauco vtuntur . Dioscorides hoc modo describit : folia habet Gingidij latiora, subamara : caulem rectum, sca- brum : umbellam similem Anethi, in qua flores insunt candidi, & in medio purpureum quiddam, ac fere croceum : radix digiti crassitudi- ne, dodrantalis, odorata, quæ cocta manditur . Plinius Pastinacam erra- ticam vocat, quæ efficacior in medicinis quam satiuæ, magisque in pe- trosis nata . Galenus in alimentis Daucum vocari tradit à quibusdam ipsum Staphylinum syluestrem, qui mendicamentosior est, multumque est elixandus, siquis eo vesci velit, & in simplicium censu vtrumque Sta- phylinum Daucum vocari tradit : agrestis quidem inquit domestico minus est esui idoneus, cæterum in omnibus vehementior : at domesti- cus esui aptior, sed imbecillior : acrem & calfaciendi facultatem obtinet, ac proinde etiam extenuandi : certe radix præter iam comprehensa fla- tuosum quiddam obtinet, ac venereum : semē autem domestici quidem, & ipsum quamdam ad Venerem ciendi potentiam obtinet : Agrestis ve- ro plane flatu caret, ac proinde vrinam, mensesque ciet . Iterum sub no- mine Staphylini inquit ; Staphylinus satiuus imbecillior : agrestis ad omnia potentior est : vrinam, mensesque prouocat, tum herba quidem tota, tum maxime semen, & radix : habet porro etiam absterforium in se quippiam . Quamobrem vlcera phagedænica quidam foliis eius cum melle, quo pura reddant, illinunt .

C A P . X X I I .

GINGIDIUM apud nos est syluestre quoddam olus, quod passim oritur in ruderibus, & vineis, lappas ferens, quæ vestibus pertina- citer hærent . herbula est parua : foliis Staphylini, longe mino- ribus, ac minus hirsutis, odoratis, quæ pro Apio aliquando venduntur : cauliculūm habet tenuem, cubito breuiorem, hirsutum : paruas umbel- las, flore candido : semina Feniculo proxima, in rotunditate oblonga, herentia vestibus . extant & huius differentiæ quædam magnitudinis & paruitatis, inter quas vna est, quæ fructus inherentes ramis fert nullo pe- diculo, quam aliqui Cicutariam vocant ; nam eius foliola, magis ad Ci- cutæ incisuras accedunt . Dioscorides de Gingidio inquit : plurimum

nasci in Cilicia & Syria: herbula est similis Staphylino sylvestri, tenuior, & amarior: radiculam habet subalbidam, amarescentem: venit in olera, & cruda, & cocta, & condita. Galenus in alimentis coniungit Gingidium in Syria nascens cum Scandice, quæ oritur apud nos; nam utrumque stomachum iuuat, seu crudum, seu elixum, sed elixationem diuturniorem non tollerat: at medicamentum potius quam alimentum: habet enim perspicue astringentem, & amaritudinem non mediocrem. Plinius seri inquit in Syria, herbam Staphylino simillimam, quam alij Gingidium vocant, tenuius tamen, & amarior, eiusdemque effectus est, crudum coctumque, magna stomachi utilitate; ficcat enim ex alto omnes humores eius.

C A P. X X I I I.

QUAE DAM in collibus asperis nascitur semine grandi prope nucleoli oliuarum magnitudine, striato, & valde hispido, colore candido, medulla intus non iniucunda: eius planta brevis est, dodrantalis: foliis Staphylino minutioribus, & tenuius scissis, fere ut Feniculi: umbellas paruas Gingidio similes fert: floribus candidis, latifoliis. hanc congenerem Gingidio statuo: quamvis particularem eius mentionem apud auctores non reperio.

C A P. X X I I I I.

SCANDIX, vulgò Acicula à nostris dicitur; frequens in agris inter segetes, fruticosa: dodrantalibus ramis: foliis minutissime scissis, ut Chamemeli: in cacuminibus flosculi sunt candidi, longis veluti stilis insidentes, similitudine acus: in his detracto putamine semen continetur, nigrum, & oblongum, gustu non insuaue, ut neque folia. Dioscorides de Scandice inquit olus est sylvestre, amarum, subacre, quod manditur, crudum, & coctum, stomacho & ventri utile. Galenus eadem confirmat coniungens cum Gingidio, sed plantam nemo describit. tantum reperio apud Theophrastum, Scandicis mentionem inter eas plantas, quarum caules humi procumbunt, ut Malux, Cucumeris sylvestris: quo in loco non *ἐπιτειόκαυλα*, idest annicaulia legendum puto, sed *ἐπιγειόκαυλα*, idest humicaulia, ut opponatur eis, quæ dixit recticaulia, & peruicaulia. Plinius Scandicem inter olera sylvestria recenset & vilia, Aristophanes obiecit Euripidi matrem Scandicem venditasse non olus legitimum, Anthriscu similem esse. Hermolaus appictam vidit Scandicem in vetusto codice Dioscoridis: folio fere Feniculi, cum corniculis in summo: floribus luteis, siue albis: hac

ipsa specie in syluis reperiti : fructice odorato : flore candido. Ex his significatur planta, quam descripsit : nam & inter antiqua nomina apud Dioscoridem *Acucula* appellata est à similitudine acus : ob eamdem rationem *Anthriscus* dicenda est ea, quæ *Acus* muscata appellatur : fructu simili, tenuioribus foliis, odoratiorebusque, ut suo loco ostenditur.

C A P. X X V.

CARVI in officinis vocatur semen paruum, & oblongum, gustu feruens, odore Cumini : eo Germani utuntur pro Aniso cum panibus subigentes. Audio eius plantam in Germania frequentem in pratis : caulibus ab eadem radice multis, quadrangulis ; foliis Staphylini, minoribus multo, & rariorebus : floribus candidis : semine in summis tamis copioso, anguloso : radice oblonga, & lutea. à Dioscoride *Caros* vocatur, sed non describitur tamquam notissimum : semen inquit gustu iucundum, ac stomacho facile : effectu Anisi : radix eius cocta in cibos admittitur, ut Staphylinus. Hinc patet *Carotarum* nomen apud nos, Staphylino accomodatum ; nam radix *Buxei* coloris *Caro* similis est, & simili modo æstur. Plinius *Careum* vocat, peregrinum semen, laudatissimum in *Caria*, proximum in *Phrygia*, cultus præcipue. Galenus in alimentis *Cari* radicem eum Staphylinis numerat, & melioris succi esse testatur. videtur & *Athenæus* inter Staphylinos recensuisse, cum inquit : quod *Caros* vocatur, magnus est Staphylinus, seu ut vertunt, magna est *Pastinaca*, quæque facile augeatur ; meliorem habet succum, quam *Pastinaca* : magis calefacit : utinamque magis ciet ; stomacho confert : facileque digeritur, ut *Diphilus* est author, sed alij codices non *Caros* legunt, sed *Carton* : ponitur autem *Carton* à Galeno inter *Cæpas*, ut alibi suo loco explicatur : de magna autem *Pastinaca* suo loco dicemus.

C A P. X X V I.

SILAUS, ut Plinius vocat, herba apud nos in aquarum rivulis nascitur, non solum in montibus, sed & planis, numquam tamen in sicco : caule recto, cubitali, concauo, crassitudine baculi, sensim in gracilitatem extenuato : foliis amplis, ut *Cicutæ*, tenuius divisis, ut *Staphylini*, odoratis : umbellas fert rotundas, flore candido, seminibus oblongis, ut *Cumini* vulgaris, leuibus, subnigris, & oderatis : radices fert fibrosas. Plinius inquit *Silaus* nascitur *Glareosis*, & perennibus rivis, cubitalis, *Apij* similitudine, coquitur ut olus acidum, magna utilitate vesicæ.

CICUTA in solo pingui frequens est prope vrbes: caule crasso, rotundo, ac maculoso, vltra bicubitalem altitudinem: foliis amplis, fere ad Ferulam accedenribus, diuisura Staphylini, sectionibus quasi serratis: à lateribus vmbellas capitulorum modo rotundas fert: flore candido, graue olente, vt prope accedentibus quasi murium fetor videatur, & diutius obuersantibus capitis grauitas accedat: semen est rotundum, & candidum, crassius Aniso, cuius esuaues obstupescunt, vt manu capi possint, & si amplius vertigine tentantur, ac moriuntur: radix candida similis Staphylino syluestri. Eadem in Alpibus reperitur, breuior, & odoratior, simili semine. Dioscorides græce Conion vocat, caulem inquit fert geniculatum, vt Fæniculi grandem: folia Ferule, angustiora, graui odore: rami mox vmbellæ in summo prodeunt; flores albicantes; semen Aniso candidius: radix non alta, concaua: lethale venenum ob summam frigiditatem. Theophrastus caulem inquit carnosum esse, Ferule proximum: radicis liquamentum, quod exprimitur, infusa aqua, validius est fructu, & obitum facile, breuique affert, etiam si exiguum potui detur, quod idem & ad alios vsus efficacius est. optimum circa Susam, & in totum locis prægelidis. succus eius cum succo Papaueris, & aliis huiusmodi obitum inferunt sine vlllo dolore, drachmæ pondere, & inremediabile penitus. terenda autem Cicutâ prius detracto tegmine; nam id difficilem reddit, & confici contumacem, & affusa aqua prætenui cribro trasmittenda, iis qui bibunt, obitus celer, & facilis occurrit. Plinius Cicutâ inquit venenum est publica Atheniensium pœna, ad multa tamen vsus non omittendi: semen habet noxium: caulis autem eius & viridis estur, plerumque & in patinistenis hic & geniculatus vt Calami, nigricans, altior sæpe binis cubitis, in cacuminibus ramosus; folia Coriandri tenuiora, graui odoratu; semen Aniso crassius: radice concaua, nullius vsus: semini & foliis refrigeratoria vis, quæ si necat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Galenus Cicutæ potu quoddam amentię genus fieri tradit, quod Conion ab ipsa Cicutâ vocatur: in remediis autem nemo auderet propinare, sed extrinsecus obstupesciendo, sæpe commodissimum fit remedium ad ingentes dolores erisipelata, vlcera serpentia, ad mammas lacte priuadas & coercendas, testiculos refrigerandos in intempestiua nocturna pollutione: vsus est succi ex cacuminibus, priusquam inarescant, addensati in sole, vt pastilli arescant. Ad epotam autem Cicutâ remedio est; post vomitionem, & alui subduccionem vini generosi & meracis potio repetita vt alia, quæ apud Dioscoridem leguntur in venenorum remediis.

CAP. XXVIII.

CICUTARIA in collibus nascitur locis humectis, Cicutæ similitima; sed breuiore caule, striato: foliis quoque minoribus, ac tenuius scissis, non insuauis gustu: umbellis paruis: flore candido: semine longo, & angusto, leui, subnigro, vel candicante: radice candida, vt Cicutæ, breui, quæ cocta estur, vt Staphylini syluestris. Alia in Alpibus nascitur, hirsutior: seminibus grandioribus, veluti Auenæ. Tertia odore ac sapore Fœniculi domesticam, vnde Alpini Finocchiellam vocant, in ceteris antedictæ similis: breuiore caule: grandioribus seminibus, veluti festucis angulosis: tota odore ac sapore præstat: recipitur inter olera. A Dioscoride Myrris vocatur, Cicutæ simillima caulibus, & foliis: radicem habet modice oblongam, teneram, rotundam, odoratam, cibo non insuauem: cocta in sorbitione tabidis vtiliter datur: tradunt præsumptam in vino bis, teruè in die, in constitutionibus pestilentialibus præseruare à peste. Plinius inter Gerania secundum latinorum sententiam inquit est Myrris appellata, similis Cicutæ: foliis minutioribus: caule breuiori, rotundo, saporis, & odoris iucundi.

CAP. XXIX.

PANCASEOLVS vulgò appellatur in montibus nomine confecto, ex pane & caseo, quorum vicem in cibis explet radix, quæ rotunda est & tuberosa, effigie Tuberis, exterius nigra, intus candida, tenera, sapore dulci, ideo cruda estur: ab radice folia exeunt parua, rotunda specie Geranij vulgaris, aut Anemonæ, magis diuisa, cauliculus altitudine duorum dodrantum, tenuibus ramis, paucis foliis, iisque tenuius incisis, in cacuminibus umbellæ, flore purpureo: seminibus Fœniculi, paulo longioribus, odoratis, acris. Dioscorides Geranium vocat, quod scilicet primo loco eo nomine describit in hunc modum: foliis constat Anemonæ, diuisuris longioribus: radice subrotunda, dulci ad mandendum, quæ in vino pota drachmæ pondere, discutit vulturæ inflammationes. Plinius similiter inter Gerania secundum Græcorum sententiam iisdem fere verbis hac ostendit secundo loco inquit, alterum foliis Anemonæ, diuisuris longioribus, radice Mali modo rotunda, dulci, quæ reficientibus se ab imbecillitate, vtilissima est.

C A P. X X X.

PYRETHRUM, apud nos in palustribus nascitur: radice nigra, breui, diuisa in fibras, specie Meu, odorata, amara, linguam non statim exurente, sed cum plusculum mansa fuerit: folia fert Staphylini syluestris, tenuiora: caulem cubitalem, rectum, leuem: umbellas tres, aut quatuor, in cacumine: flore subrubente: semina compressa, & rotunda, figura Lentis, nigra, & feruentia. Clanarum incolæ Imperatoriã vocant: exhibent radicem in vino maluatico drachmę vnus ponderē ad dolores colicos magna efficacia; nam vehementer digerit flatus, & vrinam promouet. Alterum autem est Pyrethri genus, quod affertur ex Oriente, radix est alba, prælonga, digitali crassitudine, recta, feruentissimo gustu, sine odore, sed plantę reliquas partes adhuc videre non licuit: tradunt in Gallia eius plantam Anthemidi similem foliis, & flore. Dioscoridis descriptio radiculę, quę affertur ex oriente satis conuenit, inquit enim: radix est longa, pollicis crassitudine, gustu feruidissimo: folia, & caulem fert Dauco syluestri & Fœniculo similia, umbellam Anethi rotundam. Quo in loco Aldimus codex gręcus non *τροχοιδίς*, id est figura trochi, sed *τριχοιδίς*, id est capillaceam scribit.

C A P. X X X I.

SESEL Massiliense oritur in maritimis harenosis: lato fruticeo, candicante: caule contorto, multis ramis, foliis Fœniculi, densis, latioribus, crassioribusque: flore candido: semine farcto, candicante, striato, breuiore, quam Fœniculi, acri, odorato: radicem habet profundam, candidam, & odoratam, copiosa est in maritimis Pisanis: quidam Fœniculum marinum appellant. Dioscorides describit hoc modo: folia habet Fœniculi crassiora: caulem vegetiorem: umbellam Anethi, in qua semen oblongum, angulosum, gustanti statim acre: radix longa est, iucundi odoris. Apud Theophrastum & Plinium mentio quidam reperitur, & non descriptio: nam Theophrastus in Archadia nasci tradit Seseli, sed quod genus intelligat, incertum est. Plinius Massiliense optimum inquit; lato enim grano est, & fuluo, sed his notis Peloponense potius indicat, vt mox patebit. Aristotiles tradit ceruas à partu Seselim herbam petere, & cum ederint, ad prolem redire, purgat enim à partu, vrinam mouet, thoracem expurgat, menses, & partus trahit, & semen & radix. recentiores medici Seseli corrupto vocabulo Siseleos vocant, & Siler, quoddam campestre, quod Massiliense est; quoddam montanum, id est Peloponense.

CAP. XXXII.

SERMONTANVM vulgò appellatur, & Siler montanum, semen in officinis, longius, & crassius Feniculo, striatum, cum quadam grauitate odoratum, instar Cumini vulgaris: vnde quidam Plato cyminum, idest latum Cuminum vocant. eius planta in nostris Alpibus prouenit, alioqui similis vulgari Peucedano, quam nigram Libanotidem appellauimus, sed foliorum particulæ breuiores, & latiores sunt, figura ferme Polygoni: integrum autem folium in multam latitudinem extenditur: radix candida, & profunda; caulis cubito altior, re-ctus: umbellæ latæ: flos candidus: prouenit locis vliginosis prope ri-oules. Dioscorides Sefeli Peloponense vocat, de quo inquit: folia ha-bet Cicutę latiora, & crassiora; caulem supra Massiliensis magnitudinē, ferulaceum: & latam in cacumine umbellam, in qua semen latius, odo-ratum, & carnosius insidet: nascitur in asperis, riguis, & collibus: in-uenitur etiam in insulis. Plinius Peleponensis quidem non meminit, sed notas, quę huic conueniant, Massiliensi tribuit; latum enim inquit, gra-num est & fuluum: eisdem autem viribus præditū est, teste Dioscoride.

CAP. XXXIII.

SESSELI, Creticum apud nos in syluis nascitur, tractu marittimo, & collibus harenosis: pauca fert folia, inflexa ad terram, Apij mo-do diuisa, paruis, & raris segmentis, crassis, & præduris, quę ex prælongis, & patulis pendent pediculis: caule singulari constat, rotundo, ac subnigro, cubitali: in cacumine duas, aut tres umbellas ge-rit: flore ex albo subrubente: semina fert in rotunditate, compressa, ma-gnitudine Lenticulæ; circulo quodam foliaceo circumdante, subfulua, acria & odorata: radice constat singulari, in altum demissa, & odorata, & alba. Dioscorides de Sefeli Cretico inquit: Tordylum alio nomine appellari, iuxta Ciliciam in Amano monte nasci herbulam surculosam: semine duplici, rotundo, scutulorum effigie, odorato, subacri: hoc po-tu difficultatem vrinæ tollit, & cit menses: succus recentis caulis cum semine renes sanat decem diebus haustus ternis obolis cum passo: radix cum melle delincta efficax ad pectoris excreationes. Plinius Creticum Sefeli omnium odoratissimum statuit: alibi Tordylem inquit semen Si-lis dici à quibusdam, ab aliis herbam per se esse, quam & Syreon vocave-runt, de qua aliud non tradit, quamquod in montibus nascitur. Altera est in montibus similis prædictæ: sed pluribus ab eadem radice cauli-bus, striatis: foliis longioribus, tenuius incisis, subrectis: radice constat

in multos ramos distributa, & subnigra: semina in totum similia: idcirco & hanc Tordylis congenerem statuo.

C A P. X X X I I I.

SESSELI Aethyopicum nigrum est semon, Olusatro simile, striatum, in suis corymbis factum, tactu asperum, durumque, in mandendo odoratum, & suave cum quadam amaritudine, & astringione. Eius planta in harenosis nascitur, reperitur & inter segetes, peculiarissimum huic, quod in hoc genere sola ferme folio constat integro nulla ex parte scisso, nec serrato, sed ut in cæteris plerisque Ferulaceis folij pediculus geniculos cingit; sic in hac folium ipsum veluti pediculus est dilatatus, caulem circumdans, ut in Smyrnio, figura umbilici, oblongum, ut in Periclymeno: longiora adhuc sunt, quæ prope radicem, leuia, neruata, subcandida. Quoniam vero caulia folias permeare videtur, vulgè quidam Perfoliatam vocant: caulem fert rotundum: ramis in latera tendentibus, non vltra cubitalem altitudinem: ex umbilicatis foliis umbellæ prodeunt flore luteo: corymbi quoque seminis umbilicis inclusi: laudant recentiores ad glutinanda vulnera, & ulcera tum externa, tum interna, ad puerorum ramices, & umbilicos prominentes: radix parua inutilis. Dioscorides Sefeli Aethyopicum sic describit: folia habet Hederæ minora, & ad Periclymeni modum oblonga: frutex nigricat, palmitibus fere ad bina cubita extensis: ramis didrantalibus: capitulo Anethi: semine ceu Tritici, denso, nigro, acriore, & odoratiore, quam Massiliense, multum suavi: cui ædem vires, quæ Massiliensi. Quamuis autem ea, quæ apud nos oritur, non ad eam magnitudinem accedat, scilicet bicubitalem, non ob id neganda est ad Sefeli Aethyopicum pertinere: extat quoddam genus paruum, foliis Graminis.

C A P. X X X V.

ALTERA est, quæ pro Sefeli Aethyopico ostenditur, fruticosa, virgis prælongis, foliis Oleæ, longioribus, candidantibus, in cacumine umbella, flore luteo.

C A P. X X X V I.

BATICVLA vulgè appellatur, & corrupto magis vocabulo Baciuco, quæ latinè Batis dicitur, herbula fruticosa in scæpulis maris, quæ & seritur in ædificiis, oleris gratia: folia fert breuia, & crassa, diuisa

diuisa in foliola, Portulacæ similia, acutiora tamen, & inæqualia, subcandida, sapore salso, & subacri, odorata, quæ in cibis assumuntur, & cruda, & cocta, sed præcipue placent aceto condita: cauliculos fert dodranales: & in cacumine umbellam, flore candido; seminibus rotundis, angulosis, molli putamine, quod in arescente semine abscedit ab interno nucleonigro: acria & hæc, & multum odorata. Alterum genus ex Sicilia habetur, grandius: foliis tenuius incis, odore Apij, sed sapore Baticulæ: caules fert cubitales in Autumno, ex lignosis ramis, in terra procumbentibus, crassis: umbellas candidas: semina altero candidiora, modice oblonga, striata, odorata, & gustu feruentia: è caulibus recentibus incis, lacteus succus emanat, qui conerescit in lachrymam subrusam: radices vtrique ramosæ, & candicantes: vtræque urinam mouent, sed efficacius id, quod maius est; nam renes, & vesicam miro modo purgat. Dioscorides Erithmum vocat: fruticosa inquit, & vndique foliosa herbula est, cubiti altitudinem ferè petens: nascitur in maritimis, & petrosis: foliis pinguibus, numerosis, albicantibus, veluti Portulacæ, latioribus, & longioribus, salso gustu: flores candidi sunt: & semen ceu Libanotidis odoratum, molle, rotundum, quod siccatum rumpitur, habet intus Tritici modo nucleum: radices digiti crassitudine, tres, aut quatuor, grati odoris, & iucundi: Estur crudum, coctumue in olerè: seruatur etiam in muria. ex his Dioscorides cum herbulam vocat foliis Portulacæ innuit nostram Baticulam, quasi paruum Batim; cum vero cubitalem altitudinem tribuit, alterum genus significare videtur grandius. Plinius vtramque distinguit, tradens Batim hortensem diuersam à Chrithmo, quam Crethmon agrion vocat, idest syluestre: inquit enim Crethmon ab Hippocrate admodum laudatum inter eas, quæ eduntur syluestrium herbarum. Hancque apud Callimachum apponit rustica illa Hecale; speciesque est Batis hortensis: caulis palmum vnum: altus: semen feruens odoratum, ceu Libanotidis, rotundum: siccatum rumpitur: habet intus nucleum candidum, quem aliqui Cachrym vocant, folio pingui, albicante veluti Oliuæ, crassiore, & salso gustu, reliqua ad verbum ex Dioscoride transcribit: alibi de Bati inquit; aluum mollit: illinitur podagricis tosta, & contusa.

C A P. XXXVII.

APRVM domesticum vulgò Petroselinum vocatur: seritur id in horis præcipue umbrosis: foliola fert prælongis & ramosis pediculis, in extremo laciniata, mollia, odorata, gustui gratas ideo assumuntur in cibis & cruda & cocta: caulescit ineunte vere: cauliculos fert rotundos, nigricantes, tenuibus ramis ad cubitalem altitudinem,

in quibus folia diuerfa ſpectantur ab iis, quæ ab radice; anguſta enim, & prælonga ſunt, rara, & indiuiſa: umbellas fert, paruas, herbaceas: ſemina exigua, ſubrotunda, acria: radice nititur ſingulari, & profunda, candida, carnoſo cortice, quæ & petitur in cibis cocta; ſed perfectæ ſemine exareſcit: diutius durat, ſi prohibeatur ſemetſcere. alterum genus peregrinum, odoratiuſ, latiore folio conſtat, tum ab radice, tum in caulibus, ac breuioribus pediculis: ſemine paulo ampliore, multo acriore, & ſubamato: caule breuiori cõſtat, candidiore; radix craſſior, quæ & diutius viuere poteſt. Theophraſtus vtrumque genus ſub nomine Selini videtur intellexiſſe: inquit enim, Apiorum tum in foliis, tum in caulibus diſcrimen vtiq; conſtat; aliud enim folio ſpiſſo, criſpo, denſoq; ; aliud rariori, latiorique, cauleque maiori: Horum iterum aliud candidi caulis; aliud purpurei, aut verſicoloris: verum ad ſummam eiufmodi omne ſylueſtri proximum eſt. Apio radix ſingularis; propagines magnas ſuggerit, altius quam arbores, proportione ſui corporis: perpetuo vires: cacumine perdurat amiſſis reliquis: foliis iam perfectis caulis aſſurgit: ſuaueolentiam præſtat: omnium difficillime naſcitur: nam celerimus eius prouentus eſt die 40, quidam & die 50: ſemine ætas ventuſtior celerius prouenit, fructificat non anno tantum, ſed etiam bimatu, licet non inter capitata: mittit tamen à latere radices, quibus folia, cauleſque proueniunt; nam inter ea eſt, quorum radix diuturnior caule: radices æque craſſas de latere mittit, non à principio, ſed de medio carnoſas: lætius prouenit, ſi aceruatim feratur; ideo in laciniis colligatum ferunt palo adacto, ſic quoque transferunt. Plinius Apij rami inquit, largis portionibus per iura innaatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent, ex Criſippo & Dionifio, marem & ſeminam eſſe: ſeminam criſpioribus foliis, & duris: craſſo caule, ſapore acri, & feruido: marem nigriorẽ, breuioris radice, vermiculos gignentem: vtrumq; defunctorum epulis ferilibus dicatum: inimicum viſus claritati: ſterileſcere mares & feminas: Puerperis abdicari, nam comitiales gignit iis, qui vbera hauriunt. Dioſcorides Apium hortenſe non deſcribit, tanquam notiſſimum. De Apio Galenus viſitatiſſimum eſſe inquit, & ſuaue, & ſtomacho gratum, vrinam mouere. puto autem apud Galenum & Dioſcoridem genus illud Apij latifolij, quod peregrinũ eſt apud nos, Petroſelinon appellari, quamuis difficile ſit ex ſolo ſemine, quod deſcribitur, coniectari; iudicandum enim eſt, plantæ faciem non differre ab Apio domeſtico, cuius frequens eſt vſus. inquit Dioſcorides Petroſelinon prouenit in Macedonia, locis præruptis: ſemine Ameos, odoratiore, ſapore acri, aromatico. Galenũs Petroſelini ſemen maxime vſui eſſe ſcribit, cum tota etiam herba vnã cum radice ſimilẽ, ſed imbecilliorẽ facultatẽ fortiatur: eſt gultu acre, cum amaritudine: optimum vero Macedonia-

cedonicum, præcipue angusto quodam loco & prærupto natum, quod Estreaticum appellatur, acerrimum & amarissimum, quod etiam Theriacam amariorem reddit, præsertim cum recens imponitur: oriri autem & in aliis regionibus, quamquam infirmiora, non spernenda tamen. Hæc Galenus; porro cum semen huiusmodi in conficienda Theriaca venisset ad manus sub nomine Petroselinii Macedonici, satum protulit Apium latifolium, quale descripsi. Plinius quamvis ex Crisippo hoc genus Apij feminam appellauerit; crisporibus enim foliis, & duris: crasso caule: sapore acri & feruido constat: tamen alio genere inquit Petroselinon quidam appellat in saxis natum, præcipuū ad vomicas remediū. sed hoc ad Smyrnum forte pertinet, & quod Petroselinon appellatum est teste Dioscoride: aut verum Petroselinon Macedonicum sylvestre est; huiusmodi inferius ostenderetur in Saxifragia.

C A P. X X X V I I I.

ALIVD genus Apij sponte nascitur apud nos locis humectis & umbrosis, quod in officinis vulgo Apium vocatur: eoque pro Apio satiuo vtuntur, alicubi ferentes in hortis, sed infirmo odore, ac sapore: folio constat latiore quam nostram satiuam, nigriore, & magis crispo, minus ramoso; nam simplici pediculo constat, cui à lateribus folia sunt, tripartito diuisa: caulem fert striatum, crassum, mollem, multis ramis cubitalibus, in quibus folia nullo pediculo adnexa, & parua umbellæ in eorum alis: flosculis cæcidis: feminibus satiuo tenuioribus, & subnigris: radices fibrosas fert, candidas, quamvis hæc à plerisque Eleoselinon idest Paludapium censeatur, quod minime negauerim: pauca enim notæ, quæ Eleoselino traduntur, huic nõ desunt; tamen ab eadem video nequaquam abhorre Hipposelinii descriptionē apud Dioscoridē & Galenum, non apud Theophrastum, & Pliniū, apud quos Hipposelinon est Olu satrum, de quo paulo post dicemus. describit autē Dioscorides Hipposelinon in hunc modum: maius, & candidius est Apio satiuo; caule concauo, alto, molli, habente veluti lineas, foliis latioribus, in puniceum vergentibus, in quibus coma Libanotidis plena flore congestis corymbis: antequam defloreat, semen nigrum, oblongum, solidū, acre, aromaticum: radix odorata, candida, gustui grata, non crassa: oritur in umbrosis, & iuxta paludes: assumitur inter olera, vt Apium: radix cruda & cocta comeditur: folia cum caulibus decocta manduntur, & per se, aut cum piscibus præparantur, condiuntur quoque; muria: semina, & radix potu ciant menses, & stillicidio vrinæ mēdentur. hæc descriptio nulli magis ex his, quas habemus, conuenit quam huic, non enim Olu satro; quoniam caulis ei non mollis, non lineas habet, non radix candida, non comē inter folia dependentibus corymbis, neque Leuistico appella-

to; nam radix ei magna: semen album, & mendicamentosius est quam ut inter cetera assumatur: hinc, quam proposuimus, candor non videtur conuenire, neque color ad puniceum vergens, neque semen oblongum & solidum: an calidius est satiuo? nam caulis satiuo nigricat, huius virefcit: folia & si nouellis nigriora sunt ut plauimum, vidimus tamen & ad puniceum inclinantia: feminis conditio maxime quadraret Olu satro, quod nigrum, oblongum, & solidum; huic valde exile, nigrum tamen, & solidum, & in sua paruitate oblongum, at ceteræ conditiones clarissimæ sunt, nam caulis mollis linesc ostendit, cum striatus sit, comas potius quam umbellas fert, corymbaceas inter folia, & inter cæteras conditiones locus natalis in umbrosis scilicet & iuxta paludes, huic maxime consentit, & comparatio foliorum Phu, & Sij cum Hippofelino idem comprobatur; non enim ramosum iis inest folium, sed simplici pediculo coniugatim disposita sunt. Galenus de Hippofelino inquit, insuauius est Olu satro, ut non nisi coctum mandatur; crudum enim insuaue est, imbecillioris virtutis, quam Oreoselinon. Theophrastus hoc genus indicauit, cum inter Apia dixit, quoddam latiore folio constare, & caule maiori, colore purpureo, aut versicolore, cuiusmodi proximum est syluestri.

C A P. X X X I X.

CRESCIONE vulgo appellatur, & herba Cannella, quæ in aquis stagnantibus nascitur & limosis riuulis, ab radice longo & crasso pediculo, concauo, & recto: cui folia coniugatim disposita insunt Apio vulgari longiora, & minus incisa, sed tantum ferrata, læuiora, virentiora, & magis odorata: caulem fert infirmum: ramis procumbentibus, in quibus folia breuiora multo, sæpe subrubentia, in quorum alis parua umbellæ fere sine pediculo hærent, ut in Apio vulgari: flosculis candidis: seminibus nigris, rotundis, & paruis. Alterum genus reperitur crassiore caule, subrubente, ac recto, cui umbellæ non in alis, sed in summis ramulis: radix fibrosa & candida: assumuntur inter olera: adhibentur ad stillicidia vrinæ in cataplasmate, potu renes expurgant. Dioscorides primum illud Elcoselinon vocat, id est Paludapium, quod breuiter describit in hunc modum: in humidis nascitur Apio satiuo grandius, ad eadē efficacius. Alterum autem Sion appellatur, unde nomē Crescionis videtur deriuatum. De Sio inquit, in aquis inuenitur: frutice pingui, recto: foliis latis, Hippofelino similibus, sed minoribus, & odoratis, quæ cruda, coctaq; esu calculos rumpunt atque excernunt: aliam vero descriptionē Sij ex Crateua tradit, quæ Sisymbrio potius alludit: nam & Sisymbrium aquaticum etiam Sion appellata est teste Dioscoride, & nos quoque

que eā vulgo Crescionem vocamus: sed hæc inter Nasturtia dicenda est. Galenus non videtur distinxisse inter Sion & Eleoselinon, cum Sij tātum meminerit, nō Eleoselini: numerat autem inter genera Apij, inquit, in suauius esse, vt non nisi coctum mandatur, sicut & Hippofoelinon; quantum aut gustu odoratum est, tantum calfacientis facultatis particeps est: digerit: urinam mouet: calculos frangit: & menses euocat. Plinius de Eleoselino inquit, id, quod spōte nascitur in humidis, Eleoselinon vocatur, vno folio, nec hirsutum: alibi Eleoselino comparat Hippofoelinon, sed hoc in siccis nasci, pluribus foliis, non vnico, vt Eleoselinon. ex his manifeste indicatur plāta, quam descripsi; nam sæpius vnicum ab radice foliū attollit, quo marcescente subinde aliud exit, non statim plura, vt in aliis generibus Apij. De Sio autem inquit latius est Apio, in aqua nascēs, pinguis, nigriusue, copiosum semine, sapore Nasturtij: verum vltima hæc notā, non Sio, sed Sisymbio traditur à Dioscoride. Existimatur apud eūdem Plinium idem esse Lauer cum Sio, herba in riuis nascens, quæ condita & cocta torminibus medetur, cruda aut calculos eicit. Theophrastus de Eleoselino inquit. Paludapiū, vt Theodorus vertit apud aq̄ceductus & in paludibus prouenit; folio raro, nec hirsuto, sed simili quodam modo Apio, odore, sapore, & figura, quo in loco Theodorus *μονόφυλλον* idest vno folio, vt Plinius legit, sed *Μονόφυλλον*, idest raro folio.

C A P. X L.

SISON in locis quidem humectis nascitur, non tamen in aquis, vt Sion: folia fert in simplici pediculo distributa, vt Sion, sed minora: diuiduntur hæc tenuius prope cacumine, vt in Coriandro: caulem fert rectum, firmum, cubito altiorem; tenuibus ramulis: quibus sūmis tenues umbellæ, ac numerosæ insident: flore candido: seminibus paruis, & nigris vt Sij, acribus, odoratisq; , huiusmodi semen affertur ex orientibus pro Amomo, quāuis passim apud nos oriatur in foueis. Dioscorides Sisonis semen tantum describit, non plantā, inquit, exiguum semen esse in Syria Apio simile, oblongum, nigrū, feruentis nature, eo indigenæ in cōdimentis vtuntur: Planta in cacumine granula multa gerit. Apud Galenum, Sion, & Sinoa legitur, calidus, & subamarus est gustu.

C A P. X L I.

CEREFOLIUM vulgo appellatur à recentioribus inter Apia connumeratum: peregrinum est apud nos: seritur in Gallia pro oleo, herbula tenui cauliculo, dodrantali, aut paulo alio: foliis in multas partes diuisis, figura tenuioris Apij, breuioribus,

& magis numerosis, odoratisque: ramulos fert rectos, quibus summis numerosæ, & parvæ umbellæ: flosculis candidis: seminibus tenuibus, & longis, figura literæ. i: tota herba prope fructus maturationem, rubescit: radícula subest parua, quæ perfecto semine exarescit cum tota planta: estur cruda & cocta vt Apium. Plinius inter hortorum herbas meminit Cerephylli, quod Pederota inquit Græci vocant: feritur æquinoctio autumnii, sed cum nullas herbæ nothas tradat, non licet nisi ex nomine coniectari hanc esse, quæ in hunc vsque diem Cerefolium vocatur. Pato apud Dioscoridem Oreoselinon esse, de quo inquit, caule constat dodrantali, ab radice tenui, in ambitu rami sunt, & capitula Cicutæ rotunda, multo tamen tenuiora: semine oblongo, acri, tenui, odorato instar Cumini: nascitur in petrosis, & montibus, vnde appellatio Oreoselini, idest montani Apij. Theophrastus, apud quem Theodorus Montapium vocat, inquit distat a cæteris Apij generibus maioribus differentiis: folio namque Cicutæ simile constat: radice tenui: caule Anethi, minore. Plinius eadem recenset ex Theophrasto. Galenus inter Apia vim Oreoselini similem inquit esse Hipposelino, sed valentio rem.

C A P. X L I I.

PETROSELINVM sylvestre vulgò appellatur, & a recentioribus medicis Filipendula: oritur passim apud nos locis humectis, & in pratis: foliis ab radice stratis, Apij tenuioris figura, tenuius quidem sectis, sed minus laciniatis: caulem fert rectum, firmum, candidantem, striatum, cubitalem, & altio rem, in quo folia, alio modo secta sunt, in particulas scilicet longas, & angustas, colore candidante: in cacumine umbellæ crassiores: florè candido: semine farcto, horrido in summo: radículas fert plures, ab eodem capite spatias, quæ vt plurimū parte postrema crassescunt, similitudine nuclei Oliuarum, vt in altera Filipendula, de qua agitur in Oenante: color his niger exterius, intus candidas, sapore dulci: laudatur ad calculum frangendum, & impellendum: herba recipitur inter olera, saporis insipidi. Non ab re fuerit, si hanc Bunion dicamus apud Dioscoridem, cuius duplex reperitur mentio iisdem ferè verbis repetita, vna inter olera, altera inter herbas medicatas cum Pseudobunio: utrobique describit in hunc modum. Caulem mittit quadrangulum, in eo multos ramulos, foliis digiti longitudine, tenuibus, & floribus plenos: folia autem, quæ ab radice, Apio similia sunt, multo tenuiora, Cortadro proxima (aut Tribulo, vt alij legunt) flos Anethi: semen odoratum, minus Hyoscyamo: vrinam cit, calefacit, euocat secundas, auxiliatur lieni, renibus, & vesicæ vsus recentis, & aridi: excipitur quoque succus è radicibus suis, & caulibus, & foliis cum meli-

in elicato. Alio modo legitur in aliis codicibus. Caulem edit quadratum, procerum, digiti crassitudine: folia autem Apio similia, & quæ sequuntur. At prior lectio foliorum diuersitatem optime exprimit, eorum scilicet, quæ in ramis, & quæ ab radice. Coniicio autem hanc Bunium appellatam; quoniam radices eius extuberant, ut Buniadis, qui Napus vocatur, de quo cum Rapis agitur. Plinius tamen etiam ipsum Bunium à Græcis vocatum Napum vocat, cum inquit. Naporum duas differentias, & in medicina Græci seruant, angulosis foliorum caulibus florentis, quod Burion vocant, purgationibus fæminarum, & vesicæ, & vrinæ utile decoctum potum ex aqua iulsa, vel succi drachma. Alterum genus Bunniada appellant, & quæ sequuntur. Describit præterea Dioscorides Pseudobunium fruticulam in Creta nascentem, palmi altitudine, foliis, & ramulis Bunij, acris. Quamuis autem apud nos multæ eius differentia magnitudinis & paruitatis reperiantur, acridinem tamen in foliis, & ramulis adhuc non animaduerti.

C A P. X L I I I.

O LVSATRVM à latinis vocatur, vulgò autem Macerone corrupto vocabulo ut puto, a Macedonico Petroselino; quia eius loco aliquando acceptum est: alij Alexandrium vocant: oritur in umbrosis hortis, prope maceries, pingui solo: lætissimum autem in cimiteriis: foliis latis, ramosis, crasso pediculo, subrubente, foliorum sectiones latiores sunt palustri Apio: caulem fert cubitalem, firmum, multis ramis striatum; luteum florem in umbellis Anethi: semen Feniculo grandius, durum, nigrum, & angulosum, odoratum: radicem nigram, intus albam, acrem cum quadam amaritudine, non insuauem gustui, odoratam. venit in cibos cruda & cocta, tum radix concisa, tum folia tenella, & caulis ex aceto & oleo. Alterum genus peregrinum nuper ferri cepit: foliis ab radice longe exilioribus, quasi Apij tenuifolij, in caule autem sensim grandioribus segmentis, adeo ut prope ramulorum cacumina, nulla ex parte scissa sint, sed rotunda, caulem ambiant forma acetabuli ut in Perichlymeno, colore pallescente: umbellas fert luteas; & semina altero minora, ac rotundiora, similiter dura, & nigra, odore ferme Styracis: radix breuior, ac tenuior, gustu suauior, simili modo cute nigra, intus lactei coloris: utraq; florent vere. Dioscorides Smyrniacum vocat, quod inquit plurimum in Amiano monte nascitur: caulem habet Apij, & stolones multos: folia latiora, sub pingui, ad terram in fracta, robusta, odore medicato, cum quadam acrimonia iucunda, colore in luteum languescente: capitibus caulium orbiculatis ut Anethi; semine Brassicæ rotundo, nigro, acri, sapore Myrræ, ut alterum alterius loco

loco cedat : radix quoque odorata , acris fauces mordet , succosa , mollis , cortex eius foris niger , intus viridis , aut subalbidus : nascitur in saxosis , & collibus atque squalidis , & limitibus terrenis ; hæc descriptio secundum genus indicat , quod scilicet peregrinum est apud nos . Galenus utrumque ostendit nomine Smyrnij : de primo inquit Romæ plurimum vendi , appellarique vulgo non Smyrnum , sed Olusatrum , multo acrius est , & calidius , quam Apium , quin & odorati quippiam habet , unde urinas prouocat vehementius quam Apium Equapium , & Sion , mensesque mulieribus mouet . Vere autem caulem producit , qui crudus vescitur , non aliter quam folia , quæ hyeme sola plantæ inerant , caulem non dum habenti , ut neque tum Apium habet , postea vero accedente caule tota planta iucundior redditur , siue quis crudam ipsam siue elixam mandat , & quæ sequuntur . Iterum in simplicium censu , de eodem inquit , Smyrnum quidam Hippofelinon sylæstre nominant , ex eodem genere cum Apio est , & Petroselino , sed Apio quidem validius , Petroselino autem imbecillius ; menses itaque , & urinas mouet : calidum siccum in tertio ordine . omnia hæc de Olusatris intelliguntur . De altero autem genere Smyrnij inquit Cilices Petroselinon vocant , quod in Amano monte nascitur ; est quidem , & ipsum Smyrnum , minus uero acre Petroselino & Smyrno ; ideo vlceribus commodum ; quia siccatur sine molestia , & digerit indurata ; semine utimur ad menses urinas , & asthmata . Theophrastus Hippofelinon vocat , quasi Equinum Apium , & ut Theodorus Equapium vertit : foliis vicinum Paludapio , hisurum : grandi caule constat : & radicem crassam modo Raphani agit , sed nigram : fructum quoque nigrum fert , magnitudine Erubo ampliozem : ad vrinæ difficultates , & calculos pellendos utile : nascitur omnibus locis , & lachryma ex eo Myrrhæ similis defluit : quidam in totum Myrrham id esse affirmant . stillat ex radice , quæ sole exsiccata & sata Equapium prouenire affirmant : radix carnosæ est , cortice non crasso , palato grato , sed folia sicciora & acriora sunt , perpetuo viret , cacumine perdurat , amissis reliquis , ex his significatur Olusatrum . Plinius Olusatrum , & Hippofelinon , & Smyrneum vocari tradit , miræ naturæ , nam è lachryma cardiacis sui nascitur : seritur & radice succum eius qui colligunt . Myrrhe saporem habere dicunt : Authori Theophrasto tribuit tribuit Myrrha sata natum . Veteres Hippofelinon in locis incultis lapidosis iuxta maceriam feri , nunc & repassinato seritur a Fauonio & post æquinoctium autumnii . Alibi Smyrnum vocat inquit ; Smyrnius feri ; Myrrhamq; radice respere . Alibi Hippofelinon inquit simile Eleoselino esse ; sed in siccis nasci : pluribus foliis , non vnico , ut Eleoselinon . Hæc omnia de Olusatris intelliguntur : de Smyrno autem altero , eandem ferme ad verbum habet descriptionem , quam Dioscorides tradit .

CAP. XLIII.

LEVISTICVM vulgò appellatur, quia pro Ligustico aliquando accepta est: gaudet iisdem locis, quibus Olusatrum: folia fert ab radice erecta longis pediculis, foliis Apij latifolij oblongiobus, & candidioribus, in luteum quodammodo vergentibus, odore valde medicato; non sine aliqua iucunditate: caules fert rectos, striatos, cubito altiores: umbellas luteas, in quibus semina facta, vt in Petroselinio syluestri, maiora Feniculo, aliquantum compressa, & striata, multum odorata, resinacea, ex candido flauescencia: radix candida, pregrandis, succosaque. quidam hanc de Laserpitium reducunt. Censeo apud Theophrastum Libanotidem fertilem esse: duo enim genera Libanotidis tradit: Theodorus Rosmarinum vertit; sterile, & fertile: de fertili inquit: folium habet palustri Apio simile, multo maius: caulem ad magnitudinem cubiti, aut maiorem: radicem magnam, crassam, candidam, & veluti Thus redolentem: fructum candidum, scabrum, oblongum, qui Cachrys vocatur: nascitur potissimum squalido solo, atque saxoso: vtile tam fructu, quam foliis, & radice in medicamentis: radix vlceribus utilis, & mensibus, pota in vino austero & nigro: fructus ad vrinæ stillicidia, & aures, & argemam, & lippitudinem, & mulieribus lactis habertatem facit. Plinius Libanotis inquit, locis putridis, ac macris & roscidis feritur semine: radicem habet Olusatri, nihil à Thure differentem. Quidam alio nomine Rosmarinum appellant. Duo genera eius: alterum sterile; alterum cui & caulis & semen resinaceum, quod Cachrys vocatur: foliis odor Thuris: alię vero sunt Libanotides apud Dioscoridem: foliis Feniculi, quamuis in cæteris descriptiones consentiant.

CAP. XLV.

LEVISTICVM alterum omnino in incultis nascitur locis, squalidis, montuosis, cui folia ab radice strata in terram, dura, & lenta, breuiora altero, & vt plurimum subrubra, odorataque: cauliculum fert leuem, subrubentem, cubitalem, paucis ramis: umbellas subrubentes, & semina nigra, parum compressa in rotunditate, oblonga: radicem fert nigram, pollicis crassitudine, non sine odore: hanc nigram Libanotidem appellare possumus, quamuis Theophrastus nigræ non meminit. Plinius hanc significasse videtur, cum dixit, radicem habet Olusatri, nihil à Thure differentem.

CAP. XLVI.

LIGUSTICVM, in Alpibus Ligurię vulgò Imperatoria vocatur : folia à radice, rotundo pediculo, & fere lignoso, ac tripartito gerit, figura herbę Sanctę Marię, sed magis in acutum desinentia, magisque serrata, terna in singulis pediculi ramulis, odorata, prædura : caulem cubitalem, altioremq; paucis foliis : semina in umbellis figura & magnitudine Feniculi, nigra, odorata, & acria : radix candida pollicis crassitudine, in duas aut tres prælongas desinens, odore iucundo, sapore acri : oritur in Alpibus propè riuulos : vtuntur semine in obsoniis, & radice ad stomachi dolores, & imbecillitatem, ac omnes ferme internorum noxas : Dioscorides de Ligustico inquit plurimum in Liguria nasci, in monte Apennino Alpibus confermino, vnde nomen traxit, Panaces incolę non ab re appellant, quoniam & radice & caule Heracleotico Panaci simile est, & viribus eisdem præditum : gignitur in altissimis, asperisque montibus, & umbrosis maxime circa fluenta : cauliculum fert Anethi geniculatum, tenuem, & in circuitu folia Meliloti, molliora, odorata, prope verticem graciliora, & magis diuisa : in cacumine muscarium, in quo semen nigrum, solidum, & oblongum, Feniculo proximum, gustu acre, & aromaticum : radix candida Heracleotici Panacis similis, odorata : semine vtuntur indigenę pro Pipere in obsoniis. Adulteratur semine simili, quod amarum est, admixto Feniculo, aut Scili. Theophrastus meminit Ligustici inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur. Plinius Ligusticum inquit syluestre est, in Ligurię suę montibus seritur, vbique suauius satiuum, sed sine viribus : Panacem alij vocant : eandem puto apud eundem inter Panaces appellari Pharnaceon, à Pharnace rege cognominatum : seritur inquit hoc : longioribus quam cętera foliis, & serratis : radix odorata in umbra siccatur, vinoque gratiam adiicit. huius genera duo fecere, alterum leuioris folij ; alterum tenuioris : per alterum autem genus tenuioris folij, intelligi puto herbam in omnibus fere Alpibus frequentem, quę & in plana descendit, umbrosis tamen locis, Imperatorię simillimam, sed sine odore : foliis tenuioribus, mollioribus, pediculis non rotundis, sed excauatis : radice breui : umbella candida : seminibus, gustu insuauibis : hanc Pseudoligusticum appellari posse censeo, cuius semine adulterari legitimum Ligusticum testatur Dioscorides.

C A P. X L V I I.

QUÆDAM in montibus nascitur Ligustico maior : foliis latioribus, rotundioribusque : caule crasso, proximo Ferulæ : umbellas fert luteas : semina compressa, & rotunda, candicantia, Sphondilio minora : Radicem candidam, Ligustico crassiorem : Quidam pro Libanotide Theophrasti ostendunt : non tamen odor adeo insignis inest. Censerem hanc potius apud eundem inter genera Panacis recenseri, cum inquit : sunt & aliæ, quædam Panaces : vna folio tenui ; alia latifolia : vt Ligusticum significet, & hanc, quæ latiori folio constat, quasi Ligusticum maius dici possit, & Imperatoria maior.

C A P. X L V I I I.

ANGELICA vulgò appellatur in Alpibus caule bicubitali, crasso, & concauo, odorato : foliis Olusatris, oblongioribus, læuiter serratis, mollibus : umbellas fert latas : flore candido : semen candidum, oblongum, striatum, quod in foliacea quædam labra dilatatur, valde odoratum, quasi Moschum redolens, sapore acri : radicem palmi longitudine, crassam instar Napi, candicantem, fungosam, succosam, iucundissime olemtem, acré, & subamaram : lachryma concretescens pallefcit : descēdit & in plana iuxta aquas locis vmbrosis, breuior : folio nigriore : radice minori, figura tenuioris Napi, quæ in plures radículas desinit, odore infirmo ad Pastinacam vergente : caules recentes & tenelli, ac folia vtriusque gustui grata sunt. celebrant radicem ad venena, & pestilentiam. extat & satiuæ, quæ colitur in Germania : radice nigra, in multas fibras diducta, Ellebori modo, gustu suauior : eruitur antequam caulescat hanc ad Laserpitium referri posse reor, quod Græci Silphion vocant, licet in Italia non ad eam magnitudinem crescat, neque ea sit succi hubertas, quæ in Aphrica, & calidioribus regionibus, vt multis aliis contingit. Theophrastus de Laserpitio inquit : radix ei est multa, & crassa, vt radicibus potius constare eius tota natura videatur, quo euidentissime à cæteris differt : caulis quantus Ferulæ, & crassitudine fere proximus : folium, quod Maspeton vocant, Apio simile est : semen latum, foliaceum scilicet, quod folium appellatur : caulis annuus, sicut Ferulæ : Folium exit ineunte vere, quo pecus purgatur, ac pinguescit vehementer, & carnes mirabilem in modum suaues redduntur : post hac caulem edit hominum cibo idoneum omnibus modis, elixum, assumq; : corpora eo quoque purgari ferunt : Quadraginta diebus succus capitur duplex, alter ex caule, alter ex radice, ob id Scaparium, & Ra-

dicarium vocant: radix nigro cortice tegitur, eumque detrahere solent, certa quadam mensura, ad succum colligendum: collectum succum vas coniciunt, farinamque admiscunt, & longo temporis spatio quatiunt, quo modo & colorem capessit, & conditum in corruptumque perdurat: locum Apicæ amplum occupat, sed maior pars colligitur apud Syrtis: culta fugere traditur, & si colatur, degenerare: Radicem alij cubitalem tradunt, aut paulo maiorem, hanc extuberare in caput, quod sublimè penitus extat, ut fere super terram esse appareat, unde primum, quod lac appellant, erumpit: dein caulis assurgit, ex quo Magydaris, & quod Folium dicitur, exeunt, Folium id semen est aurei coloris, quod, cum Aufer ingenue post caniculam flauerit, discutitur, atque ita Laserpitium nascitur, eodemque anno radix consumatur & caulis: radices quoque madunt recentes in aceto decidas, & paulo post de Magidari loquens inquit: quod vero Magydarim vocant, nimirum à Laserpitio differt; tenerius enim, minusque vehemens, & sine Lasere est id est succo, aspectu quoque manifesta homini experto, licet quidam Laserpitium id appellant: Laser lachryma est gustu vehemens; modo Laserpitij, præstantior ex radice; quia purus, translucidus, & siccior: qui ex caule humidior, ideo farinam inspergunt, ut satis coagulari possit: folium & fructus suavis & mollis est, quia acrimoniam moderat permixtus humor aquosus. Laserpitium peculiare in Cirenensi, odore suauissimum. Plinius Græcos authores testatur, Laserpitium repente ortum, cum antea non esset in Aphrica circa Hesperidum hortos, Syrtimque maiorem, annis septem ante Cyrenarum oppidum, ex imbre piceo tellure madefacta, & reliquam historiam ex Theophrasto recenset. Dioscorides Laserpitium in Syria Armenia, Media, & Lybia nasci tradit, caule ferulaceo, quem Maspeton vocant: foliis Apio similibus: lato semine: radix exalfacit: in cibis ægre concoquitur: vesicæ noxia: succus è radice, & caule scarificatis colligitur: præfertur rufus, translucens, Myrrhæ similis, non porraceus, odore valens, suavi gusto, qui dilutus facile albescit Cyrenaicum si quis degustauerit, humoré toto corpore ciet, odore blandissimo, ut ne os quidem gustanti nisi paulum spiret: Medius & Syriacus infirmiores odore, magis vitoso acrem vim habet: radicem alij qui Magydarim vocant: caulem Silphion; & folia Maspeton. Alteram præterea in sine capitis Magydarim tradit in Lybia nascentem: radicem Laserpitio similem, minus crassam, acrem, & fungosam, ex qua non profluit succus: eiusdem cum Laserpitio facultatis: ex quibus patet, nostram Angelicam non multum discedere à Laserpitio Cyrenaico, aut saltem ab altera Magydari: immo Angelica montana, & magnitudine, & odoris suauitate, & acrimonia, & succo maxime ad Laserpitium accedit: Altera vero ad Magydarim. Laser à recentioribus medicis Asa

vocatur distinguentibus in odoriferam & fetidam : vt per odoriferam succus Cyrenaicus significetur : per fetidam Medius & Syriacus. tamen in officinis non reperitur nisi fetidissimum genus, quam Assam fetidam vocant, cuius suffitu maxime abhominabili fugiunt animalia, & mulieres à suffocatione vteri liberantur. mirum autem, si in Africa copiosum est Lasepitium, non afferri succum Cyrenaicum, qui ob excellentiam simplici nomine succus appellatur, græce Opos, omnium succorum calidissimus, maxime tenuium partium, aeræ substantiæ, & igneæ, vt Galenus testatur. cum ex eadem Cyrenaica regione Ammoniacum habeatur teste Dioscoride: ideo querendum inter eas merces, an cum Ammoniaco feratur.

C A P. X L I X.

HERBA Rena vulgo appellatur in Alpibus nostris, alibi Ostrutium, & Imperatoria vocatur inter nobiles Alpium plantas; nam & ea, ad omnes fere morbos internos instar Panacis vtuntur: Folia in singulis pediculis ternâ tantum gerit, subrotunda, & farta, Apij modo, latiora, quam Olusatris, candidioraque, & magis rugosa, & subaspera: cauliculû fert cubitalem: umbellas latas, flore cædido, seminibus latis, Sphondylis similibus: radices fert sùma tellure serpentes, geniculatas, multas, & prælongas, à quibus germina ex interuallis attolluntur: radiculis color subalbidus, aliquando interno diis subrubentibus, aut nigricantibus, odor suauis, non absimilis Angelicæ, sapor feruens, & subamarus: easdem vires habet quas Angelica, & efficaciores; nam vnice venenis aduersatur, & pestilentiaæ contagia arcet: educit crassa ex thorace; & ventriculi pituitam deicit: appetentiam excitat: vrinam mouet, & menses: rigores febriles discutit in vino pota: glutinat interna vulnera ex vino & aqua decocta: extrinsecus applicatur ictibus venenatis: canis rabiosi morsui, carbunculis cum polenta, doloribus lumborum, & vitiis Hypochondriorum. si vires huius plantæ contemplerur, & formam, maxime conuenire videbitur cum Panace: si igitur flos aureus inesset, constanter affirmarem Panacem Chironium esse. at eadem difficultas contingit in Panace Herculeo; quæ enim apud nos oritur, in cæteris omnibus conuenit cum descriptione ab antiquis tradita, excepto floris colore luteo, cum in nostra albus sit: Inquit autem Dioscorides de Panace Chironio, quod genus tertio loco describit inter Panaces: maxime nascitur in Pelio monte: folia fert Amaraco similia: flores aureos: radicem tenuem, non in profundum actum, gustu feruentem: valet radix contra serpentes potu, coma autem illitu. similitudo autem Amaraci non de Sampsucho intelligenda est, sed de

Partenio;

Partenio; nam & hæc Amaracus vocata est, cui folia Coriandri tribuuntur, quæ obrotunda & fracta sunt: radicis descriptio aptissime tradita est, nam tenuis, non in profundum, sed summa tellure, sapore acri. Theophrastus non folia Amaraci tribuit, sed Lapathi, id est Rumicis, in cæteris consentit cum Dioscoride. Inquit enim Panax Chironia, folium habet simile Rumici: florem auri specie: radicem longam: amat loca pingua: vtuntur ea aduersus viperas, & Phalangia, & tineas vestium, & cætera reptilia data ex vino, & vncta oleo, & adnascētia ex melle. Plinius in hoc genere Panacis describendo, partim ex Theophrasto assumit, cum inquit: foliū eius Lapatho simile, partim ex Dioscoride in Panace Asclepio, vbi subiungit, maius tamen & hirsutius: flos luteus, radix parua. profecto, si pro Lapatho Amaracus legatur, vt in Dioscoride, nulla erit inter hos authores differentia. rationi autem magis consentaneum est sic legere; nam in genere Ferulaceo, nulla est apud nos folio Rumicis, nisi quis Perfoliatam accipiat, quam ad Sefeli Aethyopicum Dioscoridis reduximus: nam folia, quæ ab radice sunt, Rumicis figuram habent; & flos aureus.

C A P. L.

HERBA Costa vulgè appellatur; quia radices pro Costo in vsum venerunt: oritur in montibus: folia fert ab radice humi strata, ramosis pediculis, foliorum segmentis in rotunditate oblongis, inæquabilibus, serratisque, non excedentibus ternum digitorum latitudinem: hæc initio lenia sunt, procedente tempore horrescunt: caules fert bicubitales, pallecentes, hirsutos; vnde emanat lachryma aurei coloris, odorata, acris: flores fert luteos paruis vmbellis: semina in latitudinem depressa, vt Pastinacæ: radices crassitudine baculi, in diuersas partes tendentes, neruosas, exterius subrufas, gustu feruente. Iudicatur à quibusdam non immerito Ferulæ genus esse, quod Sagapenum fert, de quo Dioscorides seorsum à Ferula agens inquit; Sagapenum succus est Ferulæ in Media nascentis; optimum translucens, colore exterius fuluo, interius albo, redolens quid inter Laser, & Galbanum, gustu acri: Galenus in Antidotis inquit: est succus Ferulæ cuiusdam Panaci similis: hodie huiusmodi venditur in officinis inter merces orientales. Mesues & ceteri Arabes succum hunc inter purgantia medicamēta numerant; nam purgat humores crassos & tenaces ex cerebro & neruis, trahit quoque aquam flauam. sed multas alias vires & efficaces legere est apud Dioscoridem.

CAP. LI.

GALBANVM succus est pinguis, non tamen oleo solubilis, sed aqua: media quodammodo natura constat inter Gummi & Resinas; accenditur enim igni, vt Resinæ: humore aqueo soluitur, vt Gummi, tactu mollescit, vt cæra: color ex rufo subliuidus: odor validus; medicatus. affertur autem ex orientalibus. Dioscorides succum esse inquit Ferulæ in Syria nascentis, laudari similitudine Thuris, chartilagineum, & pingue, purum, liberum à ligno, sed aliquid seminis & Ferulæ ad mixtum habens, olfactui graue, neq; valde humectum, neque rursus aridum: naturam habet calfactoriam, feruentem, extractoriam, & discussoriam. Galenus inter ualida emollientia recenset Plinius sincerum inquit fugat nidore serpentes.

CAP. LII.

AMMONIA CVM inter succos pingues est aqua solubiles, consistentia aridioris cære, exterius flauum, intus candidum, crassis guttis constans, sapor inest primo gustui suavis, postea subamarus, odor Incensi, acrior Galbano. huiusmodi affertur inter merces orientales. Dioscorides succum esse tradit Ferulæ siue arboris Ferulacæ in Cyrenaica prope Ammonis oraculum: probari valde coloratum absque lignis, & harenis, chartilaginibus, Thuri similibus, purum, densum, absque sordibus, odore Castorei, gustu amaro: vim habet emolliendi, extrahendi, discutiendi, & aluum purgandi: Plinius vnum scribit Thuri masculo simile, quo maxime probatur, alterum pingue, & resinosum, adulteratur harenis, veluti nascendo apprehensis: igitur quam minimis glebis probatur, & quam purissimis.

CAP. LIII.

PANAX herculeum vulgò à nostris Panacea, Ferula est in Alpibus, cui folia ab radice simplici pediculo quina ad summum, aliquando terna, initio vnica, lata, fracta, & aspera, instar foliorum Fici: caulem cubitalem fert, subalbidum, hirsutumque; umbellas in cacumine lateas: flores candidos: semina in latitudinem rotundam valde compressa, & candicantia: radix in plures ramos diuiditur, candida, acris, & amara; viuunt arescente caule, at sine succo: alterum genus ex Sicilia ad nos translatum: foliis constat in terra stratis, initio quasi Pastinacæ latiuæ, læuibus, sed procedente tempore in vastam amplitudinem

nem dilatantur, simul & asperitatem induunt, segmentis amplis se tangentibus, vt vnicum folium integrum figura cruciformi ad amplitudinem cubitalem accedat; vere caulem attollit, anno secundo aut tertio bicubitalem, rubentem, læuem, in quo lachryma concrefcit colore flauo, idem procedente tempore subhirsutus redditur: umbellæ infident amplę: flore candido: semine crasso, & oblongo, candida lanugine hirsuto: radix non magna, candida, quæ perfecto semine exarescit. Dioscoridis descriptio secundæ magis congruit, quam primæ: inquit enim Panax herculeum in Cyrene Lybiæ, & Macedonia: nascitur alicubi etiam colitur questus gratia, hinc collecto Opopanace radice incisa: foliis constat asperis, in terra iacentibus, herbacei coloris, ad Ficulnea accedentibus in ambitu quinquepartito diuisis: caule altissimo, vt Ferulæ, lanugine quadam incano, minoribus foliis: umbellis Anethi: flore luteo: semine odorato, feruentique: radices multas ab vna origine, candidas, graueolentes, crassi corticis, subamari gustus. Theophrastus Herculanam Panacem inquit, folio constare magno, & amplo, vt quoquo versus tres palmos perficiat: radicem prope digiti crassitudine bifidam, aut trifidã, gustu subamarã, odore synceri Thuris. Plinius Herculeum intelligit, cum simpliciter Panacem vocans inquit Ferulam esse sui generis quinque cubitorum: foliis primo quaternis, mox senis, in terra iacentibus ampla magnitudine, rotundis, in cacumine vero oleagineis: semine in muscatis dependente, vt Ferulæ: excipitur succus inciso caule messibus: radice in autumnno. ex his patet præter floris colorem, & caulis altitudinem, cæteras conditiones nostris conuenire, sed magis Siculę. habemus autem Opopanacem inter merces exteras, odore graui, colore flauo: laudatur à Dioscoride intus quidem candidus, & subrufus, extra vero croceus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile tabescens in aqua, & elastescens, odore graui, amarissimus. Mesues Opopanacem inter medicamenta purgantia ponit, at plantæ figuram aliter tradit, vt Asclepium Plinij & Theophrasti videatur intelligere.

C A P. L I I I I.

SPHONDYLIVM in montibus, & collibus nascitur, locis riguis, foliis Pastinacæ satiuæ, simplici pediculo, sectionibus latioribus, in angulos desinentibus, vt Platani folia: in totum vulgari Panacę tota planta similis est, tantum minoribus foliis. Dioscorides inquit: folia Platanum referunt, cæterũ ad similitudinem Panacis: caules cubitales, vel ampliores, Feniculo similes: semen in cacuminibus simile Selseli, duplex, latius, & candidius, paleosusque, graue olens: flores candidi; radix candida, Rhafano similis: oritur in palustribus, & aquis. Plinius

Plinius inquit à Panace differt, quæ vocatur Sphondylium foliis tantû; quia sunt minora, & Platani diuisura: non nisi in opacis gignitur: semen Silis speciem habet, medicinæ tantum vtile.

C A P. L V.

PASTINACA vulgò appellatur, radix vasta, quæ in hortis seritur cibi gratia, quamuis & sponte oriatur breuiori radice: folia fert simplici pediculo, longitudine duorum dodrantum, sectionibus oblongis latitudinæ ternum digitorum, circumfartis, hirsutis, frequentibus: caulem crassum, bicubitalem, & ampliolem, striatam: umbellas summis ramis insidentes, latas; flore luteo: semina in rotunditate depressa, lata, candida: floret æstate: radix singularis in altum demittitur, cubitalis, subpallida, cortice carnofo, neruo intus duro: Hæc venit in cibos elixa exempto neruo, dein frixa more fungorum verno tempore: ex eadem cum saccharo electuarium conficiunt ad vires recreandas conualescentibus, & puerperis, communissimum rusticorum remedium; appetentiam quoque præstat. Pastinaca nomen Latinum est, quod Plinius multis tribuit, scilicet Staphylino syluestri, & satiuo; item Hibisco in genere Maluæ: Quartum genus Dauco, quam nostri Pastinacam Gallicam vocant: Meminit & Pastinacæ maioris, cui neruus inest, vt Siferi, sed tantum anniculæ. Atheneus de magna Pastinaca inquit; quod Caros vocatur, magna est Pastinaca, quæque facile augeatur, meliorem habet succum, quam Pastinaca, magis calefacit, vrinamque magis ciet, stomacho confert, facileque digeritur, vt Disilus est author. profecto si aliqua magna dici debeat Pastinaca, hæc quam proposui, cognomen id meretur. sed apud Dioscoridem quo nomine donata sit, incertum est; neque enim in genere Staphylini, neque Dauci ponenda videtur; cum totius plantæ facies longe discrepet; neque cum Sifere, cui valde affinis est; nam Plinius Pastinacam maiorem seiunxit ab eodem; alioqui Siferis facultates, quas Dioscorides & Plinius tradunt, maxime conueniunt cum nostra Pastinaca; & vulgo cognitus traditur Sifer, vt apud nos Pastinaca. Inquit enim Dioscorides, apud quem non Sifer, sed Sifarôn vocatur, notum est vulgo, eius radix decocta, ori grata est, & stomacho utilis; vrinam ciet; & appetentiam inuitat. Plinius inquit: Siferis præcipua generositas est in Germania: ei Princeps Tiberius nobilitatem dedit, qui singulis annis efflagitabat: ex quo apparet frigidis locis conuenire: inest longitudine neruus, qui indecoctis extrahitur, amaritudinis tamen magna parter relicta, quæ mulso in cibis temperata etiam in gratiam vertitur: neruus idem & Pastinacæ maiori dumtaxat anniculæ. Seritur Sifer Februario, Martio, Aprili, Augusto, Septembri, Octobri, utilis est sto-

R R macho.

macho: nemo tres Siferes edendo continuaret, utilis etiam conualescentibus. Est & erraticum satiuo simile, & effectu; stomachum excitat; fastidium abstergit; urinam cit, & Venerem; cordi conualescentium conuenit, aut post multas vomitiones per quam utile. Heraclides contra argentum viuum dedit: hæc de Sifere Plinius. Videtur autem Plinius Germanicum Sifer aliam intellexisse à nostra Pastinaca, quam maiorem Pastinacam vocauit.

C. A. P. de L. V. I.

SISER Germanicum, foliis constat Pastinace, tenuioribus, ac minus hirsutis, Sio proximis: flore candido: seminibus latis, pluribus ab eodem exortu: radiculis digitalibus, & amplioribus, alijs breuiotibus, quasi acruatis bulbis, vt in A sphodelo, sub croceis, quæ coctæ in cibos veniunt. Puto apud Dioscoridem Elaphoboscum vocari, quasi Cerui Pastinacæ: nam Græce Βόσκον pascere est; vnde Pastinacæ nomen deriuatum videtur. Inquit igitur de Elaphobosco: caulem Fæniculi, aut Libanotidis fert, geniculatum: folia duorum digitorum latitudine sufficienter oblonga, vt Therebinthi, circumfracta, aliquantum aspera: ramos quosdam: umbellas Anetho similes; flores subluteos: & semen Anetho simile: radicem trium digitorum longitudine, crassitudine vnus, albam, dulcem, esui aptam: assumitur etiam caulis nuper ortus inter olera. Aiunt ceruas huius herbæ pastu moribus serpentum resistere, cuius gratia semen in vino propinatur. In hac descriptione flos luteus non conuenit Siferi Germanico, cui albus est flos. At nostræ Pastinacæ maxime quadraret tum flos, tum folia, caulis, & semen; at radicis breuitas nequaquam, nisi genus syluestre assumatur, cui radix breuiot. multo quam satiuæ, ac flos luteus. At id nequaquam disiungendum videtur à satiuæ, cum solo cultu differat; grandescit enim in læto solo, & optime refosso. hæc faciunt, vt nostram Pastinacam vulgarissimum Sifarum esse putem: Germanicum autem Sifer ob radicem figuram digitalem, & reliquas notas ad Elaphoboscum referam; quamuis flos non sit luteus. Plinius non inepte Elaphoboscum describit, iniquiens. Ferulaceum est geniculatum, digiti crassitudine; semine simili, corymbis dependentibus, sed non amaris: foliis Olusatrici: & hoc lautum in cibis, quippe etiam conditum prorogatur ad urinam mouendam.

CAP. LVII.

SAXIFRAGIA vulgò appellatur in montibus nascens inter saxa : foliis Pimpinellæ, non hirsutis ; vnde quidam Pimpinellam vocant. eius plures differentiæ : Quædam ab odore radices Hircina cognominatur : folio maiori, quasi ad Pastinacæ folium accedente, magis acuto, crispo, circûferrato : ramos fert cubitales, striatos : radicè crassam, acrem, odore hirci : flores albos in tenuibus umbellis : semina Apij, oblonga, odorata, valde acria, & subamara. Altera minor, cauliculo constat dodrantali : foliolis ab radice Pimpinellæ, scilicet subrotundis, & circumferratis, in simplici pediculo dispositis : rami autem tenuius diuiduntur, vt Sifonis : semen fert acrius, & odoratius priore, nigrius, & tenuius : adeo vt cum Petroselinio Macedonico cõgruere omni ex parte videatur, & magis quam vulgare Petroselinum lanifolium, de quo egimus. Tertia foliis constat ab radice stratis in terram, sectionibus rotundis, & latis, simili modo ferratis : caulem tenuem, rotundum, cubitalem, in quo folia vario modo scissa, Coriandri similitudine : in cacuminibus tenues umbellæ, antequam floreat, deorsum inclinatæ : flores albi : semina valde exigua, quasi Ameos, lanuginosa, subcandida, gustu feruētia. Quarta in totum tertiæ similis : solo semine discrepat, quod paulo crassius est, nequaquam lanuginosum, & infirmius. Celebrantur Saxifragiæ ad calculum frangendum, & urinam impellendam, etiam ad venena & pestem : spicula infixæ extrahenda totius herbæ succo, sed præcipue semine & radice. Tertia species forte dici posset Cuminum syluestre primū, cui semen acerofum, & acrius satiuo ; & exilitate cõuenit cū Ammi.

CAP. LVIII.

PIMPINELLA Romana vulgò appellatur herbula, cubito brevior : paucis foliis in simplici pediculo, rotundis, paulo latioribus Pimpinella, candicantibus, hirsutisque : umbellas fert candidas : & semina lata, acrotunda, vt Pastinacæ, circulo candido, ac denticulato ornata instar clypeoli ; vnde quidam Tordylium esse putarunt, at infirmi odoris, saporisque non ingrati : radix est tenuis & inutilis. ipsa herba cruda assumitur inter olera, copiosè nascitur in sub Vrbiis Romæ, præcipue in Vaticano. Alterum genus syluestre insuauius passim in ruderibus nascitur, & sæpius, cubitale, & altius : foliis latioribus ad Pastinacam accedentibus, ad pediculum reflexis, hirsutioribus, quæ prope cacumina tenuius diuisa sunt : flores, & semina in totum similia.

CAP. LIX.

CORIANDRUM feritur in hortis : caule cubitali : foliis variis , initio quidem latioribus, quasi Pastinacæ, rotundioribus, colore virente, leuibus ; in progressu eadem sensim tenuius diuiduntur, vt tandem Feniculo proxima reddantur, odore ingrato, ac pertinaci, vt mirari liceat in Hispania expeti in cibis tum cruda, tum cocta, quæ in Italia vehementer ferent : eo cibo somnum conciliant, sed capitis grauitas, & vertigines excitantur : umbellas in cacuminibus fert candidas, & semina rotunda quibusdam apicibus in summo, quibus siccatis odor inest suauis ; idcirco condimentis inferuntur : incrustantur quoque saccharo inter bellaria : Corion Græci vocant, & Coriannon . Dioscorides multas plantas Coriandro cõparat tamquam plantæ notissimæ : ipsam tamen non describit : ei vim refrigeratoriam tribuit, vt inter venena reponatur : nam qui succum eius biberunt, insaniunt, multa loquentes, vt temulenti . Dubitat Galenus de eius facultate refrigeratoria, quoniam & effectus caliditatis in eo videt : in his postea multum altercantur recentiores : similis est in plerisque aliis difficultas : Nam ea magis refrigerando interficiunt, quibus caliditas cum multa humiditate vaporosa coniuncta est, vt Crocum, Stryax, Vinum, multo magis Cicutæ succus, & Coriandri, & Papaueris, quibus humiditas crassior & indigesta est; indicat enim fætor. At Coriandri semen ab ea humiditate exemptum est magna ex parte; idcirco sine noxa assumitur; largius tamen assumptum, & vsu continuo mentem non sine periculo tentare tradit Dioscorides. Arabes laudant ad reprimendos vapores à ventriculo ascendentes, vt in epilepsia, dolore capitis, ebrietate : semen tostum aluum cohibet, & sistit sanguinis profluuium . Meminit Theophrastus sparsim Coriandri, hæc scribens : prouentu contumax : semen nouum nascirecusat, nisi conuoluatur : vetus celerius prouenit : radix lignota, vnistirps, non prolixa, neq; fibris multis: multis caulibus : multisque ramis constat: semen nudum, sub Canis ortum salescit. Plinius Coriandrum inter syluestria non inueniri testatur. sunt tamen qui hodie Coriandrum syluestre passim in Hetruria oriri testantur; in pratis, & campestribus; quod profectò adhuc mihi incompertum est, nisi per Coriandrum syluestre accipiant eam plantam, quæ vulgò Verdemarcum appellatur; de qua suo loco egimus . venditur autem in officinis Coriandri semen ex Orientalibus allatum .

C A P . L X .

A NISVM semen est Feniculo minus, & rotundius, odore, & gustu suavi, subdulce, & acre; ideo præ cæteris incrustatur faccaro inter bellaria: feritur in hortis annuo proventu, vt Coriandrum: eius planta breuior Coriandro: foliis initio rotundis, in tummo serratis: procedente tempore inciduntur Coriandri modo, bene olentia: flos albus. Dioscorides tamquam notum indescriptum reliquit: Theophrastus Anesum vocat, recensens tantum inter odorata. Plinius quoque tacet, desideratum viride aridumque omnibus, quæ condiuntur, quæque intinguntur; panis etiam crustis inferioribus subditum; oris halitum iucundiores facit, & vultum iuniorum præstat: insomnia leuat suspensum in puluino, vt dormientes olfaciant.

*

Finis Libri Septimi .

A N-

ANDREAE CAESALPINI
 ARETINI
 DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.
 LIBER OCTAVVS.

CAP. PRIMVM.

VAE bina seminis conceptacula ferunt, solitariis seminibus in singulis alueolis; paucae sunt. Harum flos summo fructui insidet instar Ferulacei generis, vt Rubiae, Agrimoniae: aut fructus sine flore est; & flos sine fructu, vt Mercurialis Xanthij. Fructificant haec non in umbellis, vt Ferulacea, sed aut sparsim in alis foliorum, & summis ramulis; aut in capitulis, vt Pimpinella.

CAP. II.

MERCVRIALIS vbique obuia est iuxta parietes, hortorum marces, & vias, herba dodrantali altitudine, frequentibus geniculis, in quibus bina folia, & bini rami à latere producuntur: folia latiora quam Oleae, mollia, & circum serrata, ex viridi pallefcunt. Quae floret, racemulum ex alis oblongum, & tenuè fert, refertum granulis herbaceis, qui flosculi sunt sine fructu. Quae autem fructum fert, geminum in singulis pediculis breuissimis gerit, similitudine testium, herbacei coloris, subhirsutum. vtuntur hac herba clysteribus ad alui subductionem. Altera in montibus nascitur: simplicibus ab radice caulibus: foliis maioribus: fructu grandiusculo: sine flore: radices fert Graminis modo tenues, candidas, caeruleo quodam colore, vt plurimum depictas. Dioscorides Linozostium vocat: foliis Ocyimi, Helxine cognatis, minoribus: ramulis geniculatis, multis alis. Feminae fructus copiosus, racemorum specie; Mari pendet è foliorum sinu paruus, rotundus, ceu bini testiculi coherentes: frutex dodrantalis, aut maior. Haec descriptio prioribus duabus conuenit. de montana Mercuriali mentionem non fecit. Theophrastus Phyllon vocat, idest Folium, cuius samina Theligonon

gonon appellari tradit, idest *Feminiſicum*, vt Theodorus vertit : Marem autem *Arrenogonon*, idest *Marificum* ; quia illud ad *feminas* procreandas faciat, hoc ad *mares*, vt teſtatur quoque *Dioſcorides* de vtraque *Mercuriali*. Describit *Theophrastus* vtramque ſpecie *Ocyimi*, inter ſe ſimiles, fructu tantum diſtare ; nam *Theligoni* fructus *Muſci oleaginei* modo eſt, verum pallidior : *Arrenogoni* ſicut *Oliua*, cum primum ex *muſcoſo flore* emergit ; geminat vt *teſtuli hominis*. *Dioſcorides* tamen ex *Crætætia* aliam vtruſque *Phylli* hitoriã affert, quæ aliqua ex parte cum *Mercuriali* conuenit, vt ſuo loco oſtendetur. *Plinius* à *Mercurio* inuentam tradit, vnde *Hermupoa* à multis dicta eſt, apud nos *Mercurialis* : Duo genera, *maſculus* & *fæmina* : quæ efficacior, caule cubitali, interdum ramoſo, in cacumine, *Ocyimo* anguſtioribus foliis, geniculis penſis, alarum cauis multis, ſemine in geniculis dependente ; fæminæ copioſo : mari iuxta genicula ſtanti, rariori, ac breui, contortoque : fæminæ ſoluto, & candido : folia maribus nigriora : fæminis candidiora : radix ſuperuacua, prætenuiſ : naſcitur in campeſtribus cultus. mirum eſt, quod de vtroque proditur, vt *mares* gignantur hunc facere, & fæminæ illam.

C A P. I I I.

XANTHION herba in æſtate prouenit iuxta lacus, & in torrentium alueis ſiccatis : caule craſſo, multis ramis in latera tendentibus : foliis latis figura *Populi albæ* : fructum ſine flore fert in alis foliorum, ſpinofum, *Lappæ* modo hærentem veſtibus ; ideo quidam *Lappam* minorem vocant : figura *nuclei Oliuarum*, cuſpide bipartita : ſemina bina intus ſepto chartilagineo diſiuncta, oblonga, & nigricantia : flores in ſummis ramulis fert ſine fructu, vel potius aridos, floccos herbaceos. *Dioſcorides* naſci inquit, læto ſolo, & lacubus exſiccatis : caule cubitali, anguloſo, pingui, crebris alis : foliis *Triplidis*, inciſis, odore *Nalturtij* : fructu grandis *Oliuæ*, rotundo, ſpinoso vt *pilulæ Platan*, qui contactu hæret veſtibus. hic capillos ruſſos reddit tuſus & aqua dilutus, ſi prius nitro illiti ſint capilli : aſſeruat per ſe tuſus dum viret, aut ex vino, exſiccatusque. hinc videtur nomen *Xanthij* adeptum eſſe.

C A P. I I I I.

AGRIMONIA vulgò appellatur in incultis naſcens, & tenui ſolo : caule recto, ferme cubitali, ſine ramis, lignoſo, & hirtuto : foliis frequentibus, longo pediculo, & ſimplici constantibus, in quo contugatim foliorum partes diſpoſitæ ſunt, ſerratæ, maiores *Quinquifolio*, alis paruis inter mediis, vt *Pimpinellæ* : ſummus caulis in prælon-

prælongam definit veluti caudam circumdatam floribus luteis ex quatuor foliis constantibus: fructus fert pilosos deorsum nutantes, & parte postrema latos, qui siccati vt Lappæ vestibis adhærent: intra osseum corticem bina semina continentur: tota planta sapore constat siccante os, absque manifesta amaritudine, aut alio sapore, & odore. Dioscorides Eupatorium vocat, cum tamen a quibusdam falso Argemone dicta sit, nam alia est Argemone: est autem Eupatorium surculosa herba: vno caule lignoso, nigricante, recto, tenui, hirsuto, cubitali, interdum ampliore: foliis per interualla Quinquefolij aut Cannabis potius similibus, quinque partito, aut amplius diuisis, nigricantibus, & ipsis per ambitum serratis: semen è medio caule erumpit, pilosum, deorsum spectans, quod siccatum vestibis hæret: folia contrita cum adipe suillo vlcerebus rebellibus cicatricem inducunt. Herba, aut semen in vino potum dissentericis, & hepaticis, & serpèrium icibus auxiliatur. Plinius Eupatoria inquit regiam auctoritatem habet: caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, aliquando & amplioris: foliis per interualla Quinquefolij; aut Cannabis, per ambitum incisus quinquepartito, nigris & ipsis, plumosisque: radice superuacua: semen dissentericis in vino potum auxiliatur vnice. Aliud porro apud Auicennam & Mesuem est Eupatorium; sapore amaro, laudatum ad Iecinoris obstructiones abstergendas. Galenus quoque Eupatorio facultatem tribuit incidendi & abstergendi citra manifestam caliditatem cum astrictione quadam: herbam esse tenuium partium, idcirco pollere ad obstructiones Hepatis expurgandas: Quæ facultates Agrimonix non videntur inesse, cum præter astrictionem alia euidens qualitas in ea non sentiatur: Quod cum viribus à Dioscoride traditis consentit; nam siccatum cicatricem inducit, dissentericos, & fluxus hepaticos sanat. An latere potest sub terrestri substantia qualitas aliqua tenuis incidens & abstergens? Facit & difficultatem, quod scribit Dioscorides libro sexto, vbi ad epotam Mandragoram præcipit excitandos à sopore ægrotantes olfactoriis, inter quæ Eupatoriū in primis numeratur, quasi vehemens in eo sit odor, quod nequaquam Agrimonix inest. Hinc putò Arabes alias plantas inuixisse pro Eupatorio, & amaras & odoratas, de quibus loco proprio agemus. At Agrimonia excitare possit sopore affectos, si eius vltæ nidor vt capillorum naris excipiat. Quoniam vero hæc Argemone appellata fuit à quibusdam teste Dioscoride, videtur Plinius eandem intellexisse, cum de Lappa Canaria inquit: trita cum Plantagine & Millefolio ex vino Carcino nata sanat ternis diebus soluta; medetur & suis: hæc effossa sine ferro & addita in colluuiem poturis, vel ex lacte & vino, quidam adiciunt, & fodientem dicere oportere: hæc est herba, Argemon, quam Minerua reperit suis his remedium, qui de illa gustauerint; merito enim hæc

inter Lappas numerari potest, cum semen pertinaciter vestibus adhaereat. aliae tamen sunt Argemoniae apud eundem Plinium, & apud Dioscoridem, de quibus locis propriis agetur.

C A P. V.

PIMPINELLA à recentioribus appellatur, vulgò autem apud nos Sorbastrella à sorbendo dicta; nam sanguinem ex vulneribus sorbet, & vulnera glutinat: herba in arido solo, & inculto nascitur, & saxorum crepidinibus: seritur quoque in hortis inter olera; nam cruda in cibum venit ex oleo, sale, & aceto: foliola coniugatim multa in longo, & tenui pediculo fert, subrotunda, & circumferrata, grati odoris, qui etiam in vino placeat. Nam calices herba virenti replent, ut vinum ex ea bibatur, quod facit ad arcenda venena & pestem: cauliculos ferre rectos, dodrantales, aut paulo altiores: paucis foliis, ramisque: in cacuminibus capitula ex granis congestis; quibus flosculi insident constantes ex quaternis foliis, herbaceis, media quadam lanugine rubra: fructus angulosi, asperi, duri, quibus bina semina continentur: radix vnica est paruo Raphano similis. laudatur ad sanguinem sistendum, & dysenteriam. extant eius aliquae differentiae magnitudinis & paruitatis. Fama est alicubi cum eius radicibus vermiculum erui sericis tingendis colore coccineo, quem Chermesinum vocant. sed audio in Hispania Coccum huiusmodi vermiculum gignere, quod magis rationi consentaneum est; nam Cocci folia non ab similia sunt Pimpinellae. Quamquam scio etiam Chermesinum ex purpurarum conchis haberi. Pimpinella sapore constat astringente, cum quadam dulcedine, subacri. Herimolauus vim in esse scribit extrahendi ferrum & spicula ex vulneribus facile, & sine dolore. Apud Dioscoridem Tragium dici puto, quod secundo loco describitur in hunc modum: Folia Scolopendri habet, & radicem syluestris Raphani, tenuem, & candidam, quae tum cruda, tum cocta in cibo dysentericis opitulatur: folia in Autumno hircum redolent; unde nomen Tragij; prouenit in montibus, & praecipitiis. Quamuis autem hirci odor in Saxifragia magis manifestus sit, quae & Pimpinella ob foliorum similitudinem dicta est: facultas tamen astringendi, & vsus in cibus, huic inest, non Saxifragiae.

C A P. V I.

POTERIVM translatum est nuper ad nos, ac viuunt in horto Pisano: frutex cubitalis, in multam latitudinem extensus: ramis frequentibus: foliis Pimpinellae, minoribus, quasi Trichomanes;

superne virentibus, infra candicantibus, tenui cortice, villoso, ac flavescente: summi ramuli in spinas desinunt, molles, ramosasque: quibus fructus racematim coherent Piperis magnitudine, in candido subrubentes, fungosa exterius cute: flosculus iis inest qualis Pimpinellę: sapor totius plantę astringens, & subacris, sine odore: Radices summa tellure spargit: pulcherrime prouenit surculo. Dioscorides de Poterio inquit, large fruticat: ramulis procēris, mollibus, lentis, tenuibus, ut Tragacantha: foliis gracilibus, rotundis: totus frutex lanoso cortice, ac tenui obducitur. spinosusque est: flores fert paruos, candicantes: semen gustu odoratum, & acre, nullius vsus: inuenitur in aquosis collibus: radices habet binum, ternumue cubitoꝝum, neruosas, & firmas, quę prope terram recisę lachrymam dant Gummi similem: radix tusa vulneribus sanandis efficax, præcipue neruis præcisiss illita: decoctum quoque eius potu affectibus neruorum opitulatur. Plinius eadem fere ad verbum habet, excepto flore, quem longum, & herbaceum scribit. Alibi autem Phrynion vocans inquit. Auxiliatur Ranis rubetis Phrynion in vino pota: aliqui Neurada appellant; alij Poterion: floribus paruis: radicibus multis, neruosis, bene olentibus. Si igitur prædicta planta Poterium est, flores parui magis conueniunt, quam longi: odor tamen nec in fructu, neque in radicibus est conspicuus. Ab hac non multum distare putandum est Tragium Creticum; nam frutex Lentisco similis tum folio, tum fructu, & virgis, minoribus tamen, & succus simili modo inest, Gummi non dissimilis: Vires præterea, quę traduntur huius Tragio à Dioscoride, consentiunt cum Pimpinellę virtute, quam congenetem esse animaduertimus, alterum Tragium appellantes; nam semen folia, & lachryma illita spicula è corpore eiciunt: omnia quoque corpori impaeta euocant: sed amplius stranguarię medentur: calculos vesicę frangunt: menses trahunt: datur drachma vna in portione. fama est syluestres capras sagittis confossas, huius herbe pabulo spicula excutere. In hoc eodem genere & Tragacantha videtur esse.

C A P. V I I.

VISA est apud nos spina ex semine peregrino nata, frutex ramosus, binis aculeis robustis, iuxta singula folia, quę ramoso constant pediculo, in eoque coniugatim foliola disposita sunt, subrotunda, leuia: hæc noctu contrahuntur, & quasi complicantur, interdum pandunt se: at perfectam plantam cum flore ac fructu videre non licuit; suspicatus sum Tragacantham esse, de qua Dioscorides inquit: radix est lata, ac lignosa, summo cespite nixa; vnde surculos humiles, robustos latissime fundit, in quibus minuta sunt folia, & multa, interpositis

positis spinis inter folia occultatis, candidis, robustis, subrectis. est autem Tragacantha lachryma, quæ vulnerata radice manans concreuit: præstat perluceus, gracilis, leuis, syncera, & subdulcis. naturam habet conglutinantem similem Gummi; valet ad scabritias arteriæ, tusses, raucedines, distillationes in elegmate cum melle, ad renum dolores, & vesicæ rosiones bibitur cum passo draema cum cinere cornu cerui, aut cum exiguo Aluminis scissilis. Apud Theophrastum Theodorus Hirci spinam vocat: habere lachrymam dicitur: hæc antea nasci tantum in Creta putabatur: nunc vero in Achaia etiam Peloponnesi, & aliis locis, & Asia circa Medeam comperiri certum est. sponte succus consistit, ipsi satureque lachrymæ modo; hanc enim cedere nequaquam opus est: large in Archadia nascitur, nec deterior Cretica existimatur, sed etiam visu pulchrior; Plinius inquit Tragacanthem fert Creta Insula, Spinæ albæ radice multum prælatam apud Medos, aut in Achaia nascenti. Hodie affertur lachryma specie vermiculorum candida, arida, qua mulieres pro glutine vtuntur, & medici ad tusses & distillationes acres.

C A P. V I I I.

RUBIA, quam officinæ Rubeam Tinctorum vocant, radices sunt Iunci modo tenues, & rubicundæ, quibus infectores lanarum vtuntur: laudatur crasso cortice, in quo est vis tingendi, neruulo intus tenui: seritur in Piceno, præcipue Rauennæ. sunt & syluestres in Etruria frequentes, locis montosis, & aridis: omnium caules infirmi, qui sine adminiculo nequaquam scandunt: syluestres inter vepres assurgunt, aliquando ad bicubitalem altitudinem, paucis ramis. satiuæ procumbit in terram, ramosior multo, & longior: foliis quoque longioribus, in acutum desinentibus, subasperis: in summis ramulis flosculos fert, racemosos, pallidos: baccas quales Ligustri, rubro colore tingentes: intus officula duo, concaua, acetabuli figura: tota planta asperitate quadam horrida est: quadrato caule: foliis per interualla quinis, in orbem figura stellæ. syluestris asperior est: foliis breuioribus. Oleæ figura & magnitudine: florem fert candidum: fructum similem satiuæ. Quædam in genere syluestri fructu constat subaspero, ac nigro, quod genus breuiori caule constat. Dioscorides Erythrodanum vocat: radicem rubram, qua lanæ tinguntur. Vna sponte prouenit: altera seritur, vt in Thebana Galliæ, & Rauenna Italiæ; in Caria inter Oleas, vt in aruis, hanc non sine quæstu serunt, cum maximum ex ea prouentum sentiant. asperi sunt caules, & quadranguli, longi, Aparinæ non dissimiles, robustiores, & multo prorsus maiores: foliis per interualla circum articulos stellæ modo dispositis: semen rotundum, inter initia viride, mox rubrû,

C A P. X.

LAPPAGO quidam Aparinem leuem vocant, vbique nascitur, Aparinẽ similis; nequaquam aspera; durior, ac ramosior, vt Rubia; sed foliis pusillis, & subrotundis, septenis, aut pluribus in singulis geniculis: racemoso flore, candido, & magis manifesto: fructu exiguo, Milij magnitudine: radice rubra, oblonga, vt Rubiã, multis alis capillaribus flauescens. Eius aliqua differentia magnitudinis & paruitatis, asperitatis ac leuitatis. Aliqui non immerito inter syluestres Rubias numerant. Puto autẽ apud Plinium Lappaginẽ vocari: Inquit enim similis est Anagallidi, nisi esset ramosior, ac pluribus foliis aspera, rugosa, asperioris succi, grauis odoris: quã talis est, Mollugo vocatur, cuius succus expressus pondere xi denariorum in vini cyatis duobus ad podagras quotidie sumitur: similis & asperioribus foliis Asperugo vocatur: sed alia Lappago vocatur à Theodoro, quam Theophrastus Hippophion vocat.

C A P. X I.

GALION Lappagini similis est, tactu læui: sed foliis angustissimis, in singulis geniculis numerofo ambitu: flosculos copiosos fert in cacuminibus, racematim, luteos, & granula exigua, ac nigra: radicem flauescens, extant & huius differentia magnitudinis & paruitatis, & coloris. Quãdam enim flore candido constat, in læto solo nascens, & palustribus. Quã vero luteum florem gerit, in sterili solo magis, ac montibus prouenit. Dioscorides inquit. Galion ab eo nomen traxit, quod in cõtrahendo lacte coaguli vicem præstat: ramulum, foliumque habet Aparinẽ simillimum, rectum: florem in cacumine luteum, tenuem, densum, copiosum, odoratum: nascitur in palustribus: flos medetur ambustis; proflua sanguinis prohibet: radix Venerem stimulat.

C A P. X I I.

CRUCIALIS herba vulgò appellatur: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, dodrantalibus quaternis foliis in singulis geniculis ad modum crucis, hirsutis, sed tactu molli, paulo Rubia minoribus: flosculos fert in singulis geniculis, luteos inter folia: fructus rotundos, leues, candidos: oritur in pratis, & collibus: Eadem in montibus longe exilior nascitur: Quãdam in maritimis minima, quatuor digitorum altitudine: fructu in orbibus pungente. Plinius Alysson vocat inquitens: distat à Rubia, qui Alyssos vocatur, foliis

liis tantum, & ramis minoribus, quippe nomen accepit, quod à cane commorosos rabiem sentire non patitur, potus ex aceto, adalligatusque: mirumque est, quod additur, saniem conspecto eo frutice siccari. Non abhorreret ab eadem herba & Dioscoridis descriptio; nam de Alyfso post Aparinam statim agens inquit: Fruticosa herbula est, vnicaulis, subaspera: rotundis foliis: sed quod de fructu subiungit, non videtur congruere: cum inquit: fructum fert duplicium scutulorum effigie, in quo est semen quadantenus latum: in montibus, & asperis locis emicat: Non tamen ex toto abhorret hæc conditio; nam & in Aparina & Rubiæ generibus semen duplex continetur, altera parte concavum, altera convexum scutulorum effigie. Hermolaus ostendebat Alyfson, non herbam Crucialem, sed quam nos Rubiam sylvestrem appellauimus: foliis quinis in singulis geniculis, asperioribus, quam Cruciali, & grandiori semine: magis anguloso caule: flore candido, cuiusmodi est, quam nos inter sylvestres: fructu aspero: & breviori caule ostendimus. At Galenus & Aetius alias omnino diuersas plantas ostendunt Alyfii nomine, de quibus inter Marrubij genera querendum est.

C A P. X I I I.

QVAEDAM dodrantis, fruticosa: ramulis tenuibus: binis foliolis, angustis, in singulis geniculis: in alis grana singula acetabuli figura in quinque barbularum desinentia, parua, dura, viridia, & striata: intus semina bina continentur: oritur in montibus.

C A P. X I I I I.

QVIDAM fruticulus in collibus saxosis nascitur, arido solo, & inculto: ramulos tres, aut quatuor ab radice spargens, simplices, dodrante longiores, humi procumbentes: in quibus pauca folia, ceu Lini, breuia, colore aliquando viridi, aliquando ex rubro nigrescente: supra folia pendent flores ex vno tantum latere usque ad cacumina, spectantes ad terram, purpurei, vel cærulei, vel pallescentes, ex rotundis foliolis tegentibus: fructum compressum & rotundum, qui in summo scissus est: semine in utroque latere oblongo, gustu subamaro. Non abhorret ab hac Osyris Dioscoridis; inquit enim: fruticulus est niger: virgas ferens, tenues, lentas: foliola tria, aliquando quatuor, quinque, & sex ceu Lini, initio nigra, mutata autem subrubra fiunt. decoctum huius sanat morbum regium; sed quoniam apud Plinium coloris mutatio non foliis tribuitur, sed fructui, idcirco aliam ostendimus Osyridem eius descriptioni conuenientem.

C A P. X V.

QUAE in geminis conceptaculis plura ferūt semina, multa sūt, & multis modis varia; nam aliis pauciora in singulis alueolis continētur semina: aliis plura: constitutio quoque vasculorum differt; nam alia septum habent productum à dextris ad sinistra, vt alueoli ante & retro spectent; vt genera Verbasci: Alia vico versa alueolos habent in dextris & sinistris, septo secundum profunditatem producto: vt genera Nasturtij & Leucoij; septum præterea vel tenuis est membrana, adeo vt in quibusdam vix conspicua existat, vt in Plantagine; vel crassum corpus, quæ vt plurimum est seminis sedes, vt in Acantho: abscedit autem perfecto semine exarescente vasculo, aut veluti testa superposita, vt in Plantagine, Hyoscyamo: aut vtrinque valvula solo relicto septo, vt in Nasturtio; aut solum rimula in summo vasculi fit, vnde effunditur semen, vt in Verbasco; aut dehiscunt vtrinque oscula, vt in Linaria. Vt autem varia est vasculorum constitutio, sic & totius plantæ facies valde differt in singulis generibus, sed incipiamus ab his, quibus pauciora insunt semina, inter quæ ea sunt, quæ spicata appellantur à Theophrasto, quia spicam gerunt similem frumentis.

C A P. X V I.

PLANTAGO herba est in humidis nascens, passim in pratis, & secus vias: foliis in terra stratis, figura Betæ; neruis in longitudinē discurrentibus, aliis quinque, aliis septem; vnde vulgò Quinqueneruia & Centineruia, & Bera syluestris appellatur: radicem fert pollicis crassitudine, breuem, à qua multæ aliæ tenues, & fibrosæ descendunt: cauliculos simplices, ac nudos totos, fere semine circumdatos more spicatum: hofculo lanugineo pallefcente. sunt autem tenuia vascula & oblonga, breuibus quibusdam folliculis protecta, in quibus semina continentur exigua, ex nigro rufescentia, splendidaque: Huius cauliculi apud nos ad cubitalē altitudinem non accedunt aliquando vix pal mum attingunt procumbentes ad terram, quo vero longiores, eo magis eriguntur: estat quædam foliato caule, frequens in Germania. Dioscorides Arnoglossum maius vocat, quasi Agni linguam: habitus inquit est lato folio, oleraceo, anguloso: caule subrubro, altitudine cubitali: tenui semine à medio ad verticem vsque circumdante: radicibus teneris, pilosis, & candidis, digiti crassitudine; in palustribus, secus aggeres & septa. Theophrastus simpliciter Arnoglossum vocat, aliquando Stelephuron, vtrumque verbum à Theodoro Plantago vertitur. De Arnoglossio

noglossa inquit : ab radice tantum foliata est : prorogat suos prouentus ex singulis floribus : alibi Stelephuros inquit spicosa , quæ Agnina lingua à quibusdam vocata est , & ab aliis Conturnix , similis caudæ Vulpinæ , nisi quod florem non particulatim edit , sed per totam spicam Tritici modo : flos lanugineus , vt Frumenti : Genere autem conuenit cum Oculo Canis , & Bibinella , & Cauda Vulpina , quæ spicam gerunt , nõ acutam , neque aristatam , tota forma cum Tritico similia , sed latiore folio constant . Plinius seorsum de Plantagine , & Stelephuro agit : nam Stelephuros inquit proxima est Caudæ Vulpinæ , nisi quod illa particulatim floret . Alibi duo genera Plantaginis tradit , minorem , & maiorem : De maiore inquit : foliis laterum modo inclusa , quæ quia septena sunt , quidam eam Heptapleuron vocarunt . Huius & caulis cubitalis est , & Napi similis : nascitur in humidis , multo efficacior minore . At quæ Napi similitudo cum Plantagine , non video , nisi intelligatur semen . Miras huius herbæ facultates legere est apud Dioscoridem .

C A P . X V I I .

LANCIBOLA vulgo appellatur , quia caules lanceas cum sua cuspidate referunt : herba similis Plantagini : foliis angustioribus , longioribus , ac mollioribus , sapore non ingrato ; nam cruda sumuntur inter olera , quæ oleo , sale , & aceto parantur : caules fert multos , cubitales , nudos , ex medio foliorum exeuntes , rectos , quamuis prope radicem incuruos : quibus summis breues sunt spicæ , lanuginosæ : flosculi ab imo incipiunt in orbem circundantes apice quodam insidente stamini tenuissimo , pallecentes : fructus similis Plantagini , sed binis tantum seminibus : oritur in pratis , & tenui solo . reperitur & in hoc genere maior , & minor , & maximum quoddam genus in montibus . Dioscorides Arnoglossum minus , idest Plantagine minorem vocat : angustioribus foliis , minoribus , mollioribus , leuioribus , ac tenuioribus : cauliculis angulosis , veluti in terram procumbentibus : flore palido : semine cacuminibus caulium imposito . Plinius similiter Plantagine minorem describit : angustioribus foliis , nigrioribus , linguæ Pecorum simillimis : caule anguloso , in terram inclinato : in pratis . An hæc apud Theophrastum Alopecuros , idest cauda Vulpina dicta est ? inter spicosa , spicam habet hirsutiorem , & magis lanuginosam , similem Vulpium caudis , vnde nomen . ei similis Stelephuros , nisi quod florem non quem admodum illa particulatim edit : flos utriusque lanugineus , sicut etiã Frumento : Hæc Theophrastus . Quamuis autem inter frumenta syluestria & pabularia quædam ostendatur , cui spica mollissima est , maxime similis Vulpium Caudæ , non tamen in eo genere contineri videtur , quæ

Theophrastus spicosa appellat inter olera : hæc enim latifolia magis traduntur, quam Triticum, vt patet in Plantagine, quam Stelephuron vocat in hoc genere. Plinius Theophrastum secutus inquit : Alopecuros spicam habet, mollem, & lanuginem densam, non dissimilem Vulpium caudis; vnde ei & nomen. Proxima est ei, & Stelephuros, nisi quod illa particulatim floret.

CAP. XVIII.

BIBIELLA herbula est ex Sicilia habita, minor Lanceola, ac vidiior : folium medio quodam modo se habet, inter Lanceolam & Plantagine; paruis circumquaque apicibus, vt Coronopo, frequentioribus : cauliculos fert palmares, plenos semine, vt Plantago : herba assumitur inter olera. Apud Theophrastum Thryallis vocatur, quam Theodorus Bibiellam vertit : hæc inter spicosa quadanterus similis est Stelephuro idest Plantagini: meminit & Plinius inquit, Thryallis est ex his, idest Stelephuro, & Alopecuro.

CAP. XIX.

CORONOPVS, quæ vulgo herba Stella appellatur, foliis fert multa, circa radicem strata, longa, & angusta : appendicibus quibusdam raris, & inæqualibus, magna ex parte falcatis, acutisque, non tamen pungentibus, sed initio nullis, sapore dulci, & astringente, idèo cruda in cibis recipiuntur : cauliculos fert tenues, humi procumbentes : spica simili Lanceolæ, teniori: seritur in hortis, sed & sponte nascitur in incultis, & secus vias. quæ seritur angustiore folio constat, mollior, rarioribus appendicibus, gratior : syluestris hirsutior, foliis profundius laciniatis, Eruçæ similitudine. Dioscorides Coronopum vocat, quasi pedem coruinum, ob aduncas foliorum appendices unguibus pedis coruini similes : hodie tamen Pedem Coruinum vocant Ranunculi speciem ad inuisiones laudatam pro Cauterio. reperio Coronopum inter cæteras appellationes antiquas, Astrion quoque dictam fuisse, quasi Stellam, quod nomen hodie vulgare est; at breuiter in hunc modum describitur à Dioscoride : est oblonga herbula, in terram strata : foliis scissis : coquitur in olera : radicem habet tenuem, astringentem, quæ in cibo celiacis facit : prouenit in incultis iuxta domos, & secus vias. Plinius eadem transcribit inquit, Coronopus oblonga herbula est cum fissuris : seritur interim, quoniam radix celiacis præclare facit in cinere tosta : sed alibi inter aculeatas recensere videtur, quarum caules per terram serpunt, sed inibi verbum aculeatarum superioribus adne-

Etendum est, cum de Ononide loquens inquit, viuaxque præcipue aculeatarum: sequitur postea: caules aliquarum per terram serpunt, vt eius, quam Coronopum vocant. Apud Theophrastum Theodorus Silaginem vertit, quæ ab radice tantum foliata inter olera, quibus amaritudo quædam inest, vt Cicoraceis.

C A P. X X.

QVAEDAM in montibus nascitur inter saxa: latiore, ac densiore frutice, quam herba Stella: foliis pusillis, angustioribus multo, ac sine appendicibus, aut scissuris, quasi Graminis, leuibus, sapore subaustero, gustui grato: cauliculos tenues, spicosos, vt Plantaginis: radicem fert lignosam, inferne singularem, superne in multos ramos fissam, vnde erumpunt de sa foliola, capillaceam comam præferentia: Frequens hæc in Etruriæ Monticuto: ea videntur in cibis cruda. altera in ædificiis visitur simplicior, lanuginosa: tenui radice: cauliculis quatuor digitorum longitudine, quibus insident capitula Psyllio similia: hanc quidam Serpentinam vocant: Dioscorides Holestion vocat, quasi totum esui aptum, intelligens, vt puto, priorem illam fruticosam. Alij tamen ex Plinio Holoostium vocant. est inquit Dioscorides, pusilla herba, tribus aut quatuor digitis supra terram: foliis, sarmentisque Coronopi, aut Graminis, sapore austero: radice admodum tenui, vsque in capillamenti speciem, candida, quatuor digitorum longitudine: in collibus: & carnes hæc, cum coquuntur, addita coherescunt: extat & vsus eius ad rupta in vino potæ. Plinius non Holestium sed Holotheon vocat, quasi totum osseum, ex aduerso tamen appellatam à Græcis herbam; quia sine duritia, sicut Fel dulce. Herba inquit est tenuis vsque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum, ceu foliis angustis: astringens gustu: nascitur in collibus terrenis: ex quibus error notatur in Dioscoride, capillamenti similitudinem tribuenti radici, cum potius herbæ conueniat, nam folia comam capillaceam radici fruticosæ insidentem præferunt, aliquando amplitudine, quanta humani capitis vertex; ob duritiem vero fruticis, forte Holoostium dictum est, non à contrario sensu, vt Plinius putauit.

C A P. X X I.

PSYLLIVM à supradictis distat, quod in caules affurgat foliatos, & ramosos, altitudine prope cubitali: folia ab radice longa, & angusta, vt Coronopi, sine scissura, hirsuta, in caule vero breuiora: ex alis cauliculi exiunt, quibus insident capitula, quæ spicæ sunt breues, ex

congestis granis constantes, vt in Lanceola : flosculi simili modo, stamine lōgo constant, apicem quēdā sustinente : semina in suis folliculis bina, euidenter concava, in speciem nauiculę; parte autem conuexa pulices representant, vnde appellatio apud Gręcos, colore nigricante, cum splendore quodam : oritur locis harenosis, præcipue maritimis . eius duas notauimus differentias, magnitudine & paruitate tum seminis, tum foliorum, ac totius plantę : maioris semen candidius est : recentiores Pulicariam vocant, licet eodem nomine etiam Conizam intelligant . Dioscorides describit foliis Coronopi, hirsutis, longioribus : ramis dodrantalibus, vt tota herba Feni speciem gerat : coma eius à medio incipit caule, in summo capitula duo, aut tria compacta, in quibus semen durum, nigrum, simile pulicibus, vnde nomen : nascitur in aruis & in cultis . Plinius in vineis reperiri : radice tenui, superuacua : sarmentosum fabę granis in cacaminibus : foliis canino capiti non dissimilibus : semine autem pulici : intelligit autem per caninum caput herbam, cui vasculum inest canino capiti simile : folia autem Psyllij, vt suo loco ostendetur . Apud Theophrastum censeo Cynopa intelligi Psyllium, quoniam inter nomina à Dioscoride tradita, etiam Cynoides, & Cynocephalon dicta est, ob similitudinem cum capite Canino herba . Theodorus modo oculum canis vertit, modo Canariam . suspicatur Hermolaus non Cynopa legendum esse, sed Conopa, vt intelligatur herba Culex appellata ; nam Gręce Conops culicem significat, de qua herba reperitur apud rei rusticę scriptores, Cucumeres nasci sine semine, si farina eius herbę macerentur semina . Ego potius Culicem herbam censerem Conizam derivato nomine à Conopē, quoniam culices abigit, vt Dioscorides testatur : Cynops igitur apud Theophrastum numeratur cum spicatis supradictis : germinat post æquinoctium primis imbris . Apud Plinium quoque inter easdem spicatas Cynopsis mentio reperitur . Psyllij facultates diligenter apud Mesuem leguntur inter medicamenta purgantia : nam soluit emolliendo pars quædam in semine, quæ in superficie est, dum soluitur in aqua, nam aquam inspissat, vt testatur Dioscorides, nostri mucilaginem Psyllij appellant, qua vtuntur ad asperam arteriam, ad acres distillationes in eclegmate, & ad linguę ariditatem, asperitatemque in febribus exurentibus, ad quem vsum sufficit semen globulo tenuis linteï exceptum, vt in aqua frigida madescat ; soluitur enim glutinosus eius succus, cui facultas inest refrigerandi, & humectandi vehementer . At seminis medulla vehementer calida & sicca est, acris, rubificans, & exulcerans, in genere venenorum, Dioscorides quoque libro sexto inter venena Psyllium numerat .

CAP. XXII.

POTAMOGETON in fluminibus, & stagnantibus aquis nascitur: longis ramis, iunceis innatans: foliis per interualla, Plantaginis magnitudine, Laurini folij, ex quorum alis spicas egerit super aquas quatuor digitorum longitudine, granis rufescentibus, circūdatas; in quibus bina semina continentur. Dioscorides inquit; foliū Betæ simile, hirsutum, & parum extra aquam supereminens; facultate refrigerandi, & astringendi: inter cætera nomina Stachyitem appellari, quasi spicatam. Plinius inquit Potamogeton similis Betæ: foliis minoribus tantum, hirsutioribusque, paulum supereminens extra aquam: peculiariter refrigerat, & spissat. Aliam præterea Plinius ex Castore Potamogeton describit: foliis Equiseti, de qua nos alibi.

CAP. XXIII.

MALABATHRUM ex hoc genere videtur esse; nam affertur ex India foliū quoddam, quod Folium Indum vocant, Lauro simile, cui tres venę, seu nerui discurrunt secundū longitudinē; iucundi odoris, sapore pingui, ac subacri: huiusmodi ferunt apud Calcutenses mandi voluptatis gratia: Betellas patrio nomine vocant, oramandentium & dentes inficere colore subrufo, Venerem excitare; idcirco in frequenti vsu esse. Putant quidam huiusmodi esse, aut Casia folium, aut Gariophylli; quoniam earum folia Lauri vel Mali Affrii traduntur. At qui arbores eas viderunt, vt Betellas, tamquam rem diuersam tradunt, vt videre licet apud Lodouicum Romanum, & Aloysium Cadamustum in suis navigationibus, & alios, apud quos, & pictura eiusdem folij traditur, neque fuerit Tembul Auicennæ, quod inquit mandunt Indi, ad gingiuas consolidandas, & ventriculum roborandum, temperamenti frigidi & sicci; non enim euidentis est astrictio in hoc folio, sed acredo quædam manifesta, & caliditas aromatica. consideranti igitur Potamogeti folium in nostris paludibus & figura & neruis tribus discurrentibus maxime affine huic folio esse, nullum videbitur absurdum, si hoc Malabathrum statuamus apud Dioscoridem, inquit enim: folium est sui generis in paludibus Indiae genitum, aquisque innatans palustris Lenticulę modo: nulla radice: Hoc protinus collectum, Lino traiectum, siccatur, & reponitur. Tradunt exustis estu paludibus cremis & sarmentis in vri locum, alioqui non prouenturo eo genere nita fiat. laudatur recens, & in albo nigricans, contumax frangi, solidum, integrumque, odore, qui nares feriat, & qui summoto quoque eo persistat,

stat, sapor eius similis esse debet Nardo sub lingua, non salus : Damnatur infirmum, & minutim contusum, præsertim si cariosum virus oleat. Vim habet Nardi, quamuis in cæteris infirmiore, tamen vrinis impellendis, & stomacho roborando vtiliorem : Ocis halitum & suauitatem commendat linguæ subditum : interponitur vestibis ad odorem & noxia animalia arcenda . Plinius Malobathron vocat è Syria quidem, & Aegypto arborem esse: conuoluto folio, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta. Laudarius autem ex India venit, in paludibus ibi gigni, Lentis modo, odoratus Croco, nigricans, scabrumque, quodam salis gustu, minus probatur, candidum celerrime situm in vetustate sentit, sapor eius Nardo similis esse debet, odor in vino sufferuefacti antecedit alios . Auicenna Malabatto tribuit ramos, & florem frangibilem. Contendit Don Garzia Lusitanus Malabathrum in India vocabulo parum immutato vocari Tamalapatra, & esse arborem ingentem in siccis natam; non in paludibus natare, vt Dioscorides tradidit. De Betellis autem, quas Betre vocat, inquit Tambul vocari, quasi Tambul Auicennæ: inquit nasci vbiq; in maritimis Indiæ, at in mediterraneis nequaquã, nisi transferatur; neque in frigidioribus locis, vt Chinna; neque in calidioribus: in insulis Molucchis fructum ferre similem caudæ Lacertæ, qui gustu ingratus comeditur ab indigenis: feri vt vites, adiunctis adminiculis, vt serpat, Hederæ modo: sed operosa eget cultura, & aquarum irrigatione continua; ex quibus significatur plantam palustrem esse, simile quoq; fructu nostro Potamogeto, intelligique pro Malabathro à Dioscoride: Quod autem Tamalapatra vocant Indi esse genus arboreum, quod scribitur à Plinio; & apud Auicennam Tambul.

C A P. X X I I I I.

ACANTHVS. vulgò Brancaursina: oritur in vmbrosis: foliis ab radice magnis, & multis, figura Cardui syluestris, at nequaquã spinosis, leuibus, mollibus, ex viridi nigricantibus: caulem ex medio foliorum fert, simplicem, nudum, rotundum, ac rectum, vltra cubitalem altitudinem: à cuius medio vsque ad verticem veluti in spica fructus continentur, figura grandis oliuæ, inter flores candidos, ac dissectos, & membranas quasdam procedente tempore aculeis robustis armatas: in fructibus bina vtrinque semina continentur ossea, compressa, Fabæ magnitudine: radices multas, ac longas fert: Tota planta glutinosa quodam succo, ac mucoso constat, ex quo gummi Tragacanthæ æmulum faciunt quidam. Dioscorides Acantham vocat, quasi spinam: prouenit inquit, in viridariis, & locis saxosis, ac humectis: habet folia multo latiora, ac longiora Lactuca, Eruçæ modo diuisa, subnigra, pingua, leuia:

lęua : caulem lęuem, bicubitalem, digiti crassitudine, circumdatum prope verticem per interualla foliolis quibusdam, oblongis, tamquam nucamentorum squamulis, spinosis (Gręce *Ακανθαδιστιν*, non vt deprauate quidam codices legunt *γανυθαδιστιν*, idest lacinthis) ex quibus flos erumpit albus : fructum oblongum, melinum : caput autem Thyrsi : radices subsunt lentę, mucosę, longę, rufescentes, quę inustis & luxatis conueniunt cataplasmate imposto. syluestrem pręterea Acanthum tradit Dioscorides Scolimo similem, spinosam, & breuiorem domestica : sed in hoc genere adhuc nequaquam vidimus spinosis foliis; idcirco inter Acanacea syluestris Acanthus ostenditur. Apud Plinium Acanthos est topiaria, & urbana herba : elato, longoque folio, crepidines marginum, assurgentiumq; puluinorum toros vestiens. Duo genera eius sunt; aculeatum, & crispum, quod breuius : alterum læue, quod aliqui Pederoton; alij Melamphyllum vocant. Apud Theophrastum Acanthos inter arbores ponitur, Aęgypti peculiaris; Spinam Aęgyptiam vertit Theodorus : aliquando pro Acere, nisi mendosus sit codex. vbi inter arbores, quę in plana descendunt, post Palyurum, vt Oxiacantham subiungitur Acanthos, cum Sphendannos idest Acer ex sequentibus verbis significetur. Acantha autem inter herbas spinam vertit Theodorus, de qua inquit : germinat vt Cyperus, sed radix non Harundinosa, neque geniculata est : & alibi, spinam quandam narrat, quę aquam coniecta congelet, eius caulem alibi testiculo comparat : quę omnia Acantho conueniunt; nam caulis simplex, veluti spicam gerit, vt genera testiculorum, & ob mucosam substantiam aquam inspissatam coniecta : hodie ob vim emplasticam hac herba vtuntur ad tumores rebelles suppurandos.

C A P. X X V.

H A C T E N V S de spicatis : reliqua genera florem gerunt foliatum in sede fructus, eumq; alia continuũ, patulum, vel concauum, vt genera Verbasci, Auricula muris, os Leonis; alia ex foliis coagmentatum, vt Rhafani, & Leucoij genera. sed de his posterius.

C A P. X X V I.

A N T I R R H I N O N herbula est humi strata : prouenit non dum exacta hyeme in hortis, & iuxta parietes : ramulis dodrantalibus, tenuibus, ex capillari radice : foliolis subrotundis, quibus pauca incisurę, vt in Cymbalaria, subhirsutis : flosculos tenui pediculo fert, iuxta singula folia, cęruleos specie Anagallidis : fructus pendent gemini, figura testiculorum, candicantes, in quibus duo semina continentur,

nentur, concaua, vt Aparinę, candida, vt parte concaua narium cauitatem rotundam ostendant, parte autem curua caluarie testam præferant. Alterum genus exilius, in parietibus frequens: foliolis magis ferratis: feminibus exilioribus, ac pluribus, in simili vasculo. Dioscorides inquit herba caule, & foliis est Anagallidi similis: flore Leucoij purpureo, minore; vnde syluestris Anagallis (seu vt alij legunt) Lychnis nominata est: semine vituli naribus simili. Theophrastus Anthirrhizon vocat, vilem ad gloriam comparandam, Aparinę similem: radice nulla: fructui insunt tamquam nares vituli, quo perunctos gratiam, vitęque gloriam consequi creditur. Plinius similem Lino tradit: radice nulla: flore Hyacinthi: semine Vituli narium. Hermolaus corrupte pro Aparina, Linum eo loco scribi putat. At verò, quę affinitas Anagallidi, vt Dioscorides comparat, cum Aparina, aut Lino? Qui Plinij lectionem probant, ostendunt Antirrhinon foliis Lini: capitulis Vituli per nares & os effluentibus: semen minutum: Planta ea vulgo à nostris Os Leonis vocatur: auget hanc fidem, quod Bucranion aliquando inuenitur appellari, quasi Bubulum, aut Vitulinum caput, vt testatur Hermolaus apud Galenum. Si vero Dioscoridem sequamur, non hæc, cui neque in foliis, neque in caule similitudo vlla est cum Anagallide, sed ea, quam descripsi perbelle quadrabit: a qua non abhorret similitudo Aparinę apud Theophrastum, si caules humi procumbentes spectemus, & fructum, quamquam folia valde differant.

C A P. X X V I I.

A VRICVLA Muris plures habet differentias: vna in pratis hæmestis nascitur, & scrobibus: pluribus ab eadem radice fibrosa cauliculis rectis, simplicibus: foliis oblongis, leuibus, assidue prope cacumina exilioribus: flosculos ex cęruleo candicantes fert in summis cauliculis, veluti in spica, similes Anagallidi: vascula autem tenuia, compressa, in summo diuisa, in quibus pauca semina: tota planta sapore astringente constat. Altera in parietibus: foliis internis, in ambitu ferratis, rotundioribus, & subhirsutis, prope cacumina autem angustis in acutum desinentibus, non ferratis. Tertia, quę à Germanis Veronica mas appellatur: oritur in collibus, gracili solo: pluribus ab eadem radice ramis, humi procubentibus, dodratalibus, subrubentibus: foliis per interualla binis; oblongis, nigris, leuiter circüserratis: ramulos in cacuminibus fert, veluti spicas, digiti longitudine: flosculis circumstantibus, cęruleis: & vasculis compressis, bifidis, in quibus tenuia semina: radice nititur tenui: tota plãta, gustu astringens, & subamara est: laudatur ad vlcera sananda, & scabie: propinant quoque ad febres pestilentes, & obstru-

obstructiones internas : eius succo ferunt quendam Gallorum Regem à Lepra sanatum . Quarta huic similis, hirsutior : ramulis rectis, in longissimam spicam desinentibus : caudæ muris similem : flosculis cæruleis eleganter vestitam : oritur in montibus : huic non absimilis, quæ in Germania pro Chamædri mare vsurpatur. Quinta & sexta, quæ pro Chamædri fœmina : foliis latioribus, rotundioribus, & crispis, vt Mentæ : racemulos in alis fert magis quam spicas, in quibus flores latiores : eritur in syluis : vtræque amariore Veronica; ideo valentiores ad obstructiones internas . has omnes ad Myosota, seu Myosotidem, idest Muris auriculam redigendas censeo apud Dioscoridem : inquit enim : Myosotis caules plures fert ab vna radice, aliquatenus rubentes ab imo, & concauos : foliis angustis, oblongis, dorso acuto, nigris, per interualla geminis, in acutum desinentibus : ex alis parui cauliculi enascuntur, in quibus flosculi cærulei, parui insunt, vt Anagallidis : radix digiti crassitudine, multis capillamentis fibrata : radix illita Aegylopia sanat . Plinius leuem herbam, & reliqua ex Dioscoride transcribit, ei vim stipticam, & ex vlcerauiam tribuit : ideo sanare Aegylopos .

C A P. X X V I I I.

A NAGALLIS aquatica, herba in aquosis nascitur circa duos dodrantes : caule crasso, concauo, molli, & subrubente, ramoso : foliis per interualla geminis, subrotundis, aut oblongis, vt Mentæ, sequibus, serratis : racemulis ex alis foliorum oblongis, in quibus flores cærulei, vt supradictis, scilicet forma Anagallidis : & fructus compressi, in summo bipartiti . Veterinarij hac herba vtuntur, ad equorum scabiem sanandam, & tumores discutiendos . Hæc quoque ad Auriculam Muris pertinere videtur ; quamuis apud Dioscoridem Anagallis aquatica vocetur Sion, ideo quidam hodie Crescionem vocant : oritur enim cum Sio .

C A P. X X I X.

P R O V I N C A vulgò in officinis vocatur herba in vmbrosis nascens, quæ viticulas fert longas, & tenues, humi repentes, succo lacteo : foliis per interualla binis, effigie Lauri, sed minoribus, quasi Ligustri, duris, nigricantibus, perpetuis : floret ineunte vere, cum nuper è terra viticulae exeunt, nec dum procumbentes ad terram : flores oblongi in quinque folia patentes, figura Gelsimini, colore cæruleo, sine odore, in alis foliorum singulares : fructus oblongos, veluti siliquas bifurcatus gerit ; in quibus semina oblonga, & depressa . Venit in coronas sagubres folio . altera maior : folio latiore, quasi Hederaceo : grandioribus floribus .

floribus, quos toto anno fert, cæruleos : peregrina apud nos. Dioscorides Clematidem vocat cognomine Daphnoidem, de qua inquit : humi serpit læto, & pingui solo : viticulas spargens, crassitudine Iunci, exiguas : folia Lauri figura, & colore, multo minora. Plinius duo habet nomina diuersis locis, eandem tamen plantam significantia : Vincaperuincia inquit, in modum linæ, foliis geniculatim circumdata, topiaria herba, inopiâ tamen florum aliquando supplet : hæcque à Græcis Chamædaphne vocatur : sed aliam tradit Chamædaphnem ex Dioscoride. Alibi inter Clematides, inquit : est & alia Clematis Aegyptia cognomine, quæ ab aliis Daphnoides, ab aliis Polygonoides vocatur : folio Lauri, longa tenuisque : Aegyptus hanc maxime gignit. Videtur autem Plinius nostratæ Prouincam, Vincaperuincam appellasse : Peregrinam autem Clematidem Aegyptiam. Laudatur Prouincia ad sanguinem vndecumque fluentem, ad dysenteriam, & alui profluvia, in vino pota, & ad dolorem dentium commanducata.

C A P. X: X X.

PHYLLON Græcè, quasi folium latinè dicitur : aliud tamen à Malabaro, quod & Folium appellatur : herba in Alpibus reperitur, saxa conuestiens, similis Semperuiuo maiori, sed longe tenuior : foliis pusillis, ferè Oleagineis, multos ab radice orbis describentibus, nequaquam pinguis, candida quadam linea in ambitu læuiter denticulata : cauliculi ex singulis orbibus dorsales, altioresque, subhirsuti, & subrubentes, paucis foliis : flores summis ramis, summisq; fructibus insidentes, candidi, vascula subrotunda, parua, mollia. Alterum genus humilius : cauliculis simplicibus, altitudine quatuor digitorum, aut paulo altioribus, in quibus frequentia foliola specie alterius, longe exiliora : florem autem grandiusculum fert, purpureum, singularem in cacumine : fructum oblongum bifidum in extremo, in cæteris similem priori; nam vtrique semina minura vt Papaueris nigri in duplici cavitare continentur : vtræque sapore constant astringente. Dioscorides ex Crateua tradit Phylli duo genera. Theligonon, quasi Fæminificum; & Arrhenogonon, idest Marificum : vtrasque Musci modo in saxosis nasci : Theligonon inquit, prouenit Musci modo : folio Oleæ, sed colore magis herbaceo : caule tenui, breui : radice exili : florem album fert : semen Papaueris maiusculum. hæc descriptio satis conuenit priori à me descriptæ Arrhenogonon, cætera huic simile, solo fructu distat : habet enim similem Oleæ, cum nuper ex muscoso flore prodierit : sic enim ex Theophrasto legendum puto : verbum autem Βοτρυάδες, idest racemosum. Βεβοάδες, potius scribendum esse idest muscosum; nam velu

ri ex Musco fructus erūpit incipientibus geminis oliuis similis. Verum Theophrastus non has videtur intellexisse per Phyllon Fæminificum, & Marificum; sed Mercurialem ipsius Dioscoridis: cum describat: foliis Ocymi: vtrique autem in genere maris fructus inest geminus, vt testiculi hominis: vtrique traditur facultas generandi mares vel feminas; nam Arrhenogonon potu masculos partus facere; Theligonon fæminas. Plinius inquit, Phyllon à Græcis vocatur herba in saxosis montibus: fæmina magis herbacei coloris: caule tenui: radice parua: semine rotundo Papaueri simile, hæc sui sexus facit partus: Mares autem semine tantum differunt, quod est simile incipienti Oliuæ: vtrumque bibitur in Vino. alibi Arrhenogonon, & Theligonon inquit: herbæ sunt habentes vvas: flores Oleæ similes, pallidiores tamen: semen album Papaueris modo: Theligoni potu fæminam concipi narrant: Arrhenogonon ab ea semine Oleæ, nec alio distat: huius potu mares generari perhibentur, si credimus. alij vtramque Ocymo similem tradunt; Arrhenogoni autem semen geminum esse, testibus simile. hæc partim ex Dioscoride, partim ex Theophrasto assumpta sunt: in codicibus tamen Plinij non Arrhenogonon, sed Arsenogonon corruptè legitur. Alibi Theligonon speciem Crateogoni facit; minus aspero gustu: vtrique semen testibus simile esse; sed quia hæc à variis authoribus desumpta sunt, nequaquam curamus.

C A P. X X X I.

AFFINIS Thelygono est herba in eisdem locis nascens: foliis latioribus, rotundis, quasi cotyledonis, circum incisus, parte inferioribus, subrubentibus, pinguibus: cauliculum fert semicubitalem, Thelygono similem: paucis foliis: ramisque, quibus summis flores candidi, & vascula oblonga, figura Hyponici, mollia: radicem habet breuem, & villosam, cui aliquando adhærent veluti granula rotunda, partim alba, partim rubea, quibus propagatur; sapor astringens, cum aliqua amaritudine: comminuit calculos: & vrinam mouet: vnde quidam vulgò Saxifragiam maiorem vocant, & albam.

C A P. X X X I I.

PIROLA vulgò appellatur in Alpibus herba: foliis ab radice Pyri, astringentibus: cauliculum simplicem, & nudum fert, dodrantalem, subrubentem: circa eius summitatem fructus sunt rotundi, deorsum inclinati, magnitudine Myrthi, resini, & subruffi: quibus summis flores insident albi: vtuntur huius decocto ad vulnera tum interna, tum externa. alia in campestribus nascitur, locis aquosis: folio

Betæ carnosæ, & teneræ, sed parvæ: caulem foliatum fert, simplicem & rectum: fructum virentem circa summum inter folia, paruum, rotundum, ac resinum, sapore astringente: vitæque fructus figura quasi Tin-nabuli.

CAP. XXXIII.

QVAEDAM in montibus: foliis subhirsutis, crispis, nigricantibus, figura Solani: caule tenui, ferme cubitali, paucis ramis: fructus hirsutos fert, subnigros, oblongiores Pitola: & flosculos candicantes in summis fructibus. Huic satis conuenit Circeæ descriptio, de qua Dioscorides inquit. Circea, quam & Dirceam aliqui vocant, foliis constat hortensis Solani, agnatis, crebris: flore nigro, pusillo, copioso: semine Milij, nascente in quibusdam veluti corniculis; dodrantedali: radice triplici ferme, aut quadruplici, candida, odorata, excafciente: nascitur in apricis, saxis, & vento perflatis: Radicis tusæ pondop quatuor in sextariis tribus vini dulcis per diem & noctem macerantur, potuque triduos vuluas expurgant. Semen in sorbitionibus datum lacte mammas nutricum explet. Eandem descriptionem ad verbum habet Plinius: sed semini vim minuendi lactis tribuit in vino, aut aqua mulsa pota. Prædictæ autem plantæ cætera satis congruunt præter florem nigrum.

CAP. XXXIII.

EVFRAGIA vulgo appellatur, herbula in Alpibus, copiosa in pratis: tenui, & simplici cauliculo, palmi altitudine: foliis subrotundis, rugosis, circumferratis, geminis ex interuallo, nullo fere pediculo adnexis: flosculos inter folia fert, concauos, Ocymini figura, candicantes, aut modice purpurascens: fructus in rotunditate oblongos, exiguos: radix fere nulla: gustu constanti siccante, & subamaro. Altera ramosa: foliis maiusculis, altior, frequens in Liguriæ Alpibus: utæque florent in ætate. non reperitur hoc nomen nisi apud recentiores medicos. describitur à Mattheo Syluatico: caules fert Hyssopo similes, coloris violacei, ramis carentes: ab eorum medio folia parua, incisa, sicut crista Galliculi: flores tendentes ad albedinem, exiguos: medetur ægretudinibus oculorum, & confert visui. At Hermolaus flores luteolos tribuit: folia Pampinulæ, idest Pimpinellæ, minora, ac magis serrata, & lentiuscula: minus quoque fruticosam esse: præcipue claritatis ad omnia vitia oculorum, luteolus igitur color in eo flore permixtus deprehenditur cum albo & purpureo. Arnaldus Villanouensis Eufragiam extollit ad visum restituendum in senibus, aut in quacumque ætate oculorum vitia contingant, dummodo in natura pituitosa & pingui ca siat.

Exhibet vinum cum Eufragia confectum in vindemia, aut puluerem cum oui vitello, aut cum vino. fit quoque aqua destillata ex tota herba florente, qua oculi abluuntur in caligine, & suffusione: ad eadem præstat succus illitus.

C. A. P. X X X V.

AD Eufragiam reducendæ videntur, quædam quamvis sine nomine, Cristæ appellari possunt; quoniam folia Cristas oblongas pullorum Gallinaceorum præferunt. vna simpliciter, & recto caule, duorum dodrantum altitudine: foliis oblongis, palleſcentibus, tactu glutinoso: flores fert in spica prædensa luteos: & fructus proportionè grandiores Eufragia: oritur in collibus gracili solo, & inculto. Altera simili altitudine, ramos fert rectos: foliis purpureis, ex latitudine cristata, in rostrum prælongum delincentibus, densis: inter quæ aurei sunt flosculi, quasi in spica: amat loca culta, & montana, & frequens inter segetes: utæque florent mense Maij. Dicerem hanc Amellum esse, quoniam inter folia purpurea, luteos condit flores, spectatu pulchra, si ex vno cespite multos caules ferret, ut Virgilius cæcinit de ea: ubi inquit. Namque vno ingentem tollit de cespite syluam. Igitur aptius ostendimus inter affines Asteratici & Anthyllidis. Hæc eadem apud quosdam recentiores herbarios inter vulnerarias herbas recensetur, apud quos Filago, & Cartofilago appellatur, cuius duas faciunt differentias: vna enim est, quæ hebet longum & altum caulem, atque rubicunda existit, in summo luteum florem gerens: Altera rubentibus est foliis, & acutis: caule procero, & hirsuto: floribus luteis. Ex aceto & vino circumponitur vulneribus recentibus; nam glutinat. idem præstat eiusdem crematæ cinis inspersus: fistulas quoque sanat, & tetra vlcera idem cinis ex aceto præparatus, & siccatus. Hermolaus Barbarus putat corruptè dici cartofilaginem, cum potius Ceratophylax dicenda sit; quia partem oculorum Ceratoidem, id est, corneam tunicam defendat, salutique percussam restituat: foliis Seriphij, vel potius Rotismarini, aut Lini quoque capitulis arentibus cinis subluteis: sed ipse hac descriptione, aut herbam Impiam, aut aliam similem videretur intelligere. Mattheus quoque Syluaticus eo nomine nullas ex his intelligit, sed Papyrus, ducto nomine à chartis & filamentis, quæ ex Papyro fiebant: eique vires eas tribuit scilicet ad vulnera & fistulas, quas Chartofilagini recentiores ascribunt.

C. A. P. X X X V I.

DVO alia genera Cristarum passim reperiuntur in Autumno: vna quidem in pratis, & suburbiis: folio oblongo, & angusto, colore nigricante, leuiter scisso: flosculo purpureo; Altera in incultis

ris copiosa inter Ericam : angustissimis foliis : flore aureo , quem apes valde expetunt : Vtraque caulibus constat tenui, ferme cubitali, nigricante : ramis in latera tendentibus : flosculos numerosos, inter folia, tamquam in spica : & fructum oblongum, ac rotundum : sapor amarus, & astringens omnibus, vt Eufragia. Auderem hanc secundam cum Erica nascentem ob similitudinem cum Erica, vel Tamarice Acaalim asserere apud Dioscoridem, nisi inter fructus illam recenseret : statim enim post Ericam inquit : Acaalis fruticis in Aegypto nascentis semen est, quod fructui Tamaricis simile est : hoc aqua madefactum additur in cohytia ad oculorum claritatem prestandam. Scrapio Achel vocat : fruticem arboreascentem esse : ramulis sursum spectantibus : foliis longis, exilibus, angustis, sine spinis : excuari ex eius ligno vasculas color fructibus quadantenus subrubens, Scorpii que color non absimilis : ex aliorum autem auctoritate, esse ex genere Tamaricis : lignum habet & ramulos virides, maculis rubris sparsim infectos : folia numerosissima Tamaricis foliis quam simillima : gustuque vim astringentem maxime ostendit : flore caret : fructum fert Cicerum siliquis non absimilem, rotundum, cineritius coloris, qui ad glaucedinem, palloremue potissimum vergit : pauca in eo granula colligens inuicem agglomerata, atque coniuncta, dulcia nominata, que nimirum Februario mense colliguntur. Huic tandem ea tradit, que Dioscorides Acaali tribuit. Quamuis autem herbaceę prædictę plantę, valde recedant à natura arborea, forma tamen similit constant, neque abhorret facultas ; nam ex genere Eufragia sunt. Alia vero est Crista Gallinacea apud Plinium, Gręce Alecorolophos : ad caliginis oculorum efficax, de qua alibi dicendum, & apud Dioscoridem Peristereon rectus id est Verbenaca recta, Crista gallinacea à Romanis dici scribitur, à qua non abhorreere videtur ea, quam in pratis orti diximus ; nam flosculos fert omnino similes alteri Verbenacę : vnicaulis est : folia sine pediculo cauli adnexa, incisa, non tamen subalbida, sed potius nigricantia.

C A P. X X X V I I.

IN montibus duo alia genera Cristarum reperiuntur : foliis latioribus Eufragia : fructu lato, quasi parui nummi, folliculati specie : intra cuius bipartitos loculos semina continentur, depressa, sapore subdulci. Quædam simplici caule constat, dodrantali : alia ramos habet rectos, cubitali ferme altitudine : oriuntur in pratis.

CAP. XXXVIII.

QUÆDAM in Alpibus reperitur: caulibus digiti crassitudine, cubitalibus, rectis, simplicibus: foliis præduris, rectis, quasi Filicis, aut Tanaceti: Huius vascula oblonga, prædura, modice depressa circa cuspidem: semen continent, candidum, & farctum.

CAP. XXXIX.

OROBANCHE vulgò Cauda Leonis, caulis est tener, rectus, drantalibus, simplex; sine foliis, subflauus: flores fert veluti in spica concauos, albicantes, vascula oblonga, in quibus puluisculus subrufus continetur pro semine: radice nititur rotunda, colore flauo, cui radiculæ insunt breues; amburit plantas leguminum vicinas, vt ad frugem non perueniant; ideo mala herba à rusticis vocatur: Altera breuior & ramosa: floribus purpurascens. Dioscorides inquit: cauliculus est sexquipedalis, interdum maior, subrubens, hirsutus, tener, sine foliis, pinguis: flore subflauo, aut in luteum vergente: radice digiti crassitudine, quæ dehiscit, cum arefcit caulis: nascitur inter legumina, quæ strangulat; vnde nomen: comeditur cruda, & cocta Asparagi modo: cocta cum leguminibus accelerare coctionem creditur. Plinius eadem scribit. Theophrastus hoc nomine aliam ostendit, vt patet in Cuscuta.

CAP. XL.

ARACHIDNA ex genere est Orobanches, plâta apud nos in opacis nascitur, tenerrima, succosa, odore fungi, gustui grata: ab eadem radice, quæ in profundum agit, numerosi veluti cauliculi exeunt, candidi, intra terram latitantes, quibus loco foliorum frequentia insunt corpora fungosa, candida, veluti squamæ præcrassæ, specie quodammodo radicis Dictariæ; ideo sunt, qui Dentariam Aphyllon appellent: iidem cauliculi, cum è terra eruperint, prædictis squamis carent, findunturq; in ramulos, similes Orobanche; floribus multis, purpureis, aut candidantibus: fructus fert breues; in quibus semina candida, rotunda, in duobus vasculi lateribus sedentia. coquitur in cibis, dum tenera est, more Asparagi, aut fungorum; cum exarefcit, dura redditur, ac nigrescit, in Gallia Cisalpina vulgò Carpignam vocant. datur puluis in potu ad affectus matricis, & colicos. Theophrastus duas ostendit. Arachidnam, & quod Araco simile est: ambæ inquit fructum ferunt sub ter

ram, non minorem superno : Pars ipsa carnosa, radicem simplicem, crassam, altius infigendam mittit; cæteras verò, quibus insidet fructus, tenues, ac summo cespite coherentes agit : loca harenosa potissimum amant : neutrum folia gerit, neque foliis quicquam simile ; sed quasi binorum fructuum partibus inter se oppositis, secunda potius extat, quod mirum profectò est : hæc Theophrastus. Plinius inter herbas, quibus vtuntur in cibus, huius meminit iniquens : Aracidna quidem & Aracos, cum habeant radices ramosas, ac multiplices, nec folium, nec herbam vllam, aut quicquam aliud, supra terram habent.

C A P. X L I.

C V S C V T A à recentioribus Medicis appellata, fruticulus est, sine foliis, vt prædictæ, sed totus supra terram ; nam eius nulla radix visa est, neque vllum in terra principium, sed videtur aliis plantis innasce, vt Viscum in arboribus : viticulas tenuissimas fert, quasi filamēta numerosa, colore subrufo, quibus paruos frutices, & herbas irretit amplexu tenaci, præcipue Genistam : flosculos fert per interualla candicantes, veluti in capitula aceruatos : exiguis seminibus : sapore constat sub amaro. Serapio describit iniquens : Cuscuta herbosis fruticibus adnascitur, quas irretit volubili contextu sepius, fili instar : semine tenuissimo scatet, circa summa fastigia : nascitur in arboribus inter uineta : herbas potissimum enecat : inter Linum inuenitur ; & cum eo conuoluitur ; vnde vulgò Podagra Lini vocatur : amarescit, sed magis altringit : efficax obstructionibus viscerum auferendis. Recetiores Græci Casytam, seu Cassutam vocant : vnde Hermolaus suspicatur apud Plinium Cadytas vocari, de qua inquit : herba in Syria, non tantum arboribus, sed etiam ipsis spinis circumuoluens se. Theophrastus eamdem videtur intellexisse nomine Orobanches. Theodorus Eruangam vertit : inquit Erui propria est ; quia Eruum potissimo vincit ob eius imbecillitatem : herbam totam veluti brachiis capeffit, & angit, & strangulat.

C A P. X L I I.

E X hoc genere est Epithymum, quod scilicet in Thymo reperitur circumuolutum, aliquas plantæ, cui innascitur, qualitates recipiens. de Epithymo Dioscorides inquit : est flos Thymi durioris, eius scilicet, quod Thymbæ similis est. capitula sunt tenuia, & leuia, caudiculas habentia, capillamenti instar. Diglantantur hîc auctores ; alij proprium Thymi florem recipientes, vt verba Dioscoridis innuere videntur ; alij rem externam, Thymo extrinsecus adnatam.

Plinius

Plinius litem diremit, florem non Thymi legens, sed e Thymo, quasi sui generis sit flos e Thymo pronatus, Satureiæ similis: Differentiam verò esse inter hunc, & proprium Thymi florem; nam hic herbaceus est, alterius Thymi albus. A quibusdam autem aliter Epithymum traditur: sine radice nasci, similitudine tenuis pallioli rubens: bibi siccatum umbra dimidia acetabuli mensura ex aqua ad pituitam, & bilem detrahendam. Mesues inter purgantia medicamenta recenset: esse ex herbis super nascentibus alijs herbis Cuscuta simile. optimum in Creta, subrum, acuti odoris; deterius in Syria, minus rufum; item damnari sub citrinum, & pallidum: eligendas extremitates, quæ sunt partes crassæ, veluti flores.

C A P. X L I I I.

TORNABONA nuper ex India Occidentali inuenta est, primum in Hispaniam cum magnis encomiis ob multas, & mirabiles eius facultates, vt apud Monardẽ eruditissimum Medicum Hispanũ legere licet. vocat autem is Tabaccum patrio apud Indos nomine: deinde in Galliam, mox in Italiã Alfonso Antistiti eius patruo Nicolai Tornabonii Antistitis opera tunc apud regẽ Gallię Legati transmissa est; vnde nomen apud nos inuenit; nam cum studiose ab eo coleretur ea herba, communicarenturque ex eadem multis languentibus remedia præstantissima, nomen herbe Tornabone diuulgatum est in totam Hetruriam, cum Tabacci nomen Indicum adhuc non fuisset auditum. Herba est Verbasco similis, nigrior: caulibus baculi crassitudine: multis ramis, altitudine ferme ternum cubitorum, hirsutis: folia fert lata, & prælonga, in angulum acutum desinentia, lanuginosa, mollia, tactu glutinosa: flores in summis ramis, longos, & concavos, tube figura, purpurâscentes: Vascula oblonga, figura Oliuæ, plena multo semine, minuto, ex fuluo nigrescente: tota ætate floret, & vsque in Hyemem, sed frigoris inclementia perit; regerminat autem ex radicibus; aliquando ex caulibus, quibus etiam concisis feritur: sed facillime prouenit semine: amat loca pingua, & à sole illustrata, tota gustu constat astringente, & subacri, cum humiditate quadam glutinosa, pingui. Ideo vehementer exsiccatur, sine multa caliditate: penetrat autem in profundum eius exsiccatio, & attractio, ob tenuitatem & acredinem, vt statui possit sicca in gradu tertio, calida in primo. Vlcerebus malignis & diuturnis præcipuum remedium; exterit enim sine morfu, & in profundum siccatur: in spergitur puluis foliorum, quæ filo transfixa fuerint, exsiccata in umbra: idem excipitur cerato: aut ipsa folia virentia imponuntur: succus quoque lineamentis exceptus idem præstat. Glutinat vulnera recentia: tumores quoque omnes disciuit charaplasmate, & cancrec sanat. Aqua distil-

distillata sanguinem vndecumque fluentem cohibet abluitione, aut super nares trahendo, aut potu: pulueris fumus super carbones iniecti, in os attractus per fistulam ad destillationes mire facit; nam pituitam multam attrahit ore prono, ac toto corpore; simul & exsiccat quæ in pulmone, & faucibus, seu humores fuerint, seu vlcera. narrant tamen non sentiri in itinere, si globulus ex ea teneatur in ore, viresque corporis interim non deficere: fumum eius aiunt inebriare, & soporem suauem accersire: remedium ad lassitudinem.

CAP. XLIII.

QVAEDAM congener Tornabone in nostro orbe nascitur, quæ à quibusdã pro Hyoscyamo nigro ostenditur breuior: foliis rotundioribus, ad Solanum somniferum accedentibus, glutinosi, uirentibus, vt Tornabonæ. Flores fert in summis ramis pallescentes, concauos, breues, labris parum sectis: vascula rotundiora quam Tornabonæ, in quibus semina omnino similia: ætate floret, & aduentante hyeme perit in totum, peregrina apud nos.

CAP. XLV.

HYOSCYAMVS, qui vulgò dens Caballinus vocatur: oritur prope domicilia, & vbi excrementa proiciuntur, in collibus magis; at locis depressis, & aquis non prouenit: herba similis Verbasco: sed foliis laciniatis, hirsutioribus, & tactu veluti madidis: caules fert crassos, pingues, & lanuginosos: ramis in latera tendentibus, prælongis, ac simplicibus, veluti caudis, in cacumine reflexis: flores autem ordine prodeunt explicato cacumine, inter parua folia, concaui, aspectu tristi, ex pallido & purpureo, nigris quibusdam lineis inscripti, similitudine floris Fabarum; vnde nomen traxit: Hyoscyamus enim quasi Faba Suilla dicta est: Vascula seminis superne tantum ordine disposita, tecta folliculo præduro, forma Balaustij, extremis angulis pungente, operculum vasculo superpositum, quo abscedente semine effunditur, copiosum, cinerei coloris, in candido liuescens. Alterum genus in maritimis nascitur, præcipue in ædificiis: breuioribus, & rotundioribus foliis, nequaquam laciniatis, sed angulosis tantum, ac minus hirsutis: flores fert luteos, purpureo quodam colore in faucibus: Vascula rarius disposita, tenuiora, mollioraque: in quibus semina ex candido flauescunt. Dioscorides Hyoscyamum fruticem esse scribit: caulibus crassis: foliis latis, oblongis, diuisis, nigris, hirsutisque: flores è latere caulis ordine prodeunt vt Cytini Panicorum scutulis septi, pleni seminis Papaueris.

eius tria genera; vnum semine nigro: floribus pene purpureis: foliis Smilacis: cytini præduris, & spinosis: Alterum semine subflauo, vt Irionis: flore melino: foliis; & siliquis simplicioribus. Vtraque damnata vsu; nam insaniam, & soporem gignunt: Tertium mitissimum à Medicis receptum, pingue, lanuginosum, molle: candidi floris; feminisque: quod in maritimis, & ruderibus nascitur. Galenus tria genera eodem modo recenset colore tum floris, tum seminis distantia: ex quibus manifestum est, duo genera à nobis descripta, nigrum, & flauum esse; Quod enim vulgo notum est, semine liuido, nigrum dici potest, nam flores eius pene purpurei, & cytini præduri, spinosique: folia vero Smilacis inter flores sunt, nulla scissura, in acutum desinentia: hoc tamen pro albo tota Italia vitur: quod autem secundo loco descripti, flauum est; sed quia raram est, à paucis visum; de circo non in vsu. nullum autem hactenus vidi, cui flos candidus esset, & semen; sed de albo Hyoscyamo nostram sententiam diximus in Solatro vulgari. recipitur autem Hyoscyami semen inter medicamenta soporifera: nemo autem solum exhiberet ob deleteriam facultatem: folijs recentibus vtuntur ad vlcera inflammata; nam dolorem soluunt; tumores reprimunt: semen suffitum, carbonibus iniectum dolorem dentium tollit: tritum ex aceto pruritus auferit, & pediculos manus necat: aqua distillata ex tota herba recenti illita fronti dolorem capitis sedat, & somnum conciliat. Plinius de Hyoscyamo inquit; Herculi ascribunt eam, que Apollinaris, apud Arabas Altercum, apud Græcos verò Hyoscyamum appellatur: plura eius genera; vnum nigro semine; floribus pene purpureis, spinosum: talis nascitur in Galatia: vulgare autem candidius est, & fruticosius, altius Papauere: Tertij semen Irionis semini simile; & omnia insaniam gignentia, capitisque vertigines. Quartum genus molle, lanuginosum; pinguius cæteris; candidi feminis, in maritimis nascens: hoc recepere medici: item russi feminis, nonnumquam autē candidum ruffescit, si non ematuruerit, improbatumque: & alioqui nullum nisi cum inaruerit, legitur. Natura vini, ideoque mentem, caputque infestans, Videtur ex his Plinius, quod secundo loco ponit, vulgare nostrum intellexisse, quod licet candidius nigro; improbatum tamen. Iusquiamum in officinis vocatur.

C. A. P. X L V I.

VERBASCUM, vulgo Tassum barbassum, multas habet differentias: florem omnia ferunt patulum, in quinque partes dissectū, qui vel leui ictu ad radicē paulo post decidit vnus post alterum, veluti incantamento: fructus ferunt prædutos, diuisos secundū septum: seminibus nigricantibus. Plurima vno caule recto assurgunt, eoque aut simplici,

simplici, aut ramoso: omnia ultra cubitalem altitudinem: folia lanuginosa fere omnibus, lata, ab radice strata in terram, aut candida, aut virentiora, aut purpurascens: his longiora, angustioraque: his latiora, ac breuiora; aliquando simbriata à lateribus: flores plurimis lutei; aliis candidi; aliis purpurei: ex his nouem species animaduertimus. primum caule baculi crassitudine, simplici: frequentibus foliis, multa lanugine candicantibus, latis: desinit is in prælongum thyrsus, crassumque, stipatum floribus luteis, ac fructu, qui cum inaruerit, oblitus oleo, aut amurca in vsu est pro face: Arctij Planta domini vocant; alij Candelariam. Duo alia genera in cæteris prædicto similia; sed longissimis foliis, quasi Helenij; & caule altissimo, aliquando terna cubita excedente; floribus latis, amplitudine Rosæ syluestris; colore huic quidem aureo, alteri autem candido. Quartum genus breuius est prædictis: ramoso caule: tenuibus, ac rectis ramis: foliis subrotundis, cinereis, minus hirsutis: floribus pallidis, tenuibus. Quintum ab eo distat colore tum foliorum, tum floris; nam folia superne subpurpurea sunt, inferne candida: flores albi: peregrina apud nos. Sextum folia fert cæteris angustiora, oblonga, & simbriata, lanuginosa, & magis virentia: caules ab eadem radice plures, in latera spargit: ramis tenuibus: flore luteo: hoc frequentius apud nos est, secus vias, & in rudibus: hoc præcipue videntur piscatores; nam confusa ea herba in fluminum vadis, torpescunt pisces, aut flore confuso in pastillos, qui proiciantur in gurgite. Septimum in montibus oritur: foliis latis, subrotundis, ex purpureo nigricantibus, pauca lanugine: caule recto, cubitali: paucis ramis: floribus luteis. Octauum prædicto minus: foliis simili colore, Betæ magnitudine: floribus purpureis: peregrinum. Nonum folia ab radice fert, oblonga, & angusta, sinuata, leuia, colore virenti: caulem rectum, cubito altiore: paucis ramis, rectis: flores in virgis rarius dispositi, colore aureo: fructum grandiusculum: nascitur passim in rudibus: reliqua genera pleraque, sabulosis gaudent: Dioscorides Phlomon vocat, in genera summa duo distribuens; album, & nigrum: albique marem, & feminam. Fæminæ descriptio in hunc modum traditur: folia eius ad Brasicam accedunt, multo hirsutiora, latiora, & candida: caulis albus, cubitalis, & amplior, subhirsutus: flores albi, aut ex luteo pallecentes: semen nigrum: radix longa, crassitudine digitali, acerbata: nascitur in campestribus. hæc descriptio maxime consona est, quarto & quinto generi. De mare autem inquit: longiora & angustiora producit folia: caulem vero tenuiorem: innuit autem sextum à nobis descriptum. De nigro autem inquit: in omnibus simile est albo, sed latiora, & nigriora habet folia: quæ conditiones montano, quod septimo loco descripsimus, conueniunt: reliqua à nobis descripta ad prædicta genera reduci possunt, nam

primum ad Fæminam ; secundum & Tertium ad marem : omnia grandiora : duo postrema ad nigrum in genere masculi ; nam quod ponitur à Dioscoride nigrum , ad Fæminam magis pertinet . At Verbascum sylvestre, inter eas, quæ Marrubio affines sunt, reposuimus : & Phlomidis, idest Verbascula explicata sunt superius ; nam simplicia ferunt vascula . Plinius album marem facit ; nigrum vero fæminam : sunt inquit folia Brassicæ, latiora, pilosa : caulis rectus, cubitali amplior ; semen nigrum, inutile : nascuntur & in cæpstribus ; alibi tradit similem Verbasco herbã, quæ sæpe fallit pro ea capta : foliis minus candidis : cauliculis pluribus : flore luteo : hæc abiecta Blattas in se contrahit ; ideoque Romæ Blattariam vocant, quæ descriptio ei maxime conuenit, quam vltimo loco descripsi . Porro genera omnia Verbasci in vsu sunt ad vlcera sananda, præsertim circa pudenda, & ad sedis rimas, ac tenesimum : exsiccant enim sine morfu, & conglutinant, aut per se in puluerem reductis foliis, vel radice, vel cerato rosaceo exceptis, aut decoctis .

C A P. X L V I I.

VIRGA regia vulgò apud Insu-bres Aralda vocatur, herba in syluis nascens, locis montanis, præcipue iuxta fluenta : foliis longis, & angustis, neruatis instar Plantaginis, circumferratis, maioribus, quam Lanceolæ, ad terram inflexis : caulem fert simplicem, rectum, cubitalem, in quo pauca sunt folia : flores frequentes ab vno tantum virgæ latere, ordine perpetuo dispositi sunt, deorsum inclinati, concavi, & oblongi, colore pallido : fructus Verbasco similes : radicibus nititur fibrosis, vt Plantago : Herba gustu amara, & subacris, glutinosaque, celebris ad omnia vulnera consolidanda. extat & maior : flore grandiusculo, nunc pallido, nunc purpureo, in montibus : Germani Digitalem vocant à similitudine floris, cum digitali mulierum . Dioscorides Alisma, & Damasonium vocat : describit autem in hunc modum : folia ei Plantaginis, angustiora, conuexaque in terram : caulis simplex, tenuis, cubito altior, specie thyrsi, in quo capitula insunt : flores tenues, albi, subpallidi : radices Ellebori nigri, tenues, boni odoris, acres, subpingues : humida amat loca : herba sistit aluum, menstrua pellit, tumores illita mitigat : radix bibitur ad Leporem marinum : Ranam rubetam : Opium : torminibus medetur, dissentericis, conuulsis, vteri affectibus . Galenus Damasonium casu experimento didicisse, calculos renum frangere, radice decocto epoto ; nam absterforiam quandam facultatem obtinet . Plinius eandem ferme habet descriptionem : folia inquit, ei Plantaginis, nisi angustiora essent, & magis laciniosa, conuexaque in terram, alia etiã venosa similiter : caule simplici, & tenui, cubitali, capite thyrsi :

radi-

radicibus densis, tenuibus, vt Veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus: nascitur in aquosis. Alterum genus eiusdem in syluis, nigrius; maioribus foliis: ex postremis his verbis significare videtur, quam Digitalem appellari diximus; sed verbum capite thyrsi, melius apud Dioscoridem Thyrsoides cauli adiungitur, non capitulis. Auicenna Fistulam pastoris vocat, quod verbum à recentioribus perperam tribuitur Plantagini Aquaticæ, putantibus eam Damasonium esse: videtur autem hæc Fistula pastoris vocata, ob floris figuram fistulosam.

C A P. X L V I I I.

GALBOPSIS à Græcis appellata, non à galea, nec à lacte dicta est; sed à fele ob fetorem, vnde & Galeobdolon appellata est, quia si felis fetor, vulgò autem Vrtica mortua, herba est passim in ruderibus nascens; quadrato caule, & læui, cubitali, ac ramofo: foliis Vrticæ, læuibus, ingrati odoris, si terantur: flosculos tenues, paruis racemulis insidentes, inter folia, rotundos, & concauos, labiolo superiore prominente, purpureos. Fructus Verbasci, magis in acutum desinentes. Dioscorides post Vrticas huius meminit: constat foliis Vrticæ, læuioribus, grauis odoris attritu: flore purpureo, tenui: oritur circa sepes, & semitas, & passim in ruderibus. Plinius eadem ex Dioscoride scribit: discutit duritias, carcinomata, strumas, parotidas, panos ex aceto.

C A P. X L I X.

SCROFULARIA maior à recentioribus Medicis vocatur, herba in aquosis nascens in aggeribus, grandior Galeopsi: caulibus crassis, bicubitalibus: foliis longioribus, leuibus, serratis, quibus binæ appendices iuxta pediculum: flores quoque grandiusculos fert circa summos ramulos, nigriores: radicem habet obliquam, & strumosam, ob id laudatam ad strumas. exrat & in Alpibus riguis: folio purpurascete: herba illita, & succus ad vlcera putrescentia, & faciei defedatione, elephanticas confert: repellit ficos, & alios affectus ani, & cuiusuis generis strumas: aqua eiusdem distillata quatuor vnciis pota, mane & vesperi, & linteolis madefactis impositis idem præstat. aliæ porro sunt Scrofulariæ, de quibus propriis locis agitur.

C A P. L.

DVAE sunt fruticosæ in montibus, & collibus, folio in multas & tenues partes scisso, læui, grauis odoris: flosculos figura similes Scrofulariæ prædictæ, ex purpureo candicantes: & fructus renuiores,

maiores, valde duros, congestos circa ramulos : differunt magnitudine. Maior folia ferme Filicis habet, aut Tanacetii : colore subcárido, & splendente : caules rectos, in caeumine ramosos : peregrina apud nos. Minor ramis constat obliquis, fruticosior : foliis breuioribus, diuisura ferme Rutæ, tenuius tamen, & inæqualius scissis; ideo sunt, qui Rutam syluestrem appellent, & Harmel : at fructus non in tres partes diuisus, sed binas, nec semen triangulum, sed minutum, vt Papaueris. Ego potius ad Sideritim secundam apud Dioscoridem reducendas censeo, præsertim maiorem; inquit enim : ramos habet bicubitales, tennes : folia in longo pediculo Filici similia, numerosa, vtrinque per oras diuisa : ex alis superiori parte surculi longi exeunt, tenues, in summo orbiculati, asperum capitulum habentes, in quibus semen est simile Betæ, rotundius, & durius : herba vulneraria est. per asperum capitulum interpretor, aceruatos veluti in globum fructus, præduros, ac rotundos, vt Betæ. Plinius de eadem inquit binum cubitorum est : ramulis exilibus, triangulis : folio Filicis, pediculo longo, Betæ semine.

C A P. L I.

L I N A R I A vulgò appellatur herba, Esulæ simillima, sed lacte caret : caule ferme cubitali constat, rotundo : ramis rectis, simplicibus : numerofo folio, longiore quam Lini : flores in summis virgis fert luteos, concauos, ore compresso, in tenuem caudam desinentes : vascula oblonga, parua, & mollia, duobus osculis semen effundètia, nigrum, & minutum : nascitur in aggeribus passim : floret ætate. eius succum laudant ad caneros, & erysipelata. Quædam in vincis nascitur, parua : paucis foliis, breuibus, & subhirsutis : flosculos fert purpurascens : vascula exiliora.

C A P. L I I.

O S Leonis vulgò appellatur herba in ædificiis nascens : ramis crassis, & curuis, cubitalibus : foliis Linariæ; deorsum inflexis : flores circa summos ramos, veluti hiantis Leonis, cum præmuntur iterumque os sponte cõprimentis, speciosos, pollicis crassitudine, colore roseo, aut candido : capitula fert dura effigie canini capitis, præcipue Laconici, rostro recuruo : semen effundit ex tribus osculis, quamuis binæ tantum insint cavitates, tamquam ex duplici nare superiori, & ore inferiori : semen minutum est, & nigrum : copiose nascuntur in mæniis Florentiæ. Quædam in præruptis scopulis nascitur : foliis breuioribus, latiusculis, subhirsutis : floribus pallefcensibus. Alia in

montibus similior Linarię; nam recticaulis est: flore breui, cęruleo; capitulis rotundioribus. in vineis quoque recticaulis nascitur: flosculis purpureis: capitulis paruis. Plinius has omnes intelligere videtur, appellans herbam Cynocephaliam, quasi caninum caput: inquit in Aegypto Osyritem vocari diuinam herbam, vt Appion Grammaticus asserbat, & contra omnia veneficia. Meminit & Ganini capitis in Psyllio. Dioscorides eam, quę roseo flore constat, Chamępeucem appellat, quasi humilem Laricem: herba inquit est vitens: incuruis foliis, surculisq; flore roseo; quo in loco deprauati quidam codices legunt Chamęleucę. Plinius Chamępeuce, inquit: folius Larici similis: lumborum, & spinę doloribus propitia: quoniam vero harum capitula etiã vitulinum caput referre videtur, binas habens nares; id circo sunt, qui ad Antirrhinon has referunt, cum præsertim à Plinio tribuantur folia Lini, vt notauimus in Antirrhino: Osyritis autem dicta videtur apud Aegyptios; quia ob similitudinem capitis Vitulini dicata est Osyridi eorum deo, vt Bos. Osyris autem Dioscoridis Linarię conuenire videretur, si pauciora haberet folia; id circo alias eo nomine ostendimus, præsertim apud Plinium.

C A P. L I I I.

EORVM, quę in duplici vasculo ferunt semina, relinquunt illud genus, cuius vascula in dextram & sinistram cavitatem distincta sunt. omnibus septum inest membranaceum: seminis autem sedes in duobus septi lateribus est, vt abscedentibus vtrinq; vasculis solo relicto septo, sæpe relinquuntur semina in ambitu septi. flores omnibus diuisi in foliola quaterna: reperiuntur in hoc genere olera multa; omnibus acredo inest; aliis in radice, vt Rhaphano, Hiberidi; aliis in foliis, vt Erucę, Lepidio. omnibus saltem in semine, vt Brassicę, & Butirę pastoris.

C A P. L I I I I.

BRASSICA olus est vulgatissimum: caule constat crassissimo, simplici, propè radicem graciliore: folia dense circundant, magna, subrotunda, ac læuia, pediculo crasso, & carnosio: cui appendices quędam insunt: ex summo caule veluti ex palmę cerebro cauliculi exeunt, qui tenelli adhuc existentes cymę appellantur, quę non minus quam folia in cibis expetuntur cocta: in his rara sunt folia; & parua; flores pallidi, aut candidi; siliquę tenues, rotundę: in quibus semina rotunda, & subrufa clauduntur, ex interuallis disposita. eius multę sunt differentię pro foliorum colore, crispitudine, densitate, aliisque qualitatibus. color aliis virentior est: aliis candicans: aliis ad purpureum vergens:

gens : crispitudo, & leuitas tum in genere virenti, quod nigrum vocatur, tum in candido reperiuntur. At genus purpureum, nequaquam crispum adhuc visum est. omnium crispissimum inter nigra reperitur, quod & gratissimum ex oleo paratum, de quo Plinius inquit : Sabellico vsque in admirationem crispa sunt folia, quorum crassitudo caulem ipsum extenuat, sed dulcissimum perhibetur ex omnibus : & Theophrastus, crispa inquit, succi bonitate, & folij amplitudine læui præstantior est. In hoc genere quædam est, quæ scissis foliis constat, similitudine quadam Apij; vnde Solinadam & Apianam vocauerunt teste Plinio, stomacho vtilem, & aluū modice mollientē. Candida, & purpurea breviori caule constat, graciliorique : sed qui magis crescit in caput, foliis rotundioribus, magis sursum reflexis. crispa inter candidas crescit in caput oblongum, amplexu foliorum, candida, tenerrima, & dulcissima, seu ex oleo pareitur, seu ex iure carniū. Læuis non nisi ex iure pingui paratur, aliquando ob amaritudinem abiecta prima decoctione. De hac Plinius inquit : læuis constat latis foliis è caule exeuntibus ; vnde Caulodis dicta est, nullius in medicina momenti: hinc sumptum vulgare nomen Cauoli apud nos. quædam præterea in caput rotundum crescunt ex foliorum amplexu coagmentatum, Caputios vocant. Plinius Cumanum vocat, sessili folio, capite parulum. Quibusdam caudis ipse in caput extuberat Rapi similitudine, vulgo Torzutos vocant, cymis præcipue laudati & interna medulla. De quibus Plinius inquit : Lacuturres capite prægrandes : folio innumeris; alij in orbem porrecti; alij in latitudinem torosi : nec plus vllis capiris post Tritianum, cui pedale aliquando conspicitur, & cyma nullis serior, præcipuus fit caulis ipsius sapore & magnitudine : primum omnium si in repastinato seratur, dein si terram fugientes, cauliculos secet, à terraq; proceritate luxuriosa attollentes se exaggerando, aliam accumules, ita ne plus quam cacumen emineat. Tertium quoddam genus capitata Brassicæ à flore cognominatum, Cauli flores appellantur : Cymæ sunt candidæ, luxuriosa sobole cœherentes, veluti in umbellam latam, & solidam, tenerrimam, ac suauissimam, priusquam explerentur in flores; raro tamen hi perueniunt ad Frugem; vt hinc videatur apud Theophrastum illud genus esse, quod nullum inquit, aut prauum semen producit. sed hæc omnia fatiua sunt. extat & syluestris Brassica, sponte nascens, sed gustui ingrata, in maritimis, asperis, qualis in scopulis Iluæ nascitur : foliis ex candido purpurascentibus, similis fatiuæ purpureæ, tantum minor. Dioscorides describit in maritimis nascentem, præruptis locis, fatiuæ similem, candidiorem, hirsutioremque, amaram, cuius cyma in lixiuio cocta ori non insuauis est; sed ea, quam prædixi in Iluæ nasci, nequaquam hirsuta est. Plinius hanc Petream vocat, inimicissimam vino, quam præcipue Vitis fugiat, aut si non possit fugere,

fugere, moriatur: folia habet bina, parua, rotunda, leuia, plantis oleris similior, candidior, fatiua, & hirsutior. At per bina folia rotunda intelligit binas foliorum appendices rotundas. Theophrastus hirsutiem negat inquit: Brassica syluestris modo peculiari à cæteris syluestribus distat; nam in cæteris asperior est, tum caulis, tum folia: hæc caules habet rotundiores, leuioresque quam satina, & foliorum appendicem: illa latum: hæc habet rotundiorem, & folium ipsum minus angulatum. Describit alibi Brassicam syluestrem in hunc modum. syluestri folium læue, sed paruum, atque rotundum: & ramis, foliisque permultis condita est: succum asperum & instar medicamenti habet, quamobrem eo Medici ad aluum purgandam sepe vtuntur. Plinius Theophrastum imitatus, cum duo satiuæ Brassicæ genera tradidisset, crispam, scilicet & læuem: Tertia inquit propriè Crambe vocatur tenuioribus foliis, & simplicibus, densissimisque: amarior, sed efficacissima: & alibi ex Catone inquit: syluestris, siue erraticæ immenso plus effectus laudantur: minutis caulibus: leuis, tenera, quæ minime probatur. Alibi Rhapsanum vocat: cum inquit, Græci tria genera fecere foliorum differentia; crispæ, leuis, Tertium syluestre; nam sic Theophrastus Græce vocat, quam Dioscorides Cramben, & Latini Brassicam. quo in loco de syluestre inquit: hinc folia læuia quidem, sed breuiora, ac rotunda; copiosaque, atque fruticosa: sapor autem asper, & medicamenti instar ad eliciendas aluos. sparsim autem de Rhapsano, idest Brassica, apud Theophrastum hæc traduntur. radicem habet singularem: caudice vno constat, quasi arboris naturam adipiscatur: perpetuo viret: folium carnosum, carne in latitudinem distensa: vtraque parte fructificat cacuminibus & lateribus: Vitem offendit odore, vt eius germen propinquum refugiat; vnde & medela est contra temulentiam: exit die decimo: prouenit non solum semine, sed & auulsione, vt semper aliquid eius radicis accipiatur; recisa regerminat, & caules secundi suauiores; si, antequam caulescat, folia detrahantur: radices plurimum perdurant: & aliæ regermant, aliæ non: aquis salis rigata melior redditur; sed alicubi deprauate *ραφανίς*, idest radicula, non *ραφανός* legitur. Vires Brassicæ notissimæ sunt apud Dioscoridem, & Galenum: priuatim semen lumbricos enecat; miscetur tritum in ferculis puerorum: alia vero est Brassica marina apud Dioscoridem, & Brassica Canina, de quibus propriis locis agitur.

C A P. L I V.

RADIX vulgò, à quibusdam Radicula vocatur; cum tamen apud Plinium, Radicula Struthium significet. hæc autè à Græcis Rhapsanis vocatur, quasi Radix perspicua: est enim tenella, ac fragilis,

Y Y

gilis, candida, ferme translucida, sapore acri, placens in cibis cruda : folia ab radice humi strata, longa, & lateribus scissa, aspera : caulis ramosus, cubitalis, in quo breuiora folia : flores purpurei, aut candidi : siliquæ breues, carnosæ, interseptæ duobus aut tribus seminibus, rotundis, flauis, magnitudine paræ Viciæ. Radicis plures differentiæ ; nam quædam in longitudinē crescit, quædā in rotunditatē has vulgò Rauanellos vocāt, quorū alij cortice nigro cōstant, alij cādido. longatū quædā vasto corpore cōstant, & cortice crasso, qui gratior est interno corpore; hæc Armoracia vocamus : omnes satiuæ. sunt & syluestres paræ, ac præduræ : floribus luteis : cæteris eisdem : hæc quoque alicubi Armoracia vocant : nascuntur in aruis. Theophrastus Rhapsanida vocat. Theodorus Radicem vertit. de hac sparsim inquit : celerrime prouenit inter hyberna : die tertio erumpit, si terra cooperiatur, vsque ad ætatē durare potest, & ex crescere : nec enim regerminat; nisi accumulata humum semoueas : semē in siliqua latere potius apta fructum parere. eius genera plura : Corinthia amplitudine adolescit, adeo vt stirpe constet detecta ; nam sursum versus protrahitur, non vt cæteræ in terram ampliari soluta est. Liotallassia, quam Thraciam vocant, validissima aduersus frigora. Beotia dulcissima est, & figura rotunda, nec vt Cleonea prælonga. Quibus folia leuius, dulciores, suauioresque sunt : quibus autem scabra, acriores. Genus præterea habetur, quod foliis Erucæ simile constat. Plinius Rhapsanos vocat inquit enim : corticē & carthilagine constat Rhapsani, multisque eorum cortex crassior, etiam quā quibusdam arborum : amaritudo plurima illi est, & pro crassitudine corticis : cætera quoque aliquando lignosa, & vis mira colligendi spiritum, laxandique ructum : ob id cibus illiberalis vtique si proxime olus mandatur : si vero cum oliuis drupis rarior ructus sit, minusque fetidus. Egypto mire celebratur propter olei fertilitatem, quod de semine eius faciunt : hoc maxime cupiunt ferere, si liceat, quoniam & quæstus plusquam è Frumento, & minus tributi est, nullumque copiosius oleum : non pertinet autem ad hoc olus, quod subiungit inquit, genera Rhapsani Græci fecere tria foliorum differentia, crispi, atque læuis, & tertium syluestre, & quæ sequuntur : hæc enim ex Theophrasti Rhapsano idest Brassica desumpta sunt : accipienda autem, quæ subiungit. nostri alia fecere genera : Algidense à loco, longum, atque translucidum, Alterum Rapi figura, quod vocant Syriacum, suauissimum fere, ac tenerimum, hyemisque patiens : præcipuū tamen est, quod è Syria non pridem aduectum apparet ; quoniam apud Authores non reperitur ; id autem tota hyeme durat. etiam num vnum syluestre ; Greci Agrion vocant ; Pontici Armon ; alij Leucem ; nostri Armoracion, fronde copiosius quam corpore, in omnibus autem probandis maxime spectantur caules ; in initio enim rotundiores, crassio-

refque, ac longis canalibus : folia ipfa triftiora, & angulis horrida : feri vult Rhaphanus terra foluta, humida ; fimum odit : palea contentus : frigore adeo gaudet, ut in Germania infantum puerorum magnitudinem æquet. feritur poft Idus Februarij, vt vernus fit : incipiente incremento confert alterna folia circumobruere; ipfos vero accumulare; nam qui extra terram emerferit, durus fit, atque fungofus. Ariftomachus detrahi folia per hyemem iubet, & ne lacunæ ftagnent, accumulare : ita in ætate grandefcere, quidam prodidere, fi palo adaçto cauerna palea infternatur, in sex digitorum altitudine, deinde femen fimoque & terra cõgeratur ad magnitudinem fcribis crefcere, præcipue tamẽ falſis aluntur; itaque etiam talibus aquis irrigantur; & in Aegypto è nitro ſparguntur; vbi ſunt ſuauitate præcipui, in totum quoque falſugine amaritudo eorum eximitur, fiuntque coctis ſimiles; nam & cocti dulceſcunt, & in Naporum vicem tranſeunt. crudos Medici ſuadent ad colligenda acria viſcerum dâdos cum ſale ieiunis eſſe, atq; ita vomitionibus præparant meatum : tradunt & præcordiis neceſſarium hunc ſuccum, quando Phthiſim cordi intus inhereſcentem, non alio potuiſſe depelli comportum ſit. in Aegypto Regibus corpora mortuorum ad ſcrutandos morbos inſecantibus, atque, vt eſt Græca vanitas, fertur in templo Apollinis Delphis; adeo ceteris cibus prælatus Rhaphanus, vt ex auro dicaretur Rhaphanus. Hæc atque alia ſcribit Plinius de Raphano : alibi de ſylueſtri Rhaphano inquit laudatiſſimum in Archadia, quanquam & alibi naſcitur, vtilior vrinę dumtaxat eiiciendę, cætero bilem detrahit : præterea cortices in vino ſtomachum purgant : pituitam extenuant : vrinam concitant. eſt & ſatiui vſus in Italia, & Armoraciam vocant ſatiuum. Satiui vero decocti mane poti ad ternos cyatos comminuunt & eiiciunt calculos. Idem Plinius alibi Napos vocat, recensens quinque genera à Theophræſto expoſita, ſcilicet Corinthium, Cleoneum, & reliqua. Dioſcorides deſcribit ſylueſtrem foliis ſatiui, ſed magis ad Lapſanam accedentibus : radice macilenta, molli, ſubacri.

C A P. L V I.

LAPſANA in aruis frequens naſcitur, Rhaphano ſylueſtri in totum ſimilis : breuiori caule : flore candido : foliis minus, hirsutis. Dioſcorides Lamſanam vocat, olus ſylueſtre ; cuius folia, & caules in cibo coquuntur. Plinius inter ſylueſtres Braſſicas inquit Lapſanam eſſe, pedalis altitudinis : hirsutis foliis Napi ſimillimis, niſi candidior eſſet flore : & alibi, eſt cyma ſylueſtris trium foliorum, olus carmini bus Diui Iulij præcipue iocis militariſibus celebratum; alternis quippe verſibus exprobrauere Lapſana ſe uixiſſe apud Dyrachium, præmiorũ paſi moniam cauillantes.

CAP. LVII.

NAPVS, quem vulgò Nauonem vocant, radix est in longitudine extuberans, acrior Rapa, amarior R haphano; ideo cocta tantum venit in cibos: color aliis candidus; aliis buxeus: caules; & folia fert R haphani, leuiora: flores luteos: siliquas Brassicæ exiliiores: seruntur apud insubres, vt Rapa: Bunias à Dioscoride vocatur: eius radix inquit, elixa flatulenta est, ac minus nutrit quam Rapa, asseruaturque muria vt illa. semen potum venenis aduersatur; ob id recipitur in Antidotis. Galenus non distinguit à Rapis inter alimenta: cum autem recipiatur Buniadis semē in Theriaca apud Andromachum, ipse syluestris Buniadis semen recipit, quod è Creta optimum habetur. Athenus suspicatur apud Theophrastum: cum Buniadis nomen non reperitur, Rapum marem esse Buniadem; apud antiquiores Raphym & Rapym appellatam esse; citat Nicandrum de Buniade loquentem cum Rapis & R haphanis; & Diphilum medicum de Buniade & Rapa sic loquentem. Rapa acris est, difficulter digeritur, ventosque gignit, At melior est Bunias; est enim dulcior, facilius digeritur, stomacho magis confert, magisque nutrit. Rapa, quæ assata fuerit, magis digeritur, ac magis extenuat. Plinius Napum vocat: putauit autem apud Theophrastum esse, quam R haphanida vocat; cum inquit Naporum Græci quinque genera fecere, vt superius in R haphano dictū est: forte non R haphanis legebatur eo in loco apud Theophrastum, sed R haphys; quæ eadem cum Bunide sed ex propria sententia de Napis loquens inquit. Romæ palma datur Aminterninis, inde Norfinis, tertia nostratibus. eorum eadem fere natura cum Rapis: gaudent eque frigidis: serunturque eodem modo: sed diligentiores quinto sulco Napum seri iubent: Rapum quarto, vtroque stercoreato: alibi Naporum duas facit differentias, vnam, quod Bunion Græci vocant, de quo nos alio loco agimus. Alterum Buniada appellant. R haphano & Rapo simile: seminis preclari contra venena, ob id & in antidotis vtuntur illo. hæc Plinius. aliud vero est Napi Græce apud Galenum, vt in Sinapi dicitur. syluestrem Napum hodie animaduertunt; foliis ad Erucam accedentibus: radice ampliore, & rotundiore.

CAP. LVIII.

RAPA in aruis seritur in fine ætatis: hyeme radix crescit in amplam rotunditatem, ad pabulum iumentorum, & ad hominum cibum, non solum radice cocta, sed vt foliis ac cima Brassicæ modo: folia sunt lata, aspera, angulosaque, non sine appendicibus vt Brassicæ:

sica : caules non crassi, cubitales, ramosi : flores lutei : silique Brassicæ, breuiores : semina rotunda, nigricantia, exigua. differentiz in radice; nam quædam Sesseli rotunditate constant, iucundiores : quædam in rotunditate oblongæ sunt; color omnibus candidus. Gongyle apud Græcos vocatur. Theophrastus radice inquit, carnosam esse, quasi ex carne & cortice constantem; habet enim corticem carni adherentem; si terra cooperiatur, non germinat, neque folium mittit, sed vsque in ætatem durare potest & excrefcere. Mas est & fæmina, quæ tamen genere non distant; gignitur enim vterque ex eodem semine; nam si densius feratur, masculi fiunt, si rarius, fæminæ. Item si uitiosa terra ferantur, aut ex prauo semine, omnes enim masculescunt : probum autem semen est, quod tenue est : gaudet frigoribus. Plinius Græcos sequutus duo prima genera esse, masculum & fæminam; masculum in rotunditatem globari : fæminam in latitudinem fundi, concuam, suauitate præstantiorem, & ad condiendum faciliorem, sed sæpius satam transire in matrem. Apud Traspadanos tertium hunc esse fructum post messem & Vinum. Ante omnia cunctis animalibus nasci, satjari iis ruris Alites, magisque si decoquantur aqua : Quadrupes & fronde earum gaudere. Homini non minorem Rapaciorum suis horis gratiam, quam cimarum; placere quoque flaccida, & in horreis enecata; magis quam vjuentia. Nebulis & pruinis, ac frigore vltro aliâ amplitudinè mirabili, visa esse quadraginta libras excedentiâ; in cibis pluribus modis comendari; durare etiam Sinapis acrimonia edomita, & coloribus picta.

C A P. L I X.

SYLVESTRIS Rapa sponte in aruis nascitur : radice non crassa, nec rotunda, sed tenui, & longa, vt Rhaphani sylvestris : foliis Rapæ minoribus, hirsutiortibus, similiter angulosis : caule breui, ramofo : floribus aureis, capitulis Fabæ magnitudine, angulosis : intus osseum quid continetur : vnicò semine ob silique breuitatem. Altera ramosior, & altior : flosculis pallidis : capitulis exilioribus, frequentioribusque Plinius tertiam inquit esse Rapi speciem syluestrem : radice in longitudinem procurrente, Rhaphani similitudine : & folio anguloso, scabroque; succo acri; qui circa messem exceptus oculos purgat, medetur caligini admixto lacte mulierum. Idem Theophrastus innuit, cum de sylvestribus loquens inquit : Rapæ radice longa, & modo Rhaphani : breuique caule consistit. At Dioscorides longe aliter describit Rapam syluestrem, quam in hoc genere nequaquam adhuc vidi.

GLASTVM, vulgò autem Guadam herba est, qua fullones vtuntur, tingendis lanis cęruleo colore, sine quo color ater nobilis, ac perseuerans non fit: eius gratia seritur in Piceno, aliisque locis maiore quęstu, quam frumentorum: secant folia, quę ab radice, antequam caulescat; ea diligenter conterunt molis lapideis; congerunt deinde expresso humore in ingentes massas, nigras sub dio, vt imbribus, & sole concoquantur: easdem iterum atque iterum subactas tandem in panes cogunt, ac vendunt: folia hæc magnitudine Lactucę sunt, sed colore & specie Brassicę parua, carnosa, læuia: caulescit anno secundo inuente vere: caulis rectus, bicubitalis, subrubens: foliis multis angustioribus, digitalibus, sine pediculo herentibus: rami in summo tantum sparguntur, frequentes, onusti flosculis luteis; & siliquis nigris, pendentibus, figura paruarum ligularum; quibus singulis singula insunt semina, nigra, in rotunditate oblonga: radix syluestris Raphani similis: sponte oritur inter segetes: foliis angustioribus, ac parum angulosis: iis, quę ab radice, costa alba per medium discurrente, odore Brassicę; caule cubitali: paucis in summo ramulis: flosculis pallefcentibus: fructu non pendente, sed subrecto, duro, candicante, vt Rapa syluestris, & talis à Dioscoride describitur Rapa syluestris; nam folia læuia, digitali amplitudine, caulis cubitalis, ramosus in summo; at capitulum non altera siliqua includitur, nec plura continet semina, sed vnicum, idcirco ad Isatim magis pertinere arbitror. duo autem genera Isatis tradit Dioscorides domesticum & syluestre. De domestico inquit Isatis satiua, qua insectores lanarum vtuntur: folium habet Plantagini simile, pinguius, nigriusque: caulem duos cubitos excedentem. Syluestris satiua similis: folia habet maiora, Lactucę proxima: caules tenuiores, multifidos, quadantenus rubentes; in quorum cacumine folliculi multi dependent, quandã linguarum effigiem referentes: in quibus semen, flore tenui, luteo. secundum hanc descriptionem, quę hodie seritur apud nos, syluestris est apud Dioscoridem. Quam autem sponte in aruis nasci diximus, fuerit domestica; angustioribus enim foliis constat; & paucioribus ramis, non tamen ea in vsu est apud insectores nostri temporis, neque caulem adeo altum gerit; verum subiungitur in quibusdam codicibus, mendosas esse prædictas descriptiones; nam luteum florem; & scapos tenuiores, ac multifidos: & cacuminum ligulas illas, folliculares. Isatis habet satiua, non syluestris: continetur in iis semen nigrum, simile Git: caule supra cubitos duos alto, non, vt quidam dixerunt, cubitali tantum: syluestris nigriora fert folia: cauliculum

lum minorem, crassiolemque: florem purpureum, aut cæruleum: fructu aspero, cruciformi: semen inclusum foliis pusillis, & assidue per interualla quinis. hoc modo legentibus, vt Hermolaus legit, nostrum Glastum satiuę Isati adamussim quadrabit. syluestris autem ea planta fuerit, quæ vulgo herba Sancti Antonij vocatur ob effectum; nam eius succo vlceratę partes illitę tetrum colorem cōtrahunt specie ignis sacri, quod quidam ad extorquenda munūscula mendicantes efficiunt. Eiusdem radiculę fibrosę, manu cōrrectatę dolorē dentium leuant: nam reuellunt cutem rubefacientes, sed colore tetro inficiunt. Herba in syluis nascitur: pluribus ab eadem radice caulibus, ramosis, cubitalibus, subrubentibus: folia Glastę breuiora, rotundiora, ac nigriora: flores purpureos, Leucoio similes: folliculos per interualla paruos, quatuor, aut quinque, oblongos, quasi crucem constituentes, hirsutos, siliquam paruam continentes: semine intus Glasti: floret in Autumno. Plinius vtramq; inter Lactucas syluestres recenset; cum aptius inter Brassicas syluestres numerari debuissent: Tertiam inter eas facit nascentem in syluis, quam Gręci Isatim vocant: eandem videtur alibi intellexisse, cum inquit: In Gallia Glastum vocant; simile Plantagini, quo Brittanorum coniuges, nurusque toto corpore oblitę, quibusdam in sacris nudę incedunt, Aethyopiam colorem imitantes: quamuis & hæc possint conuenire satiuę Isatis de qua inquit: inter Lactucas syluestre, quarto genere infectores lanarum vtuntur, Glastum vocant; simile erat Lapatho syluestri foliis, nisi quod plura habet, & nigriora.

C A P. L X I.

SINAPI, quæ & Sinapis appellatur, prouenit lætissime in aggeribus sata, vbi eruta nuper terra fuerit: caulem fert tricubitalem, multis ramis: folia Rapę, latiora: flosculos luteos: siliquas membranosas, breues, sursum spectantes, referas multo semine, tenui, rotundo, fuluo, linguam vrente: radice constat tenui, & lignosa. Altera syluestris minor: angustioribus foliis, vt Rapę syluestris, scabris, cæteriis eisdem. Tertia folio constat laciniato, Eruçę modo, sed scabro, & subcandido: caulo cubitali: floribus luteis: siliquis in latera inclinatis: seminibus ex flauo candicantibus, maiusculis: seritur in hortis: vulgo Rucam vocant. huius semen multo iniectum, ebullitionem prohibet, & dulcedinem conseruat. Plinius eadem tria gênera ostendit his verbis: vnum gracile: Alterum Rapi foliis simile: Tertium Eruçę: semen optimum Aegyptium. Athenienses Napy appellauerunt: sic Galenus appellat, Paulus, & Aetius. Dioscorides vtroque modo vocat; at neque describit; neque differentias assignat. Theophrastus succum acrem tribuit:

buit : semen in siliqua, è cuius satu exit die quinto : Medici semine vtuntur ad extrahendum ex alto : in condimentis quoque assumitur cū Sapa.

C A P. L X I I.

ERUCA herba in acetariis assumitur cruda, sapore acri, & iucundo; ideo seritur in hortis : folia fert læuia, oblonga, vtrinque laciniata; raris foliorum segmentis. distant magnitudine; nam quædam latiore constat folio : caule cubitali : floribus candicantibus, maculosisque : siliquis Sinapi maioribus : Altera fruticosa : angusto folio, minus laciniato : pluribus cauliculis, semicubiti altitudine : flores fert luteos : siliquas tenuiores : tota acrior existit. Quoddam genus sponte nascitur in parietibus & maceris; frequens in agro Vrbeuetano : foliis maioris Erucæ, sed hirsutis : caulibus dodrantalibus : floribus albis : siliquis Rapi similibus, hirsutis : tota planta a tertio genere Sinapis distat solum paruitate; & florum albedine : Dioscorides Euzomon græcè appellat : vnum domesticum tradens, quæ largiore cibo cruda ventrem concitat : Alteram syluestrem, cuius semine in Iberia pro Sinape vtuntur; est enim multo acrius domestico, & vrinam vehementius impellit : at neutram describit; solum ex attributis circa aliarum plantarum comparationem colligere licet : Erucæ folia laciniata esse, eo modo quo diximus : Theophrastus meminit satiuæ inter olera : radicem tribuit lignosam; & satam celerrime prouenire. Plinius de Eruca inquit : tantam inesse in condiendis obsoniis suauitatem, vt Græci Euzomon appellauerint : ætate vel hyemæ facillime nasci : frigora contempere : diuersæ naturæ esse quam Lactucam, concitatricem scilicet Veneris. Idcirco iungi fere illi in cibus. esse & syluestrem.

C A P. L X I I I.

QUODDAM genus Erucæ in maritimis nascitur, locis harenosis : foliis crassis, pulposisque, varie diuisis, aliis, vt Rhaphanum, aliis Erucæ, aliis angulosis tantum : caules fert humi procubentes : siliquas crassas, & breues, angulosasque : hæ cum exaruerint, decerptæ calculum renum frangunt, & vrinam impellunt, puluisculorum potio.

C A P. L X I I I I.

IRIO passim in ruderibus nascitur, & circa semitas : caule cubitali : ramis ad latera tendentibus, & deorsum inflexis, fractu contumacibus : folia fert latioris Erucæ, minus laciniata, subhirsuta :

flo-

flosculos exiles, luteos, circa ramos frequētes: siliquas tenuissimas, subnigras, ramis hærentes, in quibus minuta semina continentur, valde flaua, & acria, valde efficacia ad yrinam impellendam: Altera est amplior tum foliis, tum floribus, ac siliquis; ramis erectioribus: peregrina apud nos: Tertia parua, acrior, non nisi iuxta parietes reperta: cauliculis dodrantalibus, foliosis: breuiori folio, fere triangulo: siliquas fert non in extremis ramis, vt cæteræ, sed inter folia. Dioscorides Erysimum vocat, iuxta vrbes, rudera, hortosque: foliis Eruçæ syluestris: cauliculis in lori modum lentis, & obsequiosis: floribus luteis: siliquis in cacumine gracilibus, corniculatis, vt Fenogræco: semine Nasturtij, exiguo, vrentis gustus. Plinius Irionem à Græcis Erysimum vocatum esse inquit; fruticosum: foliis Eruçæ, angustioribus paulo: semine Nasturtij. Quoniam autem aliud est Erysimum apud Theophrastum, inter fruges, vsurpatum in cibis, cuius & Galenus mentionem facit, Plinius tanquam eandem plantam accepisse videtur, cum inquit: Irionem Sesamæ similem esse inter fruges, sed medicaminibus potius annumerandum, quam frugibus.

C A P. L X V.

HERBA Sancti Alberti vulgò appellatur quædam Irioni similis: caule striato, recto, cubitali, altiorique: foliis magis laciniatis, leuibus: flosculis luteis, in summis ramulis rectis: siliquas fert grandiores, ac firmas, in quibus semen simile prædictis: eo vtuntur ad fistulas.

C A P. L X V I.

ACCIPI TRINA vulgò appellatur: foliis minutissime diuisis, Absinthij Santonici modo, subcandidis, & subhirsutis; vnde quidam inter Absinthij genera collocauerunt; non tamen amaritudo inest, neque odor: sapore subastringente: caulem fert tenuem, rectum, cubitalem; ramulis rectis, quibus summis tenuissimi sunt flosculi, pallecentes; ac siliquæ longissimæ, tenuissimæque: seminibus flauis, vt Irionis, minutissimis, quæ laudantur ad lûbricos necandos. Altera huic similis: foliis crassius diuisis, ad Nasturtium accedentibus, minoribus: flosculos fert candidos; siliquas prælongas, & tenues: oritur in incultis.

C A P. L X V I I.

QUÆDAM cauliculo simplici constat, vltra dodrantem; in quo folia vsque ad medium sine pediculo hærentia non laciniata, vt reliquis, sed tantum in ambitu serrata, dorso in curuo, vt Del-

phinium ob id dici possit, subhirsuta: in cacumine flosculi insunt candidi, & siliquæ longissimæ, numerosæ, rectæ, tenues; in quibus minuta semina: oritur in asperis, sed tamen riguis. Dioscorides Delphinium sic describit: sarculos emittit ab vna radice sexquipedales, aut maiores; à quibus folia exeunt parua, tenuia, diuisa, prælonga, quæ Delphinorum effigiem representant; vnde tractum nomen est: flos Violæ albæ similis, purpureus; semen in siliquis Milio proximum, quo non aliud vtilius bibi potest à scorpione percussis. hæc descriptio præter floris descriptionem optime quadrat; idcirco aliam ostendimus flore purpureo, specioso, qui & Hyacinthus nominatus est.

CAP. LXVIII.

SISYMBRIVM Aquaticum, quem vulgò Crescionem vocant, in riuulis fontium nascitur: denso frutice: caulibus infirmis, & concauis: foliis rotundis, læuibus, appendicibus quibusdam, subrotundis, vt Erucæ: gustu acri: flores in summis ramulis fert paruos, candicantes: siliquas Erucæ. assumitur in cibis vt Eruca. Efficax ad vitnam mouendam, etiam extrinsecus imposita. Quædam non absimilis oritur in sicco: tenuioribus foliis, & simplicioribus cauliculis. Dioscorides vnum quidem Sisymbrium Mentæ affine tradit, de quo nos proprio loco agimus. Alterum de quo hic agitur: Cardamine inquit cognominatur ob Nasturtij saporem; gaudet riguis, in eisdem locis proueniens, vbi Sion: folia primum rotunda sunt, adulta Erucæ modo finduntur: assumitur in cibis crudum. Plinius de eodem inquit, quod in riguis nascitur: simile Nasturtio est, sed hanc similitudinem Dioscorides in sapore tantum notauit.

CAP. LXXIX.

DVAR in aquis, aut certe riguis nascuntur, prædictis affines: flosculis luteis, in summis ramis: sed siliquis breuissimis: quarum altera caule, & folio constat subrubente, oblongo, non incito, tantum anguloso: Altera fruticosior; folio Erucæ modo, laciniato, frequentibus diuisuris, singulis foliorum partibus serratis, specie Tanacetii: Sisymbrium syluestre vocemus.

C A P. L X X.

NASTURTIVM, vulgo Mastorsium, seritur in hortis pro ole-
re; nam crudum Erucę modo venit in cibos, acri sapore: cau-
lis rinosus est, cubitalis, & amplior, subcandidus, leuis: folia
fert inferne varie scissa, tenuibus, longis & raris segmentis, mollia; super-
ne autem indiuisa, angusta, & oblonga: flosculos candidos circa sum-
mos ramulos: fructus rotundos, ac depressos, sinu seminis vtrinque con-
stituto: semen flauum est, exurens, copiosum. hanc tanquam notam
non describunt authores; tantum ex attributis hinc inde colligere licet
aliquas nothas. Cardamon Gręci vocant. Galenus viride inquit venire
in obsonia cum pane; quoniam eius mordacitas humiditatis admixtio-
ne moderata est, non exurens, vt quando siccum est; semen quoque adu-
rens, vt Sinapis. Dioscorides Nasturtio comparat Iberidem foliis, & ra-
dicibus duabus: Erysimum semine flauo; Sisymbrium aquaticum sa-
pore acri. Theophrastus innuit satium esse, cum inquit: extire à satu
die quinto: semen autem vetus celerius prouenire: constate acri succo.
Plinius duo genera tradit: album: & nigrum; sed nequaquam descri-
bit; meminit & syluestris; cuius effectus maior ad omnia. ex omnibus
his colligere licet, præter Nasturtium à nobis descriptum, quod album
Nasturtium à Plinio vocatur, esse & alia genera. Animaduertentia autem
mihi similitudinem Iberidis, quod Nasturtium syluestre appellatum est,
in foliis & radice cum Nasturtio, non satis conuenire cum albo Nastur-
tio, visum est nigrum Nasturtium esse eam, quam inter Erucas descripsi-
mus minorem, acrioremque: flore luteo; nam folia eius angusta, & ob-
longa, vt Iberidis, assumiturque in obsoniis per se cum pane, vt Galenus
notat: nec video apud antiquos, inter Erucas recenserit: vnius enim tan-
tum meminerunt inter satias.

C A P. L X X I.

IBERIS passim in ruderibus, & iuxta semitas nascitur, fruticosa:
pluribus ab eadem radice caulibus, lignosis, cubitalibus: folia pro-
pe radicem parue Erucę similia, circumferrata, superne autem indi-
uisa, angustioraque: flosculi in cacuminibus ramulorum tenuissi-
mi, candidi; & fructus Nasturtij longe exiliores; semine vix conspicuo,
subnigro; radix lignosa, aliquando simplex, aliquando bifida, odore
acri. Dioscorides Iberidem alias Cardamanticem appellari inquit: na-
sci in incultis: foliis Nasturtij in uere, virentioribus: caule cubitali, aut
minore: florem in ætate fert lacteum, quo tempore efficacior est: radi-

ces duas, Nasturtio similes, calfacientes, & adurentes. Apud Galenum in curatione doloris Ischiadici legitur elegans descriptio ex Damocrate carmine conscripta in hanc sententiam. Iberis dicta à regione, in qua sanatus Medicus, herba frequens vbique iuxta muros & vetera monumenta, ac vias, semper virens; sed vere foliis Nasturtij maioribus: caulibus cubitalis, paulo maior, vel minor: à quo æstate pendent folia vsque ad multam hyemem, donec gelu pereant: flos æstate lacteus: semen exiguum, vt vix cerni possit: radix odore acerrimo, vt Nasturtium. hæc tuta in magna cõpia (difficiliter autem tunditur, æstate & recens, nam tunc fortissima) cum modica axungia adhibetur toti cruri, & maxime coxendici; sinitur per quatuor horas in viris, minus in mulieribus, deinde auferitur, & crus in balneo ponitur, post inungendum ex oleo & vino, ac demum terfa pinguedine, & sudore, tegendum molli lana, vt æger ambulet, & suis pedibus obeat munia: si opus fuerit, repetendum post dies viginti, sic sanari inueteratos dolores capitis, aut in quacunque corporis parte. Plinius eadem ex Damocrate refert. Putat Galenus eandem cum Lepidio esse, quod & Agriocardamon, idest syluestre Nasturtium appellatum est, sed apud Dioscoridem diuersa earum mentio reperitur.

C A P. L X X I I.

LEPIDIUM, vulgo autem herba Piperis vocatur: seritur in hortis; nam folia ob Piperis gustum in condimentis expetuntur: caulibus est candidus, ac leuis, rectus, cubito altior: folia lata, in acutum desinentia, Lauro grandiora, sed in ramis graciliora: flosculos fert in æstate candidos, veluti in coma; & fructus tenues Iberidi similes: radicem Rhapsani syluestris, acrem. Plinius scribit peregrinum fuisse: seri à Fauonio, dein, cum fruticauerit, iuxta terram præcidi, tunc runcari, ac stercoreari: hyemis impatientissimum: exit & in cubitalem altitudinem; foliis Laurinis, sed mollibus: vsusque eius non sine lacte. Dioscorides tanquam notam non describit; herbulam inquiens esse, quæ muria cum lacte conditur: vis foliorum acris, & exulcerans; Ischiadici præsentissimum remedium: lepras quoque tollit; vnde forte Lepidium appellata; quia lepidas idest squamas leproforum auferat; ex quibus patet, hanc diuersam esse ab ea, quam Iberidem vocauit; nam Iberidi vires in radicibus; Lepidio in foliis; huius præterea vsus in cibis; Iberidis nequaquam. error autem purantium eandem esse fluxit ex communitate nominis, & virium. Paulus Aegineta rem aperuit inquiens. Ischiadicos in totum restituit sanitati Iberidis herbæ vsus, quam Lepidion quoque, alij Nasturtium appellant. Quæ vero apud nos fruticosa nascitur: foliis Lauri similibus, & multo amplioribus respondere, multa experimenta testan-

restantur, non solum in coxarum, sed in aliis quoque diuturnis affectibus, & quæ sequuntur. Columella Lepidij duo genera facit: syluestre: & satiuum. forte Iberidem pro syluestri accipiens. Solum ansam dubitandi præbet, quod Dioscorides Lepidium herbulam dixit esse, quod Iberidi magis quam Lepidio conuenit. sed tamen Dioscoridis Lepidium idem esse cum Plinij & Pauli Lepidio, ac longe differre ab Iberide colligi potest ex Draba, cuius folia Lepidio comparantur à Dioscoride.

C A P. L X X I I I.

DRABA peregrina est apud nos: breuior Lepidio: foliis quoque minoribus, candicantibus, in ambitu læuiter fimbriatis, Lauri modo: flosculos candidos, in summis ramulis latam quandam umbellam constituentibus; fructus Lepidij: semina nigra. Dioscorides inquit: herba ad cubiti altitudinem assurgit, tenues spargens ramos, & ex utroque latere folia ceu Lepidij, molliora. (Græce *επαλώτερα*, quod etiam significat tenuiora) & candidiora: in cacumine umbellam Sambuci gerit; candidis floribus: huius semine arido in Cappadocia pro Pipere vtuntur; herbam autem cum ptisana incoquunt. reperitur eadem descriptio alibi apud eundem Dioscoridem sub nomine Arabis, vt habet Hermolaus.

C A P. L X X I I I I.

BVRSA Pastoris vulgò appellatur herbula, passim in ruderibus, & viis proueniens: foliis ab radice stratis, digiti longitudine, sectis Erucae modo, sed prope pediculum integris: cauliculum fert tenue, semicubitalem, in quo pauca foliola, nequaquam secta: flosculi in ramulorum cacuminibus candidi: fructus triangula figura compressi, in summo sinuati specie gemini marsupij; vnde nomen traxit: in his semina exigua, & flaua continentur, sapore subacri; at herba tota insipido sapore constat, & glutinosa, celebris ad sanguinem sistendum, & fluxiones repellendas, succo potò in sputo sanguinis, & dysenteria; trahitur & super nares ad sanguinem inde fluentem, herba ex aceto trita, & carpo adhibita: sistit fluxum sanguinis, & rigorem tertianæ compescit: illinitur Erysipelati, & incipientibus inflammationibus, & vulneribus recentibus. Apud antiquos inter Thlaspi genera numeratur, vt paulo mox patebit.

C A P. L X X V.

HVMILIS quædam herbula affinis Bursæ Pastoris, copiosa in Sicilia, & in Plumbinensi secus vias: ramulis dodrantalibus, multis, humi procumbentibus: foliis Thymi, rotundioribus, candidantibus, subhirtutis: flosculos fert tota hyeme candidos, veluti in capitula aceruatos in summis ramulis, odore quasi simillimo fauo mellis: fructus minutos, Iberidi similes: Planta insipido sapore constat, vt Bursæ Pastoris.

C A P. L X X V I.

THLASPI folia fert ab radice Iberidi similia, longiora, ac similiter diuisa, in caule autem solum angulosa, pollicis latitudine: caulis prope cubitalis, ramis in summo tenuibus, parulis flosculi candidi in cacuminibus: fructus specie & magnitudine Nasturtij, in extremo diuisi: semina intrus subrotunda, nigricantia, acria: nascitur in agrorum aggeribus. Quoddam genus in Monte Sancti Iuliani in Pisano oritur: floribus luteis: fructu lato, ac valde depresso, diuiso specie duorum nummorum. Dioscorides inquit: herbula est angustis foliis, digiti longitudine, in terram conternans, in summo scissis, subpinguibus: caulem emittit tenuem, duorum dodrantum, paucis adnatis: circa quem totum fructus est modice lauis in extremo, figura Disci, seu Lenticulæ, sed contractus: vnde nomen assumpsit: in quo semen continetur simile Nasturtio: flos subalbidus: oritur in semitis parietibus, & aggeribus: semen acre exalfaciens. hæc descriptio partim ostendit nostram Bursam Pastoris, quæ & Capsella dicta est, inter cetera nomina Dioscoridi ascripta: nam folia in cacumine diuisa; & fructus in extremo lati, ei plantæ magis conueniunt. At figura Disci contracti, iis, quæ hic descriptæ sunt, magis congruunt, erat autem Discus apud antiquos, quoddam lusorium instrumentum, figura lenticulari, quod qui longius proiecisset, victor erat: hodie Rulla vocatur, lignea rotula, quæ filo circumducta, & proiecta, longius rotundo plana transigit. Galenus in censu Theriacæ, duo genera seminis nouit; vnum colore inter luteum & flauum, figura rotundum, adeo exiguum, vt sæpe Milio cædat, quod à Creta affertur: cuiusmodi etiam vbique nascitur, hoc tanquam infirmum monet in Theriaca non recipiendum: Alterum præstantius ex Cappadocia allatum, quod ad nigredinem quam plurimum inclinac, figuramque non exacte rotundam habet, & magnitudine antedictum per multum superat, & ab vno latere paruam quandam veluti compressionem præfert, vnde & nomen obtinuit, prouenit autem vtrumque in

Cappadocia quamplurimum : sed quod peculiariter in Sauro nascitur, nec Cretico, nec passim nascente simile. ex hac Galeni historia colligitur licet Bursam Pastoris esse Thlaspi deterius, quod vbique nascitur. Nigrum autem melius, quale hic descriptum est.

CAP. LXXVII.

THLASPI Creticum appellatur herba, quæ etiam apud nos reperitur locis asperis in monte Sancti Iuliani; surculis dodrantalibus: foliis angustis, indiuisis, ceu Lini: capitula fert cacuminibus: in quibus flores stipati, subrubentes: & fructus in eodem capitulo stipatos, profundiori sectione, quam Thlaspi nigrum: seminibus intrus flauis, amaris, & acerbis: herba quoque amara est. Galenus meminit Cretici Thlaspeos, vt patuit in superiori mentione.

CAP. LXXVIII.

THLASPI magnum. Rafanus montanus vulgò appellatur; radix crassa, gusto Rafani, acerrimi saporis: oritur in montibus: feritur autem in hortis radice; nam præcisæ etiam in partes paruas germinat; ineunte vere foliola exeunt ab radice, subrubentia, & scissæ in extremo: mox caulis cubito breuior, rectus, paucis ramulis; quibus summis flosculi candicantes insunt: & fructus bifurcati, ac depressi vt cæteris: postquam caulis inaruerit ab eadem radice, sed altero principio folia exeunt magna, qualia Hippolapathi, serrata, & aliquando in extremo scissa. Dioscorides ex Crateua describit: foliis latis: radicibus magnis: vtile Ischiadicis. recentiores medici Rhapsanum syluestrem putantes Radici vires tribuunt ad flatum laxandos: vrinam mouendam; & calculum renum, & vesicæ frangendum. distillant & aquam ex radicibus ad vsus prædictos. Germani radices tritas in condimenta recipiunt.

CAP. LXXIX.

DORELLA vulgo appellatur, semen aurei coloris, exiguum, & in rotunditate oblongum, acre, oleosumque; quod præcipue olei gratia ferunt in Gallia: caulem fert rectum cubitalem, ramosumque folijs Thlaspi nigri, maioribus, ac leuioribus, flosculos fert candidantes: fructus non depressus, sed orbiculatos, in acutum desinentes, ob seminis vero similitudinem cum Sesama, & olei habertatem, à multis assumpta est pro Sesama, oleumq; Sesaminū ex hoc semine petūt,

C A P. L X X X.

VIOLA alba, quæ & Matronalis cognominatur: colitur floris gratia: flos est odoratus inter primos vernos. Planta fruticosa: caule crasso, dūro, circa duos dodrantes: ramos fert in cacumine, vt Brassica: folia digitali longitudine, candicantia, subhirsuta, quæ prope radicem angulosa, ac latiora: flores summis ramulis plūtes, (peciosos, candidos, aut rubentes, aut ad purpuram inclinantes, aut varios, maculis in albo rubris: extant & luteæ ramosiores: viridioribus foliis, angustioribusque: siliquas ferunt longas, & angustas, ad septū cōpressas contrario modo quam in Nasturtio & Thlaspi: in iis semina rotunda, in tenuitatem quasi foliaceam compressa: radix lignosa. Græci Leucoion vocant, quasi albam violam, comprehendentes eodem nomine & luteas, & cæteras prædictas. Theophrastus inquit; florum prima emicat, vbi cælum clementius nondum exacta hyeme, plurimum durat. differentiam habet in flore; cum color earum varietur. Distat à nigra tum in aliis, tum ratione plantæ ipsius, in caule tantum foliata, non latifolia, non multa radice constat: Vita eius anni maxime tres, senescens diminuitur, & candidiores assidue flores fert. Aliam idem Theophrastus habet inter Bulbacea, de qua suo loco dicendum est. Dioscorides tanquam notam non describit: esse differentiam in flore; nam aut alba, aut lutea, aut cærulea, aut purpurea: lutea autem ad Medicinæ vsum optima: nam ducit menstrua, secundas, & factum flos siccus feruefactus in sessione: efficacius eadem præstat semen potum: nam abortum facit: sed Cæruleum Leucoion in hoc genere hactenus non visum, à solo Dioscoride positum, nisi superfluum fuerit id verbum: At Cyanus flos, quem forte intellexit, alio loco est explicandus. Plinius trium tantum colorum meminit, purpurei, lutei, & albi; nam de cyano seorsum à Leucoio agit: Leucoium ferunt omnes plantis, vt olus. At reliqua Violarum genera ab eodem posita non pertinent ad hunc locum. Arabes vocant Cheiri; vnde oleum paratur Cheirinum vteri doloribus valde utile: diuersum à Iasmino Dioscoridis, quod è floribus albis violæ parari scribit, de quo nos in Gelsimino.

C A P. L X X X I.

EXTANT & syluestres, vt plurimum sine odore: oriuntur in montibus, albæ, & purpuræ: foliis angulosis, & breuioribus quam satiuæ: cauliculis dodrantalibus; harum flores noctu magis redolent quam interdiu: idcirco iure Hesperis inter has constituitur apud Theophra-

Theophrastum, quam inquit appellatam à nomine esse; quia noctu plus redoleat, quam interdiu. purpurei floris quandam vidi admodum pusillam, non excedentem quatuor digitos, in gracilibus nascentem: lutei vero coloris quædam in montibus nascitur: foliis rotundioribus: multis ramis, fruticosa, dodrantalibus siliquis capitulorum modo extuberantibus, rotundis. *Apud Ozler.*

Ad præparandum CAP. LXX XII.

LUNARIA græca vulgò appellatur planta in Alpibus locis, vmbrosis: cubitali caule, ramoso: foliis latis, & rotundis, in acutum desinentibus, circumferratis, subsæperis: in summis ramis flore purpurascente, Leucoio simile, suavi odore: siliquas fert latissimas, in foliaceam tenuitatem compressas, subrotundas, pendulas: paucis seminibus, Lentis magnitudinè, nigris. Altera inodora: foliis oblongioribus, ad Vrticam accedentibus. Tertia flosculis luteis: recticaulis, candicans: foliis oblongis, latitudine pollicis, hirsutis, vt Verbasci: siliquas fert multas; sursum spectantes, paulo angustiores prædictis: semina specie & colore Cimicum: peregrina apud nos. Quarta fruticosa, & breuior prouenit in nudis saxosis, copiosa in Montacuto, iuxta lapidem nigrum; quod multum Amianti nigri complectitur: in alia terra reperire non licet hanc herbam: cespites sunt lati: cauliculis duris, dodrantalibus, candicantibus, aliquando subrubentibus: in quibus frequentia foliola, ceu Thymi, rotundiora, candicantia: flosculi exiles, in summis ramulis copiosi, lutei: fructus rotundi, & compressi, figura Lentis, pallecentes: in quibus semina flaua, exigua, simili modo compressa. Dicitur sunt Lunariæ, quia fructus figura lunæ non falcate, sed prope completæ conspiciuntur. Alia tamen à recentioribus Lunaria accipitur, quæ minor, aut racemosa cognominatur, alio loco explicanda. confidunt in his Chimici coagulari posse argentum vinum specie argenti. Inter has videtur esse Alysson Dioscoridis, inquit enim: exiguus est frutex, subsæper (additur in quibusdam vnicaulis) foliis rotundis, iuxtaque fructus duplicibus, securulis similis; in quibus semen continetur, modice latum: oritur in montibus & asperis. Dicitur est Alysson; quia commortos à cane rabido defendit à rabie; si tusa herba adalligetur morsui. Decoctum eius potu discutit singultus, qui sine febre. Vitia cutis & lentigines in facie delet trita cū melle: habetur amulecū aduersus maleficia, si in domo maneat appensa. Aliam vero Plinius pro Alyffo accipit, quâ inter Rubias ostendimus. Aliam Galenus, quam inter Marrubij genera explicabimus. Quod vero Dioscorides scribit de suo Alyffo: fructum ferre duplici clipeolo simile, lunariis prædictis optime conuenit; nam &

Pelſe antiquis Lunatę dicuntur, vt apud Virgilium, Lunatis agmina pel-
lis. Duplex autem clipeolus videtur; quia ſiliquę duo valuula, figura
clipeoli abſcedunt relicto ſepto membranaceo, cui hærent ſemina.

CAP. LXXIII.

ALLIARIA vulgo appellatur; quia folia odorem Allij præſe-
runt: oritur in ruderibus opacis, læto ſolo: caulibus bicubita-
libus, læuibus; foliis latis, vt Lunariz gręcę, rotundioribus, cri-
ſpis: floſculos in ſummis ramis fert candidos: & ſiliquas longas, ac ro-
tundas: in quibus ſemina nigra continentur: laudatur ad vicera can-
croſa & maligna; foliorum ſucco & puluere: ſemen ad veteri ſtrangula-
tiones confert ad motum emplaſtri modo.

CAP. LXXIII.

CARARA vulgò appellatur herba in aggeribus, & ſecus vias:
ramis humi ſtratis, dodrantalibus, circa radicem multis: folia
fert diuiſa Naſturtij modo, aut Coronopi plantia: & in folio-
rum aliſ racemulos oblongos; in quibus floſculi candidantes: & fru-
ctus rotundi, ac depreſſi, valde duri, aſperique: ſemine intus ſtauo, ac
depreſſo.

Finis Libri Octauj.

AN-

ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SYFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER NONVS.

CAP. PRIMVM.

QVAE terna ferunt semina ex eodem principio, nuda quidem, pauca admodum hucusque comperta sunt; nam praeter Rutam syluestrem, & Thaliethron, aliam reperire non licuit: cor in iis est extra. Quae autem terna in conceptaculis ferunt, plura sunt, vt Thithi malorum genera: in magno autem numero sunt, quae in triquetris conceptaculis plura ferunt semina, vt Cōuoluuli, Hypericum, & Bulbacea omnia, quorum cor infra situm est.

C A P. I I.

RUTA syluestris, in officinis autem Armel vocatur: herba in montibus: virgas fert plures ab eadem radice, cubito autiores, rectas, virentes, laeues, rotundas, simplices: folia in geniculis multipartita Rutae modo, latiora, sed quae ab radice rotundiora sunt, ad Aquilegiam accedentia: in cacumine ramulos fert: copioso flore, lanugineo, albo: fructus ternos in singulis apicibus subcandidos, triangulos, decorsum inclinatos, vt in Glasio: intra corticem semen continetur, oblongum, & nigrum, gustu Pineae nucis, cum perfectum est; sed viride amarum, & graui odore, vt tota planta: radices multae & fibrosae, intus buxo colore, exterius nigrae. Altera humilior: minutioribus foliis: flore pallido in coma magis soluta; semina in singulis apicibus terna, inuicem facta, sursum spectantia, specie seminis Cicuta, colore subrufo, sapore, cum perfectum est, non insuauis: quidam Cicutam Atheniensem vocant; quia succus lactalis est, & soporiferus, & semen Cicuta simile. hinc factum est, vt nomen Armel cum Cicuta confusum sit apud Mattheum Syluaticum, qui distinctionis gratia aspirationem adiungit Harmel vocans pro Cicuta. Dioscorides de Ruta syluestri inquit: eo nomine appellari, quam in Cappadocia & Galatia Asiae Moly vocat. quidam

Harmala: Syri Befasa: frutex est ab eadem radice plures virgas ferens: folia multo longiora, & molliora, quam Rutæ alterius, graui odore: florem album in cacumine, & capitula paulo maiora domesticæ, ex tribus maxime partibus constantia: in quibus semen triangulum, subrufum, maxime amarum in gustu, cuius est vsus: perficitur autem in Autumno: cum Moly similitudinem quandam habet; quia radice constat nigra; flore autē albo: oritur in collibus, & læto solo. ad hebitudinem visus semen illinitur, ex melle, vino, felle gallinaceorum, croco, & succo Fœniculi. Arabes ad multa alia laudant: crassos, & lentos humores incidit, & per vrinas pellit: atram bilē, & pituitā per inferna purgat: efficacissimum remedium ad comitiales; extat & medicamentum Diabefasa, seu Diharmala ad anginas apud Alexandrum Trallianum: excitat id semen vomitiones, vt vini instar ebrietatem parit; confert iis, qui amoris causa insaniant; soporem gignit pondere drachmæ dimidiæ vsque ad drachmā vnā in potu. Alia tamen ostenditur, cui magis conueniunt Rutæ capitula, Harmel Constantinopolitanū appellatur, de qua alibi dicēdum est.

C A P. I I I.

THALIETHRON in Hetruria vulgo Verdemarcum appellatur: oritur in agrorum aggeribus, & campestribus, læto solo: virgis rectis, cubito altioribus: foliis tenuius scissis, quam Armel, fragmentis aliis, vt Capilli veneris; aliis vt Rosmarini, virentioribus, durioribusque: hæc nitore quodam splendent: flores herbacei in longiore coma, ac prædensa insunt: & semina exiliora prædictis: tota graue olet, & insuaui est gustu vt prædictæ: laudatur ad Hydropem, & Lienem tumidum radice decoctum: quidā folium cum onofrixam matutino exhibent; ducit enim vrinam. Dioscorides quamuis Thaliethron breuiter describat, non tamen difficile est plantā prædictam eo nomine agnoscere; inquit enim: folia fert Coriandri, pinguiora: caulem Rutaceum, crassitudine; in quo folia; oritur in campestribus: folia illita antiquis vlcoribus ad cicatricem perducunt.

C A P. I I I I.

TITHYMALORVM genus appellatum est, quod lacteo succo, & acri abundat; emanat enim id tamquam ab vberibus, decerpto folio, aut caule, aut radice: omnia foliis cōstant indiuisis, in simplici caule rotundo numerosis, oblongis; summi caules in ramos finduntur, ad minus ternos: quibus aliud genus foliorum inest, rotundius, vt plurimum acetabuli figura; vnde flosculus pendet summo fructui insidens.

dens, veluti Apex, fructus triangulus extra cutaneus, intra cartilagineus: semina terna; singula in singulis alueolis, vt plurimum Vicia similia: medulla intus molli, & pingui. omnia os incendunt, & facultate purgandi prædita sunt. differunt magnitudine & paruitate: foliorum figura: aliisque caulium, & seminum, & radicum differentiis. Plinius Tithymalum à nostris Lactariam, & Lactucam caprinam appellari tradit: eius lacte inscripto corpore, cum inatuerit, si cinis aspergatur, apparere literas, quibus etiam alloqui adulteras solebant.

C A P. V.

CHARACIAS magnitudine præstat: virgis ab eadem radice multis, sæpe pluribus quam vicentis, pollicis crassitudine, cubito altioribus: quibus folia insunt longiora quam Oleæ, subcandida, & subhirsuta: circa summas autem virgas coma est oblonga, frequentibus ramusculis, & acetabulis; in quibus flosculi sunt subrubentes; & fructus magnitudine parvæ Fabæ: oritur hæc in asperis maritimis vtuntur quidam ad pisces encandos foliis iusis in vado. Huic similis oritur in montibus: foliis Oleæ: ramis rubentioribus, paucioribus, ac paulo brevioribus. Dioscorides hoc primum genus Tithymali facit; caules inquit fert supra cubiti altitudinem, rubentes, lacteo succo, & acri mardentes: folia Oleæ, circa virgas angustiora, & longiora: radicem crassam, & lignosam: comam in cacuminibus ex ramulis Iuncea constantem; in quibus foliola subconcaua sunt similia pelui, & in iis fructus oritur in asperis & montosis locis. vsus est lactis; nam purgat bilem, & pituitam pondere scrupuli vnus, cum posea inferius, cum mulla superius, sed fauces exurit, nisi deuoretur illitum cum cera, aut melle decocto: lædit & eos, qui colligunt, præsertim oculos, faciem, collum, & inguina; ideo aduersum flatum cauere debent, & manus & faciem oblinire prius seuo & oleo cum vino. recens aufert pilos cum oleo illitum; verrucas & formicas sanat: cauis dentium inditur ad dolorem leuandum, aliaque multa præstat: folia quoque siccata & semina, & radix ad purgationes assumuntur. Mesites Alsceram magnum vocat, habens radices rotundas, crassas, spissi corticis, densi, & ponderosi: reprobatum à Medicis; quoniam abscondit viscera. Plinius inquit Tithymali plura genera: primus cognominatur Characias, qui & masculus existimatur: ramis digitali crassitudine, rubris, rugosis, quinque aut sex, cubitali longitudine, à radice foliosis: pendet in cacuminibus coma Iuncea: nascitur in asperis maritimis. Theophrastus de Lactaria mascula inquit: magnitudine cubitum æquat: folio Oleæ: huius lac, cum vidermia incipit, exprimunt, & præparato vtuntur; purgat inferius.

C A P. V I.

PALVSTRIS frequens in paludibus Pifanis, altior, & lauior
 Characia: caule medio crasso, aliis tenuibus adnascētibus, rectis,
 rubentibus: foliis paulo angustioribus, rarioribus, & magis vi-
 rentibus: radicem fere exterius nigram, intus candidam, crassam, tenui
 cortice, qui ob succi copiam, facile abscēdit à corpore: comam in cacu-
 mine luteam: semen Characię, vtuntur quidam cortice radice pro Tur-
 bit; nam valde gummosus. Aētuaris Turpetum nigrum vocat; quam
 inquit esse, radicem Pityusę: Album vero Alypię. De Pityusa Dio-
 scorides inquit: iāter Thithimalos à quibusdam recenset, (specie diffe-
 rentem à Cyparissia: caulis supra cubiti altitudinem assurgit, genicu-
 latus, foliis Piceę, acutis, exilibus: flore paruo, veluti purpureo: sem-
 ne instar Lenticulę lato: radice crassa, candida, succo referta: alicubi
 frutex is prægrandis inuenitur: detrahit pituitam, radix pondere dua-
 rum drachmarum. Plinius cum honore Pityusam recenset fruticem
 Piceę similem: flore paruo, purpureo. Quamuis autem hæc non omni
 ex parte quadrent plantę propositę, vt foliorum tenuitas, seminis latitu-
 do, & radice color, ac floris; non tamen reiicienda est à genere Pityusę;
 cum scribat Dioscorides alicubi fruticem esse prægrandē, vt in hac con-
 tingit; similitudo enim foliorum & totius plantę cum Cyparissia est, sed
 omnia longe maiora. de parua Pityusa patebit mox: sed de Turbit alia
 est sententia apud Mesuem, & alia apud Serapionem, vt locis propriis
 ostenditur.

C A P. V I I.

ESULA in officinis vocatur, in campestribus proveniens: caule
 dodrantali, aut maiore: ramulis tenuibus, à latere exeuntibus:
 foliis Lini, virentibus, angustis, numerosisque: coma in cacumi-
 ne subrubente: radice tenui, cortice rubente. vtuntur iustici radice in
 catapotia ad purgandum. Extat quædam paulo maior: longioribus
 foliis, rarioribusque: coma pallida; in humidiori solo nascens: in to-
 tum herbę Linarię similior, vt antequam floreat, non distinguatur, nisi
 lacteo succo. Tertia in montibus nascitur, candidior: foliis angustis,
 Esula candida appelletur. hatum quædam ad Pityusam reduci possunt,
 vt secunda & tertia: cuius historiam superiori capite tradidimus: quę
 autem primo loco descripta est; Cyparissias à Dioscoride vocatur:
 caule dodrantali, vel maiore, subrubente: ex quo folia exoriuntur Piceę,
 molliora, & tenuiora, vt in totum Piceam nascentem a mulctur, vnde
 nomen; candido succo madet, sed hæc ex Pityusa videntur desumpta,

quæ à similitudine Piceæ denominata est. Plinius inquit Cyparissiam vocant propter foliorum similitudinem; caule gemino, aut triplici: nascens in campestribus: at quæ similitudo foliorum cum Cupresso? An nascens Cupressi folia conspicua, paulo breviora Piceæ; aut Juniperi? Mesues omnes has Alsebram paruum appellat, habentē radices tenues, & tenuis corticis, quæ sunt in usu, præcipue cortex, qui eligitur tenuior, læuior, frangibilior, colore subrubente: Serapio Scebram vocat, & Pityusæ Dioscoridis accomodat.

CAP. VIII.

ALYPVM in petrosis nascitur, tractu marittimo: frutex surculosus, multis ab eadem radice cauliculis, tenuibus, palmum altis: foliis Thymi: tenui coma in cacumine, lutea: fructu aspero, & hirsuto: radice singulari, lignosa, pollicis crassitudine, cortice crasso, subrubente. Dioscorides inquit: surculosa est herba, subrubens: exilibus ramulis: tenuibus foliis: flore molli, læui, & copioso: radice Betæ, tenui, acri succo referta: semine Epithymi: gignitur in marittimis. semen atram bilem trahit. Actuarius modo Alypum vocat, semen laudans ad atram bilem, modo Alypium: cuius radix detrahit piruitam glutinosam, & Turpetum album est; nam nigrum Pityusæ radicem esse tradit, ut suo loco explicatum est. Paulus quoque Alypum, & Alipyam rem eandem suis temporibus appellatam testatur.

CAP. IX.

MARITIMVS Thithimalus semicubitalis est: incuruis ramis, rubentibus: numerofo folio, ceu Lini, breuiore, & candidante: comam in cacumine fert latam: flosculo pallescente: fructus exiguus candidos: seminibus Vicie paruis: nascitur in harenosis littoribus: Dioscorides Paralion vocat: nascitur in marittimis: ramis subrubentibus, palmum altis, quinis, senisue, à radice exeuntibus: foliis Lini, angustis, paruis, oblongis, inuersus quoddam digestis, capite in cacumine orbiculato: in quo semen ut Eruum vario colore emicat: flos albus: frutex totus cum radicibus lacteo succo turget. Theophrastus maritimum Granum appellari testatur: folio rotundo: caule palmū alto: fructu albo, qui demeritur, cū vna nigrescere incipit, & siccat: potui datur tertia parte acetabuli. Plinius ex Theophrasto transcribit, addens ramos tubentes: non variant autem hæc descriptiones; nam solum rotundum, de eo, quod in coma est, intelligendum a Theophrasto & Plinio. Dioscorides caput appellat ipsam comam,

... C A P . X .

MYRSINITES peregrina est apud nos : ramis ab radice pluribus, humilitatis, dodrantalibus, crassis : folia insunt pollicis latitudine, figura Myrthi, in acutum desinentia, non tamen pungentia, crassa, colote candidante : coma in cacuminibus, similibus maritimo ; in qua fructus Characiz similis . Extrat quædam in montibus : angustioribus foliis ; Dioscorides Tithymalum feminam esse inquit, quam Myrsinitem, & Caryitem vocant, similem Daphnoidi natura : foliis Myrthi, maioribus, firmis, in cacumine acutis, spinosisque : viticulas ab radice fert dodrantales : fructum alternis annis, Nuci similem, gustu mordaci : nascitur in asperis . Theophrastus inquit : Myrtaria cognominata, candida lactaria est : foliis Myrthi, aculeatis parte postrema : sarmenta in terram demittens, longitudine palmi quæ non simul, sed alternis annis fructificant, alia hoc annos alia postero, quamquam omnia eadem radice exorta : loca montosa desiderat : fructus Nux appellatur : demetitur, cum Hordeum turgetcit, purgatus, lotusque in aqua, siccatursque, datur cum Papaveris nigri duabus partibus, ita ut totum modo acetabili sit : Trahit pituitam per aluum . At vero, si nucem ipsam placeat dare, tritam dabitur ex vino dulci, aut cum Sesama rosta, torrefactaque comedenda . Plinius eadem fere habet ; tantum folia molliora Myrtho tradit, forte comparans cum Myrtho sylvestri, cui folia pungentia, & robusta, ex his patet, quas descripsimus ad Myrsinitem quidem referri posse ; nam cauliculi serpunt alternis annis, fructum ferentes : foliis Myrthi, at non pungentibus ; neque fructus præ paritate Nuci comparari potest .

C A P . X I .

ARBORESCENS in scopulis nascitur, & præruptis, copiosius in præcipitiis, qui Saltus Ceruiæ vocatur inter Massam, & Petram sanctam ; frutex est bicubitali altitudine, & ampliore, lignosus : vno quasi caudice in ternos, aut quaternos ramos perpetue fisto : foliis circa furculos nouellos, longioribus Myrsinite, ac virentioribus : coma lutea : fructu Characiz . Dioscorides Dendroidem vocat in petris nascentem, amplius in summo, & multas spargentem comas ; copioso succo : ramis subrubris ; in quibus sunt folia tenuia, Myrtho similia : fructus autem Characiz similis . Plinius Dendroides inquit, alij Cobion, alij Leptaphyllon cognominant, in petris nascens, comosissimum ex omnibus maxime cauliculis, subentibus, & semine copiosissimum : eiusdem effectus, cuius Characiz .

C A P. XII.

LATIFOLIUM inter peregrina semina, aliquando prouenit in horto Pisano, sed nequaquam ad frugem vsque; nam hyeme aduentante perit: caulis simplex, ad altitudinem duorum dodranum creuit: foliis alternatim geminis, subrotundis, ternum digitorum latitudine, candidantibus, crassis, ac lanuginosis, succo lacteo & acri manantibus. Aliud apud nos passim iuxta flumina oritur: pluribus ab radice caulibus, rectis, cubito breuioribus, rubentibus: foliis latitudine pollicis, oblongis, valde hirsutis: coma in cacumine lutea: fructu hirsuto: Dioscorides Platyphyllon vocat, Verbasco similem: eius radix, succus, & folia per inferna trahunt aquas: pisces necat tusus, & aquæ inspersus, quod & cætera Tithymali genera præstant. Plinius Platyphyllon inquit, alij Corymbitem, alij Amygdalitem à similitudine: nec vilius latiora sunt folia: pisces necat: aluum soluit.

C A P. XIII.

CATAPVTIA vulgò dicitur, quam serunt in hortis spectaculi gratia, nec non & vtilitatis in purgando: planta vno caule assurgit, crasso, cubitali, aliis à latere adnascentibus: foliis digitalibus, prælongis, alternatim geminis, crucem quodam modo efformantibus, leuibus, & crassis: ramos in cacumine prælongos spargit, assidue bifidos; in quibus folia Hederæ, & fructus in singulis alis, magnitudine Nucis Auellanæ, in quibus semina effigie grandioris Vicix, oblonga, colore vario, medulla intus, sapore nuclei Pinæ, sed fauces paulo post incendunt. Qui abhorrent medicamenta, sumunt nouem grana à cortice mundata bibuntque ex aqua frigida: purgant hæc per superiora & inferiora bilem flauam & pituitam: alij duo folia ex oleo & aceto parata deuorant. Dioscorides Lathyrim vocat forte ob similitudinem grandi cum Lathyro, quam Cicerculam interpretantur: caulem inquit gerit cubiti altitudine, & digitali crassitudine concuum: gignuntur in cacumine alæ; & folia in caule oblonga, Amygdalinis proxima, latiora, & leuiora, quæ autem in summis ramulis, minora conspiciuntur, Aristolochiæ; aut Hederæ longioris figura; in cacumine fructum summis surculis gerit, tripartitum, rotundum, vt Cappatis, in quo tria semina membranis inuicem distincta continentur, rotunda, maiora Eruo, sed à cortice mundata candida sunt, & gustu dulcia: radix tenuis, & inuicilis: totus frutex lacteo succo turget, vt Tithymalus. Plinius de Lathyri inquit: folia habet multa, Lactucæ similia, tenuiora: germina multa;

in quibus semen tuniculis continetur, ut Capparis, quæ cum inaruerit, eximuntur grana Piperis magnitudinē, candida, dulcia, purgatu facilia. hæc vicia in aqua pura, aut multa pota Hydropicos sanant; trahunt & bilem. Actuarius pituitam purgare testatur, si grana eius maiora quoddecim, minora autem viginti sumantur. Dioscorides igitur cum requirit, grana sex, aut septem exhiberi, significat totidem fructus, quibus singulis terna semina continentur. Quædam admodum pubesca, in aspectu nascitur, non excedens altitudinem digitorum quatuor: cæteris proportionē exilioribus.

C A P. X I I I I.

HELIOSCOPUS passim in ruderibus nascitur, & circa vlass caulibus ab eadem radice tribus, aut quatuor, dodrantali altitudine, crassis, & lauibus, ut Portulacæ, subrobentibus; in quibus folia breuia, & subrotunda: comam in cacuminibus herbaceam gerit, quæ hyeme cum sole circumagitur, procedente tempore dilatatur coma in ramos, & caules foliis denudantur: semina fert exigua. Quædam in montibus umbrosis nascitur: maiore folio, oblongiore, ac nigrore, quam quidam Eriulam rotundam vocant. Dioscorides describit foliis Portulacæ, tenuioribus, rotundioribusque: ramulis à radice quatuor, aut quinque, rubentibus, dodrantalibus, tenuibus, copiose lacte, capite Anethi, & fructu veluti in capitulis: huius cum sole circumagitur, unde nomen Helioscopij: nascitur circa oppida, potissimum in ruderibus. Plinius eadem fere scribit: semen album esse, columbis gratissimum, quod colligitur in cipientē vna

C A P. X V.

PERLVS æstate provenit sponte in vineis hortisque Helioscopio similis, breuior, ramosior, tenuioribus tum cauliculis, tum foliis. Dioscorides describit fruticem lactei succi plenum: foliis parvis, ut Rutæ, latoribus: vniuersa autem coma dodrantem æquat, rotunda, fusa iuxta tertam: semine sub foliis paruo, rotundo, minore, quasi candidi Papaveris, herba ad multa utilis: vnica radice inutiles: à qua totum frutex exortitur: provenit locis cultis, & inter vites. Plinius eadem fere habet.

C A P. X V I.

PERLIUM herba in maritimis nascitur, locis sabulosis, statim à radice in ramos fissa: nullo caule comam sustinente, ut in ceteris; sed tota veluti coma est, humi strata, in orbem amplissimum aliquando

quando cubitalem : foliis rotundis, vnguis latitudine, sub quibus
 singulis fructus latent exigui : tota rubet inferius, qua terræ incumbit.
 Dioscoridi Peplis vocatur, aliqui Sy uestrem Portulacam. Hippocrates
 autem Peplion, in maritimis potissimum nascitur : frutex amplus, la-
 cteo succo plenus : folia habens similia Portulacæ domesticæ, sed rotun-
 da ; inferne rubentia : fructus sub foliis rotundus, vt Pepli, gustu fer-
 uens : radix vna, tenuis, inutilis.

C A P. X V I I.

CHAMAESYCE in vineis saxosis potissimum nascitur, in totum
 Peplio similis, tantum minor, nam rami in terra sparsi vix ad pal-
 mum accedunt : foliis exiguis, ac similiter rotundis, non adeo
 rubentibus : semina quoque exiliora, sub singulis foliis. Dioscorides
 Chamaesycem inquit appellari, quasi humilem Ficum, aliqui Sycem vo-
 cant, forte ob laetis vbertatem, vt Fici : ramos inquit fert in terra stratos,
 quatuor digitorum, rotundos, succo plenos : folia effigie Lentis, Peplio
 similia, parua, terræ incumbentia : fructum rotundum sub foliis, vt Pe-
 pli : neque florem : neque caulem fert : radicem tenuem, & inutilem.
 Inter cæteras facultates, tollit verrucas cuiuscumque generis illita : ori-
 tur in petrosis & squalidis locis. Plinius eadem fere habet.

C A P. X V I I I.

EVPHOREIVM, succus est aridus inter externas merces, in par-
 uas micæ friabilis, tritu facilis, sed terentium nares vrit, & iter-
 nutamenta concitat, color subalbidus, veritate ruffior fit, admi-
 xta habet semina triquetra, parua, nostris Tithymalis similia, vt hinc col-
 ligere liceat, eius plantam in hoc genere contineri. Describit eam Leo
 Aphricanus inter Aphricæ plantas in hunc modum : herba inquit est ex
 toto aculeata, quæ caput Cardui sy uestris æmulatur : inter eius ramos
 ab radice exeunt fructus, cubitales, & ampliores, crassitudine Citruli,
 virides, granulosi quibusdam tuberculis distincti, vt Citrus, veluti
 caudices viginti, & triginta ex eodem cespite. Rustici hos gladiis pun-
 gunt, cum ad maturitatem peruenerunt : effluit autem humor lacti simi-
 lis, qui paulo mox densatur, & tandem siccatur, vtribus collectus, ex hac
 descriptione colligere licet, quos auctor fructus appellat, non esse semi-
 num conceptacula ; non enim e ramis exeunt, qui seminis gratia dati
 sũt, sed potius esse nouellos stolones succi plenos, priusquam in cornam
 fridantur, vt in cæteris Tithymalis visitur, & sine foliis, vt in quodam ge-
 nere vidimus, quod ex Sicilia habuimus : hoc multis ramis constat, re-

cus, virentibus, crassis, tenerima fragilitate præditis, nullis foliis, aut paucis, vt Spartho, copioso lacte, quali genus quoddam Euphorbij videatur; sed nequaquam spinosum est. Dioscorides Euphorbij plantam arboream esse tradit, & Ferulaceã in Aphrica: ea succo madet acerrimo, qui nõ sine metu colligitur è longinquo cotis vulnerato caudice; statim enim tamquam è vase copiosus lactis humor effluit in ventriculos ad id paratos, in terram quoque spargitur. liquoris autem duo genera: vnum translucentum, vt Sarcocolla, Orobi magnitudine: alterum in ventriculis concretum, vitri specie: adulteratur Sarcocolla, & glutine admixto: Eligendum translucentum, & vehemens; quamquam difficile sit degustare; nam vel læui tactu linguæ accendit os, vt diutius feruor sentiatur, & admodò omnia Euphorbium videantur. Plinius Euphorbiam herbam vocat, cuius volumen extat lubæ, & præclarum Encomium. Inuenit eam in monte Atlante: spectatur foliis Acanthis, cetera vt Dioscorides tradit. Mesues folia inquit in primis eleuantur sicut lanugines, deinde decidunt, & nascuntur folia similia Folio marino. eius gummi excedit omnia genera in calfaciendo & attenuando: solutione educit pituitam viscosam, & crassam ex profundo: confert neruis. Galenus cerato excipit efficacissimum remedium ad neruorum punctura, conuulsionem, & ad extrahendum ex alto humores, eius loco assumit aliquando lac Tithymali, idest Characiæ.

C A P. X I X.

CVM Tithymalis continere videntur Ricinus, & Heliotropium, nam fructus ferunt illis similes, sed succo lacteo carent; differunt & folij, & totius plantæ forma. Ricinus vulgò Girasole, crescit in æstate; specie arborea; caule crasso, geniculato, & concauo, ærnum cubitorum altitudine: foliis Platani, amplioribus, læuoribusque, veluti ex palma manus digitis exeuntibus: racemos erectos fert in alis, alios flores tantum, alios fructificantes sine flore: flos capillaceus, subtrahens: fructus amplitudinem Nucis Auellang, hirsutus, qui dissiliens proiicit semina, quæ vt plurimum terna sunt, raro quaterna, læuia, colore vario, magnitudine Faseolis vnde quidam Faseolum Romanum vocant, medulla valde pingui, acri, nauseosa, cui facultas inest purgandi, sed cum multo ventriculi labore: abstergit optime lentiginis, & reliqua eatis vitia: aduentante frigore perit. Dioscorides Cici & Croton vocat, ob similitudinem Ricini animalis arbor prouenit parua Ficus altitudine: folio Platani maiore, læuiore, & nigriore: ramis, caudicibusque caulis, vt Harundo, fructu in asperis racemis, qui disquamatus Ricinum animal representat, ex quo oleum Cicum exprimitur, cibus fa-

dum,

dum, lucernis vtile: grana triginta purgata & pota, pituitam, bilem, & aquam trahat. Plinius Inquit; Cici atbór in Agypto copiosa, & in Hispania repente provenit, altitudine Oleæ: caule Ferulaceo: folio Vicium: semine vvarum, gracilium, pallidarumque: nostri eam vocant Ricinum à similitudine seminis. Serapio Cheruam appellat, unde oleum de Cherua. Mesues Granum regium; cuius duo genera inquit esse: maius, & minus; maius Cheruam vocari, cuius grana quinque vsque ad septem propinantur ad purgandum; minoris autem modus à granis septem vsque ad quindecim: vomitum prouocant, & solutionem laboriosam: educunt pituitam vehementer, & aliquando flauam bilem ex articulis, & aquam citrinam præcipue cocta & contrita in iure Galli antiqui, aut sero lactis. recentiores minus in hoc genere intelligunt Cataputiam, id est Lathyrum. ipse autem Heliotropium interpretor apud Dioscoridem.

C A P. X X.

HELIOTROPION, parus quidam Ricinus videtur esse; nam planta æstate provenit, non altior cubito: tamis in latera tendentibus, subasperis: folia fert non dissecta; sed modice angulosa, initio nigricantia, dein subcinerea, subhirsuta, latitudine trium digitorum, longo pediculo pendentia: In alis racemulos paruos, flosculis pallidis, sine fructu: fructus sine flore pendulos, Ricino minores, in quibus semina rugosa continentur, quæ similiter vasculo dissiliente proiciuntur: peregrina apud nos, vt superior. Hoc Mesues Granum regium minus vocauit, de quo in superiori capite. Dioscorides Heliotropium minus appellat, quod breuiter describit his verbis: nascitur in palustribus, & iuxta lacus: foliis alterius Heliotropij, rotundioribus: fructum fert rotundum, pensilem, vt verruca Acrocordon: Herba & semen ex aqua pota cum nitro & Hissopo tineas latas & rotundas eiciunt: extrahit verrucas cum sale impositum. Plinius Tricocum appellari tradit: circumagit se cum sole etiam nubilo die, tantus sideris amor est, noctu velur desiderio contrahit cæruleam florem: vbique nascitur, & alio nomine Scorpiuron vocatur, foliis non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus; semen ei est effigie Scorpionis caude, quare ei nomen. sed hæc descriptio multa habet assumpta, partim ex maiore Heliotropio, partim ex Scorpioides, vt patebit locis propriis. huic maxime conuenit nomen Tricocum; nam fructus triquetros fert.

ex aqua pura, aut malsa. Meues Scamoneam vocat, magnum solutiū,
& super omnia purgantia generalissimū apud Democritum; esse au-
tem succum cuiusdam Conuoluuli; folia sagittæ alaræ ferentis: colligit
autem optimum, incisa radice gummi modo in tribus, aut eadem in
taleolas dissecta; unde distillat subalbida; deterior tertio modo contu-
sa & expressa radice, nigra & grauis; vltimo expressis folijs nigra, subui-
ridis, grauis odoris, pessima. Eius dosim statuit pondere grauiorū quin-
que ad duodecim, corrigi vehementer in decocta in Mala Cotonco, aut
succo, quod Diagridium vocant, ex quibus manifestum est Scamoni-
glebas ingentes, quas hodie vendunt nigras & graues, aut adulteratas esse,
aut succum expressum ex tota planta.

CAP. XXXIII.

ALTERNUM genus pro Scamonia ostenditur multo maius; nam
ascendit supra tribuitatē altitudinem, crassioribus palmis ut
hirsutisque; subhirsutis quoque folijs Hederæ modo, angustis,
laticribusque: Calyce coloris cærulei elegantissimi, vasculo grandiori;
seminibus nigris; teritur hæc in horis, operetoptario; peregrina; sed
hyeme emoritur, non vt superior radice viuat. Forse Meues Volubilem
laugniolam vocant: folijs subalbidis, lacteo succo manantē, cuius est
vis venenosa; nam solutione sanguinem educit abradendo. Quoddam
genus Scamonijs allatum est, vitreū is multis albicantibus, folijs quoque
subalbidis figura sagittæ; stolonibus insunt tuberculis, paluis, in racemulis,
Apocyni similes.

CAP. XXXIII.

CONVOLVULVS minor passim in aruis, & iuxta vias oritur:
radice tenui, & longa; tuncea; ramulis tenuibus, semicubitalibus:
folijs oblongis, in angulum obtusorem desinentibus:
Hyeme assumuntur hæc inter olera ex oleo & aceto; æstate floret,
calyces ferens albos, aut subrubentes: fructum tenuem. Pinius inter
Clematides recenset; Scamoniā tenuem vocans: ramis similibus
Stamoniæ, pedalibus, foliosis: folia nigriora, minoraque, in vineis &
aruis æstiu vt olus: aluum citi. Dioscorides Helixinem cognomento Cissampelōn vocat; folijs Hederæ, minoribus: ramis exilibus, quodcumque
tetigerint, amplexeribus: nascitur in saxibus, vineis; & tegibus.
foliorum succus potus aluum soluit.

Convolvulus maior in sepibus nascitur, harum dinetis. & umbrosis, suprabicutalem altitudinem: foliis quoque maiori- bus altero Conuoluulo; calycibus candidis, amplis. Plinius de hac inquit: est flos Lilio non dissimilis in herba, quam Conuol- uulum vocant, nascens per fruteta, nullo odore, nec crocis in tus, candorem tantum referens, ac veluti rudimentum nature, Lilia facere condiscantis. sunt, qui putant apud Dioscoridem Smilacem læuam esse; nam descriptio in ceteris valde congruit, sed non ad eam altitudinem adole- scit, ut in æstate ad umbras quærat, neque tantum folia in autumno de- cidunt, sed & caules & tota planta perit; idcirco magis visum est Smilacem læuam nostro Gelsimino conuenire.

CONVOLVVLVS maior in sepibus nascitur, harum dinetis. & umbrosis, suprabicutalem altitudinem: foliis quoque maiori- bus altero Conuoluulo; calycibus candidis, amplis. Plinius de hac inquit: est flos Lilio non dissimilis in herba, quam Conuol- uulum vocant, nascens per fruteta, nullo odore, nec crocis in tus, candorem tantum referens, ac veluti rudimentum nature, Lilia facere condiscantis. sunt, qui putant apud Dioscoridem Smilacem læuam esse; nam descriptio in ceteris valde congruit, sed non ad eam altitudinem adole- scit, ut in æstate ad umbras quærat, neque tantum folia in autumno de- cidunt, sed & caules & tota planta perit; idcirco magis visum est Smilacem læuam nostro Gelsimino conuenire.

CA.P. XXV.

SOLDANELLA vulgò appellatur in maritimis nascens, harenosis, humi repens: cubitalibus ramis crassis & rubentibus: foliis subrotundis, Aristolochiæ modo, crassis, & subcandidis, non sine succo lacteo: calyces fert subrubentes, magnitudine Conuoluuli maioris, & fructus similes, laudatur ad Hydropem; nam trahit aquas. Dioscorides Brassicam marinam vocat, a farina profus abhorrentem: foliis rotundis, longè Aristolochiæ similibus: (sic enim aptius legendum puto, non ut vulgari codices legunt traspositis dictionibus, foliis longis rotundæ Aristolochiæ) enascuntur singula folia à subrubentibus ramulis ex singulis pediculis, ut in Hedera: succus inest albus, sed paucus, talso gustu, aliquantum amaro, & consistentia quadam pingui. Herba in torum stomacho inimica, acris, vehementissime aluum ciet in cibo cocta: coquitur autem propter acrimoniam cum pingui carne.

CA.P. XXVII.

ALIAE sunt ab hoc genere non abhorrentes, sed per se stant, & succo lacteo aut carent, aut modicum id habent, ut Dorychnium, & alia ei congener. Dorychnium ex Sicilia habetur: herba fruticosa: multis ab eadem radice caulibus, simplicibus, altitudinis dimidij cubiti, numerosis, foliis circumdantibus Oleæ figura, paulo angustioribus, molli lanugine, colore argenteo: vnde Argentinam vulgò vocant in summis virgis coma est prædensa, in qua flores candidi, calathiffigie & fructus Conuoluuli minoris. Altera apud nos oritur in asperis

asperis collibus & maritimis, breuioribus ramulis humi sparsis rarioti-
 bus: foliis magioribus, breuioribusq;: floribus purpurascentibus, in plu-
 res ramulos distributis. Dioscorides Dorycnium tradit Olæ: nuper
 nascenti similem, in petris non procul à mari: ramis cubito breuiori-
 bus: foliis colore Olæ, minoribus; & angustioribus (σφόδρα legen-
 dum puto non σφόδρα idest firmiora) & valde scabris: flos inest can-
 didus, cacuminibus: folliculi Ciceris, densi; granis intus quinis aut se-
 nis magnitudine parui Orobi, leuibus, robustis, versicoloribus: radix
 digiti crassitudine, longitudine autem cubiti. Inter venena soporifera.
 Plinius inter genera Strychni inquit: hoc est venenum, quod innocen-
 tissimi auctores simpliciter Dorycniū appellauerunt, ab eo quod cuspi-
 des in præliis tingerentur illo passim nascente, sed videtur pro Solano
 Manico accipere, vt diximus in Solanis. Hermolaus inquit Dorycni-
 o gustus lactis est, & confRACTO emanat.

C. A. P. X X V I I I.

RAPUNCULVS vulgò appellatur sylvestre olus, cuius radix par-
 uo Napo similis est, candida, fragilis, sapore dulci; estur cruda
 cum suis foliis inter acetaria: folia fert subaspera, ab radice Hel-
 xinæ latiora; in caule autem angusta & oblonga: caulem rectum, ultra
 cubiti altitudinem: flores circa summās virgās inter folia fert, calathi
 effigie, postremis in angulos exeuntibus, colore Violæ purpureæ summis
 fructibus insidentibus: fructus asperos triquetros, reliquos in summo: se-
 minibus intus numerosis, ac minutissimis: emanat succus lacteus, ac
 dulcis discerpto folio, aut caule: amat loca à fontibus irrigata. Alter-
 rum genus grandius in locis asperis nascitur, & inter saxa, hirsutius:
 pluribus ab eadem radice caulibus, ramosis: foliis longioribus: flores
 amplios fert, figura campanæ, extremis simili modo angulosis: hi nunc
 purpurei extant, nunc subalbidi aut lactei: fructus asperos, ac tubercu-
 losos gerit in plures partes dissectos, ac veluti laceratos. Dioscorides ge-
 nus hoc grande Medion vocat, de quo inquit: nascitur in saxis opacis,
 folia ferens Seridi idest Intubo similia (sic enim Oribasius legit, non Iri-
 di, vt vulgati codices habent) caulem tricubitalem; & in eo florem gran-
 dem, purpureum rotundum: fructum Cnico similem, paruum; radi-
 cem dodrantalem, baculi crassitudine, gustu acerbo, quæ cum in aruerit,
 trita cum melle sistit menstrua: semen contra in vino menses ducit. Plin-
 ius de Medio inquit: folia habet Iridis satius, canlem tripedalem, & in
 eo florem grandem, & cætera vt Dioscorides. in hoc genere videtur esse
 apud eundem Plinium lasione, seu Lasine, vt quondam legebatur teste
 Hermolao, cum de ea inquit; olus sylvestre habetur in terra repens cum

lacte multo : florem fert candidum : Concilium vocant : cuius commendatio ad stimulandos coitus, cruda ex aceto in cibos sumpta : mulieribus lactis ubertatem præstat : salutaris est phthisi in sentientibus . Infantium capiti illita nutrit capillum, tenacioremque eius cutem efficit. Alia vero est Iasione apud Theophrastum : de qua idem Plinius alibi, quam nos Aquilegiam putamus : non abhorrebit autem noster Rapunculus ab altera Iasione, quamuis non repant caules, nec flos candidus insit .

C A P. X X I X.

ARCHANGELICA vulgò appellatur à quibusdam Campanula in saxosis & riguis nata : radicibus Rapunculi, sed pluribus, ramosisque : foliis ab radice rotundioribus, latioribusque, ut Violæ purpureæ, magis ferratis, succo lacteo emanantibus : caules fert plures, cubito breuiores, in quibus folia Vrticæ similia : flores Rapunculo grandiores, sed minores, quam Medij simili modo sectos, colore purpureo : fructus asperos. Mattheus Syluaticus Arcam Angelicam vocat, & Vrticam mortuam ; cum tamen aliæ sint Vrticæ mortuæ, ut Lamium & Galeopsis. astringente facultate pollet : eius decocto oris ulcera sanantur, faucium ac ceruicis tumores reprimuntur .

C A P. X X X.

PHYTHERMA, breuius est Rapunculo : foliis longioribus : flore grandi, latiore, ac breuiore quam Medij : fructu inæquali, lacerto instar Medij : oritur in montibus. Dioscorides breuissime describit : foliis Struthij, minoribus ; fructu copioso, ac perforato : radice parua, tenui, in summa tellure : laudatur tantum ad amatoria. Plinius meminit tantum ; at non describit. Quædam dodrantalis in montibus foliis Rapunculo tenuioribus : vnico flore in summis cauliculis. Duæ flosculos ferunt veluti in spica dispositos dense, quarum vna foliis Rapunculi constat : Altera Archangelicæ minoribus .

C A P. X X X I.

ERINOS in ædificiis nascitur riguis, palmi altitudine, ramosa : foliolis breuibus, angulosis, vnguis latitudine : flosculos in alis fert, figura Rapunculi, exiles, subcandidos, aut purpurascens : vasculum paruum figura Rapunculi, in quo semen minutissimum, lacte mader, dulti, ut cætera prædicta. Dioscorides inquit secus amnes fontesque nascitur, Ocyimi similitudine, sed foliis minoribus, & super-

ne diuifis, palmo alta est: cauliculis quinis, senisque: flos candidus: fructus niger, paruus, acerbus: & caulis, & folia lacte madent. Plinius Erineon vocat, quæ lacte madet multo, ac dulci, & cetera vt Dioscorides: At Erineos apud Theophrastum caprificum significat.

C A P. X X X I I.

E L A T I N E in fegetibus nascitur: caule recto, dodrantali: multis ramulis: foliis subrotundis, sine pediculo herentibus, hirsutis, subcandidis: flores summis ramulis insunt, in purpura subru-bentes, qui in sole aperiuntur, scissi fere ex toto, noctu autem ciuduntur, cohcuntibus foliis, figura clauæ ferreæ, qua æquites vtuntur in bello: fructus veluti filiquas fert exiles, longitudine mediæ digiti, triquetras, florem summo sustinentes; semina intus parua, splendentia, colore flauo. Dioscorides inquit; folia habet Helxines, pusilla, rotunda, pilosa: ramulis tenuibus, dodrantalibus, quinis, senisque, ab radice statim foliosis; astringenti gustu: nascitur in fegetibus, & vbique solo cultu: oculorum fluxionibus & inflammationibus auxiliatur: foliis cum polenta impositis, cocta in sorbitione dysenteriam sistit. Plinius eadem fere habet ad verbum: cognominatum puto ab Elate, quæ Abies est; quoniam erecta ramos ab imo fert vsque ad summum: Abietis modo: conuenit autem cum supradictis, sed lacte caret.

C A P. X X X I I I.

S E S A M A semen est pingue, quod affertur ex Alexandria, simile semini Lini, tenuius, colore flavescente, gustui gratum, sapore pingui, Giugiolenam in officinis appellant: conficiunt ex eo placentas cum melle, quas cubatas vocant: satum hoc semen plantam protulit cubitalem: caule crasso: foliis in rotunditate oblongis, subasperis: filiquas triquetras, Elatine grandiores, candidum florem sustinentes. Theophrastus numerat inter fruges æstiuas: nam quadraginta diebus satum consumatur, discerni à leguminibus: sua proprietate cernitur: nam semina gerit in filiqua magnopere circumsepta, modo peculiari quam cetera legumina: caulis ferulaceus, multiplici, & crassiore calamo constans, & numerosiore radice quam Milium; vnde magis terram extenuat: stirps simplex, & alta, pinguiuscula: radice singulari cohæret: viridem nullam animal mandit, quia amara: flos foliis constat, siccata gravior, & fructus suavis, candidus dulcedine præstat; nam genus quoddam candidum, hæc Theophrastus. Plinius folia tribuit sanguinea: caulem ferulaceum: semen in vasculis, ab Indis venite ait, ex ea &

oleum confici, colorem eius candidum esse. Dioscorides itaquam notam non describit: semen eius inter fruges numerat; ex quo Aegyptij oleum exprimunt.

C A P. X X X I I I.

SESAMOIDES similitudinem cum Sesama in fructu gerit, qui triquetrus est, sed brevior, ac in extremo apertus, specie quadam loculi, quo nummi conduntur: semina in eo rotunda, & sub nigra. Eius tria genera; vnum cubitalibus ramis, ab eadem radice pluribus, altioribusque, & incurvis: foliis Eruce, longioribus, candicantibus: flosculos circa summas virgas fert, subcandidos, & ferme lanugineos: gaudet maceris & parietinis: vivit diutius, regerminans ab eadem radice: peregrina apud nos: Alterum vno caule constat: foliis virentioribus: flosculis pallescentibus: oritur apud nos in harenosis annua: Tertium genus breve, dodrantis altitudine: foliis breuibus, in quibus pauca appendices, sæpe nullæ; flores paucos fert, candicantes; siliquas cæteris crassiores, rarioreque: semina fulva: oritur in glareosis & aridis. Dioscorides duo genera tradit maius & minus: de maiori Sesamoide inquit, in Anticyra Elleborum vocari; quoniam in purgationibus Elleboro albo miscetur, simile Senecioni, aut Rutæ: foliis longis: flore albo: radice gracili, inutiles: semen simile Sesame, amarum: De minori autem, inquit: cauliculos fert dodrantaes, in quibus folia Coronopo similia, hirsutiora tamen, & minora: in cacuminibus capitula floribus purpurascentibus, in medio albis: in quibus semen Sesamæ, amatum, fulvum: radix tenuis: oritur in asperis. Theophrastus non videtur distinxisse ab Elleboro, cum de eo inquit. In Anticyra fructu eius purgantur, quem Sesamecum fert. Plinius inquit Sesamoides à similitudine nomen accepit: grano amaro: folio minore: nascitur in glareosis, ex quibus innuit genus paruum, cum postea subiungit: est etiã vnum aliud. Sesamoidis Anticyræ nascens, quod ideo aliqui Anticyricon vocant, cetera simile Erigeronti herbæ: granum Sesamæ, datur in vino dulci ad detractiones quantum tribus digitis capitur: miscentque Ellebori albi vnum & dimidium obolum; purgationem eam adhibentes maximã insanis, melancholicis comitialibus, podagris; & per se drachmâ pondere exinaniant, hæc de maiori intelliguntur.

C A P. X X X V.

GVADARELLA vulgò appellatur ab inferioribus lanarum herba, qua ad tincturas luteas utuntur: assurgit in altitudinem bicubitalem: caulis rectus, ac lignosus: ramis quoque rectis: foliis si-
gura

gura Salicis, angustioribus, colore palliescente: fructum fert copiosum circa summas virgas, sine flore, simile Sefamoidi, sed longe breuiorem, & magis patulum, asperumque: semine intus nigro, simili Blito, oleoso. Dioscorides, vt puto, Myagron vocat, & Melampyron; inquit enim: Myagros herba est surculosa, bicubitalis: foliis Rubiæ, pallidis: semen Spondylo simile, oleosum: quo tosto ac tuso virgulas illinunt ad lucernarum lumina: eiusdem pinguedine corporis asperitates hercant: placet autem verbum *τραχύλος*, Spondylum vertere, magis quam collum, vt Hermolaus vertit: fructus enim & asperitate & figura vertebrae cervicis præsert, cui neque deest cavitatis, locus spinalis medullæ. Alij dictionem græcam immutarunt pro *τραχύλο* legentes *τῆλε*, idest Feno græco, sed nulla anthoritate. Plinius inquit: Myagros herba Ferulacea est foliis similis Rubiæ, tripedanea: semen oleosum, quod & fit ex eo. Apud Theophrastum Myagros non reperitur, sed Melampyron, quo nomine semen intelligitur inter vitia Tritici, vt Galenus quoque accipit, de quo inter fruges dictum est; ob seminis autem nigritiam Myagros Melampyron appellata est.

C A P. X X X V I.

ASARVM, vulgò autem Bacchara, suffrutex est in syluis, & opacis montium: radicibus summa tellure serpentibus, veluti Graminis, valde odoratis; à quibus, folia, exeunt longo pediculo, rotunda, lævia, ac dura, vt Hedera: flosculi inter folia breui cauliculo, figura Balaustij, labris purpureis, qui intumescentes rotundi euadunt; semina continentes vinaceis similia. Dioscorides Asaron Nardum syluestre appellari scribit: folia fert Hederae, longe minora, ac rotundiora; inter quæ flores ab radice purpurei, beneolentes, figura cytini Hyoscyami; in quo semen simile Vinaceo: radices subsunt multæ, geniculatæ, tenues, in latus tendentes, similes Gramini, sed multo tenuiores, & odoratos, calfacientes, & valde mordentes gustum. In quibusdam codicibus multa addita sunt ex capite de Bacchari assumpta; nam & hæc Bacchar appellata est apud antiquos. Plinius de Asaro scribit; Nardi vim habere, Nardumque syluestre appellatum à quibusdam: foliis Hederae, rotundioribus, mollioribusque: flore purpureo; radice Gallici Nardi: semen acinosum, saporis calidi, ac vinosi: in montibus, & vmbrosis nasci: bis anno florere; effodi oportere, cum folia mittere incipit, & in sole sicari; nam celeriter situm trahit, ac senescit. Corrigen-dum præterea eorum errorem, qui Bacchar Nardum rusticum appellauere; est enim alia herba; Asarum vocari, quoniam in coronas non addatur; Mesues recenset inter medicamenta purgantia; nam trahit

per

per superiora, & inferiora flauam bñem, & pituitam, sed hanc magis
 promouat urinas: obstructions aufert cum efficacia; ideo confert heno-
 sis, Ictericis, Hydropicis, præsertim vinum radicibus in musto infusis.
 Ad purgationes rectius infunditur in sero lactis pondere drachmarum
 quatuor, aut puluis exhibetur pondere drachmæ vnius vsque ad tres.
 Dioscorides exhiberi tradit vsque ad drachmas sex in multo: hodie fre-
 quens est soliorum vsus in luxuio ad capitis lotiones in dolore capi-
 tis, & cæteris vitiiis, quæ exsiccationem, & calefactionem postulant,
 sed hæc facultas à Dioscoride non Afaro, sed Bacchari tribuitur, de
 quo suo loco dicemus.

C A P. XXXVII.

EX hoc genere videtur esse Cardamomum: venduntur autem hoc
 nomine tria genera seminum in siliquis cutaneis inclusa candi-
 cantibus, quibus floris vestigium in summo est, intus facta con-
 tinentur semina, & ob id angulosa, triplici septo tenui membrana diui-
 dente. vnum ex his simpliciter Cardamomum vocatur: siliqua breui,
 triangula, magnitudine grani Ciceris: seminibus ex ruffo candicanti-
 bus, subasperis, gustu acri, mordente, odore suauis. Alterum Grana
 Paradisi vocatur: siliqua longiori: seminibus lenibus, ex nigro ruffescenti-
 bus, similitudine Melicæ; ideo quidam Meleghectam vocant, sapore
 acriore, sed minus suauis. Tertium Nigellam citrinam appellant: cras-
 sioribus siliquis: seminibus luteis, figura Nigellæ, gustu suauiori, ac mi-
 nus mordaci quam supradicta, eius plura in Melanthio explicatur: sed re-
 liquorum duorum plantas, nec videre licuit, nec descriptas à quoquã audire.
 Tantum audio seri leguminum more in India Orientali; atcolli ad summum
 cubiti altitudine; dependere siliquas granula continentes interdum vsque
 ad viginti; exili radice niti, in vlu esse apud Indos ad pituitam per os pur-
 gandam; nam eius gratia manditur. Plinius fruticem esse scribit Amomo si-
 milis; semine oblongo, quod metitur in Arabia eodem modo, quo Amomum.
 Genera eius quatuor: Viridissimum & pingue, acutis angulis, contumax
 fricanti, quod maxime laudatur. Hoc exhibimo Nigellam citrinam esse;
 nam eius caput in angulos acutos desinit; semen continet pinguius, ac
 mollius quam cætera, contumax autem fricanti, & viridissimum dicitur,
 ob vasculi & totius fruticis naturam; nam totus frutex manipulatim
 colligebatur vt Amomum. Dioscorides quoque hoc genus cæteris præ-
 fert; inquit enim eligendum esse id, quod contumax est frangenti, plenum,
 occlusumque; nam alioqui exoleum est, & quod olfactum feriat, gustu
 acre, ac subamarum: Ferri optimum ex Comagene & Armenia, ac Bos-
 phoro. Galenus Nasturtio comparat inquit: facultatem habere ad-

modum calidam, non tamen vsque adeo vt Nasturtium, sed quanto suauius, magisque fragans est Nasturtio, tanto imbecilliozem eius esse calidam facultatem. vt autem ex nomine coniectari licet, Cardamomum dicitur, quasi Nasturtium suaue. Refert autem Nigella citrina ipsum Nasturtium; non solum frutice; sed & semine. Ipse cum aliquando degustassem vasculi ramenta cum semine admixta; reperi aliquam odoris suauitatem similem semini, sed saporem magis amarum. de cæteris autem generibus inquit Plinius: proximum ei ex russo candicans: tertium breuius, ac nigrius. peius tamen varium; & facile tritu, odorisque parui: Quod verius, Costo vicinius esse debet, hoc & apud Medos nascitur: Dioscorides quoque alia genera Cardamomi esse indicauit, cum inquit: gigni etiam in India, & Arabia, cuiusmodi sunt duo genera à nobis indicata, scilicet quod vulgo Cardamomum vocatur, & Grana Paradisi. Arabes hæc nominibus distinxerunt; Nam primum illud genus merito à reliquis duobus seiungunt, Cordumenum vocantes, & quidam eorum interpretes Carui agreste, quoniam & Melanthium, cui Nigella citrina congener est Carui appellant, licet perperam. distat autem facie multum à reliquis duobus. Reliqua duo tamquam à Dioscoride non pertractata ipsi ex propria autoritate describunt. Auicenna quidem statim post Cordumenum. Serapio autem multis aliis interiectis, appellantq; eorum lingua Sacolla, quod interpretes recte Cardamomum vertunt; seuatum enim est in hunc diem quasi per manus antiquum nomen. Diuidunt autem, vnum maius, alterum minus vocantes: maius quidem, vt inquit Serapio, habet cortices, & capita sicut Rosa; quæ sunt grana fere magnitudine fructus Loti, & intra continentur semina parua, angulosa, odorata, pinguia, puluerulenta. hoc genus odoratius est, & iucundius minore, minus acre, magis astringens: eius cortices & capita magis astringunt quam semen: Auicenna huic tribuit magnitudinem Ciceris nigri, quod cum frangitur, interius habet granum album, mordicans linguam, sicut Cubebe, in quo est Aromatis odor; hæc quidem conueniunt vulgari Cardamomo, intra cuius corticem videtur vnicum granum contineri, factis adeo & inuicem cohærentibus seminibus, vt vnicum videatur, quod & Dioscorides videtur laudare; nullum enim aliud adeo factum est, oclusumque; ideo merito hoc solum hucusque appellationem antiquam retinuit. De minori Cardamomo inquit Serapio: non habere capita neque corticem, sed grana habentia corticem, cuius color est sicut Cardamomi maioris, & substantia eius est tenuior, quam substantia maioris; hæc verba ostendunt huius generis sola semina afferri solita sine vasculis, qui vsus hodie in omnibus generibus obseruatur; afferuntur enim sola semina à vasculi putaminibus purgata. Auicenna semina minoris Cardamomi, magnitudine Lentis, prædicat,

odorata quoque. utrunque genus calidum & siccum esse in tertio ordine, rectius quam Serapio, qui in primo gradu calida constituit. Videtur autem minus Cardamomum intelligi, id quod Grana Paradisi vocatur; acrius enim est, ac minus odoratum, minusque atringit: sed his seminibus atque oliis multis contingit, ut propter Momos reprehenses, quanquam Anoma, & multis ævis comprobata à plerisque hodie reprobentur.

C A P. XXV. I. I.

CYCLAMINVS, vulgò Pampotcinus, in umbrosis nascitur montanis: radice orbiculata, ac parum depressa, instar panis, nigra exterius, intus candida, sapore acri, & amaro: germinat in autumno ex quodâ apice, flores prius attollens quam folia: flores in summis cauliculis inclinati, reflexis sursum eorum foliolis, colore roseo: fructus orbiculati, qui cum defloruerint, paulatim inta terram conduntur: cauliculis in spiras contractis ad radicem: folia ab eodem apice exeunt Hederæ similia, minus angulosa, superne candidantibus maculis, inferne subrubentia. quoddam genus in Pisanis collibus nascitur, copiosum in Monte Sancti Iuliani, quod vere floret inter folia: eius flores odorati sunt: radices parvæ, nucis Auellanæ magnitudine, vel ad summum Iuglandis. Dioscorides describit: foliis Hederæ, purpureis, varij coloris, inferne, & superne maculis candidis: cauliculo rudo quatuor digitorum longitudine; in quo flos, specie Rosæ, purpurascens: radice nigra, Rapo simili, modice lata, quæ ad multa utilis est: affert præterea alterum Cyclaminum scandentem arbores, de qua dictum est in Periclymeno. Apud Theophrastum Theodorus, nunc Malum terræ vertit, nunc Tubere[m] terræ: eius radix corticem carni adherentem habet: numeratur inter ea, quorum omnia commoda sunt, tum radix, tum fructus. Plinius de Cyclamino inquit: folia habet minora, quam Hederæ, nigriora & tenuiora sine angulis, in quibus albicant maculæ: caule exiguo, & inani: floribus purpureis: radice lata, ut Rapum videri possit cortice nigro: nascitur in umbrosis: à nostris Tuber terræ vocatur: in omnibus serenda domibus: si verum est, ubi sata sit, nihil nocere mala medicamenta: amulatum vocant. Mesues Arthanitam vocat inter medicamenta purgantia: duorum generum; vnum magnum, cuius radix est in modum Rappæ rotundæ, exterius nigra, intus candida: paruum vero habet radices subterraneas, plurimas, in modum Auellanæ, & Cicerum.

C A P. X X X I X.

VIOLA purpurea, vulgò Mammola passim oritur in scēpibus, denso cespite, multis radicibus, fibrosis, subcandidis: à quibus folia exeunt, subrotunda, subaspera, ac serrata: flores fert ineunte vere, ac non dum exacta hyeme: inter folia, summis cauliculis deorsum nutantibus, constantes ex foliis quinque, binis vtrinque sursum reflexis, vno inferius sinuatim producto, ex quodam vtriculo: color inest purpureus ad cæruleum vergens, aut ad vineum; odor suavis, sed exilis: fructus rotundus Ciceris magnitudine, qui cauliculo in spiras reflexo conditur iuxta radices. Planta non solum semine propagatur, sed & cauliculis quibusdam, humi serpentibus, qui iterum paulum digressi radicantur, vt cito numerosa sobole impleant solum. Extant flores in genere cæruleo, qui numerosis foliis constant, quique diutius florent, sed tardius incipiunt, coluntur, in hortis; cultura quoque simplices grandiores euadunt. sunt & candidæ, vt luteæ in montibus, at sine odore, & gracilioribus foliis. Theophrastus simpliciter Violam, & Violam nigram vocat, recenset inter suffrutices coronarios; flore odorato, qui tantum in vsu est coronario: ramulis caret, ab radice tantum foliata, lato folio carnoso: perpetuo viret: floret post flores vernos, & vt aliqui ferunt semper florem promere potest, si modo, quodam colatur: flores bini, quod in flore alterum florem insidentem medium gerat: prouenit semine; quoniam ipsa & radix ligno constat: vita non recisæ nec vsq̃ ad annos quinque durant ad vigorem scilicet, differentiam non habet. hæc Theophrastus. Dioscorides de Viola purpurea inquit: folio minore, ac tenuiore constat, quam Hedera nigriore, nec dissimili: cauliculus ab radice medius profilit, & in eo flosculus odoris præcipui colore purpureo: In opacis, & macris locis gignitur: facultate refrigerandi. Plinius inter Violarum genera recenset purpureas sponte in apricis & macris locis natas, latiore folio, quam albæ, & luteæ, statim ab radice carnoso; solæque græco nomine à cæteris discernuntur appellata Ia, vt ab his lantina vestis, idest violacea.

C A P. X L.

VIOLA flammea in syluestribus, & apricis nascitur: cauliculo doraneali, triangulo, & striato: foliis per interualla angustioribus Viola, magisque serratis, alijs tenuibus inter mixtis; è quorum sinu cauliculus exit florem sustinens figura Violæ, sed triplici colore distinctum; in medio enim veluti flamma radiat flaua, ad puniceum vergens, in ambita albicat supernis partibus: folium infimum viola-

ceum est; ideo aspectu venustus; at sine odore: seritur semine à matronis, singulis annis emoriens, sed facillimo proventu; nam vbi semel facta fuerit, non opus est iterum serere, si permittatur sementescere. aliqui hanc Trinitatem vocant à triplici colore: alij Iaceam. decocta in Vino educit prauos humores: confert iis, qui patiuntur erysipelata, inflammationes, & scabiem: confert & Asthmaticis & cordis afflictioni: ad eosdem vsus aquam exhibent per sublimationem extractam præsertim infantibus. Apud Theophrastum Phlox & Phlogion, idest flamma, & flamma Viola appellatur. Theodorus vtroque modo vertit; aliquando flammulam, de qua pauca hæc scribit inter flores coronarios: prouenit semine; nam lignosa & ipsa & radix: syluestris dumtaxat floret post Violam albam, nonnumquam vere, aut paulo post vt Liliū: diutius floret; flos tantum inseritur coronis. Plinius inter Violas inquit, post purpuream, flamma proxime floret, quæ & Phlox vocatur, syluestris dumtaxat: color tantummodo placet; odor abest: Alibi Iouis flammam vocat inter Violas: ex his patet plantæ, quam descripsi, optime tum hæc conuenire, tum rationem appellationis.

C A P. X L I.

HYPERICVM, vulgò autem Perforata, herba est fruticosa, dodrantali altitudine, aliquando altior, vbi lætum solum nata sit, læui: rotundo caule, & subrubente, multis ramulis: folio pusillo, forma Polygoni, rotundiore, ac minutissimis punctis perforato: flores in summis ramulis fert, frequentes, ex pluribus foliis constantes, colore aureo, qui digitis attriti succum sanguineum reddunt: fructus hirsutus, in acutum desinens, colore fuluo: seminibus intus minutissimis, nigricantibus, qui digitis attriti pinguedinem reddunt, odore resinæ: ontur potissimum in vineis. Dioscorides describit surculaceo frutice, dodrantali, flore luteo, qui digitis attritus sanguineum succum reddit: qua de causa, & Androsæmon vocata est: folliculos fert sub hirsutos, & in rotunditate oblongos, Hordei magnitudine semine intus nigro, odoris resinosi; vnde & Chamæpitys appellata est: nascitur locis cultis, & asperis. Hæc eadem descriptio legitur iterum inter Rutas syluestres; quoniam putata est species esse ipsius; & flos vno loco luteus scribitur; in alio similis Leucoio; vtrumque autem conuenit. Plinius scribit: oleraceum esse fruticem, tenuem, cubitalem, rubentem: folio Rutæ, odore acri: semine in siliqua nigro: maturescere cum Hordeo. Arrectius Dioscorides Hordeo comparat in figura, non in tempore. præter facultates ab antiquis traditas, recentiores laudant ad vulnera præsertim neuorum, insudentes oleum ex eius floribus paratum, quod
valde

valde rubicundum redditur. sola florum infusione : efficacius si etiam fructus resinacei infundantur ; exprimitur ex iisdem oleum, quod Balsami vires æmulatur ; Mulieres infantium umbilicos inungunt ad dolores, vnde & Umbilicaris à quibusdam appellatur.

C A P. X L I I.

ASCYRON in humectis nascitur fere cubitalis : caule quadrato ; in cæteris simile Hyperico : foliis paulo latioribus. Dioscorides inquit, Ascyron quod & Ascyroides vocatur, speciem Hyperici esse, magnitudine distantem maioribus ramis, magisque surculosis, & subrubentibus : flores fert luteos : fructum similem Hyperico, olentem resinam, cuius attritu fere digiti cruentantur ; qua de causa & Androsæmon vocauere. Plinius tamquam plantas diuersas Ascyron, & Ascyroidem tradit ; similia inter se & Hyperico ; sed Ascyron maiores habet ramos : Qui Ascyroides vocatur, ferulaceos omnino, rubentes : capitulis paruis, luteis ; semen in cauliculis pusillum, nigrum, resinosum, comæ tritæ velut cruentatæ ; qua de causa quidam hanc Androsæmum vocauere. Fuerit autem Ascyroides, quæ in syluis nascitur, locis asperis : caule rotundo, simplici, ac recto, cubitali ; paucis, aut nullis in cacumine ramis : foliis Ascyro latioribus, quæ attrita succum præ cæteris valde sanguineum reddunt : flores & fructus Hyperici : reperitur, & quædam in montibus, ramosa, foliis hirsutis.

C A P. X L I I I.

ANDROSAEMVM à recentioribus Chirurgis Matrisylua appellatur, ab eadem radice surculis fruticans lignosis, cubitalibus, & altioribus, qui in cacumine finduntur in duos ramulos ad latera tendentes, veluti brachia folia insunt coniugatum, similia Periclymeno, rotundiora, quædam tenella sunt, digitis expressa succum reddunt rubentem, ad vini potius diluti similitudinem, quam sanguinis : flores in summis ramulis fert in umbella luteos : capitula rotunda, crassiora Hyperico, læuia, & rubentia, quæ siccata nigrescunt, seminibus inuis minutissimis, ac nigris, odore resinaceo : nascitur in syluis prope rivulos aquarum. Dioscorides Androsæmum inquit, ab Hyperico & Ascyro differt : frutex existens surculosus, tenuis, virgis rubentibus, foliis triplo, aut quadruplo latioribus Ruta, quæ trita succum vinosum reddunt, ramos complures fert in cacuminibus expansos, quorum per orbem flosculi visuntur exigui, colore luteo : semen in calyculis nigri Papaueris, veluti fuco oblito : huius comæ tritæ, resinosum odorem

reddunt : hæc pulcherrime quadrant nostræ *Matrifyluz*, cuius folia, etsi *Periclymeno* proxima sunt, non tamen figura abhorrent à *Rutæ* folio, sed magnitudine valde distant. Quod autem de fructu scribitur, veluti de industria depicto, capitulis conuenit, quos calyces vocat; nitent enim rubore quodam, veluti fuco asperso. *Plinius* *Androsæmum* describit, non absimile *Hyperico*, cauliculis maioribus, densioribusque, & magis rubentibus : folia alba, *Rutæ* figura : semen *Papaueris nigri*; comæ tritæ, sanguineo succo manant, odor ei resinofus : gignitur in vineis, albedo autem foliorum in parte aduersa spectatur, vt in *Periclymeno*. huic *Galenus* præter cæteras facultates, vim tribuit glutinandi magna vulnera folio in vino cocto; modice enim deterget, & siccat. Hinc, recentiores vnguentum de *Matrifylua* componunt ad vulnera capitulis infundendum super membranam denudatam folia in vino decoquentes. At error eorum corrigendus est, qui *Periclymeno* pro *Matrifylua* vtuntur, decepti ob foliorum affinitatem, ipsum *Periclymenum* *Matrifyluam* vocantes. At vera *Matrifylua* *Caprifolium* alias appellatur à recentioribus, è cuius fructibus succum eliciunt, quo vice *Lycij* vtuntur : forte apud *Theophrastum* fuerit *Centeria*, quam recenset inter plantas succo sanguineo constantes.

C A P. X L I I I I.

CORIS in montibus nascitur, palmi altitudine : multis ab eadem radice cauliculis, fruticosa : foliis angustissimis, quasi *Scopæ* : flores & fructus *Hyperici*. *Dioscorides* fruticem inquit esse palmi altitudine, sapore grato, acri, odorato : folio *Ericæ*, sed minore, pinguioreque, ac rubente. *Plinius* inquit. Aliud *Hypericon*, quod alij *Corin* appellant, folio *Tamaricis*, & sub ea nascitur, sed pinguioribus foliis, & minoribus, ac rubentibus, odoratum, palmo altius, læuiter suauè, aculeatum, sed *Plinius* quod sapori pungenti conuenit, aculeis tribuit.

C A P. X L V.

SIMILLIMVS *Cori* frutex nascitur in asperis marittimis, lignosus, frequentioribus cauliculis, dodrantalibus, in terram sparsis : flores ordine prodeunt ab vno latere lutei, & fructus *Hyperico* tenuiores, paucis intus seminibus : tota gustu acerbo constat : non conuenit cum *Hypericis*; quoniam caret succo sanguineo; neque resinofus fructus.

CHIRONIA, quam quidam inter Panaces numerant; multos, ac tenues cauliculos fert, in terra iacentes, lignosos, dodrantaless: foliis Serpilli, subasperis, coniugatim dispositis, adiunctis binis quibusdam appendicibus, tenuibus veluti alis: Flores ab vno latere ordine procedunt lutei; & fructus Hyperico crassiores, rotundi, paucis intus seminibus Cisto similibus: oritur in incultis: tota sapore astringente: vtuntur ad vulnera glutinanda. Quidam hanc pro Panace Chironio ostendunt apud Dioscoridem: folio Amaraci: flore aureo: radice gracili, nec profunda, gustu acri, sed quia deest acredo, in alio genere Panacem Chironium inuestigandū censeo, vt cætera Panacis genera: Interim tamen hanc Chironiam appellare libuit, ob vulgarem opinionem: Aliud genus in sabulosis nascitur: simplici cauliculo: erecto: foliis maiusculis, neruis in longitudinem discurrentibus, specie Plantaginis, hirsutis: flosculos: & fructus fert prædictæ similes, gustu simili. eadem in collibus Vrbeuetanis nascitur: flore candido, maiori; specie Ladanani.

Finis Libri Noni .

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER DECIMVS.

CAP. PRIMVM.

BVLBACBA dicuntur, quibus duplex genus radices tributum est, vnum veluti caput carne & humore constans veluti fructus; idcirco vere radix non est, vt Theophrastus est author. Alterum fibrosum, inferius terræ infixum, vt Cēpa. Allium, Porrum, Bulbus. Folia omnibus sine pediculo in longitudinem producta insunt ab radice tantum. caulis nudus simplex, & rectus. semina in vasculis tripartitis facta, angulosa, cartilaginea, nequaquam bivaluia, vt in ceteris plerisque. Flos aliis inferius sedet, aliis summo fructui heret. sapor omnibus acris; & feruens, nō sine quadam dulcedine, cum multa humiditate glutinosa. Capitum differentia, nam aliud ex pluribus corticibus in orbem se amplexantibus coagmentatur vt Cēparum, aliud ex nucleis quibusdam constat, quæ soboles est vt Allij, aliud solido constat corpore, vt Croci.

CAP. II.

CEPA caput est, ex corticibus crassis ac fragilibus coagmentatum, colore rubro, aut candido; figura aliis sessilij, aliis oblonga: omnes in cibo experuntur, tum crudæ tum coctæ: laudantur teneriores, dulcioresque, crassis corticibus: semine tantum proueniunt; annoque primo in caput excrefcunt: folia ferentes concaua, tamquam fistulas, quæ ætate exarescunt; autumno & sequenti hyeme iterum regerminant, plures stolones ex medijs corticibus ferentes, idque etiam per ætatem erutz, & domi appensæ: eruunt autem, ne in terra putrescant. Hæ igitur iterum defixæ in terram caules ferunt ex medio foliorum cubitales, & concauos, ventre quodam medio: in cacumine autem veluti pilam floribus constantem candicantibus, & vasculis paruis; in quibus nigerrima continentur semina: quibus perfectis tota planta exarescit:

crescit : sic semina Ceparum gratia seruntur ; Ceparum autem seminis tantum, ut Plinius testatur stolones autem antequam caulescant primo vere, dum tenelli sunt, seruntur in cibis, quas Cepas Portarias vocant ; nam candida ceruice constant, ut Porrum . Antiqui plura genera cognouerunt, omniaque fatiua ; nam Theophrastus multa regione cognominata tradit ; alia ob culturam ; alia ob propriam naturam differentia ; Quandam igitur Setaniam vocant, quasi Panis Setanij modo dulcem, paruum tamen : aliam Schistam ; quia cultura in partes finditur, dum externa folia vere detrahuntur, ne in caulem crescat, sed in caput : quod quidam omnibus contingere arbitrantur, si detrahis foliis prohibeantur seminescere . Est enim Ceparum natura : ut deposita in terram multos stolones ferat, quorum vis si prohibeatur, ne sursum vergat, sed inferius, caput totidem diuisuris crescit, quot stolones fuerint . Tertiam A scoloniam, cuius peculiaris natura est ; sola enim inter fissiles radice constat veluti in fecunda ; quae neque augeatur, neque proficiat ; idcirco non radice seritur, sed semine . Serunt autem tarde prope Ver, deinde cum germinauerint, transferunt : perficiuntur autem citius quam caeterae, ut simul cum caeteris, aut etiam prius euellantur : quod si diutius relinquuntur in terra, putrescunt : plantae caulem edunt, & semen tantum modo gignunt, deinde exinaniuntur, & inarescunt . Quamuis autem hodie Bulbosum quoddam genus, vulgo A scalonium vocetur, non tamen praedictum Ceparum genus est ; seritur enim hoc radice tantum non semine, ut suo loco ostendetur . In Creta peculiaris Ceparum natura A scolonis proxima, ni forte vel eadem dici debeat : nam genus hoc semine satum in radice crassatur ; depositum vero in caulem, semenque fundit sine capite, saporeque dulce est, e conuerso quam in caeteris ; caeterae enim omnes depositae melius celeriusque perficiuntur . Significare autem videtur, Creticam Cepam satam tantum, non transpositam, ut in caeteris fit, crassari in caput nam alioqui, quod commune omnibus est, proprium dixisset : semine enim omnes seruntur, transpositae tamen pleraque meliores, & crassiores proueniunt, excepta Cretica : haec enim transposita caulescit anno primo : caeterae anno secundo capitibus depositis caulescunt . Omnes post Arturum proueniunt, tepido adhuc sole, ut depositas imbres occupent : proueniunt autem tum integris tum concisis capitibus, sed non simili germinatione : nam ex inferiori parte gignitur Ceba, ex superiori herba tantum : si secundum reatitudinem omnino scindantur, germinare nequeunt . De Ceba in vniuersum haec passim scribit : duplicem habet radicem ; vnā carnosam, corticosamque ; alteram, quae ex illa prodeunt : folia statim ab radice, concava, caulem vnum laeuem : seritur radice ; nam si non euellatur, multiplicatur : capitari aliquando in fistula traduntur . Plinius eandem ferme habet hystoriam, addit autem Amittorninam

ternam Cepam solam capite feri, Allij modo, cum reliquæ semine ferantur: sed hanc nos inter Bulbos rectius ponendam censemus. Schistam autem, & Aiscaloniam condi: Dioscorides Cepam aliam tradit longam, aliam rotundam, item ruffas acriores, quam candidas; & siccas quâ virides; & crudas quam coctas.

C A P. I I I.

DVo apud nos feruntur Cepis affinia, quæ radice tantum feruntur, non semine, instar Allij: vocant vulgò, has quidem Maligias; illas vero Aiscalonias: utraq; parvæ: corticibus constat ut Cepæ; sed pluribus veluti nucleis, in unum coheuntibus, numerosa sobole circum agnascante: caulem raro edunt, & semina; cum tota ferme earum vis in sobolem tendat: folia fistulosa, sed angustiora quam Cepæ; differunt inter se; nam Maligiæ oblonga figura constant, vere tantum, dum in fronde sunt, cibus vtilis; nam ætate cum acrimonia amaritudinem contrahunt & succum quemdam lacteum: idcirco feruntur tantum pro semine, non pro cibo. Aiscaloniæ vero obrotundæ sunt: angustissimis foliis, quamdiu in fronde sunt, inutilis ob exilitatem, sed ætate capitibus perfectis, cum folia arefcere incipiunt, eruuntur pro cibus, & pro semine: esitantur ex oleo & Acero grata acrimonia, appetentiam excitante; & Venerem: Præstantissimæ oriuntur in agro Pistorienti, nucis fere magnitudine, dulcissimæ. Puto hos Bulbos exulentos fuisse apud Antiquos; de quibus Theophrastus inquit sparsim: radix vescenda, multis tunicis constat, aliis, atque aliis obducta; ut Cepæ: duplex autem genus radicum; vna carnosa, corticosaque; altera, quæ ex illa prodeunt; ut dubitetur, an radix sit, quod in caput excrescit; nam solum videtur radix esse, quæ de capite per medium pendent, reliquum cima & fructus: alioqui enim radix Bulbi caule carebit. Seritur radice; nam radix diuturna, cum tamen sit annicaulis, & à latere germinat; vnde plures redduntur: caulis sine foliis Bulbosis omnibus: folia sine pediculo, statim ab radice valde angusta: ex seminibus non simul exit anno primo, sed partim anno secundo. Bulborum plura Genera, quæ differunt magnitudine, colore, figura, sapore, quippe cum adeo dulces quibusdam in locis exeant, ut crudi mandi facillime possint. Et genus quoddam in littoribus nascens, lanam sub primis tunicis habens medio loco inter internum, quod manditur, & externas tunicas: sunt ex ea funiculi pro calceis & alia vestimenta; qua de causa Lanatum id dici possit, non capillare, ut Indicum. Vidi hoc genus Bulbi lanatum, ex Orientalibus allatum, specie in totum simili nostris Bulbis sylvestribus, quas Cepas Caninas vocamus; colore rubicundo; lanam continebat candidâ, in tra primum

corticem. Plura autem Bulbosa recenset Theophrastus, nec pauciora Bulbis, scilicet Leucoion. (Plinius Acrocorion legit) Bulbinam, Op-
 pitionem, Cyrcem, & Sisyrrinchium, de quibus paulo mox dicemus. Plinius ad Bulborum genera Scyllas reducit & Aron: sed agens, de qui-
 bus nunc dicimus, inquit ex Theophrasto, reliqua Bulborum genera dif-
 ferunt colore, magnitudine, suauitate, quippe cum quidam cruda man-
 dantur, vt in Chersonesso, Thaurica: post horum in Aphrica nati lau-
 dantur, mox Apuli. Cato celebrat Megaricos: plurimum inest femi-
 nis omnibus, celerius tamen proueniunt satæ Bulbis circa latera natis. Sed quæ subiungit Aro conueniunt, desumpta ex Theophrasto, cum
 inquit, & vt crescant, folia, quæ sunt in his, ampla, deflexa, circa obrun-
 tur. ita succum omnem in se trahunt capita. Quæ autem paulo post
 tradit, Bulbis conueniunt. Effodiuntur Bulbi ante Ver; at deteriores il-
 lico fiunt, si finduntur: signum maturitatis, folia inarescentia ab imo,
 verustiores improbant: item paruos & longos: contra rubicundis, ro-
 tundioribusque laus, & grandissimis; amaritudo plerisque in vertice
 est, media eorum dulcia. Idem Plinius inter Cepas Bulbum nostrum
 videtur intellexisse, cum inquit: feritur Amiternina frigidis & humidis
 locis, & sola Allij modo capite. Dioscorides Bulbos excellentes omnes
 acrimoniam habere testatur, quosdam vero etiam amaritudinem, & Scyl-
 læ saporem. præfert ex Aphrica aduectos, rufos, stomacho & aluo viles.
 Galenus de eisdem Bulbis inquit mandi ipsorum radicem, sine foliis, ve-
 re autem interdum & ipsorum Asparagum: amaritudinem & austeri-
 tatem habere, quæ elixatione debeat: paucam tollerare elixationem:
 assari quoque: mundi & crudos, ad cibi appetentiam excidandâ, placere
 ex aceto, oleo, & Garo: ex eorum vsu semen augeri & ad Venerem ala-
 crioris reddi. Quæ omnia liquidò partim in nostris Ascaloniis agno-
 scimus, partim in Maligiarum capitibus: inest enim in iis Scyllina quæ
 dam amaritudo.

CAP. IIII.

BVLBVS syluestris, quidam Hyacinthum syluestrem vocant: in
 campis sponte nascitur: tenuius domestico: foliis exilioribus
 ferme ad Crocum accedentibus, fistulosis: cauliculo palmum
 alto, in quo ineunte vere flosculi sunt cærulei, concaui, ac deorsum in-
 clinati. Bulbi subrubentes, amari, magnitudine Auellanæ. Theophra-
 stus Bulbi florem inter coronarios recenset; quidam enim inquit Bulbi
 quoque florem coronis inserunt: floret inter vernos: ex quibus hoc ge-
 nus Bulbi significatur. Plinius syluestrium inquit Bulborum florem,
 quem Anemonem vocant, inter coronarios esse.

C A P. V.

I NTER Bulbos syluestres duo oriuntur apud nos; quas Cepas caninas vocant, aut Anguinās; quia folia humi serpunt, intorta, anguis modo, prælonga, non fistulosa, sed sinuosa, veluti lorum: caule dodrantali, erecto, in cuius cacumine, stamina quædam insunt, coloris cærulei elegantissimi, in purpuram vergentis: vascula autem seminis, à lateribus pendent sine flore: frequens nascitur hoc genus locis cultis, in aruis, & vineis. Alterum in cæteris prædicto simile, sed flosculis candidantibus, oritur in pratis palustribus. utraque florent æstate diutius, Bulbo rubicundo, grandiusculo, & oblongo: forte apud Theophrastum, Pothos fuerit (Theodorus Desiderium vertit) inter æstiuos flores. cuius genera duo; vnum, cui flos Iacyntho similis: alterum de color, album, quo in sepulchris vti mos est, quod & diuturnius est. Eadem Plinius de Potho habet: potest apud Plinium intelligi, Bulbina; de qua inquit, Bulbinam à Græcis vocari herbam Porraceis foliis; rubicundo Bulbo. Aliter tamen Theophrastus Bulbinam accipit, ut inferius patebit: sunt &, qui Bulbum vomitorium apud Dioscoridem hunc putent, cum tamen cortice nigro apud eundem tradatur, non rubro.

C A P. V I.

Q VÆDAM peregrina apud nos nomine barbaro Dulipan vocatur; alij Hyacinthum album vocant: caule cubitali, crasso: coma in cacumine, veluti umbella: floribus candidis, latifoliis: vasculis nigris: Bulbum fert grandiolem, quam prædicta genera, cortice nigro: folia quoque maiora, sed simili modo prælonga, & strata. hanc putauerim Bulbum vomitorium esse; describit enim hunc in modum Dioscorides: folia habet Bulbo esculento longiora, & magis in Lori modum formata: radicem similem Bulbo, cortice nigro. Plinius folia tribuit nigra, cæteris longiora.

C A P. V I I.

H YACINTHVS radice seritur, floris tantum gratia; placet enim non tantum color cæruleus, læuiter in purpuram vergens, sed multo magis odor: Bulbos fert Cephæ Caninæ similes; & folia similiter excavata, subrecta, non strata in terram: caulem palmarem, in quo tres, aut quatuor insunt flores, à latere dispositi, oblongi, concaui, ac dissecti: incipit florere mense Februario: Alterum genus in syluis nascitur,

nascitur, exiguum, non ultra quatuor digitos à terra se extollens : flosculis breuioribus, magis dissectis, colore viuaciori, sed odore infirmo. Dioscorides folia tribuit Bulbi : caulem dodrantalem, læuem, minimo digito tenuiorem, herbacei coloris, cui insidet coma incurua, floribus purpureis plena : radicem quoque Bulbo similem. Theophrastus Hyacinthum numerat inter flores coronarios, & montanos, florentes cum Viola nigra : esse vrbanam & syluestrem : vtriusque florem plurimum perdurare. Plinius eadem ferme confirmat : addit autem Hyacinthum comitari duplicem fabulam, præferentem luctum eius, quem dilexerat Apollo, aut ex Atiacis cruore æditum, ita discurrentibus venis, vt græcarum literarum figura. Al. legatur inscripta : quæ nota non in bulboso Hyacintho est, sed in altero flore eiusdem coloris, quem Capuccium vocamus; de quo alibi dicitur.

C A P. V I I I.

SCYLLA grandissima quædam Cepa est, figura tamen Bulbi : oritur in scopulis Apuliæ plurima, acerrimi, & amari saporis : ideo Medicis tantum in vsu : hyeme germinat etiam si appensa domi fuerit, vt Cepa : foliis multiplici ordine inuicem conuolutis, latioribus, Porro breuioribus, ac virentibus, quæ amittit in æstate, bulbis circa latera ortis : Autumnno caulem nudum fert tricubitalem, vndique plenum floribus candidis, foliatis, sub quibus parua continentur vascula ; paucis intus seminibus, oblongis, ac nigerrimis : Bulbi color ruffus : reperitur & nigra in montosis procul à mari. Theophrastus de Scylla hæc habet; Planta cum terrestris sit, in mari tamen viuít : radicem multis tunnicis habet corticosam, duplicem, vt in cæteris capitatis : alteram quidem carnosam, corticosamque : alteram, quæ ex illa prædeunt, vt ambiguum sit, an radix sit, quod in caput excrefcit : Ipsa diuturna, cum tamen sit annicaulis, ideo radice feritur inter syluestrias; à latere enim germinat ; vnde plures redduntur : folia sine pediculo statim ab radice latera : caulis prius exit quam folia è latere radicis, tum flos emergens, insidet terno prouentu, qui terna arandi tempora significet ; floret enim particulatum incipiens ab imo : cum senuerit caulis, tunc foliorum exortus, multis postea diebus inceptat : germinat ante Narcissum : suspensa diutius viuít, arceat veneficia fata ante portas : omne Scyllæ appositum facilius germinat, celeriusque augetur, præcipue Ficus ; nam & minus à verimibus infestatur. Plinius inter Bulbos nobilissimam esse Scyllam inquit, quamquam medicamini natam, acetoque exacuendo : nec vili amplitudo maior, sicut nec vis asperior : duo genera medica : masculus, albis foliis : femina : nigris : & tertium genus est cibus gratum, Epime-

nidium vocatum . seminis plurimum omnibus , celerius tamen proueniunt fatæ , Bulbis circa latera natis . de Epimenidio paulo mox patebit . Apud Dioscoridem miras Scyllæ facultates legere licet , quamuis eam non describat ; addit autem alterum genus , quod Pancratium vocat : radix inquit est Bulbo magno similis , subrufa , aut subpurpurea , gustu amaro & feruente : foliis Lilij , longioribus , eiusdem facultatis cū Scylla . Plinius de Pancratio inquit : aliqui Scyllam pusillam appellare malunt : foliis albi Lilij , longioribus , crassioribus : radice Bulbi magni , colore ruffo : An hæc fuerit quæ Moly Homericum vocatur ?

C A P. I X.

MOLY Homericum vocant Bulbum in montibus ortum , qui longe minor est Scylla ; sed foliis maioribus , subrectis , tribus , aut quatuor , ab imo se amplectentibus ; quibus summis aliquando tuberculus inest , veluti paruus bulbus , quo tamquam sobole nascitur : quod in nulla alia planta , adhuc est animaduersum , vt sobolem in foliis ferat : caulem ex medio foliorum profert ineunte vere , cubitalem , & ampliorem , in cuius cacumine , coma rotunda insidet , tamquam umbella : floribus candidis , aut subrubentibus , & vascula nigris feminibus , vt Scillæ . Dioscorides de Moly , inquit : folia fert Graminis , latiora , humi sparsa : flores Leucoio similes , lactei coloris , minores , ad Violam purpuream accedentes : caulem candidum cubitorum quatuor , in cacumine inest , quippiam Allij specie : radix autem parua , bulbosa . quæ profecto descriptio parum quadrat prædictæ plantæ . Theophrastus de Moly inquit : apud Phaneum exit , & affirmant apud Cylleenam esse , quemadmodum Homerus dixit , radice rotunda , non abssimili Cepe : folio Scyllæ : vsus eius contra veneficia summa : non tamen effodi difficulter , vt ait Homerus . Plinius laudatissima inquit herbarum est Homero teste , quam vocari à Diis putant Moly ; at inuentionem eius Mercurio assignant , contraq; veneficia summa demonstrant : nasci eam hodie circa Phaneum & in Cylle Arcadiæ tradunt ; specie illa Homericæ : radice rotunda , nigraque , magnitudine Cepe : folio Scyllæ : effodi eam difficulter ; Græci authores florem eius luteum pinxere , cum Homerus candidum scripserit . Inueni è peritis herbarum Medicis , qui & in Italia nasci eam dicerent , afferrique Campania mihi aliquot diebus effossam inter difficultates saxæas : radice triginta pedes longæ , ac ne sic quidem solidæ , sed abruptæ . Hæc Plinius . An Homerus ipsam Scyllam nigram intellexit , difficulter fodi ; quia inter saxa oritur ? nam & Scylla , cōtra veneficia laudatur . sed Dioscorides , folia Graminis tribuēs & strata , aliā intellexit . Ideo hāc Pancration potius esse reor inter Scyllas .

C A P. X.

O RGNITHOGALON, vulgò autem lac gallinæ, flos quidam est lacteus, vere in aruis emicans : caule palmum alto : ramulis quatuor, aut quinque ; quibus summis flores singuli insident figura stellæ, candidissimi, qui recedente sole clauduntur, & viridem tantum colorem ostendunt : fructus striati : folia ab radice tantum tenuia, vt Croci strata : bulbus candidus, tenaci succo constans, sapore dulci. alterum genus, foliis constat Graminis, similiter humi stratis. Dioscorides inquit cauliculus est tener, candicans, tenuis, duorum palmorum : ramulis in summo tribus, aut quatuor ; à quibus flores prodeunt, foris herbacei, & cum hiantes se pandunt lactei, in quorum medio capitula sunt Cachryos modo præsecta, quæ in panes recipiuntur, vt Melanthium : radix bulbosa, cruda, & cocta manditur ; Apud Plinium Orgnithogale vocatur : semipedali caule, & reliquis notis à Dioscoride traditis. Theophrastus Bulbinam vocat, inter bulbosa quidem ; quia radix rotunda, sed candida, nequaquam squamosa : & Athenæus, quæ inquit Bulbinæ dicuntur, meliorem habent succum quam Bulbi, non tamen ita stomacho conferunt ; quia dulcedinem habent cum crassitie : pro asperitate tamen faciles sunt ad excernendum. Sed Plinius Bulbinam Porraceis foliis tradidit ; rubicundo Bulbo, quæ nothæ nostræ Cæpæ Caninæ conueniunt.

C A P. X I.

BVLBVS quidam est Orgnithogalo similis, sed in asperis & petrosis nascens : foliis latioribus, longioribus, similiter stratis : caule simplici, cubitali, altiorique, vndique floribus ornato, vt Scyllæ ; sed flores Orgnithogali & fructus. reperitur & flore luteo in montibus : vnum quidem eiusdem altitudinis cum prædicto, alterum vero breue, dodrantem non excedens : omnibus folia Graminis, aut Cæpæ Caninæ, sed angustiora. huic videtur conuenire Moly descriptio apud Dioscoridem ; folia enim tribuit Graminis, latiora, humi sparsa : flores Leucoio similes, lactei coloris, minores, ad Violam purpuream accedentes : sed caulem cubitorum quatuor adhuc non vidimus, in cuius cacumine inest quippiam Allij specie : radix autem parua bulbosa : has quoque Plinius indicasse videtur, cum inquit : Græci Authores, florem eius luteum pinxere : quoddam enim genus, luteos flores fert, quoddam candidos, non tamen id Moly Homericum dici possit, vt superius patuit. Theophrastus forte Epimenidium hanc vocauit inter Scyllas ; inquit

inquit enim : radix vescenda, non omnis Scillæ, sed Epimenidiæ vocatæ, quæ ab usu nuncupata est : hæc angustiori folio, & læuiori constat quam reliquæ. Plinius inquit : tertium genus Scyllæ cibus gratum, Epimenidium vocatur angustius folio & minus aspero.

C A P. X I I.

PORRUM femine tantum seritur in hortis, vtile cibus futurum, an-
no secundo; nam anno primo à satu exile est, & acre; eius natura
est crescere in ceruicem longam, & crassam, magis quam in ca-
put: adiuuant & cultura, densius serentes; transferunt autem anno se-
quente, circum obruentes altius firmum, vt candorem, teneritatem si-
mul, & dulcedinem acquirant vsque ad folia: constat tunicis multipli-
cibus, longe tenuioribus quam Cephæ: foliis subalbidis, prælongis, lati-
tudine duorum digitorum, canaliculatis, non tamen fistulosis, se inui-
cem amplectentibus, duplici ordine: caulis ex medio foliorum exit, se-
cunda æstate, cubitalis, in cuius cacumine; comam gerit rotundam ca-
pitis modo floribus candidis; & vasculis paruis; seminibus nigris.
Græci Prason vocant, de quo Theophrastus (parim inquit: exit a satu
die decimo nono, nonnumquam vigesimo: seminis ætas recentior ma-
turius prouenit: melius autem & lætius prouenit aceruatim satum, &
in Laciniis colligatum: assurgit vno caule, & læui, bimatu fructificat:
est seminis sæcundissimum, subtus suo latere promit bulbaceum quod-
dam, ex quo foliorum ortus caule arefacto, & semine sublato; sed quia
capita non in usum veniunt; ideo non leguntur siccanda, nec hoc modo
seruatur. Plinius tamquam in duo genera distinguit: sectium, & ca-
pitatum appellans, cum tamen ratione quadã culturę differant; vt enim
sectiua nascantur, densius seri oportere, quod genus summopere Neroni
placuisse testantur, vt crescât in caput, & rarius serenda, & cum transfe-
runtur, sũmis foliis leniter recisis, capita retrahenda, ac extremæ tunica,
aut læuiter sarculo conuellendæ radices, vt delumbatæ alant. Antiqui si-
lice, aut tegula subiecta, capita dilatabant: sectium autem videtur ap-
pellasse, quasi scissile; quia adeo hærent inuicem, vt vnum ex multis con-
stitutum videatur: hoc genus non transferunt, sed in eadem area relin-
quunt, donec deficiat, semper stercoreantes: læto enim solo & firmo gau-
det, cum tamen rigua oderit: seritur femine ab Aequinoctio Autumni:
Dioscorides capitatum Porrum vocat, seiungens ab altero, quod tam-
quam syluestre ponitur, scilicet Ampelopraso. Athenus capitatum in-
quit, quod Porrum etiam vocatur, meliorem habet succum, quam Car-
tum: mediocriter extenuat, & nutrit, & est ventosum. idem testatur se
vidisse magnum Porrum capitatum, nõ minus Rapa, vel Rhapsano rotundo.

C A P . X I I I .

AMPELOPRASVM sponte provenit locis calidis , & collibus amœnis ; tenuis Porro : foliis angustioribus , virentioribus , & quasi triangulis : numerosa sobole : cauliculo dodrantali : floribus in cœsumine tribus , aut quatuor , candidis , pendentibus , quodam Allij odore . Plinius in genere sectiui Porri hoc intellexisse videtur , cum inquit : sectiui duo genera : hoc herbaceum folio , incisuris eius evidentibus , quo vtuntur medicamentarij . est enim , vt alibi scribit , sub nomine Ampeloprasi , quod in vineis oritur , foliis Porri , ructu grauis , contra serpentium ictus efficax , & quæ sequuntur . cum vero inquit alterum genus suauioris folij , rotundiorisque , incisuris læuioribus , satium intelligit : quo enim rotundius est , eo minus sectionis vestigium apparet : quo angulosius , eo incisuræ sunt euentiores . Quid si Portum vtrumque sectium Gethyum dicamus apud Theophrastum , cuius meminit inter Cepas : inquit enim : Gerhyum vocatur quiddam sine capite , & quasi longa ceruicæ constans , ob id germinatio tota in fronde , sæpiusque retondetur , vt Porrum : qua de causa semine feritur , non deponitur . De eodem hæc sparsim scribit . si totum , quod in terra conditur , radix sit , caule omnino carebit : multis tunicis constat : folia concaua : exit à satu decimo aut duodecimo die : seminis ætas recentior , maturius prouenit , bimatu fructificat , vnicale : annuus est caulis , quamuis radix diuturna sit ; nam suo latere promit , veluti quoddam bulbaceum caput , ex quo foliorum ortus , caule tamen arefacto , semineque sublato : sed quoniam eius capita , minus vsui sunt , idcirco siccanda minime leguntur , ac proinde numquam feruntur . Plinius de Gethyio pauca quædam ex Theophrasto transcribit . Galenus cum scribit libro duodecimo Metodi quoddam genus Ceparum Carton à græcis vocari , quo hesitato cum pane dissenterias quidam illico sanabant , licet multi acrimoniam medicamento conuulsi interiere : forte Gethyum intellexit . Athenæus de Carto . (in quo loco Hermolaus non Carton legit sed Caron) inquit magna est Pastinaca , quæque facile augetur , meliorem habet succum quam Pastinaca , magis calefacit , vtrinamque magis eiect , stomacho confert , facileque digeritur , vt Diphilus est author : statim autem de Porro capitato subiungit : capitatum inquit , quod Porrum etiam vocatur , meliorem habet succum , quam Cartum , vt idem ait Diphilus : & paulo post : Epenctus capitatos Porros Gethyllides ait vocari . sunt qui dicant hoc esse vocatum Gethyum , esse autem Gethya similia Ampeloprasi . Apud Aristophanem Gethyorum radices habere Allij naturam . cum igitur apud græcos capitati tantum Porri fiat mentio inter satia , factiui au-

tem nequaquam, suspicionem affert non mediocrem, ne Gethyum intellexerint ipsum Porrum satium comprehendentes etiam aliquando, & sylvestre, cui inest quædam Allij natura: satium autem à quibusdam Canton vocatum est, Pastinaca grandius, quod nostrum est vulgatissimum Porrum. Galenus de Ampelopraso inquit veluti agreste Porrum est, domestico acrius, & siccus, mediam quamdam facultatem inter Allium & Porrum habens: sunt, qui ea toto anno seruant, aceto condita, quo modo fieri in cibis, præstantiora, & minus vitiosi succi participatia.

C A P. X I I I I.

SCORODOPRASVM ab Allio & Porro nominatum, peregrinã apud nos est, in totum Porro satium simile, tum foliis, tum caule, floribusque, sed capite constat Allij, in quo nuclei pauci sunt crassissimi, figura fermè Castaneæ, colore cãdido, sapore insuavi, minus acri quam Allium. Dioscorides inquit magnitudine Porrum equat, qualitatum Porrij & Allij particeps. coctum dulcescit vt Porrum, quo vsu transit in olera. Galenus gustu & odore mediam qualitatem participare tradit inter Allium & Porrum, & vtriusque vires.

C A P. X V.

ALLIVM satium initio ceruice constat longa, vt nostrum Porrum, tenuiori tamen: foliis quoque paulo angustioribus: sed caule vt plurimum nullo: nulloque semine, ideo radice tantum feritur: aliquando tamen caulescere tradunt, ac semen ferre, quod satium transire in sylvestre; Aestate aduentante crescit in caput ceruice extenuata: caput intra tenuissimas & candidas membranas nucleos habet oblongos, tunica subrubra obductos, odore valide, ac persisterante: sapore feruente: nucleis feritur hyeme tamquam sobole, Aglitas Græci vocant, vnde vulgo Aglietti dicuntur nuper nati, assumuntur in cibis & cruda & cocta, tum recentia tum siccata. venenis aduersantur, præcipuz viperæ, & fungorum assumpta in vino. Græci Scorodon vocant. Affertur genus quoddam ex Africa capitibus ingentibus. Theophrastus seri Allium tradit ante solstitia, aut paulo post, nucleatim diuisum: Discrimen eorum, quod aliud præcox, aliud serotinum habetur: esse enim quoddam, quod sexaginta diebus perficitur: Differunt præterea magnitudine singulari, cuiusmodi est, Cyprium vocatum, quod non decoquunt, sed ad intinctus terunt mirum in modum eius spuma se attollente: quædam etiam sunt, quæ nucleis non constant. Dulcedo autem, odor, & crassitudo pro regionis diuersitate & cultu contingere videtur.

vt in aliis plerisque : perfici etiam semine potest sed tarde : primo etenim anno caput accipit Porri; sequēte discerni incipit in nucleos ; tertio red-
ditur perfectū, nec quicquam deterius : sed quidā melius deposito existi-
mant : eius radix tota curuatur, cū nucleus intumescere incipit, dein au-
ctus iterū in nucleos discernitur, & ex vno plures fiunt, dū caput cōsum-
tur : super fistula quoq; capitari potest : lēni caule constat, vnicaulis; fo-
lia statim ab radice ferens. Plinius de Allio scribit, tenuissimis velatur mē-
branis, quæ in vniuersum separantur : mox pluribus coagmentatur nu-
cleis, & his separatim vestitis asperi saporis, & quo plures nuclei fuere,
hoc est asperius. Tēdium huic quoque halitu, vt Cepis, nullum tamen
coctis. Generum differentia in tempore. nam præcox maturescit sexa-
ginta diebus : tum in magnitudine : Vlpicum quoque in hoc genere Græ-
ci appellauerunt Allium Cyprium, alij Antiscorodon (vel Aphroscoro-
don, vt Columella vocat) præcipue Aphricæ celebratum inter pulmen-
taria ruris, grandius Allio, tritum in oleo & aceto, mirum quantum in-
crescat spuma : addit & culturæ rationem, & alia quædam ex Theophras-
to. Dioscorides satium Allium quoddam in Aegypto singulari ca-
pite nasci tradit, vt Porrum, dulce, læuiter purpureum, atque paruum :
Alibi grandius candidum, cuius nucleos, quibus coagmentatur, Agli-
thas Græci vocant, alij spicas vertunt.

C A P. X V I.

ALLIUM syluestre passim in aruis & vineis nascitur, capite par-
uo, singulari, solido, nullis nucleis, colore subrubente : caulem
fert tenuem, prope cubitalem : paucis foliis, Tereti figura, in
multam longitudinem productis : in cacumine caulis capitulum fert ro-
tundum, ex nucleis paruis constantem ; è quibus flosculi exeunt subru-
bentes sine semine : propagatur autem nucleis prædictis, tamquam so-
bole reperiuntur ij sæpe in Triticis, vt panes Allij odorem fastidientem
retineant. Dioscorides Ophoscorodon vocat, quasi Allium anguinum.
Plinius hoc genus Allij inquit Alum vocari in aruis sponte nascens :
quod aduersum improbitatem alitum depascentium semina, coctum ne
renasci possit abiicitur, statimque, quæ deuorauere aues, stupentes ma-
nu capiuntur, & si parum commorauerent sopitæ.

C A P. X V I I.

ALLIUM Vrsinum in syluis nascitur tenui capite, & solido : fo-
liis latis, vt Lilij : cauliculo dodrantali, in cuius cacumine flo-
res sunt candidi : semina autem nigra : tota planta Allium re-
doler. Alterum in eisdem locis nascens angustiore folio, veluti Grami-
nis : umbella in cacumine, candida, pulchra : scatet multo semine, ni-
gro,

gro, acerrimi odoris. Plinius de primo loquens, inquit: est & syluestre, quod Vrsinum vocant, odore molli: capite prætenui; foliis grandibus.

C A P. X V I I I.

DENS Caninus vulgo appellatur in syluis capitulo veluti Allij, nucleo candido, specie dentis canini, vnde bina tantum folia ineunte vere exeunt, breuiora Lilio, latioraque, subrubra, ac maculosa: cauliculus ex medio foliorum exit, quatuor digitorum altitudine, in cuius cacumine vnicus flos, ex candido subrubens, Lilio syluestri similis, paruus. Hunc puto Mithridation primum Crateuz apud Plinium, cui folia duo ab radice Acantho similia: caulis inter vtraque sustinens roseum florem; Acanthi autem Vrbaneæ folium elatum, longumque tradit, quod nequaquam ab hoc discrepat.

C A P. X I X.

HERMODACTYLVS vulgo appellatur solidus Bulbus, figura Castaneæ, colore candido, succo lacteo, cortice ruffo: ruffescit quoque Bulbus, cum exsiccat: floret in Autumno, ante foliorum exortum Croci modo; vnde quidam Crocum syluestrem vocant: flos illi similis, candicans: folia hyeme erumpunt tria, aut quatuor, vt Scilla, modo angustiora, modo etiam latiora, fere Ellebori albi modo: vere folliculus in medio foliorum inclusus apparet, digitalis crassitudinis, oblongus, aliquando vnicus, aliquando geminus: seminibus intus rotundis, duris, & subruffis: oritur in montibus latiore folio: in campesribus autem incultis & harenosis angustiore folio. Affertur quidam ex Orientalibus inter merces, quo Medici vtuntur ad purgationes: Bulbus est vegetior, plenior, ac durior, candidus, etiam si siccus sit. Dioscorides Ephemerum vocat venenis ascriptum, quod & Colchicum appellari tradit, & Bulbum Agrestem: florem ædit in fine Autumni, Croci similem, candicantem: ab eo tempore folia Bulbi, sed pinguiora: caulem palmo altum, ferentem ruffum semen: radicem foris è nigra ruffescentem, quæ delibrata, candida, & mollis spectatur, succo lacteo, sapore dulci: in bulbo media quedam rima est, qua flos erumpit: strangulat comesta fungorum more. Alterum præterea Ephemerum tradit, quam Irim syluestrem cognominat. Theophrastum Ephemerum venenum esse inquit, vim diurnariam enecandi: fortiens: radiculam esse, quæ eadem die possit occidere: folium hanc habere Ellebori, notamque omnibus esse, seruorum in desperatione confugium. Mesues inter purgantia medicamenta Hermodactylum vocat radicem herbe montanæ: tradit

dit autem, vnum longum vt digitus : alium rotundum; ex quibus videtur significare vtrumq; genus Ephemeris : assumi autem ad purgationes rotundum : sed eius alium inquit album esse, alium ruffum, alium nigrum : eligi autem album, verè albedinis intus & extra, crassum, modice durum : nam laxus debilis est; ruffus autem, & niger mali sunt : ex quibus innuit id, quod ex Oriente ad nos affertur, crassum, & plenum, candidumque Hermodactylum esse, quo Medici vtuntur ad pituitam educendam ab articulis : nigrum autem & ruffum, quales apud nos nascuntur, improbari ob vim venenosam, vt in Colchico Dioscorides testatur. Serapio similiter distinguit album laudans, nigrum & ruffum latales esse, ob id Paulus Argineta seorsum ab Hermodactylo locutus est, & seorsum de vtroque Ephemero.

C A P. X X.

CROCVM vulgo Zafferanum dicitur : floret Autumno ante foliorum exortum : flos erumpit è terra digitali longitudine, in sex folia dehiscens, purpurascens, mediis staminibus ternis, longis, & in extremo crassioribus, quibus color ex pallido ad rubedinem vergit, tingens colore croceo : odor aromaticus, & validus; vnde & condimentis expetuntur, ac medicamentis roborantibus : folia ab radice capillaria exeunt tota hyeme : vasculum Ciceris magnitudine, oblongum : bulbus solidus, cortice capillaceo : seritur radice staminum prædictorum gratia, quorum est vsus. Alterum genus sylvestre in incultis nascitur inter scopas, copiosissimum in agro Pisano : floret post Brumam vsque ad æquinoctium vernum : flores modo candicantes, modo purpurascens : stamina exigua, & inutilia : bulbus minor. Theophrastus Crocum inquit natura herbaceum erumpit folio angusto, in capillamenti modum : sero floret, seroque germinat, quippe Virgiliarum occasu, paucis diebus, confestim florem edit ac folia, quinimo florem prius : radix multa, carnosa, in totum viuax : gaudet calcari, & melius ita euadit radice attrita pede inferius, ideo iuxta semitas, fontesque pulcherrimum exit : satus radice fieri assolet. Alibi inquit : florere incipit autumno statim primis imbribus, tam satium quam môtanum : quod sine odore est inter hiberna erumpit post Aphacam : folium angustius Bulbosis, caulero tantum floris sortitur : est inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur. Plinius ex Theophrasto eandem ferme descriptionem habet, de sylvestri inquit : optimum esse, ac serere in Italia minime expedire, areis decoquentibus ad scrupula vsque singula; seritur radicis bulbo : satium latius maiusque & nitidius, sed multo læuius degenerans, sed nec vbique secundum etiam Cyrenis, vbi semper flores laudatissimi : optimum vbi cumque quod pinguisimum & breuibus capillis.

C A P. X X I.

LONCHITIS à Lanceæ cuspidè cognominata, quidam Narcissum luteum vocant: folia fert Narcissi; latiora, & candidiora, prope radicè subrubentia: caulè rotundū, aliquando bifidū, aut trifidum, altitudine duorum dodrantū: duobus aut tribus foliis, quæ in caule sunt, contra quam in cæteris bulbaceis: in cacuminibus singulis, singuli flores insident lutei, magnitudine ferme Lilij, sed qui numquam dehiscant, reflexis tantum ternis foliorum labris postremis; ternis aliis coheuntibus, paruo relicto ostiolo: fructus postea insidet triquetrus, erectus, ex rotundo in mucronem fastigiatus, in quo semina continentur compressa, colore flauo: radix bulbosa, parua, rubicunda, oblonga, à cuius latere exit hyeme germen quoddam rubicundum, quod in longitudinem multam productum aliquando infra tellurem, aliquando supra egressum iterum defigitur, & alium bulbū gignit, vnde folium vnicum exit; ac procedente tempore caulis assurgit anno secundo, & vere floret: quo propagandi modo, areas implet certis interstitiis distans, vt exercitus videatur hastis erectis armatus: oritur in Apennino apud Bargenses. Dioscorides sic describit; folia habet Porri, latiuscula, & modice rubentia, plurima, à radice ad terram inclinata, pauca autem in caule, in quo flores pileola comicarum personarum ridicula representant, lutei quidem coloris (quamquam Græci codices non μέλινα sed μέλινα, id est nigra legant) album autem quid exerentes ceu ligulam ex hiatu ad inferius labrum: semen Lanceæ simile triangulum, cum primum erumpit; vnde appellatio; radix Dauco similis: nascitur in asperis & sitientibus locis, solum autem suspicionem aliquam afferre possit radix: nam bulbos nullam similitudinem cum Dauco habet. si autem accipiantur longæ radicum propagines, quas diximus, forte nullum fuerit absurdum. Plinius de Lonchitide inquit, non, vt plerique existimauerunt, eadem est quæ Xyphion aut Phasganion, quamquam cuspidi similis semine: habet enim folia Porri, rubentia ad radicem, & plura quam in caule: capitula personis Comicis similia, parua exerentibus linguam: radicibus prælongis: nascitur in sitientibus.

C A P. X X I I.

QVÆ in genere bulbaceo florem in summo fructus gerunt; sunt Narcissi, & quædam bulbaceis affinia vt testiculorum genera, & Iridis. Narcissus numerosis bulbis cõstat, crassioribus quam nostræ Ascaloniæ: foliis Porri, exilioribus, ac magis planis: caule dodrantali,

drantali, aut ampliore, ferme triangulo: floribus in cacumine ad terram inclinatis, candidis, foliatis, acetabulo quodam medio luteo, odore suavi, sed qui caput replet: fructus triangulus ferme pollicaris, membrana quadam veluti vagina inclusus, in quo semina nigra: oritur in montibus & læto solo: eius summa genera duo: alterum fert vnicum florem in singulis cauliculis ampliorē, candidiorē, & magis odoratū; cuius acetabulum in rubrum circulū desinit, non nisi in montibus oritur: Alterum comoso constat flore, qui & pallidior est, odore magis graui: descendit in plana: vtrumque vere floret. sunt & hyberna grandioribus tum foliis, tum caulibus. florent circa brumam vsque ad Ver: flos aliis geminus in singulis caulibus; aliis copiosior: omnibus calyx intus luteus. quoddam est cuius flores multiplici complexu constāt Rosarum instar. exrat & quoddam genus calyce prælongo angulosoque in Appeninis Liguriæ. Dioscoridis descriptio his pulchre quadrat: nam de Narcisso inquit: folia fert Porro similia, tenuia, multo minora, & angustiora: caulem concauum, sine foliis, vltra dodrantalem altitudinem: florem album, intus croceum, in quibusdam purpureum: radicem intus albam rotundam, bulbosam: semen veluti in tunicis nigrum, longum: pulcherrimus nascitur in montibus suavi odore: cæteri Porrum imitantur, & herbaceum quid præferunt. At Theophrastus varius. aliquando enim inter vernos flores numerat Narcissum, & Lirium, quos non describit, forte tamquam notos, prædictos intelligit distinctis nominibus, aliquando autumnales, alterum genus Lirij esse tradit, quem & Narcissum vocat, de quo paulo mox dicemus. Plinius partim à Dioscoride accipiens partim à Theophrasto confundit, tria genera tradens: vnum inter Lilia purpurea: alterum flore candido, calyce purpureo: Tertium cætera eadem: calyce herbaceo: foliis ab radice tantum, non in caule, vt Liliis. Duo vero genera à Medicis assumpta, scilicet duo postrema, quæ à Dioscoride tradita sunt: ex Theophrasto autem accepit de altero tantum Lirio loquente, tamquam de omnibus intelligens: ferotinos esse omnes Narcissos, & post autumnum florere.

C A P. X X I I I.

NARCISVS Marinus in harenosis maritimis nascitur: crasso bulbo: foliis candidioribus: crassiore caule: in quo flores terni, aut quaterni odorati, grandes, ferme Liliū æquantēs, concaui, incisus labris, candidi: calyce quoque candido, multum prominente, præciso: floret sub cane, & aduentante autumnno: fructus cæteris Narcissis similes, grandiores; Quidam Hemerocallē putant, quia id Liliū marinum à Dioscoride vocetur, siue Elium, vt Theodorus

dorus vocat in Theophrasto: aliam tamen ostendimus pro legitimo Hemerocalle,

C A P. X X I I I.

NARCISVS Aquaticus in humectis nascitur: foliis; & caulibus longioribus: floribus ex tenui pediculo pendentibus Calathi figura, sectis, colore candido, sine medio acetabulo. Alter in montibus nascitur breuior, & candidior: floret in fine veris. Quidam Leucoion vocant, quasi Violam albam; quia apud Theophrastum inter Bulbos numerari videatur, radice orbiculata, candida, & sine squamis. Plinius tamen cum ex Græcorum sententia Bulborum genera enumerat, Leucoij non meminit, nisi quis Acrocorion appellari ab eo velit: sed locus apud Theophrastum hoc modo intelligendus videtur: plura inquit ac pauciora bulbacea dici possunt, quemadmodum in Leucoio contingit scilicet Bulbinę & quę sequuntur.

C A P. X X V.

NARCISVS Autumnalis in montibus nascitur: constat bulbo nigriore, ac satis crasso: mense Septembri florem ē terra promit, breui cauliculo instar Croci, colore luteo, quo decedente fructus nullus apparet: paulo post folia erumpunt, humi strata, virentiora, & maiora quam cęteris Narcissi per totam hyemem: amittit autem ea aduentante vere. Theophrastus Liliū appellat, alterum genus, quam id quod inter vernos numeravit, eundem & Narcissum vocari tradit, de quo inquit: folium Albuici terrę proximum gerit, longe latius, modo Lilij: habet caulem sine folio, herbaceum, florem suo ferentem cacumine, in membrana, veluti vasculo inclusum, large amplum, colore Melinum (non μέλανα vt codices habent, id est nigrum) figura oblongum, qui decidens sponte germinat; idcirco qui colligunt, defigere eum solent: seritur & radice, quę carnosa, rotunda, amplexu, est; seruitur admodum: post Arcturum enim & circa æquinoctium floret. alibi de eodem inquit: caulis prius exoritur, quam folia, qui floris tantum est: flos enim eius plurimum festinat; neque fructum conspicuum parit, sed ipse flos vna cum caule desinit, & cum deflorescit, tunc folia exeunt: germinat post Scyllam: folium large emittit: radix nequaquam parua est, quāquam non magna, figura non absimilis Bulbo, verum non squamata. Dioscorides à Theophrasto videtur sumpsisse, cum inquit: fructum veluti in membrana nigrum, figura oblongum, quod Theophrastus flori ascribit.

C A P . X X V I .

BULBACEIS ascribi desiderant Asphodeli, Lilia, Irides, Testiculorum genera, & quæ iis affinia sunt. discedunt autem; quia radicum duplex substantia in his minus conspicua est, & caules in plerisque foliati, ac minus simplices: omnibus autem folia in longitudinem protensa, sine pediculo sunt, ut bulbosis: flores ut plurimum seminis foliis constant, & fructus triquetri: calida quoque natura omnium est, acris, & amara, cum crassa quadam humiditate. & in his quoque flos aliis ex sede fructus exoritur, ut Asphodelis, Liliis, Gladiolo: aliis in summo ut Iridi, Testiculis. Asphodelus folia ab radice fert Porri, longissima, non binis tantum ordinibus, sed pluribus in orbem dispositis: caulem nudum ex medio foliorum, bicubitalem, aliquando simplicem ut in Alpibus, aliquando ramosum, ut in Marittimis: flores numerosi, Thyrsos vestiunt, candidi, ex foliolis oblongis constantes: fructus magnitudine Fabæ, rotundi, valde duri; in quibus semina angulosa, aspera, & nigricantia: radices multas ex vno capite pendentes, veluti coaceruatos Bulbos, oblongos colore intus croceo; contra enim in his sit quam in Bulbosis; in illis enim caput in amplitudinem excrescit, radiculis pendentibus, extenuatis; in Asphodelis autem capite extenuato pendentes radices crassescunt in quamdam rotunditatem, oblongam. Dioscorides describit foliis maioris Porri: caule leui: flore in cacumine, quem Anthericon vocant: radicibus oblongis, rotundis, glandium effigie, acribus. Theophrastus sparsim hæc habet: plantam terrestrem in mari etiam viuere: caule proximo Ferulæ: foliis statim ab radice: radicem carnosam, oblongam, & Glandi similem vescendam. Plinius inter clarissimas herbarum ab Hæsiode & Homero decantatam; nam mandisemine tosto, & bulbo: seri ante portas Villarum remedio contra veneficorum noxas: radix Napis modicis similis est, neque alia numerosior, octuaginta simul aceruatis sæpe bulbis: caulis cubitalis, & sæpe duum cubitorum: foliis Porri syluestris: Græci caulem Anthericon vocauerunt; radicem verò idest bulbos Asphodelum: Nostri illud Albacum, & Asphodelum Hastulam regiam, quo nomine & caulem acinosum intelligunt. cuius duo genera faciunt, idest marem & feminam ut Dionysius tradit. Albuco scapus est cubitalis & amplius, purus, læuis, quem præcipiunt exitu mensis Martij, & principio Aprilis, cum floruerit, non dū semine eius intumescente, demeti, findi, ac sicari ad cibos: nascitur in syluis. eorum igitur, qui nascuntur apud nos, montanus fæmina dici possit; quia simplicior; Marittimus autem Mas, quia ramosior. neuter tamen hodie in cibos venit.

C A P. X X V I I.

PHALANGIVM Asphodelus parvus dici possit; nam in totum Asphodelo simile: multo angustioribus foliis, brevioribusque: cauliculis ferme cubitalibus, modo simplicibus, modo ramosis: floribus latoribus, candidioribus, & magis patulis: radículas fere exiles: nascitur in asperis. Dioscorides Phalangium laudat ad Phalangiorum & Scorpionum ictus; cui ramuli duo, vel tres, vel plures insunt, in diuersa tendentes: flores candidi Lilio similes cum incisuris: semen valde nigrum dimidiæ Lenticulæ figura, multo tenuiore: radix parua, tenuis, herbacei coloris, dum è terra eruitur: prouenit in collibus. Plinius eadem ferme habet.

C A P. X X V I I I.

ALTERVM genus in Sicilia oritur: foliis fistulosis, vt Cephæ, numerosis circa radicem: caulibus paulo altioribus, ramosisque: flore Asphodeli, exterius subrubente: radicibus pallidis. hæc toto ferme anno floret aliis subinde subnascentibus cauliculis. Si igitur Phalangij radices spectemus, huic magis conuenire quam superiori videntur: color enim herbaceus, *χλωρός* græcis dictus, sæpe pro pallido accipitur.

C A P. X X I X.

ASPHODELVS luteus appelletur planta apud nos peregrina; cuius radix in totum Asphodelo similis est; globus enim ingens est, veluti aceruatorum bulborum: caule autem Liliū præferet; rectus enim est, simplex, cubitalis, ac foliatus: numerosis foliis, angustis, prælongis, tereti ferme figura, colore Porraceo: prope verticem, vbi desinunt folia, flores numerosi circundant, veluti parua Lilia, lutei coloris: fructus rotundus, Asphodelo crassior, in quò semina sunt proportionè crassiora.

C A P. X X X.

LILIAGINES vulgò appellantur duæ Asphodelis affines: floribus crocei, figura, & magnitudine Liliij: quarum maior folia fert Asphodelo latoria, binis ordinibus, vt Porrum: caules cubitales, crassos, in cacumine ramosos: paucis foliis: flores amplos, colore quasi igneo, qui celeriter marcescunt. Altera minor in totum non excedens

excedens dimidium cubitum : floribus aureis : radices vtrique tenues, multæ ex eodem capite, vt in Asphodelo. maior in vere tantum floret; minor diutius prorogatur, aliis cauliculis subnascentibus. Hemerocalles videtur esse apud Dioscoridem, præsertim quæ Maior appellata est : nam de Hemerocalli inquit : folium, & caulem habet Lilio similia, herbacea autem vt Porra : flores in eo per singulos exortus ternos, aut quaternos diuisura Lilij cum dehiscere ceperint, colore autem per quam pallido : radicem habet Bulbo ingenti similem. videtur autem accipere globum radicem ingentem Theophrastus inter suffrutices coronarios recenset. prouenit inquit semine; nam & ipsa & radix lignosi Theodorus Elium vertit. Hermolaus in Dioscoride inter cætera nomina non Elium legendum putat, sed Liliū Marinum. Plinius Hemerocalles inquit : pallidum è viridi, & molle folium habet : radicem odoratam : atque bulbosam, quæ descriptio detruncata videtur, ac deprauata, vt patet conferenti cum Dioscoride.

C A P. X X X I.

ALOE peregrina in Italia seritur fistilibus locis, apricis, præcipue subtecto; odit enim imbres : folia fert pulpa & tenaci humore constantia, valde crassa, ex latitudine in teretem figuram desinentia : aculeis breuibus, & obtusis circa latera : radix vnica, breuisque, tenues fibras spargens : Autumno caulem fert nudum, & simplicem, Scyllæ similem : floribus concauis, & oblongis, deorsum inclinatis, colore luteo : vtuntur recentibus foliis contritis ad vulnera glutinanda, ad callos pedum sanandos : at succus amarus nequaquam extrahitur, qualis est Aloe ex India aduectus, colore Hepatis siccati. eius succi tria genera notantur : quoddam ad rubedinem magis vergens, cum teritur, puluisculum subcroceum reddit, Succotrinum vocant; quasi subcitrinum, quod optimum est; quia purissimum : Alterum Hepaticum nigrius, sincerum tamen : Tertium Caballinum liuidum, arenosumque, deterrimum, quamquam amarissimum. Dioscorides inquit Aloe Scyllæ similitudinem habet foliis pinguibus, crassis, in latitudinem modice se pendentibus, rotundis, & retrouersus conuersis : hæc & à lateribus ex obliquo maioribus interuallis striantur, & in spinulas desinunt retusas, & truncas : caulis eius non dissimilis Antherico est : flos albus : semen Asphodeli : tota graui odore, gustuque amarissima : radice vna, ceu palo in terram demissa : copiosissime in India nascitur; vnde succus quoque affertur : sed nascitur & in Arabia, Asiaque, & aliquibus marittimis locis & insulis, vt in Andro : non tamen idonea, quæ incidatur succi gratia : nec vtuntur ea nisi ad vulnera recentibus foliis : nam mirifice

conglutinat contrita & illita. succi duo genera inuehantur : vnum Arenosi, quod sedimentum esse purissimi cognoscitur : Alterum Iocinoris modo coactum . optima pinguis, nitida, sine arenis, colore ruffo, friabilis, Hepati similis, facile se diluens, & liquefcens amaritudine vehementi, improbanda nigra, & frangi pertinax. Adulteratur Gummi, quod & gustu intelligitur, amaritudine atque odoris intentione : & quoniam inter digitos detrita nõ soluitur in ramenta . quidam miscent Acaciam. Plinius eadem ferme habet : ex quibus patet nostrum non dissidere nisi florum colore.

C A P. XXXII.

ALTERVM genus nuper ex India Occidentali aduectum est, grandius, durius, spinis à latere robustissimis, aduncis : in summis autem foliis aculei recti sunt, veluti acus, colore purpureo : explicantur successiue folia è medio quodam veluti cornu abscedentia, vestigiis quibusdam relictis, ac si de industria picta essent, longitudine cubitali, substantia lignosa, ac fibrosa, vt si euellatur aculeus, qui in summo est, filamenta quædam robusta veluti acui appensa simul extrahantur : radices spargunt in obliquum summa tellure in multam longitudinem, vnde soboles enascitur viuacissima, quæ paucis annis crescit in arboream amplitudinem, vt palmæ caudex ; non tamen apud nos attollitur, neque floret ; audio in India arborem esse ingentem vnde trabes fiant : succum inesse dulcem, instar sacchari, qui ex foliis extrahitur : ex eius foliis contusis & maceratis extrahi Linum, quo lintea texunt mollissima, candidissimaque : fructum autem ferre Cyrtinis Mali Punici similem . Ecce dum hæc scriberemus, spectaculum pulcherrimum visum est in horto diligenter reffo, quem ruri amænissimum instruxit Reuerendissimus Antistes Tornabonius : nam vere ex medio foliorum scapus elatus est breuibus foliis, & raris, qui paucis diebus ad altitudinem vndecim cubitorum adoleuit simplex, & rectus, in cacumine circumquaque ramos spargens, veluti latam umbellam constituentes, in qua flores in æstate sursum spectantes, digiti longitudine, exterius herbacei, intus pallidi, explicantur in sex foliola : sed hi sine fructu deciderunt : aduentante autem hyeme caulis totus exaruit instar Ferulæ .

C A P. XXXIII.

LILIUM caule constat recto, ac simplici, bicubitali ; foliis prope radicem palmi longitudine, latitudine pollicis : quæ assidue breviora redduntur prope verticem : flores in cacumine terni, aut quaterni, pluresque grandes, candidissimi, ex foliis sex constan-

tes,

tes, reflexis labris, odore caput replente : fructus pollice crassior, oblongus : semina rotunda, ossea ex toto, nulla conspicua medulla, sedent in angulis septi; radici, quæ tenuis, & oblonga in fibras desinit, appendices quædam appositæ sunt sursum spectantes, succosæ, ac bulbosum quoddam caput efficientes, colore candido : feritur in hortis : duo alia genera in syluis nascuntur, quæ vulgò Martagon vocantur, & Lilia sylvestria. color alteri purpureas, siue potius carneus; alteri vehementer croceus : vtrique puncta insunt nigra veluti lituræ quædam floribus inscriptæ. caulis vtrique breuior, vix ad cubitalem altitudinem accedens. quæ croceum florem fert, pallidâ habet & radicem, & bulbosum caput, folia angustiora, quam domestici : florem vnum, aut duos sursum spectantes, figura & magnitudine æquales domestico. Quæ autem purpureum florem gerit, folia habet latiora, ex interuallis quaterna aut quina : summus caulis quandoque finditur; unde flores tres, aut quatuor paulo minores Lilio, deorsum spectant, labris vehementer recuruis. Theophrastus Lilia tradit colore differentia, vt Leucoion; nam neque desunt Lilia purpurea : vnicaulia inquit in vniuersum fere assurgunt, bicaulia raro : singulis caulibus alias vnum Liliium, alias plura exeunt : pars enim postrema effundit, quod rarius contingit. radicem habent copiosam, carnosam, & rotundam, Fructus auulsus germinat, & Liliium reddit, sed minus : lachrymosum præterea quoddam confluuium facit, quod & ferunt; nam sole siccata lachryma exire videtur : caulibus quoque concisis nascitur, & toto caule propaginato. vere floret cum Viola alba, aut paulo post : quod autem scribit, quoddam genus Liliij in paludibus & stagnis nasci, quod terram minime attingit, Liliis simile natura, sed foliosius, & quæ sequuntur, laudatum ad mulierum profluvia, videtur Nymphæam intelligere. Plinius de Liliis inquit : nullis florum excellentia maior : interdum cubitorum trium, languido semper collo, & non sufficiente capitis oneri : candor eius eximius; foliis foris striatis, & ab angustis, in latitudinem paulatim sese laxantibus, effigie Calathi, resupinatis per ambitum labris, tenuique filo & stamine stantibus in medio crucis : ita odor, colorque duplex, vt alius calycis, alius staminis differentia angusta, est & rubens Liliium, quod Græci Crinon vocant : sunt & purpurea Lilia, aliquando gemino caule, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, sed vnius, Narcissum vocant. At rubentia Lilia adhuc non vidimus, cum tamen in Italia nasci testetur Plinius; nisi forte crocea intellexerit : nam color adeo intensus, vt ad rubedinem vergat : Dioscorides tradi inquit Lilia purpurea, quasi ipse non viderit.

C A P. X X X I I I.

CANNA Indiæ vulgò appellatur, quædam caulibus rectis, bicubitalibus, altioribusque: foliis latis, circa caulem conuolutis, prælongis: flores circa cacumina figura nostri Gladioli, paulo maiores, rubicundioresque: fructus exterius asperi, figura parui Cucumeris: semina intus olea, omnino spherica, ac nigra: radices multas spargit sine bulbo: seritur in hortis, ac fistilibus pulchritudinis gratia, Cannam vocant Indiæ; quia caulis veluti Harundineus est.

C A P. X X X V.

AD Lilia videntur pertinere & genera Iridis; flos enim grandis ex foliis sex constitutus: distant tamen positione; nam summis fructibus insident in Iride, inferne autem in Liliis, præterea id peculiare in hoc genere; quòd folia non spectant intus & extra, parte scilicet prona ac supina, vt in cæteris, sed in dorsum dilatata, ac lateribus vtrisque cõiunctis spectant dextra & sinistra figura gladij ancipitis: alter natim autem in caule exeunt duplici ordine. Inter hæc Gladiolus ambiguus est; floris enim positione cum Liliis conuenit; foliis autem cum Iride: radice vero cum Bulbosis. assurgit igitur Gladiolus in aruis, inter segetes: simplici caule, ac recto, ferme cubitali: foliis angustioris gladij, firmis: prope summum caulem à latere flores exeunt in purpura sabrubentes, ac modice hiantes, Croco breuioribus: fructum rotundum Auelanæ Nucis amplitudine, intra quem semina rotunda continentur, cartilaginea, exiguo pericarpio rubente abducta: radix Croco similis, tenuior, durior, bulbo nouo superius insidente veteri. Dioscorides Xiphion vocat, quasi enses, & Machæronium quasi gladium; quoniam folium, inquit gladij modo muctonatum inest: Iridi quidem simile, sed minus, & angustius, nervosumque: caulis assurgit in cubitalem altitudinem, in quo purpurei flores cum versu inuicem distantes positi sunt: fructus rotundus: radices duæ, vna alteri insidet, vt parui bulbi, quarum inferior gracilis est, superna vberior: nascitur in aruis; vis inest superiori extrahendi spicula, & cætera corpori infixæ. Theophrastus (ensem vertit Theodorus) radix inquit decocta dulcis est, & trita farinæ admixta panem dulcem, & innoxium reddit: rotunda est & sine cortice, capillamentis Gethyi, modo fibrata: circa eam Scolopendræ multæ congregantur; gaudent enim ea herba. Quidam Pugionem vocant: folium ad ensis effigiem; vnde nomen. idem Theodorus Gladioli nomine non hanc plantam intelligit apud Theophrastum, sed Cyperum, vt Plinius aliquãdo

do vocat. Plinius de Xiphio inquit : à multis putatam esse eandem cum Lonchitide ; diuersam tamen esse, quamquam cuspidi similis semine : in humidis nasci, cum primum exit gladii specie: caule duum cubitorum : radice ad Nucis Auellanæ figuram simbriata, quam effodi ante messem oportet, sicari in umbra .

C A P. X X X V I.

IRIS vulgò Liliū purpureum vocatur : oritur gracili solo, & inter macerías : radicibus in obliquum tendentibus, crassis geniculatisque, colore candido, odore suauis: vocatur radix vulgò Ghiaggiolo, quæ linteis interposita defendit à tineis, simul, & odore commendat : à singulis geniculis folia exeunt latiora Gladiolo, subcandida : caules crassif, & cubitales : ex alis foliorum ramuli exeunt, in quibus particulatim flores nascuntur, Lilio æquales, ternis foliis vehementer resupinatis, latisque, colore cæruleo in Violam desinente, ternis aliis erectis, simili colore, sed intra calycem quædam colorum varietas spectatur, ex flauo, & puniceo : eorum odor caput grauat; extat & cuius flos ex toto candidus est : duo præterea habentur pusilli genera, in valde sterili solo, & ferme in saxo; radicum segmentis breuioribus, rotundioribus; caule palmum alto : flos alteri purpureus, vt cæteris, cui & radix odoratior : alteri flos pallidus; radix autem inodora . Dioscorides Iridem inquit ab Arcu cælesti nomen accepisse : folia fert Gladioli, maiora, latiora, ac pinguiora : flores in caule ipso alternatim proueniunt, inflexi, varij coloris, aut enim candidi, aut pallidi, aut lutei, aut purpurei, aut cærulei conspiciuntur, qua coloris diuersitate quædam imago arcus cælestis representatur : radices subsunt geniculatæ, solidæ, odoratæ, quæ recisæ & filo suspensæ in umbra siccantur . laudatissima in Illiria, Macedoniaque, earumque illa optima, quæ radice constat densa, minuta, fractu contumaci, colore subruffo, odore vehemente iucundo, gustu magis feruido, (alij legunt amaro) olfactu sincero, non redolente situm, quæ cum tunditur, sternutamenta commouet : deterior Aphricana, quæ alba, & amata: in ueteratè redines sentiunt, sed odoratiores redduntur . præcipua vis ad excreationes faciles reddendas in tussi, extenuat enim crassos humores : purgat pituitam, & bilem . Theophrastus meminit tantum inter odorata, Theodorus Consecraticem vocat . In Illiria inquit, & circa Adoniam laudata, & cæteris præstantior : sola inter odoramenta Europæ, non tamen parte marittima, sed mediterranea, magisque ad Septentrionem sita ; cultus ei nullus accomodat, nisi quod ablaqueatam solent resiccare : Plinius caulem inquit habet cubitalem, & rectam : floret diuersi coloris specie, sicut Arcus cælestis ; vnde & nomen radice tantum commenda-

tur vnguetis & medicinæ: laudatissima in Illirico, non in marittimis nata, sed in sylvestribus Drilonis & Narone, breuior cæteris: namque in Macedonia longissima est, & candicans, quæ in Africa amplissima inter omnes, gustuque ammarissima: Illirica quoque duorum generum est Rhapsanitis à similitudine, quæ, & melior. Rizotomos subruffa. Alibi inquit Iris ruffa, melior quam candida. Forte apud Aetium Iris Astragalitis pro Rhapsaniti accipienda: est enim Astragalos Rhapsanone similis radice: erit autem Rhapsanitis, quæ in rotunditate oblonga est: Rizotomos autem, quæ veluti mutilata, detruncataque est: melior autem Rhapsanitis, quæ præcipue minuta sit, & subruffa.

C A P. X X X V I I.

QUÆDAM Apud nos peregrina seritur in hortis: angustissimis foliis, virentibusque: floribus quoque tenuioribus, ac pulchrioribus, ob colorum varietatem, qui & odorati sunt: radices fert tenuiores, extra rufescentes, at minus odoratas: vulgò Iris Illirica vocatur. an hæc fuerit, quæ à Plinio Rizotomos appellata est inter Illiricas, colore ruffo, scilicet radice. cui præfert Rhapsanitim.

C A P. X X X V I I I.

SPATULA fatida vulgò appellatur in ruderibus nascens; folia fert Iridis, sed nigriora, odore ingrato: flores tenuiores, colore vario, sed tristi, purpureo scilicet intus cum desinente: fructus magnitudine Nucis Iuglandis, sed oblongus, quo dehiscente per hyemem, semina ostenduntur rubicunda, magnitudine Ciceris: radices extra rufescentes figura & magnitudine Iridis. Dioscorides Xirin vocat, & Irim Syluestrem: hæc inquit folia habet Iridi similia, sed latiora, mucronataque, è quorum medio caulis assurgit cubitalis, siliquas ferens triquetras; quibus insident flores, purpurei, habentes in medio quid puniceum: fructus in folliculis continetur, similis Fabis, rotundus, rubens, acris: radix longa, geniculis multis, ruffa utilis in vulneribus capitis, ad ossa fracta, sagittas, & infixas corpori sine cruciatu extrahenda.

C A P. X X X I X.

ACORVS vulgò appellatur in palustribus nascens, grandior Iride: floribus luteis radicibus rubris, tum extra, tum intra, in odoris, gustu astringentibus, crassis. hanc Irim palustrem appellari posse reor, intelligiq; à Theophrasto & Plinio Irim improba
tam

tam, quæ in marittimis nascitur . Alius autem est Acorus apud Dioscoridem, vt mox patebit .

C A P. X L.

INTER radices ex Oriente aduectas, quædam habetur nostro Acoro similis, figura magis intorta, colore exterius rubro, vel subnigro, interius albo, sapore feruenti, qualis in Galanga : idcirco Galangam maiorem vocant, huic satis conuenit descriptio Acori : nam apud Dioscoridem Acorus folia habet Iridi similia, angustiora : radices quoque non absimiles, sed implicatas, non in rectum actas, sed in obliquum, & summa tellure, Genuculis distinctas, subalidas, gustu feruentes, olfactu non ingratas : præstantissima, quæ prædensa, alba, plena, non corrosa, odorata, qualis in Chalcide & Galatia nascitur, vbi Asplenon vocatur, quia Splenen minuit . Plinius similiter describit, sed radices inquit nigras esse, intelligens scilicet externam superficiem : optimam nasci circa Phasim Amnem, & vbi cumque in Aquosis : Creticas candidiores Ponticis . sicari vtribus in umbra, digitalibus fustis . Serapio ex Dioscoride transcribens addit flores croceos, radices exterius ad rubedinem tendentes : semen plenum, densum, & tumidum, odoris iucundi . Apud Theophrastum Venena vertitur à Theodoro : sed vbi recenset cum Cnico & iis quorum semina in flores desinunt, non Acoros vt puto legendum est, sed Acanos . De Galanga inter Cyperos explicatum est .

C A P. X L I.

CHINNA, seu Cinna, appellatur vulgò radix ex India orientali nuper allata, ex regione Sinarum radix est tuberculosa, & crassa, Arundini fere similis, exterius colore rubente, aut subnigro, interius candicante, aut subrubente : densa quidem & ponderosa, cum succosa est, ac Vegeta, sed succo exinanito sùgosa redditur, & leuis instar Gallæ : quod præcipue patitur cum in aqua maduerit, & amplius, si decocta fuerit . sapor inest insipidus, referunt locis marittimis nasci similitudine parui Calami : repertam eandem nunc in Occidentali India testatur colore interius magis ruffo : cum primum eam radicem vidi, suspicatus sum esse nostri Acori vulgaris ; nam valde recens erat : vt autem coniectari licet ex parte caulis, qui aliquando radici adnexus est in China Orientali, potius ex genere Iridis videtur esse, quam Calami ; tenuis enim est, & solidus . Lusitani ab Indis eius vsum didicerunt efficacissimum in sanandis non solum morbis inueteratis, vt in Occidente per Sazarapillam, & Lignum Sanctam ; sed etiam morbis acutis, & febribus :

minuere

mirifice enim sudores prouocat. Sicci est temperamenti in secundo gradu, cum pauca caliditate, tenuium partium: non enim corpora exalfacit, vt lignum Guaiacum & Sarzaparilla: idcirco datur, & febrientibus; nam febres longas finit, obstructions aperit, Ictericam sanat, Hydropem, Vlcera praua, Tubercula, dolores, paralyſim, Diſtillationes, Melancoliam, & tandem vnicum remedium omnes pene morbos extirpat; idcirco apud Indos in præcio est præ omnibus aliis remediis. exhibetur autem radicis decoctio, cuius modus traditur. radicem incidunt in taleolos tenues, quarum aſſumunt vnciam vnã, aquæ libras 12. aſſeruant in olla obturata horis vigintiquatuor, deinde coquunt læto igne carbonibus prius ignitis abſque fumo, donec dimidia pars aquæ abſumatur, relictis libris ſex: cum refrigerata fuerit, colant, aſſeruantque in vaſe vitreo, loco calido prope ignem, ſic enim diutius perdurat incorrupta. cum Aeger purgatus fuerit propinant huius aquæ per quam calentis in aurora vncias decem, præcipiuntque ægrum operiri, vt ſudet ſaltem duabus horis, poſtea ſudore abſterſo induat veſtes calidas, quieſcatq; duabus, aut tribus horis; prandeat poſtea initio aſſumens Iuſculum calidum pulli Gallinacei; deinde carnes eiufdem cum pane biſcocto, aut corticibus, & in ſine cotoneorum pulpam; potus ſit eiufdem aquæ & in prandio & interdiu: non enim duplex paratur, vt in ligno Sancto. poſt horas octo à prandio iterum in lecto aſſumat vncias decem eiufdẽ aquæ calentis ac ſudet, vt prædictum eſt, & poſt ſudorem hora vna cenet vnas paſſas, aut Amygdalas, & panem biſcoctum cum eodem potu, & carne Citoniorum cenam claudat. Hunc modum & præſcriptam victus rationem in morbis diuturnis & Gallica lue obſeruet triginta diebus continuis; non enim alia purgatio interſerenda, cum largus ſudor ſatisfaciat: maneat interim in thalamo tutus à frigore. Poſt id tempus per quadraginta dies vtetur cibus boni ſucci, abſtinebitque à vino, cuius loco, bibet aquam hoc modo paratam, aſſumendę ſunt radicis Taleolæ prius decoctæ & in vmbra exſiccata, quarum vncia vna in libris duodecim aquæ infundantur per horas vigintiquatuor, deinde vt prius coquatur ad dimidij conſumptionem, ſerueturque, vt dictum eſt ſingulis diebus decoctionem parando, non enim diutius perdurat incorrupta.

C A P. X L I I.

ALIA eſt radix inter aromata ex Oriente allata, quæ in hoc genere videtur reponenda: in obliquum enim progreditur inæqualis ob geniculorum frequẽtiã, ſegmentis non intortis, vt in Acoro, ſed rectis, digiti craſſitudine, longis, colore albo, ſubſtantia nequam ſolida, ſed laxa, & quaſi fungoſa, ſapore acri, cum quadã amaritudine:

ritudine : odore per quam iucundo : venditur vulgo pro Calamo Aromatico, viret hodie planta apud Serenissimum Magnum Ducem, foliis multo longioribus Iride, virentioribus, & valde odoratis : multas radices summa tellure spargit : gaudet aquis : eius florem non vidi ; sed vere, dum hæc cuderentur, folium quoddam tenuius inter cætera latiora tulit iuncum instar caulis, cui medio insidebat in canali Amentaceum quid herbacci coloris, veluti panicula, digitali fermè longitudine fastigiata ex minutis, ac densis floccis compacta puluisculum quendam pallidum fundentibus sine fructu. Hanc autem in hoc loco inserui sperans flores, & fructus, quales in Iride visuntur, laturam, vt folia, cum potius conuenire cum Iuncis reperta sit . Huic satis conuenit Costi Arabici descriptio, quamuis pauca eius notæ ab authoribus tradantur . Inquit Dioscorides Costum maxime laudari Arabicum, qui albus est, leuis, plurimi odoris, ac iucundi . Secundo loco Indicum, qui crassus, læuis, ac niger est veluti Ferula . Tertio Syriacum, qui grauis, colore buceo, odore feriens . optimum autem esse recentem, candidum, ex toto plenum, densum, aridum, minime carosum, non graue olentem, gustu mordaci, & feruido; adulterari autem radicibus Helenij : deprehendi gustu, nõ adeo mordaci & olfactu nequaquam valido : inæquales igitur ac tuberosas esse Costi radices patet ex Helenio, quo adulteratur, & ex radice Rhodia, cui Dioscorides Costum comparat : de Piperis radice, quæ Costo similis traditur, minus certi habemus : nec enim feritur, an Fruticis eius radix eruatur alicuius vtilitatis gratia : quamuis optime hystoriã Piperis tradiderint Lusitani . Quod si Galanga ob Piperis saporem putata sit quondã esse Piperis radix, eãque intellexerit Dioscorides: id confirmabit nostram de Costo sententiam : est enim prædicta radix non absimilis Galangæ, crassitudine scilicet & geniculorum frequentia : sed discrepat colore, reatitudine, odore, ac leuitate substantiæ . Plinius Costi radicem tradit gustu feruentem, odore eximio, frutice alias inutili : Duo eius genera, nigrum, & quod melius, candicans . Hodie pro Costo venditant Ferulæ cuiusdam radices, concisas in taleolas, sapore quidem feruente, sed sine vlla odoris gratia : vt neque Costum nigrum dici possit, quamuis Ferulæ simile . Tertium, quod colore buceo traditur, forte Zedoaria fuerit vulgò appellata ab Arabibus autem Zurumbet. Venditur enim radix eo nomine pollicis crassitudine, in rotunditate oblonga, candicans interius pallefcens, amaro & acri sapore; odore valido, non ingrato. De hac Serapio inquit : radix est Aristolochiæ rotundæ similis, sapore & odore Zimziberis, quæ potissimum è Syria aduchitur, laudata ad morsus venenatos potu . Dioscorides quoque Syriacum huiusmodi Costum vocat, quod colore buceo, Aristolochiam imitatur . Garzias Lusitanus Zurumbet Arabibus vocatum, acceptum autem pro Zedoaria,

nasci testatur copiosum in India partim sponte, partim satum & semine & radice: à multis vocari Zinziber sylvestre non sine ratione; nam foliis Zinziber imitatur, maiora tamen sunt & patula: radix quoque paulo maior Zinzibere: Eruitur radix, & frustatim conciditur, siccaturque, inde fertur in Persidem, Arabiam, Alexandriam, & Venetias. Conditur quoque saccaro gratior Zinzibere condito. At veram Zedoariam, cuius meminit Auicenna Geiduar appellari vulgò radicem ex regionibus Chinæ vicinis ferri similem Glandi forma & magnitudine, translucentam, valde caram, & raram, ob vires efficaces aduersus venena.

C A P. X L I I I.

ZINZIBER videtur ex hoc genere esse, radix scilicet acerrimi saporis, odorataque inter Indicas merces ad nos comportata; frequentibus geniculis distinguentibus radículas laterales, pollicis crassitudine, ac minores, colore candicante, quamquam sunt, quæ exterius rubro colore infectæ sunt, non secundum naturam, sed rubrica infectæ, ut magis à teredinibus præseruentur: cui vitio obnoxia sunt magis, quæ candidiores, mollioresque sunt. Ludouicus Romanus in terra omnifariam rubre nasci testatur. Audio à Lusitanis, qui Indicas regiones perlustrarunt; folia ferre Harundinis. Garzias folia Iridis aquaticæ tribuit, aut Gladioli paulo nigriora: caulem duorum, aut trium palmorum altitudine: radicem quoque Iridi similem: assumi recentem in acetariis tritam, incoqui etiam cum piscibus & carnibus. Dioscorides eius radices tradit Cyperi modo paruas, candicantes, & odoratas, atque sapore Piper imitari: vnde quidam putauerunt Piperis arboris radices esse: differre autem; nam Piperis radices, Costo similes esse, ora gustantium accendere, & saluam ciere. Plinius Zingiberim, & Gingiberim vocat in Arabia, atque Throgloodytica nasci radicem candidam, non Piperis, licet sapore simili, sed paruæ herbæ: celeriter cariem sentit, quamuis in tanta amantudine.

C A P. X L I I I I.

SECACVL apud Arabas, in Sicilia Zinziberem vocant ob radicum similitudinem cum Zinzibere Indico. Folia fert Porti breuiora, ac latiora: caulem nudum, palmi altitudinis: in cacumine vniuersum florem specie & colore Iridis: floret hyeme incipiente. Utuntur in cibis radicibus conditis, pro Zinzibere. Serapio sic describit: herba est radices habens crassitudine pollicis, longitudine indicis, inuicem implexas, summa tellure geniculatas, ex singulis geniculis folia exunt similia

lia bulbo : in cacumine flores fert vere & singulorum mensium principis, colore Violæ, grandiores : cum flos deciderit, fructura fert nigrum, magnitudine Ciceris, humore plenum, sapore dulci : radices quoque simili sapore præditæ sunt . nascitur in umbrosis & prope magnarum arborum radices , & locis humectis, colligitur in tempore messis : temperamentum calidum & humidum in primo gradu : incitat ad Venerem : semen adauget, & genitalia intendit, præsertim cum melle condita, idem alibi inquit : Secacul radicem esse Zinziberi similem, & adushi ex India, ac condiri, dum recens est.

C A P. X L V.

SATYRIUM feritur apud nos peregrina plâta: folia fert ab radice, Porro longiora, angustiora, quæ triangula : caulem dodrantalem, simplicem, & nudum, cuius summo folium vnicum est conuolutum, è cuius sinu, flos egreditur ineunte vere, Lilio tenuior, ternis foliis retrouersis, colore quasi purpureo ad nigredinem vergente, ternis aliis, dehiscens tantum, & calycem explentibus, qui summo fructui insidet : fructus pender crassus veluti Iridis, in quo semina rotunda, ossæ, membrana quadam pingui obducta, ac splendente, primum candicante, dein flauescente : radices ternæ, vna quæ sursum attollitur, digiti longitudine, ruffa, quæ virile membrum representat, erectum, quodam etiam præputij vestigio : duæ aliæ ab eodem principio deorsum tédunt, similes binis testiculis pendentibus, primum colore candido deinde rufescunt exterius, cum ad perfectam magnitudinem peruenerunt : quo tempore, tertia iam languescit : aliæ præterea radicula fibrosæ insunt in exortu, pubem referentes . Germinat anno sequente ab inferna parte radicem descendentium, ab eodem extremo & binos testiculos inferius demittens, & caulem superius : eruuntur æstate radices vegetæ, postquam exaruerit caulis, quæ sub cineribus coctæ, & à tenui membrana purgatæ, gustui gratæ sunt, colore candido, molles : edentibus vires intendunt ad Venerem exercendâ, ex hoc genere esse censendum est radices ex Aphrica allatas Asphodeli bulbis similes, rotundiore, colore exterius ruffo, interius candido, quas more Castanearum sub cineribus coctas, ac delibratas comedunt : ideo Castaneas terrestres vocant . Dioscorides Satyrj duo genera affert : vnum, quod Trifolium cognominatum est, ternis foliis, ad terram infractis, Rumici, aut Lilio similibus, minoribus, rubrisque : caule nudo, cubitali : flore Lilij, candido : radice bulbosa, Mali magnitudine salua, intus vt ouum candida, gustu dulci, & ori non ingrata, ad hoc genus forte pertinent radices ex Aphrica, quas Castaneas terrestres appellari diximus . Alterum Erythronium cognominari te-

HH h 2 statur :

statur : semine Lini, maiore, duro, splendente, & leui : quod fertur non secus atque Scincus libidinem excitare : radicis cortex gracilis, ruffus, intra quem album includitur, sapore dulci, ori non ingrato : nascitur in montosis & apricis : proditur, radix si manu teneatur, Venere stimulare, eoque magis si bibatur in vino. conueniunt hæc Satyrio à me descripto, cuius radix ob pudendi similitudinē non mirum, si manu contrectata excitet concupiscentiam. testatur & Theophrastus herbam, quã Indus attulerat, mirę virtutis ad rem Veneream, quæ non solum edentibus, sed & tangentibus tantum vim adeo vehementem genitalibus fieri, vt, quoties vellent coire, valerent : qui vsi fuere, duodecies egisse fatentur : Indus ipse, vtpote robustus, & magno corpore septuageties egisse fatebatur aliquando, vt tandem semen guttatim, & cum semine sanguis emitteretur : & mulieres vehementius eo medicamento incitari ; Plinius Satyrij nomine non solum has sed & Testiculorum genera appellari tradit ob vim concitatricem ad Venerem. Græcorum autem sententia Satyrium inquit : foliis Liliij rubri, minoribus, & tribus non amplius è terra exeuntibus : caule leui, cubitali, nudo : radice gemina : cuius pars inferior, & maior mares gignit : superior ac minor feminas. Qui putauerunt hoc genus Satyrij confundi à Plinio cum Cynosorchi ob radicum proprietatem, non animaduertent rem contrario modo habere in Cynosorchi : superior enim pars in ea plenior ; inferior rugosa : in Satyriis autem superior euanida fit, in crescentibus inferioribus, nec repugnat, quod Dioscorides tamquam vnicam Satyrij radicem, Mali modo rotundam tradere videtur : nam semine perfecto superior omnino euauit, inferiores, quamquam gemine, tamen in crescente caule abiunguntur, & singulæ aduentante hyeme germinant. De Erythronio autem idem Plinius inquit : semen Viticis habere, quod magis congruit quam semen Lini ; rotundius enim id semen est : ceteræ conditiones ex Dioscorido assumptæ sunt. addit arietibus quoque & hircis seignioribus in potu dari, & à farmatis equis ob assiduum laborem pigrioribus in coitu : vim eius restinguit aqua mulsæ, aut Lactuca sumpta. Arabes Testiculum Vulpis appellat vtrumque genus Satyrij, vt apud Serapionem legitur.

C A P. X L V I.

TESTICVLORVM genera vulgo Satyria appellata, à geminis tuberibus, testiculorum modo, mollibus, candidis, & sperma humanum redoletibus, iuxta tenues radículas : simplicem cauliculum ferunt, mollem, a : rectum : foliis, Lilio breuioribus, vt plurimum humi sparsis, tribus, aut quatuor, paucis aliis caulem vestientibus : flores in spica hiantes, veluti lingua exerta, vario modo, & colore ; Nam aliis

aliis lingua lata est, & deorsum flexa in multam longitudinem : his color rubens, aut ex rubro quasi nigricans : aliis figura & colore Apem flo-
 ri insidentem æmulatur : bifurcata aliis est, ac longissima, serpentis mo-
 re vibrata, colore purpureo, cuiusmodi genus in Vrbeuetano visum est.
 pleraque alia genera sunt tenuioris floris, modo candicantis, modo pur-
 purascentis, modo versicoloris . fructus omnibus oblongus, & trique-
 trus, molliſque, nullo intus semine, sed aut mucco, aut puluisculo. di-
 stant quoque foliis, magnitudine, ac paruitate, paucisque differentiis :
 radices vero aliis Oliuæ modo oblongæ subsunt : aliis rotundiores ; qui-
 busdam ternæ, sed plurimis binæ ; quarum altera Vegeta, & succi ple-
 na ; altera rugosa ac senescens . Quibus folia latiora sunt, radices quoque
 grandiores, & flores in spica densiores, ac tenuiores : oriuntur in syluis.
 Quæ autem exilioribus foliis, ac radicibus constant, vt plurimum flores
 habent grandiores, rarioreſque : oriuntur gracili solo, & saxoso. Diosco-
 rides Orchim vocat ; idest testiculum, cuius duo genera ponit ; vnum,
 qui Cynosorchis dicitur, idest Canis testiculus ; alterum qui Orchis se-
 rapias . De Cynosorchii inquit : folia fert circa vnum caulem, humi stra-
 ta, Oleæ molli similia, angustiora, proceriora, & læuia : caulem dodran-
 talem : flores purpureos : radicem bulbosam, oblongam, geminam, Oli-
 uæ modo angustam : superior, quæ plenior est, inferior, quæ mollior &
 rugosior . Eduntur radices coctæ, vt bulbi, ad prolem procreandam &
 Venerem incitandam, vel compescendam, vtra edatur Vegeta vel rugo-
 sa ; nascitur in lapidosis & sabulonibus . de altero, qui Serapias cogno-
 minatur inquit : foliis constat Porri, oblongis, latioribus, pinguibus,
 & circa stolones suos inflexis : caule dodrantali : flore quasi purpureo :
 radice testiculis simili . Apud Theophrastum de Testiculo loquentem
 incertum est, quid intellexerit, cum eius folium Laferis dixerit : caulem
 vero simillimum Spinæ, quam Pyrum vocant . Plinius eum, qui Sera-
 pias cognominatur, describit, vt Dioscorides, subiungit postea : qui-
 dam folio Scyllæ esse dicunt, læuiori, ac minori : caule spinoso : quæ ex
 Theophrasto videtur desumpsisse loco eius verbi σιλφώσις, σκυλλάσις,
 scribente rectius : forte & caulis simillimus non Spinæ, sed Acantho di-
 cendus est : ἀκανθα enim apud Theophrastum, eadem cum Acantho Dio-
 scoridis, quam Theodorus Spinam vertit, præterea loco Pyri legendum
 videtur Tritici, qui Græce πυρός dicitur : est enim caulis simplex in spi-
 cam desinens, vt Tritici : locus igitur in Theophrasto habens : ἔχει δὲ
 τὸ μὲν φύλλον σκυλλάσις, λεϊότερον δὲ καὶ ἔλαπτον : τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιοτά-
 τον ἀπὶ τῶ ἀπυρῶ ἢ τοι ἀκάνθη, multis mendis scater, & corrigendus est hoc
 modo . ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σκυλλάσις, λεϊότερον δὲ, καὶ ἔλαπτον : τὸν
 δὲ καυλὸν ὁμοιοτάττον πυρῶ ἢ τοι ἀκάνθη : idest folium quidem habet Scyllæ
 simile, læuius, & minus : cauiẽ autem simillimum Tritico, aut Acantho.

Ex his patet Orchim Serapiam apud nos illud genus dici posse, quod in sylvis nascitur grandius: densiore in spica flore: Cynorchim autem reliqua genera angustiori folio constantia, & radice. Idem Plinius utrumque genus Testiculorum Satyriū vocat inquit: duo eius genera: vnum longioribus foliis, quam Oleę: caule quatuor digitorum: flore purpureo: radice gemina, ad formam hominis testium, alternis annis intumescente, ac resistente: altera Satyrion Orchis cognominatur, & femina esse creditur: distinguitur internodiis: & ramiflore frutice: radice fascinis vtili: nascitur fore iuxta mare.

CAP. XLVII.

PALMA CHRISTI vulgò appellatur in sylvis nascens, alioqui Testiculo Serapię similis, sed binis illis radicibus bifurcatis, aut in plures digitos diuisis, ac si binę manus vnę essent, extensis digitis: huius folia punctis quibusdam, aut maculis nigris distincta sunt: flores in spica densi, ex purpura albicantes. Ferunt quandam pallidis radicibus; ideo digitos citrinos ab Auicenna appellari: inquit enim: eius figuram esse similem volę manus; colore commixto, ex luteo & albo; duram cum quadam dulcedine: esse quandam citrinā absq; albedine, puluerulentā, calidi & sicci temperamenti: inesse vim soluendi crassos valde humores, cutem abstergendi: conferre neruosis partibus & manię. recentiores Palmam Christi laudant ad comitiales; si feminis dracma ex vino bibatur, aut radicis decoctum continuo vsu, vt eo vinum temperetur in prandio & Cena: Quartanam quoque fugari eius radice, vt quidam experimento testantur. vtuntur alij radicibus exsiccatis, & in puluerem contritis ad Hydropem; Censuerim apud Dioscoridem hanc non distingui à Testiculo Serapia, quam tradit sic cognominatam ob multiplicem vtilitatem, quam præstat eius radix. Satyrium basilicum, quasi regium à Gręcis recentioribus appellari creditur.

CAP. XLVIII.

OPHRYS quasi supercilium, cauliculus est tener, supra dedraturalem altitudinem: duobus tantum foliis, Elleboro albo similibus, rotundioribus, in medio ferme caule, tamquam superciliis coniunctis, modice deorsum reflexis: flosculi veluti in spica rarius dispositi; deorsum mutant, coloris herbacei, forma Galericali, linguis bifurcatis, deorsum spectantibus: fructus paruus, ac rotundus, mollis, nullo intus semine, sed veluti puluisculo: radices tenues, vt Ellebori albi, odoratz, in obliquum tendentes: oritur in montibus, vmbrosis, & riguis:

riguis : gustus inest glutinosus, & subdulcis : vtuntur quidam ad rupta. Plinius herbam tradit denticulato oleri similem : foliis duobus, quæ capillum denigrat.

CAP. XLIX.

SIGILLVM Sanctę Marię vulgò appellatur : aliis sigillum Solomonis, quod tamen aliud est à Polygonato, & à Secacul Arabum : caule simplici, recto : foliis Polygonati, aut Ellebori albi : in cauline flores tres, aut quatuor, candidi, figura Gladioli, sed minores, summo fructui insidentes, vt in Testicularum generibus : fructus oblongus, triquetrus, in quo loco seminis humor continetur, qui maturitate in puluisculum nigrum transit : radicales tenues, & multas spargit, candidas, Ellebori modo : oritur in vmbrosis montibus. Alterum genus : foliis longioribus : floribus ex candido purpuraeascentibus : radicibus subflauis : Tertium angusto folio, vt Lilij, magis fastigiato : floribus candidis : candidis quoq; radiculis : oritur in collibus, præcipue maritimis.

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS. LIBER VNDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

VAB in communi sede quaterna ferunt semina, omnia, quæ hucusque nouerim in genere humili, folliculo quodam florem tegente includuntur, nec iis aliud vasculum proprium datum est intra florem: idcirco extrinsecus perspici possunt semina, postquam flos deciderit, nisi iterum folliculus conuiscat: omnibusque flos ex sede seminis exoritur: differunt autem; quoniam semina alia quidem cor in summo gerunt, ut Buglossa, & Anchusarum genera: alia autem è contra scilicet in sede vim genitalem gerunt, ut Saluia, Marrubium, & alia multa illis affinia. folliculus autem in illis quidem dissectus est, ut Buglossaceis; in his autem integer, ut in profundo magis lateant semina. flores omnibus vnico folio constant, concauo, pro figura folliculi, quo includuntur; quorum alij in os orbiculatum desinunt, ut Symphyti, Anchusæ: alij dissecti, ut Buglossæ, Borraginis.

C A P. I I.

BVGLOSSA, quasi lingua Bouina, herba sponte nascitur locis sabulosis: radicibus crassis, longitudine cubitali, tuberosis, exterius nigricantibus: à quibus folia exeunt, dodrantis longitudine, latitudine ternum digitorum, aspera lanugine obducta: è quorum medio caules assurgunt cubitales, in quibus breuiora folia: cacumina intres aut quatuor finduntur ramulos, subrubentes, sine foliis; in quibus flores ordine prodeunt cærulei, aut purpurascens, parui, extremis labris dissecti: semina nigra & rugosa, figura capituli serpentis cum ceruice, modo singula, modo bina, raro quaterna: uiuit diutius radice, quæ crassa est, longa, exterius nigra, interius candida, tenera, dulcis, succo pingui, quæ conditur saccaro, gustui grata. Dioscorides Buglossum inquit in campestribus nascitur, & sabulosis: Iulio Mense colligitur:

aiunt

aiunt eam, quæ tres thyrsos emittit, cum semine & radice tritam, potam-
que contra tertianos horrores prodesse : quæ quatuor ad quartanas; ea in
vino decoquitur : facit & ad abscessus : herba similis Verbasco : folium
in terra sparsum, nigrius, asperum, bubulâs linguas imitans, quod in vi-
num deiectum animi voluptates auget. vnde Plinius Euphrosynum
quoque appellari tradit, at non describit.

CAP. III.

BORRAGO vulgò appellatur olus, quod in hortis seritur : folio
latiore, ac breuiore quam Buglossum ; caule crasso : ramis mul-
tis, non in rectum, sed ad latera tendentibus : flores latiores, deor-
sum inclinati, colore cæruleo, elegantissimo, aut candido : semina nigra
Buglossio crassiora : expetuntur in cibis, flores, præsertim cum Lactuca :
folia quoque tum cruda tum cocta ex oleo, & aceto comeduntur : ra-
dix tenuis, & inutilis annua tantum : gaudet solo pingui . putant recen-
siores huic plantæ potius conuenire Buglossi descriptionem, quam supra
dictæ, cum tamen neque sponte oriatur in sabulosis, neque folia longa, &
angusta sint, vt in symphyto Dioscorides tradit, & vt ostendit similitu-
do linguæ Bouis : neque thyrsi tres vel quatuor insint. Tandem Buglos-
sa tota cum radice & semine colligi præcipitur mense Iulio . At Borra-
ginis radix perfecto semine exarescit, neque collecta seruari potest incor-
rupta . sed forte Auicenna hanc intelligit, cum describit herbam latam
habentem folia Almaru & aspera ad tactum, cuius rami asperi sunt, si-
cut pedes Locustarum, colore ex Viridi & Citrino : Eligendam vero esse
eam, quæ folia habet crassa, super quorum facie sunt puncta, quæ sunt
radices spinarum & pilorum exeuntium ex ea, cuiusmodi nascitur Co-
rafceni . nam alibi de Buglossio agit sub alio nomine inquiring : putare se
esse linguam Bouis Persicæ, cuius proprietates est lætificare, & tristitiam re-
mouere . Existimo autem Borriginem in Italia quondam peregrinam
fuisse, cum de ea nulla fiat mentio ab antiquis inter olera .

CAP. IIII.

BVGLOSSA Hispana cognominatur quædam : latiore folio, quam
nostra Buglossa, punctis quibusdâ albis distincto : caule ramofo,
cubitali, folioso : flosculos fert inter folia paruos, colore cæruleo,
figura Borriginis : viuit radice diutius, vt Buglossa . huic conue-
nit descriptio Lycopsis apud Dioscoridem, de qua inquit : longioribus
foliis constat, quam Lactuca, crassioribus, latioribus, asperis, circa ra-
dicis caput inclinatis : caulem fert longum, rectum, asperum, ad natis

multis cubitalibus asperis, in quibus flores parui purpurascens: radix rubra astringens nascitur in campestribus. Plinius *Lycopodium* eisdem fere verbis describit.

C A P. V.

PULMONARIA apud nos vocatur in Alpibus, locis umbrosis herba folio ab radice Buglossæ Hispanæ, minus aspero, maculis candidis, quibus pulmonem emulatur: caulis primo vere è medio foliorum erumpit, dodrantalis; in quo flores purpurei, & subrubentes spectantur: caulis cito evanescit, foliis ab radice permanentibus: vult enim radice diutius, ut cætera Buglossæ genera. Laudant recentiores ad vlcera pulmonis sananda, & sanguinis reiectionem, succo eius in potu dato, vel decocto cum saccharo. eodem nomine intelligunt genus quoddam Lichenis, caudicibus arborum vetustis adnatum. Plinius hanc videtur intelligere, cum alterum genus Callæ describit his verbis: folia Lactucæ habet, longiora, plumosa; radicem rubram: ideo quidam Anchusam vocant ad ignes sacros imposita, & ad Iocinoris vitia in vino pota. De prima autem Calla inquit: esse Aro similem: nasci in arationibus: iisdem viribus, ut Arum, ut igitur maculosum est Ari folium, sic & vtriusque Callæ.

C A P. V I.

PULMONARIA alia Romana cognominatur herba, cui soli in hoc genere caules insunt laeves, & crassi, ut Portulacæ: folia subrotunda, nullo pediculo hærentia, alba, maculis aspersa, & spinulis quibusdam horrida: flores inter folia particulatim ordine exeunt, concaui, & oblongi, figura alvearij apum, colore luteo: semen intus crassum, & nigrum, capituli figura leve: oritur in sylvis. Plinius Cerinthen videtur intelligere, quam seri præcipiunt iuxta apum alvearia. Est autem Cerinthe inquit: folio candido, incuruo, cubitali: capite concauo, mellis succum habente: horum florum avidissimæ sunt apes.

C A P. V I I.

CONSOLIDA vulgò appellatur cespes magnus in palustribus nascens: caulibus multis, crassis, bicubitalibus, asperis, & striatis: foliis Buglossi, latioribus, nigricantibus, aspera lanugine obtusis: flores fert deorsum inclinatos, figura alvearij apum, colore in purpura nigricante, nunc magis purpureo: semine rotundo: radicibus nititur crassis, ramosisque, succo glutinosa constantibus, sapore aqueo.

Altera

Altera minor in collibus nascens, locis vmbrosis, præcipue sub Olea : & locis cultis : folio Borriginis, minore, ac minus aspero : cauliculis dodrantalibus, aut paulo altioribus : flore pallecente : radicibus in obliquum sparsis, quibus rotunda tubercula insunt, colore candido, mollia, sapore non ingrato : vtræque viuunt radice diutius. Dioscorides Symphyton vocat cognomine Pecton : caulem fert inquit bicubitalem, & maiorem, ferulaceum, crassum, angulosum & inanem, vt Sonchus : circa quem per interualla non magna sunt folia, lanuginosa, angusta, & oblonga, effigie Buglossi : appendices autem in caule sunt secundum angulos quosdam : hoc est tenue folium singulis alis adnexum : flores insunt nigri (sed vulgati codices legunt non *Μέλινα*, vt Apuleius habet, sed *Μέλινα*, idest lutei) & fructus circa caulem Verbasci. totus autem caulis, & folia subasperam lanuginem habent, quæ tactu pruritus exci-
tat : radices subsunt in superficie nigræ, intus candidæ, & glutinosæ, quarum est vsus ; ex his manifestum est maiorem Consolidam tantum Dioscoridi notam fuisse ; nam alteram non reperio indicatam : Alterum tamen est Symphytum Petreum, de quo alibi.

C A P. V I I I.

ANCHVSÆ appellantur, quæ in hoc genere radicem ferunt exterius rubentem, vt manus inficiat, quamquam in Italia is color exiguus habeatur, idque non in omni tempore, sed cum planta caulescere incipit : nam iuniores radices candidæ sunt : seniores nigræ fiunt, non caulescunt autem nisi anno secundo : radicem ferunt vnicam in altum actam : folia humi strata in orbem, antequam caulescant, in longitudinem fastigiata, Caninis linguis similia, asperaque, Buglossi modo : caules asperos, è quibus inter folia exeunt ramuli postremis partibus reflexi in girum, vnde particulatim cum foliis flores exeunt, oblongi, hiantes : semina insunt quaterna, capitulis serpentum similia, in acutum rostrum desinentia, tenuiora, quam Buglossæ : earum differentię tres : vna maior appellari potest, quæ passim læto solo nascitur : foliis latioribus, pluribus ab eadem radice caulibus cubitalibus, altioribus : flores primum purpurei exeunt, postea in cæruleum desinunt, semen subnigrum. altera folio constat angustiore instar pollicis, magis spinoso, cui aliquando puncta quedam insunt, caulis vnicus tenuior : flores similes & semina : oritur locis sabulosis. Tertia Lithospermo similis est : foliis Oleæ simpliciori caule, ac lignoso ; cui in cacumine duo vel tres ramuli insunt : flosculi candicantes ; semina subruffa, & aspera, vt cæteris : radix exigua rubescens : oritur locis humidis : omnes perfecto semine ex toto exarescunt. Huic similis altera iisdem locis nascens, fruticosior :

feminibus nõ scabris, sed læuibus, initio subrubentibus, postea albescen-
 tibus, specie Lithosperni. Dioscorides tres huiusmodi species describit :
 primam foliis Lactuæ, in exilitatem fastigiatis, hirsutis, scabris, nigri-
 cantibus, circa radicem numerosis, stratis, aculeatisque : radice digitali
 crassitudine, quæ æstate colore sanguineo manus inficit, nascitur pin-
 guibus locis : Altera, quam aliqui Alcibiadion vocant, differt à priore
 folio minore, at similiter scabro : caules utriusque tenues; quibus summis
 flores purpurei, subrubentes : radices longæ, rubræ, mellibus Tritici
 sanguinæ : nascitur in sabulosis. est & alia huic similis minor : fructu
 rubro, quem dentibus molitum si quis inspuit in os serpentis, momen-
 to eum interficit : mirum apud Theophrastum numerari Anchusam in-
 ter plantas ab radice tantum foliatis : quamquam non similia sint folia,
 quæ in caule sunt ; multo enim breviora, ac in extremo magis fastigiata.
 Plinius Anchusæ nomine simpliciter primum genus intelligit : cuius ra-
 dix inquit in vsu est, digitali crassitudine : fioiditur Papyri modo, ma-
 nusque inficit sanguineo colore : præparat lanas prætiosis coloribus :
 sanat vlcera in cerato, præcipue senum, item adusta : liquari non potest
 in aqua, oleo dissoluitur, idque sincerè experimentum est. Est & alia si-
 milis inquit Pseudo Anchusa ob id appellata, à quibusdam vero Enchu-
 sa, aut Dotis, & multis aliis nominibus, lanuginosior, & minus pin-
 guis : tenuioribus foliis, & languidioribus : radix oleum non fundit,
 sed rubentem succum, & hoc ab Anchusa discernitur. Ex quibus ver-
 bis significari videtur eam, quam primo descripsi non legitimam An-
 chusam esse, sed Pseudo Anchusam. De secundo genere idem Plinius
 inquit pluribus nominibus appellari : paruo frutice : flore purpureo :
 asperis foliis, & ramis : radice sanguinea cætero nigra : in sabulosis na-
 scens : efficax contra serpentes, maxime Viperas, & radice & foliis æque
 cibo, ac potu : vires habet ræssibus; folia trita, odorem Cucumeris red-
 dunt. De tertia Anchusa inquit : est & alia huic similis : flore rubro,
 minor : & ipsa ad eisdem vsus. at hic flori tribuit rubrum colorem,
 quem Dioscorides fructui reddit.

C A P. I X.

ECHION passim iuxta semitas nascitur locis aridis, candidior
 Anchusa, & lanuginosior : foliis gracilibus, magisque productis :
 caule recto, duorum dodrantum ; frequentibus ab imo ad sum-
 mum ramulis : foliisque assidue brevioribus secundum proportionem,
 vt tota figura Pyramidali constet : flosculos fert ex candido subruben-
 tes : semina Anchusæ cinerei coloris : radix exterius nigrescit. Diosco-
 rides folia inquit habet prælonga, scabra, subalbida (alij legunt *ἰσπύ-*

ἄνηρα, id est aliquantum tenuia) Anchusæ proxima, *minora*, & *pinguis*
 (addunt alij rubra) spinulis horridula, candicantibus, prædens quo-
 que est tum foliis, tum cauliculis multis tenuibus; vtroque autem latere
 foliola sunt tenuia, seriatim disposita, nigricantia, assidue *minora* in ca-
 cumine secundum proportionem: flores iuxta folia purpurascens; in
 quibus fructus est capitulo viperæ similis: radix digito tenuior, subni-
 gra. Decantata hæc apud Nicandrum inuentam ab Alcibio, qui cum
 à Vipera ictus esset in inguine, herbam hanc mandendo, & succum deuo-
 rando, reliquum autem vulnerei imponendo, dolore leuatus est, & euasit:
 vnde à Posteris Alcibion appellata est. Apud Plinium Echios vocatur
 duorum generum; vna Pulegio similis: altera quæ lanugine distingui-
 tur, spinosa, cui & capitula viperæ similia sunt. Hanc eandem alibi
 Alcibion vocat inquit: Alcibion qualis esset herba, apud authores
 non reperi, sed radicem eius & folia trita ad serpentis morsus imponi &
 bibi iubent: folia quantum manus capiat trita cum vini meri cyathis
 tribus: aut radicem drachmarum trium pondere cum vini eadem men-
 sura, per primam autem Echion videtur intelligere, quam Dioscorides
 Ocymoidem vocat, statim post Echion, vt apud Numenium reperitur;
 sed Ocymo potius, quam Pulegio similis traditur.

C A P. X.

LITHOSPERMON, quod vulgò Milium solis vocatur, nasci-
 tur, in collibus inter vepres: radice ramosa, & nigricante; à qua
 vere cauliculi dodrantes attolluntur, lignosi: foliis Oleæ, lon-
 gioribus, asperis: in cacumine duo vel tres ramuli sunt, in quibus flores
 Buglossæ similes, partim rubentes, partim cærulei: semina bina, ex bar-
 bato Umbilico emergunt nitentia specie margaritarum, candida, cortice
 fere lapideo; Alij postea cauliculi iuncea, & simplices in terram serpunt,
 cubitales, foliis similibus, sine flore, ac sine fructu: viuit diutius radice.
 Dioscorides inquit à seminis duritie Lithospermon appellatum esse: foliis
 Oleæ, longioribus, & latioribus, mollioribus, humi iacentibus cum
 suo caule; vnde prodeunt: ramuli autem insunt recti, tenues, crassitudi-
 ne iuncea, acuti, solidi, lignosi, in quorum cacumine bifidi exorta sunt,
 veluti cauliculorum, in quibus parua folia, iuxta quæ semen lapideum
 rotundum, paruum, Orobi magnitudine: nascitur in asperis & altis lo-
 cis. quamquam scio verba Dioscoridis partim deprauata, partim in ali-
 am sententiam conuersa, ab aliis. Plinius inter omnes herbas, inquit,
 Lithospermo, nihil est admirabilius: herba quincuncialis fere foliis, du-
 plo maioribus quam Rutæ: ramulis furculosis, crassitudine iuncea: ge-
 rit iuxta folia singula veluti barbulas, & earum in cacuminibus, lappi-
 los,

los, candore, & rotunditate Margaritarum, magnitudine Ciceris, duritia vero lapidea. ipsi, qua pediculis adherent, cauernulas habent, & intus semen. nascitur & in Italia, sed laudatissimum in Creta: nec quicquam inter herbas quidem miraculo aspexi, tantus est decor veluti Aurificum arte: alternis inter folia candicantibus Margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis. iacere atque humi serpere authores tradunt: ego auulsam, non hærentem vidi. hæcenus Plinius. Ex quibus patet non bene cæteros apud Dioscoridem interpretari folia circa radicem humi strata, sed circa serpentes caules; at caules semina sustinentes nequaquam serpunt, quos Plinius auulsos vidit, stantes. præterea Italicum Lithospermon distare à Cretico: nec enim semen magnitudine Ciceris constat, sed parua Vicix: & sæpe bina in singulis vmbilicis visûtur.

C A P. X I.

HELIOTROPIVM maius, vulgò Verrucaria, æstate prouenit passim, & iuxta vias, & in solo culto: caulis ab vna radice, quæ parua est, statim cum foliis florem ostendit: particulatim enim floret: assidue in ramos fissa; assidueque in cacumine florem gerens: quo modo crescit in latitudinem magis quam altitudinem, non excedens semicubitum: foliis constat in rotunditate parum oblongis, candicantibus, rugosisque: ex singulis ramulis attolluntur duo, aut tres, aut ad summum quatuor cauliculi, extremis partibus circumflexi; ad similitudinem caudæ scorpionis, in quibus flosculi continentur sine foliis, omnino hærentes, quasi verrucæ, colore candido: semina in singulis verrucis quaterna continentur, exigua: perit Autumno. Dioscorides Heliotropium maius & Heliotrophium appellari tradit; quia folia circumagit cum sole: Scorpiuron quoque ob similitudinem floris cum cauda Scorpionis: foliis constat Ocymi hirsutioribus, candidioribus, maioribus: ramuli à radice terni, quaterni, & quini exeunt, quorum singuli multis alis constant: in cacumine flos albus, subfuluus, inflexus, vt Scorpionis cauda: radix tenuis, & inutilis: nascitur locis asperis. Plinius de hoc Heliotropio, quod Heliostraphion appellatur, inquit, altius est altero Heliotropio, scilicet minore, quamquam semipedalem altitudinem non excedat; ab ima radice ramosum: semen in folliculo messibus colligitur: nascitur non nisi in pingui solo. Apud Theophrastum Theodorus Solarem herbam vocat: floret particulatim, incipiens inferius, ideo diutius floret: humi caulis: perpetuo viret, floret cum Solstitium agitur.

C A P. X I I.

HELIOTROPIVM minus, seu minor Verrucaria vulgò, aquo-
 sis tantum locis nascitur: cauliculo recto, dodrantali; foliolis
 Lithospermi brevioribus, rotundioribus: in cacumine ramu-
 los duos, vel tres gerit, sine foliis, recuruos, vt alterum Heliotropium,
 sed tenuiores, longioresque; in quibus flosculi sunt elegantissimi, colore
 cæruleo: fructus postea pendent, pediculo tenuissimo, exiles, ac rotun-
 di. Huius duas differentias notavi: vnum in aquis nascens: flore gran-
 diusculo; fructu magis pensili: alterum vbique in hortis, & læto solo:
 exilioribus flosculis, ac brevioribus pediculis: tota æstate florent, aliis
 ab radice subinde cauliculis subnascentibus: autumno pereunt. Dio-
 scorides breuiter describit his verbis: Heliotropium minus, quod alio
 nomine Scorpiuron vocatur, nascitur in palustribus, & iuxta lacus: foli-
 is supradicti, rotundioribus: fructum rotundum, pensilem, vt Verru-
 ca Acrochordon. Plinius alterum Heliotropion inquit Tricoccum ap-
 pellari: circumagit se cum sole, etiam nubilo die, tantus syderis amor
 est: noctu velut desiderio contrahit cæruleum florem; vbique nascitur,
 & alio nomine Scorpiuron vocatur foliis non solum minoribus, sed etiã
 in terram vergentibus: semen ei est effigie Scorpionis caudæ; quare ei no-
 men. Quo in loco foliis tribuit ad terram vergere, quod Dioscorides fru-
 ctui: præterea similitudinem caudæ Scorpionis semini ascribit, quam
 notam Dioscorides Scorpioidi assignat, de qua statim loquitur paucis
 his verbis. Scorpioides herbula est: foliis paucis: semine caudæ Scor-
 pionis effigie. dicendum igitur videtur Scorpioidem congenerem esse,
 cum Scorpiuro supradicto, cum Dioscorides cum illo coniunxerit, re-
 liquam descriptionem subticendo; & Plinius pro eadem planta acceperit;
 Quod autem semen comparatur caudæ Scorpionis, accipitur pro
 cauliculo reflexo, in quo primo flos, deinde semen dispositum est; sic
 minus Heliotropium fuerit, quod in palustribus nascitur, flore gran-
 diusculo: Scorpioides autem alterum, quod passim obuium tenuiori-
 bus flosculis. Sed vulgares Heliotropiæ aliæ sunt, de quibus diximus
 alibi, iis autem Tricocci nomen magis conuenit ob triquetram fructus
 compositionem.

C A P. X I I I.

CYNOGLOSSA, idest lingua canina, folia fert paulo angustiora
 Borragine, molli lanugine obducta, & candicantia: caulem fert
 prope cubitalem, ramosumque: flores cæruleos vel purpura-
 scentes, Buglossio similes: semina crassa. quaterna è propriis umbilicis

extuberantia & in latitudinem depressa, vt seminis apex, in quo cor, inferius sit inclinatus; hæc lapparum more vestibus hærent: oritur in rudibus, locis siccis. Quædam in montibus nascitur: latiore folio: breuiori caule: specioso flore. reperitur & genus paruum: angusto folio ac lappis minutis: oritur in syluestribus. Plinius cum Buglosso iungit, viresque tradit, quas Dioscorides Buglosso: caninas inquit imitatur linguas, Topiariis operibus gratissima: eius radicem tradunt, quæ tres thyrsos ferat: ad tertianas prodesse; quæ quatuor ad Quartanas. Est alia similis ei, & quæ ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua Ranis & Serpentibus aduersatur. Dioscorides quoque cum Buglosso coniungit: & caule carentem tradit: folia inquit Plantaginis latifoliz habet, ætiora, minora, lanuginosa sine caule: humi sternitur: prouenit in sabuletis; laudat folia cum adipe suillo veteri ad morsus Canum, ad Alopegias, Ambusta: decoctum herbæ in vino aluum emollit. At in hoc genere nullam adhuc videre licuit caule carentem: quamuis sunt, quæ breui tempore illum gerant, vt Pulmonaria: Quædam non nisi post annum, vt Anchusarum genera & Echium. Illud quoque mirum recipi à Mesue, & aliis recentioribus: Cynoglossi radicem in Pillulas opiatas ab hac herba cognominata, vt fluxiones sistant: nec enim huiusmodi facultas à quoquam tribuitur: potius Arnoglossum pro Cynoglossio scribendum censeo; nam & hæc Cynoglossa appellata est teste Dioscoride.

C A P. X I I I I.

QUORVM semina in hoc genere cor inferius habent, suffruticibus coronariis fere continentur; pleraque enim odorata sunt, calida & sicca, acria, vel amara. horum folliculi nequaquam dissecti vt superioribus, sed valde concaui extremis tantum patentes, vnde flos exit: flos longus circa seminis sedem adnexus est; ideo fistulæ modo concauus; vnde mellea dulcedo multis exugitur: postrema pars floris dehiscit. veluti in duo Labia. & erectu stamen tamquam ligulam promit: florent alia cacuminibus tamquam in spica, aut capitulis: alia inter folia, quæ bina ex interuallis condita sunt omnibus.

C A P. X V.

SALVIA Domestica fruticat multis ramis, crassis, candidisque: foliis digitali longitudine, duorum latitudine, valde rugosis, mollibus tamen, & candicantibus, valde odoratis, sapore non ingrato: expetuntur enim in condimentis: flores fert in longa spica ramos, cærulei coloris, vel candidi: seritur in hortis apud nos. Alterum genus in Hispania

Hispania & Massiliensi agro sponte nascitur, breuius, angustioribus foliis, sapore simili, & magis odoratis, quibus quandoque insunt binæ appendices parvæ, Salvia minor appellatur. Dioscorides Elelisphacon vocat fruticem ramosum, longum, ferentem virgas quadrangulas, & canna folia, effigie Mali cotonei, longiora, asperiora, crassiora, similitudine quadam attritarum vestium, hirsuta, subalbida, per quam iucundo odore, aut graui (quibus verbis vtrasque innuit;) semen in summis caulibus, sylvestri Hormino simile: in asperis nasci. descriptio hæc satis prædictis conuenit. Theophrastus duo prædicta genera ostendit. alterum quidem Sphacelum vocans, alterum Elelisphacon: differre inter se tamquam domesticum & sylvestre. Sphacelo folium magis læue, exilius, & minus squalens: Elelisphaco grauius (alij legunt scabrius). Plinius vtrumque genus Lenti sylvestri adnumerat, putans Elelisphacon à Lente dictum, ab aliis Phacon: ea est inquit satiuæ Lente læuior; & folio minore, atque sicciore, & odoratiore: in quibus verbis Sphacelum Theophrasti innuit. est & alterum genus sylvestris, odore graui; hæc mitior: folia habet Cotonei Mali effigie, sed minora, & candida. Hæc Elelisphacon conueniunt. subiungit paulo post: nostri, qui nunc sunt herbarij, Elelisphacon græce, latine Saluiam vocant, Mentæ similem, canam, odoratam: intelligit maiorem. An dicendum potius non alente, quæ φάκλι dicitur, cognominatas esse Elelisphacon, & Sphacelum, sed quia aridæ videntur; id enim σφακός & σφακίλος significant; comparantur enim folia attritis vestibus.

C A P. X V I.

SALVIA sylvestris vulgò appellatur, & à quibusdam Matrisalvia, locis squalidis nascens: vnico ab radice aliquando caule, aliquando pluribus, rectis, crassis, & quadratis: paucis ramis, rectis: huic folia ab radice latiora multo sunt, quam Salviæ, magisque lanuginosa, odore graui: in caule autem angustiora assidue redduntur: flores fert purpurascens inter folia, densos quasi in spica crassa, sapor inest acris, & mordens, præcipue in cacuminibus. huius duo genera notauimus, vnâ colore candido, alteram nigriorem. Tertiam vidi in saxorum crepidinibus apud Serrauallam in Piceno, Salviæ minori simillimam, candidiorem, lanuginosiorēque, odoratam, acrem: herbam albam vocant: celebrant quidam ad argenti viui coagulationem. Apud Dioscoridem Stachys vocatur frutex, Marrubio similis, sed longior: folia ferens numerosa, gracilia, (velut alij legunt rara) hirsuta, dura, canna, beneolentia: virgulas autem ab vna radice complures, candidiores Marrubio: nascitur in montibus & asperis: vim habet exalfactoriam

& acrem. soliorum decoctum pellit menstrua, & secundas. Sed longe diuersam describit Plinius, inquit enim: quę Stachys vocatur, Porri similitudinem habet, longioribus foliis, pluribusque, & odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati: pellit Menstrua. vbi pro Prasio idest, Marrubio, Prason idest Porrum accepit: & foliis longitudinem tribuit, quam Dioscorides caulibus: tandem luteum colorē dixit, quem candidum asserit Dioscorides. At profecto mirum videatur, cur Stachys appelletur planta, quę nullam ferat spicam; gręce enim Stachys spicam significat; idcirco forte Plinius pro Stachy accepit quandam foliis Marrubij, longioribus, ex viridi in luteum languescens, cui frequentes sunt spicę pallidę, tenues, atque odoratę, quam inferius ostendemus. Quę tamen hic descripta est, satis conuenit descriptioni Dioscoridis.

C A P. X V I I.

SCLAREA vulgo dicitur suffrutex Coronarius, ad visum clarificandum utilis, alij Scarleggiam appellant: ingens quędam Saluia videtur: caule quadrato, crasso, ramoso, cubitali: foliis subrotundis, ad Verbasci amplitudinem prope accedentibus, lanuginosis, odoratisque: flores in summis stolonibus spicatis inter folia exeunt, in purpura candicantes: radices multas, fibrosas spargit, feritur in hortis, sponte quoque prouenit in aggeribus. Plinius inter Syderites Scopam regiam à nostris vocari inquit eam, quę est latissimo folio, cui non leuior honor in coronis est, quam Caltę; quamquam folia eius oleant, non flores. Alibi idem Plinius Tussilaginé alteram intelligere videtur, inquit: à quibusdam Saluia appellatur, similis Verbasco: cõteritur ea, & colata calefit, atque ita ad tussim, laterisque dolores bibitur: contra scorpiones eadem & dracones marinos efficax: contra serpentes quoque ex oleo perungi ea prodest. Dioscorides Baccharim vocat herbam odoratam, quę in coronas additur: cuius folia aspera sunt, media Violę & Verbasci magnitudine: caulis angulosus, cubiti altitudinem petens, subasper, ramosus: flores purpurascens, subalbidi, odorati: radices similes Elleboronigro, odore Cinnamomum præferentes: amat loca aspera, & squalida; sed apud Plinium hoc nomen Bacchar non hanc significat, sed Asatum, vt suo loco explicatum est.

C A P. X V I I I.

GALLITRICVM vulgo, & Sclarea syluestris appellata, ab aliis Chiarella, in incultis nascitur; gracili solo, longe minor Sclarea, ac minus hirsuta, sine odore: foliis circumincisis, similitudine.

dine Crisæ Gallinacæ : flores in spica purpureos fert , aut cæruleos : semen nigrum , rotundum , ac paruum . eius quædam differentia ratione magnitudinis : quædam enim vix palmum equat , simplex : quædam ad cubitalem altitudinem accedit : pluribus ab eadem radice caulibus . compertum est huius semen integrum oculis inclusum sine morfu vllò ea , quæ visum offuscant , abstergere : mucco enim quodam obducto intumescit : paruas quoque spinas infixas extrahit ex oculis . Hanc multi inter genera Syderitis recensent . Alij Verbenacam rectam putant : Plinius Alectorolophon vocari scribit , apud nos Crisam dici : folia inquit habet Gallinacæ Crisæ , plura : caulem tenuem : semen nigrum in siliquis : vtilis tussi , & caligini oculorum : semen solidum conicitur in oculum , nec turbat ; sed in se caliginem contrahit , mutat colorem , & ex nigro albicare incipit , ac intumescit , & per se exit . Quædam in montibus nascitur foliis maioribus Gallitrico , ac virentioribus : caulibus ultra cubitalem altitudinem : flore purpureo , in longa , ac tenui spica , semine nigro , vt Gallitrici .

C A P. X I X.

AETHYOPIS peregrina apud nos , Sclareæ similis , candidior , & lanuginosior : foliis latioribus , angulosisque , in terra stratis : caules fert breuiores : flores candidos , semina subflaua , magnitudine parua Viciæ , læuia . Dioscorides Anthypis inquit : folia habet Verbasco similia , per quam hirsuta , densaque , in orbem circa radicem redacta : caulem quadrangulum , crassum , & scabrum , similem Apiastro , aut Arctio , multis alis concavum : semen Erui magnitudine , geminum in vno conceptaculo : radices ab eodem cespite numerosas , longas , plenas , gustu glutinosas , quæ siccæ nigrescunt , duranturque vt cornua : plurimum in Ida monte Troadis nascitur , & in Messenia . Plinius eadem ferme habet , quæ ex Aethyopia venit , eximia est , & illico auxiliatur : radix siccata & in vino cocta purulentis , ischiadicis .

C A P. X X.

MELINVM vulgo in Alpibus appellatur , alij Melliginem ; quia mellea quædam pinguedo , & odor toti plantæ inest : frequens est in Apennino : pluribus ab eodem cespite caulibus , ultra cubitalem altitudinem , quadrangulis ; in quibus folia ferme triangula , Hederæ figura , latiora , hirsuta , crispa , & ferrata : flores ex cædido pallecentes , figura falcatos in autumno , in spica Saluicæ simili : radices fibrosas , vt Sclarea . Alia breuior & fruticosior : foliis Saluicæ , breuioribus , ad Marrubiū

quodammodo accedentibus, colore ex viridi in luteum languescente : spicas multas fert tenues, & longas in singulis foliorum alis, & in summis virgis : flosculos pallidos odore iucundo : oritur in gracilibus. Has Plinius videtur indicasse, cum de Stachy scribit: quæ Stachys vocatur, Marubij similitudinem habet : longioribus foliis, pluribusque, & odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati : pellit menstrua. Quamquam pro Marrubio deprauatè Porrum legatur eo loco, vt notauimus in Stachy Dioscoridis.

C A P. X X I.

BETONICA in syluis nascitur, sub arboribus, & fruticibus : foliis ab radice, duorum digitorum latitudine, sensim in gracilitatem productis, serræ modo lateribus incis, subhirtis, non sine grato odore, sapore subamaro, & acri, siccante os : caulis rectus, cubitalis, quadratus ; in quo pauca folia, & minora ; in cacumine flores purpurei, veluti in spica. Dioscorides Cestron vocat, & Psychotrophon ; quia locis frigidis inuenitur ; A Romanis autem Betonicam appellari tradit, herbam tenui caule, & quadrato, cubiti altitudine, aut altiore : folia longa, mollia, Quercui similia, in ambitu diuisa, odorata, prope radicem maiora : in summis caulibus semen veluti Saturæ, spicatum. Decerpta huius folia siccari ad plurimos vsus : radices tenues, vt Ellebori, quæ ex Oxyelite in potu pituitosam euomitionem euocant, & quæ sequuntur. reperitur autem in codicibus græcis altera Betonicæ descriptio, de qua nos alibi locuti sumus. alia quoque Betonica traditur apud Paulum Aeginetam, de qua inferius dicemus. Plinius in hunc modum describit : Vetones in Hispania eam, quæ Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem Serratula, à Græcis autem Cestron, aut Psychotrophon, antecunctas laudatissima : exit anguloso caule, cubitorum duum : à radice spargens folia fere Lapathi, serrata : semine purpureo, folia siccantur in farinam ad plurimos vsus. fit vinum ex ea, & acetum stomacho & claritati oculorum : tantumque gloriæ habet, vt domus, in qua sata sit, tuta existimetur à piaculis omnibus. Videtur autem Plinius non solum prædictam intelligere nomine Betonicæ, sed & aliam longæ maiorem, cui semina insunt purpurea. exit hæc planta multis ab eadem radice caulibus, cubito altioribus : foliis latioribus, similitudine eius quam Melliginem appellauimus : flores fert purpureos iuxta folia, & semina in suis folliculis, splendida, colore puniceo, antequam siccantur : hæc quoque nascitur in montibus, sed odore magis graui.

C A P. X X I I.

BALLOTE passim in ruderibus nascitur, crassior, & nigrior Marrubio: foliis amplioribus, hirsutioribus, grauis odoris, quasi cimicum; vnde Cimiciottum vulgo appellant: flores per interualla subrubentes, in verticillis non adeo densis, vt in Marrubio: caulis inferne quidem nigricat, superne autem albicat, hirsutusque est; Dioscorides Ballote inquit alio nomine Marrubium nigrum appellatur: caules fert quadrangulos, nigros, subhirsutos, complures ab vna radice: folia maiora quam Marrubij, rotundiora, & lanuginosa, per interualla in caule disposita, graueolentia, Melissophyllo proxima; vnde aliqui & hanc Melissophyllon vocauerunt: flores quoque circumdant verticillatim albos caules (alij dictionem græcam immutant, albedinem floribus ascribendo, non caulibus) sed prior lectio magis quadrat herbæ suprascriptæ. Vis eius efficax aduersus canis morsus foliis ex sale iilicis. Plinius herbam inquit fruticosam esse: angulosis caulibus, nigris; foliis vestientibus, maioribus quam Marrubij, (non Porri, vt legebatur) nigrioribus, graueolentibus. Galenus nequaquam meminit Ballotæ, neque Aetius.

C A P. X X I I I.

CARDIACA in ruderibus nascitur: recto caule, cubitali altitudine: ramis quoque rectis: folia fert alioqui Ballotæ; sed quæ in extremo, scissuras profundas habent: verticillos spinosos, paruos inter foliola angusta, & oblonga: flosculos purpurascens: laudatur à recentioribus ad cordis palpitationem, & conuulsionem, & paralytim. Apud Theophrastum videtur primum genus Marrubij, quod ab eodem describitur his verbis. Marrubij duo genera: vnum herbae folio, magis serrato, incisuris valde manifestis, & profundis; quo Pharmacopœiæ vtuntur ad nonnulla. Galenus Alyssum vocat. Aetius quoque hanc intellexit nomine Alyssi: inquit enim: Alysson auunt esse Syderitem Herculeam appellatam, quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habens, & folia crassiora; nomen inuenit ex eo, quod cômorsis, à Canerabido mirabiliter succurrit: Galenus inquit de Alyssos: Marrubio similis est, asperioribus tantum, & magis spinosis orbibus: flore ad ceruleum vergente.

C A P. X X I I I.

EX TANT duæ aliæ spinosiores, quæ ad hoc genus reducuntur, vulgò Molucchæ, quarum vnâ à quibusdam Melissa Cōstantinopolitana vocatur: caules ab eadem radice fert plures, ac rectos, paulo breuiores cubito: foliis Marrubij, minus hirsutis: verticillos inter folia fert breui interuallo, magnos, quasi continuata serie caulem vestientes; sub quibus singulis aculei sunt pungentes, stellæ modo: constant Verticilli ex latis folliculis veluti Calathis; è quibus flos erumpit ex candido purpurascens: quo decidente semen farctum ostenditur exterius plana & lata superficie connexum. tota herba dum viret, graui odore constat, cum ad maturitatem peruenit, candida redditur, & bene olēs. Altera altior aliquando vltra bicubitalem altitudinem: foliis nequaquã hirsutis, leuore quodam splendentibus: verticillos fert spinosiores; nam non solum aculei sunt iuxta verticillos, sed & verticillorum folliculi in robustos aculeos desinunt: flores insunt purpurei, & semina nigriora vtræque peregrinæ apud nos. Has plantas non solum apud Galenum censeo intelligi Alyssō congeneres esse, sed forte etiam apud Dioscoridē & Plinium. nam Dioscoridēs inquit: Alyssō exiguum fruticem esse, subasperum: foliis rotundis; iuxta quæ fructus veluti scuteola duplicia; in quibus semen continetur modice latum: oritur in montibus & asperis locis. Hæc descriptio mitiori Molucchæ conuenire possit: fruticat enim rectis ramulis, subasperis: nam alterum genus grandius est, & asperius: folia præterea insunt rotunda, vt Marrubio: scuteola autem non quidem duplicia, sed lata & patula indicari possunt per verbum *διὰ διπλον*. tamen alia est plantula, cui similitudo duplicis scuteoli inest. quæ pro Alyssō Dioscoridis ostenditur. Plinius autem de Alyssō inquit: distat à Rubia, qui Alyssos vocatur, foliis tantum, & ramis minoribus: in hoc facilis fuisse potest error pro Marrubio Rubiam legendo. tamen & inter Rubias inuenire licet Alyssi descriptionem, vt suo loco ostensum est.

C A P. X X V.

MELISSA in hortis colitur inter suaueolentes herbas: foliis Marrubio amplioribus, virentibus, subhirsutis, odore Mali Citrei; vnde quidam vulgò Citronellā vocant, sapore non ingrato; cruda enim estur inter olera, vt Menta, sed hyeme ac Vere dum tenella est, nam procedente tempore odorem quendam subuirosū præcipue in Autumno cōtrahit, quasi hirci: flores in verticillis fert candidos.

Alterā

Altera (ponte oritur in ruderibus : latioribus foliis , ac subuirrosis , parum à Ballote distantibus . Adest & genus quoddam peregrinum ex Orientalibus allatum , valde odoratum , etiam cum semen protulit ; hoc foliis constat oblongioribus , Beticæ modo : flores fert purpureos , & grandiusculos . Dioscorides Melissophyllon vocari ait ; quia apes ea herba plurimum gaudent ; cauliculi sunt tenues , & folia Ballotæ similia , maiora dumtaxat , & tenuiora , nec per inde hirsuta , olentia Malum Cytreum , Citraginem à Romanis vocari . Plinius Apiastrum vocari ab Hygino in confessa damnatione ; quoniam venenatum est in Sardinia : at illud ab Apio cognominatum est , hoc autem ab Ape . Melissa enim græce Apem significat . Arabes hanc ad cordis affectus extollunt ; exhilarare enim , animo inquentes reuocare , sollicitudines , & prauas imaginationes , & somnia tumultuosa sedare . Galenus , vt puto , Melissophyllon syluestrem tantum nouit ; nam parui facit : nemo enim inquit ea vitur præsentè Marrubio ; vires enim Marrubij habet , sed multo infirmiores .

C A P . X X V I .

MARRUBIVM frequens nascitur in ruderibus : multis ab eadem radice caulibus , cubito breuioribus , subhirsutis , candida lanugine : foliis rotundis , rugosis , candidisque , odore medicato : verticillos per interualla fert , in quibus flores candicantes . Dioscorides Prasion græce appellat : frutex inquit est ab radice ramosus , candidans , subhirsutus ; virgis quadrangulis : folio pollicis amplitudine , subrotundo , hirsuto , rugoso , gustu amaro : semen fert ex interuallis , & flores , veluti verticillos asperos : nascitur iuxta ædificia collapsa & in ruderibus . Theophrastus hanc pro secundo genere Marrubij describit his verbis : folio constat rotundiore , & vehementer squalido , vt Sphaceli , incisurasque habente obscuriores , & minus ferrato : inter suffrutices Plinius Marrubium inter primas herbas cõmendatum scribit , notius quam vt indicandum sit . duo genera radi à Castore ; nigrum ; & , quod magis probatur , candidum . De Marrubio nigro diximus superius in Ballote .

C A P . X X V I I .

QVAEDAM ex Creta ad nos allata est pro Pseudodictamo : cespes amplus , virgis numerosioribus , altioribus , & candidioribus Marrubio : foliis rotundioribus , minoribus , similibus Dictamo Cretensi , obsitis candidiori lanugine , gustu subamaro , odore exili , non iniucundo : verticillos inter folia fert molles ; in quibus flosculi sunt purpurascetes . Dioscorides de Pseudodictamo inquit :

in multis terris nascitur, simile vero Dictamo, sed minus acce, & multo inefficacius: Theophrastus & Plinius ramulos minores tradunt, licet foliis Dictamo sit simile.

C A P. X X V I I I.

VERBASCUM sylvestre frutex magnus est ferme arborefcens: caudice potius quam caule intorto, crassitudine brachij: ramos multos fundit, qui in virgas desinunt longas, Marrubio similes; & in iis folia Saluiz domesticæ, longa, hirsuta, colore albido, in luteum languescente, absque vlla odoris gratia: Verticillos ex longis interuallis fert crassos; in quibus flores sunt aurei coloris, speciosi: peregrina est apud nos; Dioscorides inter genera Verbasci sylvestre inquit genus est, ferens altas virgas, & specie arborea: folia Saluiz, & ramulos, quales Marrubium: flores luteos aurizmulos.

C A P. X X I X.

HORMINVM satium folia ab radice fert in terram strata, ob longiora Marrubio, nigricantia, ac minus ferrata, tactu glutinosa: caules rectos, plures, semicubitales; in quibus verticilli breuibus interuallis sunt iuxta foliola longe diuersa ab inferioribus; tenuia enim sunt, læuia, nec rugosa, & in summo caule coloris violacei, vt flos quidam videatur in cacumine esse: flosculi tamen sunt in uerticillis purpurascetes: cum exarescit caulis perfecto semine folliculi verticillos componentes omnes deorsum flectuntur, in quibus semina nigra continentur, exigua, & oblonga: peregrina est apud nos. Horminum autem sylvestre sponte apud nos locis asperis, & saxosis nascitur: foliis tum ab radice, tum in caulibus, vt Melissa paulo angustioribus, similiter ferratis: caules similiter plures, ac simplices attolluntur, paulo maiores dodrante: flores paucos inter folia ferunt, grandiores, colore subrubente: folliculos latos deorsum nutantes, in quibus semina magnitudine Viciz continentur fusca: herba odore constat non ingrato. Dioscorides de vtroque Hormino inquit: satium herba est: foliis Marrubio similis: caule semicubitali, quadrangulo; circa quem eminentiz siquis similes prodeunt, quæ ad radicem spectant; in quibus semen diuersum includitur: nam in sylvestri rotundum, fuscumque inuenitur, in altero nigrum, & oblongum, cuius est vsus ad Venerem stimulamdam cum vino poti. Plinius Hormini meminit, & Horminij: per Horminium intelligens Asparagum sylvestrem: vtrumque nomē inditum; quia Venerem stimulant. De Hormino inquit semine Cumino simile est in reliquis

reliquis Porro (pro Marrubio græce Prasioprason legens) dodrantali altitudine: duorum generum: alteri semen nigrius, & oblongum: hoc ad Venerem stimulam, ad oculorum argemas & albugines: alteri candidius semen, & rotundius: utroque raso extrahuntur aculei. alibi Theophrastum sequutus inter fruges numerat post Erisimum & Sesamum; quamquam ambigat inquit inter fruges & medicamenta: Cumino simile: feritur cum Sesama & Irione inter æstiuæ, nullum animal vescitur viuentibus. Apud Theophrastum Theodorus Geminalem vertit, inquit: æstate feritur: nullum animal mandit; forte quia amarum: Cuminaceum quoddam est, atque nigrum; feritur cum Sesama. Galenus quoque inter fruges numerat Horminum mediam naturam possidens inter Cuminum & Erisimum. Suspicio esset diuersam hanc esse, quæ inter fruges numeratur ab ea, quam Dioscorides satiuam vocat, nisi Cumini similitudo in semine satiuæ reperiretur: est autem semen id non ingrati saporis, & odore commendabili in mandendo, longe quidem minus Cumino satiuo, maius autem Aethyopica, quod Ammi vocatur.

C A P. X X X.

QVAEDAM in conualle quadam prope Pisas nascitur, Hormino satiuo similis, foliis, & caule; sed folliculis figura Ocymi, ut Ocymum quoddam syluestre videatur: pars enim postrema folliculi clauditur labiolo quodam sursum reflexo: flosculos fert oblongos, ac tenues, deorsum nutantes, purpureos; odor inest exiguus.

C A P. X X X I.

MILZADELLA vulgò dicta; quia lienosis egregie opitulatur; frequens nascitur in ruderibus, & hortorum aggeribus; herba dodrantem alta: pluribus ab eadem radice caulibus, simplicibus, subrubris: foliis Vrticæ; ideo Vrtica mortua, & innoxia à quibusdam vocatur. hyeme macula quædam alba per medium folium discurret; aduentante vere flores fert inter folia subrubentes, grandiusculos, in quibus mellea quædam dulcedo inest: hi veniunt in cibos inter acetaria. vtuntur succo foliorum per se potu vel cum aceto ad præcordia tumida, obstructiones tum Lienis, tum Iecinoris. Plinius inter Vrticas Lamium vocari inquit Vrticam innoxiam, morsu carentem: album habet in medio folio, quod ignibus sacris medetur, contusis, inustis, strumis, tumoribus, podagris, vulneribus. alibi eandem videtur intelligere, cum Leucem vocat Mercuriali similem, per medium folium candida linea transcurrente; vnde Mesoleucon dicta est: fistulas sanat,

& Carcinomata. Quid si hanc eandem apud Dioscoridem dicamus Leucadem esse? quamvis non describatur. inquit enim Leucas montana latioribus foliis quam urbana est; semine acriore, amariore, ori ingrato. efficacior tamen quam urbana. vtraq; ex vino contra animalium venena præcipue marinorum opitulatur. erit autem Leucas montana quædam congener prædictæ in montibus: floribus subluteis: foliis longioribus, & in acutum magis productis: alia angustioribus foliis, quasi Mercurialis. extat & in ruderibus, ac locis aridis quoddam genus exiguum: foliolis candidioribus, hirsutioribusque: flosculis tenuibus, purpurascens, aliquando candidantibus: nulla tamen earum albam maculam habet in folio præter prædictam, quæ urbana est. quædam iuxta parietes non dum exacta hyeme floret. tenui cauliculo, simplici, foliolis sine pediculo caulem cingentibus, rotundis, & serratis: in summo cauliculo veluti capitulum inest, in quo flosculi tenues, oblongi, colore nigrantis Rosæ.

CAP. XXXII.

VERBENA vulgò appellata, vbique secus vias, & in ruderibus nascitur: duobus, aut tribus ab eadem radice caulibus, cubitalibus, in quibus pauca folia sunt Quercui similia, sed inæquales habentia scissuras, gustu amara: summi caules finduntur in plures ramulos, tenues, in quibus veluti festucis nudis flosculi sunt exigui, purpurascens; & fructus valde parui: diutius floret per totam ætatem: celebris est ad multos morbos præcipue ad obstructions viscerum: sunt, qui ad Hydropem puluerem foliorum propinent felicissimo successu. Dioscorides Hierobotanen idest herbam sacram vocari tradit, quia multum ad Amuleta, expiationesque commendetur: alij Peristercon supinam, quam in hunc modum describit: ramulos emittit cubitales, aut maiusculos, angulosos; in quibus folia ex intervalis sunt Quercus, sed minora, angustioraque, eisdem diuisuris in ambitu, colore aliquantum glauco: radix modice longa, tenuis: flores purpurei, graciles. Plinius Verbena cam à Romanis appellari tradit. et Verbena apud ipsum & Sanguina gramen significant ex loco sacro; vnde per abusum omnes frondes sacre Verbenæ appellantur. de hac autem inquit nulla plus habet Romanæ nobilitatis, quam Hierobotane: hæc legati ad hostes ferunt: hac Iouis mæsa veneratur domus purgatur, lustraturque. Genera eius duo; foliosa scæmina; mas rarioribus foliis. vtriusque ramuli plures, tenues, cubitales, angulosi: folia minora, quam Quercus, angustioraque, maioribus diuisuris, color glaucus: radix longa, tenuis: nascitur vbique in planis aquis. Quidam non distinguunt, sed vnum omnino genus faciunt; quoniam

quoniam vtraque eisdem effectus habet. vtraque sortiuntur Galli, & precipuunt responsa: sed magi vtiq; circa hanc insaniunt, ac perunctos impetrare, quæ velint: febres abigere; amicitias conciliare; nullique non morbo mederi. est autem sœmina, quam modo descripsi.

C A P. X X X I I I.

ALTERVM genus, quod Mas apud Plinium intelligitur, & Peristereon recta apud Dioscoridem; siue Verbenaca recta, non nisi in humidis nascitur, & foueis: vnico ab radice caule, recto, ac simplici vsque ad ætatem, altitudine dodrantali, aut paulo maiore; in quo folia frequentia, Quercui magis similia, quam supradicta, scissuris profundioribus, quasi Cerri, colore subalbido, subhirtuta: foliorum scissuræ aliquando adeo profundæ sunt, vt ad medium neruum accedant: post mediam ætatem caulis in ramos finditur, similiter simplices, ac foliosos, cubitales, amplioresque, in quibus per interualla parui sunt verticilli, vt in Marrubio inter folia: flosculis candidis. hæc minus amara, & magis siccans, quam Verbenacæ. Dioscorides describit tantum primam eius ætatem antequam in ramos findatur his verbis. Peristereon nascitur in aquosis: nomén impositum à Columbibus; quia circa hanc libenter versantur; herba est altitudinis palmi, interdum amplius adolefcit: folia incisa, & subalbida, ex caule erumpentia: vt plurimum vnicaulis, & vnica radice constans reperitur. eius vsus extrinsecus ad vteri dolores, erysipelata, vlcera putrida, & vulnera glutinanda; Galenus hanc tantum meminit. Peristereon rectam vocans: vim habet adeo siccantem, vt vulnera glutinet; dolores capitis omnium maxime discutit, & perfecte corroborat, maxime viridis, imo & arida in oleo incocta cum radicibus & Serpillo.

C A P. X X X I I I I.

TERTIOLA vulgò appellata; quia tertianas sanat, in eisdem locis nascitur, vbi Verbenaca recta, scilicet in scrobibus humectis: vnico caule, simplici, ac recto, bicubitali, quadrato; in quo per interualla, folia sunt angusta, & oblonga, quasi Salicis, rugosa, & aspera: in cacumine flores fert purpureos, veluti in spica longa.

C A P. X X X V.

SIDBRITIS Herculea locis incultis & sabulosis nascitur, similis Chamædri, candidior: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, dodrantem non excedentibus, orbiculis inter folia punge-

tibus : flosculis ex purpureo candicantibus : sapor inest subamarus, multum exsiccans . Alterum genus altius, ac viridius, paucioribus cauliculis : foliis rarioribus, maioribus : in summis cauliculis veluti in spica flores cingunt in orbem per interualla sublutei . Duæ aliæ in vineis nascuntur vnicaules, ramosæ : paucis foliis, angustioribus, oblongioribus : verticillos inter folia ferunt; in quibus flores purpurei, vel albicantes . omnium folia tenuiter serrata sunt, ac rugosa, specie Saluix, aut Marrubij, odore non insuavi : semina nigra : nulla tamen pungit præter primam . Dioscorides hoc modo describit : folia habet Marrubij, sed longiora, satis ad frondem Quercus, aut Saluix accedentia, minora tamen, & aspera: caules edit quadratos, dodrantem altos, aut etiam maiores, non iniucundi gustus, & aliquantum subastringentis ; in quibus per interualla orbiculatæ vertebre, vt in Marrubio spectantur : & semen in eis nigrum ; nascitur in petrosis locis . Aetius putari inquit Alysson eandem esse cum Siderite Herculea, vt superius in Alyllo ostendimus : forte quia orbis pungentes in Siderite Herculea sint, vt in Alyllo .

C A P. X X X V I.

HEDERA terrestris vulgò appellatur herba, quæ vere à radicibus tenuibus, Graminis modo repentibus, plures attollit cauliculos, dodrantes, simplices ; in quibus folia Marrubij, rotunda, figura Hederæ, & circumferrata, viridia ; inter quæ flores purpurei, ad cæruleum vergentes, oblongi, & in extremo patuli, pulchro aspectu : odor toti plantæ acris, non insuavis ; sapor amarus, & subacris . Aestate cum florere desinit, iidem cauliculi in terram procumbunt, repuntque in multam longitudinem : foliis multo amplioribus nascitur iuxta sepes & in aggetibus, & iuxta flumina : efficax ad purulentos, & phthificos . educit enim sputa & siccat internos abscessus . in vsu sunt cauliculi florentes in puluerem redacti, aut herbæ decoctio, item aqua per sublimationem extracta : laudant & in peste : non dubito hanc Chamæcissum esse apud Dioscoridem, si vnum Verbum *μακρόν* id est longum, legatur *μικρόν* id est paruum : cætera enim optime quadrant : nam inquit : Chamæcissus folia habet similia Hederæ, minora, ac tenuiora : ramos dodrantes ab radice, quinque, aut sex foliosos : flores Leucois similes, minores, valde amarus gustu : radicem tenuem albam, inutilem : nascitur locis cultis ; folia sanant Ischiadicis tribus obolis pota in aquæ cyatis tribus, diebus triginta, aut quadraginta : eodem modo ad morbum regium dantur sex aut septem diebus . Galenus florem videtur assumere : inquit enim Chamæcyssi flos, cum sit admodum amarus, iecur obstructione liberat : sunt, & qui ipsum Ischiadicis exhibeant. ex quibus conicio floren-

florentem colligi, vt folia cum floribus affumantur : idcirco non descriptos à Dioscoride caules humi procumbentes . Altera enim omnino videtur planta numquam florens . Alterum est Genus Chamæcissi, cui copiosior est flos in cauliculis dodrantalibus, veluti in spica, amarior, inter foliola Hederacea, nequaquam serrata absque pediculo hærentia : ab imo ad summum vsque flosculos cæruleos cõplectentia, vere ineunte : hi cauliculi perfecto semine inarescunt : viuit autem planta aliis cauliculis, humi serpentibus, rubris ; in quibus folia insunt, figura Betæ, minor, parum serrata, ex aduersa parte rubra : his foliis vtuntur per se impositis ad vlcera tiliarum : vulgò appellant Laurentinam, alij herbam Sancti Laurentij, alij Consolidam mediam : Plinius hanc intellexit, cum inquit : Chamæcissos spicata est, Tritici modo, ramulis quinis fere foliosa : cum floret existimari potest alba Viola : radice tenui, cuius bibunt Ischiadici folia admodum amara potione . Alibi Hederam inquit esse non attollentem se à terra, quæ contusa in vino acetabuli mensura leni medetur : folia ambustis cum axungia . Quo loco priorem videtur intelligere, cuius caules foliis Hederæ repunt in terra .

C A P . X X X V I I .

PRVNELLA à recentioribus vocatur, aliis vulgò Morella, & herba Mora, aliis Consolida minor, herbula in pratis : multis ab eadem radice cauliculis, humi procumbentibus, dodrantalibus : foliis Ocyimi, acuminatis, in primo ortu rubentibus : summis ramis insident spicæ breues, & compactæ, veluti capitula oblonga, in quibus flores purpurascens : huius folia tenella cruda comeduntur in acetariis : Cataplasmate imposita suppurant carbunculos, & vulnera glutinant : succus cum rosaceo & aceto temporibus illitus vehementes capitis dolores sedat : vlcera faucium & oris persanat . Quædam locis asperis & saxosis nascitur hirsutior, & breuior : foliis prope pediculum incisis : capitulis antedictæ ; sed floribus candidis . Apud Dioscoridem Polycnemon appellatur frutex surculosus : foliis Origani : caule, vt Pulegij, geniculis multis intercepto, sine umbella : tenui tamen in cacumine corymbo, odoris acuti cum quadam iucunditate . Vulneribus glutinandis, recens, aut aridum cum aqua efficaciter imponitur, sed quinto die solui debet : ad vrinę stillicidia, ruptaque cum vino bibitur . Plinius inquit : Polycnemon Cunilę Bubulæ similis est : semine Pulegij : surculosa, multis geniculis, corymbo odorata, acri, & dulci odore ; Quæ ferro factis vulneribus conmanducata imponitur : quinto die soluitur . Non absimilis est descriptio apud eundem Plinium Cunilę Bubulæ : inquit eam semen Pulegij, habet vtile ad vulnera, conmanducatum, impositumque,

tuniquē, vt quinto post die soluat̄. Puto autem ipsū intelligere herbam Origano vulgari similem, orbibus per interualla Marrubij, seu Pulegij: flosculo subrubente: oritur in collibus, & vineis: sapor inest glutinosus sine odore. accipitur tamen aliquando pro Origano.

C A P. X X X V I I I.

ALIA est: exilioribus ramulis: ac foliis angustioris Calamenti: floribus per interualla, vt Pulegij, sed sine odore, ac sapore. Qui dam Clinopodium putant: Ego apud Paulum Betoniam primo descriptam puto: inquit enim herbam esse: ramulis exilibus, Pulegio similibus, sed tenuioribus, & propemodum si gustes, nullam qualitatem referentibus: nascitur potissimum locis petrosis: qua & in renum medicinis vtuntur. Est autem apud Romanos inquit alia quædam Betonica dicta, quam Dioscorides nominat Cestron: Hæc nihil simile cum prædicta habet præter actionem.

C A P. X X X I X.

CLINOPODIUM in crepidinibus saxorum nascitur, & edificiis, talibi nequaquam; frequens in Pisano monte Sancti Iuliani: fructiculus est tenuis, ac lignosus: rectis ramulis; quos per interualla cingūt foliola tenuissima, Serpillo angustiora, frequentī numero constipata, vnà cum flosculis purpurascētib; vt triclinij columnulas torno intersectas representent: odor inest non insuauis, & sapor subamarus, ac subacris. quidam pro Hyssopo montano accipiunt. Dioscorides inquit de Clinopodio: frutex est foliis Serpilli, surculosus, dum dodrantuma altitudine: nascitur in petrosis: flores Marrubij modo ex interuallis distincti, speciem pedum lecti præbent. Plinius eisdem fere verbis describit: Clinopodium Serpillo simile, surculosum, palmi altitudine: nascitur in petrosis: orbiculato florum ambitu, speciem lecti pedum præbens.

C A P. X L.

CHAMAEDRYs in locis saxosis, & incultis nascitur: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, rectis, dodrante breuioribus: foliolis circum serratis, figura Quercus, sed multo minoribus; vnde vulgò Quercula appellatur in imitatione Græci nominis: flosculos inter folia fert purpurascētes: tota gustu amara, & odore medica-

to prædita : febrifuga à quibusdam vocatur ; nam pulvis drachmæ pondere ex aqua haustus tribus diebus fugat tertianas, & febres longas . Dioscorides Chamædrys inquit à Græcis, à latinis autem Trissago appellata, nascitur in petrosis , & asperis : frutex dodrantalis : foliis exiguis , amaris , effigie , & diuisura Quercus : flore paruo , penè purpureo ; carpitur semine pregnans . Theophrastus Trissaginis inquit folia ad rupta , vulnera , in oleo trita valent , & ad depascentia vlcera : fructus bilem extrahit , & oculis quoque beneficus est : folium ad albugines tritum in oleo prodest : habet hæc herba : folia Quercus , & statura vix palmum excedit , & odorata atque suavis est . sed partes omnes herbe eiusdem minime ad idẽ utiles esse non videatur forte absurdum ; radicis vero eiusdem partem vnã superius , alteram inferius purgare mirabilius sit . Plinius folia scribit magnitudine Mentæ , colore & diuisura Quercus : alij inquit serrata tradunt , & ab ea ferram inuentam : flore penè purpureo .

C A P . X L I .

TEUCRIVM in crepidinibus saxorum nascitur, locis calidis: virgis cubitalibus, lignosis: foliis Chamædreos, amplioribus: floribus candidis in summis virgis, velut in spica inter foliola parua, odore medicato, & sapore amaro, vt Chamædrys. Alterum genus in montibus prouenit, ramosius, ac breuius: foliis virentioribus, densius serratis, latioribus, inter quæ flores albos fert. Dioscorides Teucrium inquit, quidam Chamædrym vocant, herba est virgatum specie, similibus Chamædry tenui folio: habens folium simile Erebintho idest Ciceri (sed forte legendum Therebintho, folium enim crassum est, amplitudine folij Therebinthi) placet & hic verbum tenui folium Chamædry coniungere non Teucrio, vt vulgaris lectio habet: cum enim Chamædrys commune nomen sit Teucrio tamquam maiori, & Trissagini, tamquam minori, tenuifolia hæc cognominata est ad differentiam Teucrij, cui folium tum crassius, tum latius. Pater autem id ex Plinio, qui de Teucrio scribens inquit: quidam ramis Hyssopti tradunt surculosam folio Fabæ: colligi florentem, adeo florere non dubitant. (sed aliam tradit eodem nomine, quam quidam Hemionion vocant spargentem iuncos renues; folia curua; asperis locis nascentem, austero sapore, numquam florentem, neque semen gignit: hanc Dioscorides Hemionitum vocat, de qua suo loco dicetur .

CAP. XLII.

SCORDIUM in palustribus nascitur, montosis, altior, & ramosior Chamædri: foliolis breuibus, subcandidis: flosculis inter folia, ex candido purpurascens: tota odorem quandam Allij præfert, celebris herba aduersus venena, & pestem: nascitur & in planis: ampliore folio, Mentaastro proximo: minus efficax. Dioscorides inquit in montibus, & palustribus nascitur: foliis Triflaginis, maioribus, non sic in ambitu diuisis, aliquantum Allia redolentibus, gustu amaris & astringentibus: caulibus quadrangulis: subrubro flore. Plinius Scordium, & Scordium vocat, Mitridatis manu descriptam, magnitudine cubitali, caule quadrangulo, ramosam; foliis lanuginosis, Quernæ similitudine; reperiri in Ponto campis pinguibus, humidisque, gustus amari. esse & alterius generis: latioribus foliis, Mentaastro similem: vtramque ad plurimos vsus per se, & inter alia in antidotis. Galenus non solum in Creta optimum reperiri testatur, sed & in aliis multis regionibus: reperiuntur cadauera in bello, quæ forte super Scordium iacuisent, multo minus computruisse, qua parte Scordium tetigissent: inde excogitatum tam putrefacientibus animalium venenis, quam medicamentorum deleteriis Scordium aduersari.

CAP. XLIII.

CHAMAEPYTIS, quam vulgò Iuam vocant, locis asperis nascitur: multis ab eadē radice cauliculis, fruticantibus, rectis, palmum altis; in quibus frequentia sunt foliola, tripartito diuisa, tenuia, & oblonga, mollia, & hirsuta: inter quæ flosculi sunt lutei: fructus subrotundi: semine turgidi: tota odorem Pini refert. Altera maior appellari potest, peregrina apud nos, ramosa: caulibus humi procumbentibus, incuruis, semicubitalibus, longioribusque: foliis, & floribus rarioribus, in cæteris similis prædictæ. Dioscorides describit repenem in terra, subcuruam: foliis Semperniui minoris, multo tenuioribus, hirsutis, & pinguioribus, circum ramos frequentibus, odore Pini, flore tenui, luteo, vel candido: radicibus Cicorij: hæc descriptio illi conuenit, quam maiorem dixi, at flore candido non dum visa est. Duas præterea alias tradit: secundam cubitalibus ramis, in ancoræ speciem incuruis, prætenuibus; coma suprædictæ: flore candido: semine nigro: hæc etiam Pinum redolet. Tertiam, quæ Mas nominatur, parulam: foliis exilibus, albis, hirsutis: caule aspero, candido: flosculis luteis: semina iuxta alas: respicit & hæc Pinum: hæc duæ vim superioris obtinent,

obtinēt, sed non vsque adeo efficacem. Harum autem tertia optime quadrat nostræ Iuę vulgari, quam primo loco descripsi; Quæ autem ostendi possit pro secunda incertum est, nisi forte ea fuerit, quæ à quibusdam Chamędrys fãmina appellatur, valde ramosa: tenuibus cauliculis, in latitudinem sulis, cubitalibus: foliis non tripartito, vt prædictæ, sed multipartito diuisis: hosculos fert in purpura cãdicantes inter folia: semina in turgidis folliculis nigra: tota odorata est non absimili odore, & amara. Plinius Chamępithys inquit, Latine Aiuęa appellatur, diciturq; propter abortus; ab aliis Thus terræ: cubitalibus ramis: flore Pinus, & odore: Altera breuior, & incuruę similis. Tertia eodem odore, & ideo nomine quoque: paruulo cauliculo, crassitudine digitali: foliis scabris, exilibus, albis; in petris nascens; vbi per digitalem crassitudinem caulis videtur intelligere, non nudum cauliculum, sed suis foliõlis circum obductum.

CAP. XLIII.

POLIVM Montanum, quidam Iuam Arteticam vocant, nascitur in collibus incultis, & saxosis: herba valde cana multis ab eadem radice ramulis, lignosis, dodrantalibus, humi sparsis; in quibus foliola oblonga, & angusta, leuiter circum denticulata, molli lanugine hirsuta: cacuminibus veluti flocci lati insunt, lanuginosi, in quibus flosculi continentur candidi: tota planta odore constat medicato, non iniucundo, sapore amaro. Theophrastus Polio tribuit folia carnosã, quia pulpa constant, perpetue virentia: valere contra vermiculos noxios vestimentis interpositum, culices gignere, cum copiose frutificat: ad omnem rem seriam, & magnificandam, & famam, effodi noctu, tabernaculo structo Hesiodo & Musęo authoribus. Dioscorides duo genera tradit Montanum, cui Teuthrio nomen est, & cuius est vsus: tenuis frutex est, candidus, dodrantalis, semine refertus; capitulo in cacumine, quãdam cotymborum speciem præferente, paruo, similis cano hominis capillo, grauiter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius non adeo valens odore, & viribus infirmus. Plinius Polium inelitam herbam esse Musęi & Hesiodi laudibus ad omnia vtilem, & prorsus miram, si, vt tradunt, folia mane candida, meridie purpurea, sole Occidente cæreulea aspiciuntur (sed hanc colorum varietatem Dioscorides non Polio, sed Tripolij floribus tribuit.) duo esse genera, campestrę maius; syluestre minus: quidam Teuthrion vocant: folia canis hominibus similia, à radice protinus, numquam palmo altior. Galenus inquit amarum est gustanti, & modice acre, ad viscerum obstructions, vrinam, & menses: viride glutinat vulnera magna, maxime species eius fruticosa:

aridum vlcera maligna sanat, præcipue minus : minus , quo vtimur ad antidota, & acrius, & amarius est, quam maius . Porro nos in montibus alterum genus reperimus, exilius prædicto : paucioribus, ac tenuioribus ramis : foliis breuioribus, subrotundis, non denticulatis, odore valido . Aliam adhuc exiliorem in locis asperis, & montosis nascentem habemus : foliis Rosmarini Coronarij, breuioribus, superne viridibus, inferne candidis : capitibus Polij : flore candido, sed odore infirmo, sapore amaro; radice exili : hanc quidam Symphitum Petreum putant . De Polio campestri, quod nam sit, alio loco traditur .

C A P. X L V.

R O S M A R I N V M Coronarium frutex est fere arboreus, qui in hortis colitur : sponte autem nascitur in illa locis asperis : ramis constat multis, crassis, scabroso cortice, à quibus virgæ rectæ, ac tenues assurgunt, foliosæ, foliis angustis, & oblongis, duris, superne viridibus, inferne candidis, odoratis, sapore suauis, subdulci, & acris, ideo recipiuntur in condimentis : non floret nisi valde protractâ ætate post multos annos, flores cæruleos fert, copiosos, totis virgis, racematim, ex medio foliorum prodeuntes : hi valde grati Apibus ; nam optimum ex his mel eliciunt, quale est Hispanicum . semina subrubentia, tenuia in paruis folliculis ; non tamen iis seritur, sed ramulo : Dioscorides Libanotim Coronariam vocat, quæ à Romanis Rosmarinum dicitur : dicta autem est Libanotis ab odore Thuris, quem refert : ramos inquit fert tenues : & circa eos folia minuta, densa, longa, exilia, subter incana, superne virentia, grauius odorata : at hæc longè differt ab alia Libanotide, quæ in genere ferulaceo recensetur ; sed apud Theophrastum, & Plinium de Libanotide loquentes, miror non fieri mentionem Coronariæ, nisi genus sterile hanc intelligant, vt coniectura est apud Plinium, qui Rosmarinum tradit seri propagine, & auulsione, vt Sabinam : amplius ramus, quoniam neutri semen ; quæ condictio nostro Rosmarino inest ; quamuis enim floreat, raro semen perficit, quod si perficiat, sterile iudicatum est ; quia aut non proueniat, aut cum difficultate, facillime autem ramus . At Theophrastus sterilem Libanotidem describit : folio Lactucæ amaræ, scabriore, candidiore : radice breui, quæ purgat superius, & inferius : prohibet & vestibus interposita vermiculosos noxios : colligitur per messem Tritici : nascitur vberime solo squalido, & saxoso . Eandem ex Theophrasto tradit Dioscorides cum Erica nasci : foliis Lactucæ syluestris amara, asperioribus, candidioribus ; radice breui . Puto autem Rosmarinum syluestre intelligi : oritur hoc in illa locis saxosis, vt Coronarium : ramis tenuioribus, ab eadem radice multis, candidis ; quadratis ;

dratis: foliis per interualla binis, Oleæ figura, inferne candidis, superne viridibus: floribus in alis foliorum Rosmarini Coronarij, grandioribus, colore permixto ex cæruleo & candido, odor foliorum Polio proximus. Comparatio autem cum foliis Lactucæ amaræ quadrare possit: tum syluestri Rosmarino, tum Coronario, si per Lactucam amaram intelligamus Tithymalum; nam Tithymalus ob lactis copiam Lactuca quoque appellata est: constat autem Tithymalus alius folio Oleæ, alius longe angustiori, vt Maritimus, & Cyparissias. tradit tamen Dioscorides Libanotidem sterilem ab his longe diuersam, in omnibus quidem similem fructiferæ, sed neque caulem neque florem, neque semen ferentem: sed hæc huc vsque incomperta est.

C A P. X L V I.

SPICA Italica densus est frutex opere Topiario, hortorum vallis commodus, modo per se modo cum Rosmarino: foliola fert mollia, candida, subhirsuta, Rosmarino longiora, numerosa, suauiter olentia, gustu amara: hæc hyeme vicem florum exhibent, ac priuatim Lauanda vulgò appellatur; quoniam lauacris odoratis expetitur: aduentante vere, rami attolluntur: foliis amplioribus, longioribus, ac magis virentibus: in cacuminibus spicas ferunt longe à foliis distantes, odore pleno, ac suauis. Spicæ autem in nouellis plantis breuiores sunt, adultioribus grandiores, magnitudine spicæ Tritici; flores purpureos: semine intus minutissimo, subnigro, oleoso, vnde per sublimationem extrahitur oleum odoratissimum, valde nares feriens, quo vnguentarij vtuntur: feritur ramo: nascitur & sponte in Massiliensi agro, & Hispania, oris Mediterraneis. Plinius Pseudonardum vocat, quæ herba Nardus Indica adulteratur: hæc inquit ybique nascitur: crassiore, & latiore folio, & colore languido, in candidum vergente. Extat & genus syluestre, locis asperis gaudens, breuius, minus candicans: spica breui, densa & crassa, in cuius cacumine foliola quædam sunt purpurea, veluti flos, odor infirmior, copiosa est in collibus Pisanis, & Ilua: Sticados vulgo vocatur, apud antiquos Stœchas ab insulis Stœchadibus prope Massiliam, vt Dioscorides tradit: rectius Stachys appellari debuisset, quasi spica. Videntur autem Antiqui syluestre tantum genus nouisse nomine Stœchadis, vt ex descriptione patet apud Dioscoridem in hunc modum: herba tenuibus furculis: coma Thymi: longiore folio: subamara gustu, & aliquantum acris. Plinius inquit Stœchas in insulis tantum eiusdem nominis gignitur, odorata herba: coma Hyssopi, amara gustu. Mesues Arabicum præfert: est planta inquit tenuibus foliis, oblongis, tenui caule, cubitali, cinerei coloris: fert flores similes spicis Sili-

ginis, breuiotes sine semine: melior pars Plantæ est flos; deinde folia: purgat atram bilem, & pituitam. hæc descriptio non abhorret à nostra Spica domestica. Altitudo enim cubitalis, & spicæ Siliginis, quæ Tritici species est, domesticæ magis conuenit, quam syluestri. hinc coniecitur licet ex Arabia primum in Italiam translata fuisse, nec antea notam

C. A. P. XLV. I.

THYMVM. Creticum aliquando vixit apud nos frutex lignosus: frequentibus ramulis: foliis angustis; vt Satureiæ; duris: in summis ramulis breues spicæ insident, & compactæ, minores. Stœchade; flosculis purpureis: tota planta acris, & odorata.

Dioscorides describit surculosum fruticem: exilibus foliis, multis, & angustis circumdatum: capitulis in cacumine flore purpurascente referis; gracili solo, & petto so prouenientem. Theophrastus Thymum succo acri constare testatur: eius duo genera tradit, candidum, & nigrum: sero ad modum florere; nam circa solstitium incipit. Mel apes hinc colligere, ynde proba vel mala mellatio speratur: semen nullum ostendit; sed floribus quodammodo permixtum: nam serunt flores, & prouenit; quo flatus è mari nequeat peruenire non nasci, neque durare posse perit flos, si imber inceserit. Plinius Thymum inquit colligi oportet cum flore, & in ymbra siccari: duo genera eius candidum: radice lignosa: in collibus nascens, quod & præfertur: alterum nigrius, florisque nigri: mellis prouentum sperant Apiarij large florente eo: hinc mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur, translatum est ex Attica Thymum, & vix; nam flore seritur, cui & alia ratio naturæ obstitit, non durante Attico Thymo nisi in afflatu maris seratur; erat quidem hæc opinio antiqua in omni Thymo, ideoque non nasci in Archadia: at nunc inquit etiam lapideos campos in prouincia Narbonensi Thymis referros sciunt: hoc penè solo reditu è longinquis regionibus pecudum milibus conuenientibus, vt uescantur: hæc Plinius. At hoc genus Thymi, quod in Narbonensi nascitur diuersum est: Thymumque hodie à quibusdam appellatur, ab aliis Piperella, à Dioscoride, vt puto serpillum rectum, vt suo loco patebit. Actius admonet prænitus à nigro Thymo abstinendum, Elleboro appellato: corruptoriam enim vim habet, & bilem generat; vitendum autem eo, qui florem purpureum habet ex natura, & album, quid amplius complectitur. Arabes vocant Hasce, quod aliquando interpretates conuertunt Hyslopum, vt apud Mesuè videre est; nam in hunc modum describit: est Planta multis cauliculis, tenuibus constans, altitudine dimidij cubiti: foliis minoribus Origano, quæ in cacuminibus caulium tenuiora redduntur, declinantia ad purpureum,

aequam proueniat: semeni vetus celerius prouenire: syluestrem acriorem: foliis minoribus: caulibus scabrioribus; in quibus videtur aliqua ex parte à Dioscoride dissentire, qui satiuam in omnibus minorem scripsit. idcirco Paulus Aegineta ex Dioscoride quasi ad verbum transcribens inquit: Thymbra agrestis quidem eadem, quæ Thymum, præstat: hortensis autem in omnibus quidem imbecillior, sed ad cibum laudatior: vbi verbum in omnibus minorem interpretatus est, in omnibus imbecilliozem. Plinius de Thymbra inquit, Cunilam vocari apud Latinos, & nomine alio Satureiam in condimentario genere: feri mense Februario Origano æmulam: numquam vtrumque addi, quippe similis est effectus: sed Cunilæ Aegyptium Origanum tantum præfertur: præter satiuam Cunilam, plura sunt genera in medicina. Hęc Plinius. Columella Thymbream condimentarij generis esse, quæ Cunila transmarina est: Satureiam quoque à nonnullis Thymbream vocari docuit, & esse Cunilam nostratem, quam nostri Satureiam nominant, colore floris purpureo, vt Thymbream, herbaceo. Ex quibus constat syluestrem, quæ apud nos sponte nascitur, priuatim Satureiam appellatam fuisse, & Cunilam nostratem: hortensem vero Cunilam trasmarinam, & communi nomine Thymbream.

C A P. L.

HYSSOPVM vulgò appellatur suffrutex odoratus, similis Thymo Italico: simplicioribus caulibus: foliis latioribus, longioribus: floribus cæruleis in spica similiter soluta: sapor subdulcis inest, & obscure acris: feritur apud nos in hortis: oritur tamen & sponte in montibus, locis saxosis. non audeo hanc asserere Hyssopum antiquorum ob saporem: numeratur enim inter valenter dissecantia medicamenta, cum Origano Serpillo, Thymo, ac cæteris huiusmodi; præter alia indicia, quæ ex cæteris attributis assumi possunt, vt loco suo patebit. magis autem videtur cum Symphyto Petræo conuenire: inquit enim Dioscorides, Symphytum Petræum in saxis nascens, ramos habet Origanii: folia tenuia: capitula Thymi: totum autem lignosum est, & odoratum dulce gustui, & saliuam ciens: radicem autem habet longam, purpurascens, crassitudine digitali. Plinius Alum inquit nos vocamus, quod Græci Symphytum Petræum, simile Cunilæ bubulæ: foliis paruis: ramis tribus, aut quatuor à radice, cacuminibus Thymi, surculosum, odoratum, gustu dulce, saliuam ciens: longa radice, rutila: nascitur in petris; ideoque Petræum cognominatum. Illud solum ambiguitatem faciat, quod capitula Thymi tribuuntur; non enim cum Thymo Cretico, sed potius cum Italico similitudinem gerit cacuminibus.

C A P. L I.

AFFERVNTVR ex Orientalibus sub nomine Origani Cretici cacumina quædam, veluti umbellæ ex capitulis multis constantes, similes Maioranæ, colore candicante, sapore acerrimo, odoratæ: quibus satis provenit planta in genere suffruticis; multis ab eadem radice virgis, semicubitalibus, lignosis: frequentibus; foliolis, nostro Origano tenuioribus, subcandidis: flosculos fert in squamosis capitulis candidos: alterum genus vixit aliquando apud nos: capitulis magis sparsis, tenuioribus, longioribus, nec adeo compactis. Dioscorides tria Origani genera tradit: primum Heracleoticum cognomine, quod & Cunilam vocant, folium inquit habet Hyssopo non dissimile: umbellam autem non in rotæ speciem orbiculatam, sed veluti multifidam: semen in summis virgis haud quaquam densum: excalfacit, & quæ sequuntur. secundum genus Onitis vocatur, de quo inquit Dioscorides: candidiore est folio, & Hyssopo similior: semen veluti coniunctos corymbos habet: vis ei Origani Heracleotici sed multo infirmior. Tertium sylvestre Origanum, aliqui Panaces Herculeum; alij Cunilam vocant: foliis constat Origani: ramulis tenuibus, dodrantem altis; in quibus umbellæ Aneti insunt; flores candidi; radix tenuis, superuacua. Hæc ut Galenus inquit, utraque efficacior est. ex quibus patet quod ex Cretæ affertu: sylvestre genus esse, aut Onitim: alterum autem Heracleoticum. Theophrastus inter suffrutices numerat perpetue virentes: cacumine inquit perdurat amissis reliquis: succo acri constat: provenit germine: genus nigrum sterile constat: candidum, fructuosum est: antequam proveniat, dies plusquam triginta dantur: semen vetus celerius provenit. sylvestre: foliis minoribus: caulibus scabrioribus constat, acrius. Plinius modo inter Cunilas recenset: nam Cunila bubula, aliquando vertitur ab eo, quod Origanum apud Grecos: aliquando aliam plantam significat semine Pulegij constantem, de qua nos alibi diximus. est præterea alia Cunila inquit Gallinacea à nostris vocata, à Græcis Origanum Heracleoticum: modo per se de Origano loquens inquit: Origanum quod in sapore Cunilam æmulatur (idest Satureiam) plura genera in medicina habet. Onitim non dissimile Hyssopo: deinde Tragoriganum, & Heraclium: de quibus in Tragorigano dicemus.

C A P. L I I.

ORIGANVM Italicum, vulgò Reganum vocatur: oritur in collibus, locis incultis, & saxosis: caulibus ab eadem radice tribus, aut quatuor, duorum dodrantum longitudine: foliis subrotundis,

rotundis, pollicis latitudine, in acutum desinentibus, hirsutis: in cacumine veluti umbellam fert, latam, ex tenuibus quibusdam & squamosis constantem apicibus: flore purpurascente: sapor inest cacuminibus sub acris, & odor Origani: folia fere insipida sunt: vtuntur cacuminum puluere in condimentis; placet enim precipue cum fassamentis pisciculorum. Dioscorides Tragoriganum vocat, quasi Hircinum Origanum; cuius duo genera describuntur. vnum lætius, & virentius: foliis latioribus, satis glutinosum, Origano simile, folio, & ramulis. Quæ descriptio optime quadret vulgari Origano, quod in Italia frequens est; Alterum exilibus furculis, ac tenuibus foliis, syluestri serpillio simile, quod aliqui Prasium vocauerunt. hæc descriptio conuenit Plantulæ apud nos in montibus nascenti, quæ figura omni ex parte serpillum humi repentem præferret, sed caret odore ac sapore illo mordaci. Quoddam vero odoratum est Citreum Malum olens. Plinius Tragoriganum vocat, aliquando Cunilam montanam inquit: sic & ex ea montana Serpillio similis, efficax contra serpentes, urinam mouet, purgat à partu mulieres, concoctionem mire adiuuat, & ad cibos auiditatem. aliquando Heraclium inquit: Heraclium quoque tria genera habet: nigrius, latioribus foliis, glutinosum: quod primum Tragoriganum est apud Dioscoridem. Alterum exilioribus, mollioribus, Sampsucho non dissimile, quod aliqui Prasium vocare malunt: hoc est secundum Dioscoridis Tragoriganum; forte odoratum genus intelligens scilicet Serpillum citratum. Tertium est inter hæc medium, minus quam cætera efficax: videtur autem genus illud in odorem innuere: optimum Creticum; nam iucunde olet; proximum Smyrnæum; deinde Heracleoticum. ad potum vtilius quod Onitum vocant.

C A P. L I I I.

SCARSAPEPE in Hetruria vulgò appellatur; quia vsum Piperis præstat in condimentis, & alicubi Menci-pepe: olitoribus notissima feritur enim condimenti gratia. herbula est tenuibus ramulis, dodrantalibus: foliis Origani vulgaris, tenuioribus, in cacumine veluti umbellam fert ex tenuibus & squamosis capitulis constantem, instar Maioranæ, in quibus flosculi ex purpura candicantes insident: tota odorata & valde acris. magis autem mordent cacumina: sponte quoque oritur in montibus, locis lapidosis: capitulis purpurascens, tenuioribus, & oblongioribus; acerrimo gustu, hoc legitimum Hyslopum censeo, & montanum & hortense, quamuis Dioscorides tamquam notissimam herbam nequaquam descripserit. Licet autem coniectari ex aliis Plantis, quæ Hyslopo comparantur ab eodem: nam folia Origano similia tradit: vmbra culum summis caulibus orbiculatum, ex corymbis consistas,

vt in Chryfocome : ideo & Onitis Hyffopo fimilior quam alterum Origanum ; femen enim veluti coniunctos corymbos habet, non fparfos, vt Heracleoticum. Plinius huiufmodi corymbos baccas vocat ; inquit enim Hyffopi baccæ ternę contritę, & in aqua potę diebus fexdecim comitiales fanant. Mefues inter medicamenta purgantia recenfet inquit : ex ea quædam hortenfis eft, cuius altitudo eft circa dimidium cubitum : paucioribus caulibus, ramifque, quam Thymum : foliis maioribus : flore purpureo. Quædam montana, cuius folia funt minora, plura, & caules breuiores : Eligenda eft cuius odor, & fapor acutior eft ; & melius tempus collectionis eft, quando incipit florete : fpecies eius magna calidior eft ; cum autem nec apud Theophrastũ repertiatur Hyffopi mentio, nec apud Galenum in fimplicium cenfu, fufpitionem afferunt, ne fub generibus Origani intelligant ; maxime enim fimilis eft, videturque fylueftra Origanum, breuius, & acrius cæteris, præcipue montanum. funt, qui Cretenfe Origanum Hyffopo afcribant optima ratione ; acrius enim eft quam vt Onitis dici poffit : & grandius quam fylueftri Origano conueniat.

C A P. L I I I I.

SERPILLVM ramulos exiles, & infirmos fert, humi procumbentes : foliolis Origano minoribus, leuioribusque : fofculos in fummis ramulis, racematim ex candido purpurafcentes gerit : odor totius plantæ fuauiſ : fapor acris & mordens : oritur fponfe in faxis ; feritur quoque in hortis ; nam ramulo facillime prouenit, Graminis modo ferpens : expetitur in condimentis. Diofcorides ferpillum hortenfẽ vocat, odore Sampsuchi, coronis expetitur, cui nomen à ferpẽdo inditum eft ; quoniam fi qua eius particula terram attingat, inibi radices dimittit ; folia & ramulos Origani habet, fed candidiora (potius λεϊότερα id eft leuiora legendum cenfeo, non λευκότερα ; noſtrum enim Serpillum nequaquam candidius eft Origano, immo viridius) in maceriis multo procerius affurgit. Plinius hoc non fatium, fed fylueftrẽ vocat, copiofum in montibus : Serpillum enim inquit à ferpẽdo dictum putant, quod in fylueftri euenit in petris maxime : quod & Diofcorides indicat, cum inquit : in maceriis multo procerius affurgit. Theophrastus inter fuffrutices Coronarios inquit : Serpillus perpetuo viret, tota odorata, lignofa : fylueftrẽ etiã genus eft, quod deferentes ex montibus ferunt apud nonnullos, Thymum penitus redolet, in fummo terrę hæret radice multifida, & torrida peculiaris auctio germinum, nam in quamtumuis longitudinis procedere valet, naftum fcilicet adminiculum, aut iuxta fæpes aliquas fatum : crefcit præcipue in puteis : quidam in montibus

fatureiatus, atque vehementissimus, & odore gratus, & mollior : tempus ferendi Autumnus : squalorem patitur, & aquæ pauca indigus est : sed simo præcipue gaudet potissimum iumentorum : melior reddi creditur, si sæpius transferatur.

C A P. L V.

PE**POLINA** vulgò appellatur, ab aliis Piperella ob acrimoniam vehementem, Piperi æqualem : caule lignoso constat, dodrantali, aut altiore : ramulis multis, breuib; foliis Serpilli, oblongioribus, candicantibus, valde odoratis : flosculo racematim summis ramulis fert, vt Serpillum : quidam pro Thymo accipiunt; oritur passim in Liguria, & prouinciæ saxosis littoribus; hinc transfertur in hortos inter suaueolentes herbas; ea vtuntur in condimentis. Dioscorides Serpillum syluestre appellat, quod & Zygis appellatur; non serpens, sed rectum : ramulos edens tenues, surculosos, foliis refertos longioribus, quæ Rutæ, subangustis, & durioribus : flores iucunde olent, gustanti acres : radicis nullus vsus : nascitur in petris : satiuo efficacius, atque magis ex calfaciens, & ad medendi vsum aptius. Theophrastus hanc videtur intellexisse cum inquit de Serpillo : quidam in montibus fatureiatus, atque vehementissimus, & odore gratus, & mollior. Plinius autem pro satiuo accepit inquit : satiuum non serpit, sed ad palmi altitudinem increscit, pinguius, & candidioribus foliis, & ramis.

C A P. L V I.

QVAEDAM ex Sicilia quondam ad nos allata est sub nomine Mari, similis Serpillo recto; sed ramulis humi procumbentibus; foliolis breuioribus, candidioribus, instar Maioranæ : flores inter foliola fert non racemosos, sed ramos, Calamenti modo, purpurascens : odor toti plantæ inest validus, ac suavis; sapor feruens, cum quadam amaritudine. Hanc puto Sampsuchum esse apud Dioscoridem, quod & Amaracum in Sicilia, & Cyziceno vocatur : herba inquit est ramosa, per terram repens : foliis tenuioris Calaminthæ, hirsutis, rotundis; valde odorata, & feruens, quæ & coronis inseritur. Ex hac constare videtur Amaracinum vnguentum, quod in Cyzico fieri idem testatur Dioscorides. cum autem alibi Sampsuchini meminerit, videtur aliam intellegere : nam & Galenus, quem sequuntur Paulus & Aetius, de Sampsucho & Amaraco tamquam diuersis agunt, forte accipientes pro Amaraco herbam à Dioscoride Parthenium vocatam, insigniter amaram : nam Dioscorides eam quoque, Amaracum appellari tradit : aut Artemisiam tenui-

tenuifoliam; cuius flores & folia odorem Sampfuchi referunt. Theophrastus Amaracum vocat, non Sampfuchum, licet Theodorus modo Sampfuchum, modo Sampfuchum vertat; aliquando Amaracum inter suffrutices coronarios perpetue virens; provenit & semine & auulsione: præstat feminis copia, & iucundi odoris semen est, & quidem mollioris odoris: nec non & planta eius transferri potest: radices in summo terræ hærent, multifidæ, torridæque: æstate floret: recipitur in vnguentis odoratis. At primo de causis plantarum aliam intelligit: vbi inquit Amaracum recens radicem succi bonitate & carnis ad ferendum habet, inter ea quorum radix crassa, & carnosæ est. Plinius Amaracum inquit Diocles medicus & Sicula gens appellauere, quod Aegyptus & Syria Sampfuchum: feritur vtroque genere & semine & ramo viuacius & melius Abrotono: copiosum ei æque, quam Abrotono, semen.

CAP. LVII.

MAIORANA vulgò appellatur ab aliis Perfa suffrutex lignosus: frequentibus ramis, rectis, opere topiario obsequiosus: foliola insunt subrotunda, mollia, lanuginosa, hyeme minora, candidioraque, æstate maiora, ac virentiora, valde suauis odore, sapor inestori non ingratus cum astringitione, modice acris: ideo placet in cibis: in summis virgis capitula pauca fert subrotunda, ex squâmis dense compacta, in quibus flosculi candicantes; nullibi sponte apud nos provenit, sed ramulo sata facillime. Dioscorides Maron vocat, de qua inquit, herba est vulgò cognita, sicutulosa: flore Origani: foliis multo candidioribus: flore odoratiore; vim habet Silymbrio similem; substringit enim, & modice calfacit: iuxta Magnesiæ & Tralles copiosissima gignitur. Plinius inquit: in Aegypto nascitur & Maron, peius quam Lydium: maioribus foliis, ac variis: illa breuia, ac minuta, & odorata. Galenus in compositione Hedyctoi; Maron inquit multo odoratus est Amaraco: & paulo post cum inquit: hanc herbam aliquoties cum ipse degustassem, ac eam amaram quidem plurimum, acrè verò parum deprehendissem, hortatus sum in vngueto Amaracino Amaraci tantum compositioni immisceri quantum & Mari, cum antea solebant ex solo Maro componere: ac mihi visum est id vnguentum minus quidem odoratum, nihil autem viribus inferius. hæctenus Galenus. quò loco sapor amarus non Maro tribuitur, vt perperam interpretantur quidam: sed Amaraco, cuius permixtione minus quidem odoratum vnguentum est redditum; quia odore vincitur à Maro, sed efficacius ob amaritudinem adiunctam. vtrum autem per Amaracum hoc loco Sampfuchum acceperit, an Parthenium incertum est: vtræque enim ob amaritudinem viribus præstant; suauitate autem odoris vincuntur.

CAP. LVIII.

DICTAMVM Creticum frequentibus ramulis fruticat, lignosis, ut Maiorana: foliis rotundioribus, maioribus, multa lanugine candida obfritis, quæ hyeme quidem candidiora, ac minora spectantur, æstate grandiora redduntur, ac nigriora Sisymbrio emula: in summis ramulis spicas squamosas fert crassiores, ac longiores nostro Scarfapepe môtano: colore ex rubro nigricante: flores fert purpurascens: tota plâta odoratissima, ac sapore valde acri cõstat. Dioscorides Dictamũ vocat: inquit herba Cretensis est, acris, leuis, Pulegio similis, sed maioribus foliis, quæ tomento quodam spissaque lanugine pubescunt: neque florem, neque fructum fert. paulo vero post interiecto Pseudodictamo inquit: defertur à Creta Alterum Dictami genus: foliis Sisymbrij; ramis maioribus, in quibus flores syluestris Origani, nigri, molles: odor foliorum inter Sisymbrium & Saluiam iucundissimus, efficax ad eadem, sed minus nares ferit. Videtur insequi Theophrastum eodem ordine & iisdem fere verbis, de primo Dictamo & Pseudodictamo, & altero Dictamo loquentem, paucis quibusdam immutatis, quæ oppositam sententiam significant. Inquit enim Theophrastus; Dictamum Cretæ Insulæ proprium est, vi mirabile, & ad plura utile, sed ad partus, mulierum potissimum pollet: folium inest Pulegio simile, sapore quoque non ab simili: rami tenuiores: vtuntur autem foliis, non ramis, neque fructu (hoc autem Dioscorides accepit, quasi neque fructum, neque flores ferret) datur herba ex aqua bibenda, vt partus facilis reddatur, aut dolores sedentur: rara hæc herba; locus enim in Creta exiguus, qui ferat, & à capris auide pascitur: nam ferunt sagittis transfixas huius pastu tela eiicere. Pseudodictamum autem folio quidem simile constat; sed ramulis minoribus; ac viribus longe infirmioribus deprehenditur gustu verum; vehementer enim exalfacit, quamuis parum degustetur: ne expiret virtus; condunt in Calamis eius manipulos; nam cum expirauerit imbecillius redditur. Sunt, qui eandem naturam Dictami & Pseudodictami ferunt, locis differre: Pseudodictamum enim locis letioribus exire, ac degenerare: verum autem Dictamum locum vehementer asperum amare tradunt. Est etiam aliud Dictamum velut æquiuoce appellatum; nec enim speciem, nec vim habet eandem: quippe quod folio simili Sisymbrio constet, & ramis maioribus: vltus item, & vis non iisdem conueniunt. Hic quoque Dioscorides aliqua ex parte dissentit à Theophrasto, cum hoc genus ad eadem laudet. forte Dioscorides Plantarum partes exsiccatas, vt deferri solent descripsit: & tamquam diuersum genus tradidit, quod hyeme collectũ est antequam fructum ferat, & quod æstate

æstate & Autumno facie diuersum , vt plerisque contingit . Plinius partim Dictamidem sequitur , cum inquit : Dictami foliis tantum vtuntur ; flos nullus ei est , aut semen , aut caulis ; radix tenuis , & superuacua : partim Theophrastum , cum cetera omnia ex Theophrasto transcribat de Pseudodictamo , & altero Dictamo . Virgilius de Dictamo cecinit puberibus caulem foliis & flore comantem purpureo . Italię Alpes aliud genus Dictami ferunt , longe diuersum , de quo alibi dicendum est . Quę autem circumfertur pro Pseudodictamo explicata est superius .

C A P . L I X .

OCIMUM , quod vulgò Basilicum appellatur , quotannis semine scribitur post æquinoctium Vernum inter æstiuā : nam hyeme perit : gaudet sole & aqua : herba admodum odorata : gustu subacris ; recipitur inter olera cruda & cocta , & in condimentis . eius tria genera magnitudine differentia , vnum Latifolium , crispo folio , ac læui ; duorum digitorum latitudine & amplius oblongum , ac modice ferratum : in quo genere quoddam reperitur odore Citri , quod Ocimum citratum vocant : caulis quadratus , semicubitalis , ramosus ; spicam fert summis ramulis , in qua flores albi . Alterum genus tenuifolium ramulis adeo frequentibus , vt conspici nequeant internæ fruticis partes ; quod enim magis tondentur cacumina , eò magis densatur frutex in speciem orbis , statim ab radice dilatatis ramulis , vt ingentis capitis magnitudinem æquet : odoratius prædicto ; foliorum magnitudo , quæ Serpilli : appellant Basilicum Nanum idest Pumilum . Tertium medium olitoribus frequentius , breuius quidem antedictis , sed folio medię magnitudinis : cauliculo subhirsuto : flosculis ex candido subrubentibus : semen omnibus nigrum in folliculis non hiantibus , sed labiolo fursum replicato . Dioscorides Ocimum tamquam vulgò notum non describit . ex attributis tamen videtur intellexisse solum illud genus , quod lato folio constat , vt patet in Ocimoide , Heliotropio maiore , Mercuriali , Solano Hortensi , quorum folia Ocimo comparantur . Theophrastus radicem lignosam tribuit , longissimam , aliis multis à latere descendentibus , & prolixis : caulis assurgit : iam perfectis foliis : celerrime prouenit : germine quoque defixo : nam cum ad palmum , aut plus altitudinis venerit transfertur dimidio abscisso : particulatim floret , primo inferius , post superius , cum ille defloruerit ; ideo diutius floret : semen cortice continetur , difficillime exsiccat , fecundissimum : datur aqua etiā meridie ; germinare namque celerius existimant , si inter initia feruenti aqua rigetur , aqua admodum multa conferre creditur præsertim si simus non adit : sub canis ortum pallefcit : soli expositum transit in Serpillum :
folio

folio minus & vehementius odore redditur. hæc Theophrastus spargim
 habet. in postremis autem verbis innuere videtur genus Ocimi Pumulū;
 folia enim Serpilli sunt, & magis odorata, quasi arte latifolium in hoc ge
 nus tranferit. Plinius præter satium, syluestre quoque Ocimum tra
 dit, cui vis efficacior ad eadem omnia: sed cum neutrà describat, incertū
 est, quid Ocimum syluestre apud ipsum sit, nisi Acinum intelligat, quod
 apud Dioscoridem Ocimastrum etiam appellari legitur. Acinos inquit
 Dioscorides herba est: exilibus festucis, apta coronamentis, Ocimo pro
 xima, sed hirsutior, & odorata: colitur quoque à nonnullis: sistit aluum,
 & menses pota: ad panos & ignem sacrum illinitur. Plinius quoque ali
 bi eadem ferè transcribit in hunc modum: Acino & coronarum causa,
 & ciborum Aegyptij serunt, eademque erat, quæ Ocimum, nisi hirsu
 tior ramis, ac foliis esset, & admodum odorata; ciet menses & vrinas.
 Sed in hoc Dioscoridi aduersatur, vt patet. Alibi quoque apud eundem
 Plinium reperitur Acini mentio inter herbas numquam florentes, vbi
 inquit: æquinoctio nascens Aphace Acinos, quam Epipetron vocant,
 quæ numquam floret, sed Hermolaus quamuis hanc lectionem probet,
 suspicatur tamen aliter legendum: Acinos & quam Epimetron vocant,
 quæ numquam floret: videtur enim ex Theophrasto sumpsisse, qui de
 Epimetro testatur flore penitus carere: vbi nulla alterius appellationis
 Acini sit mentio: ideo duas plantas significari per Acinon, & Epipetron,
 siue Epimetron. In antiquis etiã codicibus pro Acino legi Chenopū te
 statur, quasi pedem Anserinū, quæ lectio mihi magis placet: hæc enim nū
 quam floret, vt in pede Anserino explicauī. sed vt ad Acinum reuertamur,
 non dubito hanc esse illud genus Ocimi, quod medium appellauim
 us: hæc enim cæteris hirsutior est, ac breuioribus ramulis: quamuis
 autem sponte apud nos nequaquam oriatur, non est putandum nullibi
 sponte oriri. Fuit controuersia apud antiquos de Ocimi viribus: qui
 dam enim teste Plinio eius vsum dannant, vt inutile stomacho vrinę, ocu
 lorum claritati: præterea insaniam facere, læthargicos, & iecinoris vi
 tia, ideoque capras id aspernari, hominibus quoque fugiendum esse. tri
 tum si coperiatur lapide, Scorpionem gignere; cōmanducatum, & in so
 le positum vermes afferre: qui Ocimum comederit, si eo die feriatur à
 Scorpione; sanari non posse: manipulo Ocimi cum Canchris decem
 marinis vel fluuiatilibus trito conuenire ad eum Scorpiones à proximo
 omnes: Ocimi cibum pediculos facere. Sequuta ætas alacriter defendit;
 nam id esse Capras, nec minus quam Mētā, & Rutam Scorpionum ter
 restrium i&ibus, marinorumque venenis mederi cum vino, addito aceti
 exiguo: vfu quoque compertum deficientibus ex aceto odoratum salu
 tarem esse, item læthargicis & inflammatis refrigerationi: illitum capitis
 doloribus cum rosaceo aut Myrtheo aut Aceto: oculorum Epiphoris,
 stomacho

stomacho quoque vtilem esse, inflationes & ructum ex aceto sumptum dissoluere: aluum sistere impositum. vrinam ciere, morbo Regio, & Hydropicis prodesse: choleras eo & distillationes stomachi inhiberi, Celiacis, dissentericis, colicis, tenesmo, & sanguinem excreantibus & ad multa alia. Galenus priorem sententiam sequitur: habere enim recrementum humiditatem: vitiosi succi; ideo non commodum, vt sumatur in corpus. Dioscorides partim damnat, partim laudat. Arabes quatuor plantas ostendunt, quas interpretes Ocimum vocant. vnum Ocimum Gariophilatum; cuius folia sunt parua, colore inter viridem & glaucum; odore Gariophylli: caulis quadratus, colore simili: semen minutum, nigrum: colligitur mense Iunio. Hanc dicerem esse Ocimum Pumilum, nisi tempus collectionis feminis obstaret; prorogatur enim in Autumnum, vt cæterorum femina. Alterum Ocimum commune intelligentes id, quod à Dioscoride & Galeno traditur: Tertium Ocimum domesticum, habens folia lata; ramulos virides, quadrangulos; flores albos; semen Ocimi. Quartum Ocimum Carmenum paruum; sed quoniam difficile est ex eorum verbis coniectari, in his amplius non insisto.

C A P. L X.

PVLEGIVM in solo aquoso potissimum nascitur: multis ab eadē radice ramulis, dodrantalibus, humi procumbentibus: foliis per interualla Ocimi mediocris, aut Nepitę; subcandicantibus, minus hirsutis: Orbiculos per interualla fert inter folia, vt Marubium, flosculis purpurascens; aut candicantibus; tota odore multo; ac suavi constat, sapore acri, expetitur in condimentis: huius gratia transfertur in hortos, & colitur. Dioscorides græce Glechona, & Blechona vocat, sed tamquam vulgaris notitię herbam non describit: ex attributis autem, quę de quibusdam aliis plantis traduntur, colligere licet similem esse Dictamo Cretensi, quod & syluestre Pulegium vocatum est; sed foliis minoribus, nec adeo hirsutis; sapore quoque non ab simili, vt Theophrastus tradit: caulem Polycnemio similem, geniculis interceptum. Paulus Aegineta suam Betonicam describit ramulis exilibus, Pulegio similibus. Plinius Cunilam Bubulam semine Pulegij tradit: fert enim & hæc per interualla fructum in orbiculis congestum: colorem subalbidum inesse ex Mentastro colligere licet apud eundem Plinium. Idem in Pulegio feminam esse & marem tradit: feminam efficaciorē: flore purpureo; mas candidum habet: Syluestri eandem vim inesse efficaciorē; quod simile est Origano; minoribus foliis, quam satium, & à quibusdam Dictamum vocatur: gustatum à pecore caprisque balatum concitat; vnde quidam gręci literas mutantes Blechon vocauerunt: natura
tam

ram feruens est, vt illitus partes exulceret. Theophrastus aliquando Blechonem, aliquando Blechrum vocat: ramuli abscissi germinare possunt, & solstitiis florent, quod mirum est; nam sicca omnino sentitur, non succum lentum habet, vt cætera, quibus id contingit. incipit germinare in seuitia temporis diebus Alcioniiis.

C A P. L X I.

CALAMENTVM; quod vulgò Nepita vocatur, passim iuxta vias, præcipue in collibus nascitur, & incultis, Pulegio similis, candidior, & hirsutior: foliis initio latioribus, ac læuiter denticulatis sed in ramulis assidue tenuiora redduntur, odore acuto: ideo similiter recipitur in condimentis: flores fert summis ramulis sparsos, purpurascens, aut subcæruleos, aut candicantes. Dioscorides Calamintham vocat secundo loco descriptam, Pulegio similem, maiorem, quam quidam syluestre Pulegium appellauerunt; quod odore ipsum æmuletur: Latini Nepetam vocant. Plinius inquit: Pulegio est Nepetæque societas; decocta enim in aqua discutunt frigora mulierumque menstruis profunt, & æstate sedant calores. Nepeta quoque vires contra serpentes habet: fumum ex ea, nidoremque fugiunt: aliisque multis prodest. Galenus Calaminthæ nomine modò hanc, modò Mentastrum intelligit.

C A P. L X I I.

CALAMENTVM Montanum frequentissimū est in syluis Alpiū, facie eius, quam Horminum syluestre appellamus, tum caulibus, tum foliis, tum floribus; omnibus tamen paulò tenuioribus, & foliis candidioribus, sapore Nepitæ accendente os. Dioscorides inter Calaminthas primo loco describit: montibus familiarem: foliis Ocimi, albicantibus, surculis, festucisque angulosis: flore purpureo.

C A P. L X I I I.

GATTARIA vulgò appellatur quedam in ruderibus proueniens, circa quam feles libenter versantur, odore eius oblectatè: vnde vulgare nomen assumpsit: caules fert prope cubitales, quadratos, candicantes, ramosos: folia figura Vrticæ, candida, lanuginosa, odore, ac sapore proximò Nepitæ, infirmiore tamen: flores in summis ramis congeiti, candicantes. Dioscorides tertium genus Calaminthæ describit: Mentastro simile: longioribus foliis: caule; & ramis maioribus, quam prædicta; sed minus efficax. omnium folia gustu valde feruentia,

& acris sunt: radix inutilis: nascuntur in campestribus, & in asperis locis, & in aquosis. Plinius forte hanc intellexit inter Vrticas, quæ odorem fundit, Herculanea vocatur.

C A P. L X I I I.

MENTA Hortensis duorū generū est apud nos: vnū rotundo folio, alterū oblongo. Quæ rotūdo folio cōstat, odoratior est; Mēntā Romanā vocāt. germinant vtręque incipiente hyeme: cauliculis humi repētibus, subrubris: foliolis rotūdis: quo tēpore vsq; in ver tenella germina odoratissima, & gustui suauiā expetuntur in cibis cruda ex oleo & aceto: aduentante estate caules erigūtur, foliis grandioribus, circū ferratis, odore non adeo grato, sapore subamaro; in altera quidem rotundis, crispis, & subnigris; in altera autem oblongis, candidioribusque: flores summis ramulis ferunt spicatos, purpurascētes, aut candicantes: radices summa tellure serpentes, tenues, Graminis modo, viuaces admodum; vnde copiose germinationes erumpunt. syluestris quoque Menta duplex est: Vna in aquosis nascens, & propē piscinas; Mentā Aquaticam vocant, odorata, & in cibis grata, dum tenella est: folio rotundo, & subrubro: cacuminibus comam potius subtrotundam fert, quam spicam, floribus purpureis. Altera passim in incultis nascitur: folio oblongo, latiore quam Mentæ domesticę, candidiore, & magis lanuginoso; odore minus grato, sapore acrispicam fert summis ramulis tenuem, & oblongam, subcandidam; Mentāstrum appellant. Dioscorides Hediosmon vocat, vnam satiuam, quam nequaquam describit; quia nota herba est: alteram syluestrem: folio hirsutiore, & prorsus maiore quam Sisybrium; grauiore odore, quare minus ad sanorum vsus expetitur: quæ descripto nostro Mentāstro conuenit. Alibi autem inter olera de Sisybriū agit inquit: Sisybrium, alij Serpillum syluestrem vocant, in terrenis nascitur simile Mentæ domesticę: latiore folio magisque odorato: recipitur in coronis. Hęc descriptio ei, quam Mentā Aquaticam appellamus, optime respondet. Alterum præterea Sisybrium Aquaticum affert toto genere diuersum, de quo alibi à nobis dicitur. Quod autem primum in terrenis nasci tradit, non significat in arido solo nasci, sed ad differentiam aquatici dictum est, quasi Sisybrium terrestre. Theophrastus Hediosmon inter olera recenset ruralia: miror autē Theodorū Mentāstrum conuertere non Mentā: At id fuit erroris causa, quod alibi Theophrastus græce Mentham vocat herbam, in quam degenerat Sisybrium, cum negligitur; Putauit enim Theodorus hanc Mentā esse domesticā, cum potius significetur syluestris herba esse; inquit enim Theophrastus: Sisybrium inter suffrutices coronarios, surculo-

sum, lignosum; minutis foliis, totum odoratum: odor autem est acrior quam Serpilli, in summo terræ adhæret radice multifida, & torrida, non tam numerosa, vt Mentha: degenerat autem facile, nisi transferatur: quamobrem sæpius id transferre consueuerunt; nisi enim cultura coercetur, in Mentham mutari videtur: sed odorem tantummodo Menthe recipit proprio amisso, speciem vero non recipit, sed quasi Calaminthæ redditur simile. Agreste igitur Sisymbrium talem reddit odorem; est enim odor durus, expers dulcedinis: in causa vero est, vt syluestrem habitum contrahat, alimenti abundantia, & neglectus: cum enim suæ sponti relinquitur; vt suo more nutriatur, destruitur sui odoris vehementia, & quasi effeminatur: Sed & hunc locum perperam Theodorus in eâ sententiam conuertit, vt cultus noceat Sisymbrio. De Mentha autem præter hæc, quæ dicta sunt, ea solum reperio apud Theophrastum, radice alta firmari; & alibi, quædã inquit vbertate alimenti omnino disperunt, vt Mentha: radi cibus complexu mutuo strangulatis. puto igitur Mentham apud Theophrastum significare ipsum Mentaltrum: nõ quod species in alteram speciẽ conuertatur, vt notauit Theophrastus, sed odor tantum: remanet igitur Sisymbrium sed syluestre. Qui autem in Dioscoride legunt in incultis nasci Sisymbrium, diuersum à Sisymbrio Theophrasti statuunt: at id non est necesse; terrestre enim Sisymbrium est, siue sponte in incultis, siue in hortis seratur. Eamdem autem esse Plinius testatur, cum inquit Serpillo, & Sisymbrio montes pleriq; scatent, sicut in Thracia, vbique deferunt ex iis auulsos ramos, seruntque: simili modo & Sisymbriũ serunt: lætissimum nascitur in puteorũ parietibus, & circa piscinas, & stagna: syluestre à quibusdã Thymbreũ appellatũ, pedali non amplius altitudine. Quod aut Plinius scribit Sisymbriũ transire in Calaminthã, & consentit cum Theophrasto, cum inquit, quasi Calaminthæ redditur simile: & prædictam veritatem confirmat; accipitur enim Calamintha pro Mentha inodora, vt testatur Galenus de Hediofmo loquens, cum inquit. Hediofmos; alij vero Minthem odoratam nuncupant. est enim & alia quædam Minthæ non odorata, quam Calaminthem vocant: hæc ceu syluestris quædam est, illa ceu domestica. in quibus verbis manifeste per Calamintham intelligit Mentaltrum, licet & alia sit Calamintha, vt in sua mentione dictum est: vt igitur in summam contrahamus, dicimus idem esse Sisymbrium terrestre apud Dioscoridem & Theophrastum, & significare nostram Mentam Aquaticam, quæ cultura odoratior redditur, non solum se ipsa, sed & Menta domestica, vt Dioscorides testatur: eidem initio folia minuta sunt, vt Mentæ domesticæ, quo tempore & recipitur in cibis: cauliculis humi serpentibus, idè Serpillum syluestre appellatum est: cum attollitur, Mentaltro redditur similis, rotundiore folio, & nigriore. De Menta autem

& Mentastro Plinius inquit : Mentam quidem seri æquinoctio verno
 plânta, vel si non dum germinat spongia (appellatur autem spongia ra-
 dicum globus) minus hæc humido gaudet quam Apium : æstate viret :
 hyeme flauescit : genus eius syluestre Mentastrum est, differens specie fo-
 liorum, quasi figura Ocimi, Pulegij colore, propter quod quidam syl-
 uestres Pulegium vocant : & hoc propagatur vt Vitis, vel si inuersi
 rami serantur : Mentæ nomen suavitas odoris apud græcos
 mutauit (scilicet Hediosmos.) cum alioqui Mintha
 vocaretur ; vnde veteres nostri nomen declina-
 uerunt . Menta grato odore mensas per-
 currit in rusticis dapibus : semel sata
 diutina ætate durat : con-
 gruit Pulegio simili
 genere & Na-
 pitæ.

Finis Libri Vndecimi.

Ooo 2

AN-

ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER DVODECIMVS.

CAP. PRIMVM.

QVAE in communi sede multa ferunt semina, in certo numero, ac nullo vasculo inclusa, præter id, quod florem tegit; Alia florem gerunt seminibus singulis insidentem, vt Anthemidum genera, & Achanaceorum: communis enim floris particulæ singulis seminibus distributæ sunt: Alia florem communem habent non distributum in singula, inferius sedentem circa fructum, vt Ranuncul genera. omnibus seminis cor interius vergit exceptis paucis, quæ in primo genere continentur, vt Scabiosa, & quæ illi affinia sunt; in iis enim cor extra est, qua flos nequitur. Quibus flos exterius sedet: Aliis foliaceum quid singulis seminibus insidet, vt Cicoraceis, & spinosis, quo decedente lanugo subnascitur, quæ pappus vocatur: Aliis lanugineus est ipse flos simul cum semine exarescens, vt in Absinthio, Artemisia, & affinis: Aliis in medio quidem lanugineus, in ambitu autem foliaceus, vt in Anthemide, & quæ eius generis. Amplissimum hoc genus est & calfactorium paucis quibusdam exceptis, quæ inter olera sunt, vt Cicoracea: Amaritudo enim plurimis inest; quibusdam & feruor, vt Ranunculis.

CAP. II.

ABSINTHIUM suffrutex est vulgaris iuxta ædificia collapsa frequens, montosis præcipue locis: multos ab eodem cespite caules fert, cubitales, candidos; folia candicantia, subhirsuta, mollia, multipliciter diuisa: flosculos numerosos, tenuibus ramulis digeffos, inclinatos ad terram, veluti aridos floccos, luteo colore: odor totius plantæ grauis, non tamen insuauis; sapor amarissimus, præcipue foliorum & corticis, cum subdulcis sit caulis medulla. Alterum genus in collibus nascitur locis argillofis, vbi alia nulla viuunt Planta, frequens
in

in agro Senensi : hoc breuius multo est ac tenuius : paucioribus ramis, ac seminibus; odoris minus ingrati, ac saporis. Dioscorides Absinthium Bathypicron cognominat, id est intense amaritudinis, sed tamquam notissimum non describit: præstantissimum esse, quod in Ponto nascitur, & Cappadocia, monte Tauro. Galenus in omni Absinthio qualitatem inesse amaram, & astringentem testatur: in Pontico astringentem non paruam: in reliquis omnibus qualitatem amaram vehemenatissimam, astringentem obscuram, aut nullam; ideo Ponticum præferri, ad Iocinoris & ventris phlegmonas: constat hoc inquit folio & flore longe minore, quam cætera Absinthia; odor non insuaui aromaticum quid præferens: reliquis omnibus est fædus, ideo fugere oportet, & Pontico vti. Plinius Pontico inquit pinguescere pecora, ob id sine felle reperiri, neque aliud præstantius, multoque Italicum amarius (sic enim legendum putô non Italico) sed medulla Pontici dulcis, Ex his patet apud nos Absinthium illud exiguum, quod in incultis nascitur argillois locis, esse, quale Ponticum traditur.

C A P . I I I .

ABSINTHIUM Marinum locis harenosis nascitur in maritimis, fruticosum, media magnitudine inter paruum supradictum & vulgare; foliosius vtrisque; foliis minus scissis; adeo ut quæ prope cacumina virgularum sunt, nullam scissuram habeant, tenuia in longitudinem producta: amaritudo minor in hoc, sed cum quadam acredine; odor grauis: huius flores semen Sanctum vocant ad lumbricos necandos. Dioscorides Absinthium marinum à quibusdam Seriphium appellari scribit: herba est, tenuibus surculis similis paruo Abrotono, minutis referta seminibus, subamara, stomacho ingrata, grauis odoris, astringens cum quadam calfactione. Plinius hoc genus inquit, angustius est priore, minusque amarum, stomacho inimicum. Galenus Seriphum, inquit, est Absinthio tum specie, tum gustu simile, at nõ eque ut illud astringit, plûsque excalfacit, amaritatemque quandam cum calfedine resipit, stomacho infestum est, lumbricos necat.

C A P . I I I I .

ABSINTHIUM Sanctonicum viret in horto Pisano, allatum ex Gallia, vbi indigene Abrotonum vocant; tenuibus cauliculis, semicubitalibus: foliis minutissime incisis, candidioribus nostro Absinthio: flosculos fert tenues, neque adeo frequentes: sapor modice amarus, magis astringens; odor non ingratus. Dioscorides inquit

in

in Alpibus Galliarum nasci Sanctonicum appellatum patrio nomine, ubi frequens reperitur, Absinthio simile; minus copioso semine, subamarum, pares habet effectus cum Scirpilio.

C A P. V.

ARTEMISIA vulgaris, quæ à quibusdam Canapacia vocatur, oritur in rudibus: caulibus bicubitalibus, rectis, striatis, alas multas ferentibus, & folia Absinthij vulgaris, superne viridia, inferne candida: flosculos ætate fert, longe exiliores Absinthio inter foliola, colore candido; insensibilis inest amaritudo, cum acredine quadam, & astrictione; odor quidam medicatus, non vehemens. Dioscorides inter Artemisias secundo loco descripsit inquit: Alterum genus Polycloni scilicet appellati tenuius: flores paruos, tenues, & albos fert, graui odore, ætate floret. Plinius utramque Artemisiam describens eadem tradit inquit: Absinthij modo fruticosa est; maioribus foliis, pinguioribus; ipsius duo genera; Altera latioribus foliis; Altera tenera, tenuioribus, & non nisi in maritimis nascens. de marittima inferius dicemus in Cineraria, quæ à Dioscoride latior describitur tum foliis, tum virgis. At Plinius contra: tenuioribus foliis maritimam tradit, forte intellegens eam, quæ Conyza Hippocratis dicitur, de qua dictum in Ambrosia.

C A P. V I.

ABROTONVM suffrutex est apud nos, multas ferens virgas, cubito altiores; foliis circumdantibus, in tenuitatem quasi capillaceam scissis, Anthemidis modo, sed rarioribus capillis, longioribusque, ac subalbidis: flores fert racematim Absinthij modo, tenuiores: sapor valde amarus: & odor medicatus toti plantæ inest: colitur in hortis; nam folia odoris gratia neantur in coronis. oritur & sponte in montibus saxosis, breuius. Dioscorides Abrotonum marem vocat, sementosum: gracili semine, sicuti Absinthium. Afferre & feminam, de qua inferius dicemus. Plinius hoc Mōtanum esse tradit.

C A P. V I I.

SANCTOLINA vulgò dicitur, ab aliis Crespolina, candidus ex toto frutex, qui ex eodem cespite numerosos fert ramulos, duorum dodrantum longitudine, repletos foliolis tenuibus, & oblongis, minutissime diuisis, quadruplici ordine, veluti paruis apicibus, secundum quatuor versus dispositis in longitudine, quasi labris utrinque; sinuosa

refle-

reflexione fimbriatis; vnde à Medicis quibusdam *Crispula* appellata est: flores in summis ramulis nudis veluti capitula, aurei fulgoris fert, singulis singula: tota valde odorata est, odore tamen medicato, amara: feritur ramo, qui crassescit vt *Ruta*, speciem quamdam arboream referens. *Dioscorides* *Abrotonum* fœminam vocat: fruticat inquit arboris specie, subalbidum; foliis minutatim scissis, circa ramulos, vt *Seriphium*: flore plenum, quem in cacumine habet corymbaceum, aureum, odoratum cum quadam grauitate, æstate prouenientem, gustu amaro: huiusmodi *Siculum* est. Si igitur planta supradicta *Abrotonum* fœmina est, similitudo *Absinthij* *Seriphij* non in folij scissione consistit, sed in figura, oblonga scilicet, & angusta, quo modo & *Helichrysi* folia comparantur. Quamuis autem hoc genus *Abrotoni* arborea specie describitur, paruum tamen *Abrotonum* ab eodẽ *Dioscoride* appellatur in *Seriphio*: nam re vera breuius est altero. *Theophrastus* vnum tantum genus *Abrotoni* videtur descripsisse hoc intelligens: inquit enim: inter suffrutices coronarios perpetue viret: radice & auulsione potius, quam semine prouenit: feritur æstate; nam friget vehementissime, & morbo obnoxium, sed cum conualuerit, & creuerit, magnum, robustum atque arboreum constat, quemadmodum *Ruta*, lignosius, siccius, & squalidius semine abundat, nec sine odore est. radices rectas, altasque agit: est veluti vnistirps, crassa scilicet illa radice, reliquis vero de ea exeuntibus spargitur; radices valde lignosæ sunt. *Plinius* inquit: *Abrotonum* iucundi odoris est, & grauis: floret æstate: flos aurei coloris: vacuum sponte prouenit, cacumine suo se propagat: feritur autem semine melius quam radice, aut surculo: & alibi duorum inquit generum est: *Campestre*: ac *Montanum*: hoc fœmineum: illud marem intelligi volumus. amaritudo *Absinthij* in vtroque: *Siculum* laudatissimum; dein *Galaticum*: vsus est ex foliis, sed maior semine ad calfaciendum: & que sequuntur. ex quibus colligitur hoc *Cæpestre* intelligi. Apud *Nicolaum Alexandrinum* *Crispula* vocatur, quæsita in vnguento *Martiano*, quam *Syluaticus* herbam *Cancri* alio nomine appellari tradit: est inquit herba alba, minuta habens folia, crispa; virtus eius est calida & sicca, medetur doloribus, & ægri tudinibus frigidis.

C A P. V I I I.

TANACETVM vulgò appellatur, ab aliis *Daneta*, prope flumina, & in aggeribus nascens: simplici caule, recto, cubitali; foliis *Matricarię*, longioribus, figura quasi *Filicis*: in longo enim pediculo foliola multa coniugatim disposita sunt, & dissecta, *Filicis* modo, subhirsuta, & multum odorata, odore tamen medicato, amara: in cacumine

cumine umbellam fert, in qua flores veluti capitula sunt, lutei coloris, similiter odorata, amaraque, vt non multum differat à Matricaria tum specie, tum facultate. vtuntur recentiores ad omnes cruciatus internos mitigãdos tum potu, tum exterius applicata, Abrotoni modo: ad lûbricos enecandos, & vrinæ stillicidium, & calculum: Item contra quascumque febres propinant succum eius pondere dracmarum duarum cum aqua Plantaginis: flos in puluerem contritus cum saccharo grauidis conducit: folia sicca & contrita in vino sumpta muliebres locos expurgât. Dioscorides inter Artemisias hanc numerat, quam Leptophyllon cognominat, idest tenuifoliam quarto loco descriptam in hunc modum: quædam Artemisia tenuifolia oritur circa riuulos, aggeresque, & in agris frumentaceis; floribus, & foliis odorem Sampsuchi referentibus: si quis ex ea diligenter tusa cum oleo Amigdalorum Malagma Stomacho imponat, vexationem partis eius sanabit: neruorum dolores succo huius cum rosaceo inuntis curantur. Hermolaus reperiri apud Hippocratem testatur Parthenium Microphyllon, quam suspicatur aut Parthenium Dioscoridis esse, aut Artemisiam tenuifoliam: nam Artemisia antea Parthenis dicebatur teste Plinio. Forte & nomen Tanaceti deriuatum est à Tamnaco, quo nomine Plinius Parthenion appellatum fuisse tradit. Quid si amaracum Antiquorum differentem à Sampsucho hanc eãdem accipiamus, vt apud Galenum, & Paulum, & apud Dioscoridem in vnguentis? quamuis enim Parthenio nomen Amaraci traditum sit teste Dioscoride; huic tamen Artemisiz rectius conuenire videtur, cum eius folia, & flores odorem Sampsuchi referant: idem autem erat Sampsuchû & Amaracus apud Antiquos, vt alibi explicauimus.

C A P. I X.

CANFORATA à recentioribus Medicis vocatur herba in pratis, & iuxta semitas, odore quasi Camphoram referens: assurgit simplicibus cauliculis, rectis, tenuibus, dodrantis altitudine, foliosis: folia sunt parua, & circumcincta, referentia Tanaceti foliola, non folium integrum, rotundiora, & breuiora: in cacumine umbella tenuibus, & densis corymbis; flore aureo: ætate floret diutius. Tota valido odore constat medicato; sapore amaro: efficax ad lumbricos enecandos, & dolores internos, ac viscera ab infarctu liberanda. recipitur à Nicolao in vnguento Martiano. Syluaticus similem esse tradit cuidam speciei Abrotoni; foliis albidioribus, Camphoræ odore, non colore, vt deprauatè legitur: tandem referre Tanacetum ipsum: numeratur enim ab eodem Tanacetum inter species Abrotoni: alibi inter Artemisias. Sed alij Canforatam foliis Chamomillæ descripserunt: flore cinereo, nodulis collecto,

colleto, quam Abrotonum sylvestre appellari testantur, significantes, ut puto, eam, quam Dioscorides Achilleam vocat: Alij per Canforatam Abrotonum vulgare accipiunt, nam & ipsum Camphoram quodammodo olere videtur; sed ut ad nostram Canforatam reuertamur. Dioscorides, ex aliorum tamen sententia, inter Artemisias numerari tradit, Monoclonon cognominatam: hanc tertio loco explicans inquit: sunt qui in Mediterraneis Monoclonon, idest vnicaulem appellant, tenuem herbulam: simplici caule, & minuto: flore copioso, cerei coloris, exili, odoratiorem superiore, idest ea, quam Polyclonon vocauit. Non abhorret quoque ab hac Agerati descriptio apud eundem Dioscoridem, quam ex propria sententia affert inquit: frutex est surculosus, dodrantalis, humilis, simplex, maxime similis Origano: umbellam gerit, in qua flos aurei coloris, ampullaceus, minor Helichryso: nomen sortitum est Agerati; quia flos diutius seruetur incolumis, quasi non senescens. Plinius eadem ferme habet: Ageraton inquit ferulacea est, duorum palmorum altitudine, Origano similis: flore bullis aureis: causa nominis, quoniam diutissime non marcescit: huius vltæ nidor urinam cit, vuluamque purgat, tanto magis insidentibus. Alibi autem inter Artemisias similiter Dioscoridem secutus, inquit, sunt, qui in Mediterraneis eodem nomine appellant: simplici caule: minimis foliis: flores copiosi erumpentes, cum Vua maturefcit, odore non iniucundo, quam quidam Botrym; Alij Ambrosiam vocant: talis in Cappadocia nascitur. Alia tamen est apud Dioscoridem Ambrosia, & Botrys apud eundem Plinium, ut locis propriis habetur. Videtur autem Plinius existimasse Artemisiam prædictam Ambrosiam esse, cum aliam mentionem non ferat Ambrosiæ. Putatur hæc à recentioribus Eupatorium dici apud Mesuem, sed nostram sententiam aperiemus in Eupatorio Arabum.

C A P. X.

ACHILLEA radices summa tellure serpentes fert: à quibus frequentes caules attolluntur, simplices, cubitales, alicubi breuiiores: foliis per interualla similibus Abrotono vulgari, frequentioribus diuisuris, colore virenti: in cacumine umbellæ insidet, densis corymbis; flore albicante: tota odore valido constat medicato: oritur in montibus præcipue cultis. sunt, qui hanc Abrotonum sylvestre vocant. Dioscorides inter Siderites quarto loco describit, quæ Achilleos cognominatur; fert inquit scapos, altitudine dodrantali, vel maiores, specie Atractylis (Fusum alij vertunt: Theodorus Gaza in Theophrasto Fusum agrestè vertit, quod græce Atractylis dicitur) circa quos folia pusilla, tenuia, densis ex obliquo sectionibus instar Coriandri, sub

rufa, lenta, odore multo, non insuaui, sed medicato: umbella in cacumine orbiculata; flores albi, & purpurei, & aurei: prouenit læto solo. hæc descriptio in cæteris quidem supradictæ herbæ conuenit; at neque folia subrufa adhuc vidimus, neque flores varios: siue colores diuersi intelligantur in eodem flore, siue in diuersis. Serapio ex autoritate Constantini huic tribuit succum sanguineum, quæ sanguinem Draconis appellat, cui easdem vires tribuit ad sanguinem sistendum, quas Dioscorides Cinnabari. igitur similitudo Achilleæ cum Atractyli non solum in specie, sed & in succo erit: reddit enim Atractylis succum sanguineum, teste Theophrasto; vnde Phonos id est cædes appellata est. At hæc conditio in Atractyli quidem animaduersa est à nobis, in planta autem supradicta, quæ pro Achillea ostenditur, nequaquam. Alius est sanguis Draconis lachryma arboris in Aphrica nascentis, de qua alibi dictum est. Plinius Achilleos inquit ab Achille dicta est Chironis discipulo; quia vulneribus mederetur; hac enim sanasse Telephum dicitur. Hanc apud nos Millefolium vocant cubitali scapo, ramosam: minutoribus quam Feniculi foliis vestitam ab imo. Aliud tamen idem Plinius Millefolium vocari in Hetruria testatur in pratis nascentem, de quo mox dicendum.

C A P. X I.

MILLEFOLIUM etiam nunc vulgò appellatur in Etruria, in cæteris similis Achilleæ, sed foliis in longitudinem productis; in longo enim pediculo vtrinque frequentissima foliola sunt, tenuiter scissa: umbella in cacumine ramosa, amplior Achillea: flos aliis candidans, aliis purpureus; odor infirmus; sapor astringens: oritur in pratis præcipue montium: distat magnitudine: quædam enim pusilla est, palmi altitudine; foliolis digitalibus, Ammi similibus; quædam magna, cubitalis, & amplior: folio palmi longitudine, quod uideretur Tanacetum, nisi angustius esset ac tenuius scissum: omnium vsus vulgaris ad glutinanda vulnera præsertim iumentorum. Dioscorides Stratiotem terrestrem vocat, & Chiliophyllon id est Millefolium: exiguus inquit frutex est, palmi altitudine, aut amplior: folia ferens auricularum peninis similia: sunt autem foliorum appendices, valde breues, & scissæ, vt breuitate & asperitate maxime referant Cumini syluestris folia, atque etiam num contractiora existant. Umbella quoque densior, & amplior; fert enim in cacumine ramulos paruos, in quibus umbellæ sunt Anethi modo: flores exiles, albi: oritur in agris, subasperis, & potissimum iuxta semitas. pulcherrime autem foliorum figuram expressit Cumino syluestri comparans: si per Cuminum syluestre intelligamus Ammi, quod

inter Cumini genera recensetur à Dioscoride. Hęc igitur descriptio paruo Millefolio congruit, non magno : vt hinc colligere liceat reliqua genera Millefolij ad Achilleam pertinere; nam in his reperiuntur flores albi, & purpurei; aureos autem non vidimus, nisi in Tanaceto, quod cum Millefolio maxime conuenit. Plinius de Millefolio inquit : Etruria hoc nomine appellat herbam in pratis tenuem, à lateribus capillamenti modo foliosam : eximij vsus ad vulnera : Bonum netuos abscissos vomere solidari ea. rursusque iungi addita axungia affirmans. Aliud autem est Millefolium, quod Græcis Myriophyllon, de quo alibi dictū est.

C A P. X I I.

HERBA Sanctæ Mariæ in Hetruria vulgò appellatur suffrutex in hortis odoratissimus : foliis multis ab radice, figura Lapathi, rectis, leuiter ferratis, mollibus, carnosis, colore subalbido : caules ex medio foliorum attollit candicantes, lignosos, cubitales : in quibus folia assidue minora sunt, & candidiora : in cacumine flores in umbella lutei, similes Tanaceto, capitulis paulo tenuioribus, candidioribus : nec tunc folia in corollis odoris gratia : veniunt quoque in acetaria amara, vt Matricaria ; sapor enim amarus est, & subacris. Quidam hanc eandem appellari tradunt Mentam Saracenicam apud Nicolaum Alexandrinū in vnguento Martiano, quam distinguit ab altera Menta, quæ crispa est. At cum vtrumque nomen in eadem compositione recipiatur, tamquam iis diuersa significantur : alij per herbam Sanctæ Mariæ accipiunt Persicariam : alij Sclaream domesticam, vt viderur Syluaticus significare, dicens : herbam esse tendentem ad albedinem ; rugosis foliis, Verbasci modo, calidi & sicci temperamenti. Sed si nomina hæc noua, quorum authores nõ multum hanc nostram ætatem præcesserunt, translata iam sunt in multas plantas, adeo vt non liceat authorum mentem percipere : quid putandum est de nominibus antiquis factum fuisse? Quorum significationes ob vulgatā apud eos notitiam prætermisæ sunt. inter hæc putandum est nomen huius plantæ apud antiquos forte notissimum, nunc delitescere : mirum enim esset prætermisam fuisse adeo in signem plantam : consideranti igitur mihi, quæ de Meliloto traduntur tum apud Dioscoridem, tum apud Plinium, quāquā pauca sint, ea optime conuenire nostræ herbæ Sanctæ Mariæ visa sunt ; nam inter coronarias esse colligit Plinius ex nomine : Sertula enim dicta est : Dioscorides Sertulam Campanam appellari tradit, laudatissimam in Attica, & Cyzico & Chalcedone natam, cuius color vicinior est Croco, boni odoris : nasci & in Campania circa Nolam, colore in luteum languescente, odore infirmo. Ex quibus significatur cacumina tantum huius plantæ col-

ligi ad vsum : flos enim luteus est, vel croceus, qui magis laudatur : foliorum autem mentio fit in Ligustico, cui tribuantur folia Meliloti, molliora, odorata, & prope verticem graciliora : Si igitur nostra Imperatoria Ligusticum est, folia prædictæ plantæ optime conueniunt; oblonga enim sunt, & in ambitu vndique serrata. Plinius Melilotus inquit : vbiq̃ nascitur, laudatissima tamen in Attica, vbiq̃umque vero recens, nec candidans & Croco quam simillima, quamquam in Italia odoratior, & candida. & alibi inter eas, quæ folio venere in cornamenta, numerat Melissophyllon, & Melilotum, quod Sertulam Campanam vocant; est enim in Campania Italiae : laudatissima à Græcis in Sunio, mox Chalcidica, & Cretica : vbiq̃umque verò asperis & syluestribus nata. coronas ex hac antiquitus factitatas indicio est nomen Sertulæ, quod occupauit; odor eius Croco vicinus est, & flos, ipsa Cana : placet maxime foliis breuissimis, atque pinguisimis : Alibi laudat inter herbas iuxta apum aluæria ferendas, Melilotum, Melissophyllon. Auicenna Melilotum inquit est flos plantæ, coloris palææ, in quo est figura lunaris, cum raritate sua, quamdam habens dūritiem, & ex eo aliud album est, aliud citrinum : sed melius est, quod durius est; eius color ad albedinem parumper declinat, & sapor eius amarior sentitur, & cuius odor est manifestior. hæc adamussim ostendunt herbæ Sanctæ Mariæ capitula substantiam, colorem, saporem, & odorem. At Serapioni longe diuersa ostenditur planta pro Meliloto, cuius non flores, sed semina in vsu sunt, de qua nos alibi egimus.

CAP. XIII.

HELICHRYSON, quam recentiores Medici Stœchadem Citrinam vocant, passim in incultis, arido solo nascitur : cespes fruticosus, rotundus, candidus; numerosis cauliculis; lignosis simplicibus, semicubiti altitudine : foliolis angustis, & oblongis, vt Stœchadis, mollibus : in cacuminibus umbellæ ex paruis capitulis constantes, lutei coloris, qui tandem in tenuem lanuginem soluuntur : tota odorata est, subacris, & amara. Tignamicam alicubi vocant, quasi Timiama, ad suffitus vtilem. Apud Theophrastum Heliochrysos vocatur, Theodorus Aureliam vertit : habet florem inquit auro similem : folium candidum : fructum tenuem, durumque : radicem per summa cespitum durâ, atque tenuem : vsus eius ad serpentiū morsus è vino : valer etiam ad ambusta, cremata, & mixta melli. qui eius flore corenatur, inperfo vnguento ex auro, quod Apyron vocatur, gloriam atque existimationem bonam consequi creditur. Dioscorides Helichryson inquit quidam Chrysanthemū; nonnulli & Amaranton vocant, quo & Deas coronant;

cauliculus candidus, virens (Hermolaus non λευκόν, idest candidum legit, sed λεπτόν, idest tenue: forte quia repugnare videtur color candidus cum virente) erectus, & durus; in quo folia ex interuallis angusta, Abrotono similia: coma orbiculata, aurei fulgoris: umbella rotunda veluti aridi corymbi: radix tenuis: nascitur in asperis, & cōuallibus. Plinius vno loco Theophrastum sequutus inquit: Heliochrysos florem habet auro similem; folium tenue: cauliculum quoque gracilem, sed durum: hoc coronant se Magi. Alibi iterum mentionē facit ex Dioscoride inquit: cauliculos habet candidos: folia subalbida, Abrotono similia: ad solis repercussum aureæ lucis in orbem veluti corymbis dependentibus, qui numquam marcescunt: qua de causa Deos coronant illo, quod diligentissime obseruauit Ptolemæus Rex Aegypti: nascitur in frutetis. Galenus Amarantum vocat; quia scilicet non maturescit: alia tamen est Amarantus apud Plinium, de qua nos alibi diximus.

C A P. X I I I I.

CHRYSOCOME in petris tantum nascitur, copiosa in mēsis Pisanis; fruticulus candicans, tenuis, ramosus: foliolis Helichrysi, rarioribus: in cacuminibus ramulorum singula capitula oblonga, squamosa, sine flore, sed squāmis ad solis repercussum aureis: semen abit in lanuginem. Aliæ quædam huius generis nascuntur in tenui solo, & saxoso. quædam in montibus pluribus capitalis, in vnum aggregatis: Quædam & descendit in plana: latioribus foliis, hirsutioribus: pluribus veluti umbellis sparsis, ad Helichrysum accedentibus. Dioscorides Chrysocome inquit ramulus est dodrantalis, comam habens corymbaceam, similem Hyssopo; radicem hirsutam, vt Ellebori nigri, tenuem, gustui non iniucundam, non minus quam Cyperi cum dulcedine subastringentem (non bene, vt puto, hic locus vertitur Cypero æqualem magnitudine: ad gustum enim refertur æqualitas in codice Aldino) nascitur in opacis & petrosis. Plinius inquit: Chrysocome, siue Chrysitis non habet Latinam appellationem: palmi altitudine est; comantibus fulgore auri corymbis: radice nigra, ex austero dulci: in petrosis, opacisque nascens. Hermolaus, nescio, quem secutus, tradit: sine foliis: sine semine: solo scapo.

C A P. X V.

HERBA Impia in tenui solo, & inculto nascitur, in Cana, vnico vt plurimum cauliculo, palmi altitudine, recto, ac lignoso: foliolis frequentibus circumuestientibus, Helichryso breuioribus,

bus, mollioribus, tomentosis: in cacumine capitulum fert ex tenuibus corymbis constantem, sub aureis: à latere capituli ramulos attollit assidue, alia capitula sustinentes: sine odore; sapor subamarus, & exsiccans: Alia in montibus tenuior ac ramosior, tenuioribus, ac simplicioribus corymbis. Plinius inquit herba Impia vocatur in Cana Rorismarini aspectu, thyrsi modo vestita, atque capitata: inde alij ramuli assurgunt, sua capitella gerentes: ob id Impiam appellauere; quoniam liberi super parentem excellant; Alij potius ita appellatam, quod nullum animal eam attingat, existimauere. Hæc inter duos lapides trita feruet præcipue aduersus anginas succo lacte & vino admixto; mirumque traditur numquam ab eo morbo tentari, qui gustauerint. Itaque & suis dari: quæque medicamentum id noluerint haurire, eo morbo interire. Sunt, qui & in aurum nidis inferi aliquid ex ea putent, atque ita non strangulari pullos auidius deuorantes. Sunt, qui hanc apud Dioscoridem Gnaphalion dici putent; quia eius folia alba, & tomentosa sunt.

C A P. X V I.

EVPATORIUM vulgò appellatur suffrutex, in foueis, & locis humectis nascens: caule recto, cubitali, altiorique, subhirsuto, colore ex ruffo nigricante: foliis per intervalla Cannabis, sine pediculo herentibus, latioribus, tripartito diuisis, & serratis; & in foliorum aliis alia foliola nascuntur, & aliquando ramuli: in cacumine flosculi subruffi in umbellis, qui tandè in pappos euanescent: tota planta odore constat exiguo, non insuauis; sapor inest amarus, hæc vltia nidore fugat animalia venenosa: glutinat vulnera: creditur ceruus vulneratos hac herba sibi mederi: vtiliter propinatur ad viscerum obstructions. Quamuis hæc planta hucusque nomen Eupatorii retinuerit, exploditur tamen à recentioribus, tamquam adulterinum: & herba pro legitimo Eupatorio substituta est, cui præter astringionem nullus conspicuus inest sapor, nulla amaritudo, neque odor, quæ vulgò Agrimonia vocatur: cum tamen Galenus Eupatorium tradat herbam tenuium partium, facultate incidendi, & abstergendi præditam, sine manifesta caliditate: idcirco obstructions Iecinoris expurgare: inesse autem modicam astringionem, per quam robur visceri addit: easdem facultates tum Auicenna, tum Mesues tradunt Eupatorio. idcirco non videtur aliud esse Græcorum Eupatorium, aliud apud Auicennam & Mesuem. Profecto Auicenna videtur hanc plantam intelligere; & quosdam peritissimos viros video in hac sententia permanere, appellantes Eupatorium Auicennæ: inquit enim Auicenna: Eupatorium est ex herbis aromaticis, & habet folia sicut Cannabis: & flos eius est sicut Nenufar: succus calidus in primo gradu,

gradu, siccus in secundo : attenuat, incidit valde, abstergit sine attractio-
 ne, & sine caliditate manifesta; inest quoque astrictio pauca, amaritudo
 vehemens, sicut est amaritudo Aloes. hæc omnia præter floris similitu-
 dinem insunt in hac planta. Quamuis autem varie ab interpretibus ver-
 rantur eius verba, videtur tamen eandem plantam intelligere quam Dio-
 scorides : ex foliis scilicet Cannabinis, & ex facultatibus, quas ex Diosco-
 ride transcribit : idcirco similitudo floris Nenufaris forte ob errorem in-
 terprætis ponitur. Quod autem huic eidem plantæ forte conueniat de-
 scriptio à Dioscoride tradita hinc patet. inquit enim : Eupatorium sur-
 culosa est herba, vno caule, lignoso, nigricante, recto, tenui, hirsuto, cu-
 bitali, interdum ampliore : foliis per interualla Quinquefolij, aut Can-
 nabis potius similibus, quinque partito, aut amplius diuisis, nigricanti-
 bus, ipsis per ambitum ferratis : semen è medio caule erumpit pilosum,
 deorsum spectans, quod siccatum vestibus hæret : huic tribuit faculta-
 tem siccandi; nam vlcera rebellia ducit ad cicatricem : herba & semen in
 vino sanat dissentias, hepaticos, & à serpente percussos. Hanc ali-
 qui falsò, subiungit, Argemoniam vocarunt; alia enim est Argemonia.
 Plinius quoque Eupatoria inquit regiam auctoritatem habet, cauli li-
 gnosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, aliquando & amplioris : foliis per
 interualla Quinquefolij, aut Cannabis, per ambitum incisis quinque par-
 tito, nigris, & ipsis plumosisque : radice superuacua : semen dissenteri-
 cis in vino potum auxiliatur vnice. si igitur singulas notas perquiramus,
 longe magis huic plantæ conuenient quam Agrimonix. caulis enim al-
 titudo, & color; foliorum positio per interualla, & similitudo Cannab-
 is perbelle huic conueniunt; Agrimonix autem nequaquam. similitu-
 do autem Quinquefolij, & semen ex medio caule pilosum, deorsum nu-
 tans, quod siccatum vestibus adhæret, videtur optime Agrimonix con-
 uenire; huic autem nullo modo. ideo viciteorum opinio, qui Agri-
 moniam Eupatorium legiptimum dixerunt. at si hæc sano modo intelli-
 gantur, nulla erit ambiguitas. Quinquefolij igitur similitudo in parti-
 tione foliorum est; in singulis enim geniculis multæ partitiones folio-
 rum spectantur incerto numero ad minimum ternæ : sed partium figura
 oblonga in acutum desinens, Cannabinis potius foliis æquiparantur et
 semen ex medio caule erumpens cur non possumus eodem modo intelli-
 gere, vt de Panace Herculea scribit idem Dioscorides, cum inquit : semē
 optimum, quod è media ferula habetur, minus vtile, macilentiisque
 quod agnascantium stolonum cacuminibus dependet. sic enim visitur
 in hac planta : quamuis enim multis ramis constet; semen tamen non à
 lateribus fert, sed ex medio caule tantum, in cacumine circundans, um-
 bellæ modo. Appellauit autem semen non florem, quod in plerisque hu-
 ius generis facit; flos enim lanugineus non distinguitur à semine. defecit

set autem aliqua ex parte, si Agrimoniam intellexisset, cum florem luteū subtraxisset, qui manifestus est. nurant autem & hic semina aliquantum, cum perfecta sunt, & vestibus hærent, cum in lanuginem soluantur. Quid si & apud Mesuem hanc eandem intelligi dicamus? inquit enim herba est longitudinis cubiti; amaritudinis multæ; cuius folia sunt, sicut Centauræ minoris, viridia, sed sunt aspera, & incisa, & caulis eius est tenuis, & quando exsiccatur, citrinescit; & eleuantur super eum flores, qui sunt quasi subcitrini, longitudinis paucæ. Quamuis hæc satis congruere videantur Canforatæ nostræ; ramen à vulgari Eupatorio non abhorrebunt: Color enim floris, quasi subcitrinus significat, non omnino citrinum esse: at Canforatæ flos aureus non meretur denigrationem huiusmodi, vt appelletur quasi subcitrinus. Sepe autem Arabum inter prætes citrinum vertūt id, quod ruffum significat, aut fuluum, qualis est color leoninus: in qua significatione si hoc loco accipiatur, optime quadabit vulgari Eupatorio: recte enim eius color, quasi subfuluus dici possit; vergit enim ex ruffo in nigredinem: eodem colore spectatur & caulis, quem Mesues inquit citrinescere: qui colores nequaquam in Canforatæ caule insunt. Præterea attolli flores in paruum longitudinem pulcherrime spectatur in nostro Eupatorio, non in Canforata: longitudo quoque caulis cubitalis rarissime visitur in Canforata: folia autem Centauræ minoris, quamquam exactius Canforatæ conueniant, tamen eorum asperitas Eupatorio magis congruit. Nullus autem fuerit error, si Canforata pro Eupatorio assumatur; vires enim easdem habet, immo in abstergēdo, & aperiendo efficaciores; at minus astringēdo corroborabit.

C A P. X V I I.

QVAEDAM in eisdem locis nascitur, ac fere in aquis, breuior Eupatorio, ramosa; foliis eisdem, tripartito diuisis: capitula in cacuminibus fert pauca, stellata flore luteo; semina includuntur valde compræssa, & oblonga in duos aculeos desinentia: vnde Bidens vocetur: colore ex nigro ruffescente. eodem reperitur aliquando folio non dissecto.

C A P. X V I I I.

ARCTIVM in maceris, & parietibus nascitur; caule subrubro, recto bicubitali, hirsuto; foliis Verbasci, subrotundis, nigricantibus: ramos fert rectos: in cacuminibus capitula insident herbae, palleſcentia, quæ in maturitate fundunt lanuginem, Eupatorio si milem, seminibus hærentem, nigris, tenuibus, ac breuib; radix subest
ramosa,

ramosa, antequam caulescat, tenera, & friabilis, prædulcis, cum suauitate quadam; sed cum senuerit, dura redditur, ac lignosa: Dioscorides Arctium, & Arcturum vocari tradit Verbasco similem: foliis hirsutioribus, rotundioribus: radice tenera, dulci, & alba: caule molli, longo: semine Cumini, paruo. decocto radicis & seminis in vino colluuntur dentes in dolore: fouentur ambusta, & perniones: bibitur & ad vrinæ difficultatem. Plinius eadem habet: addit nasci in petrosis.

C A P. X I X.

C A C A L I A in Alpibus nascitur: foliis Tussilaginis, latioribus, rotundioribus, in ambitu serratis, in parte aduersa candidioribus: caulis rectus attollitur, cubitalis; paucis ramis, in cacumine umbellæ continentur colore subrufo, Eupatorio similes, lanuginem fundentes: radix tenuis, & odorata, subdulcis. Dioscorides inquit: Cacalia, quæ Leontice vocatur, folia fert magna, alba, è quibus medius caulis rectus assurgit, albus, florem sustinens Robori similem, aut Oleæ: oritur in montibus: huius radix in vino madefacta manducatur, & delingitur, vt Tragacantha ad tussis & arteriæ scabrities: Grana, quæ post excussum florem innascuntur, trita & cum cærato illita faciem erugant, & cutem extendunt. Plinius inquit Cacalia siue Leontice vocatur, semen Margaritis minutis simile, dependens inter folia; in montibus ferè.

C A P. X X.

P E T A S I T E S in Alpibus nascitur, locis riguis, copiosa in Valle Umbrosa montis Hetruriæ, qui pratus magnus vocatur: Vere ante quam folia exeant, caulis assurgit, nudus, dodrantalis, plenus flore muscoso, subpurpureo, quo paulo post exarescente exeunt folia æstate ingentia, rotunda, effigie Tussilaginis, sed amplissima, vt excedant latitudine folia Personatæ: pediculus baculi crassitudine, aliquando bicubitalis: radix crassa, & longa, vehementer odorata, & amara. Dioscorides inquit Petasites pediculus est, cubito maior, crassitudine pollicis, in quo prægræde folium Galeri modo amplum, ceu fungus insidet, quod cataplasmate imponitur phagedænis & vlcibus malignis. recentiores vtuntur in febribus pestilentibus: nam radix in puluerem contrita ex vino bibita sudores promouet copiosos; sedat mulierum tormina & præfociones: enecat lumbricos; prouocat vrinam, & menses; exsiccat vlcera præhumida; iuuat orthopnoicos. Hermolaus Vngulam Caballinam vocari tradit; radice brachiali, odorata: flore in spica purpureo: sed putat Arcion esse.

C A P. X X I.

T VSSILAGO, quæ vulgò Farfara vocatur, ab aliis Vngula Caballina, in vineis potissimum nascitur, locis riguis: folio rotundo, in ambitu modice circumroso, & ob id anguloso, candicante, subhirsuto: nullo caule: neque flore: tantum aduentante vere cauliculi exeunt, ante quam folia erumpant, nudi, dodrantes, sustinentes in cacumine florem luteum, in ambitu foliaceum, in medio lanugineum, qui paulo post vnà cum caule exarescens in pappum soluitur: folia autem non nisi aduentante æstate erumpunt, pereuntque frigoribus: radices sunt sarmentosæ, & candidæ, lori modo flexiles, quæ arefactæ vsus fomitis præbent ad ignem ex attritu silicis excipiendum. Dioscorides græce Bechion vocat, idest Tussilaginem: eius folia inquit sunt Hederæ maiora, sex, aut septem ab radice, subalbida à terra, superne virentia, in plures angulos exeuntia: fert vere caulem dodrantalem, & florem luteum, qui cum caule cito perit; vnde quidam putarunt, herbam ex iis esse, quæ caule & flore carent: radix tenuis, inutilis: nascitur in amœnis & riguis. Plinius inquit tussim sedat Bechion, quæ & Tussilago dicitur: duo eius genera: sylvestris, vbi nascitur, subesse aquas credunt, & hoc habent signum Aquileges; folia sunt maiuscula, quam Hederæ, quinque, aut septem, subalbida à terra, superne pallida, sine caule, sine flore, sine semine: radice tenui. Quidam subiungit eandem esse Bechion & alio nomine Chamæleucem putant, de Chamæleuce autem alibi inquit: Chamæleuce apud nos Farranum, siue Farfugium vocant: nascitur secus fluuios: folio Populi, sed ampliore: radix eius imponitur carbonibus Cupressi, atque is nidor super infundibulum imbibitur in vetere tussi: Altera vero Tussilago inquit, à quibusdam Salvia appellatur, similis Verbasco. innuit autem Sclaream, de qua diximus loco proprio. colligere autem licet eandem esse Tussilaginem & Chamæleucem; tum quoniam hæ voces apud Dioscoridem eidem tribuuntur, tum facultates quoque, & vtendi modus idem, vt scilicet arida folia, vel radix carbonibus iniecta fumum transmittant per traiectorium in os, sic enim sanare tusses antiquas & orthopneam; abscessus rumpere in pectore: omnino contrariam facultatem virentibus foliis inesse; nam ob aqueam substantiam refrigerare; ideo admoueri ad inflammationes, vt apud Dioscoridem & Galenum traditur. Idcirco mirari licet, qua ratione hodie Medici Farfaram elecmate vtuntur, ad crassa educenda ex pectore in coctis radicibus, quas Dioscorides inutiles tradidit: sed forte per Farfaram non hanc, sed aliam intelligunt: nam Manlius commentator Luminaris eos reprehendit, qui pro Farfara, seu Vngula Caballina eam accipiunt, quæ

quæ in vineis nascitur : sed cum consulat accipiendam esse Nimpheæ speciem, luteo flore constantem, in errorem maiorem incidit : astringendo enim ea planta cohibet educationem. Hermolaus per Vngulam Caballinam accepit eam, quam nos Petasitem putamus, cuius profecto radici insunt magnæ facultates, vt prædiximus : & valde consentaneum rationi videtur, vt apud Plautum huiusmodi folia intelligantur, cum inquit in Sabinis ; dissipabo te, vt folia Farfari : itemque in Penulo : prosternebam inquit eos, vt folia Farfari, quasi ingentia quædam folia essent, in alto pediculo, ad prosternendum apta. hoc modo possumus apud Pliniû Chameleucem siue Farfugium huic ascribere, vt differat à Tussilagine : aut radices Cacaliæ pro Farfara assumi possunt ; nam ad linctus laudantur à Dioscoride. si vero hæc Vngula Caballina appellata est. dicemus apud Auicennam Nenufarum illud esse, cuius flos similis Eupatorio ab eodem traditur : Nenufarum enim vnum Aquaticum ; vnum terrestre faciunt Arabum interpretes, Vngulam Caballinam vocantes.

C A P. X X I I.

CHAMAEMELVM, vulgò autem Chamomilla, herba in aruis frequens nascitur : caule semicubitali, in ramos multos fisto : foliis scissis, capillamenti modo, vt Feniculi : insident ramulis capitula arida, ex squâmulis constantia, in quorum ambitu foliola candida circumuallant, frequentia, medio extuberante, veluti flocco, coloris lutei : qui flores sunt semina tegentes, numerosa : odoris suauis, sed medicati : floret inclinante vere, diutius, in multam ætatem. Dioscorides Anthemidem vocat, quod nomen & aliis quibusdam conuenit, vt inferius patebit : priuatim autem Leucanthemon appellari tradit à colore albo floris, & Chamemilon ab odore Mali : describit autem in hunc modum, duas alias sub eadem descriptione complectens, genera eius inquit tria, flore tantum distantia ; rami dodrantaes, fruticosi, alas multas habentes, & paruos, tenues, ac multos ramulos : capitula rotunda : flores intus aurei coloris, exterius circumdant in orbem candidi, aut lutei, aut purpurei, veluti Rutæ foliola : oritur gracili solo, & iuxta vias : colligitur vere. Theophrastus Anthemon inquit : floret particulatim, incipiens non ab imo, vt in cæteris, sed à summo : flos candidus circumdat, medium viridis tenet (idest pallidus) & semini color idem : decidit id, vt & spinosorum, conceptaculo inani relicto : genera eius plura : quædam ab radice tantum foliata ; Quædam in caule solum : sed has Theodorus Nigellam vertit. Plinius ex Dioscoride ferme ad verbum transcribit : addit eius florem inter coronamenta reponi : magnis laudibus celebrari ab Asclepiade. de luteis & purpureis patebit inferius in Chrisanthemo, & Eranthemo.

C A P. X X I I I.

COTA vulgò in Hetruria vocatur, alij Cotulam fetidam appellant, herba est passim in ruderibus nascens, simillima Chamomillæ; crassioribus tum foliis, tum floribus, & graui odore: huius flos initio concavus est, acerabuli modo, postea in rotunditatem extuberat crassam, oculo similem, vnde quidam Oculum Vaccæ appellant. Dioscorides Bupthalthmon, vt puto vocat, quasi oculum Bouis; inquit enim: caules fert tenues, mollesque; folia Feniculi; florem luteum, Anthemide maiorem, oculi similitudine, vnde nomen traxit: circa oppida nascitur, & in campestribus. Quamquam autem Dioscorides luteum florem dixerit, nec meminerit alba folia, quæ circumdant: ex Galeno tamen conicere possumus alba esse circumdantia folia, non lutea: inquit enim Bupthalthmos, sic appellata est à floribus, qui figura quidem Bouum oculis videantur similes, colore autem Anthemidis floribus simillimi sunt, sed multo illis tum maiores, tum actiores, & quæ sequuntur. Plinius inquit Bupthalthmos similis Bouum oculis; folio Feniculi: circa oppida nascens: fruticosa caulibus, qui & manduntur decocti. Quædam in syluis nascitur, altior, & rectior Cotula, sine odore; in quo genere in Gallia traditur radice feruentis gustus; ideo Pirethrum vocant.

C A P. X X I I I I.

MATRICARIA vulgò dicitur, à quibusdam Amareggiola, siue herba amara, in hortis sponte nascens: caulibus prope cubitalibus, rectis, ramosis: folia fert laciniata, diuisura fere Tanacetii, breuiora, viridioraque: cacuminibus flores insident Chamemeli: tota odore constat medicato, non tamen insuauis; sapore amaro, non tamen adeo, vt abdicetur à cibis; nam inter olera ex aceto parata recipitur: olfacta ex aceto reuocat mulieres, quæ ex vtero suffocantur. Dioscorides Parthenion vocat, quod inter alia nomina Amaracum appellati tradit; vnde forte hodie Amarago à quibusdam dicitur: Cautam quoque Hetruscis dici: sed hoc nomen in nostram Cotam & Cotulam transisse viderur. Folia inquit sunt Coriandri tenuia; flores candidi per margines, medio lutei odore subuiroso; sapore amaro. Plinius, quamuis hoc nomen Parthenij aliis quibusdam tribuat, de hac tamen loquens inquit: nascitur in hortorum sæpibus: flore albo; odore Mali; sapore amaro: ad insidentium decoctum in duritia vuluarum & inflammationibus, & quæ sequuntur. Alibi recenset inter olera.

C A P. X X V.

QUÆDAM in asperis nascitur : multis cauliculis, rectis : radiculis summa tellure serpentibus, Graminis modo, à quibus frequentes exeunt cauliculi, dodrantaes, simplices : frequentibus foliis, angustis, in tenuem cuspidem desinentibus, similitudine parvæ ferræ, vtrinque dense, ac profunde denticulatis ; in cacumine tenues ramulos fert, quibus insident flores Chamæmeli, tenuiores, odore exili. putatur à quibusdam Parmica.

C A P. X X V I.

PRIMULAVERIS flos pratensis est, qui non dum exacta hyeme flores fert, solem spectantes, quos nectunt in coronas, quamquam sine odore : Folia ab radice tantum fert subrotunda : modice oblonga, humi strata, quæ recipiuntur inter olera : cauliculum nudum, in cuius cacumine flos insidet similis Chamæmelo numerosioribus foliis circumdantibus, superne candidis, averfa parte subrubentibus ; diutius floret, alium atque alium subinde cauliculum ferens. Quidam Medici Consolidam minorem vocant ; quoniam vulneribus sit utilis, potissimum in fractura capitis admota : succus etiam herbæ vtiliter à vulneratis bibitur : Quædam in hortis colitur hyeme tota florens, multiplici rubentium foliorum ordine. Has plantas apud Plinium Bellim & Bellium vocari plerique fatentur, optima ratione ; inquit enim : Bellis in pratibus nascitur : flore albo, aliquatenus rubenre ; ad omnes cervicis dolores, tumoresque quacumque in parte illita cum Artemisia : & alibi luteus inquit & Bellio pastillicantibus quinquagenis quinque barbulis coronantur ; pratenses hi flores, ac sine vsu, ideo & plerique sine nominibus ; quin & his ipsis alij alia nomina imponunt. Quo loco luteum dixit florem, id est internum ; barbularum autem appellavit circumdantia foliola. Alibi puto hanc eandem intellexisse sub nomine Anthemi, cum inquit : primum Anthemum quoque calculos eiicit : parvis è radice foliis quinque ; caulibus longis duobus ; flore roseo : radices tritæ per se ceu Lauri crudum. Assumpta hæc sunt ex Theophrasto, qui Anthemum quoddam scripsit ab radice tantum foliatum ; sed Theodorus inibi vertit Nigellam. Quid si hanc eandem apud Dioscoridem dicamus inter genera Anthemidis, quam Cranthemum vocat, quasi florem veris ; ad id enim alludit : & appellatio vulgaris apud nos : hæc dixit flore purpureo constare, efficacissimam ex omnibus generibus ad calculos, in totum maiorem ; quæ nota, si de flore intelligatur, convenit ; maior enim est in totum,

non si de frutice, vt Plinius interpretatur; breuior enim hæc est. Quædam iuxta vias nascitur, quam recentiores Bellim maiorem vocant; caules rectos fert, dodrante altiores, foliosos: folia sunt Oleæ figura, serrata: flos in summo candidus, longe amplior Chamæmelo: ætate floret, vtuntur quidam floribus cum axungia ad capitis vlcera maligna, quam tineam vocant. non dubito hanc apud Theophrastum inter genera Anthemii censerî, quod foliaceum vocat. Theodorus Nigellam foliosam vertit. Alia ab eadem radice multos ædit cauliculos, dodranteales, veluti orbem describentes circa radicem: folia frequentia, cauliculos vestientia, similia Belli pratensis: flos quoque eidem similis candidus, singulis cauliculis insidens: sapor toti plantæ valde acris: & odor feriens: prouenit locis asperis in Ilua insula. His adiungatur, quæ Bellis montana vocatur, in asperis nascens: foliis ab radice Bellis pratensis, rotundioribus: cauliculo simplici, sæpe nudo, aliquando paucis foliolis: in cacumine capitulum rotundum, cærulei coloris: herba amaro gustu prædita. huius generis in Ilua nascitur quædam fruticosa: ramulis lignosis: foliis modice angulosis, crassis, fragilibus: capitulis iisdem.

C A P. X X V I I.

I AM albis floribus explicatis ad luteos accedamus, Chrysanthemum in rudibus nascitur, similis Cotulæ tum foliis, tum caulibus, hirsutioribus tamen: flos secundum totum luteus est, ac sine odore: quidam pro Buphthalmo accipiunt. Dioscorides meminit bis Chrysanthemum: semel inter Anthemidis genera hanc, vt puto, intelligens; nã Anthemidi in totum similis, excepto coloris flore. Iterum lib. 4. seorsum de Chrysanthemo agit, quam herbam mox subiungam.

C A P. X X V I I I.

A L T E R V M Chrysanthemum ex Sicilia aduectum est, fruticosus: ramis multis in latera fuis, mollibus, ac læuibus: foliis subcandidis, læuibus, crassius diuisis quam Cotula; flores fert extuberantes, oculi modo, grandiores Cotula, aureo colore splendentes. similis apud nos oritur in aruis, gracili solo: paucioribus ramis: candidiore folio, in extremis tantum scisso: flos non adeo extuberat. Dioscorides de hoc agens inquit: herba est tenera, fruticosa, ferens caules læues, folia multipliciter scissa, flores luteos, multum splendentes, oculi modo in orbem coactos; vnde appellatio; nam & Buphthalmos appellata est: nascitur prope oppida: eius caules inter olera comeduntur. Ad Chrysanthemum reduci videtur etiam apud nos quædam in aruis, folia ferens

[suu-

subhirsuta, in ambitu serrata, vt Bellis maior : caulem quoque rectum ; flores aureos, specie Chrysanthemi .

C A P. X X I X.

C A L E N D V L A vulgò appellatur ; quia singulis mensibus floret ; in Hetruria Fiorrancio ob colorem aureum Mali Aurantij ; collitur in hortis non solum pro odore ; nam cruda venit in acetaria , sed etiam pro corollis ob floris elegantiam : subhirsuta est herba , ac ramosa, non excedens duos dodrantes : folia fert oblonga, duorum digitorum latitudine, sine pediculo adnexa ; florem fert summis ramulis, extenuibus, ac numerosis foliolis constantem, colore aureo, splendido, media lanugine crocea, in capitulis Anthemidi similibus, sed amplioribus ; odore non ingrato : semina inflexa, specie vermiculorum, varia figura in eodemmet capitulo : cortex enim externus aliis est in latera dilatatus , aliis angustus & asper. eius duo genera : sylvestris minor ; flore magis pallido : hortensis plenior : flore latiore, & magis splendido ; sapor dulcis utriusque, & suavis, cum quadam astringitione . recentiores Medici modice calidam statuunt & siccam : stomachum corroborare, excitare appetentiam ciborum : adseruari etiam ex aceto & sale flores conditos in hunc usum : flores & folia exsiccata dari in vino cum spica ad mamillarum inflationes ob menstruorum retentionem : suffitu secundas ciere : succum foliorum auribus institutum vermes necare : ad dolorem dentium puluis cum Bombice ad moueri præcipitur : cortices idest semina in puluerem redacta malignis pustulis cum cærato imponuntur : sunt qui vtantur in peste tum intra tum extra aqua ex floribus per sublimationem quaesita : celebratur ad omnia vitia oculorum tum calida, tum frigida, & ad claritatem visus faciendam . Putatur apud Plinium Caltha appellari, quam inquit proximam esse Violæ Calathianæ concoleri amplitudine : vincit numero foliorum Marinam , Quinquefolia non excedentem : eadem odore superatur ; est enim grauis Caltha, reperitur & apud Vergilium Calthæ mentio inter flores coronarios luteolam Caltham dicentem. sed hæc possunt etiam de Chrysanthemo intelligi ; nam apud Dioscoridem Chalceas vocatur, &, vt alij legunt, Caltha.

C A P. X X X.

A S T E R A C T I C V S in gracili solo & inculto nascitur ; caule recto, lignoso, dodranti, aliquando cubitali, & altiore, paucis ramis, rectis : folia in sunt hirsuta, quasi Oleæ, latiora, ac mollia : cacuminibus capitula fert, foliolis circumdata, acutis, in stellæ modum : florem

florem luteum, subconcauum circum radiantibus breuioribus, ac tenuioribus foliis quam Chrysanthemi flores: capitula à latere subnascuntia, subinde altius attolluntur, quod paucis peculiare est. Dioscorides inquit: cauliculus lignosus; florem purpureum, aut luteum sustinens cacumine, velut Anthemis: capitulum in ambitu diuisum, foliis circumdantibus, stellæ modo: quæ autem in caule folia sunt oblonga & hirsuta existunt. Additur in quibusdam codicibus: huius stellas noctu conlucere; adeo vt qui naturam stirpis ignorant, visum aliquod videre se putent: inueniri à pastoribus pecudum. Plinius Aster inquit, ab aliquibus Bubonium vocatur; quoniam inguinum præsentaneum remedium est: cauliculus foliis oblongis, duobus, aut tribus: in cacumine capitula, stellæ modo, radiata. In Alpibus quædam nascitur: simplici caule, dodrantali: foliis duris, non lanuginosis: in cacumine flos amplior, foliis circumuallantibus, multo longioribus, modò luteis, modò cæruleis. Altera in rudibus ramosa, altior: capitulis ac floribus minoribus, luteis: vtreqûe læui tum caule, tum foliis constant, & carent foliis stellatim circa florem dispositis.

C A P. X X X I.

PLVRES sunt Asteractico similes; sed earum capitula carent foliis, stellatim positis, vt quæ vulgò Incensaria vocatur: hæc in montosis nascitur, arido, & inculto solo, præcipue iuxta Scoparum frutices: folia fert ab radice, humi strata, lanuginosa, quasi Borriginis, minora, odoris grauis: caulem in æstate fert rectum, rotundum, cubitalem, paucis ramis, in quibus parua sunt folia, sine pediculo adnexa: capitula in cacuminibus flore luteo, vt Asteracticus: radices subsunt Elleboro nigro similes, odoratæ, quasi Thuris; vnde nomen Incensariæ. Laudant ad dissecandas destillationes pectoris, & Corizas & Paralysim, sunt, qui hanc pro Bacchari ostendant; alij Libanotidem sterilem esse apud Theophrastum, cui non abhorret radicis odor, sed de Libanotide alibi diligentius à nobis agitur. Plinius inter Conyzas quamdam scribit, cuius radix Thus redolet, ideo Libanotis vocatur: quæ profectò nota nec à Dioscoride, nec à Theophrasto generibus Conyzæ tribuitur: Marem Conyzam eam esse vult Plinius.

C A P. X X X I I.

ALTERA in eisdem locis nascitur: tenuiore folio; radice alba, nequaquam odorata: eadem in plana descendit, potissimum iuxta scrobes, aggeresque pingui solo, & humecto: frequentioribus

ribus ramis : foliisque magis lanuginosis , odore ingrato . Dioscorides hanc inter Conyzas mediam vocat , tertio loco descriptam : caule crassiore , ac molliore quam minor Conyza : foliis medię magnitudinis , inter minorem & maiorem , minime pinguem , multo grauioris odoris , & iniucundioris : minus efficacem , quę prouenit locis humentibus . Plinius hanc videtur Cunilanigem appellasse , quę inquit Conyza est : numeratur autem inter Cunilas tertio loco inquires : tertium genus est eius , quę à Græcis Mascula , à nostris Cunilago vocatur , odoris fædi ; radicis lignosæ ; & folio aspero ; manipulo eius abiecto omnes etiam in tota domo blactas conuenire ad eum tradunt : priuatim aduersus scorpiones ex posca pollere , tribus foliis ex oleo peruncto homine fugari serpentes .

C A P . X X X I I I .

DORONICVM apud nos in Alpibus nascitur : foliis ab radice , longo pediculo insidentibus , latis , quasi Tussilaginis , rotundioribus , minoribus , hirsutis , & in ambitu læuiter serratis : caulem semicubitalem , rectum ; in quo pauca folia , minora , quorum pediculis appendices quędam sunt foliaceę : in cacumine flos amplior Asteractico : radículas fert multas , oliuares , ac genioulatas , Graminis modo , sobolem procreantes ; sapore dulci ; odore quodam aromatico : vt multum referant illud Cyperi genus , quod vulgò Trasi vocant , quo adulterant Doronici radices ; sed distant ; quoniam hæ in gracilitatem recuruam desinunt , scorpionis caudę modo : ob quam similitudinem iudicatum est esse Aconitum Pardalianche , facto experimento ; nam referunt veneni vim interficientem radicibus inesse . Dioscorides enim inquit de huiusmodi Aconito : folia fert tria aut quatuor , Cyclamini , aut Cucumeris specie , minora tamen , læuiterque hirsuta : caulem palmi altitudine : radicem incuruam , scorpionum caudę similem , explendescentem , Alabastris modo . Theophrastus Aconiti nomine aliam intelligit : hanc , quę Pardalianches à Dioscoride dicitur , simpliciter Theliphonum vocat , & Scorpionem ob radicis similitudinem , ad motum Scorpionis occidere tradunt : & eum reuiuiscere posse , si Elleboro candido illinatur : enecat idem & Boues & oues , & iumenta , & ad summam omnes quadrupedes eadem die , si genitalibus imponatur radix vel folium : proficit autem potum contra Scorpionum ictus : habet folium Cyclamini : radicem , vt dictum est , similem Scorpionis : nascitur Graminis modo , & geniculis constat : loca amat umbrosa : hæc Theophrastus , Plinius de eodem inquit : folia habet Cyclamini , aut Cucumeris , non plura quatuor , ab radice læuiter hirsuta : radicem modicam , Cammaro similem marino ; quare quidam Cammaron vocauerunt : radix incuruatur paulum , Scorpionis

R R r modo ;

modo; quare & Scorpion aliqui appellauere, nec desuere, qui Myocton appellare mallent; quoniam procul & è longinquo mures odore necat. nascitur in nudis caulibus, quas Aconas vocant, & ideo Aconitum aliqui dixere, nullo iuxta ne puluere quidem nutriente: Hæc Plinius. eius reperiuntur quædam differentiæ, pro crassitie & longitudine radicùm, & foliorum asperitate, ac læuitate, paucisque aliis. ad fertur & inter merces peregrinas ex Oriente radícula eadem, quam in antidotis expetunt. Apud Arabes tantum mētio fit Doronici: tradit enim Serapio radicem esse è Syria aduectam, intus albam, foris sufflauam, pollicari fere crassitudine, aliquantum duram, & ponderosam: ei vim tribuit calfaciendi siccandique in tertio ordine; laudat ad flatus digerendos, & ictus venenatos tum potu, tum extrinsecus impositam: ad cordis quoque palpitationem, & sincopem. Medici igitur Arabum autoritate freti, radiculam prædictam ad hos morbos iam permulta secula recipiūt, quod profectò mirandum esset, nempe delituisse tanto tempore vim deleteriã, quæ toto genere humanæ naturæ aduersatur in Aconito. Actuarius inter Græcos recentiores in confectioe quadam ad cordis palpitationem recipit Carnabadium, idest Doronicum, vt ipse interpretatur: ex qua voce quidam putarunt apud Paulum Aggineã esse Arnabonem inter odoramenta, Calix, & Carpesio similem; vnde Possidonius, vbi Cinnamonum deerat, eo vtendum censebat. At hæc Doronico nequaquam conueniunt, præterquam quod & Serapio seorsum de Arnabone scribit, ex Paulo transcribens, appellat autem sua lingua Zurumbet, quod aliud est à Zedoaria, quæ & simili voce appellatur. Sed quid sit Arnabo adhuc incertum est. sunt qui Doronicum Mamiras esse putent apud Paulum, de quo nos legimus in Cyperis. Quid si apud Plinium Helenium dicamus? de quo inquit: dictum est ab Helenæ lachrymis, frequens in Helena insula: radix candida intus, & dulcis: pota in vino hilaritatem traditur facere non minus, quam Nepentes illud prædicatum ab Homero; tristitiam enim omnem aboleri; cutem mulierum in facie, reliquoque corpore nutrire incorruptam: vtentibus dare gratiam, veneremque conciliari: est autem succi prædulcis: prodest & orthopnoicis, radix eius in aqua ieiunis pota; bibitur & contra serpentium ictus ex vino. Mures quoque contrita diciturn ecare. eamdem videtur intellexisse Author libelli de Plantis, qui ascribitur Aristoteli: Belenion, idest Velenium appellans, quod delibitorium in Perside venenum erat, in Aegyptum & Palestinam translatum sine periculo mandi cepit. Quæ autem de hoc Helenio dicuntur, maxime conueniunt Doronico, si vera sunt experimenta, quæ traduntur, quod Canes interficiat. Alibi tamen Plinius Helenium inter suffrutices coronarios recenset, cum inquit: Frutex humiliter spargens: dodrantalibus ramis: folio simili Serpillo. assumpta hæc

sunt ex Theophrasto, qui Helenium inter suffrutices coronarios recensuit, sylvestre, surculosum, minutis foliis, totum odoratum, odore acri, lignosum, in summo terræ adhæret radice multifida, & torrida. sed hoc incompertum hæctenus est. Aliud autem Helenium apud Dioscoridem, de quo mox dicendum.

C A P. X X X I I I.

E NVLA apud nos in hortis tantum feritur radice, quæ crassa, tuberosa, inæqualisque est, sobolem multam procreans, sapore acri, cum amaritudine quadam, odorata. Vere folia attollit, longitudine prope cubitali, figura angustioris Verbasci, similiter hirsuta, & candicantia. æstate aliquando caules fert ex medio foliorum, bicubitales; altioremque: paucis ramis: in cacuminibus flores figura Asteractici, sed longe grandiores. Dioscorides Helenium vocat, & Enulam Campanam: folia fert inquit Verbasci angustioris, asperiora, & oblonga: caulem non fert quibusdam in locis: radicem intrus candidam, extra sub ruffam, odoratam, grandem, subacrem, cuius partes agnatæ molles feruntur, ut Lilia, & Arum. nascitur in montanis opacis, & sitientibus locis. Marcellus alia quædam addit ex antiquo codice: scilicet ferre caulem crassum, hirsutum, cubitalem, & aliquando altiorem, angulosumque: flores luteos, & in his semen Verbasco simile, tactu pruriturum excitans. Plinius Inulam vocat, recensens inter ea, quæ feruntur in hortis cibi gratia: breuior Sisere est, sed torosior, amariorque: Inula per se stomacho inimicissima, eadem dulcibus mixtis saluberrima: pluribus modis austeritate victa gratiam inuenit: illustrata maxime filix Augustæ quotidiano cibo: superuacaneum eius semen, quoniam oculis ex radice excisis, ut Harundo feritur. Aliud præterea est Helenium Aegyptiæ apud Dioscoridem ex sententia Crateuæ, de quo nos alibi diximus.

C A P. X X X V.

H E L E N I V M Indicum appellare possumus plantam illam maximam, nuper visam in nostro orbe, quæ a quibusdam flos Solis vocatur; quia non solum effigiem solarem præferret, sed & cum eo modò in Oriente, modò in Occasum conuertitur, semper inclinatus ad terram, quasi præ reuerentia capite nutans. Hastam simplicem & rectam fert, altissimam, sæpe ultra dena cubita, ad quam altitudinem sex mensibus ab ortu attollitur; Vere enim feritur semine, in Autumno perfecta est: folia fert lata, ex longo pediculo pendentia, effigie Doronici, sed multo ampliora, similiter aspera: in cacumine vnicum florem, am-

plitudine ingentis patinæ, foliis aureis, quasi radiis solaribus coronatum, media planicie purpurascens: seminibus stipata, oblongis, cortice nigro, aut candido obductis, medulla dulci: caulis incisus lachrymam fundit perlucidam, flauam, odoratam, subacrem: radicibus nititur summa tellure sparsis: & pro caulis magnitudine breuibus: idcirco ventorum iniuriis exposita, nisi firmo alligetur adminiculo. sunt, qui caput in cibis assumant coctum. Quas facultates habeat à nemine hactenus traditum est. conticere tamen licet vim calefaciendi inesse, cum tenui substantia: idcirco ad eadem pollere ad quæ Helenium: sed lachrymam longe efficaciorē esse; Allata est hæc planta ex India Occidentali.

C A P. X X X V I.

CINERARIA vulgò dicitur suffrutex in maritimis asperis, frequens, multis ab eadem radice ramis, cubitalibus, crassis, colore cinereo: in quibus folia, diuisura Absinthij latiora, crassiora, inferne candida, superne viridia: capitula fert Anthemidis; floribus ex toto aureis, sine odore. Dioscorides inter Artemisias primo loco describit inquit: in maritimis, vt plurimum nascitur Absinthij modo, fruticosa; maioribus foliis, pinguioribusque: subiungit postea de eodem genere: cum duo Artemisias, quæ Polyclonos, id est multicaulis cognominatur, genera sint, primum hoc habitus est, latiora habens tum folia, tum virgas: de altero tenuiori dictum est à nobis superius.

C A P. X X X V I I.

HERBA Sancti Iacobi vulgò appellatur in agrorum marginibus, pingui solo, & humecto nascens, subito altior: caule subrubente, striato: foliis alioqui Cinerariæ, paucioribus scissuris, nigrioribus; floribus iisdem; tota ætate floret, & autumnō. Quasdam habet differentias in foliis: huic enim folia figura Eruçæ, laciniata sunt; alteri ad Raphani folia accedunt magis, sed minus hirsuta: sapor omnibus amarus, & subastringens: laudant recentiores ad vulnera etiam interna, & fistulas.

C A P. X X X V I I I.

HERBA quædam in maritimis nascitur, præcipue arenosis locis: multis ab eadem radice ramis, rectis, ac simplicibus, ferme cubitalibus: frequentibus foliis, angustis, & oblongis, pulposisque:

lisque : quæ prope terram longiora sunt , & in cacumine excauata ; prope verticem autem breuiora redduntur , ac rotundiora , magisque pulposa , effigie Semperuiui minimi , aut Lentis , sapore salso : flos cacumini insidet Chrylanthemii modo luteus : semen in pappos euanescit . Altera in viginosis magis nascitur marittimis , vbi salsa est aqua : dodrantali altitudine attollitur ; rarioribus foliis , latioribusque , minus pulposus , similiter salis : ramulos fert tenues ; in cacuminibus flores insident in medio lutei , in ambitu purpurei , colore Violæ ; semen similiter in pappos euanescit . Dioscorides viramque Anthyllidem vocat ; inquit enim : vna quidem Lenti similis est foliis : caules fert dodrantali altitudine rectos , & folia mollia ; radicem tenuem , paruum : nascitur salsuginosis locis , & apricis ; gustu salso . Altera Chamæpiti est similis , tum foliis , tum caulibus , densioribus tamen , breuioribus , & asperioribus : florem autem fert purpureum , odore valde graui ; radicem , vt Cicorij . Plinius inquit est herba Anthyllion , quam alij Anticellion vocât duorum generum : foliis & ramis Lenticulæ similis , palmi altitudine , sabulosis apricis nascens , subsalsa gustanti : altera Chamæpityos similis , breuior & hirsutior , purpurei floris , odore grauis , in saxosis nascens . & alibi Anthyllion inquit est Lenti simillima , quæ in vino pota vesicas vitii liberat , sanguinem sistit . Altera est Anthyllis Chamæpityos similis ; flore purpureo : odoris grauis , radice Intubi .

C A P . X X X I X .

QVAEDAM in montibus prouenit : multis ab eadem radice caulibus , rectis , foliolis , frequentibus , ceu Lini , asperis , ac præduris : flores fert in cacuminibus , similes Anthyllidi secundæ , scilicet in medio luteos , in ambitu purpureos , qui & in pappos abeunt : hæc ad secundam Anthyllidem reduci possit , quam Plinius in saxosis nasci tradit , Virgilius eamdem sub nomine Amelli videtur describere , cum inquit . Est flos in pratis , cui nomen Amello : Fecere agricolæ facilis quærentibus herba . Namque vno ingentem tollit de cespite syluam . Aureus ipse sed in foliis quæ plurima circum , funduntur Violæ , subluceat purpura nigræ . Sæpe Decem nexis ornata Torquibus Aræ . Asper in ore sapor : tonsis in vallibus ipsum , pastores & curua legunt prope flumina Melle . Aliam tamen inter Cristas Amellum ostendimus .

C A P . X L .

CONYZA maior in incultis nascitur , arido solo , multis virgis , subruffis fruticans , crassitudine digitali , rectis , bicubitalibus : frequentibus foliis , Olea grandioribus , in ambitu serratis , subhirsutis ,

furtis, tactu glutinosus, graui odore: flores fert inter folia luteos, ex foliis constantes, quibus decidentibus lanugo relinquitur, feminibus adhaerens: viuit radice pluribus annis. Minor annua est ætate tantum proueniens in aruis gracili solo, vt aliquando arua impleat, quo tempore nulla fere alia herba visitur: vno caule assurgit, recto, semicubitali, paucis ramis, rectis: folia fert multo angustiora prædicta, nec serrata, at hirsutiora, odore grato: flores similes fert inter folia paulo tenuiores, nec adeo splendidos, qui tandem in pappos euanescent: vtræque florent autumno. Dioscorides inquit Conyzæ duo genera habentur: quæ parua vocatur, odore præstantior est: maior vero frutice altior, & foliis latioribus, graui odore: vtriusque folia Oleæ similia, hirsuta, pinguis: in maiore caulis binum cubitorum altitudine attollitur; in minore pedem æquat: flos luteus, non splendidus, subamarus, qui in pappum abit: radices inutiles. addit præterea Dioscorides tertiam Conyzam mediæ magnitudinis, quâ nos superius explicauimus. Apud Theophrastum Theodorus Pollicariam vertit: inquit mascula est & femina, femina tenuiori vestitur folio, & compresso, & in totum minor: mas amplior, crassiori caule, ramosior, & folium amplius, pinguiusque, & flore splendidior. ambo fructifera, in totum serotina, germine & flore: nam circa Arcturum & post incipiunt. mari grauior odor, femine acutior; ideo contra bestiarum morsus commodior. Plinius Conyzæ inquit, in coronamentis duo genera mas & femina, & reliqua ferme, vt Theophrastus: addit tamen folia femine mellis odorem habere: masculæ radix à quibusdam Libanotis dicitur, folium intricatum. Iterum de eisdem agit inter Cunilas, Cunilaginem vocans, vnam sædi odoris, folio aspero: quam mediam Conyzam esse existimo, vt suo loco ostensum est: subiungit postea de duabus reliquis inquit: è contrario, quæ mollis vocatur, pilosioribus foliis, ac ramis, & aculeatis, trita mellis odorem habet, digitis tactu eius coherentibus: Altera Thuris, quam Libanotidem appellamus: medetur vtræque contra serpentes ex vino vel aceto: pulices etiam contritæ cum aqua sparsæ necant. sed nescio, qua ratione Plinius aculeatam dixerit eam, quæ mollis vocatur: & quod de maris radice ait Libanotidem vocari; quia Thuris odorem habeat, videtur nostram Incensariam intellegere: neutra enim Conyza ex suprædictis eum odorem habet, nec à Dioscoride; nec à Theophrasto id tribuitur. Medici recentiores Pulicariam vocant, afferentes maiorem & minorem; vtræque enim recipitur in vnguento Aragon vocato: dictæ autem sunt Pulicariæ; quia Pulices necant. alia quoque Pulicaria à recentioribus vocatur, quæ Psyllium dicitur apud antiquos, de qua alibi dictum est: Alia quoque Conyza habetur apud Hippocratem, sædissimi odoris, de qua egimus in Ambrosia:

C A P. X L I.

VIRGA aurea vulgò vocatur suffrutex, in syluis nascens, virgis cubitalibus, subrubentibus, foliis ferme Laurinis, læuibus, serratis: quæ proxima cacuminibus sunt, minora redduntur, Oleæ magnitudine: flores inter folia frequentes, quasi in spica, aureos, Conyza maiori similes, qui similiter abeunt in pappos. Alterum genus in alpestribus nascitur: singulari caule: floribus in umbella dispositis: cætera eadem sunt. Arnaldus Villanouensis hanc prædicat ad calculum frangendum, & vrinam impellendam, & ad vlcera Tibiarum sananda: Quidam & ad vulnera interna exhibent, ac fistulas: colluunt & oris vlcera, & columellam decocto herbæ.

C A P. X L I I.

SIMILLIMA Virgæ Aureæ tum specie tum facultate est, sed magnitudine distans, quam nos herbam Doriam Vocamus; attulit enim eam cum classe ex Aphrica Clarissimus in bello navali Dux Andreas Doria Genuensis, tamquam efficacem ad vulnera tum interna, tum externa: fruticat hæc multis ab eodem cespite caulibus, altitudine ternum & quaternum cubitorum, simplicibus; foliis frequentibus, dodrantali longitudine, læuiter circumferratis, carnosis: umbellæ cacuminibus insident latæ, in quibus flores aurei, qui similiter in pappos transeunt: radices in obliquum fert breues, à quibus multæ iunceæ descendunt, odore non insuavi. Has plantas inter Panacis genera ob virium præstatiã apud antiquos censeo numeratas: nam herbæ Doriæ perbelle quadrat panax Chironium apud Theophrastum, Chironia enim inquit, folium habet simile Lapatho; florem aureum; radicem longam; amat loca pingua: vtuntur ea aduersus Viperas, & Phalangia, & tineas vestium, & cætera reptilia, data ex Vino & vnctâ oleo: Viperæ autem morsui aspergitur ex acido vino, & potanti datur: valere aiunt & ad vlcera ex vino & oleo, & ad nascëntia ex melle. cum autem in fine inquit: sunt autem & alię quædam Panaces; vna folio tenui; altera non tenui; sed vires hisce ambabus eedem ad mulierum profluuiã & vlcera tam vëtera quam putria & pascëntia: consentaneum est in his contineri Virgam Auream, quæ scilicet folio non tenui constat: nam quæ folio tenui constat Chironia videtur appellata apud Dioscoridem, folio scilicet Amaraci. Piinius de Chironio partim Dioscoridem, partim Theophrastum sequitur: cū enim inquit cõstare folio Lapathi, maiori, hit futiori; flore aureo: Theophrastum sequitur. cum vero inquit: radix parua, Dioscoridem: cum

præterea addit inter genera Panacis Centaurium ab eodem Chirone inventum, & Pharnaceon à Pharnace Rege, longioribus quam cætera foliis, & serratis: radice odorata, quæ sicca vino dat gratiam: duo genera, vnum leuioris folij, alterum tenuioris: his verbis indicat herbam quidem Doriam longissimis foliis; Virgam autem Auream eam, quæ leuio ri folio, cõstat: alibi quoque cum ait, Cunilaginem appellari ipsam Panacem, indicat has intelligi: congenetes enim sunt alteræ Cunilagini, idest Conyæ.

C A P. X L I I I.

FLOS Indiç vulgò appellatur inter autumnales flores: colitur in fistilibus ob floris venustatem, planta attollitur ad alti tudinem bicubitalem, amplioremque, ramosa, foliis raris, in longo pediculo coniugatim dispositis, oblongis, & circumcorrois: in cacuminibus cauliculi nudi attolluntur, quibus insidet flos, Rosç instar foliatus, colore croceo, amplius. Alter minor, ramosior, ramis in latera tendentibus, flore parux rosæ, colore valde saturato, inter croceum & puniceum, media lanugine crocea: vtrique vasculum oblongum, striatum, læue, quod in hoc genere peculiare est: cæteris enim (quamofum id est. femina continentur nigra, in tenuem longitudinem producta, breui lanugine cacuminibus adnexa: odor totius plantæ grauis, præcipue floris: prouenit se mine. Has duas plantas apud antiquos indicatas censeo, illam Othonnam, alteram Argemonem vocantes. De Othonna Dioscorides, postquam diuersas sentētias tradidisset, aliis quidem putantibus esse maioris Chelidonij succū; aliis Glaucij; aliis florem Papaueris corniculati, Aliis Miscellam triplicis succi, scilicet ex Anagallide cærulea, ex Hyoscyamo & Papauere: tandē ex aliorum sentētia succum esse ait, herbæ cuiusdam Troglodyticæ, quæ Othonna dicitur: nasci etiã in Arabia, quæ secundū Aegyptum est, similem Eruçæ, perforatis crebro foliis, tamquam si à tineis essent erosa, scabris, minime copiosis: flore croceo, latifolio: quare à quibusdam inter species Anemonæ collocata est: succus eius oculorū medicamentis excipitur, natura vbi purgare oportet, mordente, discutienteque, quicquid claritati eorum officiat, & quæ sequuntur. Plinius Othonne inquit: in Syria nascitur similis Eruçæ, & cætera, vt Dioscorides. Hanc ascribo ei, quæ florem amplum fert. De Argemone autem inquit Dioscorides: similis est syluestri Papaueri; foliis Anemonæ diuisis: florem fert puniceum: caput autem Papaueris, qui Rheas cognominatur, sed oblongius, & in superioribus partibus latius: radicem rotundam: succum reddit croceum, acrem: expurgat Argemas, & nubeculas, inflammationes curat foliis illitis. Scribit & in mentione Anemonæ,

nes, aliquos hanc non distinguere ab Anemone sylvestri, ob coloris similitudinem: at color puniceus inquit in Argemone minus profundus est: hæc quoque tardius floret, succumque reddit croceum, acrimonia insigni. Plinius Argemoniam vocat, folia habet inquit Anemonæ æqualia, diuisa Apij modo: caput in cauliculo Papaueris sylvestris, item radicem: succum Croci colore, acrem, & acutum. cum autem subiungit nascitur & in aruis apud nos: nostri tria genera eius faciunt, & id demum probant, cuius radix Thus redolet: in his verbis significat alteram prædictam peregrinam esse: quæ autem nascitur in aruis apud nos, hucusque idem fere nomen retinet, scilicet quæ Agrimonia vocatur, accepta à multis pro Eupatorio: quæ autem Thus redolet, Gariophylata hodie vocatur. omnibus illud commune, quod folium longo pediculo constat, in quo coniugatim folia sunt disposita, rara quidem, ac tenuia in flore Indiæ; densiora & inæqualia in Agrimonia & Gariophylata, quodammodo diuisura, Apij seu potius Ranunculi in Gariophylata. Quæ autem describitur à Dioscoride, satis conuenit flori Indiæ minori; flos enim quamuis inferne croceus, superne tamen ad puniceum accedit elegantissimum: calyx est oblongus, & latior in postremo: folia vero Anemonæ diuisa significant foliola, quæ sunt foliorum partes, non totius folij formam, quæ potius Eruçæ est: at radix rotunda, vt Dioscorides scribit, Anemonæ potius conuenit; nam Plinius Papaueris radicem tribuit: Fibrosa enim est: succus vero croceus extrahitur, præsertim ex flore, qui & valde acris est. Vt autem plantæ congeneres sunt Othonna & Argemone, sic & vires ferme eadem, vt patet.

Finis Libri Duodecimi.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS. LIBER TERTIVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

AM prosequamur Cicoracea, quæ propter aqueam humiditatem, frigido constant temperamento: plurima autem succo lacteo constant, qui adultis magis inest, quo tempore & amariora redduntur, & minus esui apta, cum caulescunt. Flos omnium numerosis foliolis constat, luteis, aut cæruleis; semina autem magna ex parte papposa sunt.

C A P. I I.

ENDIVIA vulgò appellatur olus: foliis ab radice latis, veluti Lactuca in ambitu simbratis, sapore dulci, aqueo: sed si hyeme obruantur simo, cadorem simul & teneritudinē adipiscuntur, & gustui fiunt gratiora: caules vere fert bicubitales, ramosos, in quibus folia breuiora, dura, & subamara: flores in alis fert cæruleos: semina gerit alba, squamosis folliculis inclusa, qui nequaquam dehiscunt, etiam si inarescant: seritur in hortis. Cicorium Romanum cognominatur alia similis prædictæ, sed longiore folio, angustiore, ac nigriore, demetitur in cibos aduentante æstate, ori gratissima ob dulcedinem, exigua quadam amaritudine temperatam, teneri etiã eiusdem asparagi incocti veniunt in cibos ex oleo & aceto: huius caulis assurgit æstate breuior Endivia, ac floribus iisdem: seminibus nigris: seritur hæc quoque in hortis. Cicorium simpliciter vocatur, quod sponte nascitur in incultis, in pratis & secus vias: foliis stratis circa radicem, longis, & angustis, corrosis circa latera; angulosisque: sapore euidenter amaro, non tamen ingrato: toto anno venit in cibos, antequam caulescat, non enim caulescit primo anno, vt prædictæ, sed secundo: caulis aduentante æstate exit ramis in latera fusis, cubitalibus, fere sine folio: floret particulatim tota æstate: flos cæruleus adhæret in alis: viuit radice caule arfacto. Huius differentię

rentiæ aliquę notantur, magnitudine & paruitate folij, asperitate, ac lenitate: Quędam enim folio constat valde angusto; quędam longiore, latioreque: & in vtroque genere quędam subhirtuto constat; quędam læui: prædulciore est, quę læui constat, & latiore: omnes radice nituntur singulari, in altum dimissa, quę & venit in cibos cocta. Dioscorides omnes prædictas communi nomine Seridis intelligit, distinguens in syluestrem & domesticam: syluestris inquit priuatim Pieris, idest amara, & Cicorium appellatur; eius quędam latiore constat folio, stomacho etiam gratior, quam domestica, ex quibus verbis significat duo genera Cicorij nostri, scilicet angustius & latius. Subiungit postea: huius quoque idest domesticę duplex genus: quędam enim est Lactuę similior, latifolia: quędam tenuifolia, & amarescens: Quibus verbis manifeste ostendit nostram Endiuam, & Cicorium Romanum, ambas satiuas: omnes inquit astringunt, refrigerant, & stomacho gratę sunt: sistunt & aluum coctę cum aceto assumptę, & maximę syluestres, quę stomacho vtiliores sunt: nam assumptę ventriculo imbecilli, & æstuantis opem ferunt: & quę sequuntur. Galenus extollit etiam ad Hepatis intemperiem calidam, non nocere etiam frigidis: nam robur addere ob astrictionem, angustos in eo meatus ab infarctu liberare ob amaritudinem: satiuum genus magis refrigerare, quia humidius: genus syluestre siccius esse. Plinius Intubum vocat: vbi igitur inquit: Intubi hyemis impatientiores sunt, quam Lactuę, viresque præferentes, sed caule non minus grati: feruntur verno plantę eorum, vltimo vere transferuntur: intelligit satiuos, de quibus alibi inquit Serim vocati id quod satiuum est, quod est maius & venosius: Seris & ipsa Lactuę simillima duum generum est: syluestris melior, nigra ista & æstiuua: deterior hyberna & candidior: quibus verbis significat Cicorium Romanum & Endiuam à nobis vocatam, licet syluestre dixerit id, quod in satiuo genere accedit magis ad syluestre. vbi, autem scribit: est & erraticum Intubum, quod in Aegypto Cicorium vocant, & alibi: Erraticum apud nos quidam Ambugtam appellauere, in Aegypto Cicorium vocant, quod syluestre sit, refrigerat in cibo sumptum, & illitum collectiones, succusque decocti ventrem soluit: Iecino-ri, & renibus, & stomacho prodest; & alia multa præstat, ideo propter singularem salubritatem aliqui Chreston appellant, alij Pancration: & syluestre genus alij Hedyphnoida vocant, latoris folij, stomachum dissolutum astringit cocta, crudaque sistit aluum, & quę sequuntur: significat duo genera syluestrium à Dioscoride tradita, quę à nobis simpliciter Cicorium vocantur. Theophrastus Cicoream & Cicorium vocat; vnde genus Cicoraceum: Cicoracea omnia inquit folio annuo, & ab radice foliata consistunt: germinant post Vergilias excepta Fraude; ineunte vere tam caulem, quam florem emittunt: sed caulibus & radicibus

magnas differentias sortiuntur : quippe cum cæterorum caules simpliciores, minoresque assurgunt, Cicoreę magnus, multisque ramulis brachiatus, lentus item, & diuidi contumax est, qua de causa pro vinculo vtuntur eo ; radice quoque germen laterale mittere potest, & alioquin radice prolixum est, ideoque emori cõtumax; decerptis enim quæ ad vsum cibarium capi solēt, reliquum generationis rursus capeffit principium : euenit autem vt pars alia eius atque alia floreat, idque assidue fiat vsque ad autumnum, quamquam durus caulis esse videatur : fert & siliquam, in qua semen circa postremas caulium partes : vtrinque foliata existit. Hęc profecto nostris Cicoriis conueniunt : cum postea subiungit Hypochoeris Theodorus Porcelliam vertit, leuior & aspectu mitior, & dulcior est : significat genus satiuum, idest Endiuia. Fraus autem, quæ græce Apate dicitur, fuerit Cicorium Romanum ; sola enim hęc germinat ineunte æstate, non post Vergilias. Quod autem Theophrastus aliquando numerauit Apatem inter eas, quæ ab radice tantum foliatę sunt, non Apate legendum est, sed Aphace ; nam Plinius caulem foliatum tribuit Apatę. Arabum interpretes satiuam Scariolam vertunt, syluestrem autem Taraxacon : sed per Taraxacon nullam ex his videntur accipere, sed genus aliud quoddam syluestrius, vt mox patebit.

C A P. I I I.

APHACA, cui innumera vulgò traduntur nomina, quæ lubens prætereo, passim iuxta semitas, & circa oppida nascitur : foliis Cicorij, latioribus, mollioribusque, ac frequentioribus scissuris : florem fert luteum, nudo & simplici cauliculo insidentem, qui cito in papposum caput transit calyce resupinato : eo exarescente alter cauliculus subnascitur, totoque anno floret : madet lacte : gustu non admodum amara, sed tamen insuavis, idcirco reiicitur à cibis : reperitur in hoc genere angustioris folij. Theophrastus inter Cicoracea Aphacam vocat ingustabilem, & amaram, quę festinanter floret ; sed flos celeriter fenescit, atque lanugine pappo dicta marcescit : tum alius iterum prouenit, atque iterum alius, idque tota hyeme, vereque toto vsque ad æstatem factitatur : flos Melini speciem gerit. Alia tamen est Aphaca inter legumina, vt suo loco patet. Plinius Aphacem vocat, Aequinoctio inquit nascens Aphace, subinde alio marcescente flore emitit alium, totaque hyeme, totoque vere vsque in æstatem. Recentiores medici hanc Taraxacon vocant Auicenna & Serapione sic appellantis Intubi speciem syluestrem : Videtur autem hęc fuisse Arabum sententia, vt apud Dioscoridem intelligeretur per duo satiuæ Endiuia & Cicorium : alterum enim lato folio constat ; alterum angusto ; syluestre autem vnum tantum tradi, quod

quod latiori folio constet, quam satium : in hanc enim sententiam Serapio accepit verba Dioscoridis; ideoque sylvestre Taraxacon ab illis vocatum, iure huic plantæ ascribetur : patet quoque ex Auicenna, qui eius lac cõmendat ad albugines abstergendas: nam conspicuum in hac planta est lac, in Cicorio autem non adeo : laudat præterea huius succum ad hydropem; nam multum conferre aperiendo Hepatis obstructionem.

C A P . I I I I .

CONDRILLA in asperis saxosis nascitur, Lactucę sylvestri maxime similis : caulibus cubitalibus, in quibus folia læuia, ac diuisa in partes angustissimas multo lacte madida : flores fert in cacuminibus ramulorum, cæreuleos, qui color in nullo alio genere sylvestrium adhuc visus est. Apud Dioscoridem Condrilla est primo loco descripta; inquit enim hoc quoque Cicoriam appellant & Serida, folia quidem, & caulem, & flores Cicorio similia habēs, vnde ipsum quidam Intubi sylvestris speciem dixerunt, sed in totum tenuius : circa ramulos autem ipsius reperitur gummi, simile Mastichæ, magnitudine Fabæ. Theophrastus Chandras inquit, Theodorus Chandraliam vertit, omnino ingustabilis est, & in radice succum lacteum, acrem, eundemque copiosum habet. A quo Plinius accepit inquiring : Condrylla amara est, & acri in radice succo. Galenus similem tradit Lactucę sylvestri magis amarā, succo lento, albo, vt Titimalorum succus, non adeo acri : vtimur eo interdum ad pilos palpebrarum reglutinandos.

C A P . V .

CONDRILLA secunda in collibus nascitur: foliis circa radicem stratis, hirsutis, quæ licet à lateribus veluti corrofa sint, non tamen angulosa redduntur, sed subrotundis sectionibus sinuata : caulem fert nudum, ac ramosum, ferme cubitalem, rectum : flores fert luteos in cacumine : radices tres, aut quatuor breui rotunditate fastigiatas, subflauas : aliquando vnica est in profundum acta, vel bifurcata. Dioscorides inquit : est aliud genus Condrillæ, folia ferens circumrofa, oblonga, in terram strata : caulem succo plenum : radicem tenuem, mucronatam, læuem, rotundam, subflauam, succosam : nascitur in terrosiss, cultisque locis. Plinius Condryllon, siue Condrylle inquit : folia habet Intubi, circumrofis similia ; caulem minus pedali, succo madentem, amaro : radice Fabæ simili, aliquando numerosa : sed quæ sequuntur : habet proximam terræ Mastichem tuberculo Fabæ, quæ apposita fæminarum menses trahere dicitur, & reliqua, non huic, sed primæ Condryllę tribuuntur à Dioscoride.

C A P. V I.

AD Condrillas reduci potest quedam in collibus & vineis, & aliquando in ædificiis vetustis frequens: radice valde succosa, & acri: foliis ab radice Cicorij tenuioris, hirsutis: caule recto, cubitali, prope radicem aspero, superne læui: ramulos fert rectos; in quibus foliola tenuia, non incisa, quasi Poligoni: flosculos pallidos non in summo, sed à lateribus, qui euanescent in pappos: in huius ramis aliquando visuntur tuberculi nigri, ex concreto lacte geniti.

C A P. V I I.

ALIA quedam in ruderibus nascitur, amarissima: caule in multos ramulos assidue fisso: foliis tum ab radice, tum in ramulis parui Cicorij, breuioribus, ac frequentioribus scissuris: flosculos exiguos in alis fert pallidos: & semina durissimis veluti verrucis inclusa, fabæ magnitudinem æquantibus. Hanc quoque ad Condrillas referri posse reor.

C A P. V I I I.

AMARAGO in montibus nascitur, similis Aphacæ, valde amara: foliis ab radice scabriusculis: vnico caule, simplici, cui in medio terna sunt foliola, non scissa, subrotunda: in cacumine autem flos inest grandis, pallidus, qui tandem abit in pappum. Altera in montibus quoque foliis ab radice similibus, sed caules multos fert, simplices, & nudos, cubitales; in cacumine florem luteum, similem Aphacæ fert: oritur in syluis. Hæ videntur apud Theophrastum Pieris appellari ab amaritudine: Theodorus Amaraginem vertit: de hac inquit: simili modo, vt Aphacæ, Amarago se habet: nam & ipsa vere floret, & ferme per totam hyemem; & æstate definit: gustu autem amara est; vnde nomen assumpsit. Plinius inquit Amara & Aphacæ, & quæ Pieris cognominatur, & ipsa toto anno florens: nomen ei amaritudo imposuit: & alibi inquit: Pieris ab insigni amaritudine cognominatur: rotundo folio; tollit eximie verrucas. Dioscorides tamen nomen Pieris assignat Condrillis.

C A P. I X.

QVAEDAM in hortis incultis sponte nascitur, & in agrorum limitibus, pingui solo: lato folio, vt Endiuia, magis laciniato in ambitu: caule ultra cubitalem altitudinem, ramoso, ac folio fo; flore luteo in alis foliorum: dici posset hæc Endiuia syluestris. Fit autem mentio syluestris Endiuia apud Nicolaum Florentinum, qui eam recipit in Syrruppo de Cicorea cum Rhabarbaro.

C A P. X.

RAGADIOLVS vulgò, Ragaggiolo in Hetruria vocatur, qui assumitur in cibis crudus, vt Cicorium: foliis constat tenuioris Cicorij, sine lacte, & sine amaritudine: flosculos fert luteos in alis foliorum, & semina longa, & adunca, repræsentantia autem pedes: ipsa herba dodranralis, humi procumbens, ramosa: floris foliola ex medio semine videntur erumpere; cum tamen ex summo oriantur; nam reliqua pars vagina potius est seminis: altera huic similis est, cuius semina stellam repræsentant.

C A P. X I.

SONCHVS, quæ vulgò Cicerbita vocatur, & alicubi Crespinulus in vineis frequens, & in aruis, locis cultis: foliis ab radice latioribus, ac brevioribus Cicorio, magis angulosis, ac fere pungentibus, postrema parte latiore: sæpe color inest subrubens: caulis attollitur cubitalis, & altior, concavus, aliquando arborea specie, crassus; in quo folia magis horrida, & succo lacteo turgentia: capitula fert summis caulibus multa, florem luteum sustinentia, qui in pappos soluitur: folia tenella, quæ ab radice sunt, assumuntur in cibis cruda, sapore dulce. Alia in ruderibus nascitur: latiore folio, ac minus scisso, asperiore, & pungente: crassiore caule, magisque folioso, syluestrior supradicta; ideo non assumitur in cibos. Dioscorides inquit Sonchi duo genera: vnum syluestrius, magis aculeatum; alterum mollius, esculentum; caulis angulosus, aliquando subrubens: folia habet per interualla in ambitu diuisa; eorum facultas refrigerandi, modice subastringens; vnde conferunt stomacho æstuanti, & inflammationibus, & quæ sequuntur: in fine autem addit alter Sonchus, qui, & mollis est, arborea specie constat, & lato folio: folia autem caulem cingunt: & huic quoque eadem præstat, in quibus verbis postremis ostenditur esculenti Sonchi, seu mollis duo esse genera

nera, magnitudine distincta : quidam enim arboreus est : huiusmodi vltus est aliquando baculi crassitudine tricubitalis, cum frequentius mini mi digiti crassitudinem non æquet. Theophrastus Sonchum numerat inter spinosa foliata, in cuius caulibus cum ramulorum prouentu vnâ flosculus quoque quidam emergit : peculiaris inter Acanacea ; quia conceptus non spinosus. Plinius Sonchos inquit estur : albus, & niger est ; Lactucæ similes ambo, nisi spinosi essent : caule cubitali, anguloso, intus cauo, sed qui fractus copioso lacte manet : albus, qui è lacte nitor vtilis Orthopnoicis, Lactucarum modo : Erasistratus calculos eo pelli per vrinam monstrat, & oris graueolentiam conmanducato corrigi, succus trium cyatorum mensura in vino albo & oleo calefactus adiuuat partus, ita vt à partu ambulent grauidæ : datur & in sorbitione : ipse caulis decoctus facit lactis abundantiam, nutricibus, coloremque meliorem infantium : vtilissimus iis, quæ lac sibi coire sentiant : & alias multas vtilitates præstat : hæc omnia ex albo : Cleempotus nigro prohibet vesci, vt morbos faciente, de albo consentiens. puto autem nigrum intelligi syluestre genus. Quædam in collibus vmbrosis & syluis nascitur : crispiore folio, sed mollissimo, minime pungente, colore virentiore. Quædam in montibus caule bicubitali, crasso, concauo : foliis maioribus, diuisura Sonchi asperioribus. hæc ad syluestre genus reduci possunt.

C A P. X I I.

HIERACIVM magnum in ædificiis potissimum nascitur : caule cubitali, hirsuto ; in quo pauca folia Soncho similia, sed subhirsuta, ac virentia : summi ramuli capitula sustinent stantia, oblonga, flore luteo, qui euolat in pappos. Dioscorides inquit : caulem emittit asperum, subruffum, spinosum, aliquantisper cauum : folia ex interuallis rariuscule diuisa per ambitum ad Sonchi similitudinem : flores luteos in capitulis, oblongis : huic vires easdem tribuit, quas Sôcho :

C A P. X I I I.

QUÆDAM in ruderibus nascitur : folio nigricante, in latitudinem magis, quam longitudinem extenso, prope pediculum diuiso : caule cubitali, in cacumine brachciato : cacuminibus insident flosculi Lactucæ : tota multo lacte madet. Hanc Plinius inter Lactucas syluestres Hieraciam vocat : habet inquit rotunda folia, & breuia : sic vocant ; quam accipitres scalpendo eam succoque oculos tingendo obscuritatem, cum sensere, discutiant.

C A P. X I I I.

QVI vulgò in Hetruria Terracrepolus vocatur, olus est sylueſtre: fo-
 liis paruis, Erucę anguſtifo-
 lię ſimilibus, mollibus, ſubcandi-
 dis, aliquando ſubrudentibus: cauliculos fert dodranta-
 les, pau-
 cis ramis rectis pauciſq; foliis: in cacumine floſ Hieracio magno ſimilis,
 qui euolat in pappos: herba expetit in cibis cruda ex oleo & aceto; nã
 dulcis eſt, & ſubaſtringēs, fragiliſque: oritur in collibus ſaxoſis, & in cędi-
 ficiis: floret tota æſtate: hyeme nequaquam perit, nã regerminat à latere.
 Dioſcorides Hieracium paruum appellat: inquit enim folia hoc quoq;
 habet, ex interuallis diuiſa in ambitu: cauliculos autem fert molles, &
 virentes: in quibus flores lutei circulum deſcribentes: iſdem viribus
 pollet cum altero Hieracio. Apud Plinium & Theophraſtum Crepiſ
 vocatur: numeratur enim cum Cicoraceis: caule foliato eſt Crepiſ &
 Apate; vnde huc uſq; nomine fere ſimili ſeruato, Terracrepolus vocatur.

C A P. X V.

QVÆDAM in aſperis, vbi lapillorum eſt maceries, exit folio ob-
 longo, & anguſto, læui, & candido, vt Terracrepolus; at non
 ſciſſo, tantum anguloſo: cauliculi exeunt nudi, palmum alti:
 florem ſuſtinentes minorem: radiculæ huius, fili inſtar, in lon-
 gitudinem productæ, quibus per interualla veluti nuclei, Fabæ magni-
 tudine, candidi adneſcuntur, teneri: guſtu prædulci. Mattheus Syl-
 uaticus Scrofulariam vocat, & Caſtrangulam: herba inquit eſt, folia ha-
 bens tenuia, & flexibilia, quæ cum ſeſcuntur, vt frangatur, ſtrident:
 radices ſunt ei tenues, quibus adhærent radices rotundæ, ſicut Auella-
 nę mundatæ, & albę, mittentes lac: quæ dicuntur ſcrofulis mederi: ſu-
 muntur ex melle, vel cum farina Triticea in placentis, vt vinum vetus ſu-
 perbibatur ieiuino ventriculo mane & veſperi: nam elicit ſudores, & ſtru-
 mas in collo diſcutit.

C A P. X V I.

ALIA folio ab radice numeroſo conſtat, parum diuiſo, at lanu-
 giñoſo, candidioreque: cauliculos fert ſimplices, ac nudos flo-
 rem luteum in cacumine ſuſtinentes, minorem Terracrepulo;
 oritur gracili ſolo, potiſſimum in vinearum ſuperciliis; guſtu iucun-
 do, vt Terracrepolus, magis aſtringens: vocant quidam vulgò Gineſtre-
 lam, quam in acetaria ruri quærunt.

CAP. XVII.

MINIMUM quoddam genus in montibus nascitur inter saxa : foliolis ab radice tantum, veluti Graminis, leuibus : cauliculo nudo, ac simplici, florem sustinente, similem Scabiosæ, paruum : at semina intra lanugines continet. herba hæc apud Montacutenfes inter acetaria comeditur ; nam sapor inest dulcis, & subausterus.

CAP. XVIII.

PILOSELLA vulgò appellatur in collibus nascens, gracili solo : foliis Oleæ, inferne candidis, pilosis : cauliculos attollit, nudos, florem sustinentes Ginestellæ similes : Alios vero cauliculos fert foliosos, humi serpentes, sine flore, lacteo succo madet, vt cætera huius generis : sapor inest astringens : laudatur ad vulnera glutinanda, siccata, & in puluerem cribrata : recentis succus cohibet horrores febris quartanæ : in eodem extinguunt calycem, vt duritiem incredibilem contrahat : radix mense Maij effossa, & siccata in puluerem propinatur, aut in cibo datur ad Ramicem.

CAP. XIX.

LACTUCA gratissimum olus est teneritudine, ac dulcedine cæteris prælatum : numerosis constat ab radice foliis, ac latis, se inuicem compactili serie amplectentibus : idcirco quæ in meditullio clauduntur, albidiora sunt, ac teneriora ; quia ab iniuriis externi ætis, & solis proteguntur : cum caulescit amara redditur, & lacte madet : caulis assurgit densis foliis rectus, & crassus, qui in cacumine finditur in ramos candidos, in quibus pauca sunt foliola, subrotunda, ac viridia : flosculos gerit in cacuminibus pallidos, qui in pappos transeunt : semina subsunt oblonga, & compressa, aliis candida, aliis nigra, differentia quoque & in foliis : quædam enim latiore folio constat ; quædam longiore : quædam crispo : quædam plano : quædam in ambitu sinuato, ac valde crispo, quam priuatim Scarolam vocant : à cuius similitudine Lactucas & Scarolas vocant, Tunicarum plexus intricatos, ceruicem, & carpum ornantes : Alia Caputia cognominatur, cuius folia clauduntur ad capitis effigiem : differunt quoque colore, quædam enim alba, quæ frequentior est : Alia rubra, ac si vinum foliis esset aspersum : hoc latissimis foliis constat, ac patulis, dulcius cæteris, sed durius : idcirco recentia tantum folia secant ; regerminat enim diutius,

antequam caulescat : Alia nigra, cuius folium angustius, ac productius, planum, colore viridi, qualis in Cicorio : non spingitur hæc in caput, nisi vinculo alligentur folia; sic enim candidissima intus redditur, ac fragili teneritudine cæteras vincit : reliqua folia Cicorij modo trita iucunda sunt : caulis huius tenuis; semina autem nigra & huic & rubræ : cæteris autem candida. Theophrastus de Lactuca inquit : provenit à satu die quarto, vel quinto, recisa regerminat, cuius regerminati caules suaviores; nam dulciores, quamdiu teneri sunt : quidam hos magis lactuosos esse : primos autem magis amaros, & minus concoctos : radix brevis, maxime vni stirps; quia caret multiplici radice : sed tantum fibris cohæret; translata brevioris est radice, quam sata; quia ex lateribus magis mittit : semen lanugine continetur. In genere lactucarum candida dulcior, atque tenerior, cuius tria genera reddunt, laticaulis, rotundi caule, & Laconicum : huic folium Carduo simile : & recta, ampla, & caule minime brachchiata est. inter latas adeo quedam laticaulis fiunt, vt pro valuis hortorum hisce nonnulli vtantur. Quæ vero lactis admodum copiosa, & folio pusillo, & caule candidiori consistit, sylvestri similis est. Plinius Theophrastum secutus inquit : Lactucæ Græci tria genera fecere; vnum laticaulis, adeo vt hostiola olitoria ex his factitari prodiderint : folium his paulo maius herbaceo, & angustissimum, vt alibi consumpto alimento : alterum rotundi caulis : tertium sessile, quod Laconicum vocant. Alij inquit coloris & temporis satus genera discrevere : esse enim nigras, quarum semen mense Ianuario seratur : albas, quarum Martio : rubentes, quarum Aprili : ac omnium earum plantas post binos menses differri : diligentiores plura genera faciunt, purpureas, crispas, Cappadocas, Græcas; longiora his folia, caulesque lati : præterea longi & angusti, Intubis similes : pessimum autem genus, cum exprobratione amaritudinis appellauere Pierida : est etiam num alia distinctio Atræ, quæ Meconis vocatur, à copia lactis soporiferi; quamquam omnes somnum parere credantur. Apud antiquos Italiæ hoc solum genus earum fuit, & ideo Lactucæ nomen adeptæ; purpuream maximæ radice Cæcilianam vocant : rotundam vero ac minimæ radice Astylida, quidamque Eunuchion; quoniam hæc maxime refragetur Veneri. Est quidem natura omnibus refrigeratrix, & ideo æstate gratæ : è stomacho fastidium auferunt, cibi que appetentiam faciunt. Diuus certe Augustus Lactuca conferuatus in ægritudine fertur, prudentia Musæ Medici. sanguinem augere creduntur. Ecce cum maxime cepit irrepere satius admodum probata, quæ Cilicia vocetur, folio Cappadociæ : nisi crispum, latiusque esset. At horum expositio cum nostris, partim clara est, partim curiosior videretur. Quod de laticaulis scribitur, aliquando hortorum valuis eius caules vtiles esse ob amplam latitudinem, non videatur

mirum; vidimus enim inter Anchusas caulem aliquando in speciosam latitudinem creuisse; paucis foliis, vt pote nutrimento in caulem absumpto: multo autem magis id Lactuce contingat; habitior enim multo est eius caulis.

C A P. X X.

LACTUCA syluestris Scariola vocatur à recentioribus Medicis, & Serralia; quia folij deorsum veluti ferra est: prouenit in agrorum limitibus, pingui solo, & humecto, non in caput foliosum coagmentata, vt domestica, sed statim caulescens: caulis assurgit candidus, tenuis, bicubitalis, tectus, in quo folia per interualla scissa, vt Cicorium, dorso aculeato: paucos in cacumine ramulos fert, in quibus foliola non scissa, & flosculi domesticæ Lactuce, multo lacte madet, amaraque est. Theophrastus inquit, folio breuiore constat quam fatiua, quod perfectum aculeatur: caule quoque simili: succum acrem, & medicatum habet: nascitur in aruis: colligitur succus per messem Tritici, & purgare aquam intercutem dicitur, & caliginem arcere ab oculis, & argemam auferre cum lacte mulieris. Dioscorides fatiua inquit similis est, magis caulescens, ac foliis candidior, tenuior, & asperior, gustu amara, viribus quasi Papaueris. Galenus de hac inquit, vocari apud Græcos Thridacinem; olus est inquit syluestre, quod in viis ipsis nascitur & locis fossarum eminentioribus, & præterea herbosis, aquisive, ac plerisque incultis: exiguum autem est id olus instar Lactuce hortensis, nunc nuper enata, amarorisque quidpiam præsefert, & multo adhuc magis, dum adolescit: vbi autem caulem iam produxerit, saporem amarum habet, vel manifestissimum: porto huic Lactuce aliud præterea olus est simile, quam Condrillam appellant. Plinius multas asserit Lactucas syluestres: hanc de qua agimus Esopon apud Græcos inquit vocari: huius folia trita & cum polenta illita vlceribus medentur: hæc in aruis nascitur. Communia autem omnibus sponte nascentibus candor caulis, interdum cubitali longitudine, thyrso & foliis scabritia; succus omnibus candidus; viribus quoque Papaueris similis: carpitur per messes. inciso caule cõditur in fictili nouo, ad multa præclarus.

C A P. X X I.

QVAEDAM in Alpibus nascitur, cubitalis: tenuiori caule, similiter candido: foliis breuioribus, non scissis, sed modice angulosis, candicantibus, quibus, sæpe nullis ramis: flosculis Lactuce: hæc quoque lacte madet: ideo montanam Lactucam vocare possumus.

CAP. XXII.

LACTARIOLA vulgò appellatur in syluis nascens, folio breuiori, angustiorique quam Lactuca domestica, modice anguloso, maculoso, subhirsuto: caulis est rectus, cubito breuior: cacuminibus ramulorum flores sustinet, luteos: copioso lacte madet, amaraque est. Alia in aruis nascitur grandior, & ramosior: foliis & caulibus asperioribus, quasi Anchusæ pungentibus, vulgò Sopragnem vocant, similiter lacte madet, sed ad pabulum iumentorum quæsitata. Has Theophrastus accepisse videtur, cum de Thrydacine, quæ est Lactuca sylvestris, inquit; caulis primo mitis, post spinulis horridus, & cuncta folia spinosa redduntur: succus aquosus.

CAP. XXIII.

TRAGOPOGON, apud nos vulgò Sassefrica vocatur, huius radices venduntur inter olera: nam coctæ esantur ex oleo & aceto: folia fert angusta, in longam gracilitatem producta, subcandida: caulis simplex est, & rectus, aliquando agnatis paucis stolonibus: in cacumine calyx inest longus, qui florem sustinet luteum, & amplum: semina festucis similia, adnexa longis barbulis, lanuginosis, constituenta magnum caput, rotundum calyce resupinato, vt in Aphaca, seminis color candicat: radix vnica: in altum descendit, similis Cicorio, longior: succo lacteo madet, gustu prædulci: colitur in hortis, sponte quoque nascitur in aruis. Aliud genus sylvestre in montibus reperitur: flore purpureo: semine nigro. Dioscorides inquit Tragopogon, idest barbula Hirci, ab aliis Come, breui caule constat; foliis Croci: radice longa, dulci; in caule magnus est calyx, & in cacumine semen nigrum, à quo nomen accepit: herba esui apta. Theophrastus inquit: ei quam Hirci barbulam vocant, radix longa, & dulcis: folia Croco similia, nisi quod longiora: caulis breuis, super quem calyx ampla, & barba de summo vertice cana pendens, prolixa; vnde nomen accepit. Plinius eadem habet: at Calycem nigrum tradit: nasci autem in asperis sine vsu: ex quibus significatur genus sylvestre.

CAP. XXIIII.

QVÆDAM ex Sicilia ad nos allata est: hirsutiore folio: caulibus nudis, florem luteum sustentibus, & semina candida, lanuginosa: barbulis breuibibus: radice longa, pallida, & succo pallido: traditur venenum esse, vt Aconitum.

C A P. X X V.

SCORZONERA nuper in Hispania inuenta est herba efficacissima ad ictus venenosos animalis eiusdem nominis; nam lingua Catalana Escorzo serpentis genus appellatur apud eos frequentissimum: herbæ efficaciam docuit Maurus quidam, qui primus in Catalonia curauit percussos ab immani fera: radice constat simili prædicto animali: tradit autem Scorzonis figuram Nicolaus Monardes Hispanus, palmi longitudine cum dimidio, in tenuem caudam desinentis, versus caput assidue crassioris: capite crasso, quadrato, ore grandi, lato riâu, lingua nigra, & acuta, pungente; tenuibus dentibus vt Viperæ: idcirco & dentibus ferit, & lingua pungit: color cutis cinereus ad nigrum tendens, maculosus, fero aspectu, torpido gressu incedit, latitat continue inter plantas in segete & vineis: ictum infligit deteriorem Vipera eius regionis, & magis periculosum, cum ingenti dolore, inflatione, & animi deliquio, vt breui sequatur mors, nisi cito succurratur ea herba: aliud enim nullum repertum est virus illud delere: herba est pulchri aspectus altitudine cubiti, paucis adnatis stolonibus rectis: in totum Tragopogo similis: foliis ab radice stratis, circa latera leuiter corosis, & in extremo fastigiatis, medio neruo ad summum vsque producto, colore subalbido: quæ autem in caule sunt, angustiora redduntur Tragopogi modo, sed breuiora: in cacuminibus ramulorum luteus flos insidet, calyci inclusus, & semina pappum ferentia, vt Tragopogon, sed minora omnia. radix in altum descendit, carnosa, grauis, ex rotunditate in mucronem desinens: cui aliquando appendices quædam adnexæ sunt, tuberosæ, fragiles, cortice tenui, subrufo, vergente ad nigrum, subspero, intus alba, fracta succum lacteum reddit: sapor subdulcis, esui apta, tum radix tum folia, & cruda & cocta: seruatür radix condita cum saccharo, quæ gratissima est: oritur locis montosis, præcipue humectis: temperamento constat calido, & humido in primo gradu: tanta eius vis aduersus Scorzonem, vt si eius succo tangatur, torpeat confestim: si iniiciatur in os, pereat: manibus eo succo illitis contrectatur serpens prædictus sine periculo; non enim mordet, atque adeo torpescit, vt semimortuus videatur: qui fuerit ictus, si comedat de eius radice, aut succum foliorum bibat, confestim sanatur, si inflatus tam fuerit, desidet tumor: sedantur dolores, & deliquia: si præsumatur, ante quam momorderit, non superueniunt praua symptomata: bibitur eius succus clarificatus, vel per se vel cum aliis roborantibus cor, aut veneno resistentibus, non solum ad Scorzonis ictum sed & ad Viperæ, aliorumque serpentium: datur eius aqua distillata ad febres pestilentes & malignas: prouocat enim sudor.

sudorem mirifice, vbi natura hunc motum tentat; confert ad melancholias, tristitias, & deliquia: admiscetur quoque epithematibus cordi conferentibus: radices conditæ per multos dies assumptæ, & aqua prædicta obstructions Hepatis, & Lienis tollunt: mestruas purgationes molliunt. Hęc Monardes testatur. existimant multi hanc apud Dioscoridem Condrillam esse; sed magis videtur ad Tragopogi genus reducenda.

C A P. X X V I.

IAM Acanaceum genus prosequamur; Acanacea autē vocat Theophrastus, quorum conceptus, & id, cui flos insidet, aut etiam fructus, spina vel spinaceum quidpiam est: eorundem folia quoque, vt plurimum spinosa sunt, & quandoque caulis. conueniunt autem pleraque cum Cicoracis, & Lactucis, quoniam lacte madent, at calidiora sunt, magna ex parte odorata, amara, aut acria: quædam etiam & in cibos veniunt ob dulcedinem quandam. semina in capitibus spinosis continent, vt plurimum intra lanuginem reposita, præter papposam substantiam seminibus insidentem: caput aliis resupinatum est in ambitu semina continens, vt Labrum Veneris, Eringium; aliis concavum ex squamis quibusdam spinosis congestum, vt Cardui genera.

C A P. X X V I I.

LABRUM Veneris læto solo nascitur, in agrorum limitibus: foliis ab radice stratis, ternum digitorum latitudine oblongis, spinosisque per totum: caulem æstate fert rectum, lignosum, spinis horridum, bicubitalem, altioremq; binis per interualla foliis, adeo caulem amplectentibus, vt in eorum sinu aqua colligatur ex pluuia vel rore, quæ auiculis sitientibus præsto sit omni tempore: ex eodem sinu binos assidue fert ramos rectos: in cacuminibus oblonga fert capita, spinulis aduncis armata: quibus arefactis lanifices vtuntur ad erigendos pannorum villos, quod Cardare vocant, & Cardos instrumenta prædicta; feritur alicubi ad eum vsu, non distans ab eo, quod sponte nascitur nisi magnitudine capitum: flosculi purpurascens, aut candicantes particulatim exiunt ex oculis quibusdam, circulum describentes, modo vnum, modo plures in echinato capite: Virga pastoris à quibusdam ex recentioribus vocatur, cum tamen hoc nomen apud Serapionis interpretem Polygono tribuatur. Dioscorides Dipsacum vocat inquitens: ex genere aculeatarum caulem habet altum, spinis horridum; foliis Lactucæ spinosis, binis singula genicula amplectentibus, prælongis, armatis in dorso medio, super subterque tubercula ceu bullas spinosas habentibus,

bus, cauo alarum sinu, in quo humor subsistit ex rore collectus, & pluuiis, de quo videtur herba nomen traxisse: in cacumine singulis ramis capitula sunt echinata (spinis, longiuscula: hæc, postquam exaruerit, albescunt, quibus dissectis in media medulla vermiculus inuenitur: radix sanarimas sedis & fistulas, si decocta in vino tusaque ad crassitudinem cereæ admoueatur. Plinius eadem ferme habet. Recentiores aquam in Labro Veneris refertam laudant ad oculorum claritatem, & faciem emendandam; nam delere maculas flauas ex morbo abortas, si quis à balneo ea se lauerit: idcirco mulierculas pulchritudinis gratia ea uti: vnde forte Labrum Veneris appellata est ob aquam in eo labro contentam. Theophrastus spinam quãdam Dipfadem, idest sitientem tradit, at non hanc significat, sed arboris genus in mari Rubro.

C A P. X X V I I I.

ERYNGIUM frequens est, & in montibus, & in campestribus; amat tamen loca arida & saxosa: folia, quæ ab radice exeunt, antequam caulis erumpat, in latitudinẽ desinunt sine scissura, mollia, odorata, gustui iucunda; caulis vere assurgit in ramos dilatatus, durus, in quo folia latiora & scissa veluti in ramos, & aculeata: in summis ramis capitula rotunda fert, foliolis in stellæ modum circũdata pungentibus: flos nullus conspicuus, capitulorum color primo viridis, deinde albescit: radix crassa, & longa, odorata, gustu non iniucunda, intus pulposa, & candida, exterius nigra; conditur cum saccaro in cibus; vulgò Iryngum vocant: Alia in montibus tantum nascitur: simpliciore caule, cacuminibus cæruleis, pulchra aspectu: in admirabili Monte Auerno Apennini Spinam Sancti Francisci vocant, & tamquam Sacram ferunt in domos, qui ea loca visitant. Dioscorides Eryngium inquit, inter aculeatas est, cuius folia in principio sale condita, in cibos accipiuntur; lata autem sunt, & in extremo ambitu aspera, gustu aromatica: sed ubi adoleuerunt, circa caulem multis fastigiis aculeantur: in cacuminibus rotunda capitula, duris, & acutissimis spinis, figura stellæ circundantur, quorum color viridis, aut albus; aliquando autem & cæruleus reperitur: radix oblonga lata, foris nigra, intus candida pollicis crassitudine, odorata; nascitur in asperis & campestribus. Plinius Eryngem & Eryngion vocat; clara inquit in primis est aculeatarum contra serpentes, & venenata omnia nascens: aduersus ictus morsuque radix eius bibitur drachmę pondere in vino aut ex aqua, si febris comitatur: illinitur plagis, peculiari-ter efficax contra Chersydros ac Ranas omnibus vero efficaciorẽ Heraclides Medicus arbitrabar contra toxica & Aconita in iure Anseris decocta. Appollodorus aduersus toxica cum Rana decoquit; cæteri in aqua.

Ipsa

Ipsa dura, fruticosa : spinosis foliis : caule geniculato, cubitali, & maiore aliquando : alia albicans ; alia nigra ; radice odorata, & sativa quidem est : sed & sponte nascitur in asperis, & saxosis, & in litoribus maris durior, nigriorque ; folio Apij. Ex his candidam nostri Centumcapita vocant : omnes eiusdem effectus : caule, & radice receptis in cibos Grecorum utroque modo, siue coquere libeat, siue cruda vesci : aliaque multa addit ex Dioscoride & magis : recentiores addunt facultatem seminis gignendi, calidi enim & humidi temperamenti esse in secundo gradu : radix melle condita, aut saccharo, & sepius sumpta virilem genituram adauget, bonumque generat sanguinem : distillatur quoque ex radicibus aqua, quæ pota ad duas vel tres uncias medetur stranguriæ, & auget genituram : ideo sunt, qui loco Secacul Arabum Eryngij radicem sumant. At Galenus herbæ temperamentum in caliditate quidem à medio parum recedere scribit, in siccitate autem non parum cū tenui substantia.

C A P. X X I X.

ERYNGIVM Marinum in arenosis tantum nascitur maritimis : radice cubitali, æquali, crassitudine, pollicari ab imo ad summū, fungosa, tenera, candida, & odorata : caulis crassus, ac leuis, cinerei coloris : ramis ad latera spatfis prope terram : folia insunt lata, ac rotunda, robusta, paucis scissuris in ambitu, firmis aculeis horrida, candidantia : capitula rotunda Eryngio equalia, foliolis latis circumdata, colore ut plurimum cæruleo : semina facta, & lata, in rotunditate depressa, ac duplicia. Dioscorides, ut puto, Crocodilium vocat, cuius statim meminit post Chamæleontem. inquit autem : simile est Chamæleonti nigro : nascitur autem in locis arenosis (sic enim legit Hermolaus ex Plinio verbum græcum *Ἀμμόδριον*, non *Ἐρυμώδριον*, id est syluosis, ut vulgari codices habent) radicem habens longam, leuem, aliquantum latam, odore acri, ut Nasturtium : radix huius feruefacta in aqua & pota, sanguinem copiosum per nares pellit : datur eadem spleneticis efficaciter iuuans : semine vrinam ciet : rotundum idest, duplexque, uti scutum. conditio autem tum radicis, tum seminis, & locus natalis omni ex parte huic plantæ, conueniunt. similitudo Chamæleontis nigri adhuc incerta est, cum omnino ea planta non agnoscatur. Plinius Dioscoridem sequutus inquit : Crocodilion Chamæleontis herbæ nigre figuram habet : radice longa, æqualiter crassa, odoris asperi : nascitur in sabuletis : pota sanguinem per nares pellit, copiosum, crassumque, atque ita lienem consumere dicitur. Galeus Crocodiliadis radicem prope aquas nascentis laudat ad dolorem capitis : & Aetius radicem Crocodiliadis eius, quæ maxima est, commendat.

C A P. X X X.

QVAEDAM peregrina apud nos foliis Acanthi, minoribus, candidis, spinosis: caule recto, cubitali & altiore: ramis quoque rectis: in cacumine capita insunt spherica longè, grandiora Eryngio, composita ex floccis, in quibus flosculi candicantes, aut cærulei: semina grano Tritici similia, longiora, hirsuta: radices sparsas Acanthi modo. Dioscorides Agriacantham vocat, idest Acanthum sylvestrem, inquit enim similis est Scolymo spinosa, breuior Acantho domestico, qui in hortis feritur: huius quoque radix eadem potest, quæ Acanthi. Plinius duo inquit Acanthi genera: aculeatum & crispum, quod breuius, sylvestre scilicet intelligens: alterum læue, & cætera, quod domesticum est, de quo nos alibi diximus.

C A P. X X X I.

QVAEDAM in marittimis nascitur locis arenosis, quam Crithmum sylvestre vocant: foliis similiter quidem crassis, vt Crithmum, sed longioribus, & in angustiorem partes diuisis, in robustos aculeos desinentibus: umbellis quoque spinosis: flosculis candidis: feminibus factis inter spinas: radicem alte descendente, teneram, odoratam, & gustu iucundam: folia quoque recentia, antequam spinis horrescant, similiter condiuntur, vt Crithmum: peculiare huic, quod flosculi spinis insident specie umbellæ, & candidi, sed sine semine, excepto eo, qui in medio corymbo est: est autem hoc semen solitarium, non geminum, vt in ferulaceis, grano Hordei simile, in aculeum desinens: corymbi alij colore candido: alij subrubente constant, aut violaceo, multis spinis, & firmis horridi, non caput constituentes, sed umbellam: folia quoque aliquando subrubentia spectantur: Plinius hanc intellexit inter Eryngij genera, cum dixit: in littoribus maris **Junior**, nigriorque nascitur: folio Apij.

C A P. X X X I I.

QVAE seminis conceptum in cauo continent, eadem florem totum simul fundunt in summo capitis, aut foliaceum, aut lanugineum: horum quædam in alis foliorum floret, vt Scolymus; quædam in cacuminibus vt Cinara, & reliqua Carduorum genera.

CAP. XXXIII.

SCOLYMVS prope vias, & in agrorum limitibus nascitur: foliis ab radice longis, & intersectis, leuibus, & in ambitu spinosis, maculis candidis: caule cubitali, altiorique, adnatis stolonibus: in iis frequentia sunt folia, breuiora, non incisa, duriora, magisque pungentia: floret particulatim in alis foliorum tota ætate: flos luteus, foliaceus, vt Cicorij: seminis quoque conceptaculum tenue, ex squamis constat non pungentibus, occultatum tamen inter foliorum spinas: tota lacte madet, vt videatur Cicorium quoddam spinosum: sapor inest subamarus, admixta quadam dulcedine, & astrictione vt Cinaræ: ideo floris conceptus, quamquam exiguus, desquamatus, cibo idoneus est. Theophrastus pulcre hanc describit: inquit enim, Scolymus, Carduus vertitur à Theodoro, siue Limonia inter Acanacea, foliis constat aculeatis: pulchre, diuque floret: radicem habet vescendam, tum crudam, tum coctam; eandemque optimam, cum florescit, quod peculiare illi est, & duroscens, radix lacteum succum emittit: floris quoque prouentus peculiaris videtur: etenim circa solstitium incipit: carnosam, ciboque idoneam partem, crassescentem sortitur: ortus autem eius non spinosus, sed oblongus fieri assolet, quod proprium huic tantum inesse videmus in eorum genere, quæ foliis constant aculeatis: è diuerso quam Vernilagini: quæ posthæc sequuntur Vernilagini tribuenda sunt, non Scolymo, vt Plinius facit. Alibi idem Theophrastus de Scolymo inquit: ferotina admodum tam germine, quam flore percipitur: floret cum solstitium agitur. Dioscorides videtur aliqua ex parte, ab hac descriptione discedere: inquit enim: folia gerit Chameleontis & Spinæ albæ similia, sed nigriora, & crassiora: caulem oblongum, foliis congestum, & in eo caput spinosum: radix autem subest nigra & crassa, in graueolentia alarum, & reliqui corporis radix illinitur, in vino decocta, si bibatur, tædia eadem emendat, urinamque detrahit copiosam, & fetentem: ipsa herba in cibos recipitur cocta, vt Asparagus. in his Dioscorides dissentire videtur à Theophrasto, cum caput spinosum tradat: at quoniam oblongi cõceptus spinis carentes spinosis foliis includuntur, caput quoddam constituentes, ob id Dioscorides eo modo assignauit: folia autem quamquam non sint nigra, ei, quam descripsi, nigriora tamen sunt quam Spinæ albæ. Plinius Theophrastum sequutus inquit: Scolymus floret sero & diu, Carduorum generis, ab iis distat, quod radix eius vescendo est decocta; mirumque, quod sine interuallo tota ætate aliud floret in eo genere, aliud concipit, aliud parturit: aculei arescente folio desinunt pungere: sed hæc postrema verba apud Theophrastum Vernilagini tri-

buuntur. Alibi idem Plinius Dioscoridem sequutus inquit : Scolymon quoque in cibo recipit oriens, & alio nomine Limonion appellat : frutex est numquam cubitali altior, cristisque foliorum, ac radice nigra, sed dulci : Eratosteni quoque laudata in pauperis cæna : Vrinam ciere precipue traditur : sanare lichenas, & lepras ex aceto : Venerem stimulare in vino Hesiodo & Alcæo testibus, qui florente ea cicadas acerrimi canus esse, & mulieres libidinis audissimas, virosque in coitum pigerrimos scripsere, velut prouidentia naturæ hoc adtumento tunc valentissimo : Item graueolentiam alarum emendat radicis emedullaræ vncia in vini Falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balneo ieiuno itemq; post cibum cyathis singula pota; nam vitium id ex alis per vrinam effluere teste Xenocrate.

C A P. X X X I I I.

CARDVVS satius, in Hetruria vulgò Carcioffus vocatur; in hortis colitur cibi gratia: folia fert ab radice ampla, longitudine fere cubitali, scissâ, subhirsuta, cinerei coloris, nequaquam aculeata paucis exceptis: caulem ex medio foliorum erigit crassum, & in cacumine caput figura Pineæ Nucis, ex latis squamis coagmentatum: hoc antequam floreat, dum tenerum est, estur crudum cum sale & pipere, vel coctum abiecta tamen duriori squamarum parte. Caput hoc aliquando occultatur inter folia media, non procul à radice, quod si non auferatur tenellum, attollitur in dies cum caule supra folia, ac floret: flos lanugineus est, colore purpureo: semina inter candidam lanuginem continet, oblonga, leui cortice obtecta, candido, vel nigro: Fert & alia à latere capitula duo, aut tria, sed minora, quam quod in medio continetur. Capitum squamæ figura folij Laurini, aut Myrthini in aculeum desinût; breuem, nunc robustum, nunc infirmum, nunc prope nullum: similiter & folia, quæ in caule aliquando aculeata, aliquando mitia sunt: differunt & colore squamarum: nunc enim subrubentes, nunc virides spectantur: capitis quoque figura nunc oblonga, nunc rotunda: gustui gratissima, ideo maxime expetuntur in extremis mensis, oris halitum commendât; coctionem adiuuant, & Venerem concitant. Plinius Carduos maximi quæstus esse testatur apud Cartaginem, Magnam, Cordubamque præcipue: nam festertia sena millia ex iis aruis reddere: ideo portenta terrarum in gancam versa: feri duobus modis, autumno planta: & semine ante nonas Martias: plantasque ex eo disponi ante idus Nouembris, aut in locis frigidis circa Fauonium: stercoreari etiam, lætiusque prouenire: condiri quoque aceto, melle diluto, addita Laseris radice, & Cumini, ne quis dies sine Carduo sit: non licere homini plebeo vesci: eosque re-
fugere

fugere quadrupedes conscias. Apud Columellam Carduus sativus Cinara vocatur: de Cinara apud Dioscoridem mentio est tantum inter attributa: nam de Chamæleonte albo inquit ex medio, foliorum spinas erigere Echini Marini modo, aut Cinaræ: Galenus inter alimenta ex spinosis quæsitâ inquit: æstimari Cinaram pluris, quam conueniat: ab aliis Cynaram proferri; esse autem prauis succi, & maxime cum plusculum iam obduruerit: etenim tunc succum biliosum in se ipsa continet copiosorem, totamque substantiam habet duriolem; adeo ut ex ea quidem succus melancholicus, ex ipso autem succo tenuis, ac biliosissimus gignatur: satius igitur fuerit ipsam elixam mandere sic, ut si quis cum oleo garo & vino ipsam sumat, Coriandrum iniiciat: sin vero in patina paret, aut frigat in sartagine, hæc semoueat. Multi enim eo modo ipsarum velut capita, quæ spondylos nominant, mandunt. Theophrastus, ut puto, de his egit statim post Scolymum, cum inquit: contrario modo se habere Scolymum, quam Chamæleontem (Theodorus Vernilaginem vertit) hic enim quamuis foliis constet non aculeatis, tamen Acani speciem gerit, senescensque flos in lanuginem pappum vocatam conuertitur: pergitque ad ætatem usque aliud parturiens, aliud florescens: seminis autem folium quale Laurinum, aut Myrthinum, aut cæterorum huiusmodi, exiguum humorem ac mediocrem habet, & arefactum relaxatur, & non amplius pungit; sed hæc verba transposita valde perturbatam faciunt in codice græco lectionem. Plinius hæc multis ablatis Scolymo ascripsit: de hoc tamen Theophrastum sequutus dixit inter spinosas: Chamæleon in foliis non habet aculeos. Alius tamen est Chamæleon albus, & niger, non solum apud Dioscoridem, sed & apud Theophrastum, & Plinium, ut suo loco patebit. Inter genera Cardui sativi videtur & Ixine apud Theophrastum, quam Theodorus modò Carduum pineam, modò spinam Ixinam conuertit: inter Acanacea estate inquit germinat: haud multis in locis prouenire potest: ab radice solligeta, de qua media seminalis Acanus, veluti malum extuberat, foliis nimirum occultatus: hic lachrymam iucundi saporis parte profert postrema, quam spinalem Mastichen vocant. Alia autem est Ixia apud eundem Theophrastum, idest Chamæleon albus, quam Theodorus nequaquam distinxit ab Ixine, utramque Carduum pineam vocans. Plinius de Ixine inquit, ubi corrupte legitur Helxine: visu rara est, neque in omnibus terris est: radice foliosa, ex qua media veluti malum extuberat, contactum sua fronde: huius cortex summus lachrymam continet, iucundi saporis Acanthicem Mastichem appellatam: hoc igitur genus Cardui, ut sæpe visitur apud nos, caput gerit in mediis foliis occultatum: lachrymam autem quamdam omnia fere resudant, cum incisa sunt; nigrescentem, at valde modicam: sed Ixine magis conspicuam.

C A P. X X X V.

CARDONES vocamus in hoc genere, quorum caules vel potius foliorum pediculi terra obruti hyeme in cibos veniunt, crudi, à cute emundati: candidi enim sunt, succosi, & gustui grati; aquosiores tamen quam capita; apponuntur nobilium mensis cum sale & pipere. Quamvis autem id ex omni genere Carduorum hortensium fieri soleat, vnum tamen proprium genus est, quod huius tantum gratia feritur, vt aduentante hyeme terra obruatur: huius folia diuisa magis sunt, ac spinosa: caulis altior: capita compressa, lata, ex angustioribus squamis coagmentata: hæc quoque veniunt in cibos, sed duriora sunt ac propemodum syluestria, ideo non nisi cocta comeduntur, cum cætera genera deserunt, ferotina enim magis sunt: vtuntur eius flore ad lactis coagulationem, quæ facultas & cæteris Carduis inest. Theophrastus hos videtur intellexisse, cum inquit: quæ autem Cattus nuncupata est, in Sicilia tantum nascitur; Græciæ nusquam habetur sui generis planta: hæc enim statim ab radice caules repentes in terram mittit folio lato, atque spinoso: caules hos Cattos appellant: desquamati cibo idonei sunt, paulo amaticantes, & reseruare eos aqua salsa conditos consueuerunt: alium vero caulem erectum producit, quem Pternicem vocant; is quoque cibo aptus excrescit, sed reseruari non patitur: fructus in quo semen spinata specie est, verum exemptis lanuginosis seminibus is quoque vescendus relinquitur. & cerebro palmæ similis est, Scalam eum appellant. Plinius eadem fere habet ad verbum.

C A P. X X X V I.

CARDVVS syluestris in rudibus nascitur: caule bicubitali, altiorique, ramoso, appendicibus foliorum hispido: folia insunt lata, non scissa, in ambitu frequentibus aculeis armata, candida lanugine hirsuta: cacuminibus capitula insunt, hispida, non squamosa, sed potius hirsuta: flos similis satiuo: vtuntur eo ad lactis coagulationem: ideo quidam vulgò Præsuram appellant. Alter in limitibus agrorum frequens: tenuiori caule, similiter hispido: foliis minoribus, subhirsutis: capitulis paruis, frequentibus, qui celeriter in pappum euanescent. Plinius Carduorum syluestrium genera duo tradit: vnum fruticosius à terra statim: alterum vnicaule, crassius: vtrique folia pauca, spinosa, mucatis cacuminibus: sed alter florem purpureum mittit inter medios aculeos, celeriter canescentem, & abeuntem cum aura, Scolymon Græci vocant. hic, ante quam floreat, contusus, & expressus illito
suc-

succo Alopecias replet, radix cuiusque ex aqua decocta potatoribus sitim facere narratur: stomachum corroborat, & vuluis (si credimus) etiam conferre aliquid traditur, ut mares gignantur: manducatus hic Carduus, odorem commendat oris: alibi idem Plinius, cum inquit: Carduus & folio, & caule spinosas lanugines habet: sylvestrem intellexit. Quamuis autem Scolymum appellari tradiderit, aliud tamen nomine intelligi ostendimus apud Theophrastum. Non ab re autem fuerit apud Theophrastum Polyacantham asserere, quam Theodorus aculeosam vertit inter Acanacea.

C A P. X X X V I I.

ALIVD est genus Cardui sylvestris in ruderibus frequens: foliis Scolymo latioribus, similiter pungentibus, in ambitu fimbriatis, & maculis candidis, unde Lac Diuæ Mariæ quidam appellant. caulem cubito altiore fert, adnatis stolonibus: & in cacumine capita satiuo Carduo minora, compressa angustis squamis, in longas spinas ac robustas desinentibus, deorsum spectantes: florem purpureum: radicem crassam, sapore dulci: huius quoque caput comeditur à plebeis. Dioscorides. Silybum vocat: spina inquit est lata: foliis Chamæleonti candidæ similibus: hæc recens nata coquitur, & cum oleo & sale manditur: succus è radice drachma potus ex aqua mulsâ vomitiones cit. Plinius de Silybo inquit: Chamæleonti albo similis, æque spinosa; ne in Sicilia quidem, aut Siria, aut Phænice, ubi nascitur, coquere tanti est, ita operosa eius culina traditur: in medicina nullum usum habet: ex quibus Plinius videtur nequaquam nouisse in Italia passim nascentem iuxta oppida. Theophrastus videtur hanc nomine Acani intellexisse; unde reliqua Carduorum genera Acanacea dicta sunt, est enim notissima, ac frequentissima, ideo pauca de Acano scribit: solum enim tradit foliis constare aculeatis: & de Vernilagine dixit: Acani speciem gerere: vocat quoque Carduorum fructum Acanum, ut patet in Exinc. Plinius inquit: sunt qui Acanon Eringio ascribant, spinosam, breuemque, ac latam herbam, spinisque latioribus: hanc impositam sanguinem mire sistere.

C A P. X X X V I I I.

CARLINA vulgò appellatur; quia Carolo Francorum regi ostensa est præstantissimum remedium ad pestem arcendam: oritur in Alpibus frequens in pratis Apennini Montis Catenariæ prope Aretium: folia fert strata circa radicem, oblonga, quatuor digitorum latitudine, fastigiata in ambitu, aculeis armata, ac modice fimbriata: caput

put in medio foliorum gerit, nullo caule, adnexum radici, magnitudine Cardui domestici; at Silybi modo hispidum, & compressum spinis erectis, quæ tenues squamæ sunt, valde hispidæ, colore subruffo: hoc purgatum à squamis & lanugine semen continente conditur saccharo aut melle, gratissimum in cibis: crudum quoque comedunt, sed si copiosius assumatur, tormina gignit & vertigines: gustui cum dulcedine subacre est, & odoratum; dum purgatur à squamis, lachrymam reddit albam, aut modice flavescentem, glutinosam: radix alba est, singularis, odorata. Dioscorides Chamæleontem album vocat, quæ à quibusdam Ixia dicitur; quoniam quibusdam in locis viscum circa radices eius inuenitur, quo pro Mastiche vtuntur mulieres: folia habet Silybo, aut Scolymo similia, asperiora, acutiora, & nigro Chamæleonte validiora: caulem non promit, sed ex medio spinas Echini Marini, aut Cinaræ modo erigit: flores purpureos veluti papporum lanugines emittit: semen Cnico simile; radicem in latis collibus crassam, in montosis vero graciliorem, in profundo albam, aliquatenus aromaticam, graui odore, dulcem. Theophrastus de albo Chamæleonte, quam Theodorus Vernilaginem vocat, inquit: radice distat à nigra: candida enim est, dulcis, crassa, & grauiter olens, vtilis traditur ad alui profluvia decocta: dissecta Rhapsani modo digeritur in taleolas, & iunco transfigitur: valet & ad interrancorum animalia lata acetabuli mensura in vino austero pota, sed præsumpta vna passa: occidit & canes & sues: Canes quidem subacta in farina hordeacea, cum aqua & oleo: sues autem cum Brassica. & si hominem ægrotatem experiri volueris an viuere possit, lauandum ea radice triduo iubent: hoc enim si tolerauerit, motiturum nequaquam existimant: nascitur æque omnibus locis folio Scolymi, verum ampliore, & terræ proximo: capite magno Acano simili; vnde quidam Acanum eum vocarunt. Alibi Ixiam vocat, quæ in Creta habere lachrymam dicitur, alia autem apud eundem est Ixine; nam in eodem capite vtriusque meminit, tamquam diuersarum. Alia quoque intelligitur apud eundem nomine Chamæleontis seu Vernilaginis: folio scilicet non aculeato, vt in Carduo satiua diximus. Plinius Chamæleonem inquit, aliqui Ixiam vocant: duo genera eius: Candidior asperiora folia habet: serpit in terra, Echini modo spinas erigens; radice dulci, odore grauissimo; quibusdam in locis viscum gignit album sub alis foliorum, maximè circa canis ortum, quo modo Thura nasci dicuntur; vnde & Ixia appellatur: hoc vt Mastiche vtuntur mulieres.

C A P. XXXIX.

ALTERVM genus nascitur in Alpibus Pistoriensibus, ac Lucensibus: hoc folia fert paulo angustiora, & dissecta ex interuallis, non strata in terram, mollioraque; at similiter aculeata: caulem dodrantalem, aliquando vnum, aliquando plures, qui in cacumine caput sustinent priori simile, sed paulo minus: hoc in cibus non expetitur, vt alterum: radicem fert crassiorem, nigricantem, valde odoratam, quasi exesam à latere. hoc profecto in genere Chamæleonis est; paucis enim differt ab altero: sed dubium vtrum Chameleon niger apud Dioscoridem & Theophrastum dicendus est. Si Dioscoridem consulamus, alia videtur describi, saltem loco natali differens: inquit enim, hæc quoque Scolymo similis est foliis: minoribus tamen, ac tenuioribus iisque rubentibus: caulem fert crassitudine digiti, dodrantalem, subrubrum, in quo umbella, & flores spinosi, tenues, Hyacintho æmuli, varij: radix crassa, nigra, densa, interdum corrosa; quæ dissecta flavescit; commanducata mordet: nascitur in campestribus siccis, collibus, & maritimis: appellatur Chamæleon ob foliorum varietatem: mutant enim cum terra colores; nam reperiuntur, vel intense viridia, vel subalbida, aut cærulea, aut rubra, secundum locorum differentias. At supradictæ plantæ neque umbella inest, neque ea floris constitutio, neque coloris varietas, neque locus natalis: solum radice conditiones, ac foliorum similitudo, & caulis conuenire videntur. Sed Theophrasti descriptio; vnde multa mutuasse Dioscorides videtur, minus abhorret: inquit enim: Chamæleon hic quidem albus, hic vero niger est: differunt radice, qua vires possident: Nigro folium inest albo Chamæleoni simile, nam specie Scolymi, sed minus, & læuius: tota autem herba umbraculi speciem repræsentat: radice crassa, & nigra extrinsecus, subfulua intrinsecus nititur: loca gelida, humidaque amat: (alij codices habent non *ὑγρὰ*, id est humida; sed *ἀγρὰ*: id est inculta) lepram & vitiliginem trita in aceto & ramentis illita expellit: nec non & canes occidere potest: utilis annis quadraginta: hæc Theophrastus: Si igitur accipiamus totâ herbam ab eadem radice plures caules ferentem, quibus singulis singula insunt capita, vt sepe visitur in nostra: profecto tota umbraculi speciem repræsentabit, vt Theophrastus inquit: hoc modo nihil obstat, quin planta prædicta Chamæleon niger sit apud Theophrastum. Plinius Dioscoridem magis sequitur; ex nigris inquit aliqui marem dixere, cui flos purpureus esset; & fæminam, cui violaceus: vno nascuntur caule, cubitali, crassitudine digitali: ferunt & hæc viscum, vlceribus vtilissimum: cum igitur plura nigri genera faciat; nostrum ex his vnum fuerit.

C A P. X L.

S PINA alba in montibus tantum nascitur: caule recto, ultra bicubitalem altitudinem; nam aliquando hominis staturam excedit: foliis longis, sed angustis, in ambitu scissis, referentibus Scolymi folia, quæ ab radice sunt, hirsutioribus, candidioribusque; hæc spinis armantur prælongis, candidisque: paucos fert ramos prope verticem, quibus singulis singula capitula insident hirsuta, sed mollissima, cinerei coloris, magnitudine capitis Carlinæ: flos purpureus: radix subest carnosa, & odorata. Dioscorides inquit: nascitur in montibus, sylvestisque; folia habens Chamæleonti albo similia; verum angustiora, candidioraque, atque subhirsuta, spinis infesta: caulem bina cubita excedentem, crassitudine pollicis, vel ampliore, subalbidum, & concavum: caput spinosum cacumini insidet, Echino marino simile, minus, & oblongum: flores purpurei, in quibus semen Cnico simile, sed rotundius: radix bibitur ad sanguinis excreationem, stomachicos, & celiacos: urinam mouet, & quæ sequuntur. Arabes vocant Bedeguar, quo nomine hodie officinæ vtuntur, quamuis herbam pauci nouerint. Alia in collibus nascitur & campestribus, sed inculcus: folio simili, candidis maculis pulchre ornato, sed spinis exiguis: caule cubitali, amplioreque, solido: capitulis pluribus, tenuioribus, viridibus, magisque rigidis: flore simili: radix subest lignosa, sine odore: hanc plerique pro Spina alba ostendunt.

C A P. X L I.

S PINA Arabica in montibus nascitur, locis gracilibus: prope cubiti altitudinem; duobus aut tribus ramis, prælongis, infirmis: paucis foliis, figura Spinæ albæ, sed multo minoribus, crispis, viridibus, modice pungentibus: capita fert cacuminibus singula, lata, & depressa, inuersis squamis tenuibus, flore purpureo: radix carnosa, aromatica, vt Spinæ albæ. Dioscorides inquit: Spina Arabica similis nature videtur Spinæ albæ, radice valens, ad cohibendos fluores muliebres, & sanguinis eruptiones, & ad alia, vi astringendi similiter prædita: nascitur in alpenis. Plinius inquit. Spinæ Arabicæ laudes in odorum loco diximus, & ipsa spissa, & reliqua habet, vt Dioscorides.

C A P. X L I I.

A CANTHION in syluestribus nascitur, & torrentium alueis: caule recto, fere cubitali: foliis Spinæ Arabicæ, minus crispis: capitula fert oblonga; & tenuia: florem purpureum: lagugo

ab iis capitibus prelonga, & copiosa redditur, vt Lini instar neri possit : Alia in agrorum limitibus passim nascitur, maior, & nigrior, in omnibus Spinę Albę campestri similis, sed colore viridi, nigricante : huius capitula non tantam lanuginem fundunt, vt prior. Dioscorides inquit : Acanthion folia fert Spinę Albę, in cacumine autem spinosas eminentias, qua materia collecta, & in vnum coacta fiunt bombici similia : huius radix, & folia ad opistotonum bibuntur. At Plinius, quem sequuti sunt Dioscoridis interpretes, foliis tribuit, quod Dioscorides cacuminibus ; inquit enim : Spinę Albę similis est Spina illa, quam gręci Acanthion vocant : minoribus multo foliis, aculeatis, per extremitates, & araneosa lanugine obductis, qua collecta etiam vestes quędam Bombicinis similes fiunt in Oriente. sed magis verisimile est lanuginem vestibus texendis vtilem ex papposis capitibus haberi, quam foliis.

C A P. X L I I I.

CIRSIUM in agro Pisano prouenit, locis vliginosis, ad radicem montis Sancti Iuliani : reperitur & in montibus : ab eodem conspice radicum plures fert caules rectos, bicubitales, simplices : foliis palmi longitudine figura Buglossi, sine pediculo adnexis ; adeo vt foliorum labiola per longitudinem caulis producta, caulem reddant angulosum, & propter foliorum ordinem triangulum : ipsa folia mollia sunt, nequaquam hirsuta in ambitu spinis mollibus : in cacumine tenuia capitula sustentur, tamquam in umbella flore purpurascete, qui in lanuginem soluitur. Alterum in syluis reperitur : foliis latioribus, breuioribusque, spinis similiter mollibus. Tertium in aruis passim reperitur, quod vulgò Stoppione vocatur : foliis modice angulosis, candidioribus, aculeis durioribus, ideo pungentibus : omnibus capitula insunt similia, & papposa. Dioscoridis descriptio primo generi maxime quadrat ; inquit enim : caulis est tener, quasi duorum cubitorum, triangulus : foliolis infernis, Rosarum specie, in angulos exeuntibus per interualla, spinosos, molles (quibus verbis significat foliorum appendices angulos facere in caules per interualla) folia Buglossi similia, modice hirsuta, longiora, subcandida, in ambitu spinosa (hæc verba magis postremo generi conueniunt) cacumen in caule orbiculatum, hirsutum, & in eo capitula in summo purpurea, quę in lanugines euanescent : huius radicem ad alligatam loco dolores varicum sanare traditur ; vnde Cirsij appellatio. Plinius eadem fere habet ad verbum, sed folia tradit minor Buglossi, legens in Dioscoride non μικρότερα : id est longiora ; sed μικρότερα.

CAP. XLIII.

CARTHAMVM syluestre vulgò appellatur, quod in incultis nascitur, iuxta vias: caulerecto, duro, lanuginoso, fere cubitali: folia in sunt frequentia, breuiora, & angustiora, quam Scolymi, hirsuta, subcandida, prædura, & valde spinosa: prope cacumina ramulos fert, sustinentes capitula, horrida, paruis foliis, pungentibus circumdata, quæ si auferantur, dum tenella sunt, lineam sanguineam ducunt super cutem, si fricentur: flores fert luteos. Dioscorides inter Cnici genera videtur nouisse, vt patebit in Cnico. Apud Theophrastum Atractylis dicitur, Theodorus Fusum Agrestem vocat, inquit: Cnico & Acarna candidior est: habetque peculiare, quod in foliis euenit, decerpta enim, carnique allata succum sanguineum effundunt, qua de causa Phonos, id est cruor à quibusdam Spina hæc nominata est: grauis etiam odore, cruoremque representans; sero perficit fructum; autumno enim, vt fere vniuersum genus Acanaceorum. Plinius Theophrastum sequitur, idem inquit cum Acorna erat Atractylis quoque, nisi candidior esset, & nisi sanguineum succum funderet, qua de causa Phonos vocatur à quibusdam, & reliqua, vt Theophrastus. Alia tamen est Atractylis apud Dioscoridem, vt paulo post patebit.

CAP. XLV.

ACORNA in collibus asperis frequens, & campestribus, in totum minor Atractyli: caulibus rubentibus, leuibus, capitulis in umbella simili modo spinosis; flore aureo, patulo, in ambitu foliato, vt Asteracticus: nam in Atractyli clausus est: Theophrastus modò Acornam, modo Acarnam vocat: spinoso folio inter Acanacea, aspectu Cnico vrmano similis est, colore flauicans, succo pinguis. Plinius Acorna inquit colore tantum ruffo distinguitur, & pingui ore succo.

CAP. XLVI.

CNIEVS satiuus, quod vulgò Crocum Saracenicum vocatur, feritur semine in hortis floris gratia, qui Croci vice recipitur in condimentis: caulem fert rectum, cubitalem, candidum; in quo folia non dissecta, nec spinosa, sed angulosa tantum, læuia, & dura: in cacuminibus ramulorum capitula foliis circumdata: floribus croceis; ideo iis Crocum adulteratur: semen inter lanugines, crassum, candidum, oleosa intus pulpa, quod apud Medicos Carthamum vocatur in-

ter medicamenta purgantia : eo semine aluntur *Psittaci*. *Dioscorides* *Cnici* meminit, non distinguens *fatium* à *syluestri*, sed simpliciter *Cnicum* vocans, inquit : folia fert oblonga, incisa, aspera, spinosa : caules cubitales, in quibus caput, *Oliuæ* magnitudine ; & flos *Croco* similis : semen candidum, & ruffum, oblongum, angulosum : huius flore vtuntur in obsoniis : seminis contusi cremor cum aqua mulla, vel iure *Gallinaceo* aluum purgat, sed stomacho aduersatur : fiunt & ad hunc usum placentulæ ante cenam sumendæ, quæ recipiunt *Cnici candidi sextarium*, *Amigdalarum tostarum*, & delibratarum cyathos tres, *Anisi sextarium*, *Afronitri dracmam vnam* cum carnibus triginta *Caricarum*, & melle decocto quantum sufficit ; fiunt costaria nucis magnitudine, quorum duo vel tria sumplisse satis est quatrduo. Seminis succus lac cogit, quod efficacius redditur ad aluum soluendam. ex his colligitur duo tradi *Cnici* genera : candidum scilicet & ruffum, semine differentia. videtur autem *Dioscorides* *Cnicum ruffum* vocare genus *syluestre*, quod & ex descriptione foliorum significatur : nam folia oblonga, incisa, aspera, & spinosa nequaquam conueniunt domestico. *Theophrastus* de *Cnico* inquit sparsim : fructum aculeatū, ac veluti retorridum fert : florem vnà cum seminibus ipsis edit : foliis aculeatis inter *Acanacea* excipitur vna cum *Stuthio*, & *Soncho* ; quamuis enim natura spinosa sint ; seminis tamen conceptum non spinosum habent : quæ condictio de urbano intelligitur. subdit præterea : multis caulibus constat, & ramos fundit ; *syluestri* urbanoque discernitur : *syluestris* genera duo notantur : alterum urbano admodum simile, recticanlius tamen : quamobrem ex eo multarum *priscarum* nonnullæ colu vtebantur : fructum nigrum, maiusculum, amarumque parit. Sed genus hoc *syluestris* adhuc nobis incompertum est, nisi ea fuerit, quam paulo post idem *Theophrastus* *Atractylidem* vocat ; nam & hodie *Carthamū syluestre* vocatur à multis, & hanc *Dioscorides* intelligere videtur per *Cnicum ruffum*. *Plinius* celebrari apud *Aegyptios* scribit *Cnicon*, *Italiæ* ignotam, ipsis autem oleo non cibo gratam : hoc faciunt ex semine eius differentia prima *syluestris* & *fatiuæ* : *syluestrium* duæ species : vna mitior est, simili caule, tamen rigido ; itaque & colu antiquæ mulieres vtebantur, exilis, quam quidam *Atractylida* vocant : semen eius candidum, & grande, amarum. sed *Plinius* iis verbis potius domesticum demonstrat quam *syluestre* ; & quia mitior ; & quia semen candidum. *Mesues* *Carthamum* vocat inter purgatiua, quo nomine hodie vtuntur : esse domesticum & *syluestrem* : assumi ad purgationes domesticum ; eligi semen album, lene, crassum, & planum, cuius medulla vinctuosa, pinguis, & cortex tenuis : & melior flos est, qui est sicut pili *Croci*.

CAP. XLVII.

CARDVVS Sanctus, siue Carduus benedictus vulgò appellatus apud nos, non nisi fata prouenit: feritur aut tantù medicinæ gratia, ob virtutis præstantiâ: caules fert rubentes, hirsutos, ramosos, infirmos, & in terram procumbentes, ferme cubitales, in quibus folia, figura Senecionis, sed multo maiora, hirsuta, non tamen pungentia: cacuminibus fert capitula foliis inuoluta, in spinosam veluti barbam desinentia, longissimos scilicet aculeos, qui & à lateribus horridi sunt: ex medio spinarum exiguus flos erumpit, luteus, odorem Moschi referens: tota herba amara est vehemēter, cum quadam alstrictione, ideo obstructions interiorum tollit; & sanguinem fluentem ex naribus restringit succo indito: medetur stomacho debilitato, excitatque ciborum appetentiam, si folia recentia deuorentur: decocta cum lotio sani alicuius infantis, ac pota sanat hydropicos; pestem; omniaque apostemata rumpit; cancrum, & morbum comitiale pellit: puluis cum farina permixtus & ex aceto calido cataplasmate pustulas pestis sanat: carbunculos sanat, contusa & imposita. Aduersus omne venenum per os sumptum puluis, aut herba, aut succus, aut aqua distillata in potu datur, vt inde æger vestibus operiatur, & sudet spatio trium horarum, idem efficit vinum ex ea cōfectum in vindemia: pellit febres antiquas: aliaque multa de ea prædicantur à recentioribus. Describitur hæc à Theophrasto pro altero Cnico syluestre in hunc modum: alterum genus hirsutum est: caulesque Sonceos fert, vt quodam modo humi procumbant: nam propter mollitiem foliorum inclinantur ad arua: fructum habet amarum, barbæ modo hirsutum: seminosa sunt omnia Cnici genera, sed syluestria paruis, & densioribus constant: peculiare huic præceteris syluestribus: quod illa duriora, spinosioraque vrbans proueniunt; hoc autem mollius, & leuius constat. Plinius paucis his verbis describit: altera hirsutior: torosiore caule, & qui pene humi serpat: minuto semine. Dioscorides hanc Atractylidem vocat: inquit enim Atractylis, alij Cnicum syluestrem vocant, spina est similis Cnico; sed multo longiora folia ferens in summis ramulis, cæteris partibus plurimis, nudis, & asperis: vtantur mulieres pro fusco; capitula in cacumine fert spinola: florem luteum, alicubi purpureum: radicem tenuem, inutilem: huius folia, semen, comæ trita cum pipere, atque vino contra Scorpionum venena præbent auxilium: ferturque ab iis percussos, quamdiu teneant eam herbam, non sentire cruciatum: simul cum deposita, reciprocare sensum doloris. Illud facit, vt putem Dioscoridis Atractylidem huic plantæ conuenire potius quam ei, quæ à Theophrasto Atractylis vocatur:

quoniam illa non longa fert in cacumine folia : non multæ eius partes nudæ : non flos purpureus vmquam visus . Est autem Atractylis purpurea quædam in horto Pisano : caulibus humi sparsis : foliis paulo latioribus, subalbidis, nequaquam spinosis : capitula habet spherica, nuda, tenuissimis, ac prælongis spinis vndique armata : florem purpureum : hæc quoque amara est . Sed merito queri possit, quis vsus earum pro fusso . profecto caules infirmi, & curui pro colu assumi nequeunt, quem vsû præstabat Cnicus syluestris primus: at pro fusso cū suo verticillo apte extremis harum ramulis filum intorquere, & colligere mulieres possunt.

C A P. X L V I I I.

CACATREPPOLA vulgò appellatur, quasi Cacotribulus, idest infestus Tribulus, passim obuia est iuxta vias, & prope oppida, idque omni tempore : nam hyeme folia ab radice fert strata in terram, similia Papaueri erratico: ex medio foliorum spinosum quid erumpit, qui futurus est floris & seminis conceptus : sunt autem spinæ candidæ, prælongæ, ac robustæ in stellæ modum, vnde quidam Stelariam vocant : caulis à latere spinosi conceptus erumpit subhirsutus, qui statim in ramos finditur, ad latera tendentes : foliis brevioribus, varie sectis, hirsutis : in singulis alis spinas easdem continet : ætate flores ex spinosis conceptibus promit, fere lanugineos, candidos, vel subrubentes, incipiens ab imo : gustu subamara est, & astringens : efficax ad tumores genuum dissoluendos cataplasmate . cum hæc planta notissima sit apud nos, putandum apud antiquos quoque inter herbas notissimas, quæ nomine tantum indicatæ sunt, contineri : descriptio enim nulla reperitur, quæ manifeste hanc demonstrat . existimo autem hanc Stœbem esse; nam quamvis apud Dioscoridem nulla eius notha colligi possit; apud Theophrastum tamen aliquæ habentur, quæ optimè hanc sententiam confirmare possint; nam de Stœbe, quam & Stibam alicubi vocat, & Phleum, inquit vno loco, vbi Stibam vocat : frutex est, folia ferens carnosâ, vt pote quæ pulpa consistit : alibi inquit Phleus, quam nonnulli Stœbem vocant, inter eas est, quæ iuxta aculeum folium gerunt, vt Ononis tribulus : iterum de Phleo inquit : spinosarum quoddam genus ex toto spinosum est; quoddam spinoso folio constat; tertium genus est aculeatarum, quod iuxta aculeum folium gerit, vt Phleus, Tribulus, & Capparis sed quod eo in loco subiungitur, Theodorus non bene omnibus his tribuit : peculiare scilicet habere, vt non solum caulem aculeatum, sed etiâ folium habeant hispidum : nam inferius peculiare id foli Cappari inesse traditur : Phleum autem & Hippopheum foliis mitibus consistat, idest sine aculeis : ibidem tribuit Phleo folium carnosum, multifidum : mul-

tasque

tasque radículas non in profundum : germinat inquit cum Virgiliis, primoque aratro vna ; nec folia dimittit ; non enim annua , sed diuturnior est . hæc omnia pulchre conueniunt herbæ suprædictæ . sed alia apud eundem Theophrastum Phleum neutro genere appellatur , in stagnis nascens , cuius fructus placentæus in lacu Orchomenio proueniens , Anthella vocatur ; alibi sterile , quæ sœmina est , foliis Harundineis , de qua alibi dictum est à nobis . Plinius Theophrastum sequutus male intellectu inquit : quædam in folio , & in caule habet aculeum , vt Phleos , quod aliqui Stœbem appellauere : vnde error Theodori fluxit : Alibi Dioscoridem imitatus inquit : Stœbe , quam aliqui Phleon vocant , decocta in vino præcipue auribus purulentis medetur , item oculis ictu cruentatis ; Hemorrhoidæ quoque ; & dissenteriæ infusa . Dioscorides inquit folia & semen astringunt ; ideo dissentericis infundi decoctum , auribus purulentis ; imponi oculis cruentatis : folia cohibere sanguinis eruptionem . longe autem diuersa est apud Galenum , quam incolæ inquit Colymbadem vocant , alij Stœbem , herba fruticosa , calida , & acris valde , parumper redolens , aptissima ad præseruandum vina : appellatur & Stœbe , quodcumque vasis interponitur opplendi gratia ; ne inuicem collidantur , vt natura fecit in pulmonis fabrica : nam carne molli , instat Stœbes cuiusdam , eius vasa fulciri scribit Galenus .

C A P. X L I X.

ALTERA in eisdem locis nascitur latiore folio , ac minus diuiso , candidiorique , succo lacteo : capitula fert parua , non in alis , sed in summis ramulis , longis aculeis simili modo armata : florem luteum : radicem valde amaram . Dioscorides Leucacantham vocat , cui radix Cypero similis , valde amara , quæ commanducata dentium dolorem sedat , & quæ sequuntur . Appellata hæc Leucacantha ob candidas capitulorum spinas . Theodorus apud Theophrastum Spinam candidam vocat . Plinius eadem , quæ Dioscorides habet : appellatur & Leucacanthos .

C A P. L.

ACANACEIS proxima sunt , quæ fructum simili modo ferunt , aculeis tamen omnino carent , vt Lappa maior , Carduncellus , Cyamus , & alia quædam : Lappa maior , ab alijs Personata vocatur , & à recentioribus Medicis Bardana : frequens est circa oppida , in pingui solo nascens : folijs ab radice maximis , in latitudine oblongis , figura Cucurbitæ , hirsutis , ingrato odore : caulem fert in ætate tamosum , cubitalem , amplio remque , folijs longe minoribus ; capitula specie spinosum ,

farum, hamulis horrida, quibus pertinaciter hærent vestibus: flos lanugineus, purpureus infidet. Dioscorides Arcion, & Personatam vocat, cui folia tradit Cucurbitæ, maiora tamen, duriora, nigriora, & hirsuta: caulem subcandidum, sæpe nullum: radicem magnam, intus albam, foris nigram, quæ drachmæ vnus pondere pota cum nucleis Pineis, purulenta, & sanguinem extussentibus auxiliatur: quod hodie quidam experimento efficacissimum remedium esse comprobauerunt. Plinius bis eadem videtur intelligere in eodem capite; modica nominis mutatione; nam vno loco inquit: quidam Arcion Personatam vocant, cuius folio nullum est latius, grandes Lappas ferentem: huius radicem decoctam ex aceto dant potu ad serpentium ictus: ex quibus notis manifeste herba supradicta significatur. Alio loco paulo post inquit, Persolata, quam nemo ignorat, Græci vero Arcion vocant, folia habet maiora etiam Cucurbitis, & hirsutiora, nigrioraque, & crassiora; radicem albam, & grandem: hæc ex vino bibitur denariorum duum pondere. Quæ verba plurima desumpta sunt ex Dioscoridis Arcio; hinc controuersie inter recentiores, Quidam enim duo esse Arcij genera Personatam scilicet & Persolatam: Quidam alteram Petasitem esse, alteram Arcion: cum apud Plinium nomen Petasites non reperitur: atque horum alij primam mentionem scilicet Personatam, Lappas ferentem Petasitem Dioscoridis indicare, legentes apud Plinium non Arcion appellari, sed Echion; quia moribus Vipere conueniat: Persolatam vero Arcion Græcorum esse, significarique eo nomine eam, quam nos pro Petasite ostendimus, appellatam, à quibusdam Ungulam Caballinam, vt inquit. Alij è conuerso. Galenus non Arcion vocat, sed Arction, vt duo sint Arctij genera: primum Verbasco simile folio, vt Dioscorides tradit: Alterum Cucurbitæ, quæ Personata dicitur: quod rationi consentit; vtræque enim plantæ in eo conueniunt, quod capitula gerunt in caule ramoso, & hirsuto: folia subrotunda: sed differunt magnitudine, & proprietate capitulorum, quam diximus, aliisque paucis differentiis: ab vtriusque autem longe diuersa est Petasites, vt patet ex descriptione.

C A P. L I.

S E N E C I O passim in ruderibus præcipue circa macerias, in parietibus, & tectis nascitur, herbula semicubitalis altitudinis, aut paulo maior, ramosa, ac subhirsuta: foliis paruis, latitudine parui digiti, in ambitu diuisis, Erucæ modo, aut Quercus: in cacuminibus flosculi lanuginei continentur, lutei, qui breui in pappos dehiscunt: eius foliola recipiuntur in Acetaria: floret particulatim fere toto anno. Quædam in montibus nascitur altior, & in omnibus maior; flore aureo.

Dioscorides Erigeron vocat; cauliculo cubitali, subrubro: foliis crebris, per extremitates incisus, Erucę modo, sed multo minoribus: flores fert luteos, qui breui dissoluuntur, & abeunt in pappos; vnde nomen assumpsit; quia vere flores capillorum more canescunt: radix inutilis: nascitur in maceris, & circa oppida. Theophrastus recenset inter olea diutius florentem: inter hyberna erumpentem post Aphacam. Plinius inquit Erigeron à Græcis, quæ à nostris vocatur Senecio, herba est Trixaginis specie, & mollitie; cauliculis subrubicundis: nascitur & in tegulis, & in muris; nomen hoc Græci dederunt; quia vere canescit: caput eius numerosa diuiditur lanugine, qualis est spinę, inter diuisuras exeunte: Quare eam Callimachus Acanthida appellat, alij Pappum: nec deinde Græcis de ea constat: alij Erucę foliis esse dixerunt, alij Roboris, sed minoribus multo: radice alij superuacua; alij neruis vtili; alij potu strangulante; è diuerso quidam Regio morbo cum vino dederunt, & contra omnia vesicę vitia, item cordis & iecinoris; renibus extrahere harenam dixere, & quæ sequuntur. Dioscorides vim refrigerandi foliis, & floribus tribuit; ad testium & sedis inflammationes pollere; & ad omnia vulnera etiam neruorum: lanugo eius per se tantumdem præstat ex aceto inducta, sed recens temperata in potum strangulat: totus caulis decoctus in aqua bibitur cum passo ad stomachi dolores à flaua bile ortos. recentiores Medici Carduncellum vocant, recipientes in vnguento Martiano. Sed cum alio nomine Carduum benedictum appellari tradant, occasionem dubitandi præbuerunt: Alia enim hodie eo nomine intelligitur, quam scilicet Carduum Sanctum vocamus, vt suo loco patet. Forte Senecio appellata fuit à recentioribus Carduncellus; quia ea herba maxime oblectentur Cardueles auiculæ; vnde & herba Carderina vocatur: nam ad id alludit & appellatio antiqua apud Plinium: Acanthis enim appellata est, quo nomine Auicula quædam vocatur in spinis viuens. recipitur & apud Ioannem de Vigo in confectione olei Hypericonis Carduus Benedictus ad vulnera neruorum, ad quæ pollet Senecio, non Carduus Sanctus.

C A P. L I I.

CYANVS, qui vulgò Fioralisus in Hetruria, sponte nascitur inter segetes, flos est eleganti colore cæruleo splens; ideo recipitur inter coronarios, quamuis sine odore: cauliculum fert rectum, cubitalem, subcandidum, ramosum; in quo pauca folia oblonga, candidantia, & hirsuta, Leucoio similia, sed andustiora, & graciliora, aliquando angulosa, vt Cicorij: cacuminibus capitulum insidet paruum furfuraceū, in rotunditate fastigiatum; vnde flos erūpit foliatus, foliis

liolis cōcanis in extremo dissectis : reperitur & violaceus, aliquando candidus : semina intra lanugines continentur : tota ætate floret : extat & quidam flore grandi : pulchriores coluntur in hortis . Plinius Cyanifloris meminit inter coronarios : floret post Rosam , & præcedit Amaranthum . Putat Hermolaus hoc Leucoion cæruleum esse apud Dioscoridem . Ex hoc genere videtur esse Struthium apud Theophrastum , quam Theodorus herbam Lanariam vocat : recenset enim inter Acanacea, sed excipitur à reliquis, vt Sonchus, & Cnicus satius, quod conceptum nequaquam spinosum ferat : floret ætate : flos inter coronarios, aspectu pulcher, sed caret odore : sed alia est apud eundem Struthos, que forte Struthium est Dioscoridis, vt alibi à nobis innuitur .

C A P. L I I I .

CERRETTA, seu Serretta ab insectoribus lanarum appellatur ; herba lanaria dici possit in syluis nascens : foliis latioribus Cyano, & propè pediculum magis incisus setræ modo ad Scabiosę similitudinem : flores fert purpurascens : Altera maior : longiore folio, ac latiore : caulibus pluribus, crassioribus ; flore grandiusculo, colore purpurascens .

C A P. L I I I I .

QVAEDAM in incultis nascitur, & potissimum iuxta vepres, Cyano similis: foliis angustioribus, mollioribus, & frequentibus, nulla ex parte sectis : capitula fert tenuiora, magis fastigiata ; vnde vix flos erūpit subrubens: fasciculos num cōponūt, & pro scopis vtuntur ad verrendum: exiguus quidam odor inest cacuminibus, sed præ siccitate vellicans; vnde sternutamenta mouet. Dioscorides Parmicam vocat, quam cum Struthio coniunxit ob affinitatem . eius descriptio in hunc modum habet. Fruticulus est ; paruis frequentibus ramis, rotundis, Abrotono similibus, qui folio numeroso oblongo, & olaceo vestiuntur : in cacumine Antemidis modo capitulum inest rotundum, & paruum, olfactu acre, sternutamenta mouens : oritur in montosis, & saxosis locis .

C A P. L V .

PAPAVER spumeum in incultis nascitur, præcipuè marittimis : caule dodrantali, stolonibus pluribus, humi procumbentibus, candidis : folia fert, longe magis diuisa, quam Cyanus, similitu-

dine Papaueris Rheas, sed multo minora, candida, & hirsuta: capitula rotunda, (quamis veluti paruis bullis extuberantibus, instar spumæ candida: florem purpurascentem: Aliud in saxosis: caule erecto, altiore, ferme cubitali: ramis ad latera sparsis: foliis tenuissime scissis, nec adeo candidis. appellauimus hanc Papauer Spumeum; quoniam aliqua ex parte Dioscoridis descriptio accommodari huic possit, præcipue si congener statuatur cum Struthio: sed quoniam alias plantas apud Dioscoridem, & pro Struthio & pro Papauere Spumeo ostendimus; ideo earum explanationem ex aliis locis colligere oportet.

C A P. L V I.

CENTAVREA maior in monte Gargano Apulię nascitur: eius radix in officinis pro Rhapontico venditur, exterius nigra, interius subrubens, crassa, & longa: folia ab radice fert erecta, similia Cerrettæ, sed multo maiora, sectionibus vtrinque digito latioribus instar folij Nucis: caules fert rectos, ab eadem radice plures paucis ramis, bicubitales, amplioresque, in quibus pauca folia: cacuminibus capitula Cyani grandiora, flore purpurascente: semen Cnici simile inter lanugines. Dioscorides Centaurium maius vocat, folia inquit ei sunt Nucis Iuglandis oblonga, & virentia, colore Brassicæ, in circuitu serrata: caulibus Rumicis, binum ternumque cubitorum ab radice multiplici sobole, fruticantibus; super hos capita, ceu Papaueris in longitudinem quamdam rotunda: flos in cæruleum inclinatus; & in eo semen Cnici, inclusum veluti in lanigeris floribus: radix vasta, solidaque, ac ponderosa, bicubitalis, succo madida, acris, cum quadam astringitione, nec citra dulcedinem rubescens: amat solum pingue, & apricum, syluas, & colles. cognominata est & Panacea; quia medetur omnium morbis: exhibente radicis dracmæ duæ cum vino, aut cum aqua, vbi febris fuerit: ad sanguinis sputum; ad tussis veteres; asthma; conuulsionem; ad tormina: vuluæ dolores; subdita menses extrahit, & partus: vulnera glutinat imposta: si carnes cum ea tusa cõquantur, coalescunt: succo eius pro Lycio vtuntur. Plinius eadem fere habet ad verbum: de Centaurio minori alibi dictum est.

C A P. L V I I.

QVAE Scabiosa vulgò appellatur, quamuis prædictis simillis sit, tamen à genere Acanaceo in totum recedit: neque enim inter lanugines eius semen continetur, neq; clauditur in vasculo: neque cor infra habet, sed exterius, qua flos exoritur. eius plures

diffe-

differentiæ. Nam alię folio scisso constant; alię integro. quæ scissa ferunt folia in aruis potissimum estate inter stipulas nascuntur ex messe relictas; caule cubitali, aut ampliore: ramis ad latera spartis: paucis foliis, subhirsutis, utrinque diuisis, modò crassius ad similitudinem Cerrettæ, modò tenuius vt Papaueris Spumei: cacuminibus ramulorum capitulum infidet, in latitudinem fusum; flosculis ad cæruleum vergentibus: seminibus aceruatis, subhirsutis: radice singulari: tota planta admodum amara est, & subastringens: celebratur à recentioribus ad scabiem malignam, & lepram, tum potu succi eius, aut aquæ distillatæ, tum ablutione ex eius decocto, aut in vntione: necat lumbricos; discutit abscessus internos, præcipue toracis, & pulmonis; & interna viscera siccant. dantur aquæ distillatæ vnciæ tres singulis diebus ter vel quater ad toracis abscessus: tussim: pestem: & venena: vlcibus quoque præhumidis opitulatur exterius illita. putatur hæc apud Aetium Pfora esse, cuius vsu fumo arborum eruceæ moriuntur.

C A P. L V I I I.

QUODDAM scabiosę genus peregrinum apud nos breue: foliis non adeo scissis: capitulis sphericis, amplis: seminibus circumstantibus, crassis, quibus singulis stylus infidet, stellam gerens, iucundo aspectu.

C A P. L I X.

QUAE autem folio constant integro, plures adhuc differentias habent: nam quædam in syluis nascitur, præcipue locis humidis, folio Lapathi, aut potius Glaſti, virente, læui: capitulis Scabiosę nostratis; radicibus Ellebori modo fibrosis, media quadam crassiori, & detruncata, quasi corrosa; vnde morsus Diaboli vulgò appellatur, ab aliis Succisa: hæc quoque valde amara est: folia recentia cathaplasmate carbunculos, & prauas inflammationes concoquunt; ideo in peste vtuntur: datur in potu radix, ad eadem, & ad omnia venena, cordis morsum, & vuluæ cruciatus: aqua distillata ex tota planta in potu dissoluit grummos sanguinis, & occultos abscessus prope cor. Alia quoque in syluis nascitur Succisę similis: folio rotundiore, hirsuto, in ambitu magis serrato.

C A P. L X.

QUÆDAM peregrina apud nos fruticosa, specie arborea; ideo Scabiosa arborescens appellari potest: caule crasso, albicante; multis ramis, in latitudinem fuis: frequentibus: foliis mollissima lanugine candicantibus, latioribus, ac longioribus, quam Oleæ, nulla ex parte serratis: cacuminibus florem fert purpurascens, latum: semina crassa, in membranofum calycem desinentia, quæ caput constituunt, veluti fauam, rotundum, & amplum: hæc perpetuo viret, amaraque est, ut reliqua Scabiosæ genera.

Finis Libri Tertiidecimi.

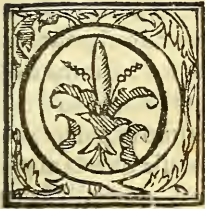
ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER QVARTVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

QVAE florem ferunt pluribus seminibus communem nullo inclusis vasculo, præter id, quod florem regit, ex necessitate hunc habent inferius sedentem, non in summo, vt quibus distributus est in singula: eorumdem semina animaduersa sunt cor in inferiore parte habere. Quædam autem ex his vrentem habent caliditatem, vt Chematis, Ranunculi genera, & Anemone. Quædam frigida sunt & valde astringentia, vt Pentaphyllon: Quibusdam autem folliculus singulis seminibus datus est, vt Geranus, Malua, Lino. Clematis, quæ secundo loco ponitur à Dioscoride, tribus plantis, quæ apud nos sunt, conuenire videtur inter suffrutices: quæcum Vitalba vulgò appellata inter frutices numeranda esset, sed ob generis affinitatem in hunc locum distulimus. frutex arborefcens est Vitis modo in se-
 pibus, viticulas ferens longas, & lentas, albo cortice, & disrupto: folia coniugatim fert per interualla multipartita, ramosis pediculis clauiculorum vice se intorquentibus, Smilaci similia, serrata, & subhirsuta: sapore acris, & vrente: flores candidos in racemulis fert multis in medio staminibus: semina capitulis circumposita, arida, sine pericarpio, in prælongam plumam desinentia, feruentis naturæ. Hanc Theophrastus, vt puto, Athragenam vocat: Arbor inquit, similis Viti, & Labruscæ surgit, & modo earum scandere arbores solita est. Ex ea commodissimè igniaria capi existimant, sed conceptaculum ex hac: teretrum verdè ex Lantro faciendum censent. Viticella autem appellata suffrutex est in incultis, & gracili solo, alioqui similis Vitalbæ, sed tenuior, ac breuior: foliis quoque tenuioribus, & in suis pediculis magis numerosis, læuibus, nequaquam serratis, sed ætissima facultate præditis; vtuntur enim ad iustitias excutandas: flores hæc fert copiosiores, similiter candidos; & semina prædictæ similia. Tertia Flammula ab effectu vocatur, vulgò quidam Flammulam Iouis: constat viticulis rubentibus; & foliis omnino Vitalbæ similibus:

bus : flores autem fert cæruleos, & ad purpuram inclinantes, latifolios. Radiculae omnibus multæ sunt Asparagi similes. Apud Dioscoridem omnes hæ plantæ videntur sub vno nomine Clematidis secundo loco ab eodem descriptæ intelligi. Viticuloso inquit ramulo constat rubescente, lento, cui folium admodum acre, & exulcerans : repit per arbores, vt Smilax. Plinius quoque, quamuis alias Clematidas afferat ab his longè diuersas, de hac tamen, quæ à Dioscorides posita est, scribit : similem Smilaci, repentem per arbores, geniculatam & ipsam.

C A P. I I.

RANUNCULOS appellamus plantas, aut in aquis, aut prope aquas nascentes : radicibus albis, Ellebori modo, fibrosis ; flore ex quinque foliolis constante, vt plerimum luteis, qui gustatus linguam exurit : capitulum ferunt vndique circumdatum : semine depresso, viridi, &, cum siccat, nigro : folia fere omnibus diuisa sunt paucis exceptis, Apij modo, at latiora, & in tres, vt plurimum partes varie scissa : inest & plerisque, antequam caulescant, macula quædam nigra. Quod frequentissimum circa piscinas nascitur, læui, ac molli folio constat, & caule, qui ferme cubitalis est : florem fert luteum : capitula tenuia, & oblonga, vel rotunda, exiguis seminibus : tenues fert radículas, multas, & candidas : appellentur ij Ranunculi læues. Duo alia genera lanuginosa sunt tum foliis, tum caulibus, quorum alterum radicem fert Verticilli modo rotundam, vnde aliæ descendunt, Ellebori modo, carnosæ : folia magis diuisa, quam antedicta, aliquando coloris cinerei : quidam hoc genus priuatim Pedem Coruinum vocant : eius radice pro caustico medicamento vtuntur. Alterum adhuc lanuginosius est, & latiore folio constat, ac minus diuiso, quasi Maluæ ; altiore caule, in quo pauca foliola : radices insunt fibrosæ. vtrique flores aurei, splendentes, & capitula rotunda insunt : oriuntur in incultis præcipue pratis. duæ etiam sunt hirsuto semine, & crasso ; ipsæ autem paruæ, non excedentes dodrantalem altitudinem, læues, exiguo flore : oriuntur locis cultis, vt in aruis & hortis : harum altera folio constat subrotundo, parum scisso ; cauliculis pluribus, palmi altitudine : altera vno caule constat, ramofo, dodrantali ; foliis multifidis, Apij tenuioris modo. duæ in aquis proueniunt : cauliculis in superficie natantibus, geniculatis : ex singulis geniculis folia edunt, & cauliculum breuem super aquas, sustinentem florem album : & capitulum rotundum minuto semine : folia alteri parum scissa, & parua : alteri in capillaceam tenuitatem scissa, quasi fœniculi. vidi & quoddam vtrumque genus foliorum habere initio quidem integrum, procedente tempore capillaceam : frequentissima hæc sunt

in paludibus Pisanis, appetentur autem candidi Ranunculi; quia flore constant cādido. Dioscorides Batrachion vocat; quidam inquit Apium sylvestre vocant: eius plura sunt genera: vna autem omnium virtus acris, & valde exulcerans. eorum quoddam folia fert Coriandri, latiora, subalbida, & pingua: florem luteum, aliquando purpureum: caulem non crassum, cubitalem: radicem paruam, candidam, amaram, fibras Ellebori modo habentem: nascitur in riguis (his Dioscorides indicat id, quod nos genus læue appellauimus; at qui in hoc genere florem purpureum ferat, non dum visum est) Alterum genus inquit lanuginosus est: longiori caule, pluribus foliorum diuisuris: hoc plurimum in Sardinia prouenit, acerrimum, quod & Apium sylvestre vocant (videtur genus illud lanuginosū significare, qui vulgò Pes Coruinus appellatur) Tertium inquit valde paruū, graui odore: flore aureo (nos id genus semine crasso, & hirsuto descripsimus.) Quartum inquit simile huic flore lacteo (indicat id genus candidi, quod folia fert parum scissa, similia enim sunt tertio.) Plinius Ranūculi quatuor eadem genera tradit, quæ Dioscorides fere ad verbum. Vnum inquit pinguioribus quam Coriandri foliis, & ad latitudinem Maluæ accedentibus, colore liuido, caule albo, gracili, & radice alba: nascitur in limitibus humidis & opacis: sed hic Plinius colorem liuidum foliis tribuens, significat maculam nigricantem, quam tacuit Dioscorides. Alterum inquit foliosus, pluribus foliorum incisuris: Tertium minimum est odore graui, flore aureo: quartum simile huic flore lacteo. sed hic deprauati codices habent flore luteo, alibi eandem Polyanthemum vocat, quam quidam Batrachion appellant, caustica vi exulcerat cicatrices, & ad colorem reducit, eadem vitiliginis concorporat. De eo, quod oritur in Sardinia, alibi Plinius inquit Apiastrum vocari ab Apio, in confessa dannatione venenatum in Sardinia, cum tamen Hyginus Apiastrum ab Ape vocet Mellissophyllon. Dioscorides libro sexto inter venena Sardoam herbam vocat Ranunculi genus, quæ pota & comesta mens dimouetur, distentiones neruorum & labiorum contractiones fiunt, vt præ rictu imaginem ridentium referat; vnde Sardonius risus in prouerbum cessit.

C A P. I I I.

PRÆTER hæc genera alia permulta apud nos sunt: vnum in foueis aquosis nascitur, humi serpens, ex singulis geniculis radices fibrosas emittit, & longum pediculum attollit, ramosum, folia diuisa sustentem, Apio palustri similia: ex singulis alis cauliculum attollit, longum, sustentem aureum florem, sed infirmis viribus; non enim mordet, vt cæteri: Quidam hoc Chrysanthemum vocant Democrito

ascriptum; nam ab Aquilegij herbā hanc celebrari asserit; eò quod aquam subesse certum sit, vbi solet emicare, foliis Apij maioribus, flore splendente, auri colore.

C A P . I I I I .

D VAE peregrinę apud nos : vna floribus multiplici foliorum textura constantibus; hæc quoque serpit foliis supradictō minoribus, Ranunculum duplicem appellemus. Altera flore grandi & simplici : foliis candidis, & lanuginosis, in partes angustas & oblongas diuisis. Duę præterea sunt : folio nulla ex parte scisso in syluestribus paludibus : caule cubitali : floribus luteis : exiguis seminibus : alteri folia Plantaginis insunt angustiora : alteri Coronopi, longiora, ferme ad Tristici similitudinem : appellentur Ranunculi infecti.

C A P . V .

TRIA genera in montibus habentur: foliis Aconiti, sed floribus, & capitulis, & radicibus Ranunculi. Vnum folio cōstat rotūdo, & secto, vt Vulparia, lanuginoso : cauliculis simplicibus : flore luteo : seminibus cōgelis, Lentis modo. Alterum latiore folio cōstat, quasi Napelli, nec lanuginoso : floribus, & capitulis prædicti : Tertium folio minus scisso : caule ramoso : floribus candidis.

C A P . V I .

QVAEDAM in aruis nascitur inter segetes : caule dodrantali : foliis Anthemidis : floribus Ranūculi figura, paulo amplioribus, rubicundis, & splendentibus : capitula fert in longitudinem producta, ad similitudinem Anemonæ : seminibus angulosis, virentibus, duris : radix parua : tota planta odore graui constat. Quidam inter Anemonas pinguat : Alij Chamemelum Eranthemom putant : ipse Ranūculis ascribendam censeo, forte quem Dioscorides purpureum vocauit.

C A P . V I I .

QVAE vulgò in Herruria Fauagello appellatur, à recentioribus autem Medicis Scrofularia minor, parua herba est, in aruis pingui solo nascens : foliis ab radice rotundis, & pulposis, vt fabæ, macula quadam nigra, vt Ranunculus, ex medijs foliis cauliculum fert breuem, ad terram inclinatum, in quo flos luteus similis Ranūculo,

angustioribus, ac pluribus foliis constans: pauca semina, angulosa, vitridia: radiculae congestae, ad similitudinem granorum Tritici, quibusdam crassioribus, longioribusque, sapore dulci, & subsalfo: floret inuente vere, & non dum exacta hyeme: disperit aduentante aestate, viuens radicibus: folia hyeme veniunt in acetaria, sapore aquoso. Syluaticus Testiculum Sacerdotis vocat, laudatque radículas cōmestas ad vitia hē-morrhoidarum: alij valere ad strumas in collo nascentes, quas scrofas vocant; vnde appellatio Scrofulariae, radicum puluere cum melle delincto ieiunis: aquam distillatam & potu & fotu idem efficere. Plinius Strumeam à nostris herbarijs vocari tradit; quoniam medetur strumis, & panis, per se in fumo suspensa; creduntque ea rursus fata rebellare, quae curauerint vitia: quamquam hæc de Ranunculo videatur dicere. Dioscorides Chelidonium minus vocat herbam, figura quidem non differentem à supradicta, sed viribus longe efficaciorē; inquit enim herbula est pediculis ab radice pendens, sine caule: folijs Hederæ, rotundioribus, & minoribus, teneris, & subpinguibus: radices habet ex eodem caulo, com plures, pusillas, veluti grana Tritici congestas, quarum tres, aut quatuor in longitudinem exeunt: in humidis & palustribus nascitur. vis et acris, summam cutem exulcerans, vt Anemonæ: pforas & scabros vngues eximit; succus radicibus expressus naribus inditur ad caput purgandum: idem præstat decoctum cū melle gargatizatum; & vitia pectoris omnia discutit: At Scrofularia minor supradicta, & caulescit, & vim illam acrem non habet. Plinius Chelidonium minorem tamquam Dioscoridi acceptam refert: folijs Hederæ, rotundioribus, minus candidis: at quæ subiungit de succo croceo, & semine Papaueris conueniunt maiori Chelidonio, non minori apud Dioscoridem. De Chelidonio maiori alibi dictum est, & de Scrofularia maiore, & simplici Scrofularia.

C A P. V I I I.

TRINITAS à quibusdam vocatur, ab alijs herba Tora, in montibus nascens, & opacis: folijs ab radice multis, Hederæ similibus, sed tripartito aliqua ex parte diuisis, subrotundis: ex medijs folijs cauliculi nudi emicant in vere, plerumque ante foliorum exitum, tenues, vt Cyclamini, florem sustinentes cæruleum, aut subrubentem, aliquando candicantem, maculosumque, Ranunculo minorem: semina pauca, oblonga, in acutum desinentia: radices multæ sunt nigrae, Ellebori modo fibrosæ: perpetuo folio constat, sed breui tempore floret. Syluaticus duas esse herbas tradit, viribus contrarias; vnam quidem venenosam, quæ Tora vocatur; alteram vero resistentem veneno alterius, quæ appellatur Antora: vtrasque in eisdem locis nasci simul: fo-

liis quasi Violarum, rotundioribus, & modice incisfis: floribus Cyclamini: qui Torę sunt valde violacei; Antorę autem subrubei. Hermolaus Barbarus Triada, seu Trinitatem a quibusdam vocari scribit, & Toram: folio triplici, aut vno potius rotundo, in terna disposito: radice Polypodis, hirsuta, capillamentis multiplici, vermibus nigriciffigie: flore cęruleo cum maculis quibusdam candidis, venenosam esse herbam, cui per antipathiam alia occurrit herba Antitaura, & Antitora cognomine; folio rotundo. Alij hodie Toram, & Antoram ostendunt inter Aconita. Alię porro sunt herbę Trinitatis nomine apud recentiores, vt quę inter Trifolia Lagopus a Dioscoride vocatur, vttilis ad dissenteriam, & quędam inter Violas triplici colore floris, a quibusdam Iacea appellata, laudata ad pectoris vitia, & vlcera: vnde occasio errandi venenosam hanc plantam pro iis assumentibus. Quamquam neque hęc ex toto venenosa; nam Antitora venenis resistit: & hodie in Alpibus vtuntur rustici ad hepatis obstructions tollendas, & Ieteritiam puluerem foliorum assumentes, vnde Figatellam vocant.

C A P. I X.

ANEMONE in tractu marittimo nascitur, collibus asperis, & apricis, copiosa in Monte Sancti Iuliani prope Pisas: folia ab radice fert tria, aut quatuor, rotunda, incisaque, modo magis, modo minus, Geranio latiora, durioraque: ineunte vere cauliculos fert particulatim dodrantaes, aliquando altiores, hirsutos, sine foliis, ternis tantum appendicibus, veluti foliis circa medium: in cacumine flos oblongis foliolis constat, qui cum panditur, stellam representat, coloris nunc puniceo, nunc purpureo elegantis: non panditur autem nisi a sole illustratus: nam eo recedente, aut nubilo clauditur, vt nisi insuffletur non dehiscat: vnde nomen traxisse videtur a vento: capitulum fert in longitudinem productum, in quo acervantur semina angulosa, lanugine inuoluta: radix subest rotunda, Ojux amplitudine, gustu acerrimo, exurente: similis est & natura foliorum, & floris. Alterum genus peregrinum apud nos: foliis tenuius scissis, appendice, quę in caule est scissa: latiore flore, vt pote qui ex latis foliis constat, similitudine Papaueris Rheas, ad puniceum colorem vergens: capitula fert longiora, & semina similiter lanuginosa: radix magnitudine grandioris Oliuę, sed multis paruis agnascensibus veluti sobole: simili natura constat acri. Dioscorides duo genera Anemones esse scribit, syluestrem & domesticam: domesticę iterum quamdam tradit flore puniceo, aliam subalbido, aut lacteo, aut purpureo: folia Coriandri, tenuius scissa, humi incumbentia: cauliculos lanuginosos, tenues, quibus insident flores, vt Papaueris, mediis

mediis capitulis nigris, aut cæruleis: radicem Oleę magnitudine, aut maiorem, veluti geniculis distinctam. Hęc, descriptio aptissime conuenit nostrati Anemone: sed quę florem album, aut lacteum ferat, in hoc genere reperitum adhuc non est. Sed ęur domestica appelletur non video; in incultis enim & asperis oritur apud nos: nisi ob floris pulchritudinem alibi colatur. De syluestri autem inquit: in omnibus maior est domestica, & foliis latior, ac durior, capitulum oblongius habet, florem puniceum: radículas tenues, ac plures: quędam etiam est, cui folio nigra, acrior: & paulo post de syluestri inquit: ob similitudinem quosdam in errore versari, non distinguentes hanc Anemonem ab Argemone & Papauere Erratico: quia flores simili colore constant scilicet puniceo: sed differunt; quia color puniceus in Anemone saturator est; floret quoque citius: non succum fundit, vt illę, non calycem fert, sed veluti Asparagi cacumen: nascitur in aruis parte plurima. Hęc satis conueniunt alteri Anemone, quam descripsi; flores enim omnino Papaueri Erraticum æmulantur, sed color magis profundus. Quamquam hoc apud nos non nisi satum in hortis reperiatur. Apud Theophrastum Theodorus Fremium vertit: floret inquit vere inter ea, quę natura herbacea, & annua sunt: hyberna erumpit post Aphacam, ab radice tantum foliata; floret non longe post germinationem. Plinius Anemonas quasdam coronarias tradit, vt florem syluestris Bulbi, & Argemone: quasdam medicas: sunt, quę Phenion vocant: duo eius genera: syluestris prima, altera in cultis nascens: vtraque sabulosis: huiusque plures species; aut enim pheniceum florem habet, quę & copiosissima est: aut purpureum; aut lacteum. Harum trium folia Apio similia, nec temere semipedalem altitudinem excedunt cacumine Asparagi: flos numquam se aperit nisi vento spirante; vnde & nomen accepit: syluestri amplitudo maior: latioribusque foliis: flore pheniceo. Hanc errore ducti Argemonem putat multi; alij vrsus Papauer, quod Rheęam appellauimus: sed distinctio magna, quod vtraque hęc postea florent: nec aut succum illarum Anemone reddunt, aut calyces habent, nec nisi Asparagi cacumen;

C A P. X.

ANEMONE montana in Apennino frequens in syluis, antequam ab radice folia erumpant, inclinante vere vnicum fert cauliculum, palmi altitudine, in cuius medio folium est vnicum, ramosum, diuisura Cicutę, subhirsutam: flos in cacumine expansus in stellę modum, vt prima Anemone; colore candido, aut superne lacteo, inferne cæruleo: reperitur & Ranunculo similior, colore luteo: capitulum rotundum: seminibus Ranunculi: Radix in obliquum tendens,

digiti longitudine; vnde inarescente caule, aliud erumpit folium, supra dicto latius, sed sine fructu. Huius quoque acris natura est. An Dioscorides per candidam Anemonem & lacteam has intellexerit, ambiguum est, cum totius plantę vnicam descriptionem tradiderit, non plures. profectò Apij folium, quòd Plinius tribuit, his magis conuenit, quam superioribus.

C A P. X I.

PULSATILLA à recentioribus vocatur in eisdem locis nascens, lanuginosior; latiore folio, ac tenuius scisso, quasi Cicutę: flore latiore, purpureo; seminibus in caudam lanuginosam desinentibus in capitulo rotundo, vt candida Anemone: radice pedali, excisa, subdulci: cæteris acris. laudant recentiores aduersus venena tum pota, tum per ictum illata, & ad pestilentiam.

C A P. X I I.

GARIOFILATA vulgò appellatur in syluis nascens herba, foliis diuisis; vt Agrimonia, breuioribus, & in extremo latioribus: caules fert ramosos, ferme cubitales, duros: cacuminibus flores luteos, & capitula Ranunculi; seminibus oblongis, in tenuem hamulum desinentibus, quo vestibis hærent. Radices Ellebori nigri modo fibrosas, quibus odor Gariophylli, sapor astingens, & subacris. Alterum genus in montibus nascitur: breuiori caule, ac minus ramoso: rotundiore folio, frequentioribus appendicibus: flore grandi, purpureo, aliquando luteo. Albertus Magnus Gariofilatam à quibusdam Sanamundam appellari tradit, & Pedem Leporis; vnde quidam posteriores Lagopum Dioscoridis putarunt: calidam & siccam in secundo gradu statuit; fistulas sanare succo eius instillato, & per os sumpto: menstrua prouocare, si fomentū adhibeatur ex ea decocta in aqua: vinum, quo decocta sit, assumi ad colicam, & ad robur ventriculo præstandum aduersus cruditates: vsus eius vehementer extenuat obesa: tollit fluxum capitis: in vsu magis sunt folia, quam radices: radices per se aceto irrigatę vestibis inferuntur odoris gratia: aqua distillatur ex tota planta cum radicibus ad eosdem morbos: priuatim ad vulnera sananda tum potu singulis diebus mane & vespere pōdere vnciarum quatuor, tum exterius si vulnera abluantur: tollit quoque neuos & maculas ex natiuitate ortas, si sepius in infantia lauentur ex ea. Apud Plinium inter Argemonias videtur numerari: nostri enim inquit tria genera eius faciunt, & id demum probant, cuius radix Thus redoleat: aliam Lap-

pam lanariam appellant, vt explicauimus in Agrimonia: vtraque fructu vestibus heret, & simili folio, ac flore constat. non abhorret & Gei appellatio apud eundem Plinium, inquit enim: Geum radículas tenues habet, nigras, beneolentes: medetur non modo pectoris doloribus, aut lateris, sed & cruditates discutit iucundo sapore.

C A P. X I I I.

FILIPENDULA vulgò dicitur herba in syluis, folia ferens prælonga, instar Millefolij, aut Tanaceti, frequentibus foliolis, coniugatum in longo pediculo dispositis, intermediis paruis appendicibus, vt in Agrimonia: caules rectos, dodrantales, aliquando cubitales fert, ramulis in cacumine rectis, quibus copiosi flores insident ex tenuibus foliolis constantes, candidi: capitula parua; seminibus Lenticulæ modo compressis, vnico ordine in orbem dispositis: radículas multas ac tenues in oliuarem nucleum desinentes, quasi globolis filo appensis, vnde appellatio: sapore amaro constat. incertum tamen est vtrum hanc, an aliam inter Apij genera à nobis descriptam recentiores intelligant, nomine Filipendulæ, cui vires, ad calculum frangendum, & vrinam impellendam tribuunt: describit enim Syluaticus folijs Petroselinij, sed eleuatis, & non in terram expansis, in cuius radice sunt quasi nodi adhaerentes: afferri ex vltamarinis: nasci & in Apulia locis montosis & calidis: colligi radicem in fine autumnij: asseruari validam decem annis: profectò Manlius innuit eam, quam Petroselinum syluestre appellauimus: inquit enim apud nos etiam nascitur in pratis, cuius folia sunt similia Petroselino, sed plana, & non expansa: fert capitulum Aneti, flore albo: radicem Pæoniæ similem, sed minorem. Quicquid sit, huic quoque Filipendulæ easdem vires inesse & efficaciores ob amaritudinem putandum est: puluis radice cum vino haustus dolores stomachi sanat, & iliacam ex frigida causa ex flatu; lapidem frangit, & vrinam impellit: idem prestat extrinsecus fouendo, inclusus sacco, & in vino & oleo seruefactus: in cibis confert epilepsiæ & asmathi. Aqua totius plantæ distillata medetur pesti, & venenis, & calculo renum & vesicæ.

C A P. X I I I I.

OENANTHE in montibus nascitur, similis Filipendulæ: foliis latioribus, & crassius diuisis, instar Agrimonie, nigrioribus: radice crassa, inæquali, tuberosa, instar Scrofulariæ maioris, non in profundum, sed in latus tendente, à qua multæ radiculæ egrediuntur fibrosæ: caules fert, flores, & semina Filipendulæ. Dioscorides inquit folia

folia habet Pastinacę : florem candidum : caulem crassum, palmi altitudine : semen Attriplicis : radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem : nascitur in petris : huius semen, caulis, & folia cum multo vino pota secundas eiciunt : radix e vino urinae stillicidio conuenit. Theophrastus inter flores coronarios numerat Oenanthem, quam Theodoros aliquando Oenantham, aliquando Vitifloram vertit : semine inquit feritur : floret inter vernos post Bulbi florem : per annum durare potest, si cultus adhibeatur ; nam addicta floribus est, & natura constat herbacea : si florem atteras, auferasque, nec sinas fementescere, nec solum desit apricum, durare plurimum potest : flos constat specie racemi, candidusque est, Labruscę modo. Vbi autem libro sexto de causis Plantarum inter odores de Oenante inquit : siccitatem plenius olere : intelligitur de flore Labruscę, quem Dioscorides libro quinto Oenanthem vocat, & Galenus laudat ad ventriculi robur prestandum. Plinius de Oenante herba eadem scribit, quę Dioscorides : quamuis autem foliorum comparatio, & radicis descriptio huic plantę magis conueniant, quám Filipendulę, non tamen omnino abhorrent a Filipendula, vt merito ea Oenante minor dici possit, hæc vero maior.

C A P. X V.

P LANTAGO Aquatica vulgò appellatur in palustribus frequens : foliis, ab radice prelongis, erectis, tensis, ex latitudine in mucronem desinentibus, & neruis discurrentibus, vt in Plantagine vulgari : caulem inter folia attollit, nudum, cubito altiore, erectum, a cuius medio ad cacumem vsque exeunt rami, per interualla terni, in alios ramulos diuisi, nullis foliis : in summis flosculos fert tenues, ex tribus foliolis constantes, candidos, parum subrubentes : semina in tenuibus capitulis similia Filipendulę, tenuiora : radices Ellebori modo fibrosas, candidas : gustu glutinoso constar, vt Plantago vulgaris. non multum abhorret ab hac Plantago maior Dioscoridis, quamuis alia vulgò ostendatur pro Plantagine maiore, vt loco proprio ostendimus. profectò caulis cubitalis, & subrubens, Plantagini aquaticę inest ; at vulgari Plantagini non vnicus caulis, sed cauliculi plures insunt, in terram inclinati, quod de minore tradit Dioscorides : locus præterea natalis huic magis conuenit : vulgaris enim Plantago vbique in pratis, & secus vias, & in hortis nascitur : maior autem non nisi in palustribus, & lacunis, seu foueis. Ex Plinio quoque certius idem colligere licet : inquit enim de maiore Plantagine foliis laterum modo inclusa, quę ; quia septena sunt, quidam eam Heptapleuron vocauerunt ; caulis cubitalis, & Napi similis : nascitur in humidis ; At quę similitudo Napi seu Sinapis cum caule vulgaris Plantaginis?

Quædam

Quædam in paruis lacunis Pisanis reperitur, palmum alta: foliolis secundum proportionem minoribus: seminibus maioribus, paucioribus;

C A P. XVI.

BARBA sylvana à recentioribus Medicis vocatur inter Plantagine aquaticas: hæc non nisi in aquis nascitur, folia attollens super aquas, similia Plantagini aquaticæ, sed binæ appendices adiunctæ sunt, deorsum spectantes, ac prælongæ, instar barbæ bifurcatæ, ut totum folium in tres acutos angulos desinat, veluti sagitta, unde quidam Sagittam vocant: folij pediculus longus est, crassus, & triangulus ab radice: caulis crassus, ac nudus, non altus, ternis per intervalla ramulis, brevibus, ac simplicibus, in quibus flores Plantaginis aquaticæ latiores: capitula crassa veluti fructus Arbuti, similiter aspera, viridia: seminibus exiguis, undique circumstantibus, ut in Ranunculo. In libello qui inscribitur de Dinamidiis inter spurios Galeni, scribitur de Barba sylvana: eius radices in vino coctas ad conceptionem facere, si earum libra una coquatur in vini optimi phialis novem, donec dimidium absumat, eique percolato addantur mellis phialæ duæ, & pulveris Cimini uncia una, ac simul parum ferueant: huius autem decocti bibat mulier in tempore menstrui per quinque dies, mane ieiuna singulas phialas: vespere autem in decoctione eiusdem herbæ sedeat, diuque calefiat: deinceps viro coheat, statim enim concipiet: eandem epilepticis auxilio esse similiter in vino decoctam & potam: Centineruiam quoque appellari.

C A P. XVII.

BUTOMVS in aquis palustribus nascitur: foliis ab radice in multam longitudinem porrectis, ut Cyperi: dorso acuto: caule bicubitali, nudo, ac simplici, cui rotunditas, ac leuor inoffensissimus inest: in cacumine umbella, ac flores subrubentes, quales Mali Persici: semina inutilia, folliculis similia: radix partem quamdam teneram habet, & candidam, gustui non ingratham, figura pedis, à qua radiculae fibrosæ descendunt. Theophrastus inquit Butomus in omnibus fluminibus, ac stagnis nascitur: foliis angulosis, & canaliculatis, ut Harundinis: caulis peculiarem quamdam æqualitatem sortitus est: fructus niger, magnitudine siccæ proximus: femina sterilis est ad nexus vitilis: mas inutilis, utroque loco provenit terra & aqua: pars tenera ab radicibus proxima est, quam pueri potissime mandunt.

CAP. XVIII.

FRAGARIA vulgò appellatur herba, in syluis nascens, locis vmbrosis: folia fert terna in singulis pediculis, Rubo minora, venosa, hirsuta, & in ambitu serrata: cauliculum fert vere, palmi altitudine, ramosum, & hirsutum: flosculos Ranúculo minores, cãdidos: fructum Rubo similem, ex minoribus acinis constantem, rubentẽ in maturitate, atque odoratum, sapore vinoso, gustui gratissimo, Fraga vulgò appellantur, differentiẽ paucã in figura & magnitudine: nam quẽdam rotunda sunt, vt Arbuti fructus, quãdam oblonga. Quoddam genus in Alpibus Bargeis visum est bis in anno fructificans, vere scilicet & autumno, eius fructus modice compressus & striatus est, sapore Rubi Idẽi: æstate postquam fructum perfererint, alios cauliculos ferunt, tenues, ac simplices, quorum cacumina ad terram inclinata radicant & folia producant: quo modo veluti sobole propagantur. expetuntur in cibis Fraga, quorum gratia & coluntur in hortis, refrigerant & humectant, Picrocholis conueniunt & siticulosi, sed copiosiore cibo caput tentant & inebriant: eorum succus incipientibus inflammationibus commodus, præcipue gutturis: vetustate vires acquirit, efficaces ad oculorum suffusiones, & ad faciei vlcera: aqua ex fructibus maturis distillata bibitur ad sanguinem contemperandum iis, qui scabie laborant & lepra: Iceinori calfacto medetur: ad morbum Regium: renũ calculos; menstrua quoque prouocat: herba astringenti sapore constat, & subamaro ad calculum vtilissima, & lienosis, hepaticisque. Plinius Fraga tantum meminit inter cibos in Italia: Meminerunt & Poetę Latini. Non autem idem est, quod apud Serapionem Fragre vocatur, fructus Ciceri similis, extra rubens, interius niger, qui odore halitum oris commendat, temperamento calido. Apud Theophrastum Chamębatos, idest HumiRubus vocatur. inquit enim Rubi genera maximo inter se discrimine distant; quod quãdam erecta, excelsaque; quãdam prope à terra protinusque deorsum vergens, cumque se terrę coniunxerit, radicã rursum, quẽm HumiRubum quidam appellant. reliqua Rubi genera diximus inter frutices. Dioscorides inter genera Pentaphylli intelligit, vt mox patebit.

CAP. XIX.

QVINQVEPOLIVM passim reperitur iuxta vias, & prope mæcerias: foliis in longo pediculo quinis, minoribus Fragaria: cauliculos fert humi repentes, geniculatos: ex singulis geniculis folium, & ramulum simplicem attollit: in cuius cacumine flos aurei coloris,

coloris, Ranunculo maior continetur: capitulum exiguum, minutis seminibus absque pericarpio, protegitur acetabulo florem tegente: postquam semen perfecit, radicat in singulis geniculis, vt Fragaria, non particulatim vt illa, sed simul in omnibus: radice singulari nititur, tenui, & subrubente, quæ gustu astringit. Dioscorides Pentaphyllon vocat: ramulos habet inquit festucarum similitudine tenues, dodrantales, in quibus semen: folia Menthæ similia quina singulis pediculis, raro plura, in ambitu ferrata: florem pallidum, album, aureum: nascitur in riguis, & iuxta aquæductus: radice subrubra, oblonga, paulo crassiore quam Veratri nigri, quæ plurimis pollet remediis. ex his verbis videtur Dioscorides non vnicum genus Pentaphylli indicare, sed plura, florum colore differentia: Forte & numero foliorum, cum dicat, raro plura, quasi & pauciora reperiantur: hoc modo dicemus Fragariam inter Pentaphylla flore albo intelligi, & quæ septenis constant foliis; flore pallido, de quibus mox dicemus: nam, quæ descripta est, quinque foliis flore aureo constat. Hanc sententiam comprobatur Plinius, cum inquit: Quinquefolium nulli ignotum est, cum etiam Fraga gignendo commèdetur: nam illud verbum etiam, significat non omne Quinquefolium Fragam gignere. Theophrastus Pentaphyllon, & Pentapetes appellari tradit: eius radix, cum effoditur, rubra est, inarescens vero nigrescit atque quadratur: habet folium Vitis, sed pusillum, & colore simile: & augetur, & definit simul cum Vite: folia omnia quinque; vnde & nomen: caulis humi serpit tenuis, & crebris internodiis; eadem Plinius scribit.

C A P. X X.

QUOD septena in singulis pediculis folia gerit in hoc genere, Hermolaus Barbarus Heptaphyllon appellat: plures eius differentiarum: differunt à Quinquefolio, & Fragaria, non solum foliorum numero, qui inconstans in his est in eadem planta, modo ternis, modo quinis, modo senis, & vt plurimum septenis existentibus: sed etiam ramulorum rectitudine: non enim serpunt, licet aliquando procumbant in terram, neque radican in geniculis. Vnum ex his caulibus recto constat, cubitali, paucis in cacumine ramis: folia longiora fert quam Quinquefolium: in summis ramis flores fert luteos, & capitula, vt Pentaphyllon; radicem quoque similem: oritur in asperis. Alterum in montibus humile, palmi altitudine: floribus candidis.

C A P. X X I.

TORMENTILLA vulgò appellatur multis ramulis fruticans ab eadem radice, tenuibus, dodrantali longitudine, ad latera fusis : folia fert sine pediculo, herentia cauliculis, minuta, & magis incisa, quam alterum Heptaphyllon : flosculos fert paruos, pallidos : radicem pollicis crassitudine, breuem, intortam, tuberosam, rubram, valde astringentem : oritur in montibus : quidam Bistortam appellant ; quia radix bis intorquetur vt ea, quæ priuatim Bistorta dicitur. Altera illi similis tantum distat foliorum candore in aduersa parte. Recentiores Tormentillæ radicem prædicant efficacissimam ad pestem, & venena ; repugnat enim putredini malignæ, temperamento frigido & sicco, & robur addit astringente : expellit quoque per sudorem, ob tenuem quâdam substantiam admixtam. exhibent pulueris eius drachmam vnam, cum aqua acetosæ, aut cum vino, si febris non vrgeat. paratur & aqua distillata ex tota planta cum radice collecta post diem decimam quintam Augusti, & ante diem octauam Septembris : sed ob succi paucitatem maceranda prius per noctem in vino concisa, & confusa, deinde leui igne distillanda : propinatur & decocta in vino. sunt qui puluerem radiceis cum Theriaca æqua portione misceant, diluantque cum aquæ eiusdem vnciis tribus addita aceti sexquincia : hûc potum calidum exhibent correptis à peste statim post venæ sectionem, vt sudore abortu liberentur : repetunt potionem postera die. Eadem radix pollet ad dysenteriam, & ad omnem fluxum, & sanguinem profluentem ex vulneribus, aut naribus : iuuat & in disuria : custodit conceptum, si mulier decoctam in vino bibat, & inferiori vëtri illinatur. mædetur & omnibus febribus diuturnis robur addêdo omnibus visceribus ; tãdem facultates, quas Dioscorides Pêtaphyllo tribuit, recentiores de Tormentilla prædicant, ac multo efficaciore.

C A P. X X I I.

SANICULA vulgò appellatur herba in Alpibus, frequens in syluis : folijs quinquepartito diuisis, latioribus quam Quinquefolij. & in extremo laciniatis, vt in Vite, leuibus, ac splendentibus : capitem fert rectum, cubitalem, paruis in cacumine ramulis, veluti umbellam constituentibus : flosculos candicantes, aut rubentes : capitula hirsuta, exigua : radices fibrosas : sapor toti herbæ astringens, & subamarus. recentiores temperamentum eius statuunt calidum & siccum in secundo ordine : laudant ad vulnera in potu inter præcipuas herbas vulnerarias, vt Symphitum : nam conglutinat & sanguinem concretum dissoluit : ab

inflammatione defendit: exhibetur herbæ pulvis, aut decoctio, aut aqua distillata, aut succus: habet quoque vim leuiter purgandi: abstergit enim ventriculum & intestina à viscosis humoribus, si cū melle & Glycyrizę succo in vino exhibeatur eius pulvis, aut sola decoctio in mulla: tumores externos reprimi imponitur tum in homine, tum in iumentis.

C A P. X X I I I.

PO**TENTILLA** à recentioribus vocatur herba, frequens in Germania circa semitas, & loca aquosa, potissimum iuxta flumina: foliis ab radice in terra stratis, figura Agrimonie, minus hirsutis, candidioribus; foliorum sectionibus tenuioribus maxime Quinquefolium referentibus: cauliculos nudos spargit, in terram repentes: qui more Fragarię radican in summo, defixi in terram, ac folia gerunt: quo modo propagatur: alium cauliculum inter folia attollit simplicem, qui in summo florem sustinet Quinquefolij, & fructum similem grandiusculum: radix Quinquefolio similis, exterius ruffa, interius alba: tota planta astringit: glutinat vulnera: & vlcera exedentia compefcit: oculorum fluxionibus, & puncturis prodest: sistit fluxus sanguinis, & alui profluvia: datur & ad distillationes, coxendicis, & articularum.

C A P. X X I I I I.

AL**CHIMILLA** vulgò appellatur, & Pes Leonis, herbula in pratis Alpium frequens; foliis rotundis, figura Maluę, minoribus; hirsutis, & circumseratis, angulis exeuntibus, effigie Leonis pedis: cauliculos spargit tenues, dodrantaes, ramosos, paucis foliis: in cacuminibus flosculos exiles, numerosos, herbaceos: radicem subrubram, digiti crassitudine, villosam, gustu acerbo. Alterum genus breuius: foliis minoribus in quinque foliola partitis, figura Oleę, colore argenteo in inferna parte, superne viridi: Stellaria à quibusdam vocatur ab Stellę figuram, quam folia referunt: in cæteris similis Alchimille, & sapore simili, ac viribus. Laudant Alchimillam ad glutinanda vulnera, tum externa, tum interna, decocto eius poto, & ablutis vlceribus: idem præstat aqua eius stillatitia: nam calorem extinguit, & ab inflammatione defendit, & sanguinem sistit: sanat & puerorum ramices: sistit alba mulierum profluvia: facitque ad conceptionem, superfluas humiditates siccando: mammas duriores reddit: si ea foueantur: succus eius potus comitialibus subuenit. Dioscorides Leontopodium vocat, id est Pedem Leonis: inquit enim: herbula est duorum digitorum, foliola habens angusta, robusta, digitorum quatuor aut trium longitudine, hirsu-

ta, versus radicem lanosiora, & subcandida: in cacuminibus caulium capitula veluti attrita, in quibus flores lutei: fructus autem eius incomprehensibilis est ob lanuginem circumdantem: radix parua subest: tradunt hanc vtilem esse ad amatoria: discutit tubercula. hæc descriptio pulchre quadrat Stellariz: sed longitudo quatuor digitorum, aut trium non videtur posse ascribi foliis, cum herbula tradatur duorum digitorum longitudine; sed potius è conuerso legendum, vt transposita sint ea verba: in ceteris nihil est, quod repugnet: foliola scilicet angusta, interne lanuginosiora, & candida: capitula in tenuissimas partes attrita, vt semen vix conspici possit inter lanuginosam substantiam: de flore quidam legunt Melanon, id est nigrum, non Melinon, id est luteum. est autem eius flos ex luteo in herbaceum tendens. Plinius de Leontopodio inquit: eius radix aluum sistit, purgatque bilem ex aqua mulsâ addito pondere denariorum duum: nascitur in campestri, & gracili solo: semen eius potum Lymphatica somnia facere dicitur.

C A P. X X V.

PEs Columbinus vulgò appellatus, & quæ illi affinia sunt inter Gerania numerantur: hæc parum à Maluis recedunt; nam semina quidem in circuitu iuxta medium modiolum ferunt, vt Maluæ, sed nequaquam facta, pauciora numero, ad summum sex, subrotunda: modiolus præterea medius in longitudinem porrectus est instar rostri aut acis: vnde à Gruino rostro nomen sumpserunt, Dehiscunt seminum alueoli ab inferiori parte abscedentes, & ad rostri verticem contracti, interim eiaculato semine: omnia sapore acerbo constant, præcipue radix. harum duæ passim in ruderibus nascuntur: tenuibus cauliculis, infirmis, dodrantalibus: foliis rotundis, longe minoribus Maluæ, frequentibus scissuris, modò breuioribus, modò profundioribus: flosculos ferunt subrubentes, paruos, capitula parua, breui rostro; radix tenuis, subrubra. Tertia ramos multos fert prope cubitales, humi iacentes, hirsutiores: folia candicantia, nequaquam scissa, Altheæ similia, minora: rostrum longiorem, tenuioremque: Dioscorides has omnes videtur intelligere sub nomine Geranij secundo loco descripti his verbis. Geranium alterum caulibus minutis constat, pilosis, sexquipedalibus: foliis Maluæ, in summis alis capitula gruum sursum spectantia insunt cum suis rostris, aut veluti canini dentes: nullius in medicina vsus. Canini autem dentes vt breuioribus, conueniunt prioribus descriptis; Gruum autem rostra tertiæ. de priori Geranio tamquam longe diuerso alibi à nobis agitur. Plinius ex Græcorum sententia describit: foliis paulo candidioribus quam Maluæ: cauliculis tenuioribus, pilosisque,

que, ramosam, & interuallis binum palmorum, & in his foliis : inter que in cacuminibus capitula sunt Grauum . hæc descriptio tertiæ superius à me descriptæ magis congruit .

C A P. X X V I.

D VAB aliæ Pedis Columbini nomine à recentioribus intelliguntur in syluis nascentes, rostris longis, & crassis : floribus amplioribus, quasi Leucoij, subrubentibus : folia alteri in tres angulos definiunt, Hederæ figura, latioraq; sunt : alteri rotunda, & diuisa in multas partes : radix vtrique digiti crassitudine breuis, & hirsuta, colore rubro, acerbi saporis : vtuntur ad interna vulnera .

C A P. X X V I I.

B ALSAMINA in hoc genere vulgò appellatur ; quia Balsami loco vulneribus glutinandis sit efficax , quam nos æquiocationis tollendæ gratia Geranium Balsaminum vocamus : in syluis nascitur maior, quam Pes columbinus : foliis latioribus , rotundis , & multo partito diuisis : floribus ex purpureo ad cæruleum vergentibus : rostris prælongis ; radice quoque simili .

C A P. X X V I I I.

R VBERTIANA vulgò appellatur herba tota rubra : cauliculis infirmis, incuruis, geniculis crassis ; foliis veluti in ramos digestis, diuisura Apij : radix tenuis , ac veluti capillaris : flosculos fert puniceos, & capitula parua, breuibus rostris : præcipua in sistendo sanguine : oritur in macetiis prope aqueductus, reperitur & huic similis breuior, ac minus rubens, foliis viridibus . Dioscorides inter Siderites tertio loco describit his verbis . Sideritim aliam esse tradunt, quam Crateuas Heracleam vocat, in macetiis & vineis nascentem : foliis ab vna radice multis, Coriandro similibus ; circa cauliculos dodrantaes, læues, teneros, subcandidos, atque subrubicundos : flore puniceo, gustanti amaro, & lento : huius ea vis est, vt vulnere imposita quamuis recenti sanguinem supprimat .

C A P. X X I X.

A CVS muscata vulgò appellatur herba, in incultis nascens : ramis humi stratis folia insunt in vno pediculo multa , vtroque latere disposita, Pimpinellæ modo tenuiter scissa, hirsuta, Moscum odoratum

ratum redolentia: flosculos, fert candidantes, in longo pediculo multos, & capitula cum rostris longissimis instar pectinis, quo lanæ extricantur. Plinius Veneris Pectinem appellari tradit à similitudine pectinum, cuius radix cum Malua tusa omnia corpori infixæ extrahit.

C A P. X X X.

MALVA passim in ruderibus nascitur, læto solo, plures ab eadem radice caules fundens, non in rectum, sed ad latera, rotundos, crassos, ramosos: foliis ex longo pediculo rotundis, volę manus latitudine, in ambitu modice sinuatis, quinquepartito, mollibus subnigris: flores in alis foliorum fert, calathi figura, foliatis, subrubentes, aut candidos: fructum ex septem aut octo seminibus constantem, loculis inuicem commissis iuxta medium modiolum, vt eo abscedente relinquatur figura globoli in medio perforati: abscedunt & oculi ab se inuicem, cum perfecte sicci sunt; in quibus semina singula depressa continentur, colore nigro, aut cinereo: radix in multam longitudinem descendit, non sine ramis, substantia neruosa, quæ & neri possit, ac tæxiad lintea, quas Renfas vocant in Britannia: est quoque apta ad dentifricia, si cum sale & à lumine coquatur in vino, sicceturque. Flores saccharo conditi ad renū & vesicę erosiones optimi sunt. Alterum genus in hortis feritur, vulgò Maluone: caule simplici, & recto, altissimo instar hastę, foliis hirsutioribus, amplioribusque: flores fert amplitudine Rosę, numerosis foliis constantes, rubentes, vel purpurę saturatę colore, vel candidos, in odoros: huius caulis, quamuis fere arboreus, annuus tamen est, vere exoriens ex semine: fructus quoque maior digestus in multo plures loculos, quam Malua vulgaris. Dioscorides Maluam satiuam recenset inter olera, Malachen vocans, longe aptiorem esui quam syluestrem: sed neutram describit, tamquam notissimam. Ex Theophrasto colligimus id, quod apud nos feritur, satiuum genus fuisse apud antiquos: inquit enim: Malua cultu arborefcit mensibus sex aut septem, hastę crassitudine & longitudine grandescens, vt vsus baculi præster, longiori tempore magis increfcit. alibi de Malua inquit: annuo caule constat, inter olera, non nisi cocta māditur. de syluestri inquit à Medicis Althæam vocari: Theodorius Hibiscum vocat, de qua nos paulo mox dicemus. sed apud Plinium non vnum satiuum genus, sed duo esse traduntur, totidemque syluestris: amplitudine folij discernuntur: maiorem Gręci Malopem vocant in satiuis: alteram ab emolliendo ventre dictam putant Malachen. è syluestribus, cui grande folium, & radices albę, Althęa vocatur ab excellentia effectus, à quibusdam Aristalthęa: reliquum genus syluestris non describit. Ex his colligere licet nostram vulgarem Maluam, quamuis non colatur

colatur apud nos, in genere tamen domesticæ apud antiquos extitisse : utebantur enim in cibis sanitatis gratia, ubi alius valde sicca esset ex multo oleo parata, & hodie quidam tenella eius germina asparagorum more parant cibum non ingratum : flores quoque eius inter acetaria assumunt. Alterum vero genus, quod spectaculi potius gratia feritur in hortis, Malopen esse apud Plinium, quam videtur intelligere, cum alibi de Malua loquens inquit: in Arabia tradunt authores Maluas septimo mense arborescere, baculorum usum præbere ex templo. assumpta enim hæc sunt ex Theophrasto, de ea, quæ cultu arborescit.

C A P. X X X I.

SYLVESTRES Maluas multas habemus; quarum una in pratis & palustribus nascitur, Vismaluam appellant, quasi Maluam viscidam: Quinque aut sex ab eadem radice caules rectos attollit, simplices, bicubitales; foliis candidis, molli lanugine obsitis, oblongioribus Malua, ac minus sinuatis: flores fert circa summas virgas, ex candido modice subrubentes: fructum Maluæ: radices crassas, in longos ramos diductas, candidas, quæ in aqua decoctæ viscosum mucchum reddunt, medicis valde utilem. Dioscorides Althæam vocari tradit; quia plurimis pollet remediis: Aliis Hibiscum in sylvestrium Maluarum genere, cui folia inquit ut Cyclamino rotunda, lanugine canescunt: flore roseo: bicubitali caule: radice lenta intus alba, qua addensari aquam constat, si trita addatur sub diuo. Theophrastus de Hibisci radice idem testatur. constat inquit folio Maluæ, maiori tamen, pilosiorique: caulibus mollibus; flore Mellino; fructu Maluæ; radice fibrosa, alba: caulibus gustu Maluæ constat. vsus ad rupta, & tusses in vino dulci, & ad ulcera in oleo. At color floris melinus, idest flauus, adhuc non visus est, nisi alia accipiamus, quam circumferunt pro Althæa Theophrasti, flore quidem luteo; at neque fructus Maluæ, neque plures caules fert, neque ea vis radici inest, ut sua muccosa substantia aquam congelet. Reperitur & altera caule altiori, fere ad Malopen accedens: folio Althææ candidante: flore roseo, specioso.

C A P. X X X I I.

QVAEDAM arborescens; non enim annuo caule constat, ut ceteræ, sed multis annis viuit: caudice crassitudine brachij ramoso, altitudine quatuor cubitorum: foliis Maluæ, magis lanuginosis, grandioribus: flore, & fructu eodem. Galenus Anadendromalachen vocat, in genere Maluarum efficacissimam in digerendo:

appellatur etiam inquit Althæa. Plinius inquit: sed & arbor est Malua in Mauritania Lixi oppidi æstuario, vbi Hesperidum horti fuisse produntur: ipsa altitudinis pedes viginti, crassitudinis, quam circumplecti nemo possit.

C A P. X X X I I I.

ALCÆA in limitibus agrorum nascitur: caulibus subasperis, ex rubro nigricantibus, ramosisque: folia fert angustiora, quam Althæa, & minus candicantia quasi tripartito diuisa, media parte producta in acutum: flos longo pediculo insidet, paulo latior Malua: semen paruum, Maluæ simile. Dioscorides inquit: Alcea syluestrium Maluarum generi ascribitur: folia habet diuisa, Verbenacæ modo: caules tres, aut quatuor, cortice Cannabino vestitos: florem Rosæ similem, paruum: radices albas, latas, quinque, aut sex, vt plurimum cubitales. Plinius fere eadem ad verbum scribit: nascitur inquit, pingui solo, nec sicco.

C A P. X X X I I I I.

ALCÆA altera virgas fert simplices, non rectas, vt Althæa; sed in latera tendentes, vt Malua, cortice aspero: foliis quinquepartito diuisis, ac serratis, quasi Cannabis: flores fert, & semen Maluæ, longioribus pediculis: radicem longam, ramosamque. Quamuis huic plantæ satis conueniat Alcææ descriptio apud Dioscoridem & Plinium, magis tamen videtur conuenire Cannabis syluestris, vt ex descriptione patet apud Dioscoridem: inquit enim Cannabis syluestris virgas fert Althææ similes, nigriores, asperiores, ac minores, altitudine cubitali, foliis similibus satiuæ, asperioribus, ac nigrioribus: flores fert subrubentes, Lychnidi similes: semen autem, & radicem Althææ. Plinius inquit: Cannabis in syluis primum nata est, nigriore folio, & asperiore (quod videtur desumptum à Dioscoride) impromiscue tamen de viribus eius loquens, cum inquit, tanta vis eius est, vt aquæ infusa congelare eam dicatur, intelligit syluestrem, vt potest facie, ac viribus Althææ similem. Alibi cum differentiâs Cannabis recenset inquit: Rosea agri Sabini arborum altitudinem æquat: significat quamdam Malope similem, sed foliis amplius scissis. extat quædam parua in syluis; foliis Geranijs, modo scissis; flosculis & seminibus Maluæ, quæ ad Cannabim syluestrem reduci potest.

LINUM feritur in aruis, herba ab eadem radice multos cauliculos rotundos ferens, vix cubitum æquantes: frequentibus foliis, angustis, & oblongis: caetumibus ramuli breues funduntur, quibus summis flores sustinentur calathi effigie, foliati, colore cæruleo, & vascula membranacea rotunda. Ciceris magnitudine: in quibus semina decem continentur loculis in circuitu propriis distincta, depressa, in angulum acutum desinentia exterius, qua' conspiciat, superficie valde læui, mellei coloris: hæc madefacta humore mucosum fundunt, quam Muscilaginem vocant: ex eisdem exprimitur oleum in pleuritide optimum, si sumatur in potu: surculi exsiccati cortice fibroso, ac valde robusto integuntur, qui maceratus & contusus pectitur, netur, textiturque ad lintea. Quoddam tylectre breuius: flosculis luteis: capitulo exiguo. Dioscorides de Lini semine agit, vt pote utili in medicinis. Plinius ipsum Linum inter ea, quæ ad hominum vsum nascuntur, tamquam admirabile extollit: cum ex eo vela excogitata sint, nauibus onustis tam celeri cursu vehendis, vt videatur nobis stantibus vi herbæ non solum Aegyptus Italiæ admoueri, sed & orbis terrarum vltro, citroque portari. Nascitur id ex paruo semine, & gracili caule, non alte à terra attollitur; feritur sabulosis locis maximè, vnoque sulco: nec magis festinat aliud, vere satum ætate vellitur, neque id viribus suis nequitur, sed passum tusumque & in mollitiem lanæ coactum: præstat fili neruositate, tenuitate, candore, & cui lanugo nulla. differentię autem huiusmodi apud Plinium abunde leguntur cum regionibus, in quibus nascitur, & industria.

DRAGONE vulgò dicitur ab aliquibus Targone, suffrutex qui in hortis feritur pro oleo: feritur autem ramis, quoniam semen infecundum est. Fama est ortum primo ex Lini semine in Cæpa incluso, aut Rhaphanis, aut Scylla; ideo saporem non absimilem Cæpe inesse, & Lini folia: caules fert rotundos, altitudine duorum dodrantum, ramosos, in quibus folia sunt Lino maiora, carnosioraque, sapore acri; ideo placent tenella germina cruda, præcipue cum Lactuca æstata ex oleo & aceto: flosculos fert inter folia paruos, similes Artemisiæ vulgari. Forte apud Auicennam fuerit Tarcon; vnde vulgare nomen deslexum videtur, de quo inquit notum esse: quidam dixerunt Pyrethrum radicem esse Altarcon montani: calidum & siccum in secundo, licet sit in eo virtus quædã obstupefaciens: desiccatur humiditates cum quadam refrigeratione; masticatur & tenetur in ore ad vlcera oris: gutturis dolorem excitat: difficilis concoctionis: aufert desiderium Venetis.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS. LIBER QVINTVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

HACTENVS explicata sunt, quæ plura semina, aut nuda, aut propriis folliculis inclusa ferunt: deinceps explicentur, quæ in singulis folliculis, ac pluribus plura ferunt semina, idque aut coniunctis receptaculis, vt Xylon, Bamia, quæ affines sunt Maluç. Oxys, quæ affinis est Geraniis. Cisti genera & Rutæ, Papaneris, Aristolochiæ & alia nonnulla: disunctis autem receptaculis, vt Ellebori genera, & Aconiti, & Semperuiui, & alia quædam omnibus verò flos in sede fructus exoritur: seminum quoque cor inferius in adnexu est: Omnia propè in extremo aut caliditatis, aut frigiditatis constituta sunt, ideo medicamentosa, & fermè deleteria esse animaduersum est incipiamus autem ab iis, quæ in coniunctis receptaculis plura ferunt semina.

CAP. II.

OXYS ab acido sapore dicta, vulgò autem Alleluia, herbula est palmum alta, folia ferens terna in singulis pediculis, longis, extremo sinuata, figura cordis, sapore acido: flosculos fert luteos: siliquas sursum spectantes, figura rostri Geraniorû, crassiusculas, ex quinque oculis cõstitutas: peculiare his: nam cum ad maturitatem peruenerunt, vel leui tactu semina expuunt è lateribus in longinquum, siliqua integra permanente, & oculis quam primum coniuuentibus, vt non pateat exitus, quod fit dehiscente quodâ cortice, cartilagineo, candido, qui laret in siliqua: ipsa semina flaua sunt, & aspera. Plinius inquit: Oxys folia terna habet: datur ad stomachum dissolutum: edunt, & qui Entorocelas habent.

C A P . I I I .

G O S S I P I U M , vulgò autem Bambagia, lanugo est candidissima, ac tenuissima, texendis mollissimis linteis commoda : reperitur in fructu Nucis parvæ magnitudine, semina infarciens rotunda, vt Orobi . eius planta cubito altior ; caule simili Maluæ : folia fert angulosa, Vitis modo minora : flores luteos, in medio purpurascens, figura floris Maluæ : fructum barbulis quibusdam florem tegentibus inclusum, qui in quatuor partes dehiscens ostendit lanuginem prædictam : perficitur autumno . Plinius inter genera Lini recenset : superior inquit pars Aegypti in Arabiam vergens gignit fruticem, quem aliqui Gossipium vocant, plures Xylon, & ideo inde facta Xylina . parvulus est, similemque barbatae Nucis : desert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo netur : nec vlla sunt eis in candore, mollitiaque præferenda : vestes inde sacerdotibus Aegypti gratissime . Serapio Cottonem, & Bombacem vocat : tradunt inquit ex arboribus haberi similibus Antiperficis, quarum vita perdurat annis viginti . melius tamen ex eo est novum, & quod habetur ex planta eodem anno sata . quamvis autem author hic arborem tradat esse, non tamen putandum aliud genus Bombacis ostendere, quam id, quod superius descripsi, cum testetur eodem anno, quo sata est, Bombacem ferre, ac magis præferendam : sed apud nos aduentante hyeme pereunt ex toto eius plantæ ob frigoris impatientiam . Forte apud Plinium eadem sunt arbores, quas Gossampinos vocari tradit, fertiliores etiam, in Tylo minore : Iuba circa fruticem lanugines esse tradit, linteaque fieri indicis præstantiora . laudant Arabes foliorum succum ad alui profluvium in pueris : semen ad tussim ad genituram augendam : oleum ex seminibus extractum lentigines & faciei pustulas aridas, lanuginem ad calorem fovendum in vestimentis . hodie sunt, qui lanugine semivista sanguinem supprimunt super imposita .

C A P . I I I I .

N V P E R ex Alexandria semen allatum est, simile semini Gossipij, sed lanugine nulla obvolvente, quo ad Venerem impellendam vti tradunt ; Bamiam Alexandrinam vocant : eo sato prouenit planta Gossipio similis caule foliis, & flore : fructu longiore, effigie parui Citreoli, in acutum fastigiato, colore viridi, subaspero, circa ramos erectos frequenti : intra fructum semina subrotunda, subnigra, quasi Vicie, subaspera, pluribus loculis digesta, septentibus, candidis membranis : feritur aduentante ætate : perficitur in autumno : primis frigoribus perit .

C A P. V.

ARISTOLOCHIAS duo genera apud nos reperiuntur: vna in syluis nascēs, pluribus ab eadem radice cauliculis, simplicibus, infirmis, dodrantalibus, aut paulo longioribus; in quibus folia fere sine pediculo herentia, alternatim, rotunda; florem in alis foliorum fert longum, figura auriculę brutorum, colore purpureo, & quasi nigro: fructum pendulum, figura parui Fici, rotundum, cutaneo cortice viridi; intus semina facta triangulis laterculis similia, fungoso cortice obducta continentur sex ordinibus, membranis tenuibus, intercedentibus: radix subest rotunda, Mali amplitudine, tuberosa, exterius nigra, interiorius buxei coloris, amara, odore medicato. Altera læto solo nascitur in campestribus: Pisis frequens in ruderibus: altiore caule, prope cubitali, crassiorique: folia oblongo pediculo adnexa, maiora, & oblongiora: flores fert ex viridi pallefcentes: fructum oblongiorem, crassioremque: radices tenues, Iunci crassitudine, flauas, & odoratas, in quibus aliqua differentia notata est: nam quædam vnica radice constat, exili; quædam plures spargit; quædam pollicis crassitudine habet tuberosam, inæqualemque, quatuor digitorū longitudine. Dioscorides Aristolochiā appellatā esse tradit; quia puerperis opitulati creditur. tria eius genera tradit: primum rotundæ, quæ fœmina vocatur: foliis Hederaceis cum acrimonia odoratis, subrotundis, mollibus: multis ab vna radice germinibus, sed palmites longi: flores albi, pilei similitudine: quod autem in ipsis rubrum est, graue olent. hæc descriptio videtur indicare duo genera rotundæ esse: vnum flore albo, odoratum; alterum rubro, graueolens. profectò apud nos nec flore albo constat, nec odorata est: sed graueolens, ac flore subnigro; sed forte transposita sunt verba, vt album non flori coniungendum sit, sed palmitibus, vt hoc modo legatur: palmites longi, albi: flores veluti pilei incluso intus rubro, quod graueolet. intelligit autem per palmites longos, & albos, qui intra terram conduuntur ad radicem vsque: nam in profundum latitat radix, à qua palmites exeunt, qui extra terram nequaquam longi sunt. Alterum genus idem Dioscorides longam Aristolochiam, & masculam vocat, & digitalem: folia habet inquit longiora, quam rotunda; ramulos tenaces, dodrantales: florem purpureum, graueolentem, qui cū defloruerit, redditur Piro similis: Radix rotundę quidem in orbem conglobata, Rapo similis; longę autem digiti crassitudine, dodrantis longitudine, ac maiore: vtręque colore intus magna ex parte Buxeo constant; sapore amaro, & graueolentes. hæc descriptio, nequaquam nostris conuenit omni ex parte, vt patet. de tertia inquit: est & tertia longa, quę Clematidis vocatur: ramulos habet te-
nues,

nues, foliis refertos subrotundis, Semperuiui minoris similitudine : flores similes Rutæ : radices longiores, tenues, cortice crasso, & odorato, priuatim ad vnguentorum spissamenta utili. Hæc quoque descriptio nulli ex nostris quadrat, nisi lectio corrigatur. Quidam verbum Aizoon id est Semperuiuum, Afaron legunt : sed quod nam sit paruum Afarum, incertum est : forte & verbum paruum transpositum est : vt legendum sit : foliis refertos, subrotundis, Afari similitudine paruis : at huius modi folia potius nostræ rotundæ conueniunt. præterea relinquitur dubitatio de flore Rutæ : nam in nostra præter colorem luteum, nulla est Rutæ similitudo. dicendum est igitur nostras Aristolochias aliqua ex parte diuersas esse ab iis, quæ describuntur à Dioscoride. Plinius quartum genus addit, quam Pistolochiam vocat : inquit igitur inter nobilissimas Aristolochiæ nomen dedisse grauidæ videntur, quoniam esset ἀρίστη χόρσσις : nostri Malum terræ vocant, & quatuor genera eius seruant : vnum tuberibus radicum : rotundis foliis inter Maluam & Hederam, nigrioribus, pinguioribusque : alterum Masculæ radice longa, quatuor digitorum longitudine, baculi crassitudine : tertium longissimæ tenuitatis, vitis nouellæ, cui sit præcipua vis, quæ Clematis vocatur, ab aliis Cretica : omnes colore Buxeo ; caulibus paruis, flore purpureo : ferunt bacculas paruas, velut Capparis : valent radice tatum. est & quæ Pistolochia vocatur quarti generis tenuior, quam proxime dicta : densis radices capillamentis, lunci plenioris crassitudine ; hanc quidam Polyrrhison cognominant : odor omnium medicatus : sed oblongâ radice, tenuiorique, gratiori ; carnosum enim est corticis, vnguentis quoque Nardinis conueniens : nascuntur pinguibus locis, & campestribus : effodere eas messibus tempestiuum, ita desquamato terreno seruantur. maxime tamen laudatur Pontica, & in quocumque genere ponderosissima, quæque medicinis aptior : rotunda contra serpentes : oblonga in summa gloria est etiam modo à conceptu admota vuluis in carne bubula mares figurat : vt traditur. Piscatores Campaniæ radicem eam, quæ rotunda est, venenum terræ vocant, coramque nobis contusam immixta calce in mari sparsere, aduolant pisces cupiditate mira, statimque exanimati fluitant. Quæ Polyrrhizos cognominatur conuulsis, contusis ex alto præcipitatis ; radice pota ex aqua utilissima esse traditur. semine pleuriticis, & nervos confirmare, exalfacere. eadem Satyrion est. hæcenus Plinius. ex his colligo nostram Aristolochiam secundo loco descriptam, cui multæ sunt radiculæ, Pistolochiæ magis conuenire, quam aliis vllis.

C A P. V I.

CAPPARIS Italica feritur in ædificiis ; non enim prouenit nisi in saxo : virgas multas fert ex quodam capite lignoso, simplices, cubitales, & ampliores, lignosas, fragiles, cortice rubro, ac læui ; in quibus folia ex interuallis, spherica, crassa, & fragilia, flores ex alis foliorum exeunt, qui antequam dehiscant, magnitudine lupinorum colliguntur & aceto conditi in cibis expetuntur cum oleo : cum dehiscunt, flos explicatur ex rubro candicans, foliatus, staminibus in medio longis : fructus longo pediculo pendet, tenuior, & oblongior Aristolochia : radix crassi corticis, modice flauescens, graucolens. Aliud genus spinosis ramis constat, peregrinum : feruntur & ex Alexandria Aegypti flores, sale conditi, grandiores nostrate. Dioscorides describit illud genus quod aculeis constat his verbis. Capparis aculeatus frutex est, qui in terra stratus, magis in orbem euagatur : spinas vt Rubus habet in hami modum aduncas : folia Mali cotoneæ, rotunda : fructum Oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promit, quo excusso quoddam glandis oblongæ figura inuenitur, quod apertum grana acinis Punicorum similia ostendit parua, rubicunda : radices lignosas spargit, grandes, numerosasque. tenui plerumque solo, asperisque locis in insulis & iuxta rudera nascitur : caulis & fructus cibi gratia condiuntur. Theophrastus inquit : culturam nullam patitur, natura syluestris ; ideo suauior urbana, ramis aculeigera : folium quoque hispidum fert. Plinius in Aegypto inquit : Capparis firmioris ligni frutex, seminiisque & cibi vulgari, caule quoque vnâ plerumque decerpto. cauenda eius genera peregrina ; siquidem Arabicum pestilens ; Aphricum gingiuis inimicum ; Marmaricum vuluis, & omnium inflationibus : Apulum vomitus facit, stomachum, & aluum mouet : quidam eum Cynosbaton vocant ; alij Opheostaphylen. feritur siccis maxime, area in defossu cauata, ripisque vndique circumstructis lapide, alias euagatur per agros, & cogit solum sterilefcere : floret æstate : viret vsque ad Vergiliarum occasum, sabulosis familiarissimum :

C A P. V I I.

NYPHABA in aquis stagnantibus nascitur, vulgò Nenufarum vocant : radice fungosa, & magna, crassitudine brachij, longitudine aliquando trium cubitorum, frequentibus acetabulis vndique excauata, vnde abscesserunt folia : folia fert pediculo longissimo, æquante gurgitis altitudinem, ab eadem radice multa, ampla, spherica,

ca, ad pediculum sinuata, figura Equini vestigij; vnde quidam Ungulam Caballinam vocant confundentes cum Tussilagine: caules fert nudos, & simplices inter folia, in cacumine sustinentes florem, Rosa ampliolem, qui dehiscit aduentante sole, iterum clauditur eo recedente, aut nubilo: differentia; nam quædam candidum fert, ampliolemque staminibus in medio croceis, cui radix nigra: Altera florem ex toto luteum gerit, ac paulo minorem, radicem vero albam. Fructus vtrique calyci Papaueris similis, multis intus conceptaculis. Dioscorides inquit. Nymphæa nascitur in paludibus, & stagnantibus aquis: foliis Fabæ Aegyptiæ, minoribus, & longioribus, aliis in summa aqua, aliis demersis, pluribus ab eadem radice procedentibus: flore Lilio simili albo, & in medio crocos habente: cum defloruerit, extuberat, vt rotundum Malum, aut Papaueris caput: nigro semine, denso, & lato, lenti gustus: caulis est læuis, niger, minime crassus, Aegyptiæ Fabæ proximus: radix nigra, scabra, clauæ similis, quæ autumno secatur. Nymphææ nomen sibi vindicasse videtur; quoniam aquosa amet: Est & altera, cuius flos Blephara dicitur: foliis antedictæ: radice alba, scabra: flore luteo, nitente, Rosæ simili. Theophrastus de Nymphæa inquit: radicem dulcẽm habet: nasci in lacustribus solet: Beoti Madoniam vocant: fructumque mandunt: gerit folia super aquam ampla, quæ imposita plagis trita sanguinem sistere traduntur: utilis & ad intestinorum difficultates epota. Plinius inquit: Nymphæa nata traditur à Nympha Zelotypia, erga Herculem mortua, quare Heraclion vocant aliqui, alij Rhopalon, à radice clauæ simili: ideoque eos, qui libant eam duodecim diebus, coitu genituraque priuari: nascitur in aquosis: foliis magnis in summa aqua, & aliis ex radice prodeuntibus: flore Lilio simili, & cum defloruerit, capiti Papaueris: in caule secatur in autumno: radix nigra in sole siccatur: aduersatur aluinis. Est & alia Nymphæa in Thessalia amne Peneo: radice alba: capite luteo, Rosæ magnitudine. Hęc Plinius. Quædam parua Nymphæa in aquis breuioribus nascitur: folio Afari: flosculo candicante, sub purpureo, qui ex tribus foliolis constat, simillimus Plantaginis aquaticæ: capitulum fert, vt Papauer Erraticum septis sex distinctum.

C A P. V I I I.

LOTVS AEGYPTIA ex hoc genere videtur esse, quamuis apud nos visa nequaquam sit: describit pulcherrime Theophrastus in hunc modum: qui Lotus vocatur, planis parte maxima prouenit, cum rura inundantur: huic natura caulis, similis Fabæ AEGYPTIÆ, & fructus eodem modo, verum minores, gracilioresque: nascitur fructus in capite, modo, quo in Faba: flos candidus Liliis foliorum angustia pro-

rimus: multi, ac densi promiscui exeunt, sole occidente se comprimunt; caputque integunt: ad ortum aperiuntur, & super aquam assurgunt, idque facit, dum caput perficiatur, floresque desluant: capitis magnitudo, quanta Papaueris maximi, & percingitur incisuris, non alio modo, quam Papauer: nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui Milio non absimilis est. in Eufrate caput floresque mergi referunt, atque descendere vsque in medias noctes, tantumque abire in altum, vt ne dimissa quidem manu capere liceat: diluculo deinde redire, & ad diem magis sole Oriente iam extra vndas emergere, floremque patefacere, quo patefacto amplius insurgere, vt plane ab aqua absit altē. Aegypti capita ipsa aceruis putrefaciunt, cumque tegumenta putruerint, in flumine lauando separant, fructum & siccentes pimentesque panem faciunt, eoque cibo vtuntur: radix Loti Corsium appellata, rotunda est; Cotonei Mali amplitudine, cortice nigro, quali nux Castanea tegitur: corpus internum candidum: elixum assumque in speciem albuminis vertitur, gratum cibis: manditur etiam crudū, sed gratius decoctum, seu aqua, seu pruna. Dioscorides eamdem historiam fere ad verbum, sed breuius perstringit: at nullas facultates affert, praeterquam vsum in cibis, vt Theophrastus. Athenus Lotum hunc, non videtur distinxisse a Faba Aegyptiæ: cum inquit: nascitur in ciboriis flos, qui coronis est aptus: hunc Aegyptij Lotum solent nominare, at mei Maris dominantes Nauitæ Melilotum, a quo coronæ Meliloticæ, odoriferae admodum, & aestatis tempore refrigerantes, quasi Melilotus sit Loti Aegyptiæ flos: Aliud tamen est Melilotum apud Dioscoridem & Plinium, de quo alibi sermo est.

PAPAVER herba est, semine tantum singulis annis proueniens: caule recto, bis cubitali, ramis quoque rectis: folia in sunt subcandida, leuia, palmari longitudine, varie scissa, & inequaliter: florē gerit cacuminibus, calyce cutaneo inclusum, antequam dehiscat, inclinatum ad tertiam: erigitur postea dehiscens in quaternā folia, lata, & rotunda, amplitudine magnæ Rosæ, nunc candida, nunc purpurea, nunc rosea, nunc simbrata, crasse mōdō, nunc multiplici numero densa, at sine odore: caput praeterea gerit amplitudine Mali rotundum, nunc oblongius, nunc depressius: operculo quodam stellatum superposito: intus conceptacula decem & vsque ad quindecim, cartilagineis septis distincta, numero semine, ac minutissimo; septis insidente his quidem candido, his autem nigro: candidum gustui gratum in magno capite, & oblongo prouenit, & flore candido, quod innoxie sumitur ad somnū conciliandum: reliqua in gratiora sunt, & efficaciora: succus emanat

lacteus inciso caule & capitulis, copiosior & efficacior in nigris, qui con-
 crescens nigrescit appellaturque Opium, præcipuum medicamentum
 ad soporem inducendum & obtupefaciendum, sumptum erui magni-
 tudine: si amplius deuoretur lethargicos affectus inducit, & mortem.
 At mirum Turcas hodie frequenti vsu assumere Opij drachmam vnam,
 & amplius innoxie; nec tamen soporem inferre, sed animi alacritatem &
 ferociam, ideo pugnaturi præsumunt: nam eo veluti inebriantur. Scri-
 tur apud nos candidum: nigri generis sponte oritur quoddam capite
 paruo in rudibus: ex Hispania semina diuersa nigri allata sunt, quæ
 pulchritudinis gratia in hortis seruntur: Opium tamen apud nos nequa
 quam colligitur, sed aliunde allatum venditur inter merces exteras.
 Dioscorides Papauer satium vocat id, cui capitulum est longum, & se-
 men candidum, quod in panes densatur in vsu sanorum: eo etiam ex
 melle pro Sesama vtuntur. Sylvestre autem inquit caput habet depres-
 sum, & semen nigrum: eius scapo succus lacteus emanat. Tertium ge-
 nus syluestrius, & ad medicinas valentius longius prædictis, habens ca-
 lycem oblongum: probatur succus, qui densus, & grauis est odore, mox
 soporem faciens, amarus, qui facile aqua diluitur, albescens cum leuo-
 re, non asper nec grummosus, non ceræ modo coheat, in sole diffunda-
 tur, lucernis accensus puram flammam reddat, extinctus odoris vim con-
 seruet: adulterari enim variis mixturis solet. colligitur sincerus incisis
 capitibus summa cute tantum ex obliquo, lachryma collecta digeritur
 in pastillos: deterius efficiunt capitibus, ac foliis contusis, expressisque,
 & in orbiculos digestis, quod Meconium vocatur. Theophrastus de
 hoc Papauere loquens inquit: succus inest lacteus: è capite lacti succa-
 tio fieri solet, quod huic foli est peculiare, Plinius tum nigrum, tum can-
 didum inter satia numerat; candidum cuius semen tostum in secunda
 mensa cum melle apud antiquos edebatur; nigrum cuius scapo inciso
 lacteus succus excipitur, cum deflorescit, hora diei sereni, hoc est cum
 Ros in eo exauerit: incidi iubent sub capite & calyce, nec in alio gene-
 re ipsum inciditur caput: succus Papaueris largus densatur, & in pastil-
 los tritus in umbra siccat, non vi soporifera modo, verum si copio-
 sior hauriatur etiam mortifera per somnum, Opion vocant. subiungit
 præterea notas, & adulteria ex Dioscoride.

C A P. X.

PAPAVER Erraticum, quod vulgò Rosolaccium vocant, in aruis
 nascitur: folio nigriore, quam Papaueris, subhirsuto, diuisuris,
 profundioribus, segmentis variis: caule tenue, cubitali: floribus
 puniceis, magnitudine Papaueris: capitulum fert Fabæ magnitudine.

oblongum: semen subnigrum. huius floribus in farinam reductis vtuntur ad dolores lateris in potu: sudorem enim promouet, & dolores sedat: incoctis quoque in oleo latera pleuriticorum fouent: Alterum capitulo constat aspero, oblongiore: flore minori: foliis tenuius incisis. Dioscorides Rhœas Papauer vocat: nomen accepit à flore, qui protinus deciduus est: nascitur in aruis vere cū Hordeo, quo tēpore & decerpitur: folia ei incisa, Origano similia, aut Erucae, aut Cicorio, aut Thymo: maiora & aspera: caulis linceus, rectus, asper, cubitalis: flos puniceus, aliquando & albus, similis Anemonæ syluestri: capitulum oblongum, minus tamen Anemonæ; semen fuluum: radix oblonga, subalbida, crassitudine parui digiti, amara. Theophrastus inter genera Papaueris syluestris describit his verbis. Rhœas vocatum non ab simile est Intubo Erratico; quamobrem in vsum venit cibarium: nascitur in aruis potissimum inter Hordea: florem rubrum fert: caput vnguis pollicaris magnitudine auget: legitur ante Hordei messem, atque viridis etiam purgat inferius; alia vero genera syluestris tum apud Theophrastum, tum apud Dioscoridem alibi explicantur à nobis. Aequiuoce enim Papauera dicuntur, vt quod Corniculatum vocatur, & alterum Spumeum. Plinius hoc quoque inter satiuia Papauera tertium numerat, quamquam alibi medium genus esse velit inter satiuia & syluestria, vt pote quod nisi in aruis esset, sponte nasceretur: Rhœam vocant Græci, id nostri Erraticum, sponte quidem, sed in aruis cum Hordeo maxime nascitur, Erucae simile; cubitali altitudine; flore ruffo, & protinus deciduo; vnde & nomen à Græcis accepit.

C A P. X I.

NIGELLA vulgò dicta nascitur in aruis: cauliculis tenuibus duorum dodrantum longitudine: folia fert ab radice, Ammi similia scilicet digiti longitudine, vtroque latere scissa, tenuius quam Senecio: in caule autem feniculo similia, sed multo breuiora, cacuminibus ramulorum florem gerit cærulei coloris, ex foliis quinque constantem: capitulum folliculari specie, rotundum in quinque cornicula definentem, magnitudine Nucis, intra quod semina septis quinque membranaceis inclusa continentur, atrii coloris, angulosa, & aspera, sapore iucundo, odorata: radix subest parua, colore flauo. Alicubi scribitur, odoratius: tenuiori folliculo, foliis minus incisis. Extat & flore candido ex numerosis foliolis constante: semine multum odorato. Dioscorides Melanthion & Gith vocat, exilibus surculis fruticans, excedens sæpe binos dodrantes: foliis paruis veluti Senecionis, sed multo tenuioribus: capitulum cacumine gerit paruum, vt Papaueris, oblongum, in-

tereur santibus intus membranis; quibus semen includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inspergitur. Plinius optimum esse quam excitatissimi odoris, & quam nigerrimum tradit. Apud Theophrastum non reperio, quamvis Theodorus Nigellam vocet, quod Theophrastus Anthemon appellat. Est & semen longe odoratius, Nigelle simile, colore flauo, quam Nigellam Citrinam vocant: affertur ex Orientalibus inter genera Cardamomi, de qua diximus in Cardamomo.

C A P. X I I.

H A R M E L Constantinopolitanum suffrutex est Rutæ similis, tenuior, duorum dodrantum altitudino; multis ramis, in quibus folia varia; nam quædam sectionibus Rutæ similibus, ac si militer crassis constant, angustioribus tamen, & longioribus: alia tenuius scissa sunt instar Nigellæ: flores in summis ramulis candidi ex quinque foliis constantes in modum stellæ: capitula autem oblonga, Rutæ similia, ex tribus partibus constantia: intus autem semina facta, figura triangula, candicantia, sepris distincta sex: sapor totius plantæ subastringens, & nauseosus, odore ingrato. Huic satis conuenit descriptio Rutæ syluestris apud Dioscoridem, quæ Harmala dicitur; quamuis alia etiam assumatur eo nomine, vt dictum est in Ruta syluestri.

C A P. X I I I.

H E R B A Patris vulgò appellatur, herba in Alpibus locis vmbrosis nascens: vnico ab radice caule, simplici, dodrantali, aut paulo ampliori: quaternis tantum in medio caule foliis, figura Plantaginis, veluti crucem efformantibus: quaternis aliis in cacumine exiguis, in quorum medio fructus est niger, acino vucæ similis, sine flore, sed foliola prædicta vicem floris gerunt: intra fructum semina continentur rotunda, in quatuor conceptaculis: radix subest longa, & tenuis, in capillares particulas dissecta, flauescens. Ferunt semen drachmæ pondere haustum contra veneficia pugnare: quosdam, qui semistulti euaserunt, vel ob veneficia, vel ob longos morbos, viginti diebus hoc solo remedio sanatos.

C A P. X I I I I.

R V T A sponte quidem oritur locis asperis, & in saxo; seritur quoque in hortis ramo; caulem fert lignosum, scabrum: ramos multos virentes, ac læues, in quibus folia ramosa, dissecta in foliola angu-

angusta, & oblonga carnosâ ex viridi quasi cœrulea : flores in summis ramulis pallescentes, breuib. foliolis constantes : capitula rotunda, aspera, dura, in quatuor angulos desinentia : intus semina continentur quaternis conceptaculis : tota odorata est cum grauitate, & uehementia, amaraque. Dioscorides Græce Peganon vocat : satiuam esse & syluestre : satiuam, quæ sub Ficu arbore nascitur, magis in cibos admitti : syluestrem & montanam similem esse satiuæ, acriorem hortensi, & in cibis damnatam. Aliud præterea genus syluestris tradit, quæ Harmala vocatur, & Befasa, de qua nos alibi diximus. Theophrastus de Ruta inquit : caudice vno instar arboris spectatur : perpetue viret : cacuminibus perdurat amissis reliquis : prouenit germine : semine tardè nascitur, ideo surculo ferere eam solent : aspernatur simum : est etiam syluestris. Plinius inquit in præcipuis medicaminibus Ruta est : latiora satiuæ folia, rami fruticosiores : syluestris horrida ad effectum est, & ad omnia acrior.

C A P. X V.

CISTVS in collibus incultis nascitur, valde gracili solo, veluti frutex lignosus ; ramulis prope cubitalibus, ruffis ; foliis rotundis, vt Marrubij, minoribus, nigrioribusque, simili modo crispis, hirsutisque ; gustu acerbis : flores in summis ramulis fert candidos, simillimos paruis Rosis Moscatulis, sed sine odore : capitula carthilaginea, Cicere maiora, intra quæ semina facta continentur, quinque receptaculis distincta. vere, dum floret, alicubi Hypocistidem gignit præsertim, si pluuie præcesserint in collibus Pisani & in liva plurima nascitur. exeunt à radice Cisti germina quædam tenella, quatuor digitorum longitudine, assidue prope verticem crassiora, veluti in rotundum caput extuberantia, supra terram colore flauo, aut croceo : in eo vascula sunt rotunda, figura parui Mali Punici, continentia intus mucosam substantiam perlucidam, sapore valde acerbis. Alterum genus Cisti in arenosis maritimis nascitur ; folio maiusculo, & candidiore : flores puniceos fert, latiores : fructum similem, sed conceptaculis quatuor distinctum, sub hac numquam Hypocistidem repertam scimus. Dioscorides illam quidem fæminam, hanc vero marem vocat ; vtramque his verbis describit. Cistus ramosus frutex est, sed non altus, foliosus, saxosis locis nascens : foliis rotundis, acerbis, hirsutis : flos masculo vt Mali Punice ; fæminæ albet. & paulo inferius : Hypocistis inquit iuxta Cisti radices nascitur, & quæ sequuntur. Plinius Græci inquit vicino vocabulo eum Cisso idest Hædera Ciston vocant, fruticem maiorem Thymo ; foliis Ocymi : duo eius genera : flos masculo rosaceus, fæminæ albet : sub his maxime nascitur Hypocistos.

C A P. X V I.

LADANVM vulgò appellatur frutex, odoramentum, quoddam ferens eodem nomine, altior Cisto; frequens in collibus maritimis, & asperis; foliis angustis, & longis, acuminatis, tactu glutinosi odoratisque: flores fert copiosos, Cisto fœminæ similes, paulo minores: capitula quoque seminis similia, tenuiora; extat quædam latiore folio prope ad Laurum accedens: ex neutro tamen, quod sciam, apud nos Ladanum colligunt, sed hoc ex Oriente aduehitur, substantia in pastillos coacta, odoratos, & nigros, quibus vnguentarij vtuntur. Dioscorides ad Cisti genera reducit Ledon à nonnullis appellatum, qui frutex est simili modo nascens; longioribus foliis, & nigrioribus, quæ verno tempore quiddam contrahunt pingue: foliorum vis astringens, ac eisdem, quos Cistus effectus præbens: fit ex eo, quod Ladanum dicitur, pinguitudine foliorum caprarum villis adhærente, dum depascuntur: inde enim depectunt, & in offas cogunt, & ita recondunt. Alij attractis funiculis insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomerantque in Ladanum. Maxime probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, quod hænas non collegit, nec squalore oblitum est, resinofum, quale in Cypro gignitur: Arabicum vero & Lybicum vilius. Plinius variam Ladani historiam tradit: nam in Arabia apud Nabatæos capras odoratorum fruticum avidas, succum ex illis distillantem barbarum villo abstergere; hunc glomerari in puluerem, & incoqui sole; & ideo in Ladano caprarum pilos esse, quod genus Strobon vocant, verum antem Ladanum in Cypro Insula esse simili modo Oesipum, hircorum barbis, genibusque villosis inhærens, sed hederæ flore deroso, partibus maruinis, cum est rotulenta Cypros: deinde nebula sole discussa in puluerem madentibus villis adhærescere, atque ita in Ladanum depecti. sunt, qui herbam in Cypro, ex qua id fit, Ladani appellant: etenim illi Ladanum vocant huius pingue insidens. itaque attractis funiculis herbam eam conuoluit, atque ita offas fieri. ergo in vtraque gente bina genera terrenum & factitium: id quod terrenum est, friabile: factitium lentum quo loco Hederæ florem dixit pro Cisto, Cisson legens.

C A P. X V I I.

QVÆDAM in Alpibus nascitur, locis saxosis, & asperis; folio breuiore, & læuiore quam Ladanum, ad Buxi folium accedente: odore Ladani, superne virenti, inferne subcandido, aut puluere quodam ferrugineo adhærente: frutex ramosus, ramis humi pro-

cum-

cumbentibus, multis, semicubitalibus : fructus in summis ramis multi, Myrthi magnitudine oblongi, eodem puluere ferrugineo obfiti, distincti sexis quinque: flores speciosos similes Rhododendro; ideo quidam Rhododendron Alpinam vocant. Quoddam genus herbaceum & pusillum in Alpibus nascitur, locis humidis Belli pratensis similis: foliis ab radice rotundioribus; cauliculis simplicibus, quatuor digitorum altitudine: cacuminibus florem album fert, ex quinque foliis constantem; vasculum rotundum, semina continens, quatuor conceptaculis distincta.

C A P. X V I I I.

FERENTIVM multa ac disiuncta plurium seminum receptacula sub vno flore, pleraque valde medicamentosa sunt vel frigida vehementer, vt Semperuiui genera; vel calida. vt etiam venena existant, vt Aconiti genera, Veratrum. inter hæc duæ cum Maluis conuenire videntur; Vna, quam quidam Altheam Theophrasti vocat, alij Aburylum Auicennæ: Altera, quæ est Hypecoum Dioscoridis. Quæ igitur Althea Theophrasti censetur; caule constat Maluaceo, recto, ramis ad latera tendentibus: paucis foliis, longo pediculo pendentibus, rotundis, & in acutum desinentibus, serratis, hirsutis, subcandidis, Althea latioribus: flosculos fert in alis luteos, & veluti caput ex numerosis siliquis constans, ordine digestis in ambitum, vt Malua. in quibus semina nigra continentur subrotunda: peregrina est apud nos. De Althea superius diximus. incertius adhuc asserere possumus Abutilon esse Auicennæ inquit enim est planta similis Cucurbitæ, quæ vulnera recentia statim conglutinat.

C A P. X I X.

HYPECOVM in aruis nascitur: cauliculis dodrantalibus; foliis Cannabis syluestris, quam Alceam vocant, multo minoribus: florem fert pallidum, latiore quam Malua: capitulum vesica inclusum, Alicacabi modo, quod quinque siliquis constat, nigris, & hirsutis, in quibus semina nigra continentur similia supradictæ. Dioscorides admodum breuiter describit inquit: nascitur in segetibus, aruisque: foliis Rutæ; exilibus ramis: natura eadem, quæ succo Papaueris. Plinius Hypicoon vocat, nec alias nothas addit præter traditas à Dioscoride.

C A P . X X .

SEMPERUIVI genera, & quæ illis affinia sunt: foliis constant valde crassis, & pulposis, glutinoso succo: ideo difficulter exsiccatur, viuuntque diutius auulsa, vt germinent quoque, & floreat: fructus ferunt digestos in paruas siliquas in orbem, in quibus puluisculus potius quam semen continetur: proueniunt non in terrenis, sed quasi in nudo saxo, vt tectis & parietibus. Tria ad summum Semperuiui generæ habentur ex magnitudine & paruitate distincta. Maius serpit iuncis radiculis, à quibus per interualla exoriuntur orbes quidam, constantes ex foliolis, linguarum modo productis, & in acutum desinentibus: fibrosis radiculis lapidi affixis: ex medio orbe caulis ætate assurgit crassus, rectus, simplex, foliolis tenuioribus circundantibus: in cacumine ramulos spargit veluti digitos, in quibus flores sunt ordine dispositi, figura Chamæmeli, colore purpurascente. Alterum genus maioris ex Sicilia allatum est, arborea specie: caule lignoso, baculi crassitudine, non recto, sed incuruo, & ramoso, intus rubro, vinosi odoris: assurgit in cubitalem altitudinem; foliis altero longioribus: flosculos fert iuxta folia luteos minutos: seritur ramo, sed impatiens algoris: nam hyeme aspera amittit folia: aliquando perit ex toto. Dioscorides Græce Aizoon vocat: describit autem his verbis: Semperuiuum magnum ideo nominatur; quoniam perpetuo folia virent: cuius caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, crassitudine pollicari virentes, Characie Tithimali modo infecti; folia pingua, carnosæ, longitudine pollicari, in cacumine linguæ similia: alia in terram conuexa, alia in capite stantia inuicem; ita vt ambitu effigiem imitentur oculi: nascitur in montibus, & testaceis: supra domicilia etiam seritur. Hęc descriptio in postremis verbis manifeste indicat vulgare Semperuiuum, primo loco à me descriptum: sed altitudo caulis vltra cubitum; & folia longitudine pollicis magis arboreascenti conueniunt. Theophrastus inquit semper durare valet Aizoon humidum, & viride; quia folia pulpa constant carnosæ, quæ læuia, & oblonga insunt, planis parietibus nascitur, nec non & in tegulis, cum terræ velut conuiuium quoddam harenaceum factū est. Plinius de Aizoo maiore: In fictilibus vasculis seritur, quod aliqui Buphthalmion vocant, & aliis multis nominibus. Itali sedum magnum aut oculum, aut Digitellum, aliqui Semperuiuum; quia vireat semper imitatione nominis Aizoi apud Græcos: cubiti altitudinem excedit, crassitudine plusquam pollicari: folium in cacumine linguæ simile, carnosum, pingue, largo succo, latitudine pollicari: alia in terram conuexa, alia stantia, ita vt ambitu effigiem imitentur oculi.

C A P. X X I.

SEMPERVIVVM minus, quæ vulgò Vermicularia, vt Crassula minor appellatur, in parietibus nascitur, cauliculis dodrantalibus, rectis, in quibus foliola sunt tereti figura, instar Vermiculorum, in neutrū definetia: in cacumine veluti umbellā gerit, floribus luteis, Hypoerico similibus. Dioscorides inquit in petris parietinis, & maceris, & scrobibus opacis nascitur: caulibus ab vna radice multis tenuibus, crebro foliatis, exilibus; foliis rotundis, pinguibus, mucronatis; fert autem ex medio foliorum caulem prope dodrantalem, gerentem umbellam, & florem tenuem, & herbaceum: vbi verbum *χλωρόν* pro pallido videtur accipiendum esse. Plinius iisdem fere verbis describit: fruticosum à radice, & sursum vsque ad cacumen: foliis angustis, mucronatis, succosis, palmo alto caule: radix inutilis.

C A P. X X I I.

SEMPERVIVVM tertium minimum est, longitudine digitorum quatuor: cauliculis tenuissimis, infirmis; ideo ex subgrundis, & ex parietibus pendent: foliis magnitudine grani Tritici, cinerei coloris: flores candicantes, aut lutei, pusilli, sapor aquosus, similis antedictis: Quoddam tamen ex iis, quæ florem luteum gerunt, gustatum paulo post fauces exurit: fructum stellatum ferunt. Dioscorides pro tertio Semperiuo illud intelligit, cui vis est excalfaciens, acris, & exulcerans: hanc aliqui, inquit, Andrachnem syluestrem vocant, aliqui Telephium, Romani Illecebram, pusillis, crassioribus qui foliis, hirsutis, Portulacæ proximis; nascitur in saxis. Plinius est inquit Semperiuo minori similis, quam Græci Andrachnem Agriam vocant, Itali Illecebram: pusillis, latioribus foliis; breuiori cacumine; nascitur in petris, & colligitur cibi causa: cui facultas eadē, quæ cæteris refrigerandi, & astringēdi.

C A P. X X I I I.

CEPEA in collibus vmbrosis nascitur, similis Vermiculariis, foliis tantum latioribus, sed Portulacæ angustioribus coloris cinerei, aut subrubentis: flosculos fert ex purpureo candicantes, vel luteos. Altera in montibus; foliis breuibus, vnguis pollicis latitudine, densis, vt in Semperiuo maiore. Dioscorides inquit Cepæa Portulacæ similis est, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Plinius Cepæa inquit similis Portulacæ, nigriore radice, sed inutili, nascens in littoribus harenosis, gustu amara.

C A P. X X I I I .

DVAE sunt in parietibus opacis nascentes, vix excedentes quatuor digitos : foliis latitudinem vnguis , modice angulosis : quæ alteri quidem prope radicem densa sunt, vt in Semperiuo ; alteri autem rara, quæ & ramosior est : flosculi candicantes : radix tenuis : fructus stellatus, vt in Semperiuo tertio: Quidam Umbilici speciem putât. Has apud antiquos ab vngue cognominatas censeo ; quia folia vnguium similitudinem gerunt, & medentur vnguium-morbis, quas Paronychias vocant : Dioscorides herbam Paronychiam appellat: exiguus est frutex, in petris nascens, Peplo similis, minor longitudine, maioribus foliis : illita paronychii, atque Fauis remedio est.

C A P. X X V .

VMBILICVS Veneris in parietibus nascitur, pediculis ab eadem radice multis, folium sustinentibus, rotundum, & læuiter concavum, acetabuli figura ; ex medio foliorum cauliculus exit pal mum altus, tenuis, rectus, & simplex ; in quo flosculi subcandidi, veluti in spica ; fructus exigui, oblongi, deorsum inflexi : radix subest rotunda, & candida, Fabæ aut oliuæ magnitudine carnosa . Extat & grandior : folio latiore, circumlæuiter corroso : altiore caule ; in quo foliola sunt Paronychiae similia : hyeme viuunt : æstate exarescunt, viuentibus radicibus . Cotyledon apud Græcos vocatur, de qua Dioscorides inquit : folio constat in acetabuli formam tornato, ineuidenter concavo : breui in medio cauliculo, in quo semen inest : radice oliuæ modo rotunda : Plinius inquit Cotyledon paruula herba : cauliculo tenero, puillo : pingui folio, & concavo, vt coxendices, nascitur in marittimis, petrosisque, viridis : radice oliuæ modo rotunda .

C A P. X X V I .

CRASSULA maior à recentioribus appellatur, ab aliis vulgò Fabaria, in parietibus seritur, radice vel surculo infixo : caules ab eadem radice plures fert, crassos, & pulposos, veluti Portulacæ ; & in eis folia effigie coclearis, mediocriter in longitudine excavata, & in ambitu parum corrosa, valde crassa, & frequentia, ambitum describentia ampliorem, quàm Semperiuum maius : sed quo magis caules attoluntur, folia inferna decidunt, & alia oriuntur minora : caule in gracilitatem attenuato ad cubitalem prope altitudinem : in cacumine um-

bellam fert flosculis ex viridi candicantibus, & capitula Hyperico similia, sed ex pluribus siliquulis congesta, vt in Semperuiuo: radices fert duas, aut tres, rotundas, Oliua longe crassiores, in radiculam tenuem desinentes: florèt autumnò; vtuntur huius foliis ad Furunculos concoquendos integris superpositis, solum detractu cuticula, vt suo humore glutinoso hereant. Alia in montibus oritur, locis vmbrosis: foliis minoribus, rarioribusque: floribus purpurascens, his videtur conuenire descriptio alterius Cotyledonis apud Dioscoridem, licet aliqua notè dissonare videantur. describitur autem his verbis. est & alterum genus Vmbilici Veneris, quod Cymbalion aliqui vocant: pinguioribus foliis, latioribus, ligularum modo. densis circa radicem, medium oculi ambitum describentibus, vt in maiore Semperuiuo, astringentis gustus: cauliculo tenui; in quo flores, & semina Hyperici: radice maiuscula; facit eadem, quæ Semperuiuum. Quod in hæc descriptione dissentire videtur à planta proposita, est caulis tenuitas, & flos Hyperici: nam reliqua satis cõsentiant, præcipue nomen Cymbalion: excauatum enim est folium in longitudine, vt videatur Cymba, quod est nauiculæ genus, non in rotunditate, vt in altero Vmbilico, sed tenuem eius caulem dicam puto comparatione cum Semperuiuo maiore, cui similem dixit foliorum ambitu: at differt caulis tenuitate: flores autem luteos, quales Hyperici, non dum vidi, licet sint, qui testentur se luteis floribus vidisse. Plinius de altero Cotyledone inquit: est autem genus eiusdem sortidis foliis, latioribus, densioribusque circa radicem, velut oculum cingentibus, asperrimi gustus: longiore caule, sed pergracili, tot autem non ui hucusque Semperuiui generibus affinia:

C A P. X X V I I.

ELEBORVM album in Alpibus nascitur, præcipue in fenariis cãpis, cespes ex pluribus caulibus rectis constans, simplicibus, cubitalibus: caulis Harundinis modo folia conuestiunt, simillima Gentianæ, aut Plantagini, subhirsuta, & inferne candicantia, secundum nervos replicata: flosculi circa summos caules racematim coherent herbacei: fructus parui ex tribus, aut quatuor siliquis constantes: radices multæ ex vno capite veluti bulbo descendunt fibrosæ, pallidæ: floret æstate. Alterum genus foliis constat latioribus, leuioribus ac magis virentibus: flores fert purpureos summo caule in ramos digesto. Dioscorides inquit: Elleborum album à Latinis Veratrum album vocati: folia fert Plantaginis, aut Betæ syluestris, breuiora, nigriora, & colore rubentia: caulem cauum, palmi altitudine, tunicis conuolutum, quas abdicat, eum arescere incipit: radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo

exiguo capite Ceparum modo exeuntibus : nascitur in montibus & asperis : radices messibus colligendæ : eligi oportere candidam, friabile, carnosum, modice extensum, nec tamen lunci modo mucronatum, nec quod frangendo puluerem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non admodum feruens, neque salinam subinde ciens : huiusmodi autem strangulat, vomitione educit varios humores.

C A P. X X V I I I.

E LLEBORVM nigrum vulgare in collibus nascitur, frequens in syluis præcipue inter Castaneas : foliis ab radice multis, longo pediculo, ac prædûro, crassoque constantibus, latioribus Platano, frequentibus scissuris, in profundum actis, segmentis circumquaque ferratis, & quasi hispidis extremis : caules media hyeme assurgunt ab eodem globo radicum tres, aut quatuor, simplices, dodrantes, læves, ac striati, quasi Filicis, in quibus pauca folia, ac paucioribus diuisuris : eorum sinu ramuli exunt florem sustinentes, magnitudinis Rosæ sylvestris, colore herbaceo, durum, qui numquam deflorescit : in medio fructus continetur, qui tribus, aut quatuor siliquis constat, crassis, ac breuibus quasi Ciceris, in quibus semina rotunda continentur. Milio crassiora, quæ messibus perfecta sunt : radices ex quodam globo inæquali multæ, ac tenues, & nigre descendunt. Alterum genus in Alpibus Pistoriensibus nascitur : foliis minoribus, magis humi sparsis, lentis, segmentis ad Laurum accedentibus, minus ferratis, nigrioribus : flores fert candidos inferne perpurpurascens, breviori caule : in cæteris simile vulgari. Dioscorides de Elleboro nigro inquit Melampodion appellari à Melampode pastore caprarum, qui eo furentes in se prætidas primus purgasse & sanasse fertur. Folia ei viridia, Platano similia, sed minorra, Sphondylii foliis proxima, tubasæta, nigriora, pluribus diuisuris incisa : caulis asper : flores candidi, purpurascens, racematim coherentes : semen Cnici, quod in Anticyra Sesamoides vocant, quo deiectiones molliuntur : radicibus cohæret nigris, tenuibus à capitulo Cephæ simili confibratis, quarum est usus : oritur in collibus asperis, & sitientibus locis, optimum in Anticyra : eligi debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, acri gustu & feruens : purgat ventrem, detrahens bilem & pituitas, dragma una, aut obolis tribus per se, vel cum Scamonia & salibus. Conditum proxime radices vitium vinum purgandi facultate donat celeriter effodi radicem oportet, quoniam habitu caput terat : à leo fossuri Allium præsumunt & vinum : emedullatur albi veratri modo. sed hæc descriptio aliqua ex parte neurtris supra dictarum conuenit; neque enim flos racemosus inest; neque semen Cnico simile; neque caput

caput radicis Cæpam imitatur aliqua ex parte. Existimo autem mēdam aliquam subesse, in quibusdam nigro Elleboro tributis, quæ potius albo conueniunt: nam flos racemosus, & caput Cæpæ simile, quod & tunicis inuolutum est in albo reperitur. Quod autem de fructu scribit Cnico simile, forte pro Cnico Græce Leucon legendum, id est album, ut significet fructum nigri Ellebori esse albo similem, quem Sesamaceum Theophrastus rectius. In albo quoque Elleboro apud Dioscoridem est aliquid, quod ex nigro mutuatum fuisse videtur, scilicet caulis palmi altitudine, cum potius cubitalis, & altior in albo sit; & quod tempestiuum est messibus colligere, in nigro quidem cōsentaneum est rationi; eo enim tempore caulis exarescere incipit, quæ est oportunitas colligendi radices & in cæteris omnibus: at eo tempore album vix florere incipit: ideo rectius Theophrastus albi, colligendi tempus in autumno dixit. sed & apud Theophrastum varia vtriusque Ellebori traditur historia, ob variā relationem. Alij enim Elleborum album & nigru similia esse aiunt, præterquam quòd radices colore inter se differant: esse namque alterius candidam, alterius nigram. Alij folium nigri Laureum; candidi Porraceum reddunt: radices autē similes colore excepto. Qui igitur similia esse dicunt, hęc aiunt formam esse: caulem Antherico similem valde breuem: folium late scissum, simile Ferulæ, ingenti longitudine, statim ab radice exiens & humi stratum: radicem large multiplicem, quæ scilicet præternues constant, atque vtilis sint; nigrum equos, Boues, suesque, necare asfitmant, & idcirco eum cauere: candido pecudes nimirum vesci, atque hinc primo vim depræhensam, cum illo pecudes purgarentur: tempestiua collectio in autumno: in vere intempestiua; Niger vbique nascitur, at candidus locis paucissimis exit: optimus nascitur in Oeta monte, & eius parte vna tantummodo, vbi plurimus est eius prouentus: amat loca argentia, miscetur in potione, ut vomitio bene succedat, Ellebori næ semen, hęc herbula quædam est. alibi scribit Ellebori caulem esse Ferule proximum: radices imas & firmiores succidi oportere; supernam enim in caput extuberantem inutilem esse, & canibus dandam cum purgandum est. In Anticyum Fructu eius purgantur, quem Sesamaceum fert. sed quod vtrique à quibusdam tribuitur folium late scissum, Ferulæ simile, & ut Dioscorides inquit Sphondilio, conuenit nigro tantum. Plinius quoque in vtriusque descriptione ambigit: nam inquit prima eius genera duo sunt, candidum & nigrum; hoc radicibus tantum intelligi tradunt plerique. alij folia nigri Platani similia, sed minora, nigrioraque, & pluribus diuisuris scissa. Albi Betæ incipientis, hęc quoque nigriora, & Canaliū dorso rubescencia. Hucusque Dioscoridem secutus est: sed postea alios sequitur qui similia tradunt inquiens. vtraque caule palmi ferulæceo, bulborum tunicis conuoluto, radice fibrata Cæparum modo:

do: quæ profecto conditiones albo insunt, excepta breuitate palmi. Addit in Italia Veratrum vocari, ab aliis Melampodion: vnum eius genus à Melampode diuinatoriæ artis celebri, aut ab altero eiusdem nominis Pastore inuentum, quem tradunt Capras animaduertentem pastu illo purgari, datoque lacte earum sanasse prætidas furentes. Hoc genus Galenus Elleborum album esse testatur quod & ex Theophrasto colligere licet asserens, pecudes albo vesci, indeque iura purgandi deprehensam fuisse. cum tamen appellatio Melampodij nigro tribuatur tum à Dioscoride tum à Theophrasto. Huius occasione conicio Ellebori fructum, quo in Anticyra ad purgationes utebantur Sesamoides vocantes, ex albo potius fuisse quam è nigro. nigrum enim caucri ab animalibus tradit Theophrastus. nam interficit equos, Boues, & sues, cuiusmodi noxa non inest in candido, cum id innoxie depascatur à pecude. è conuerso tamen radicibus cõtingit: albi enim radices strangulationis periculum afferunt, nigri nequaquam. Et quod scribit Plinius candidum Elleborum quondam terribile fuisse, postea tum promiscuum, vt plerique studiorum gratia ad prouidenda acrius, quæ commentabantur, sæpius sumptitauerint, de fructu intelligédū puro. Carneadem enim inquit responsurū Zenonis libris: Drusum quoque Romanum constat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in Anticyra insula: ibi enim tutissime sumitur; quoniam Sesamoides admiscet. sed vt ad nigrum Elleborum reuertamur. Illud legitimum censeo, quod in montibus oritur: foliorum segmentis ad Laurum accedentibus, vt Theophrastus est author: flore candido superne, inferne purpureo, vt Dioscorides innuit, flores tradens candidos purpurascens. At vulgare Elleborum nigrum meritò adulterinum dici potest, finitimum tamen non solum specie, sed & viribus: ob id non abre fuerit Consiliginem intelligi apud Plinium, cuius radix suum & pecorum omnium remedium præsens est, pulmonum vitio vel traiecta tantum in auricula: bibi debet ex aqua, haberique in ore assidue sub lingua; nam similem facultatem Elleboro nigro tribuit pecorum & iumentorum pituitas sanare, surculo per aurem traiecto, & postero die eadem hora exempto. Hodie rustici remedium id nouerunt Ellebori vulgaris radiculam in hunc usum vsurpantes, vulgò Radichiellam vocant.

C A P. X X I X.

E NNEAPHYLLON à Plinio vocatur ob nouenarium foliorum numerum, quidam pro Elleboro nigro accipiunt, sed valde ab eo recedit quamuis in eodem genere sit. Foliata est non ab radice, vt Elleborum nigrum, sed in caule tantum. Caulis est crassus, fere baculi crassitudine, breuis, in quo frequentia sunt folia, figura Cannabis, in no-

uem partes vt plurimum diuisa, veluti digitos, robusta ea sunt, & leuia: in cacumine comam latam fundit, in quo flores Ellebori nigri, sed minus patuli, colore herbaceo extremis labris purpurascens: fructus similis: radix subest oblonga, & nigra, tenuioribus villis fibrata: oritur in eisdem locis, in quibus Elleborum vulgare. Plinius inquit Enneaphyllon longa folia nouena habet, causticę naturę: imponitur lana circumdata ne vrat latus: continuo enim pustulas excitat, lumborum doloribus, & coxendicibus vtilissimum.

C A P. X X X.

E LLEBORINA in collibus nascitur frequentissima in agro Fesulano: multis ab eadem radicem foliolis, quatuor digitorum altitudine, rotundis, circumquaque scissis, figura Anemone, aut Geranij, lauibis: florem fert in medio folio luteum paulo post brumam: siliquas tres aut quatuor Elleboro tenuiores, in quibus semina Milij instar: radices subsunt candidę, breues, multę, aceruata, similes minori Chelidonio: arescunt folia, perfecto semine, nondum exacto vere. Theophrastus Elleborinam tradit herbulam quamdam, cuius semē cum Elleboro miscetur in potione, vt vomitio bene succedat. Dioscorides Epispactim vocari tradit ab aliis Elleborinam, paruam herbam: exiguis foliis, quę iocinoris vitis vtilis & contra venena pota. eadem Plinius habet, in Asia & Gręcia nasci.

C A P. X X X I.

S TAPHISAGRIA semē est peregrinum apud nos, valde scabrum, nigrum, angulosumque, magnitudine Cicercule, quod commanducatum pituitam valentem extrahit, & capiti oblitum ex oleo pediculos interficit; vnde vulgō herba pedicularis vocatur. hoc tato planta provenit cubito altior; caule recto, hirsuto: ramis quoque rectis folia fert vitis modo scissa, hirsuta, pinguis: flores circa summos ramulos cęrulei coloris, figura floris Capuccij sed decurtata cauda: siliquas ternas vel quaternas Cicericrassitudine, hirsutas, in quibus semina facta continentur: annua est planta. Dioscorides inquit Staphisagria folia habet Vitis tyloestris scissa: cauliculos rectos, molles; florem Glasto similem: folliculos virides, similes Ciceri, & in his semen triangulum, asperum, ex nigro rufescens, intus, album, gustu feruens. vbi flos Glasto similis non de figura herbę accipiendus videtur, sed de colore, quem Glastum inficit. Plinius Astaphisagriam vocat, & Staphim, quam vnam Tamiam aliqui vocant falso: cauliculis nigris, rectis: foliis Labruscę:

fert

fert folliculos verius quàm acinos virides, similes Ciceri; in his nucleum triangulum : maturefcit cum vindemia , nigrefcitque : non nifi in opacis oritur .

C A P. X X X I I.

N APELLI duo genera nascuntur in Alpibus inter venena atrociffima quorum vnum multis constat radiculis , Ellebori nigri modo fibrosis : Alterum vero eafdem habet, rectis modo conteftas, cauitate in medio relicta, quod & atrocius est : vtraque caulem rectum ferunt, cubito altiozem, aliquando bicubitalem, leuem, striatum : folia reticulato Napello rotunda infunt, & incifa inftar Anemone, multo latiora : flores circa summos ramulos cærulei, figura Staphifagriæ, tenuiores : alteri folia Platani, minora candidis maculis : flores pallidi : figura fimiles alteri ; vtrumque paruas fiquas fert, ternas, vel quaternas, in quibus femina Elleboro fimilia continentur. vtuntur radicibus ad lupos enecandos & mures, earum farina carnibus admixta, aut aliis cibus, præfertim generis reticulati . putatur effe apud Auicennam Napellus venenum perniciofum, in summo calidum & ficcum , cui inquit refiftit mus, qui in eius radice moratur eam vefcens . Quamuis autem nullæ tradantur nothæ ; tamen ex nomine, quod hucusque retinuit & ex effectu afferere possumus venenum id effe, quod fcribit Auicenna fimiliter apud Dioscoridem purandum effe inter Aconiti genera recenferi , quod Lycoctonum vocatur foliis venatoribus in vfu ad lupos interficiendos , & alia animalia : idcirco etiam Dioscorides indefcriptam reliquit. Tria enim Lycoctoni genera effe tradit, vnum, quo vtuntur venatores, alia duo in fuum vsum vertere Medici : defcribit autem folum tertium, quod Peticum nominatur, de quo mox agemus .

C A P. X X X I I I.

D VAB in montibus nascuntur frequentes in fyluis , quas vulgò Dentarias vocant, diftât inter fe magnitudine ; nam maior folia fert ab radice diuifa in feptē, vt plurimum partes, Ellebori nigri modo , mollia , angulofa Cicorij modo , inferius fubcandida : caulem fimplicem, cubitalem, aut paulo breuiorem, in cuius cacumine vnicum folium, fimiliter diuifum fufinet, è cuius finu ramulus attollitur, in quo flores candidi , vt Leucoij & filiquæ fimplices , quod in hoc genere paucis contingit : radicem digiti craffitudine fuma tellure oblique tendentem, frequentibus geniculis pulchre dearticulatâ, colore candido, fplendentem Alabaftri modo, quafi dentes, vnde nomen affumpfit, quæ tamē vetuftate nigrefcit, sobolem à lateribus candidam ferens : hæc tantum in

Ecc altiffimis

altissimis nascitur. Minor ad decliuora etiam loca descendit; minoribus multo foliis, & in pauciores partes diuisis, in caule pluribus per interualla dispositis: radices simili figura tenues fert, nigricantes; flosculos purpureos: siliquas exiles: peculiare huic; nam in foliorum alis singulis sobolem gignit, quæ sunt radiculae ex duobus aut tribus geniculis constantes, nigrae veluti patua Mora, quæ in terram decedentes germinat: idcirco raro in hac reperiuntur flores, & siliquæ, cum sobole apta nata sit facilius, quam semine propagari. Altera etiam est huic similis, breuior, non ferens soboles supradictas. Lycoctonum Ponticum Dioscorides vocat inter Aconiti genera, inquit enim: plurimum in Italia nascitur montibus Iustinis: foliis effigie Platani, crebriore diuisura, multo longioribus, ac nigrioribus: caulem fert Filicis pediculo similem, nudum, cubitalem, aut maiorem: fructum in siliquis aliquantum longis: radices veluti Squillæ marinæ Cirri, nigrae, quibus vruntur ad luporum venationes: nam crudis carnibus insertæ & deuoratae lupos enecant. Hæc descriptio longe magis quadrat Dentariæ vulgò appellatæ, quam Napello: quamuis & illi folia sint Platani, at minora, non longiora, vt Dioscorides tradit. præterea radices Napelli quam similitudinem habeant cum Squilla marina non video: Squilla enim oblongam figuram habet, ac recuruam, squamis quibusdam intersectam: cui Dentariæ radices maxime assimilantur. Sed quis merito dubitaret; quia caulis nudus, quem Dioscorides Lycoctono tribuit, neque Dentariæ, neque Napello conuenit; folia enim vtræque ferunt non solum ab radice, sed & in caule. at hæc conditio Dentariæ quidem quadrare posset, Napello autem nequaquam: nam Dentaria vnicum folium in cacumine gerit, veluti Filicis pediculus, vt Dioscorides inquit: non enim caulis simpliciter nudus dicitur, sed veluti Filicis pediculus nudus, folium sustinens. Theophrastus Aconitum vocat, quod inquit in Creta nasci, & Zacyntho, sed plurimum optimumque in Heraclea Ponti: habet folium Cicoraceum: radicem similem figura & colore Squillæ (at hic vulgati codices non *καπίδι* legunt, id est Squillæ similem, vt Dioscorides habet, sed *καπίνα*, id est Nuci, qui error manifestus est) aiunt vim illam mortiferam in hac esse: folium autem & fructum nihil nocere: fructus autem est herbe non furculosæ: breuis ea herba est, nihilque superflui habet, sed instar Tritici, non tamen in spica fructum fert. nascitur vbique, & non in Aconis solum, vnde appellationem sortita est. is autem Vicus est Periandynorum: amat maxime loca petrosa: nec pecus ea pascitur, nec animal vllum componi quadam ratione affirmant, vt efficaciam habeat, nec nosse vnumquemque: idcirco medicos compositionis eius ignaros, & ad vsum putrefaciendi, & ad alia quæcumque, nullam impressionem facere, siue in vino, siue in melicrato propinetur. componi autem ita ferunt, vt certis

tis occidere tēporibus possit videlicet bimestri, trimestri, semestri, anno cōpleto, nonnullam etiā biennio : at pessime illos de vita discedere volunt, qui plurimum temporis resistere possint : paulatim enim tabescat corpus, & languore pereat diuturno, est necesse : facillime illos, qui confestim obeunt, remedium nusquam esse compertum, sed falso dici quoddam aliud resistens illi nasci : non enim herba sed melle & mero & quibusdam huiusmodi seruari aliquos potuisse : atque id raro factum, summaque difficultate. Aconitum inutile iis, qui præparare ignorant, nec licitum possidere, sed capitalem penam institutam. temporis differentiā pro collectus ratione sequi autumant, mortes collectuum temporibus compares euenire. ex hac Theophrasti historia satis comprobari potest Aconitum Ponticum, quo & scater Italiæ Apenninus Dentariam esse : foliorum enim segmenta Cicoracea sunt ; simplex caulis, nullis ramis, vt Tritici, quod si quis experimento efficaciam forte non inuenerit, non mirabitur, si ea, quæ ex Theophrasto scripsimus, perlegerit.

C A P. X X X I I I.

VULPARIA in Alpibus appellatur herba foliis alterius Napellis non reticulati, paulo minoribus; cauliculis dodrantalibus, quorum cacuminibus flos insidet, Ranunculi modo aureus, latior, quo decidente capitulum gerit, ex multis siliquis breuibus factum : radices fert fibrosas, vt Ranunculus, quibus vulpes necari tradunt. Altera folio constat rotundo, integro, tantum serrato; floribus minoribus; siliquis vt supradicta capitulum formantibus; oritur in humectis Alpium.

C A P. X X X V.

QVAEDAM in Alpibus Liguriæ nascitur : foliis tenuissimè incisis, vt Floris Capuccij : floribus pallidis : radicibus binis, aut ternis, subrotundis, testiculorum modo : appellant Antoram, quamuis apud Hermolaum Syluaticum alia ostendatur sub eo nomine. Celebrant hanc aduersus venena Napelli, cum tamen videatur illi esse congener, & in eisdem locis nascatur. Putatur esse Zedoaria Auicennæ, de qua inquit : sunt portiones similes Aristolochiæ, minores tamen & eiusdem virtutis : Et melior est illa, quæ cum Napello crescit, & eius vicinitas debilitat plantam Napelli : Efficacior est Doronico; nam resistit Napello, & est antidotum omnium venenorum. Alibi Algieduar & Zeduar vocat idem significans. Diximus in India Geiduar vocari radiculam, translucidam, Glandi similem, ad venena celebratam. At nostra nigra est exterius, interius candida, mollis, pinguis, & lenta, etiam cum

diutius asseruata fuerit, non sine quadam perspicuitate: sapor cum aliqua dulcedine, vt *Doronici*, sed linguam mordet: cum scissa est, nigredinem assumit. Videtur idem *Auiceona* hanc eandem intellexisse, cum de *Napello* loquitur, inquiring appellari *Napellum Moysi*, quæ herbâ est nascens cum *Napello*, cum aliæ herbæ apud illum non crescant, aut non frutificent: & est maius antidotum ad *Napellum*: Sed cum addit eodẽ nomine intelligi animal, quod moratur in radice *Napelli* sicut mus, antidotum omni veneno, & viperę: murem *Napelli* alias vocat, qui conutritur: forte hæc radix ob figurę similitudinem muris nomine donata est. Alia verò est *Zedoaria vulgaris*, quæ *Zurumbet* ab Arabibus dicitur, vt alibi explicatur.

C A P. X X X V I.

PŒONIA in *Alpibus* nascitur: stolones ab eadem radice plures ineunte vere mittit, rubentes, crassos, qui in folia explicantur, ramosa, ramis tripartito assidue diuisis: foliorum segmenta oblonga sunt figura, & magnitudine *Nucis Iuglandis*: caulis simplex, rectus, semicubitalis, in cacumine vnicus flos, grandis, amplitudine *Rosę rubens*, quo decidente siliquas fert tres, aut quatuor, ex vno callo indiuersa tendentes, crassitudine *Amygdalæ*, recuruas: quæ in autumno dehiscentes semina ostendunt initio quidem rubra veluti *Punici* grana, postea autem nigra, subrotunda, crassitudine vicix: radix crassa est, & ramosa, candida pulpa constans, graueolens: *Pœonia mas* vocatur. Altera fœmina foliis tantum distans & radicibus; folia enim numerosius diuisa sunt; ideo segmenta minora, inferius candicantia, & subhirsuta: radix diuisa, in orbiculos, alios quidem exacte rotundos, alios oblongos, figura *Glandis*, aut *Asphodeli*. *Dioscorides* vtrumque genus describit his verbis: caulis duorum dodrantum longitudine adolescit, comitantibus aliis, quâ pluribus: folia masculæ *Iuglandi* similia, fœminæ diuisa, vt *Smirnij*; in cacumine caulis siliquas fert *Amygdalis* similes, quibus dehiscuntibus grana reperiuntur rubra, exigua, multa, *Punicis* similia; aliis in medio nigris, purpurascensibus quinque aut sex. radix *Mari* digiti crassitudine, palmi longitudine, gustu astringens, alba: fœminę adiunctas habet veluti *Glandes* septem aut octo, vt *Asphodelus*. nascitur in altissimis montibus & præruptis; Apud *Theophrastum* *Theodorus Castam* vertit inquiring, alij *Dulcisidam* vocant, noctu effodiendam præcipiunt: nam si interdiu & à *Pico Martio* quispiam visus sit, fructum quidem legens, oculis periclitabitur: radicem autem secans procidet in sedem. *Plinius* inquit vetustissima inuentu *Pœonia* est, nomenq; authoris retinet: nascitur opacis montibus; caule inter folia digitorum
 quas

quatuor, ferente in cacumine veluti Græcas Nuces, quatuor aut quinque: inest iis semen copiosum, rubrum, nigrumque: hæc medetur & Phaunorum in quiete ludibriis.

C A P. X X X V I I.

DICTAMVM album vulgò appellatur in mōtibus nascens: pluribus ab eadem radice caulibus, cubitalibus, rectis, ramis quoque rectis: in quibus folia insunt diuisa, figura Fraxini; vnde quidam Fraxinellum vocant, odore medicato: Flores circa summos ramos sunt subrubentes, ampliores, Leucoio, odore Cinnamomi; siliquæ quaternæ, aut quinæ, latæ, ac breues, in quibus semina splendida, nigerimi coloris, subrotunda continentur. radices ab eodem callo plures, sarmentosæ sparguntur, candidæ, amare, quibus vtuntur ad lumbricos ventris Encandos, ad venena & pestem efficaci admodum remedio.

C A P. X X X V I I I.

AQVILEGIA vulgò appellatur herba, in syluis nascens, quæ & feritur in hortis ob floris pulcritudinem: folia fert ramosa Pœonia fœmina, sed rotundiora, candidiora, ac magis diuisa, effigie Chelidonij maioris: caules plures rectos, ramosos, læues, duorum dodrantum longitudine, in quibus pauca folia, ac minus diuisa, cacuminibus florem gerit speciosum, in multa foliola conuoluta digestum, caudiculis à tergo singulis, reflexis, vt singula imitentur columbas inuicem exosculantes; ideo quidam Columbinam vocant: color aliis inest cœruleus, aliis candidus; & in vtroq; genere alius simplicior est in partes quinque grandiores digestus; alius numerosis constat foliolis: decidente flore, siliquæ nascuntur quinque, oblongæ & inuicem conuolutæ, in quibus semina splendida, ac nigra vt Dictami albi continentur, tenuiora, in angulum acutum desinentia, sapore grato. radix subest breuis, & crassa. Theophrastus, vt puto, hanc Iasionem vocat, vt ex floris descriptione colligere licet: inquit enim inter florum differentias nonnulli etiam folio vno emergunt, descriptionem tantum plurium ostendentes, vt flos Iasione: in hoc enim haud quaquã folium vnumquodq; discernitur, nec conceptaculo pars infirma eger, sed postrema in angulos exeunt; hæc tantum habentur de Iasione apud Theophrastum. Sed Plinius duobus in locis de Iasione agens, videtur diuersam intelligere: vno enim in loco Theophrastum sequutus inquit: Iasione vnum folium habet, sed ita implicatum, vt plura videantur: alibi inter olera inquit: & Iasione olius syluestre habetur, in terra repens, cum lacte multo: florem fert candidum,

dum, Concilium vocant, cuius commendatio ad stimulandos coitus :
 cruda ex aceto in cibo sumpta, mulieribus lactis ubertatem præstat : sa-
 lutaris est phthisim sentientibus : infantium capiti illita nutrit ca-
 pillum, tenacioremque eius cutem efficit. Hermolaus testa-
 tur apud Plinium utroque loco pro Iasione Laffinam
 antea legi deprauate : forte autem in altera men-
 tione non deprauate legebatur : significari
 enim videtur genus conuoluuli, quod
 inter olera recipitur : vel in gene-
 re Rapunculi constitui pos-
 sit; nã & hæc lacte sca-
 tet, & inter ole-
 ra recipi-
 tur.

Finis Libri Quintidecimi .

AN-

591

A N D R E A E C A E S A L P I N I
A R E T I N I

D E S V F F R V T I C I B V S E T H E R B I S .
L I B E R S E X T V S D E C I M V S .

C A P . P R I M V M .

N V M tantum relinquitur plantarum genus, quod nullum semen molitur; idcirco neque verum caulem, neque florem gerit, sed aut iis omnino caret; aut quædam cauli ac semini proportione respondentia, vt Equiseti genera; quædam ex his radice tantum constare videntur, vt Tubera; quædam solo folio, vt Lenticula palustris; fungi pediculo & folio constant; Alga radice & folio. Quæ radice constant pediculo & folio, ad perfectiores accedunt magis; ferunt enim in folio quid, quod vicem seminis gerit, vt Filix, & quæ illi affinia sunt, de quibus primo dicendum est.

C A P . I I .

F I L I X copiosa nascitur in montanis, & tenui solo, vt totos colles impleat: bicubitali altitudine, & ampliore: singulari pediculo at tollitur, crasso, duro, læui, striato, cubitali, cuius cacumem finditur in ramos magnos, qui in alios minores finduntur, foliolis vtrinque oblongis, & angustis, frequentibus, ferratisque: in aduersa parte surfuracea quædam lanugo est, copiosior in tenellis, nuper erumpentibus è terra; nam procedente tempore decidit, renascique compertum est ex ea lanugine: nam proiectis silicibus vbi antea non fuerint, oritur copiose. A Græcis Pteris vocatur, quia imitatur Auium pennas: Dioscorides inquit: folia sunt sine caule, & sine flore, & sine fructu, ex vno cubitali pediculo incisa, & alarum modo expansa, odore subgravi: radicem habet in summa tellure nigram, oblongam, cui appendices multæ sunt gustu subaustero: nascitur in môtosis, petrosisque locis. Theophrastus de Filice inquit: folia multifida, & quasi ferrata insunt: hanc fimo superiecto interire affirmant, interim & pecore incumbente. radix tantum utilis est, sapore ex dulci austero: Vermem latum expellit: semen non habet, neque succum: præcidi tempore: ue in autumno ferunt.

CAP. III.

FILIX Fœmina in vmbrosis nascitur : multis ab eodem cespite foliis, simplici pediculo constantibus, statim à terra folioso, ferme cubitali : foliolis simili modo incisus, longioribus, instar prægrandis auium penne. Dioscorides Theliptherin vocat idest fœminam Filicem : folia inquit fert Filicis, non singulari pediculo, vt illa, sed plures habentia appendices, ac productiones : radices longas, in obliquum tendentes, plures, ex nigro flauescentes, quasdam rubras. Theophrastus inquit: differt fœmina Filix à mascula, quòd folium vnico artu porrectum hæc habet, & radicem crassam, & longam & nigram; vtilis hæc contra interaneorum animalia lata melle subacta: & contra tenuia in vino dulci cum farina hordeacea data: si mulieribus grauidis detur, abortum facere; si cæteris, steriles in totum reddere aiunt. Plinius Filicis inquit duo genera, nec florem habent, nec semen: Phterin Græci vocant; alij Blechon: cuius ex vna radice quamplures exeunt Filices, bina etiam cubita excedentes longitudine, non graues odore: hanc marem existimât. Alterum genus Theliptherin Græci vocant, alij Nymphæam Phterim: est autem non singularis, atque fruticosa, breuior, molliorque, ac densior; foliis ad radicem canaliculata, vtriusque radice sues pinguescunt, folia vtriusque lateribus pinnata; vnde nomen Græci imposuere. radices vtrique longæ, in obliquum nigræ, præcipue cum inaruere; siccari autem eas sole oportet. nascuntur vbique, sed maxime frigido solo: effodi debent Vergiliis occidentibus: vsus radice in trimatu tantum, neque ante, neque postea. pellunt interaneorum animalia: ex his Tineas cum melle, cætera ex vino dulci triduo potæ. vtraque stomacho inutilissima: aluum soluit primo bilem trahens, mox aquam: neutra danda fœminis; quoniam grauidis abortum, cæteris sterilitatem facit. Fœmina earum tetris vlceribus inspergitur: iumentorum quoque ceruicibus: folia Cimicem necant, serpentem non recipiunt: ideo substerni vtile in locis suspectis: vsq; etiam fugant nidore. Filix biennio moritur, si frondem agere non patiaris: id efficacissime contingit germinantis ramis baculo decussis: succus enim ex ipsa defluens necat radices. aiunt & circa Solstitium auulsas non renasci, nec Harundine sectas, aut exaratas vomeri Harundine imposita, similiter & Harundinem exarari Filice imposita vomeri præcipiunt.

C A P . I I I I .

FILIX palustris prouenit in palustribus Pisanis, non limosis, sed arenosis, fruticosa; pluribus scilicet ab eodem cespite foliis, fere bicubitali altitudine, ramis ad latera prælongis, ac firmis, foliolis non serratis, læuibus; at densa lanugine, subnigra obsitis, antequam explicentur: explicantur autem prius inferiora, quam suprema: ideo supremæ ramulorum partes fructus videntur non folia: totum folium videtur esse Abietis ramus, sed foliolis latioribus.

C A P . V .

FILICIS quoddam genus paruum in montibus reperitur, locis vmbrosis, sæpe in vetustis caudicibus, aliisque muscosis locis: foliis ab eadem radice multis, similibus Filici fæminę, angustioribus, duorum dodrantum longitudine: duorum generum vnum foliolis nequaquam serratis, vt Polypodium: alterum iisdem tenuissime denticulatis, hirsutioribus, in parte aduersa ferrugineis veluti furfuribus. Dioscorides Dryopterim vocat quasi Roboris Filicem. in muscosis inquit partibus vetustarum Quercuum nascitur, Filici similis, sed multo minoribus incisuris: radices habet inuicem implexas, hirsutas, acerbi gustus ad dulcedinem vergentis. Plinius inquit Dryopteris Filici similis in arboribus nascitur, tenui foliorum subdulcium incisura; radice hirsuta: vis ei caustica est; ideo Psilothrū est radix tusa: illinitur enim vsque dum sudores euocet: iterumque & tertio, ita ne sudor abluatur.

C A P . V I .

POLYPODIUM in collibus placidioribus nascitur, locis muscosis iuxta caudices vetustos Roboris, aut in petris, & parietibus: radicibus sub musco serpentibus, digiti parui crassitudine, acetabulis quibusdam per interualla, imitatione Polypi animalis, quæ vestigia sunt foliorum, postquam abscesserint: hæc exterius nigra, & villosa sunt; interius subuirides, gustu subdulci, ac nauseoso: folia ex singulis acetabulis singula exeunt, dodrantis longitudine, similia parua Filici, sectionibus rarioribus, non serratis: in aduersa parte puncta quædam sunt lanuginosa, nigricantia. Dioscorides inquit: in petris muscosis nascitur, & sub truncis syluestribus Roboris, dodrantali altitudine; folio Filicis, subhirsuto, inciso, non tamen adeo tenuiter: Radice hirsuta, simili Polyporum Cirris, digiti parui crassitudine, intus coloris herbacei,

F f f   sapore

sapote ex acerbo subdulci . vim habet purgandi : decocta in Iure pulli , aut Betę , aut Maluę : arida quoque in maffa gatur : trahit pituitam ac bilem . Mefues atram bilem trahere teftatur , & craffam pituitam , fed imbecilliter : adiuuat feminibus calidis , odoratiſque vt Dauci , Anifi : meſuram iuſtam eſſe à drachmis duabus ad ſex . Apud Theophratum Theodorus Fidiculam vertit : radix inquit hiſſuta , & acetabulis cauernoſa , ceu Polyporum Cirri : purgate inferius apta eſt : vbi quis eam conuigrit Polypum innaſci affirmant : habet autem folium ſimile Filici magor : naſcitur in petris : poſt imbres ſemper erumpit : ſemen autem non fert . Plinius inquit : detrahit bilem Polypodium , quam noſtri Filiculam vocant ; ſimilis enim eſt Filici : radix in vſu piloſa , coloris intus herbacei , craſſitudine digiti minimi , acetabulis cauernoſa , ceu Polyporum Cirri , ſubdulcis , & in petris naſcens , aut ſub arboribus vetuſtis . exprimitur ſuccus aqua madefacta , & ipſa concifa inſpergitur pleri & Betę & Maluę , vel ſaſamento ; vel cum pulicula coquitur ad aluum leniter ſoluendam , vel in febrī . detrahit bilem & pituitam : ſtomachum offendit , aride farina indita naribus polypum conſumit : florem & ſemen non fert .

RC A P. V L I .

LINGVA Ceruina , & Scolopendria vulgò appellatur , folium inſiſſe longitudine productum . Figura lienis , longius Polypodio , integrum , nullis incifuris , lætę vicens , in aduerſa parte nigram lænuginem habens veluti in vermiculos digeſſam multa autem ab eodem celſpice exeunt ex radicibus nigris , abroſis : oritur in ymbroſis lapidibus , & iuxta vetera ſepulchra . celebris ad lienem extenuandum decocta in aceto , vel aqua diſtillata in pory . Theophratus Scolopendrium vocat , quam Theodorus Linguam Ceruinam vertit : ei comparantur folia Hemionij , quę Mula à Theodoro vocatur , videtur Scolopendrij nomen inditum ob vermiculorum figuram , qui à tergo foliorum ſunt . Sed alia apud Dioſcoridem Scolopendrium intelligitur , quod ſcilicet Aſplenium vocatur . Galenus tamen Scolopendrium diuerſum ab Aſpleno facit , hanc intelligens , quam laudat ad lienem , vt Aſplenium . Dioſcorides Phyllitum vocat , cui inquit : folia ſunt Lapathe ſimilia , longiora , viridioraque , ſena aut ſeptena , reſta , quę anteuſ læuia ſunt , à tergo autem veluti vermiculos habet adnexos , paruos : oritur in ymbroſis & viridariis , gultu acerbo , neque caulem , neque fructum , neque florem fert .

...

C A P. V I I I .

HEMIONITIS Romę nascitur in vetustis ædificiis, vmbrosis, & humectis similis Lingę Ceruine; breuiore folio, & inferna parte latiore, excauatoque adnexum pediculi, in angulum acutum fastigiato, figura sagittę. Dioscorides inquit Hemionitis quidam Splenion vocant: folio Dracuntij lunato: radicibus multis, tenuibus; neque caulem, neque fructum, neque florem fert: nascitur in petrosis, gustu subastringens: hæc cum aceto pota lienem absumit. Plinius Hemionion vocat, & Teucrion, quam Teucer inuenit spargentem Iuncos tenues: folia curua: asperis locis nascentem: austero sapore; numquam florentem; neque semen gignit: medetur lienibus: constatque sic inuentam: cum exta super eam proiecta essent, fertur adhęsisse lieni, cumque exhinanisse, ob id à quibusdam Splenion vocatur: Narrant sues, qui radicem eius edunt, sine Splene inueniri. Aliam mox subiungit Teucrion: ramis Hyssoi, de qua nos alibi egimus. Apud Theophrastum Hemionios vocatur. Theodorus autem Mulam vertit: inquit eius folium sterilitatem mulieribus facere, vt tradunt, si aliquid vngulę, ac seminis Muli animalis miscetur: constat hæc folio Lingę Ceruine: radice numerosa, & tenui: Montanas planities, & saxosas amat: Mulas hac herba plurimum delectari affirmant: vsus eius ad lienes.

C A P. I X .

CETRACH vulgò appellatur in petris, & parietibus vetustis, herbula folio digitali, raris vtrinque diuisuris, non coniugatim, sed alternatim digestis: color superne virens, inferne rubigo quædam inest, fursutosa, initio argentea, postea flauescens. Dioscorides Asplenium vocat, alij inquit Scolopendrium appellant: folia habet Scolopendrę animali similia, multa ab radice vna: gignitur in parietibus, & petris opacis, qua cauernulę sunt; sine caule; sine flore; ac sine semine: incisa autem sunt instar Polypodij, inferne subflaua, & hirsuta, supernę viridia. Galenus Asplenium diuersum facit à Scolopendrio, vt superius notauimus in Lingua Ceruina. Plinius Asplenon, inquit, sunt qui Hemionion vocant: foliis trientalibus, multis: radice limosa, cauernosa, sicut Filicis, candida, hirsuta; nec caulem, nec florem, nec semen habet: nascitur in petris, parietibus opacis, humidis: laudatissima in Creta: Viétruius testatur pecora huius pastu sine liene inueniri; sed perturbata videtur apud Plinium descriptio; cum radici tradat, quę partim loco, partim foliis cõueniunt: non enim radix cauernosa traditur à Dio-

scoride, sed in cauernulis saxorum nasci: neque similitudo Filicis candor, & hirsuties radici Aspleni conuenit, cum sit valde tenuis, & fibrosa, inter difficultates saxneas vix extirpabilis: sed foliis potius hæc conueniunt, aut igitur Plinius aliam intellexit, vt eam, quam Polypodio similem diximus inter paruas Filices, aut deprauatus hic locus est.

C A P. X.

QUODDAM genus Cetrach nascitur in Ilua, locis æditis, & saxosis: folio dodrantali, ramoso, ac magis hirsuto, in cæteris per omnia simile. apud Dioscoridem Lonchitis aspera vocatur: folia inquit fert Scolopendrio similia, asperiora, & maiora ac magis diuisa: vulneribus prodest ab inflammatione defendens: liquat & lienem ex aceto pota.

C A P. X I.

POLYTRICVM vulgò appellatur, in parietibus humidis nascens: folio angustiore, quàm Cetrach, pediculo valde tenui, nigro, splendente, in quo foliola rotunda, magnitudine Lentis, coniugatim digesta sunt, punctis à tergo lanugineis. Dioscorides Trichomanes vocat: quidam inquit & Adianton appellant: oritur in eisdem locis, vbi Adiantum similis Filici, admodum parua: tenuibus foliis ex vtraque parte inuersus digestis, inuicem oppositis; figura Lenticulæ in virgulis tenuibus, splendentibus, subnigris, acerbis: Theophrastus Trichomanes inquit (Theodorus Filiculam vertit) ad distillationes vrinæ vnicè facit, vt quidam existimant: caulem Adianto nigro similem gerit: folia admodum parua, densa, aduersa inter se condita: radicem minimam: amat loca opaca.

C A P. X I I.

CAPILLVS VENERIS vulgò appellatur herba nascens in puteorum & fontium parietibus, aliisque specubus, aqua frigida irrigatis: pediculi sunt tenuissimi capillorum instar, nigricantes, ac splendidi, ramosi, palmi longitudine, folia sustinentes ex viridi flouescencia, subrotunda, & incisa, Apij modo, punctis quibusdam à tergo: odor inest veluti Fungi. Mefues recentem inter purgantia esse testatur: nam ducit bilem & pituitam crassam, quamuis siccatus faciat ad alui fluxum constringendum: expurgat quæ in pulmone, & quæ in renibus continentur: calculum frangit. Dioscorides Adianton vocat, & Polytricum:

lyticum : inquit folia fert Coriandro similia , diuisa in extremo , quæ è cauliculis enascuntur, nigris, valde tenuibus, dodrantalibus, splendidis. Folia Filicis videntur, valde parua; sine caule; sine flore; sine semine : radice inutili : nascitur in vmbrosis, & palustribus, & in parietibus humectis, & iuxta fontes. Theophrastus Adiantum appellatum scribit; quia in aqua numquam madescit : Theodorus aliquando Adiantum, aliquando Capillum Veneris vocat : perpetuo viret : eius genera duo candidum, & nigrum, ambo ad defluuium capillum vtilia oleo trita : nascuntur maxime locis humidis. Plinius Adiantum nigrum idem cum Trichomane intelligere videtur : album autem id, quod maius est : quale describitur à Dioscoride : inquit enim : Adianto miraculum : ætate viret : bruma non marcescit : aquas respuit perfusum : mersum sicco simile est; tanta dissociatio deprehenditur; vnde & nomen à Græcis; alioqui enim frutici Topiario; quidam Collitrichon vocant; alij Polytrichon, vtrumque est ab effectu : tingit enim capillum, & ad hoc decoquitur in vino cum semine Apij, adiecto oleo copiose, vt crispum densumque faciat : defluere autem prohibet : duo genera eius, candidius, & nigrum, breuiusque. id quod maius est Polytrichon : aliud Trichomanes vocant : vtrique ramuli nigro colore nitent : foliis Filicis, ex quibus inferiora aspera, ac fusca sunt : omnia autem contrariis pediculis densa inter se ex aduerso : radix nulla : vmbrosas petras parietumque aspergines, ac fontium maxime specus sequitur, & saxa manantia, quod miremur cum aquas non sentiat. calculos è corpore mire pellit; frangitque vtiq; nigrum : qua de causa potius, quàm quòd in saxis nasceretur, & à nostris saxifragum appellatum, crediderim : bibitur è vino quantum terni decerpere digiti, & quæ sequuntur. Sed quamuis Plinius Adiantum nigrum Trichomanes appellari tradat, aliud tamen est. vtrumque apud Theophrastum.

C A P. X I I I.

ADIANTVM nigrum in ædificiis antiquis, opacisque nascitur : foliis ramosis vt Capilli Veneris, breuioribus multo, ac tenuius diuisis, crassioribus, nigrioribusque, quibus lanugo tenuis est à tergo nigricans : alicubi pro Capillo Veneris vtuntur. Hanc putosumendam apud Medicos recentiores, cum Adiantum recipiunt diuersum à Capillo Veneris. aliud genus Adianti nigri in frutetis nascitur, locis asperis, maius supradicto, dodrantali scilicet longitudine, sedum in multos ac pretenues ramulos, pediculo nigro, splendido, crassiore quàm Capilli Veneris : foliis scissis, minutisque, vt predictam, nigra, ac tenui lanugine in parte aduersa : officinè Adiantum vocant, eadem in mon-

montibus reperitur: paucioribus ramis. Quæ scribantur de *Adiantho nigro* à Theophrasto & Plinio superius explicatum est.

C A P. X I I I I.

IN montibus Liguriæ duæ reperiuntur pediculis in tres partes affixis. ac singulis sectionibus in terna folia desinentibus, ut in nostra *Imperatoria*. Alteri folia digiti longitudine pollicis latitudine insunt in gracilitatem fastigiata: alteri latiora ac breviora figura *Hederæ*, in ambitu frequentibus, quasi aculeis exornata, odore ingrato, sapore fatuo, & subastringente. Apud *Dioscoridem* *Epimedium* in hunc modum describitur. Caulis est non magnus, *Hederæ* foliis, dens, duodenisue, nunquam semencescens, aut florescens: Radicibus nigri, tenuibus, graui odore, gustu fatuo: nascitur in humidis: folia ex oleo cohibent virginum mammæ: Radix abortum facit: folia drachmis quinque in quinque dies in vino pota post purgationes conceptum impediunt. *Plinius* eadem tradit.

C A P. X V.

EQUISETI genera, quam vulgò *Asprellam* vocant. peculiare constitutionem sortita sūt: nam tum caules, tum folia internodiis cōstant inuicem commissis, ut vnum in alterum inseratur tubarum modo: caules ferunt simplices, rectos, & concauos: foliis veluti pilis in orbem dispositis circa articulos, asperis: pleraque sine fructu sunt: quæ fructum ferunt, in cacumine capitulis oblongis, congestum habent, granis nigris, asperis, & fatetis constantem, sine vilo flore: radix tenuis nigra, & lignosa tota planta gustu acerbo constat. differunt magnitudine & paruitate, & colore: nam caulis color, aliis viridis, aliis niger, aliis candidus. Quædam igitur longissimo caule constat in scæpibus scandens frutices, colore nigro, parte inferiori: foliis brevibus, & paucis, aliquando nullis: capitulo in cacumine oblongo: alia breviora ac magis foliosa, in aruis frequentia, colore viridi, & sterilia: inter hæc quædam ab imo ramosa sunt; quædam simplicia. Tertium quoddam genus est in humectis nascens: caule candido, tenellæ *Harundinis* modo, ceteris crassiore, frequentibus geniculis, ac numerosis foliis: hæc floret tantum, at fructum non fert: flos veluti *Amentum* est è terra primo vere erumpens, antequam caules exeant, forma spicata, colore candicante, tenellus, esui aptus more *Asparagi Menzuculum* vocant, & *Asparagum palustrem* puto apud *Galenum*, ut dictum est in *Asparago*, eius autem planta *Polygonus* sæmina est apud *Dioscoridem*.

dem. Quas autem primo loco descripsi. Dioscorides Hippurim vocat, quasi caudam Equinam: non tamen speciem quamdam à nostris diversam, quam primo loco describit, inquit: in riguis, & scrobibus nascitur: cauliculi eius inanes, geniculati, in se facti rubescentes, leniter scabri: folia circa eos iuncea, crebra, exilia: attolluntur in sublime, arborum caudices scandentes, & obuoluti pendent, comis multis, nigris vt Equorum cauda: radix lignosa, & dura: herba astringentis saporis. Alterum genus inquit caule recto constat, cubitali, aut maiori, inani; comis per interualla breuioribus, candidioribus, mollioribusque. insinuat autem ea, quæ apud nos in aruis & sæpibus nascuntur. Quod autem tertio loco descripsi, Polygonum feminam vocat, cuius descriptio in hunc modum habet: Vnico caule fi uticat, Harundini teneræ simili, densis geniculis, in se factis, tubarum modo: articulos in orbem cingunt apices, foliis Picæ similes: radix nullius vsus: oritur in riguis. Plinius de Equisetio inquit: Hippunis dicta à Græcis in pratis nascens, vituperata à nobis: est autem pilus terræ Equinæ, setæ similis: lienem cursum extinguit: decocta in fistili nouo ad tertias quantum vas capiat, & per triduum heminis pota. Græcorum varia circa hanc opinio. Alij Pini foliis similem, nigricantem, eo nomine appellant: alij iuxta arbores nasci, & scandentem eas, dependere comis lunceis, multis, nigris, vt est Equorum cauda, geniculatis ramis: folia habere pauca, tenuia, exigua: semen rotundum, simile Coriandro: radice lignosa: nasci in arbutis maxime. Ex quibus manifestum est ipsum describere primum genus apud Dioscoridem, cui aliqua ex parte apud nos respondet, quod primo loco descripsi, subiungit præterea: faciunt & aliam Hippurim, breuioribus, & mollioribus comis candidioribusque: per quam utilem ischiadicis, & vulneribus propter sanguinem sistendum: quæ ex Dioscoride in secunda Hippuri assumpta sunt. alibi Equiselim vocat inquit: inuisa & Equiselis est à similitudine Equinæ setæ. Alibi inter Genera Polygonij, quam Dioscorides feminam vocat. Plinius tertium genus inquit: Orcon vocatur in montibus nascens Harundini teneræ simile: vno caule, densis geniculis, & in se factis: foliis autem Picæ: radice superuacua: inibi quartum Polygoni genus addit, intelligens primum Dioscoridis Equisetum, quod syluestre appelletur: pene arboris modo fi utex: radice lignosa: stirpe Cedri, rubicundo: ramis Sparthi, binum palmorum, nigris geniculis, ternis, quaternisue articulis: huic quoque spissandi natura, sapor Mali Coronæ.

C A P. X V I.

SIMILIS Equifeto oritur in fluminibus, fere stagnantibus: capillaribus foliis, numerosissimis. Plinius ex Castore pota Mogeton appellari tradit: tenui folio veluti Equinis fetis, Thyrso longo & leui, in aquosis nascentem: radice sanabat strumas, & duritias sed alia est Potamogeton apud Dioscoridem.

C A P. X V I I.

LINGVA Serpentina, & à quibusdam recentioribus Ophioglossa vocatur, ab aliis Lucciola; quia noctu lucet; oritur in pratis, præcipue montibus inter filices: exit mense Aprili ex radice, Ellobori modo, fibrosa, vnicum folium, figura parua Betæ carnosum, nulla discurrente vena; leue, erectum, è cuius sinu pediculus attollitur, simillimus linguæ serpentis, bifurcatus, non tamen sectus, sed cohærentibus particulis: in quibus vestigia sunt feminis, at semen nullum conspicuum continetur: folium id celeriter disperit aduentante scilicet ætate: ideo reliquo tempore non visitur: viuit tamen radicibus, quibus & copiose propagatur: laudant ad vlcera maligna, & ramices puerorum exterius illita: oleum efficiunt ex eius infusione, quod glutinat vulnera, & rupta.

C A P. X V I I I.

LVNARIA minor cognominata, seu racemosa: Ophioglossæ affinis est; vnico enim exit folio incipiente ætate, quod cito disperit: oritur in saxis, locis alpestribus, ac frigidissimis, pediculo dorantali ab radicibus fibrosis: folium angustum digiti longitudine, sectum vtrinque, in septena fere foliola, subrotunda, cordis effigie: putatur totidem habere folia, quot luna dies habet; vnde Lunaria dicta est: Quod nequaquam mirum videri debet si incipiente Luna incipiat eius exortus: augetur enim indies foliorum numerus particulatim explicato folio, vt etiam in Filice contingit. ex sinu pediculis attollitur diuisus in multos ramos, racemi modo, colore herbaceo, in quibus vestigia tantum sunt feminis: Frigido ac sicco temperamento constat, subastringens, efficax ad vulnera glutinanda, ad suppressendos menses, & albos mulierum fluores: Chimici hanc in arcanis habent promittentes eius succo argentum viuum coagulari.

CAP. XIX.

LICHEN apud nos, vulgò Fegatella vocatur, quasi Epatica: folia sunt quasi Lactuce, in extremo simbriata, quæ hærent petris, humectis, & locis vmbrosis, villis quibusdam à tergo positis: obrepunt autem aliis ex se inuicem orientibus, vt totos aliquando parietes conuestiant extremis labris solutis à lapide, sub quibus veluti cauliculi exeunt, capillares, quibus tamquam flosculi insident, stellati, colore herbaceo: similis nascitur in solo vmbroso, sed parua & inutilis. laudatur à recentioribus ad Epatis calidam intemperiem: nam refrigerat & siccat, ac tollit obstructions ob partium tenuitatem: sanat Ictericitiam: decocto eius assumpto, aut aqua distillata: purgat leuiter humores adustos, & crassos, si in magna copia assumatur, vt pondere librarum duarum eius decoctionis: quo remedio iterato per multos dies sanatos multos vidi ex maligna scabie, & vlceribus exedentibus: oportet autem singulis diebus nouam decoctionem parare, præcipue autem cum sero lactis. Dioscorides de hac inquit Lichen, qui in petris nascitur, quidam Bryon vocant, muscus est adherens petris madidis: illitus sanguinis profluuiâ sistit: inflammationes arceat: curat impetigines, quas Græci Lichenas vocant, & morbum regium cum melle: emendat & oris ac linguæ fluxiones. Galenus, est, inquit veluti Muschus quidam, sed recte ex plantarum genere conseri potest sic nominatus; quia Lichenas id est impetigines curat; extergentem, & modice refrigerantem facultatem habet, vtramque vero resiccantem: abstergentem quidem atque exsiccantem à petra obtinet, refrigerantem vero ab humore aqueo: nascitur enim in humidis, & grauiter olentibus saxis. Sed incertum est an hi plantam intellexerint quam prædiximus: Bryon enim apud Dioscoridem capillis potius constat, quam foliis: vt patet in Muscho marino, & eo, qui in arboribus nascitur. Profecto apud Theophrastum Bryon Marinum folio Lactuce constat, æque ac nostra hepatica. Plinius Lichenis nomine vtrumque significari ostendit, cum inquit: Lichen herba Lichenis remediis omnibus præfertur, inde nomen inuento: nascitur in saxosis: folio vno ad radicem lato: caule vno, paruo: longis foliis dependentibus, hæc delet & stigmata, teritur cum melle est aliud genus Lichenis, petris tantum adherens, vt Muscus, qui & ipse illinitur: hic & sanguinem sistit vulneribus, ac reliquas vtilitates recenset, quas Dioscorides tradit. Alibi de hoc secundo loquens inquit: in syluestribus & satiuis prunis est limus arborum, quem Græci Lichena appellant, ragadiis & condilomatis mire vtilis. Significare autem videtur Plinius per primum genus Lichenis nostram hepaticam; lato enim folio vno constat, radici

adnexo ; vnde cauliculus exit sustinens foliola oblonga, veluti flosculum ; per alterum vero genus indicat villosam substantiam, & virentem, non solum in petris, sed & caudicibus arborum vetustis inherentem, diuersam ab in canis villis, qui ex ramis quarundam arborum pendent, quod Dioscorides simpliciter Bryon vocat.

C A P. X X.

PVLMONARIAM vocant quoddam genus Lichenis in caudicibus vetustis Quercuum, albidius, & siccius, horridiusque prædicto, maculosum, odore Fungi ; punctis quibusdam veluti bullis signatum : color à tergo flauescit : laudant ad pulmonis vitia, ad tussim siccam, & spirandi difficultatem puluere eius cum saccharo assumpto, aut vino, in quo per noctem macerata fuerit. Veterinarij puluere vtuntur eum sole ad pecorum tussim, & asthma.

C A P. X X I.

MVSCVS vocatur omnis villosa substantia, sordi potius similis, quam plantæ, aut caudicibus annosis herens, præcipue vmbrosis, aut saxis madidis : aut in aquis palustribus, aut Mari : Bryon à Græcis vocatur : cuius varia genera etiam diuersis nominibus donata sunt ; nam quidam Lichen vocatur, de quo egimus : quoddam Splachon : Quoddam Bryon Thalassion : lenticula quoque palustris inter muscos recensetur, de quibus singulis dicemus. Quoddam in parietibus, & tegulis nascitur : denso ac villoso cespite instar Monticuli ; vnde eriguntur, aereo colore capilli, setis porcinis similes, at breues, sustinentes in cacumine tenae capitulum, oblongum : putant apud Apuleium Polytrichum appellari : nascitur id, inquit, in parietibus, & vuidis locis, habetque ramusculos quasi seta porcina. Sed incertum est vtrum intelligat Dioscoridis Polytrichon idest Capillum Veneris : nam & Mesues eius ramulos comparat setis porcinis. Vires huic tribuunt easdem, quæ Adiantho conueniunt.

C A P. X X I I.

EX Musci genere est, quæ pro Spica Celtica quoddam vendebatur, in montibus nascens vmbrosis, iuxta caudices, numerosis ramulis serpentibus, circa quos frequentia sunt foliola, & cacuminibus

bus capitula Equiseti. Extat in hoc genere differentia magnitudinis & paruitatis. Quoddam folia Cupressi omnino imitatur, sed compressa hæc sunt non rotunda, similiter ramosa, & inuicem particulis insidentibus: capitulis caret: constat sapore astringente.

C A P. X X I I I.

ILLVD genus Musci, quod priuatim Splachnon vocant, ex vetustis quibusdam arboribus pendet, absque radice: veluti pediculi sunt ramosi, sine foliis longissimi instar Iubæ, colore candido, aut cinereo: præcipue ex Robore antiqua, aut Abiete, qui & odorati sunt: vtuntur vnguentarij ad pulueres odoratos, & suffimenta cõponenda; Vñeam vocant. Dioscorides Bryon & Splachnon, oriri inquit in Cedro, Populo alba, & Quercu: optimum tamen Cedrinum proximum Populneum, in quo genere candidum, & odoratius præstat, nigricans improbantur. Plinius inquit Sphagnos, alij Bryon vocant: sunt hoc nomine cani arborum villi, quales in Quercu maxime videmus, sed odore præstantes, maxime in Cyrenaica prouincia: secundum locum obtinet Cyprius, tertium Phœniceus: fertur & in Aegypto nasci, & in Gallia: laus prima candidissimis, atque altissimis: secunda rutilis: nulla nigris: & in Insulis petrisque nati improbantur, omnesque quibus palmarum, atque non suus odor inest. Alibi idem Plinius vnam Populi Albæ inquit Bryon appellari, est autem eius fructus, vt suo loco patet.

C A P. X X I I I I.

MVSCVS Marinus lanugo est capillosa, in scopulis maris reperita modò lapillis, modò testis, modò aliis fruticibus marinis inherens, præcipue Corallo, quam Corallinam vocant: mollis quidem quamdiu sub aqua est, extractus autem & siccatus riget ob saluginem: quidam erectus; quidam humi sparsus: color varius, nunc albus, nunc rubens, aut flauescens, aut cinereus, aliquando niger, quidam & herbaceus, mollior. vtuntur Medici puluere Corallinæ drachmæ pondere in vino ad lumbricos enecandos, pellendosque: habet enim maris amaritudinem cum astringens. Dioscorides Bryon Thalassion vocat: nascitur, inquit in lapidibus & testis iuxta mare; capillaceum, gracile, sine caule, sufficienter astringens. Theophrastus inter genera Phycus recenset; appellat autem Trichophyllon (Theodorus Algam Crinito folio cognominat) est inquit Feniculo simile, non herbaceum, neque pallidum, neque caulem habet, sed quasi rectum in se ipso: nascitur id in testis & lapidibus, non vt alterum genus in terra: vtraque tamen pro-

pe terram nascuntur : & Trichophyllon terræ proprius est ; sæpe autem quasi alluitur tantum à Mari . Plinius Theophrastum sequutus inter Phycus genera inquit ; capillaceo folio simile Feniculo ; in faxis nascitur , superius in vadis , haud procul littore .

C A P . X X V :

A LGA in vadis limosis nascitur profundioribusque : expellitur autem ad lictus cum fluxu : radices fert digiti crassitudine , geniculatas , nigras , humi repentes , ramosas : quæ in multas veluti spicas desinunt , pilis scilicet candidis , singulos geniculos circumuestitibus , similitudine spicæ Nardi : è spicarum cacuminibus exeunt folia , in longitudinem producta , similia Thyphæ palustris , graciliora , mollioraque , initio virentia : dein cum exsiccantur , albescunt : vtuntur iis pro tomento interiectis vasis vitreis , ne frangantur : sunt qui & culcitrae implent , quod hydropicis confert , & podagricis . Videtur Dioscorides Gnaphalion appellasse , cuius foliis albis , mollibusque aliqui pro tomento vtuntur : bibuntur efficaciter folia in vino austero ad dissenteriam . eadem Galenus & Plinius . Ex hoc genere est grande quoddam folium , æquale , ac planum , simile prælongis cartarum schædis , quod ex Medera aduehitur cum saccharo : vtuntur enim eius foliis pro veste , ac tomento , ne panes sacchari atterantur . Minimum etiam quoddam genus reperitur angustissimis foliis , huius cauliculum vidi spicosum , Gramini similem , dodrantalem , cui lanosa substantia inferne erat agglutinata , qualis Adarce fertur apud Dioscoridē . Theophrastus Phycos inter frutices marinos , Theodorus Algā vertit , multas inquit species habet : vnum lati folium , extensum , colore herbaceo , quod Prason , idest , Porrum vocant quidam , alij Cingulum : radicem habet exterius pilosam , sursum autem spectantibus , squamulis admodum longam , & crassam , similem Cæpis Geryis : oritur non in lapidibus vt Trichophyllon , sed in terra , propè litus tamen , at in profundiore vado : in extero autem Mari circa Hercules Columnas admirabili magnitudinis crescit , vt referunt , & maiori latitudine quàm palmi : fertur hoc cum fluxu in Mare internum , tantaque inibi quibusdam in locis multitudine aggregatur , vt supra vmbilicum excedat : vocant autem ipsum Porrum : ferunt annum esse : nasci vere desinente ; uigere æstate : autumno tabescere : hyeme autem interire & decidere . His Theophrastus ostendit , & nostratem Algam , cuius radices Cæpis Geryis comparantur : spicæ enim , quas diximus , huiusmodi Cæpas referunt , quas vulgò Maligias vocamus . & grande illud genus , quod aduehitur ad nos cum saccharo ex Océano Atlantico : latissimis enim eius foliis sacchari panes conuestiunt . De Trichophyllo , quod inter Phycus

cus genera recensetur, diximus in Musco Marino. Quartum præterea genus Pelagium inquit, esse, quod spongiarum in alto expiscantur: in Creta autem nascitur, prope littus in petris plurimum, & pulcherrimum, & quo inficiunt non solum vittas, sed etiam Lanæ, vestesque colore, quamdiu recens infectio sit, pulchriori quam purpuræ: gignitur autem & in parte spectante Aquilonem copiosius, & pulchrum, ut spongiæ & alia huiusmodi. Hoc genus apud nos nequaquam visum adhuc est. Aliam plantam in eisdem locis nasci tradit similem Gramini; nam folium huiusmodi fert, & radicem geniculatam, longam, oblique tendentem, ut Gramen: caulem autem emittit Harundineum, modo Graminis, sed hæc multo minor est quam Phycos: Hæc quoque reperitur in nostro Mari. Alibi Cyperum Phleum, Phycos, Butomum, folia similia habere scribit. Dioscorides Phycos Thalassion vocat inquit; unum latum est, alterum oblongum, & purpurascens, quoddam autem album: Quod autem in Creta nascitur prope terram, valde floridum est, & incorruptum. omnia refrigerandi vim habent, podagris, & inflammationibus vitia si applicentur humecta adhuc, antequam siccentur. Id quod rubrum est, Nicander i&ctibus venenatis mederi tradit, quod aliqui putarunt id esse, quo mulieres vtuntur, cum earum fucus radícula sit. de ruffa Alga Plinius inquit: Scorpionum i&ctibus vitalem esse. Videretur Dioscorides indicasse Phycos nomine solas Algas, quas distinxit & folij latitudine, & colore: nam vere lato folio constat ea, quam Theophrastus circa Herculis Columnas nasci tradidit: Quæ vero apud nos nascitur, angustum potius, & oblongum habet, & cum exaruerit, candidum: quale tertium genus describitur: rubens autem non visa est apud nos. Plinius Algam ruffam, Scorpionum i&ctibus vitalem esse tradit: de Phycos autem modo Theophrastum sequitur inquit: quod Græce vocant Phycos, non habet alia lingua nomen; quoniam Alga herbarum magis intelligitur, hic autem est frutex: folia lata, colore viridi gignit, quod quidem Præson vocant, alij Zosteræ: hæc verba primum genus indicant, quod à nobis Alga dicitur, quamvis hoc nomen non ipsum fruticem significet sed folia tantum. Alterum genus inquit capillaceo folio, simile fœniculo in saxis nascitur, superius in vadis, haud procul littore: Trichophyllon est ipsius Theophrasti, & Bryon Dioscoridis: verno vtrumque & interit autumnò: circa Cretam Insulam nato in petris; purpuras quoque inficiunt: laudatissimo à parte Aquilonis, aut cum spongiis: Tertium est Gramini simile: radice geniculata; & caule qualiter Calami. Alibi Dioscoridem sequutus inquit. Phycos Thalassion, id est fucus marinus Lactuæ similis, qui conchyliis substernitur, & quæ sequuntur. Quibus verbis indicat Phycos apud Dioscoridem, non Algam esse, sed quod Bryon apud Theophrastum, appellatur, ut mox patebit. Aliud

præterea est Phycos apud Galenum inter metallica, vt puto Cerussa elabo-
rata, qua mulieres ad faciem dealbandam vtuntur: nam seruata Cerussę
frigiditate inquit, tenuitatem assumpsit, vt per eam in profundum, al-
tumque corporum quibus admouetur, vis eius penetrare valeat. similem
Cerussę Fucum conficiunt ex radícula Ari, quam Gersam vocant, vt mo-
nuimus in Aro, quam indicare videtur Dioscorides in Phycos.

C A P. X X V I.

BRYON Theophrasti in eisdem locis nascitur, vbi Muscus mari-
nus: foliis virentibus, crispis, Lactuce similibus, minoribus, mul-
tis ex eodem cespite sine radice & sine caule, sed aliis inuicem in-
sidentibus foliis, vt in Lichene. Theophrastus inquit aliud à Phycos est
Bryon (quidam codices legunt Botryon) folio coloris herbacei amplo,
nec Lactucis dissimile, rugosiore tamen & velut contracto; caule caret,
sed ab vno initio plura folia huiusmodi exeunt, & rursus ab alio: nasci-
tur super lapides, fistiliaque prope terram. Plinius Theophrastum se-
quitur inquit: Bryon marina herba sine dubitatione Lactuce foliis si-
milis, rugosa, veluti contracta, sine caule, ab ima radice exeuntibus fo-
liis, nascitur in scopulis maximè, testisque terra compræhensis: præcipua
ei siccandi & spissandi vis, & collectiones omnes, inflammationesque co-
hibendi præcipue podagrę, & quicquid refrigerare opus sit. Quas vires
fere ad Verbum Dioscorides suo Bryo marino tradidit: iterum de eodẽ
tum fucis inquit. Aliud genus fruticum Bryon vocatur: folio Lactuce,
rugosiore tantum: iam hoc in terra nascens, alibi eandem videtur intel-
ligere sub nomine Fuci marini: inquit enim Phycos Thalassion, idest fu-
cus marinus Lactuce similis, qui conchiliis substernitur, non podagrę
modò, sed omnibus articulorum morbis impositus, priusquam exare-
fiat. Tria autem genera eius: latum & alterum longius, quadantenus ru-
bens, tertium crispis foliis; quo in Creta vestes tinguntur: omnia eius-
dem vsus, & quæ sequuntur. desumpta autem hæc sunt ex Dioscoridis
Phycos, vt secundum Plinij sententiam Dioscoridis Phycos non Alga sit,
sed hoc genus, quod Bryon est apud Theophrastum.

C A P. X X V I I.

SPICA Nardi, quę inter Aromata affertur ad nos ex Oriente, ex Al-
garum genere videtur esse: sunt enim radice cuiusdam nigre ger-
mina; densis capillis sursum spectantibus, facta aristarum more,
in star nostrę Alge, breuiora, colore ruffo, sapore amaro & astringente,
odore ualido aromatico. Dioscorides Nardum uocat: unum Indicum

appellari tradit: alterum Syriacum: non quod in Syria gignatur, sed in montibus Indiæ, quorum pars una Syriam spectat, altera Indiam. Syriacum probari quod recentius & læuius est, comosum, ruffum, odore uehementer iucundo, Cyperumque imitate, breui spica, sapore amaro, maximeque siccante os, custodit suaueolentiam pertinaciter. Indici unum Gangetide cognominatur à fluuio Indiæ, qui montem præterfluit Ganges nomine; iuxta quem nascitur: uiribus languidum, ut quod proueniat aquosis locis, proinde in maiorem altitudinem adolescit, & plures ab eadem radice spicas habet, comosas, & implexas, odore ingrato: Quod autem locis magis æditis nascitur, odoratus est, spica Mutila, Cyperum olente, in totum iisdem qualitatibus præditum, ut Syriacum. Vocatur & quoddam Samphariticum à loco, ualde mutilum, magnis spicis, candidius, caulem aliquando medium habens, redolentem hircum, quod damnatur in totum. Venditur, & madefactum, quod cognoscitur & candore spicarum & squalore; & quia lanugine caret; adulteratur Stibio cum aqua, uel uino palmeo infuso, ponderis gratia & spissitatis. Lutum, quod hæserit, radici decutitur, seruaturque cribratum ad manuum lotiones. Theophrastus inter odorata recenset, quibus ad unguenta utuntur; ex India comportari. Plinius inquit frutex est graui, & crassa radice, sed breui, ac nigra, fragilique, quamuis pingui, situm redolente, ut Cypeti, aspero sapore, folio paruo; densoque. cacumina in aristas se spargunt; ideo gemina dote Nardi spicas & folia celebrant. Alterum eius genus apud Gangem nascens damnatur in totum, Oenitidis nomine: uirus redolens. adulteratur & PseudoNardo herba, quæ ubique nascitur; crassiore, & latiore folio, & colore languido in candidum uergente: item sua radice permixta, ponderis causa, & Gummi, spumaque argenti, aut Stibio, Cyperiuæ cortice: syncerum lauitate deprehenditur, & colore ruffo, odorisque suauitate & gustu maxime siccante os, sapore iucundo. pretium Spicæ in libras nonaginta: folia diuisere Annonam, ab amplitudine Hadrosphærum uocatur; maioribus foliis, denarij triginta: quod minore folio est Mesosphærum appellatur, emitur denariis sexaginta: laudatissimum Microsphærum, è minimis folium: pretiumque eius denarij septuaginta quinque. odoris gratia omnibus, maior recentioribus. Nardo color, qui in uetera uenit nigriori melior. Nos Pseudonardum herbam diximus spicam nostram Italicam esse, sed Nardi folium, unde unguentum foliatum fiebat apud Dioscoridem, alia res est sui generis, ut patet in Malabathro: nam ipsius Nardi uenere tantum in usu spicæ, quæ radice partes sunt: inter quas uisuntur quædam à spicis Algæ nostræ nulla ex parte differentes, quale Gangeticum ponitur à Dioscoride.

CAP. XXVIII.

ROSA Marina inter Muscos marinos: foliis Lactuce constat, ut Bryon Theophrasti; sed rotundam figuram amplæ Rose præfert, multiplici foliorum plexu circumducto, quæ minutis & crebris foraminibus peruisa sunt, instar retis, ex communi quodam pediculo exorta, hæc in aere siccescens, in totum lapidescit, colore flauo. Rondellierius Escharam suspicatur apud Athenæum: prodest aduersus vlcera maligna; uehementer siccat, & superuacuum carnem absumit.

CAP. XXIX.

BURSA Marina pila est rotunda, intus concaua, ex muscosa substantia constans, scilicet capillari, colore uiridi, relicto ostiolo rotundo, qua lapidibus adheret, nigro quodam pediculo pendens: cum extrahitur ex aqua ob uelleris mollitiem confidet, siccata autem salugo quædam tenuis & alba efflorescit mordaci gustu. Hanc inter genera Alcyomi reponendam puto, ut mox patebit.

CAP. XXX.

SPRUMA Maris globus est valde leuis, ueluti ex ampullis constans ad spumæ similitudinem, modò candidus, modò rubens, aliquando flauescens: adhæret saxi, spongiarum more: constituitur ex numerosis foliolis membranaceis, sibi inuicem insidentibus, inferne concauis, superne conuexis, nunc figura uermiculorum, nunc unguis, qui in oculo adnasci solet, nunc alia figura: obducitur quibusdam crusta exterius, interius autem spongiosa constant substantia, quod genus densius & durius est cinerei coloris. quoddam est ex foliis constans auriculæ figura, pluribus lineis, circumductis, colore cinereo, mollibus, specie Fungi, gustu mordaci. Dioscorides Alcyonium uocat eiusque genera quinque enumerat: primum densum, & gustu acerbo, spongiosa facie, tetri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. Hoc genus illi assigno, quod crusta exterius obducitur; nam cinerei coloris est, & grauius ceteris, olidumque de secundo inquit Phterygio oculi simile est, figura aut spongiæ multis inanimalibus leue, redolens Algam. hoc diximus foliola habere, similia unguis oculi; est enim membranula candida, colore unguis, specie parua pennæ, aut folioli Filicis à lateribus scissa. Tertium inquit specie uermiculorum, colore magis purpureo, quod & Milesium à quibusdam uocatur.

Hoc

Hoc apud nos non solum purpureum, sed & candidum, ac flavescenter reperitur. Quartum velleribus sordidis simile multū, inane, & læue: hoc puto quam Bursam marinam vocamus. Quintum effigie Fungi, sine odore, intus asperum, & quadantenus pumicosum, foris læue, acre, quod plurimum in Proponctide nascitur iuxta Lesbicum insulam, vbi patrio nomine vocant Halosachnem, id est Maris spumam: hoc Auricularum figura ostendimus: nam eorum Fungorum figuram præferret, qui vetustis caudicibus innascuntur lignosi: sed hoc tenue est, membranosum, molle, inferne asperum, superne læue: ad hoc genus reducendam censeo Rosam marinam. Plinius Halcyonium inquit appellatum, fit in mari ex nidis, vt aliqui existimant, Halcyonium, & Cœcum: alij è sordibus spumarum crassescens: alij è limo, vel quadam maris lanugine. Quatuor genera: Cinereum, spissum, odoris asperi: alterum molle, lenius, odore fere Algæ; Tertium candidioris vermiculi: quartum pumicosius, spongizque putri simile, penè purpureum, quod optimum, id & Milesium vocatur: quo candidius autem, hoc minus probabile est. in quibus parum distat à Dioscoride. Quamuis autem hæc à Dioscoride libro quinto inter inanimata corpora recensentur, vt etiam Spongiæ: vim tamen habent vegetandi, vt ex constitutione, & ortu patet: Aliud autem est apud eundem Adarce, quamuis similis Alcyonio, molli figura: est enim concreta salisago, iuxta calamos & festucas agglutinata, locis palustribus ex maris admistione cum aquis dulcibus: colore candido, similis concretioni, quæ in spongiis reperitur: corpus omnino inanimatum, inordinata compage. nec putandum Alcyonium eo modo fieri, vt Plinius tradit, aut, è nidis auium, aut sordibus spumarum, aut limo aut maris lanugine: sed potius Alcyonium dici; quia Alcyones iis vtantur ad suos nidos conficiendos: vt nos vidimus ex pilis spicarum Algæ ea figura, quam Plinius describit, cum inquit: faciunt Halcyones nidos septem ante brumam diebus, & totidem sequentibus pariunt: nidi earum admirationem habent pilæ figura, paulum eminenti, ore per quàm angusto, grandium spongiarum similitudine, ferro intercidi non queunt, frangunturque ictu valido, vt spuma arida maris: nec vnde confingantur inuenitur: putant ex spinis aculeatis; piscibus enim viuunt. ipse autem multos huiusmodi nidos, reiectos in littus vidi: figura in rotunditate oblonga, adnexa radiculis Algæ paruo hostiolo in cacumine, vt ingredi qua tantum possint non ipsa auis: ex eadem lanugine constant pilæ quædam in littore repertæ, sed nulla intus cavitare: agglomerantur enim festucis pili vndis reiecti, aliquando in tantam amplitudinem, vt vtraque manu completi vix possint: Pilam marinam vocant, cuius fit mentio apud Galenum inter medicamenta ad capillos conseruandos, & apud Myrepsum ad lumbricos euecandos: vn-

guento excipitur Pila marina, quæ reperitur in mari rotunda, ut lana congeſta.

C A P. X X X I.

CORALLIVM frutex eſt in mari; arborea figura, lapidibus hærens, cubito breuior; multis ramis, tortuoſis, ſine foliis, ſine fructu, ac ſine radice, ſed villoſa ſubſtantia obſitus, inſtar Muſci: colore viridi, aut cinereo, intus rubeo, qualis eſt color carnis, aut intenſioris rubedinis, qualis Cocci; tradunt ſuccoſam eſſe plantam, ſucco lacteo; renaſci, ubi lac contigerit: exemptum ex aqua, ſiccatumque dureſcit in lapidem: hodie copioſum retibus expiſcatur prope Sardiniam & Corſicam, quod apud Genuenſes purgatur expoliturque: rami eius integri ad tutelam infantium geſtantur: formantur & globuli ad Monilia puellarum. Dioſcorides de Corallio inter lapides agit: alij inquit Lithodendron vocant: videtur frutex marinus: durari autem, cum ex profundo mari exemptus fuerit, veluti à circumfuſo aere infectus, aut concretus. plurimum reperitur ad Syracuſas in promontorio vocato Pacchinno: laudariſſimum rubens, colore florido, aut Sandicis ſaturate, item friabile, & tota concretionem æquabile: amplius odore Muſci, & Algæ ſimili; ad hæc valde ramoſum, & forma fruticis Cinnamomi. Quod autem Lapidis forma ſcabioſum, hians, & cauernoſum eſt, vitioſum exiſtimatur: astringit & moderate refrigerat. Plinius Corallio forma inquit fruticis: color viridis; bacce eius candidæ ſub aqua, & molles: exemptæ conſeſtim durantur, & rubescunt, quaſi Corna ſatiua ſpecie, atque magnitudine: aiunt tactu protinus lapideſcere, ſi viuat: Itaque occupari, euellique retibus, aut acri ferramenta præcidi. hac de cauſa: Curalium vocitatum interpretantur: probatiſſimum quam maxime rubens, & quam ramoſiſſimum: nec ſcabroſum, aut lapideum, vel ruruſus inane, aut concauum: authoritas baccarum eius non minus in Indorum viris quoque præcioſa eſt, quam ſæminis noſtris vniones Indici: Auruſpices eorum, vateſque; in primis religioſum id geſtamen à moliédis periculis arbitrantur, itaque & decore & religione gaudent: ſed putauit Plinius baccarum formam, artificio paratam, ſponte naſci. Alibi Gorgoniam gemmam Corallium interpretatur nominis cauſa, quod in durtiam lapidis mutatur. hinc forte Inſula Gorgona dicta eſt in Mari Tirreno; nam & inibi hodie Corallium inuenitur.

C A P. X X X I I.

CORALLIVM nigrum traditur à Dioſcoride, quod Antipathes vocatur, ſpecie differens à Corallio, colore nigro, arboreum & ipſum figura, ramoſius, eaſdem vires habet. Plinius Antipathes meminit

meminit inter Gemmas, nigra est, non translucens. Alibi Iſidis Proclamon vocat circa Inſulas Troglodyticas, fruticem in alto Corallio ſimilem, ſine foliis, qui præciſus dureſcit, murato colore in nigrum, & frangitur, cum decidit. gigni & in rubro mari Corallium inquit, ſed nigrum. Apud nos viſitur aliquando Corallium extra rubens intus nigrum .

C A P. X X X I I I .

CORALLIUM album viſitur hodie in officinis, breuiſibus, ac nodolis ramulis, nitore, & candore Eboris : foramina autem quædam inſunt, non ſolum in ſingulis nodis, ſed & iuxta nodos, duriſſe lapidea, ſed incertus adhuc eſt eius ortus. apud Auicennam mentio fit albi Corallij : tria enim eſſe inquit. Album, rubeum, & nigrum ; à quo recentiores medici Corallium album medicamentiſ receperunt, dicentes, frigidioris naturæ eſſe, quam rubeum ; optimum tamen eſſe rubeum ; deinde album : ultimo nigrum. ſed mirum non reperi albi mentionem apud Græcos, aut Latinos : Ideo ſuſpicor Ebur foſſile intelligi apud Theophratum, quod vt Plinius reſert, candido & nigro colore inuenitur .

C A P. X X X I I I I .

ALII ſunt frutices in noſtro mari Coralliis ſimiles, quas Corallinas vocant, ligno intus duriſſimo, ac nigro, ſpecie Ebeni, ſed ob tenuitatem inutili operibus ; cruſta his obducitur verius, quam cortex, friabilis, pumicoſa, aliis candida, aliis rubens adhæret lapidibus teſtacea quadam ſubſtantia dilatata. Qui ex his cortice rubro integitur, tortuoſis ramulis conſtat, duriſſimiſque properadicem nigris, hi in tenuem gracilitatem deſinunt, perlucidam, ablato cortice. Qui cortice albo integuntur duo ſunt, vnus ramulis conſtat erectis, Iunci modo, flexilibus, numeroſiſque ; ab eodem veluti caudice prodeuntibus, cubitali altitudine, qui veluti punctis quibuſdam ſignati ſunt, vt Abietis ramuli. Abietem marinam puto apud Theophratum. Alter ramos fert ad latera tendentes, cruſta candida, veluti denticulatos, quibus ſæpe adhæret lapidoſa ſubſtantia, ex maris ſalſugine concreta, ac teſtacea, quædam animalia, Quercus marina apud Theophratum, folium hiſ nullum, neque Muſcus, ſed loco eorum cruſta videtur data. Quartum genus humi ſerpit, ſarmentoſum ex lapidibus pendens, vndique muſcoſa lanugine obſitum, nigricante, aut cinerea, extremis capillis in tenuia veluti granula deſinentibus. Vitis marina apud Theophratum. Theophratuſ non abſimiles hiſ arbuſculas in mari naſci tradit, vt quam appellat Quercum ;

Abietem Vitem, Ficum, Palmam. Quercus inquit & Abies prope terram quidem sunt : Ambæ nascuntur vero super lapides, atque testas : carent radicibus, sed modò patellarum adhærent : folium ambabus velut carnosum, oblongius, crassum, & Abieti crassius, frequens; nec leguminum siliquis absumile, cõcauum intus, nec quicquam intra se continens, Quercui tenue ac potius Tamaricis : color ambobus accedens ad purpuram : forma tota Abietis erecta : Quercus flexuosior atque in latitudinem magis ampliata : ambæ vel multi caules fiunt, sed simplicior Abies : rami Abieti longi recti, solutique : Quercui breuiiores, contortiores, spissioresque : magnitudo tota ambabus cubitalis, parumue altior, verù maior, vt simpliciter dicam Abieti. Quercus vel ad lanas inficiendas utilis mulieribus : ramis pendent adnexa pleraque animalium testigerorum, subter alia quædam cauli ipsi adhærent : sed per folia Theophrastus intelligere videtur crustaceam substantiam, aliquando inanem, siliquarum modò, aliquando denticulatam, vt folia Tamaricis. Vitis inquit utroque nascitur loco ; nam & terræ proxima, & pelagica est. Ficus folio caret, nec magnitudine præstat, color cortici puniceus. eadem refert Plinius.

C A P. X X X V.

LENTICULA palustris foliolum est rotundum, & crassum, Lenticulæ figura, aquis stagnantibus innatans, adeo frequens, ut lacus uirentem pratùm amuletur : è singulis foliolis inferne uillus quidam descendit, quo uice radicis utuntur : Alterum genus foliolis oblongis constat, multis ab eodem exortu, stellæ modo pediculis capillaribus. Dioscorides inquit Lens palustris reperitur in aquis stagnantibus : muscus est, Lenti similis, cui facultas refrigerandi inest, commoda inflammationibus. Erysipelatis, & podagris, tum per scillita, tum cū polenta : glutinat, & procidentia puerorum interanea.

C A P. X X X V I.

QUABDAM aquis tepidioribus innatat, vt Pisis in Auxeri fluuio, quem hodie Oserin vocât : est autem hic fluuius quasi stagnans, ac recipit aquas thermales ex monte Sancti Iuliani ; fluitat herba vna cum aqua incedens, sed multis in locis interim quiescit, & tamquam exercitus castrametatur idoneum locum ad quietem nacta. Folia sunt rotunda, vnguis magnitudine, superne punctis minutissima impressa, læte virentia : hæc coniugatim in ramulis digesta sunt, qui Cruciformi figura spectantur vt in Abiete : villi per totos ramulos deorsum spectant, qui radicem vicem gerunt : sapore aqueo constat, Hanc censeo

Stratiotem Aquaticum esse apud Dioscoridem. Dicta autem est Stratiotes idest militaris, non solum quia vulnera sanat, sed & quia folia ordinato, quodam agmine natantia migrant, vt exercitus. inquit igitur Dioscorides: Stratiotes, qui in aquis nascitur, sic appellatus est; quia aquis innatat, & sine radice viuitt: folium habet Semperuiuo simile, maius tamen: æui & facultas inest refrigerandi: sanguinem è naribus fluentem sistit potu: vulnera ab inflammatione defendit: tumores & Erysipelata sanat illitum cum aceto. Plinius inquit celebratur à Græcis Stratiotes: est ea in Aegypto tantum & inundatione Nili nascitur: Aizoo similis, ni maiota haberet folia refrigerat mire, & vulnera sanat: ex his colligere licet herbam quam prædixi Aegypto Stratiote esse tantum exilius, quia folia minora potius insunt, quam Semperuiuo scilicet magno.

C A P. X X X V I I.

FUNGORVM natura inter plantas maxime peculiaris est, non solum figura, sed & substantia, & ortu: neque enim radice constat, neque caule, neque foliis, neque fructu: sed incomposita quædam materies videtur naturæ addiscentis Plantas constituere: modo globus, radici similis intra terram latitans, vt tubera: modo ad similitudinem oui supra terram emergens vt Pezicæ, nunc veluti pileo superposito vt suilli, Boleti & plurimi fungorum nunc veluti in paruos digitos sinditur eorum substantia, aut figura Auriculæ spectatur, aut linguæ, aut spongiæ, aut panni laceri. substantia plurimorum carnosæ, vt tota fructus videatur, cum fructu careant & in cibis gratissima, cum tamen plerumque venenum contineant: Quorundam dura, ac lignosa, vt qui in caudicibus arborum nascuntur. Ocissime autem omnes fungi erumpunt vt in proverbio sit apud nos de his, quæ repente adueniunt, nam in horam fungus emergit, breuissima quoque eorum vita, fugacior quandoque quam fructus æstiu, nam exceptis iis, qui lignosi sunt, ceteri aut putrescunt, vt omnes qui pileum gerunt, aut in puluerem volatilem tabescunt vt Pezicæ.

C A P. X X X V I I I.

TVER vocatur neutro genere vulgò Tartufo, in montibus nascitur Mali modo, rotundum, inæqualiter tuberosum, aspera superficie, solida intus pulpa, non fungosa vt cæteris, ideo minus putrescit, & diuturnius seruari potest: odor inest suauis, & sapor gratissimus. optima habentur ex Nursinis montibus, Hinc enim & Romam feruntur & Florentiam, in cibis nobilium. color his exterius nigricans: ali

bi nascuntur albidiora, quæ minus probantur; hæsitantur cum sale & pi-
pere cruda, & sub cineribus cocta, aut in patinis ex oleo: vim venetis ad-
eugent, quamuis sapor insit Aqueus, vt ceteris fungis, flatuosam enim
substantiam gignunt semini gignendo vtilem: Græci Hydnon vocant.
Theophrastus inquit Hydnon nonnulli; Aschium vocant, sub terra la-
titat, vt radix tantum videatur, cum forma radicis non sit; Alibi inquit
pænitus radice caret Tubar, fungus & Crantum. Dioscorides inquit.
Tuber radix est globosa sine foliis, sine caule; color subfuluus; foditur
vere, cruda & cocta estur. Galenus Tubera radicibus, aut bulbis adnu-
meranda esse censet: nullam inquit qualitatem habent insignem, pro-
inde qui ipsis vtuntur, vtuntur ad condimenta excipienda, quem admo-
dum & aliis quæ vocant insipida, & innoxia, & ad gustum aquosa, qui-
bus omnibus est commune, vt alimentum quod ab ipsis in corpus distri-
buitur, nullam insignem habeat facultatem, sed subfrigidum quidem
sit, crassitie vero quale id ipsum est, quod sumptum fuerit: crassius qui-
dem est, quod ex Tuberibus habetur. Plinius maximum è miraculis est
inquit aliquid nasci, aut viuere sine vlla radice: tubera vocantur: hæc
vndique terra circumdata, nullisque fibris nixa, aut saltem capillamentis,
nec vtiq; extuberante loco, in quo gignuntur, aut rimam agente, neque
ipsa terræ cohærent: cortice etiam includuntur, vt plane nec terram esse
possimus dicere, neque aliud quam terræ callum. siccis hæc fere, & sabu-
lofis locis, frutetosisque nascuntur: excedunt sæpe magnitudinem Mali
Cotonei etiam libræli pondere. Duo eorum genera: Harenosa dentibus
inimica, & altera syncera: distinguuntur & colore ruffo, nigroque, & in-
tus candido. Laudatissima, quæ Aphricæ crescunt. An ne vitium id ter-
ræ? neque enim aliud intelligi potest, Malum ne id ea protinus magni-
tudine globetur, qua futurum est, & viuat ne an non, haud facile intelli-
gi. putrescendi enim ratio communis est his cum ligno. Lartio Licinio
Prætorio viro iura reddenti in Hispania Cartagine paucis his annis acci-
disse testatur, mordenti Tuber, vt deprehensus intus denarius primos
dentes inflecteret, quo manifestum esse terræ naturam in se globari. Quod
certum est ex iis, quæ nascuntur & feri non possunt: simile est quod in
Cyrenaica prouincia vocant Misy præcipuum suauitate odore, ac sapo-
re sed carnosius, & quod in Thracia Ceraunium. De Tuberibus hæc
traduntur peculiariter, cum fuerint imbres autumnales ac tonitrua cre-
bra, tunc nasci, & maxime, è tonitribus, nec vltra annum durare: teneri-
ma autem verno esse. Quibusdam locis acceptantur riguis & seruntur,
sicut Mitylenis: negant nasci nisi ex vndatione fluminum inuecto
semine ab Tiaris. est autem is locus, in quo plurima nascuntur, Asiæ no-
bilissima circa Lampacum & Alope conesum, Græciæ vero circa Elim.
Hæc Plinius.

C A P. X X X I X.

PEZICAE in fungorum genere à Plinio recensentur, vt inquit, sic à Græcis dicti, qui sine radice, aut pediculo nascuntur: A nostris hodie Puzæ vocantur, ab aliis Vesiciæ: oriuntur in pratis supra terram extuberantes, figura oui, aut vesiculæ, colore candido, pulpa mollissima, laxa, minimi ponderis, odorata. esuntur elixæ cum suo Iure adiecto Calamento: prouocant vrinam; senescentes trāseunt in puluisculum nigrum, qui disrupa cute euolat in auram. Quoddam genus earum Pisis nascitur in frutetis & syluis, solidiore pulpa, magnitudine aliquando Mali Cotonei, aliquando Humani capitis: hoc non solum elixum vescitur, sed etiam oleo frixum in taleolas dissectum, gratissimum est, ac sine periculo, hoc puro apud Theophrastum Cranium vocari, quod cum Tuberibus & fungis recensetur omnino, sine radice.

C A P. X L.

QVI Pileum gerunt, proprie Fungi vocantur pediculo constare vt plurimum singulari, aliquando binis: Quoddam genus numerosos ex vno exortu eisdem fert, vt quæ Familiolæ vocantur: pediculi caro magis fibrosa est: pilei mollior ac laxior: in parte eius concava, qua terram spectat, aliud genus carnis inest, ex mollibus fibris constans, quasi lanugo: videtur proportionem gerere cum lanugine, quæ foliis filicis subnascitur, ac cæterarum eius generis. Theophrastus inquit fungorum pediculus æqualitatem quandam peculiarem sortitus est; radice caret. Plinius Fungorum inquit lentior natura, & numerosa genera, sed origo non nisi ex pituita arborum: tutissimi qui rubent callo, minus diluto rubore, quam Boleti: mox candidi veluti apice flaminis insignibus pediculis: Tertium genus suilli venenis accommodatissimū: Noxii erunt fungi, qui in coquendo duriores fiunt: innocentes, qui nitro addito coquentur, si vtique percoquantur: tutiores sient cum carne cocti, aut cum pediculo Piri: prorsunt & Pira cōfestim sumpta: debellant eos: & aceti natura contraria iis: imbribus proueniunt omnia hæc. Dioscorides Fungorum inquit differentia duplex: aut enim manduntur, aut perniciales sunt. multis de causis venenosi gignuntur, vbi videlicet clauus ferreus, in quo sit rubigo, aut pāni marcor affuerit, aut si iuxta serpentis cavernam, arborese, quæ priuatim pariunt noxios, fungos, erumpant. continent, qui tales sunt, nescio quod strigmentum, concretamque pituitam, terraque eruti quæ celerrime computrescunt, atque marcore vitiantur. Sed qui veneno imbuti non sunt, suauem in iuribus gratiam

gratiam habent, largius tamen sumpti nocent, & ægritus concocti strangulant, aut choleram morbum citant. remedio est meri potio, aut lixiuium cum acida Muria, aut feruefactæ Satureiæ aut Origani iusculum. debellantur etiam Gallinacei fiani potu ex aceto, aut eiusdem delinctu cum melle multo. Corpus alunt, sed ægre dissoluuntur. cum magna ex parte integri ipsi cum recrementis alui deiciantur. Galenus Fungorum naturam admodum frigidam & humidam esse testatur, vt pæne accedant ad vim deleteriam: sunt & inter eos, qui interficiant potissimum, qui ex natura mixtam habent qualitatem putredinosam. omnium fungorum Boleti minimum sunt noxij; secundi post hos sunt Amanitæ: reliquos vero tutius est omnino ne attingere quidem; multi enim ex ipsorum esu interierunt. Equidem noui quædam, cui post Boletorum non satis elixorum, qui innocentissimi esse putantur, vsum largiorem os ventriculi pressum, ac grauatum, coarctatumque fuit difficilemque habuit respirationem & in animi deliquium incidit, sudoremque frigidum sudauit, ac demum seruari ægre sumptis iis, quæ humores crassos incidunt, potuit: cuius generis est Oxymel ipsum, per se, & cum Hyssopo & Origano ipsis medio criter incoctis: is enim tum hæc sumpsit, tum nitri spumam insuper inspersam: post quæ fungos, quos comederat, euomit, qui iam quodammodo in succum pituitosum, frigidumque admodum, ac crassum, erant mutati.

C A P. X L I.

BOLETI cum primum erumpunt è terra, ouis similes sunt, membrana exterius candida, qua disrupta veluti oui luteum interius apparet: hoc cum explicatur, fungi figuram assumit, pileo lato, crasso pediculo, ac breui, luteo; placent ex oleo frixi, & in patinis: oriuntur in syluis. simillimi iis nascuntur venenosi diluto rubore, & in parte concaua magis striati. Plinius Boletos inter ea, quæ temere manduntur, ponit, quamuis optimus ex iis cibus sit: sed in menso exemplo in crimen adductus, veneno Tiberio Claudio principi per hanc occasionem dato à coniuge Agrippina; quorumdam ex his facile noscuntur venena diluto rubore, rancido aspectu, liuido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitum labro, non sunt hæc in quibusdam, sicci que, & Nitri similes, veluti guttas in uertice albas ex tunica sua gerunt: voluam enim terra ob hoc prius gignit; ipsum postea in volua ceu in ouo est luteum, nec tunicæ minor gratia in cibo infantis Boleti. rumpitur hæc primo nascente, mox crescente in pediculo, corpus absumentur, raroque vniquam geminis ex vno pede. origo prima causaque è limo & acescente succo madentis terræ, aut radice ferme glandifere, initioque spuma lentior,

tior, dein corpus membranæ simile, mox partus : ortus occasusque omnis intra dies septem est . Claudius stomacho vtilis putat . Galenus inquit è fungis Boleti , si belle in aqua elixi fuerint, prope accedunt ad cibos inspidos, non tamen sic solis ipsis vulgò vtuntur, sed apparent varie & condiunt, vt alia omnia, quæ nulla insigni qualitate sunt prædita . Alimentum autem ex ipsis est pituitosum & frigidum videlicet, prauisque est succi, si quis ipsis largius vtatur : omnium igitur fungorum ij minimum sunt noxij . Hæc Galenus .

C A P . X L I I .

S VILLI, qui vulgò Porcini appellantur, in montibus nascuntur, præcipue inter Scopas & Filices : Boletis crassiores, densioresque, colore supernè subfuluo, infernè cinereo, interius candido : elixantur ij, vt ius abiiciatur ; dein in sarragine farinâ obducti assantur ex oleo multo ; sic enim innocetiores euadunt . asseruantur quoque muria conditi, aut exsiccati in furno, aut fumo . Qui inter eos venenosi sunt, Malefici vulgò appellantur : vix dignoscuntur, nisi aperiantur ; nam caro eorum protinus liuescit : color quoque subuiridis in parte concaua spectatur, aut pallefcens . Plinius Suillos inquit venenis esse accommodatissimos ; nam familias interimere, & tota conuiuia ; voluptas tanta ancipitis cibi : quidam discreuere arborum generibus Fico, Ferula, & ferentibus gummi ; nos item Fago aut Robore, aut Cupresso : omnium color liuidus : his aberit veneni argumentum, quo similior fuerit arborum Fici, siccantur pendentes iunco transfixi, quales è Bithynia veniunt : ij fluxionibus alui, quas Rheumatismos vocant medentur, excrefcantibus in sede carnis : minuunt enim eas, & tempore absumunt : item lentigines & mulierum vitia in facie leuant . lauâtur etiam vt plumbum in oculorum medicamenta, sordibus vlceribus, & capitis eruptionibus, canum moribus ex aqua illinuntur .

C A P . X L I I I .

P RVNVLII vulgò appellantur minimi inter fungos, odoratissimi que, qui & innocentissimi sunt : nascuntur vere inter Rubos & Carduos, cinerei coloris, capitulo verius, quam pileo, pollicis crassitudine : candida intus pulpa, ac solida : comeduntur elixi cum suo iusculo adiecto Calamento, recipiuntur tantum in mensis nobilium .

C A P. X L I I I.

QUIDAM Neapoli nascuntur in lapide quodam fungoso, leui instar ligni quem lapidem Lyncis vocant: ex hoc fungi toto anno enascuntur, si irrigetur aqua, etiam domi asseruatus, crescitque in dies continua fertilitate, pediculis in lapidem induratis: pollent hi fungi ad calculum & vrinam impellendam: lapis ipse contritus in farinam calculum frangit potu: recipitur à Nicholao Alexandrino in Antidotum Lithontripton: meminit eius Euax inquiring Lincurium, idest lapis lyncis, fit ex vrina lyncis, idest lupiceruarij appellati in montibus coagulata: hic seruatus in domo gignit optimos fungos quolibet anno: pollet contra dolorem stomachi, ieterum, & fluxum ventris. Dioscorides Lincurium idem cum Electro voluit esse. Electrum autem putari ait lachrymam Populi nigrae coagulata in lapidem: ex vtraque autem Populo alba scilicet & nigra fungos vtilis, & innoxios toto anno restibiles haberi, si earum cortices concisi in minutias segetibus stercoratis inspergantur, sed forte verius ex Populo montana, quam Plinius Libicam vocat propter fungos laudatissimam.

C A P. X L V.

PRATEOLI in pratis nascuntur, paulo maiores Prunulis; latiore pileo, inferne subrufo, aut nigricante: comeduntur parati in patinis, inter cibos viles, nec sine periculo: iis similes iuxta stercorea nascuntur, longiore, ac graciliore pediculo noxij, & sine vlla saporis, odorisque gratia. Grandiores adhuc crassioresque sub Populo nascuntur, qui Turini vocantur, color superne subrubens, pediculo candido, sed hi in cibis minime probantur.

C A P. X L V I.

FAMILIOLAE vocantur, quibus numerosi ab eodem exortu pediculi nascuntur, prelongi, capitula sustinentes, Prunulis similia, molliora: nascuntur iuxta frutices: parantur in cibis, vt prateoli inter cibos rusticales.

C A P. X L V I I.

QUIDAM in pratis nascuntur candidi, longissimo pediculo, veluti umbellam sustinente, initio contractam ad pediculum, qua anulus quidam est: hæc postea in latitudinem multam explicatur,

tur, tenui pulpa : assumuntur hi quoque in cibis rusticorum, vt Præteoli : vocant quidam Scarogias, alij Cannellas :

C A P. X L V I I I.

FUNGVS Marinus minimus inter Fungos lapillis innascitur intra aquam, densis pediculis capillaribus, prælongis, candidis : quibus insident pileoli candicantes: sapor inest salus & mordens. videretur Androsaces esse apud Dioscoridem, si eius pileoli semen continerent : inquit enim, nascitur in maritimis Syriæ, herba est alba, tenuibus festucis, amara, sine foliis : folliculum in capite gerens, qui semen cõtinet: ea drachmis duabus in vino pota copiosam hydropicis urinam ciet, idem præstat eius decoctum, & fructus : podagris vtiliter illinitur. Galenus humidam & acrem herbam esse tradit. Plinius eadem ferme habet, quæ Dioscorides : Albam enim esse herbam tradit, amaram, sine foliis, folliculos in cirris habentem, & in his semen : an putatum est, seminis gratia datum huiusmodi folliculum? quod & de cæteris Fungis diximus, si non semen, saltem aliquid vice seminis inesse.

C A P. X L I X.

GALLINACËI à quibusdam vocantur subcrocei coloris, figura auriculæ, pediculo scilicet sensim in latitudinem dilatato ad modum flabelli, inferne striato : oriuntur in collibus iuxta arbores ; assumuntur ruri inter cibos innoxie :

C A P. L.

QUIDAM pannis laceris similes, aut spongiis, molles, colore igneo : ideo ignem syluestrem vocant : inutiles cibis : oriuntur præcipue ad radices Oleæ : valent ad vlcera putrida, & exedentia, si eorum puluis exsiccatu inspergatur.

C A P. L I.

LINGVÆ appellantur in caudicibus præcipue castaneorum, figura lata, crassæ, sanguinei coloris, tum intus, tum extra : optimi hi atque innocentissimi existimantur: forte apud Plinium intelliguntur, cum inquit : tutissimi, qui rubent callo, minus diluto rubore, quàm Boleti : parantur vt Suilli.

C A P. L I I.

DIGITELLI, seu Maninæ vulgò appellantur in paruos veluti digitos filsi, candicantes: nascuntur in caudicibus; comeduntur elixi: Huius generis, quoddam reperitur in Calsaneis, spectabili magnitudine, vt vnus sufficiat: Herimolaus laciniam vocari tradit: Hos Plinius, vt puto, intellexit, secundo loco tutos, cum inquit: mox candidi veluti apice flaminis, insignibus pediculis. Galenus Amanitas vocat secundo loco inter innoxios.

C A P. L I I I.

IGNIARIJ sunt, quibus ignem excipiunt attritu silicis, vulgò Esca vocatur. Fungi sunt in caudicibus nascentes, crassi, & lati, figura vnguis Equinæ: lignosa constant substantia, fungosa tamen, ac valde laui: vt autem promptius ignem ex silice scintillantem excipiant, in coquunt in aceto: dein siccatos malleo dilatant instar corij laxi: optimi habentur è Cerro. Quidam ex his apti ad cutim extergendam parte scilicet aspera, quæ infra est: ideo in Tostrinis pro strigili vtuntur.

C A P. L I I I I.

AGARICVM Fungus est candidus ex Oriente inuestus, figura rotunda, substantia intus farinacea, fibris quibusdam discurrentibus, sapore amaro: inuenitur apud nos in caudicibus Laricum, in montibus Tridentinis. Dioscorides variam tradit historiam: inquit enim, radix fertur Laferpitio similis, sed facie summa solutior, ac tota raro contextu. duo eius genera. fæmina, quæ præfertur, rectis intus venarum discursibus constat: mas rotundus est, & vndique compactior: vtrique gustus initio dulcis, mox ex distributione in amaritudinem transit. gignitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria vocatur: sunt qui radicem esse plantæ affirmant, alij vt fungos nasci in arborum caudicibus, quadam putredine. gignitur & in Galatiâ Asiæ & Cilicia, in Cedris sed friabile, & infirmum. Plinius inquit Galliarum Glandiferæ maxime arbores Agaricum ferunt: est autem Fungus candidus, odoratus, antidotis efficax, in summis arboribus nascens, nocte relucens, signum hoc, eius, quod in tenebris decerpitur, alibi inquit: Agaricum, vt fungus nascitur in arboribus circa Bosphorum, colore candido: datur obolis quatuor contritum cum binis cyathis aceti mulsi: id quod in Galatiâ nascitur infirmius habetur. præterea mas spissior amariorque, hic & capitis dolores facit:

facit : fœmina solutior in initio gustus dulcis, mox in amaritudinē transit. Quod autem Plinius Galliarum Glandiferas arbores Agaricum ferre tradit experimento hodie scitur, non Glandiferas, sed Larices id ferre. Mesues inter medicamenta purgantia magnificat Agaricum : eligi oportere fœminam ; nam masculus malus est , præcipue qui longus existit, & niger, & grauis, & habens in contractis suis sicut fila neruorum, durus & densus. fœmina autem laudatur : id album est , læue, velociter friabile, porosum, & valde rarum . in primo gustu dulce, dein amarum, & astringens: Melior pars totius corporis eius est superior : nam quæ prope caudicem est, mala est, vestigium putredinis ligni habens : fugiendum quoque, quod corrosum est : calidum est in primo ordine, siccum in secundo : purgat vtramque bilem, & pituitam, humoresque crassos, ac viscosos, & putridos : ideo confert ad multa , vt videre est apud eundem & Dioscoridem, & Galenum : pondus eius contriti iustum est à drachma vna vsque ad duas: infusi autem à drachmis duabus ad quinque.

F I N I S.

CAP. IX. QVARTI LIBRI.

CNEORON Hispani milites Micciam vocant, quia eius rami siccati ignem conferuant ideo ex his funiculos parant ad tormenta bellica igne exoneranda ; appellant autem hos funiculos Miccias. frutex est in marittimis circa Plumbinum, multos spargens ramos, valde obsequiosos ; foliolis breuissimis totos surculos conuestientibus modo Cupressi, crassis, superne candicantibus, inferne uiridibus ; floret in autumnno, & per totam hyemem ; flosculi sunt thymelææ, inter folia, exiliores, & in medio lutei ; fructus quoque similis, tenuior, nigro semine ; radix ramosa, & obsequiosa, sed gustum non mordet ; eadem in insulis oritur, odorata, & candidior. Theophrastus Cneoron appellat. eius duo genera, candidum, cui folium cutis modo, quadantenus oleagineum ; nigrum cui folium carnosum Tamarici similis candidum humi se spargit magis & odoratum est, nigrum sine odore, radix vtrique alta prægrandis, rami copiosi, crassi, surculosi, ad vincendum apti pro Iunco. Venere in coronamenta folio. post æquinoctium Autumni germinant, & diutius florent. Plinius Cassiam à Latinis appellari testatur.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800
BY
JOHN W. COOPER
VOL. I.

F I N I S

C H A P T E R I V

CONSTITUTIONAL HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800
BY
JOHN W. COOPER
VOL. II.

INDEX SECVNDVM PAGINAS

BREVIS QVIDEM, VTILISSIMVS

TAMEN EORVM OMNIVM,

Quæ in hoc Opere visa sunt, vt adnotarentur, & quòd
grauiora sint, & quod ad faciliorem conferant
inquisitionem!

A.

ABORTVM facientia,
qua dicuntur 226.

229. 368. & 592

Abscessibus internis re-
media, qua sint 541

Adiantum cur nò madescat in aqua 4

Ala in plantis qua vocantur 9

Alimenti attractio in plantis quomo-
do fiat 3

Aluum purgantia qua habentur 50.

III. II2. & 561

Aluum qua sistant 155. 177. 180. 186

Amatoria medicamenta, qua putan-
tur 148. 154

Amoris remedia qua censentur 372

Ambustis, qua nam medeantur 194.

& 325

Amentum quid sit 15

Anelosis, qua succurrant 68

Anzinis, qua prosunt 168. 372

Arbor, qua sit 24

Ardoribus, qua aduersentur 81. 122

183. & 213

Argento Viso epoto quid resistat 314

Arquatis, qua subueniant 68. 155

Articulorum dolores, qua lauent 262

& 271

Asmaticos quid iuuet 394

Attractio quomodo fiat in Succino 124

Aues quibus obstupescunt 85. 292. 409

Aurium vermes quod necat 495

B.

BILIS feruorè quid extinguit 112

Bilem, qua purgant, 142. 621.

C.

CALLOS, qua auferunt 417

Calculus, qua frangant 97. 139.

159. 169. 171. 193. 244. 255.

262. 300. 302. 304. 315. 338.

348. 355. 360. 367. 480. 493.

503. 551. 554. 596. 617. 618.

Calybem, qua indurant 514

Calyces florum, qui sunt 15

Canes, qua interficiunt 85. 119

Canis rabidi morsum sanant 97. 255

309. 326. 369. & 445

Cancrorum, qua sunt remedia 344.

350. & 370

Capillos, qua conseruent 97. 128. 597

Capillos, qua denigrent 431

Capillos, qua ruffos reddant 38. 265.

& 319

Capitis dolorem, qua tollant 62. 128.

451. & 453

Capreola

Capreoli quid existant	23
Earnem supercrescentē reprimētia	142
Carbunculos, quæ impugnant	309.
453. 534. &	541
Carcinomata, quæ sanent	255. 349.
&	450
Castitatem, quæ conseruent	192
Cera lapidosa ex quo fiat	69
Cerebrum plantarum quod nam sit	3
Charta ex Papyro quomodo fiebat	192
Charta ex linteis quomodo paratur	193
Chermisinum vnde habeatur	321
Cimices, quæ necant	592
Colicos, quæ iuuent	294. 342
Colorum Varietas cur maxime sit in floribus	14
Colorum Varietas, quæ estet in fructibus	17.
Columbarum satisficationi, quæ conseruant	130
Columbis, quæ grata existant	284
Comitialibus adminiculantia	68. 215.
255. 372. 430. &	583
Conceptum, quæ efficiant	553. 557.
Conceptum, quæ conseruent	556
Conceptum, quæ prohibeant	248
Cor in plantis, vbi positum est	3
Cordi, quæ conferant	394. 447
Cordis palpitatiōni, quæ applicanda	225
&	445
Corium, quæ tingant	39
Cortex plantarū ex duplici corpore constat	7
Cortices seminum, qui sint	16
Cutis infectionibus quæ aduersetur	139

D.

DELIVIVM animi quibus tollitur	199
Dentes, quæ consolidant	77.

Dentifricia, quæ existunt	360
Dentium dolorem tollentia	270. 337.
346. 359. &	373
Dentium stuporem, quæ gignant	264
Dioscorides genera plantarum distribuit secundum vires	26
Dioscoridis loca male conuersa	67. 84
Dioscoridis loca emendata	101. 114.
148. 222. 351. 384. 385. 582.	
Dioscoridis loca animaduersa	69. 137.
228. 294. 330. &	438.
Discus lusorium instrumentum quale sit	366
Dysentericis, quæ propinanda	164. 183
Distillationibus, quæ resistant	62. 124
231 &	345. 550
Dolores internos, quæ sedant	62

E.

E BRIETATEM, quæ prohibeant	255 &	353
Enecant, quæ pecus	128.	134
Enterocelas, quæ sanant		222
Elephantiasim, quæ dissoluūt	266.	349
Equis, quæ conserunt	283. 284.	336
Erysipelatis quod sit remedium		154
Exanthematis, quæ conueniunt		235
Extenuant corpora obasa		68
Extrahentia ex alto, quæ dicuntur	278	
360. &		380
Extrahunt infixa, quæ	315. 321. 322.	
420. 422. 449 &		468

F.

F ACIEM, quæ leuigat	224. 226
Febrim ardoribus, quæ obstant	82.
99. &	183
Febribus malignis, quæ resistant	184.
274. 489. &	518
Febribus	

Febribus omnibus, quae sint optima	480
Feminae gignendis, quae utilis dicuntur	319. & 338
Fatum mortuum, quae educunt	139
Fermentum quomodo paratur	180
Feritatem mitigare putatur	261. 268
Ficus api, quae applicanda	349
Fistulis, quae sint remedia	192 361. 500
Flores cuius gratia dati sunt	13
Florum, quae nam esset constitutio	14
Fluxiones, quae sistere videntur	124
Foliorum qualis est usus	6
Foliorum quis exortus	7
Frutex, qui dicatur	24
Fructus quid nam sit	16
Fungos, quae ferunt	124
Fungis, quae dentur remedia	408. 616
Furunculis, quae medentur	580

G.

G ALENI loca animaduersa	202
Gallico morbo, quae competunt	220
Gallarum morbis auxiliantur	44
Gemma, quae dicitur in plantis	6
Genera plantarum summa	24. 27
Geniculus in plantis quis sit	9
Geniturae profluuium succurrit	157
Genuum tumoribus, quae admoeda	535
Germinatio est propria plantarum affe- lio	5
Germinationis, qui nam ordo	9
Gingivae consolidant	77
Grauidis, quae conferant	480

H.

H EMORROIDAS sanant	547
Herba, quae nam sit	24
Homini species cur una tantum exi- stat	28

Horrores febrium minuuntia	255. 309
Hydropicis, quae prosunt	142. 206. 372. 378. 384. 430. 450. 534.

I.

I ECINORIS feruorem sedat	601
Iecinoris obstructions aperit	272. 507. 509. & 601
Inflammationes demunt	213
Inoculatio quomodo fiat	6
Inoculatio fructum parit pro natura cor- poris inoculati: semen autem pro na- tura ligni subiecti	8. 18
Insaniam, quae auferunt	388. 430
Insomnia leuant	317. 447
Ischiadicis, quae prosunt	44. 324. 364 367. 453. & 584
Iuba quae nam sit	22

L.

L AC coagulant	526. 533
Lac gignunt	245. 339. 512
Lac demunt	292
Lassitudinem tollunt	345
Lepori marino aduersantur	348
Lepras sanant	72. 83. 336. 364. 541. & 544
Lienem extenuant	44. 68. 208. 372. 449. 594. & 595
Ligna, quae in aqua non putrescunt	33. 39
Linguae ariditati, quae prosunt	331
Litterae non apparentes ut appareant	373
Lupos, quae enecant	585
Luteo colore, quae tingunt	251

M.

M ACVLAS, quae delectant	262. 369. 380. 520. 550. & 617
---------------------------------	-----------------------------------

Maleficiis remedia, qua amuletâ dicuntur 167. 254. 369. 392. 403. 404. 415. 450. & 573
Mammillarum inflammationibus, quæ admoventur 495
Maribus gignendis, quæ cõferunt 319. & 338
Maris & femina distinctio quomodo sit in plantis 15
Mas & femina non insunt in plâis 12
Matrix in plantis, quæ dicitur 3
Medulla in plantis vim prolificam continet 7
Mellis exortus qualis sit 13
Menses, quæ promoueat 62. 139
Morbis inueteratis, quæ dentur remedia 423
Morbum gallicû, quod sanat 105. 424
Muliebrem fluore sistit 530. 557. 600
Mures enecantur à quibus 585
Muscas quid interficit 261

N.

NARIVM polypus quibus curatur 142. 594
Nervis præcis, quæ conueniunt 322. 394. & 538
Nervis punctis quibus medendum 380
Nerorum morbis, quæ applicâda 271

O.

OBESIS extenuâdis cõueniunt 550
Obstructiones viscerum aperiunt. 68. 243. 390. 449. 450. 457. 480. 486. & 534
Obstupefacientia, quæ existant 292. 571
Oculus, qui dicatur in plantis 6
Oculorum morbis, quæ habentur remedia 101. 178. 182. 240. 266.

269. 272. 282. 339. 372. 442. 443. 449. 495. 504. 516. 520. 554
Opio resistit 348
Ossa extrahunt 206. 254
Oua, quæ diutius perdurât fecunda 16

P.

PANICVLA, quæ nam dicitur 22
Pars in plantis, in qua est anima principatus 2
Pars inferior & superior in plantis, quæ dicitur 2
Partes plantarum cur minus organice videantur. 1
Partum, quæ accelerant 255. 273. 294. 368. 468
Pecorum morbis auxiliatur 583. 602
Pediculos capitis enecant 584
Pediculos manus perdunt 346
Pectoris vitia quibus curantur 132. 139. 234. & 295
Pericarpium quod nam sit 18
Pestilentem aerem fugant 124
Pestilentia medentur 139. 249. 254. 293. 307. 309. 315. 321. 335. 456. 534. 541. 550. 556. & 589
Piles, quæ demunt 373. 593
Pisces obstupefacientia 85. 347
Pisces enecantia, quæ 373. 377. 567
Phthiasis remedium quid 128
Planta cur vera & astate magis crescant, quam hyeme 5
Plantarum summa genera 24. 27
Plantarû diuisio vnde sumeda 27. 28
Pleuriticis adminiculantur 95. 572
Plinij loca animaduersa 329. 354
Podagricos iuuant 154. 325. 606
Pollutiones cohibent 292
Præcipitatis ex alto profunt 271. 273

I N D E X.

Pruritus tollunt 346
Pulices quibus necantur 502
Pulmonis vlcera consolidant 434
Puerperis auxiliantur 313
Purgantia, qua sint medicamenta 70.
 81. 96. 102. 115. 118. 142. 152.
 164. 165. 171. 198. 204. 206.
 250. 256. 270. 272. 277. 310.
 312. 344. 372. 373. 374. 380.
 383. 388. 410. 421. 533. 581.
 594. & 621
Purgans quod gustui gratum 377
Purulentis subueniunt 452. 537
Putredini resistunt 82

Q.

QUARTANA *adminiculantur*
 430. 433. & 514

R.

RACEMVS, *qui dicatur* 22
Ranis rubetis aduersantur 322.
 348. & 440.
*Refrigerantia magis refrigerant calidi
 tati adiuncta* 316
Renum morbos profigant 44. 108.
 132. 169. 181. 237. 295. 297.
 300. 323. 560. & 596
Rulla, qua sit 366
Ruptos, qua roborant 40. 222. 273.
 296. 330. 431. 453. 514. 557. 600

S.

SANGVINEM *cohibent* 70.
 122. 185. 186. 248. 321. 325.
 337. 345. 365. & 559
Sanguinis feruorem extinguunt 108
Scabiem sanant 72. 207
Scorpionum ictui medetur 268

Scorzonis ictui aduersatur 518
Semina, qua diutius factida perduret 16
*Seminis exortus in plantis ex medulla
 existit* 11
Seminis substantia, qua sit 12
Seminum cortices, qui dicuntur 16
*Seminum Vascula variis modis forma
 ta* 20
Serpentes, qua fugantia 128. 226.
 261. 472. & 479
Serpentum morsus quibus curatur 226.
 229. 270. & 520
Secundas educunt 368. 583
Sedis vitia sanans 348. 520. 617
Singulum sedat 369
Sitim extinguunt 252
Sobole propagari in quibus sit 9. 11
Somnum conciliant 122. 142. 154.
 214. 217. 345. 346. 372. 570
Spica, qua nam sit 22
Spirandi difficultati succurrit 62
Steriles no differunt specie a fructiferis 39
Statuas e Cedro visas sudasse 138
Sterilitatem, qua faciunt 592. 595
Struma per qua dissoluantur 324.
 349. 449. 513. & 547
Studioforum ingenium qua acunt 583
Sudorem, qua excitant 213. 220.
 224. 489. 519. & 556
Suffrutex qui sit 24
Sugillatis, qua competant 277
Suppurantia, qua dicuntur 334
Suum anginis profunt 486. 584

T.

TABIDOS *leuant* 293
Tertianam curat 365. 433. 451. 455
*Theophrastus genera plantarum assum-
 psit vulgo nota* 26
Theophrasti loca aliter conuersa 36. 86
 108. 109. 113. 129. 131. 190

<i>Theophrasti loca restituta</i> 43. 177. 206. 241. 288. 290. 337. 525. 535. 586	<i>Vesica cruciatibus opē ferunt</i> 214. 323
<i>Theophrasti loca animaduersa</i> 414. 429. ☉ 473	<i>Verrucas amouentia</i> 337. 379. 381. 510
<i>Tinea quid applicatur</i> 494	<i>Vinis experiendus quid adhibendum</i> 93
<i>Tingentia flauo colore</i> 175	<i>Vinorū ebullitionē quid prohibeat</i> 359
<i>Tingentia rubro colore</i> 324	<i>Viperarum morfibz, quæ imponenda</i> 463. ☉ 437
<i>Tussi subueniunt</i> 108. 132. 177. 182. 191. 252. 323. 421. ☉ 490	<i>Vires in ægotū quid reficiat</i> 81
<i>Turca Opio inebriantur</i> 571	<i>Viniradices, quæ dicantur</i> 10
	<i>Vlceribus, quæ estent remedia</i> 154. 167. 169. 261. 273. 335. 344. 349. 370. 382. 451. 453. 458. 503. 608.
	<i>Vmbella quid esse credatur</i> 22
	<i>Vmbilico eminenti, quæ conuenit appli- care</i> 296
V.	<i>Vocem, quæ clarā reddunt</i> 55
VASCVLA <i>seminum varia exi- stunt</i> 20	<i>Vomitoria, quæ remedia dicuntur</i> 355. ☉ 372
<i>Vascula, quæ semen eiadulant</i> 21	<i>Vrentia, quæ vocentur medicamenta</i> 543. ☉ 544
<i>Vena, quæ in plantis creduntur</i> 4	<i>Vrina ardori profunt</i> 200. 213
<i>Venena quæ sint</i> 211. 212. 270. 277. 292. 316. 331. 346. 383. 385. 410. 497. 517. 545. ☉ 585	<i>Vrina profluumm cohibens</i> 186
<i>Venena, vt certo tempore occidant, præ- paratione fieri</i> 587	<i>Vrina stillicidium leuant</i> 480
<i>Veneno Cicuta quod datur remedium</i> 54. ☉ 152	<i>Vrinæ difficultatem, quæ leniant</i> 44. 62. 244. 300 ☉ 304
<i>Veneris, quæ resistant</i> 119. 139. 140. 159. 168. 191. 242. 249. 254. 269. 307. 309. 315. 321. 356. 408. 425. 456. 518. 520. 541. 550. 556. 587. ☉ 589	<i>Vrinam, quæ nam moueant, siue ciant</i> 132. 139. 159. 171. 180. 182. 193. 200. 214. 215. 297. 300. 315. 360. 361. 362. 367. 551.
<i>Venerem extingūt</i> 122. 429. 563. 569	<i>Vteri dolores sedantia, quæ existāt</i> 368
<i>Venerem stimulant</i> 43. 85. 190. 237. 271. 289. 325. 332. 360. 401. 427. 429. 448. 521. 524. 565. 614	<i>Vteri strangulationi, quæ admistrāda</i> 222. 309. 370. 489. ☉ 492
<i>Veneris voluptatem, quæ augeant</i> 55	<i>Vulnera quibus cum rebus conglutinem- tur</i> 62. 70. 73. 133. 167. 185. 199. 243. 255. 265. 266. 273. 296. 309. 321. 322. 338. 340. 344. 348. 350. 394. 396. 397. 417. 451. 453. 457. 482. 486. 500. 503. 514. 540. 556. 557. 559. 600. ☉ 612
<i>Ventriculum corroborant</i> 103. 140. 143. ☉ 199	<i>Vulpes necantia, quæ dicuntur</i> 587.
<i>Ventriculi dolores leuant</i> 306	
<i>Vermen latum expellunt</i> 591. 592	
<i>Vermes puerorum enecantia</i> 184. 238. 274. 353. 361. 381. 477. 480. 489. 589. ☉ 603	

ERRATORVM GRAVIORVM CORRECTIO,

in qua primus numerus paginas, alter verò lineas significat,

quemadmodum priores erratum; posteriores verò di-

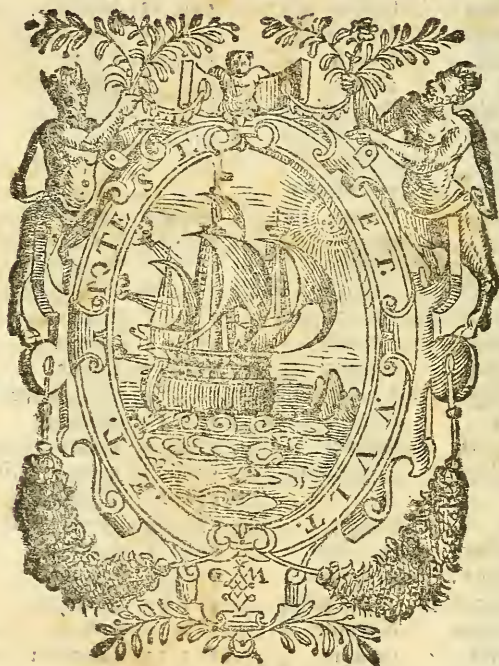
Etiones in se ipsis correctionem habent.

4. 12. hoc	hos	67. 14. ασπαλαθίδης	ασπαλαθίδης
4. 20. aut parux	& pauce	69. 10. similis, gustu	similis gustu, oli-
8. 18. vnde	inde		da
10. 15. sed	sed etiam	69. 13. Bremodes	Bromodes
11. 20. Vipera (cuius)	viuipera	74. 20. Phyllira	Phillyra
12. 34. natura sic sic-	natura ficius	74. 21. putridum	putidum
23. 7. fructibus	fruticibus	76. 11. Viturnum	Viburnum
21. 25. Rubi vascula,	Rubi. Vascula vt	78. 31. afferuntur, aut	afferuntur autem
	vt plurimum	79. 30. candicans	candicis
22. 39. germinatione	germinatione:	80. 20. frequenti &	frequentia
	Quedam	82. 31. agnoscentibus	agnascentibus.
24. 5. Mogeum	Mulcum	83. 32. circundare	circundari
24. 36. vt	&	88. 39. Pumpetæ	Pompeicæ
27. 6. forbitæ	fortitæ	89. 22. furcula	furculo
27. 24. vt (aut	&	89. 25. in tres	intus
29. 20. conceptacula	conceptacula: aut	92. 3. quæ	que
31. 8. Castaneæ Echi	Castaneæ echina	92. 9. Artem	Actem
	natus, Calyx	92. 16. visa lesfamacca	visu lesfamacea
	tus calyx	92. 23. ,&	ex
33. 15. Naliphlios	Haliphlios	94. 31. tradunt	tundunt
36. 9. corbos	corbes	96. 23. fericis	ferius
36. 30. Quercum	Quorum	96. 34. vtilissimum nō	vtilissimam non
40. 26. Samora,	Samara		multo
41. 3. Phyliram	Philyram		multum
41. 18. Philydæ	Philyræ	96. 34. in Camparica	in Campania
41. 30. Phyllirea	Phillyrea	96. 40. vini	vim
44. 21. iure	in iure	96. 41. prædurat	prædurat
44. 37. Gossipij	candore Gossipij	97. 13. Synosbaton	Cynosbaton
46. 35. fucar	fuccus	97. 16. setem	sentem
48. 33. Illi	Idæi	97. 17. Sinosbaton	Cynosbaton
51. 1. fessilem	fessili	97. 21. medij locus	mediis eius
51. 3. etiam; num	etiam num	97. 30. curuis	cuis
51. 37. cunnas	cunas	97. 32. latiore	latiores
53. 28. longè	longi	97. 35. folium	foliam
55. 19. neque fructu	neque fractu	98. 10. in Mali	vt Mali
56. 36. cæsum	cæsuræ	98. 15. granioribus	grandioribus
57. 24. fistulosa	fistulosam	98. 23. maxima	maximo
60. 36. Pyrocanthæ	Pyrocanthe	98. 26. appellat	appellat Humiru
61. 7. χέταν	χέταν	99. 4. subcandidis	subcandidi (bū
63. 14. de Zaro	de Taro	90. 7. aluis	alius
63. 14. Caracamum	Cancamum	99. 12. languescētem	languescēte
63. 32. figuris	figura	99. 14. febricum	febritum
65. 21. Portulacæ	Potulacæ	99. 20. acutissimiq, quæ	acutissimiq, que
65. 30. Bediasimos	Pediasimos	200. 24. Aronam	Aroniam
66. 7. lusa	tusa	100. 26. Tricacum	Tricoocum
67. 10. laurono	taurino	101. 18. leuem corti-	leuem, corticem
67. 13. ασπαθίδης	ασπαθίδης		ccm aut
			autem

Errata	Corrige	Errata	Corrige
101. 35.	Cernalis	204. 11.	periculo
102. 17.	vinaria	204. 18.	fabuletis
103. 4.	Infrutices	204. 30.	à bimatu
109. 15.	seuidtim	205. 26.	eam
110. 19.	nitor	207. 14.	lete
112. 17.	cineream, qui	208. 28.	aliis
115. 11.	vincis	209. 21.	in
113. 9.	excoquè	210. 5.	candicantibus
128. 31.	Vites	210. 14.	Malum
130. 8.	Fædam	213. 17.	calidos
130. 19.	Cerabrum	214. 8.	corollis
131. 33.	Cerabrum	214. 16.	numerosis
136. 29.	baccas	217. 33.	maris
141. 27.	extuberante.	218. 32.	in Scito
144. 6.	acetosa	218. 35.	Hefide
144. 38.	Pynaster	221. 24.	carnea
149. 6.	inferna	232. 3.	siliqua
150. 12.	in odore	236. 22.	è lauculo
151. 2.	interna	239. 16.	lobia
153. 1.	Decit totum I X. caput, quod incipit Cneoron : & ponitur in pagina 621.	244. 26.	aliis
154. 2.	Conuoluuli	248. 28.	gramis tenuioribus; siliquis
155. 35.	Dneidæ	251. 16.	implexum
160. 6.	Aetruria	252. 10.	vt Lychnide
161. 12.	Apocynem	255. 38.	stranias
166. 24.	tantum	256. 23.	Echy
168. 20.	Cratægoné	257. 27.	Nifcago
172. 21.	cortices	260. 1.	vt instar
172. 21.	hoc (ra hos	264. 31.	marefcit
172. 36.	aliis rotüdio	268. 24.	ficuras
173. 15.	glutinans	269. 5.	vt
174. 28.	auertit	275. 23.	internodiis
177. 24.	alteram	277. 5.	Nartheia
179. 22.	mollitam	281. 15.	Erithmo
179. 36.	deglutitum	281. 18.	fciffiorem
180. 6.	deglutitum	282. 31.	exeunt
182. 3.	Sycilia	284. 20.	diuifum
182. 24.	Labarzet	285. 15.	Cau
183. 28.	vt	285. 30.	Cuminum
186. 7.	aliis	288. 20.	bina
186. 9.	à	293. 7.	domesticum
187. 35.	teneritate	296. 12.	caulia folias
189. 21.	vitilia	297. 14.	Erithmum
189. 23.	teneribus	299. 11.	& quod
191. 26.	Antipodis	300. 4.	calidius
100. 12.	interra	301. 19.	Moréfum
100. 28.	altiffimam	305. 9.	de
202. 15.	propè	308. 5.	Apicæ
		308. 13.	madunt
		309. 16.	farcta

Errata	Corrige	Errata	Corrige
311. 21. quo	quod	450. 34. veneratur	veritur
313. 7. circumfractis	circumfractis	458. 15. ætate	ætate
315. 9. rami	in ramis	461. 15. Thymo	è Thymo
319. 13. penis	denfis	465. 14. syluestra	sylyestre
322. 23. huius	huic	478. 13. eadem	eadem
324. 27. brachiis	brachiis	485. 13. matrefcit	marcescit
324. 28. obstrangulata	obstrangulat	487. 18. cauli	caulis
324. 30. Omphalocar	Omphalocarpon	488. 29. eodem	eadem
332. 20. vt (pon	&	490. 35. Farfaram	Farfara in
335. 29. internis	infernis	493. 32. Cranthemom	Eranthemom
338. 25. Hyponici	Hyperici	495. 20. institutum	instillatum
339. 15. triduos	triduo	500. 23. cubito	cubito
342. 25. Dittariæ	Dentariæ	502. 24. intricatum	imbricatum
345. 5. tamen	famem	511. 31. huic	hic
348. 38. alia	alias	514. 12. calycem	Calybem
349. 25. defedatione,	defedationes ele	515. 2. spingitur	stringitur
elephanticas	phanticas	516. 6. deorsum	dorsum
352. 20. caudis	caulis	520. 7. refertam	repertam
354. 17. protraditur	protrahitur	524. 11. singula	singulis
354. 17. soluta	solita	531. 30. caules	caule
356. 35. vt	&	536. 32. Cyamus	Cyanus
357. 3. Sesseli (lis	Sessili (lis	538. 36. angustiora	angustiora
358. 14. Raphani simi	Raphani . Simi	540. 26. exhibentæ	exhibentæ
359. 20. Aethyopiam	Aethyopum	543. 7. Chematis	Clematis
366. 28. rotundo	rotando	551. 1. lanariam	Canariam
367. 2. nascente	nascenti	554. 24. fragre	Fagre
376. 34. Leptaphyllon	Leptophyllon	568. 7. explicatur	explicatus
380. 16. folio	Polio	570. 10. Aegypti	Aegyptij
389. 7. hæreant	lænant	578. 4. neutrum	acutum
392. 32. amulatum	amuletum	578. 21. qui (riis	que
393. 14. vt	&	578. 26. Vermicula	Vermiculariæ
394. 20. læui	læuis	579. 9. minor	minori
395. 25. quædam	quæ dum	580. 5. detractu	detracta
399. 5. regione	à regione	581. 35. habitu	halitu
399. 13. Ascaloniam	Ascaloniam	582. 32. Anticym	Anticyra
401. 24. debeatur	deleatur	583. 16. tum	tam
401. 25. mundi	mandi	584. 23. valentem	valenter
409. 28. Ophoscoro-	Ophioscorodon	585. 6. rectis	retis
414. 19. Liliun (don	Lirium	585. 21. foliis	folis
421. 33. Adoriam	Adriam	589. 14. Pæonia	vt Pæonia
422. 19. intuscum	in fuscum	592. 13. Phterim	Pterin
423. 18. Venena	Veneria	595. 3. adnexum	ad nexum
425. 17. carosum	cariosum	598. 4. fixis	fifis
425. 22. feritur	scitur	600. 25. pediculis	pediculus
426. 17. rubre	rubra	602. 12. sole	fale
430. 12. vnctæ	iunctæ	603. 18. palmarum	plantarum
430. 32. mutant	nutant	609. 5. Lesbicum	Besbicum
437. 31. exorta	exortus	609. 11. Halcyonium	Halcyonum
449. 16. Aethyopica	Aethypico	612. 2. sunt: Ambæ	sunt ambæ
450. 30. Sanguina	Sagmina	613. 6. xui	cui

Fr. Dionysius Conflaccarius facultatem im-
primendi concedit. Die 27. Septembris.
MDLXXXI.

FLORENTIAE,
Excudebat Georgius Marescottus.
MDLXXXIII.

